

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV
MULTİKULTURALİZMİN
AZƏRBAYCAN MODELİ HAQQINDA**

**ПРЕЗИДЕНТ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ ИЛЬХАМ АЛИЕВ
ОБ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ МОДЕЛИ
МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМА**

**THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC
OF AZERBAIJAN ILHAM ALIYEV
ON THE AZERBAIJANI MODEL
OF MULTICULTURALISM**

Bakı - 2017

İdeya müəllifi

Ramiz Mehdiyev

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik

Məsləhətçi

Əli Həsənov

*Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə
köməkçisi - şöbə müdiri, tarix üzrə elmlər doktoru, professor*

Tərtib edənlər:

Etibar Nəcəfov

*Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının
millətlərarası münasibətlər, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin
baş məsləhətçisi, fəlsəfə üzrə elmlər doktoru, professor*

Kamal Abdulla

*Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin
Himayəçilik Şurasının sədri, akademik*

Cavid Bədəlov

AZƏRTAC-ın baş redaktoru, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Sərxanbəy Xuduyev

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin şöbə müdiri

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev multikulturalizmin Azərbaycan modeli haqqında: Seçilmiş fikirlər (*Azərbaycan, rus və ingilis dillərində*). – Bakı: Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi, 2017. - 520 səh.

Kitabda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2003-cü ildən bəri müsahibə və çıxışlarında multikulturalizmin Azərbaycan modeli haqqında dəyərli fikirləri toplanmışdır, onun təşəbbüsü və rəhbərliyi altında ölkəmizin multikulturalizm, o cümlədən mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun inkişaf etdirilməsi sahəsində həyata keçirdiyi layihələrdən, bu sahədə həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq aləmdə əldə edilən nailiyyətlərdən bəhs olunur.

Kitab siyasətçilər, ölkəşünaslar, mədəniyyətşünaslar, tarixçilər və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Kitaba daxil edilən sitatlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin AZƏRTAC tərəfindən yayılmış nitqlərindən, çıxışlarından və müsahibələrindən götürülmüşdür.

ISBN:978-9952-28-370-9

© BBMM, 2017

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
İlham Əliyev multikulturalizmin
Azərbaycan modeli haqqında**

ÖN SÖZ

Müasir dövrdə Azərbaycan Respublikası dünyanın əsas multikulturalizm mərkəzlərindən biri kimi tanınır. Bunun əsas göstəricisi kimi ölkəmizdəki etnik, dini və mədəni müxtəlifliklərin düzgün tənzimlənməsidir. Bu isə özünü cəmiyyətdə inteqrasiya proseslərinin dərinləşməsində büruzə verir. Azərbaycanda yaşayan müxtəlif xalqların, etnik qrupların və dini konfessiyaların nümayəndələri yaşadıkları cəmiyyət daxilində birləşirlər, ona inteqrasiya olunurlar. Nəticədə, etnik və dini zəmində cəmiyyətdə baş verəcək mümkün münaqişələrin qarşısı alınır, faktiki olaraq ölkənin multikultural təhlükəsizliyi yaranır.

Dünya miqyasında Azərbaycanın multikulturalizm sahəsində tanınmasının obyektiv və subyektiv səbəbləri vardır. Obyektiv səbəblər tarixi və coğrafi faktorlarla bağlıdır.

Tarixən Azərbaycan çoxmədəniyyətli bir dövlət olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, *“Leksikonumuzda nisbətən yeni söz olan multikulturalizm ənənələri Azərbaycanda əsrlər boyu həmişə mövcud olub. Sadəcə, müxtəlif cür adlanıb, lakin mahiyyəti dəyişməyib”*. Azərbaycanın tarixinin bütün mərhələlərində onun ərazisində müxtəlif xalqların, etnik qrupların və dini konfessiyaların nümayəndələri birgə əmin-amanlıq şəraitində yaşamışlar. Burada məskunlaşmış milli azlıqlar etnik, dini, irqi mənsubiyyətlərinə, etnik-mədəni dəyərlərinə görə heç zaman əhalinin çoxluğunu təşkil edən Azərbaycan türkləri tərəfindən təqib olunmamış və diskriminasiyaya məruz qalmamışlar.

Ölkəmizdə multikultural cəmiyyətin formalaşmasında coğrafi faktorun rolundan danışdıqda, Azərbaycanın olduqca əlverişli bir coğrafi məkanda, müxtəlif mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların kəsişməsində yerləşməsini qeyd etmək lazımdır. Azərbaycanın yerləşdiyi ərazi müxtəlif mədəniyyətlərin və sivilizasiyaların qo-

vuşduğu bir yerdir. Müxtəlif xalqların tarixi təcrübəsinə əsasən, belə ərazilərdə yerləşən ölkələrin xalqları müxtəlif etnik, irqi, dini və mədəni qrupların nümayəndələri ilə qarşılaşaraq onlarla iqtisadi-ticarət və mədəni əlaqələrini inkişaf etdirmişlər. Bu isə öz növbəsində belə ərazilərdə multikultural mühitin formalaşması üçün əlverişli şərait yaratmışdır. Buradan qədim İpək Yolu, Şərqdən Qərbə, Qərbdən Şərqə müxtəlif ticarət yolları keçmişdir. Ölkəmizin bu əlverişli coğrafi mövqeyi onun etnik-mədəni müxtəlifliyə malik olan bir cəmiyyət kimi formalaşmasında və inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Beləliklə, mahiyyətə obyektiv xarakter daşıyan tarixi və coğrafi faktorlar Azərbaycan multikulturalizminin meydana gəlməsi və formalaşması prosesində mühüm rol oynamışdır. Lakin bu faktorlar mühüm olsalar da multikultural cəmiyyətin formalaşması və inkişafı tək onlarla məhdudlaşmır. Dünyada Azərbaycan kimi əlverişli tarixi və coğrafi şəraitə malik olan bir çox ölkələr vardır. Amma o ölkələrdəki multikultural durum Azərbaycandakı multikultural durumdan müqayisəolunmaz dərəcədə aşağı səviyyədədir. Bundan başqa hətta o ölkələrin bəzilərində (Suriya, İraq, Əfqanıstan və digər Yaxın Şərq və Afrika ölkələri) etnik-dini zəmində münaqişələr müşahidə olunur. Bu ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycan Respublikası multikulturalizmi dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırmışdır. Başqa sözlə desək, Azərbaycan Respublikası multikulturalizmi dövlət siyasəti kimi qəbul edən nadir dövlətlərdəndir. Məhz bu məqam əlverişli tarixi və coğrafi faktorlarla birlikdə multikulturalizmin Azərbaycanda geniş yayılmasına səbəb olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının multikulturalizm siyasətinin əsasını Ümummilli lider Heydər Əliyev qoymuşdur. Müasir dövrdə bu siyasət Ulu Öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan multikulturalizm siyasəti ölkə daxilində inteqrasiya proseslərini möhkəm-

lədir. Beynəlxalq müstəvidə isə bu siyasət mədəniyyətlərərası və dinləərərası dialoqun inkişafına güclü təsir göstərir.

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2016-cı ilin ölkəmizdə Multikulturalizm İli, 2017-ci ilin isə İslam Həmrəyliyi İli elan edilməsi multikulturalizm siyasətinə dövlətin böyük önəm verməsindən xəbər verir.

Azərbaycan Respublikasının multikulturalizm siyasəti sahəsində əldə etdiyi böyük nailiyyətlər onun uğurlu xarici siyasət fəaliyyətinin əsas səbəblərindən biri kimi çıxış edir. Azərbaycanın xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri bütün dünyada mədəniyyətlərərası və sivilizasiyalararası dialoqun təşviq olunmasıdır. Bu istiqamətdə ölkəmiz böyük uğurlar əldə etmişdir. Belə uğurlardan biri "Bakı prosesi" dir. 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülən və dünyada mədəniyyətlərərası və sivilizasiyalararası dialoqun təşviq olunmasını nəzərdə tutan "Bakı prosesi", Prezident İlham Əliyev qeyd etdiyi kimi, *inkişaf etməkdə davam edir və BMT tərəfindən dəstəklənir*.

Azərbaycan Respublikası hətta multikulturalizm siyasətinin ilk dəfə meydana gəldiyi Qərb dövlətlərindən də səmərəli multikulturalizm modeli təklif edir. "Azərbaycan multikulturalizmi", "multikulturalizmin Azərbaycan modeli" terminləri siyasi leksikonda geniş istifadə olunmaqdadır. Müasir dövrdə bir sıra ölkələr tərəfindən Azərbaycan Respublikasının multikulturalizm sahəsində əldə etdiyi təcrübə öyrənilir. Bu təcrübənin əhəmiyyəti haqqında Prezident İlham Əliyev deyir: *"Bizim təcrübəmiz öyrənilir. Əminəm ki, başqa ölkələrdə Azərbaycan təcrübəsi tətbiq olunduqda o ölkələrdə də dinləərərası, millətlərərası münasibətlər sağlam zəmində öz həllini tapacaqdır"*. "Azərbaycan multikulturalizmi" fənninin bir sıra xarici ölkə universitetlərində tədris olunması (2015-ci ildən indiyədək 20 yaxın xarici ölkə universitetində "Azərbaycan multikulturalizmi" fənni tədris olunur) qeyd olunan təcrübənin öyrənilməsinin bariz nümunələrindən biridir.

Azərbaycan Respublikasının multikulturalizm siyasəti sahəsində əldə etdiyi uğurlar dünya ölkələri tərəfindən etiraf olunur. Bütün dünyada Azərbaycanın multikulturalizm və tolerantlıq sahəsindəki təcrübəsinə artan maraq, bəzi xarici siyasətçilərin dedikləri kimi, onun dünyaya neftlə, təbii qazla bərabər tolerantlığı da ixrac edən ölkə imicinin qazanmasına səbəb olmuşdur.

Oxuculara təqdim olunan bu kitabda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2003-cü ildən bəri müsaibə və çıxışlarında multikulturalizmin Azərbaycan modeli haqqında dəyərli fikirləri toplanmışdır, onun təşəbbüsü və rəhbərliyi altında ölkəmizin multikulturalizm, o cümlədən mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun inkişaf etdirilməsi sahəsində həyata keçirdiyi işlərdən, layihələrdən, bu sahədə həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq aləmdə əldə edilən nailiyyətlərdən xəbər verilir. Bu kitabda bir sıra Qərbi ölkələrində islamofobiyanın, antisemitizmin, ksenofobiyanın və dözümsüzlüyün digər formalarının baş qaldırması haqqında məlumat verilir, bəzi Avropa ölkələrində multikulturalizm siyasətinin çətin bir durumda olması qeyd olunur. Nəhayət, bu kitabda müasir dövrdə bütün ölkələrdə etnik-mədəni müxtəlifliklərin düzgün tənzimlənməsinin, mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun təşviq edilməsinin, ümumiyyətlə multikulturalizm sahəsində Azərbaycanın əldə etdiyi səmərəli təcrübənin dünya ölkələrində tətbiq olunmasının əhəmiyyəti vurğulanır.

Biz qəti olaraq bu fikirdəyik ki, bir çox inkişaf etmiş ölkələr üçün multikulturalizm siyasətinin nikbin qütübünün Azərbaycandakı kimi formalaşması bu kitabda verilən, Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi prinsiplərin həyata keçirilməsindən başlayır.

*Kamal Abdulla,
Etibar Nəcəfov*

2003

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(22.11.2003)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda xalqımızın milli-mənəvi dəyərləri, ənənələr daim qorunur, saxlanılır, bundan sonra da buna böyük diqqət göstəriləcəkdir. Azərbaycanda dini dözümlülük var. Bu gün bu məclisdə müxtəlif konfessiyaların nümayəndələrinin iştirakı və çıxışları bunu bir daha göstərir. Bu, çox böyük nailiyyətdir, sərəvətdir. Həmişə belə olubdur. Milli, dini dözümlülük, tolerantlıq Azərbaycan xalqına xas olan xüsusiyyətdir. Azərbaycanda heç vaxt dini zəmində, milli zəmində ayrı-seçkilik olmayacaqdır. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı dinindən, dilindən, milliyyətindən asılı olmayaraq, eyni hüquqlara malikdir və bu siyasət gələcəkdə də davam edəcəkdir.

2004

**Prezident İlham Əliyev AŞPA-nın yaz sessiyasının
iclasında iştirak edib**
(29.04.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Budur, bizim məqsədimiz – vətəndaşlara eyni şərait yaratmaq. Qoy iqtisadi artımdan, neft sənayesinin inkişafından hamı bəhrələnsin. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı eyni hüquqlardan istifadə etsin. Bu yöndə bizim çox gözəl nailiyyətlərimiz var. Ölkəmizin ən böyük nailiyyətlərindən biri də etnik və dini dözümlülükdür. Yalnız müstəqillik dövründə deyil, Sovet İttifaqı dönəmində də tolerantlıq Azərbaycana xas idi və bu siyasət indi

də davam etdirilir. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Bütün millətlər və bütün dinlərin nümayəndələri Azərbaycanı öz evi hesab edirlər.

**Prezident İlham Əliyevin Strasburq şəhərinin
Avropa sarayında mətbuat konfransı**
(29.04.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda milli azlıqlar var. Bütün başqa vətəndaşlar kimi, həmin azlıqların da öz hüquqları və öhdəlikləri var. Cəmiyyətimiz çox dözümlüdür. Etnik və dini tolerantlıq ölkəmizin əldə etdiyi ən yüksək nailiyyətlərdəndir. Bu, uğurlu inkişafın çox vacib amilidir. Milli azlıqları olmayan ölkələrdə, qonşuluğumuzda olan monoetnik ölkədə isə, əksinə, bununla bağlı problemlərlə üzləşirlər. Biz qloballaşma, inteqrasiya dövründə yaşayırıq və əlbəttə ki, Azərbaycanda yaşayan bütün milli azlıqlar bərabərhüquqlu vətəndaşlardır.

Onların hüquqları bizim qanunvericiliklə qorunur. Ölkəmizdə milli azlıqların azad, sülh şəraitində yaşaması faktı onlara olan normal münasibətlərin göstəricisidir və bu siyasət davam etdiriləcəkdir.

**Prezident İlham Əliyevin Belçika Krallığına işgüzar səfəri
zamanı «Euronews» telekanalına müsahibəsi**
(18.05.2004)

Ölkəmiz bütün sahələrdə – dini sahədə də, etnik sahədə də dözümlülüyü ilə fərqlənir. Azərbaycan tarixində dini zəmində hər hansı münaqişə baş verdiyini xatırlaya bilmirəm. Xristianlar, müsəlmanlar, yəhudilər – onların hamısı ölkəmizdə sülh və həmrəylik şəraitində yaşayır. Həqiqətən, bu gün Azərbaycanda dini təməlcilik üçün səbəblər yoxdur. Ölkə inkişaf edir, adamlar getdikcə varlanır, daha savadlı olurlar. Biz Avropa cəmiyyətinə yaxın-

laşırıq. Odur ki, belə şəraitdə bu cür münaqişələr riski, demək olar, yoxdur.

**Prezident İlham Əliyev Belçika Krallığına işgüzar səfəri
zamanı siyasi brifinqdə iştirak edib**

(19.05.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Cəmiyyətimizin demokratikləşdirilməsi prosesi davam edir. Bu istiqamətdə çoxlu müsbət addımlar atılmışdır və bu gün Azərbaycan cəmiyyəti əlbirdir. Bizdə bütün azadlıqlar mövcuddur. Bütün siyasi spektrlərdə siyasi fəaliyyətə imkan vardır. Ölkəmizin daha bir nailiyyəti də Azərbaycanda olduqca güclü etnik və dini dözümlülüyün mövcudluğudur. Bu mənada bizdə keçmişdə heç vaxt heç bir problem olmamışdır. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir və burada yaşayan bütün xalqlar, millətlər və etnik qruplar eyni məsuliyyət daşıyır və eyni hüquqlardan istifadə edirlər. Azərbaycandakı dini dözümlülük də yaxşı məlumdur və təqdirəlayiqdir. Bunlar da bizim gələcək inkişafımıza müsbət təsir edə biləcək amillərdir. İqtisadiyyatın da güclü ola bilər, özün də güclü ola bilərsən, amma ölkədə yaşayan müxtəlif millətlər arasında birlik yoxdursa, normal ünsiyyət çatışmırsa, onda heç bir uğur əldə edə bilməzsən.

**Azərbaycan və Ukrayna prezidentləri mətbuata
bəyanatlarla çıxış etmişlər**

(03.06.2004)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Humanitar sahədə çoxdan yaranmış və inkişaf edən möhkəm münasibətlər mövcuddur. Azərbaycanda Ukrayna dilinə böyük hörmətlə yanaşılır və Bakı Slavyan Universitetində Ukrayna dili fakültəsi fəaliyyət göstərir. Biz buna çox qayğı ilə yanaşırıq.

Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün millətlər özlərini çox rahat, azad hiss edirlər və hökumət tərəfindən də onlara münasibət çox müsbətdir. Ölkələrimizi və xalqlarımızı bu da bir-birinə bağlayır. Bizdə dini dözümlülük, tolerantlıq mövcuddur.

**Prezident İlham Əliyevin Fransanın “La letr diplomatik”
jurnalına müsahibəsi**
(06.07.2004)

Azərbaycan özü terrorizmin qurbanıdır. Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarına doğru Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü başladığı dövrdən Azərbaycan ərazisində erməni terrorçuları tərəfindən xeyli sayda terror aktı törədilmiş və bunun nəticəsində yüzlərlə günahsız insan ölmüş və yaralanmışdır. Bu baxımdan beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizə ölkəmiz üçün çox böyük aktuallıq kəsb edir. Biz İspaniyada, Türkiyədə, Mərakeşdə və digər ölkələrdə baş vermiş terror aktlarını qətiyyətlə pisləyirik.

Eyni zamanda qeyd etmək istərdim ki, terrorizmlə mübarizə məsələsində qərəzli yanaşmaya da yol vermək olmaz. Terrorçunun dini və milliyyəti olmadığı kimi, ümumilikdə terrorizm də hansısa ayrılıqda götürülmüş dinə və ya mədəniyyətə aid edilə bilməz. Əks təqdirdə, beynəlxalq terrorizm kimi ümumbəşəri bəlaya qarşı mübarizənin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi çətinləşər.

**Prezident İlham Əliyevin Fransa Senatının televiziyasına
müsahibəsi**
(08.09.2004)

Azərbaycan dünyəvi dövlətdir, din dövlətdən ayrıdır. Biz öz siyasətimizi dünya birliyinə inteqrasiyada görürük. Azərbaycanın çox qədim tarixi, mədəniyyəti vardır. Xalqımız bəşəriyyətə çox böyük töhfələr vermişdir. Eyni zamanda, biz ümumbəşəri dəyərləri də çox sürətlə mənimsəyirik. Azərbaycanda dini zəmin-

də heç bir problem yoxdur. Milli və dini dözümlülük bizim cəmiyyətimizi səciyyələndirən əlamətlərdən biridir. Azərbaycanda hər hansı bir dini təhlükə də yoxdur. Biz bütün dövlətlərlə yaxşı münasibətlər qurmaq arzusundayıq. Bu siyasət bundan sonra da aparılacaqdır.

**Prezident İlham Əliyevin Nyu-Yorka səfəri zamanı
Kolumbiya Universitetində görüş**
(24.09.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan da daxil olmaqla, hər bir ölkədə azlıqlar vardır. Onlar digər xalqlarla sülh şəraitində yaşayırlar. Bu da xalqlar, millətlər və sivilizasiyalar arasında daha yaxşı münasibətlər yaratmağın ən səmərəli yoludur.

Azərbaycan cəmiyyəti tarixən və indi də etnik və dini tolerantlığı ilə səciyyələnibdir. Dini və etnik dözümlülük müasir Azərbaycanın ən böyük nailiyyətlərindən biridir. Beynəlxalq aləm də bu faktı tanıyır və alqışlayır.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(11.11.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Ramazan bayramı bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqının qəlbində yaşamışdır. Azərbaycan xalqı bütün dövrlərdə bu müqəddəs bayramı qeyd edir. Ancaq təbii ki, Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini əldə etdikdən sonra bu bayram rəsmi bayram kimi qeyd olunmağa başladı. Bu, çox gözəl bayramdır. Mən əminəm ki, bu bayram Azərbaycan xalqını, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqları birləşdirəcək, bizim həmrəyliyimizi daha da gücləndirəcəkdir. Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizə sadıq, bu də-

yərləri qoruyuruq, saxlayırıq, ənənələri yaşadıırıq və bizim gücümüz də bundadır. Azərbaycanın çox zəngin tarixi var, çox böyük nailiyyətləri var. Milli-mənəvi dəyərləri, ənənələri var. Bu ənənələr, bu dəyərlər hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün vacibdir və hər bir Azərbaycan vətəndaşının gələcəyi, inkişafı üçün böyük rol oynayır.

Azərbaycanda dövlət və din arasında bütün dövrlərdə çox gözəl münasibətlər olmuşdur. Azərbaycanda, ümumiyyətlə, din ilə dövlət arasında əlaqələr çox yüksək səviyyədədir. Bu ənənə yaşayır, bütün sahələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda bu sahədə də Heydər Əliyev siyasəti davam etdirilir. Hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqına xas olan dözümlülük, tolerantlıq müstəqil Azərbaycanın ən böyük sərvətlərindən biridir. Azərbaycanda heç vaxt milli, dini, etnik zəmində qarşıdurma olmamışdır, ayrı-seçkilik olmamışdır və bundan sonra da olmayacaqdır. Bu, bizim siyasətimizin əsas prioritet istiqamətlərindən biridir.

Prezident İlham Əliyev Londonda «Azərbaycanda ticarət və sərmayə» mövzusunda konfransda iştirak edib
(14.12.2004)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Ölkəmiz xaricilərin yaşaması üçün də rahat bir ölkədir. Digər millətlərin, digər dini icmaların nümayəndələrinə bizim ölkədə böyük dözümlülük göstərilir. Bu nöqtəyi-nəzərdən düşünürəm ki, Azərbaycan aparıcı mövqedədir. Bəlkə də bu, iqtisadi inkişafdan da vacib bir elementdir. Sülh, təhlükəsizlik, cəmiyyətdə müxtəlif millətlər, müxtəlif etnik, dini icmalar arasında qarşılıqlı inam bizim ən çox dəyərləndirdiyimiz bir nemətdir. Biz bu neməti qoruyuruq, bunun olması ölkədə xüsusi ab-hava yaradır.

**Prezident İlham Əliyev Azərbaycanca İTAR-TASS
günlərinin iştirakçıları ilə görüşüb**

(22.01.2005)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda ənənəvi olaraq, tarixən milli və dini dözümlülük həmişə mövcud olmuşdur. Bu, ölkəmizin başlıca, ən mühüm nailiyyətlərindən biridir. Ölkəmizin müstəqil dövlət kimi təşəkkül tapdığı dövrdə keçmişin bu ənənələri qorunub saxlanmış və artırılmışdır və bu, böyük uğurdur. Milli və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, Azərbaycanda hər bir adam öz ölkəsinin təməli və təməli vətəndaşıdır. Ümumi evimizin daxilində belə bir əmin-amanlığın olması müvəffəqiyyətimizin rəhnidir. Bəzi başqa ölkələrdən fərqli olaraq, Azərbaycanda müstəqillik illərində heç bir rus məktəbi bağlanmadı. Ölkəmizdə Slavyan Universiteti fəaliyyət göstərir. O, rus dili və digər slavyan xalqlarının dilləri üzrə müəllimlər hazırlayır.

O ki qaldı mətbuata, – mən bu barədə 2003-cü ildə Azərbaycanda rus mətbuatı günləri zamanı danışmışdım, – müstəqillik illərində rus dilində qəzetlərin sayı sovet dövründəkinə nisbətən iki-üç dəfə artmışdır.

**Prezident İlham Əliyev İtaliyanın «Rai News-24»
telekanalının «Next» proqramına müsahibə verib**

(25.02.2005)

Bizim dini zəmində heç vaxt heç bir problemimiz olmayıbdir. Bu, Azərbaycana xas olan xüsusiyyətlərdən biridir. Ölkəmizdə dini dözümlülük çox yüksək səviyyədədir. Azərbaycanda dini azadlıq var, hər kəs öz dini baxışlarına uyğun şəkildə və xristian, katolik, pravoslav, yəhudi və müsəlman dinindən asılı olmayaraq, istənilən etiqadı seçə bilər. Bütün dinlər arasında sülh şəraiti var. Məlumat

üçün deyə bilərəm ki, bu yaxınlarda Bakıda katolik kilsəsinin tikintisinə başlanacaqdır. Bizim cəmiyyətimizdə dözümlülük hər zaman mövcud olubdur. Bu, hətta sovet dövründə də var idi. Hətta dini zəmində toqquşmaların baş verdiyi halda, Azərbaycanda heç vaxt belə bir problem müşahidə olunmayıbdır. Bu xüsusiyyət cəmiyyətimizə xas olan ən müsbət cəhətlərdən biridir. Müxtəlif dinlərin nümayəndələri arasında tam anlaşma var. Mən bunları ona görə söyləmirəm ki, ölkəmi məhz müsbət mənada təsvir edim. Bu, realıqdır. Ölkəmizi tanıyan şəxslərin hamısı təsdiqləyə bilər ki, dini zəmində bizim heç bir problemimiz olmayıb və əminəm ki, heç vaxt olmayacaqdır.

Varşava Universitetində görüş

(31.03.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün bizim ölkə təhlükəsizlik, sabitlik və normal inkişafı təcəssüm etdirən bir adaya bənzəyir. Azərbaycanın böyük dözümlülüyü ilə seçilən cəmiyyəti var. Müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələri ölkəmizdə sülh şəraitində yaşayırlar. Bu, tarixdən də çox yaxşı məlumdur və ölkəmizin ən böyük nailiyyətidir. Müstəqilliyimizi qazandıqdan sonra da müxtəlif xalqların və millətlərin əmin-amanlıq şəraitində bir-biri ilə yanaşı yaşamasını yüksək qiymətləndiririk.

Quba rayonunun Qırmızı qəsəbə sakinləri ilə görüş

(25.07.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan bütün xalqların böyük, gözəl ailəsidir. Biz böyük ailə kimi yaşayırıq. Azərbaycanda heç vaxt dini, milli, etnik zəmində ayrı-seçkilik olmamışdır və olmayacaqdır. Bu, Azərbaycan dövlətinin siyasətidir. Bu siyasəti bizim millətimizin, xalqımızın

ümummilli lideri Heydər Əliyev bizə miras qoyubdur. Həmin siyasət Azərbaycanda bu gün də davam etdirilir. Dini dözümlülük, milli dözümlülük, tolerantlıq bizim ən böyük sərvətlərimizdən biridir. Azərbaycan bu baxımdan dünyada çox böyük bir örnekdir, nümunədir. Bütün xarici səfərlər zamanı görüşdüyüm insanlarla, siyasətçilərlə söhbətlərdə istər-istəməz bu məsələyə də toxunulur və mən çox şadam ki, bu məsələ artıq dünyada tanınır və bəyənilir. Amma bu, bizim normal həyat tərzimizdir. Biz Azərbaycanı başqa cür təsəvvür edə bilmərik. Azərbaycanın hər bir vətəndaşı mənim üçün əzizdir, hər bir sakini mənim üçün doğmadır. Mən bu mehribanlıqı, bu səmimiyyəti, bu qardaşlığı görəndə daha da sevinirəm, daha da fərəhlənirəm.

Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlara diqqət, qayğı artıbdir. Mən bunun tərəfdarıyam, bu, mənim siyasətimdir. Azərbaycanda heç vaxt ayrı-seçkilik olmamalıdır və heç vaxt da olmayacaqdır. 1990-cı ilin əvvəllərindəki yanlış, cinayətkar siyasətin nəticəsində Azərbaycanda milli zəmində problemlər əmələ gəlməyə başlamışdı. Amma Azərbaycan xalqı buna dözmədi. O iqtidar hakimiyyətdə cəmi bir il qaldı. Nəyə görə? Xalq dözmədi buna, imtina elədi onlardan, rədd elədi o siyasəti. Azərbaycanda heç vaxt ayrı-seçkiliyə yol verilməyəcəkdir. Heç vaxt dini, milli zəmində fərq qoyulmayacaqdır. Bu, bizim siyasətimizdir. Azərbaycan xalqının siyasətidir və biz birlikdə bunu davam etdirəcəyik.

Heydər Əliyev bağında Qusar rayonunun sakinləri ilə görüş (28.07.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan çox böyük bəlalarla, fəlakətlərlə üzləşmişdi. 1980-ci illərin sonu – 1990-cı illərin əvvəlində baş verən hadisələr Azərbaycanı tamamilə uçuruma, məhvə aparırdı. Yalnız xalqımızın tələbi ilə Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra ölkədə vəziyyət normallaşdı, inkişaf başladı. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar rahat yaşamağa başladılar. Azərbaycanda heç vaxt

nə dini, nə milli zəmində ayrı-seçkilik hallarına yol verilməyib və verilməyəcəkdir.

Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir. Bu, bizim xoşbəxtliyimizdir, bizim sərvətimizdir. Biz bilirik ki, monoetnik dövlətlərin, yəni bir millətin yaşadığı dövlətlərin siyasəti, ümumiyyətlə ölkəni təcridə aparır. Qonşu Ermənistanına baxın. Ermənistanda təkcə erməni milləti yaşayır, başqa millət yoxdur. Yəqin ki, onlar üçün şərait yoxdur. Əvvəllər, Sovet İttifaqı zamanında var idi. 250 min azərbaycanlı yaşayırdı, ruslar var idi, başqa millətlər var idi. İndi heç kim qalmayıbdır. Onların ayrı-seçkilik siyasəti, çirkin əməlləri nəticəsində azərbaycanlılar oradan zorla qovulub, başqa millətlərin nümayəndələri də, belə demək olarsa, yavaş-yavaş çıxarılıbdır. Amma Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir, ölkədir. Bu, bizim gücümüzdür. Millətlərin müxtəlifliyi, mədəniyyətlərin müxtəlifliyi bizi zənginləşdirir. Azərbaycanda millətlər arasında tam mənada qardaşlıq hökm sürür. Bu, bizim xoşbəxtliyimizdir, bizim sərvətimizdir və bizim siyasətimizdir. Mən bu siyasətə sadıqəm, Azərbaycanda bu siyasəti davam etdirəcəyəm. Milliyətindən, dinindən asılı olmayaraq, Azərbaycanın hər bir vətəndaşı mənim qardaşımdır.

**Prezident İlham Əliyev Böyük Britaniyanın «Skay Nyus»
televiziyası Moskva bürosunun müxbiri Lii Lourensə
müsahibə verib**
(16.08.2005)

O ki qaldı sualınızın ikinci hissəsinə, onu deyə bilərəm ki, biz Ermənistanla Azərbaycan arasındakı münafişəni heç vaxt xristian və müsəlmanlar arasındakı müharibə kimi qəbul etməmişik. Azərbaycanda bir çox millətlərin və dinlərin nümayəndələri yaşayır və mən deyərdim ki, burada olan dözümlülüyün səviyyəsi regionun digər ölkələri üçün nümunə ola bilər.

Qəbələ rayonunun Nic qəsəbəsinin sakinləri ilə görüş

(18.08.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar eyni hüquqa malikdir, eyni səviyyədə yaşayır və bundan sonra belə də olacaqdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi mən bundan sonra da əlimdən gələni edəcəyəm ki, Azərbaycanda yaşayan hər bir xalqın nümayəndəsi özünü rahat hiss etsin, özünü yaxşı hiss etsin.

Azərbaycanın ən böyük nailiyyətlərindən, sərvətlərindən biri də odur ki, bizim ölkəmizdə milli və dini baxımdan həmişə mehribanlıq olubdur. Bu zəmində heç vaxt ayrı-seçkilik, ziddiyyət olmayıbdir. Milli və dini dözümlülük bizim ölkəmizin inkişafına böyük töhfədir. Hamımız bilirik ki, heç də bütün ölkələrdə vəziyyət buna bənzər deyildir. Dünyada elə ölkələr var ki, orada yaşayan müxtəlif xalqlar bir-biri ilə yola getmir, müxtəlif dinlərin nümayəndələri ünsiyyətdə olmurlar. Onlar təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşayırlar. Bu, həmin ölkələrin bəlası, faciəsidir. Böyük xoşbəxtlikdir ki, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar ölkəmizin bütün yerlərində özünü doğma evindəki kimi hiss edir. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir. Biz bəlkə də buna öyrəşmişik, gündəlik həyatda buna fikir vermirik və düz də edirik ki, fikir vermirik. Çünki bu amil, bu problem Azərbaycanda yoxdur. Çünki Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar mənim qardaşlarımdır və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi mən Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların təminatçısı və dövlət başçısıyam.

İsmayılı rayonunun İvanovka kəndinin sakinləri ilə görüş

(19.08.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz tarixi çox yaxşı bilirik, müxtəlif ölkələrdə baş verən hadisələri izləyir və görürük ki, heç də hər yerdə belə deyildir. Elə ölkələr var ki, orada müxtəlif millətlərin nümayəndələri müxtəlif

həyat sürür, müxtəlif maraqlarla yaşayırlar, qarşıdurmalar, problemlər mövcuddur. Bizim ölkəmizdə belə şeylər yoxdur. Bu, Azərbaycanın bütün vətəndaşlarının çox böyük xidmətidir. Bu, 1970-ci illərdə də, 1990-cı illərdə də milli həmrəyliyə, milli sülhə yönəldilən siyasət aparmış ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin çox böyük xidmətidir. Azərbaycanın hər bir vətəndaşının eyni hüquqları və vəzifələri vardır. İnsanlar arasında milli və ya dini baxımdan heç vaxt, keçmişdə də heç bir fərq qoyulmayıb və bundan sonra da qoyulmayacaqdır.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(26.10.2005)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Azərbaycanda din dövlətdən ayrılır. Ancaq buna baxmayaraq, dövlətlə din arasında əlaqələr, münasibətlər çox möhkəmdir. Mən də öz fəaliyyətimdə çalışıram ki, bu əlaqələri daha da möhkəmləndirəm. Biz hamımız çalışırıq, o cümlədən Azərbaycan dindarları çalışırlar ki, Azərbaycan möhkəmlənsin, zənginləşsin və güdrətli dövlətə çevrilsin.

Əlbəttə, ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün iqtisadi potensial əsas rol oynayır. Hər şey buna bağlıdır. Bizim göstəricilərimiz də göz qabağındadır. Büdcəmiz artır, maaşlar artır, iqtisadi inkişaf sürəti artır. Eyni zamanda, hər bir ölkənin normal inkişafı üçün ümummilli həmrəylik mühüm rol oynayır. Azərbaycanda bu da var və gündən-günə möhkəmlənir. Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar və mən çox şadam ki, ölkəmizdə dözümlülük, tolerantlıq çox yüksək səviyyədədir. Bizim ölkəmiz başqa ölkələr üçün də nümunə ola bilər və olmalıdır. Bilirsiniz ki, xüsusilə indiki zəmanədə dünyada sivilizasiyalar arasında gedən dialoqa böyük önəm verilir. Dünyanın bir çox yerlərində bu dialoq ya aparılmır, yaxud da konfessiyalararası münasibətlər lazımi səviyyədə deyildir. Azərbaycanda isə bu, ən yüksək səviyyədədir. Bizim ölkəmizdə yaşa-

yan bütün dinlərin nümayəndələri bunu hiss edirlər. Prezident kimi mən də çalışıram ki, Azərbaycanda yaşayan bütün millətlər, bütün dinlərin nümayəndələri bu qayğıyı hiss etsinlər. Bunun əyani sübutları da kifayət qədərdir.

Mən xatırlayıram, Roma Papasının vəfat etdiyi günlərdə şeyx həzrətləri ilə birlikdə biz Romada dəfn mərasimində iştirak etmişdik. Papanın xatirəsinə öz hörmət və ehtiramımızı bildirmişdik. Ondan sonra mənim Vatikan rəsmi səfərim olmuşdu və səfər zamanı Azərbaycanda tikiləcək yeni katolik kilsəsinin torpaq sənədləri təqdim edilmişdir. Mən çox şadam ki, artıq kilsənin tikintisinə başlanmışdır və təməl daşının qoyulması mərasimi keçirilmişdir.

Ümumrusiya Patriarxı II Aleksandr Azərbaycanda səfərdə idi və çox səmimi görüşümüz oldu. Bildiyiniz kimi, II Aleksandr məni Rus Pravoslav kilsəsinin ən yüksək ordeni ilə təltif etmişdir. Bunlar lazımdır və vacibdir. Çünki bu, bizi daha da birləşdirir.

Bilirsiniz ki, mənim Azərbaycanda yaşayan yəhudi icması ilə, – həm onların yığcam yaşadığı yerlərdə, eyni zamanda, Bakıda və ölkəmizin digər yerlərində, – mütəmadi görüşlərim olur. Bütün bunlar Azərbaycanın normal inkişafı üçün əsas şərtlərdir. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda biz ümummilli həmrəyliyə nail olmuşuq. Çox şadam ki, Azərbaycanda millətlərarası münasibətlər yüksək səviyyədədir. Bu sahədə mənim tərəfimdən bütün lazımı addımlar atılır və gələcəkdə də atılacaqdır.

2006

**Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin
Azərbaycana səfəri
(21.02.2006)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan həmişə dözümlülüyü ilə fərqlənmişdir. Rusiya kimi, Azərbaycan da çoxmillətli ölkədir. Burada bir çox xalqların nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bu, dini etiqad azadlığı baxımından da belədir. Azərbaycan bir çox dinlərin nümayən-

dələrinin sülh, qardaşlıq və həmrəylik şəraitində yaşamasına yaxşı nümunədir. Hazırda dünyada təhlükəli meyilləri gördüyümüz bir zamanda bu, xüsusilə vacibdir. Bir tərəfdən, sivilizasiyalararası dialoqdan danışılır, digər tərəfdən, dini zəmində yaradılan ziddiyyətlər bəzən süni surətdə qızıqdırılır. Biz qəti mübarizəmizi, habelə fəaliyyətimizi buna qarşı qoymalıyıq. Öz nümunəmizlə göstərməliyik ki, dünya tamamilə başqa istiqamətdə inkişaf etməlidir.

Azərbaycan və Rusiya Prezidentlərinin birgə mətbuat konfransı

(22.02.2006)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Bu, ölkəmizdəki rüslərə və rüsdilli əhaliyə də aiddir. Onlar cəmiyyətimizin, dövlətimizin bir hissəsidir. Azərbaycanda bu adamlara həmişə böyük hörmət və diqqətlə yanaşmışlar. Biz bu gün də iftixarla deyə bilərik ki, Azərbaycanda milli ədavətin, – xüsusən də insanlara milli və ya dini əlamətə görə münasibətdə, – heç bir hətta ən kiçik təzahürü belə yoxdur.

Bizi etnik və dini dözümlülük fərqləndirir. Bu, bizim sərəvətimizdir, bizim gücümüz bundadır. Çünki bu, dünyəvi Azərbaycanın inkişafı üçün daha möhkəm təməl yaradır. Biz bununla fəxr edirik. Milliyyətimizdən, dinindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşın, yerli əhali ilə bərabər hüquqları var. Həm işlə təmin olunmaq baxımından, həm də təhsil baxımından. Azərbaycanda, demək olar ki, bütün dövlət ali təhsil müəssisələrində rus dilində tədris var. Yəni bu, ona görə qorunub saxlanmışdır ki, Azərbaycan dilini bilməyən və ya yaxşı bilməyən insanlar əziyyət çəkməsinlər. Ona görə də hamı üçün eyni şərait yaradılmışdır və bunu qiymətləndirmək lazımdır. Biz bunu qiymətləndiririk, Rusiya bunu qiymətləndirir, odur ki, bu amil dövlətlərarası münasibətlərdə çox vacibdir, insanlar ölkələrimiz arasında baş verən proseslərə çox həssaslıqla yanaşırlar.

1990-cı illərdə, Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər bir çox amillər üzündən pisləşdiyi vaxt diasporların buna necə dəqiq və həssaslıqla münasibət bildirdiyini biz Azərbaycanda çox yaxşı xatırlayırıq. Nə qədər narahatlıq var idi. Ölkədən çıxıb getmək kimi arzuolunmaz meyillər başlanmışdı. Hazırda bu, yoxdur. 1990-cı illərin ortalarında gedənlər indi Azərbaycana qayıdırlar. Özü də yerli millətdən olmayan adamlar. İkitərəfli münasibətlərimizin indiki səviyyəsi həm də diasporların rahat yaşamasına kömək edir. Bura onların evidir, onların Vətənidir. Odur ki, bu amillər bir-birindən asılıdır. Bir tərəfdən, ikitərəfli münasibətlərin inkişafı, onların keyfiyyətə yeni səviyyəsi insanların yaşaması üçün yaxşı şərait yaradır. Digər tərəfdən, azərbaycanlıların Rusiyada və rusların Azərbaycanda normal həyatı ikitərəfli əlaqələrə təsir göstərir. Biz bunu qiymətləndiririk və hesab edirik ki, bu, ikitərəfli əlaqələrimizin uğurlu inkişafının çox mühüm amilidir.

Prezident İlham Əliyevin Yaponiyaya rəsmi səfəri
Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda görüş
(08.03.2006)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycanda bizim çox dözümlülüyü ilə fərqlənən cəmiyyətimiz var. Bütün dinlərin nümayəndələri burada sülh şəraitində yaşayırlar. Dini və yaxud etnik zəmində burada heç bir problem olmamışdır. Bu, bir daha sübut edir ki, Ermənistanın Dağlıq Qarabağla bağlı təbliğatı, yəni bu münaqişənin guya dini və etnik zəmində olması barədə təbliğatı düzgün deyildir. Çünki Azərbaycanda müxtəlif dinlərin və etnik azlıqların nümayəndələri çox sülh şəraitində yaşayırlar. Ona görə də Azərbaycanda heç vaxt dini problemlər olmamışdır. İndi də Azərbaycanın siyasəti çox aydındır. Bu gün dünyanın müxtəlif yerlərində cərəyan edən, çox xoşagəlməz hadisələrin təsiri altına düşmək bizi olduqca narahat edir. Bu günə qədər bizdə heç vaxt belə bir şey olmamışdır və əmi-

nəm ki, olmayacaqdır. Çünki bu, bizim nəinki siyasətimiz, həm də gündəlik həyatımızdır. İslam aləminə aid olan ölkələrin daxilində müəyyən fərqlər var, bölünmələr var. Bu, yaxşı meyil deyildir. Azərbaycan bundan tam azaddır.

Mən qeyd etdim ki, bizim təcrübəmiz öyrənilə bilər. Biz təcrübəmizi bölüşə bilərik ki, bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailədə necə yaşaya bilərlər. Biz ölkəmizdə heç vaxt heç kimi təqib etməmişik, heç vaxt öz iradəmizi məcburi qaydada digər etnik qruplara qəbul etdirməmişik.

Məsələn, bizdə rus icması var, rus dilində qəzetlər var, televiziya kanalları yayımlanır, məktəblər var. Azərbaycanda digər millətlərin nümayəndələri yaşayır və bizim heç vaxt problemimiz olmayıb. Etnik problemlər yalnız o vaxt özünü büruzə verir ki, siz təqib edirsiniz, təzyiqlər göstərirsiniz ki, öz iradəmizi, ideyalarımızı digərlərinə təlqin edəsiniz. Əgər hər hansı bir şəxs qanunlara uyğun yaşayırsa, heç bir problem yoxdur. Ona görə yaxşıdır ki, bizdə belə bir problem yoxdur və əminəm ki, olmayacaqdır.

Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı

(16.03.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan ölkədə yaşayan bütün xalqların doğma vətənidir. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Burada müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanda nə milli, nə dini zəmində heç vaxt problem olmamışdır və olmayacaqdır. Bu, bizim strateji xəttimizdir. Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar.

Prezident İlham Əliyev Balakən rayonu ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşü

(12.04.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Balakən rayonunda çoxsaylı, müxtəlif xalqlar yaşayır. Azərbaycanın gücü də məhz ondan ibarətdir ki, biz çoxmillətli ölkəyik. Azərbaycanda müxtəlif xalqlar bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanın tarixində bu məsələ ilə bağlı heç vaxt problem olmamışdır, bu gün də yoxdur və gələcəkdə də olmayacaqdır. Çünki milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər bir insan, hər bir vətəndaş bizim üçün əzizdir, doğmadır və eyni hüquqa malikdir. Bu baxımdan Azərbaycan dünyada bir nümunə ölkə ola bilər. Bu gün biz görürük ki, müxtəlif ölkələrdə milli, etnik zəmində, dini zəmində xoşagəlməz hadisələr baş verir, müəyyən parçalanmalar baş verir. Bu xoşagəlməz hadisələr dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində də müşahidə olunur və bu, bizi çox narahat edir. Çünki bu, çox təhlükəli meyildir. Sivilizasiyalar arasında dialoqdan söhbət gedir, amma praktikada, həyatda biz tam başqa mənzərəni görürük.

Azərbaycanda isə vəziyyət tam başqadır. Burada yaşayan bütün xalqlar eyni hüquqa malikdir, onlara eyni münasibət göstərilir. Bizim siyasətimiz bundan ibarətdir. Bu, ulu öndər Heydər Əliyevin siyasətidir, bu siyasət bu gün də bütün sahələrdə davam etdirilir. Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, bizim qüdrətimiz məhz buna əsaslanır ki, ölkəmizdə bütün xalqlar bir ailə kimi, qardaş kimi yaşayırlar və bu, əbədi olacaqdır. Bu, bizim Vətənimizdir, doğma diyarımızdır. Mən demişəm ki, Azərbaycanın hər bir yeri, hər bir bölgəsi, şəhəri mənim üçün əzizdir, mənim Vətənimdir. Mən çox istəyirəm ki, Azərbaycanın hər bir bölgəsi inkişaf etsin.

Prezident İlham Əliyev Şəki rayonu ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb

(13.04.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda bütün tarixi abidələr qorunub saxlanılır. Azərbaycanda dözümlülük var, tolerantlıq var. Bütün millətlərin nümayəndələri, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır.

Dünən mən Qax rayonunda gürcü kilsəsinə baş çəkdim. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda rus kilsəsi fəaliyyət göstərir. Yəhudi sinəqoqu fəaliyyət göstərir. Bu yaxınlarda katolik kilsəsinin tikintisi başlanır. Azərbaycan bu baxımdan dünya üçün nümunə ola bilər və olmalıdır. Çünki Azərbaycanda milli, dini dözümlülük, tolerantlıq çox yüksək səviyyədədir.

Prezident İlham Əliyevin ABŞ-a səfəri. Beynəlxalq Münasibətlər Şurasında görüş

(26.04.2006)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Ölkəmizdə sosial sabitlik mövcuddur. Monoetnik sayılan Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Bəlkə də Ermənistan bütün dünyada, ada ölkələri istisna edilməklə, yeganə monoetnik ölkədir.

Ölkəmizdə müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələri var. Dini və etnik dözümlülük ən yüksək səviyyədədir. Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Bu, təkə Konstusiyada yazılmayıb, bu, bizim həyat tərzimizdir. Ona görə də, göstərdiyim bütün səylər xalqın həyat tərzinin daha da yaxşılaşdırılmasına, Azərbaycanın daha da möhkəmləndirilməsinə, regionda daha yaxşı mövqeyin qazanılmasına və mürəkkəb qonşuluq şəraitində sülh, təhlükəsizlik və sabitliyin qorunmasına yönəlibdir. Əvvəldə qeyd ediləni kimi, əgər siz xəritədə Bakıdan digər istiqamətlərə baxsanız,

mövcud olan və ya potensial müharibələri, münaqişələri və hərbi əməliyyatları görəcəksiniz. Belə şəraitdə Azərbaycan sabitlik və inkişaf adasıdır. Bu, bizim nailiyyətimizdir. Bu, bizim sərvətimizdir. Biz bunun qorunması və möhkəmləndirilməsi üçün bütün səyləri göstərməliyik.

Prezident İlham Əliyev ABŞ-ın “US News & World Report” jurnalına müsahibə verib
(27.04.2006)

Azərbaycan təkcə Konstitusiyasına görə deyil, öz həyat tərzinə görə də dünyəvi dövlətdir. Burada müxtəlif millətlərə və dini təriqətlərə mənsub olan insanlar sülh və azadlıq şəraitində yaşayırlar. Bu baxımdan ölkəmiz çox yaxşı nümunə ola bilər. Azərbaycanın əhalisinin əksər hissəsini müsəlmanlar təşkil edir, lakin eyni zamanda, burada çoxsaylı xristian və yəhudi icmaları da yaşayır.

28 May – Respublika Günü münasibətilə rəsmi qəbul keçirilib. Prezident İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib
(26.05.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda hökm sürən etnik və dini tolerantlıq artıq dünya miqyasında bir nümunə kimi öyrənilir. Xüsusilə indiki şəraitdə eşidirik ki, sivilizasiyalar arasında dialoqdan çox geniş söhbət aparılır. Amma, əslində, biz görürük ki, milli və dini zəmində münaqişələr, yaxud da toqquşmalar daha da artır. Azərbaycanın təcrübəsi öyrənilməlidir və təsadüfi deyil ki, burada bir neçə beynəlxalq təşkilat bu məsələyə dair elmi-praktik konfranslar da keçirirlər. Yəni bu, bizim gündəlik həyat tərzimizdir, eyni zamanda, bizim siyasətimizdir. Amma biz görürük ki, heç də

hər yerdə belə deyildir. Bizim gücümüz birliyimizdədir. Ona görə həm iqtisadi, həm siyasi sahədə, həm də xarici siyasət sahəsində bizim işlərimiz düşünülmüş şəkildə aparılır. Plan şəklində bu siyasət öz uğurunu artıq sübut edibdir.

Prezident İlham Əliyev NATO Parlament Assambleyasının yaz sessiyasında iştirak edib
(30.05.2006)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycanda milli azlıqların hüquqları qorunur. Monoetnik ölkə olan Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Bir çox milli azlıqlar, müxtəlif millətlərdən olan və fərqli dini baxışlara malik vətəndaşlar ölkəmizdə bir ailə kimi əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar. Etnik azlıq olmaq o demək deyil ki, həmin insanlar yaşadıkları torpağı ölkədən qoparıb, müstəqil dövlət yarada bilərlər. Ermənilər dünyanın bir çox ölkələrində yaşayırlar. Gəlin təsəvvür edək ki, əgər onlar yaşadıkları müxtəlif yerlərdə öz müqəddəratını tələb etməyə başlasalar, nələr baş verər?! Görün, dünyada nə qədər erməni dövləti yaranar? Ona görə bu cür yanaşma əks-nəticə verir. Bizim yanaşmamız beynəlxalq hüquqa, müvafiq prinsiplərə və yaxşı qonşuluq ruhuna əsaslanır.

Prezident İlham Əliyev Bakıda İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü sessiyasında iştirak edib
(19.06.2006)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bizi narahat edən digər məsələ bəzi ölkələrdə islama nifrət meyillərinin güclənməsidir. Biz indi sivilizasiyalar arasında dialoqdan çox danışırıq, amma əslində, real həyatda bunun əksini görürük. Onu görürük ki, müxtəlif ölkələrdə dini zəmində ayrı-

seçkilik halları artır, islam dininə mənsub olan insanlara münasibət bəzi hallarda lazımi səviyyədə deyil və bu dini ayrı-seçkiliyə heç cür yol verə bilmərik. İndi biz qloballaşmadan söhbət açırıq, sivilizasiyalar arasında dialoqdan söhbət açırıq, demokratik dəyərlərə daha da sürətlə yiyələnirik. Belə olan halda, biz hər hansı bir zəmində – dini, yaxud da ki, milli zəmində ayrı-seçkiliyin olması, yaxud da hansısa dinin nümayəndələrinə mənfi münasibət göstərilməsi ilə heç cür barışa bilmərik. Mən əminəm ki, İslam Konfransı Təşkilatı ölkələrinin birgə səyləri nəticəsində biz bütün bu məsələlərə dair öz mövqeyimizi bildirəcək, öz sözüümüzü deyəcəyik. Ümid edirəm ki, birgə fəaliyyətimiz, müştərək işimiz bizi narahat edən bütün məsələlərə aydınlıq gətirəcək və onların qarşısı alınacaqdır.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda İslam Konfransı
Təşkilatının üzvü olan ölkələrin turizm nazirlərinin
V konfransının açılışında iştirak edib**
(11.09.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

İslam dözümlülük dinidir, sülh dinidir, tolerantlıq dinidir. Biz bütün başqa dinlərin nümayəndələri ilə sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq istəyirik və buna nail olacağıq.

**Prezident İlham Əliyevin Latviyaya dövlət səfəri.
Latviya Universitetində görüş**
(04.10.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Uğurlu inkişafın mühüm amillərindən biri də ondan ibarətdir ki, Azərbaycan dünyəvi ölkədir və yüksək dözümlülüüyü ilə seçilir. Azərbaycanda bir çox milli azlıqlar, müxtəlif dinlərin nümayəndələri yaşayır. Bizim tariximizdə etnik və ya dini zəmində

heç vaxt heç bir münaqişə və ya narazılıq olmayıbdır. Dözüm-
lülük yüksək səviyyədədir. Azərbaycanın burada yaşayan bütün
xalqların Vətəni olması uğur qazanılmasında prioritet məsələdir.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(20.10.2006)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması və möhkəmlənməsi üçün mütləq və mütləq millətlərarası dialoq möhkəmlənməlidir. Azərbaycan çox-millətli ölkədir. Biz başqa ölkələrdən, qonşu ölkədən fərqli olaraq monodövlət deyilik. Azərbaycanda müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Bu, ölkəmizin inkişafı üçün çox mühüm bir amildir. Bu, bir tərəfdən insanların ürəyindən gələn bir duyğudur, bir tələbdir, digər tərəfdən, din xadimlərinin fəaliyyətidir və əlbəttə ki, dövlət siyasətidir. Azərbaycanın hansı istiqamətdə inkişaf edəcəyi bu üç əsas amildən asılıdır.

Azərbaycanda bütün dinlərə mənsub olan abidələr bərpa olunur, məbədlər tikilir. Bibiheybət məscidinin bərpası üçün lazımı tədbirlər görülür. Biz keçən ilin sonunda şeyx həzrətləri ilə bərabər orada görülən işlərlə tanış olduq və müvafiq göstərişlər verildi. İndi orada təmir işləri çox yüksək səviyyədə aparılır. Təzəpir məscidinin bərpası üçün lazımı tədbirlər görülür və bununla bərabər, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin yeni inzibati binasının tikintisi də artıq sürətlə gedir. Əminəm ki, məscidin binası və inzibati korpus yaxın zamanlarda yüksək səviyyədə istifadəyə veriləcəkdir. Əjdərbəy məscidinin təmiri uğurla gedir. İçərişəhər məscidində də işlər gedir. Xristian kilsələrində təmir-bərpa işləri gedir. Qeyd olundu ki, katolik kilsəsi tikilir. Yəni bütün bunlar elə bil ki, Azərbaycanda gedən prosesləri əks etdirir. Budur bizim reallığımız, budur bizim nailiyyətlərimiz. Bütün bunlar bir məqsədə qulluq edir – Azərbaycan bir ölkə kimi daha da

möhkəmlənsin, Azərbaycanda yaşayan bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri özlərini rahat, arxayın hiss etsinlər.

Kral Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda siyasi brifinq

(07.11.2006)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Uzun mədəni dözümlülük tarixinə malik olan, çoxmilli azlıqlarla seçilən, dini dözümlülüklə fərqlənən ölkə kimi biz bu işləri görməyə hazırıq. Məsələn, Ermənistanın özü monoetnik ölkədir. Bəlkə də, siz heç bir başqa ölkə tapa bilməzsiniz ki, onun əhalisinin 99 faizi bir etnik mənşəyə mənsub olsun. Ona görə mənim sualıma cavab verin, nəyə görə bu baş veribdir? Azərbaycan tərəfi bunu bilir. Çünki Ermənistanın ərazisindən 300 minə yaxın azərbaycanlı qovulmuşdur. Yeri gəlmişkən, onu deyim ki, ötən əsrin əvvəlində Ermənistanın indiki paytaxtının əhalisinin 30 faizini azərbaycanlılar təşkil edirdi və 1918-ci ildə Azərbaycandan Ermənistana hədiyyə edilmişdir. Bəlkə siz bunu bilmirsiniz? Lakin Ermənistan səfirliyinin nümayəndəsi bunu bilir. Amma onlar bunu yaddan çıxarmaq istəyirlər. Ermənistandakı şəhərlərin bir çoxlarının, əslində, Azərbaycan adları var. Onlar hamısını dəyişdirdilər. İndi isə onlar Dağlıq Qarabağın paytaxtını başqa cür adlandırırlar. Bu, necə baş vermişdir? Həmin paytaxt Xankəndi adlandırılırdı. Sovet vaxtında onu Stepanakert adlandırmağa başladılar, ən təhlükəli bir inqilabçının – Stepan Şaumyanın adını verdilər. Belə olan halda soruşulur: nəyə görə şəhərlərə süni qaydada yaradılmış adlar, bolşevik “qəhrəmanlarının” adları verilir?

Bizim ölkəmizdə bir çox milli azlıqlar var, xristianların kilsələri, yəhudilərin sinaqoqları var. Baxmayaraq ki, ölkəmizdə çox kiçik katolik icması yaşayır, bununla belə, mən Vatikanla səfərim zamanı qərar qəbul etmişdim ki, Azərbaycanda katolik kilsəsi tikilsin. Bu da Azərbaycandakı dini dözümlülükdən xəbər verir. Bizim dini dözümlülüğümüz bütün dünyada tanınır. Belə olan halda, Azərbaycanı dini və mədəni abidələrin dağıdılmasında

günahlandırmaq tamamilə qəbuledilməzdir. Siz əgər Azərbaycana gəlsəniz görərsiniz ki, burada müxtəlif milli azlıqlara aid olan, mənsub olan abidələr var. Ona görə gəlin missiyanı təşkil edək. Onlar nəinki Azərbaycana, Dağlıq Qarabağa və Ermənistana da səfər etsinlər və bu halda əsil reallıq hər kəs tərəfindən anlaşılacaqdır.

2007

**Prezident İlham Əliyev Fransanın “Fiqaro” qəzetinə
müsahibə verib**
(23.01.2007)

Biz dünyəvi ölkəyik. Bizim tamamilə fərqli olan idarəçilik strukturumuz var. Dini amil və ya ekstremizm narahatlıq doğura biləcək məsələ kimi Azərbaycanda mövcud deyildir. Biz nəinki Konstitusiyaya əsasən, həm də insanların gündəlik həyatı təmsalında dünyəvi ölkəyik. Ona görə də, bu, bizim üçün təhlükə, bizi narahat edə biləcək məsələ deyildir. Azərbaycanda bir çox müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Burada bir çox millətlərin nümayəndələri yaşayır. Biz olduqca yüksək dözümlülük səviyyəsi və bütün ənənələrə hörmətlə yanaşması ilə seçilən çoxmillətli ölkəyik. Eyni zamanda, ölkəmizdə din dövlətdən ayrılır.

**Prezident İlham Əliyev Fransa ictimaiyyətinin və
diplomatik korpusun nümayəndələri ilə görüşüb**
(30.01.2007)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bizim təbii ehtiyatlarımız, əlbəttə ki, böyük sərvətdir və Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşmasına xidmət göstərir. Ancaq bunlar tükənən sərvətlərdir. Bundan daha da dəyərli sərvət

ondan ibarətdir ki, Azərbaycanca bütün millətlər, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi, qardaş kimi yaşayırlar. Azərbaycanca mövcud olan milli və dini tolerantlıq, dözümlülük həm ölkəmizi zənginləşdirir, həm də başqa bölgələr üçün nümunə ola bilər.

**Prezident İlham Əliyev Gənclər gününün 10-cu ildönümü
ilə əlaqədar olaraq ölkənin gənclər təşkilatlarının
nümayəndələri ilə görüşüb
(02.02.2007)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan dünyəvi dövlətdir, ölkəmizdə dini tolerantlıq ən yüksək səviyyədədir. İndi dünyada, hətta ən inkişaf etmiş ölkələrdə sivilizasiyalar arasında dialoq haqqında danışırlar, əslində isə, əfsuslar olsun ki, qarşıdurma baş verir. Bəzi hallarda bunu süni şəkildə yaradırlar, bəzi hallarda təbii olaraq baş verir. Yəni, deyə bilərəm ki, dinlərarası dialoq bir az zəifləyibdir. Amma Azərbaycanda mövcud olan vəziyyət tolerantlığın, birliyin ən gözəl, ən parlaq nümunəsidir. Bizim bu təcrübəmiz başqa ölkələr üçün də maraqlıdır. Bizim təcrübəmiz artıq öyrənilir və soruşurlar ki, siz buna necə nail ola bildiniz? Bizim üçün bu, təbiidir. Əlbəttə, bu, dövlət siyasətidir. Amma bununla bərabər, bu, insanların ürəyində olan duyğulardır. Azərbaycan xalqının mentalitetidir. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların birliyidir. Milliyyətdən, dinindən asılı olmayaraq, hər bir vətəndaş bizim üçün əzizdir, bizim qardaşımızdır.

**Prezident İlham Əliyev Almaniyanın Konrad Adenauer
Fondu tərəfindən təşkil olunmuş “Azərbaycan XXI əsrdə –
İnkişaf və perspektivlər” mövzusunda geniş müzakirələrdə
iştirak edib**

(15.02.2007)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanın inkişafının digər elementi sülh şəraitində yanaşı yaşamaqdır. Biz bir çox millətlərin nümayəndələrinin yaşadığı ölkəyə və müxtəlif dinlərin təmsilçiləri bir ailə kimi yaşayır. Bu, bizim inkişafımız üçün vacibdir. Bu müsbət təcrübə digər yerlərdə də öyrənilə bilər. Bu gün dünyada yaşanan problemlərdən biri müxtəlif dinlərin nümayəndələri arasında artan gərginlikdir. Biz sivilizasiyalararası dialoq haqqında çox eşidirik. Lakin bir çox hallarda reallıqda bunun əksini görürük. Biz gərginliyi, qarşılıqlı surətdə şübhəli yanaşmanı, o cümlədən insanlar arasında ziddiyyətlər və bəzən də qarşılıqlı rəğbətini görürük. Azərbaycanda isə bütün dinlərin təmsilçiləri bir ailə kimi yaşayır. Nə Konstitusiyada, nə də gündəlik həyatda heç bir ayrı-seçkilik yoxdur. Bu, bizi daha da güclü edir. Bu, bizi mədəni baxımdan daha da zənginləşdirir. Biz öz dinimizi, öz mədəniyyətimizi yüksək dəyərləndiririk və eyni zamanda, digər dinlərə və mədəniyyətlərə yüksək dərəcədə hörmət edirik. Əminəm ki, Azərbaycanın təcrübəsi, xüsusilə bu cür mühüm tarixi baxımdan digər yerlər üçün faydalı ola bilər.

**Prezident İlham Əliyev Dünya Azərbaycan və türk diaspor
təşkilatları rəhbərlərinin I forumunda iştirak edib**

(09.03.2007)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bizim ölkələrimizi fərqləndirən cəhət ondadır ki, ölkələrimizdə çox güclü tolerantlıq, dözümlülük var. Ölkələrimizdə bütün xalqlar bir ailə kimi yaşayırlar, nə dini, nə də etnik baxım-

dan heç bir ayrı-seçkilik yoxdur. Onu da bilirik ki, heç də hər bir ölkədə belə deyildir. Hətta dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələri kimi tanınan dövlətlərdə də dini, yaxud da ki, etnik zəmində qarşıdurmalar var, gərginlik artır. Bir tərəfdən, sivilizasiya olaraq, dialoq məsələsi gündəmə salınıb və geniş müzakirə olunur, digər tərəfdən, qarşıdurma da artır. Bizim örnəyimiz tədqiq edilməli və əsas götürülməlidir. Bu, bizim gücümüzdür və ölkələrimizdə yaşayan bütün xalqlar bizim qardaşlarımızdır. Biz elə etməliyik ki, ölkələrimizin həm siyasi, həm iqtisadi durumu daha da yaxşı olsun ki, burada yaşayan bütün xalqlar özlərini daha da rahat hiss etsinlər. Avropa ilə, böyük dövlətlərlə münasibətlərdə də bizim baxışlarımız üst-üstə düşür və bu, bizim birləşməyimiz üçün, birgə fəaliyyət planının olması üçün də çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Prezident İlham Əliyev Fransanın “La Lettre Diplomatique” jurnalına müsahibə verib

(17.05.2007)

Azərbaycan dünyəvi ölkədir və ölkəmizin ali qanununa görə, din dövlətdən ayrılır. Bununla yanaşı, İslam dini bizim tariximizin, keçmişimizin və hazırkı həyatımızın ayrılmaz bir hissəsidir. Biz öz dinimizə, eyni zamanda, ölkəmizdə mövcud olan bütün digər dinlərə böyük hörmətlə yanaşırıq. Bu gün fəxr hissi ilə deyə bilərik ki, Azərbaycanda yüksək dini tolerantlıq mövcuddur. Ölkəmizdə dini zəmində heç bir mübahisə yoxdur. Etnik və dini zəmində qarşıdurmaların baş verdiyi bugünkü dünyada bunu nadir vəziyyət adlandırmaq olar. Azərbaycan müxtəlif millətlərə və dinlərə mənsub olan insanların birgə yaşadığı ölkədir. Azərbaycan xalqının tarixi mentaliteti və hazırda ölkədə dini azadlığın təmin olunması sahəsində görülən işlər müxtəlif dini konfessiyaların mehribanlıq şəraitində, bir ailə kimi yaşaması üçün möhkəm əsas yaradır. Ölkəmizdə heç zaman dini fanatizm olmamışdır və olmayacaqdır. Biz hər cür fanatizmin və ekstremizmin əleyhinəyik. Hesab edirik ki, bu sahədə Azərbaycanın müsbət təcrübəsindən istifadə oluna bilər. Azərbaycan beynəlxalq terrorizmlə müba-

rizədə fəal iştirak edən ölkələrdən biridir. Lakin onu da bildirmək istəyirəm ki, terrorizmin, fanatizmin, radikal ekstremizmin İslam dini ilə bağlanması çox səhv və təhlükəli bir yanaşmadır. Azərbaycan özü uzun müddət erməni terrorçu təşkilatlarının terrorizminin qurbanı olmuşdur. Erməni terror təşkilatları tərəfindən Azərbaycanda həyata keçirilən vəhşi terror aktları nəticəsində xeyli sayda insanımız həlak olmuş və yaralanmışdır. Bir daha demək istəyirəm ki, terrorizmin və radikal ekstremizmin hər hansı bir din ilə bağlanmasına yol vermək olmaz.

**Prezident İlham Əliyevə İordaniya Universitetinin
fəxri doktoru adı verilmişdir**

(29.07.2007)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

İndiki mərhələdə sivilizasiyalararası dialoq haqqında danışmaq çox vacibdir. Lakin bəzən biz müxtəlif hadisələri görürük. Təcrid olunmanı müşahidə edirik, dinimizə, adət-ənənələrimizə və keçmişimizə olduqca ədalətsiz yanaşmanın şahidi oluruq. Biz bu məsələləri həll etməliyik. Keçmişimizə, ənənələrimizə hörmətlə yanaşaraq və milli mənsubiyyətimizi qoruyaraq, müvəffəqiyyətlər əldə etməliyik və insanlara cari inkişafdan faydalanmanı təmin edən müasir cəmiyyəti qurmalıyıq. Eyni zamanda, biz öz tarixi irsimizə, dini köklərimizə, milli özünəməxsusluğumuza çox bağlıyıq. Azərbaycan uzun illər, onilliklər və əsrlər boyu dövlətçiliyindən məhrum olmuşdur. Biz digər imperiyaların və ölkələrin bir hissəsi idik. Məhz nə səbəbə görə biz milli özünəməxsusluğumuzu qoruyub saxlaya bildik? Azərbaycan hissəsi olduğu digər ölkələrin tərkibində niyə assimilyasiya olunmadı? Bu, yalnız tarixi irsimiz, tarixi köklərimiz, adət-ənənələrimiz, milli bayramlarımız, dilimiz və ədəbiyyatımız, poeziyamız sayəsində mümkün olmuşdur. Bütün bunlar özünəməxsusluğumuzu qorumağa imkan yaratdı və bu gün biz müstəqil ölkə kimi inkişaf edirik. Etnik, dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün

Azərbaycanın hər bir vətəndaşı eyni hüquqlara malikdir. Azərbaycanadakı dözümlülük inkişafımızın əsas, vacib meyarlarından biridir.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(04.10.2007)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Burada müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bu, nadir bir təcrübədir. Düzdür, biz buna öyrəşmişik və hesab edirik ki, belə də olmalıdır. Təsəvvür edə bilmərik ki, başqa cür ola bilər. Amma biz bilirik ki, başqa cür də olur. Bəzi hallarda dinlərarası münasibətlərə gərginlik gətirilir, süni şəkildə qarşılıqlı ittihamlar irəli sürülür. Bəzi hallarda müxtəlif ölkələrdə İslam dini haqqında çox yanlış təsəvvür yaradılır. Biz bunun qarşısına öz təcrübəmizi qoymalıyıq, görülən işləri qoymalıyıq. Azərbaycanın təmsalında görülən işləri qoymalıyıq və bunu edirik. Bu, bizim ölkəmiz üçün lazımdır, bölgə üçün lazımdır və dinlərarası münasibətlərin inkişafı, sivilizasiyalararası dialoqun möhkəmlənməsi üçün lazımdır. Azərbaycan bu sahədə öz töhfəsini verir və əminəm ki, bundan sonra da ölkəmizdə dinlərarası münasibətlər yalnız və yalnız yüksələn xətlə inkişaf edəcəkdir. Əlbəttə, bu işlərdə dövlət siyasəti və yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, din xadimlərinin birgə fəaliyyəti çox mühüm rol oynayır. Mən, eyni zamanda, bizim yəhudi, xristian, o cümlədən katolik qardaşlarımızın fəaliyyətini də yüksək qiymətləndirmək istəyirəm. Şeyx həzrətlərinin rəhbərliyi ilə bütün bu işlər məqsədyönlü şəkildə, çox böyük dəqiqliklə, çox böyük mədəniyyətlə aparılır və Azərbaycanın inkişafında, ölkəmizin möhkəmlənməsində bunun çox böyük rolu var. Biz öz tarixi keçmişimizə, milli-mənəvi dəyərlərə bağlıyıq. Öz dinimizə, milli ənənələrimizə bağlıyıq. Bu, uzun illər, onilliklər ərzində müstəmləkə vəziyyətində yaşayanda bizi, Azərbaycan xalqını bir

xalq kimi qorudu. Keçmişimiz, mədəniyyətimiz, dilimiz, dinimiz bizim tariximizdir.

**Prezident İlham Əliyev Moldovanın “Kanal-4”
televiziyasına müsahibə verib**
(19.12.2007)

İctimai formasiyadan asılı olmayaraq, tolerantlıq Azərbaycanda həmişə həyat norması olmuşdur. Bu, indiki dövrün səciyyəvi hadisəsi və bizim Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığımızın nəticəsi deyildir. Biz Rusiya imperiyasının tərkib hissəsi olduğumuz dövrdə də belə idi, Sovet İttifaqının tərkib hissəsi olduğumuz vaxtda da belə idi, indi – müstəqil dövlət olduğumuz şəraitdə də belədir. Ölkəmizdə müxtəlif xalqların, müxtəlif dinlərin çoxsaylı nümayəndələri yaşayır və onların hamısı bir ailə kimidir. Azərbaycanda heç vaxt dini və ya etnik zəmində münaqişələr olmamışdır. Bizim ölkədə bütün dinlərin nümayəndələrinin bir ailə kimi yaşaması faktı dövlətimizi möhkəmləndirir.

2008

**Prezident İlham Əliyevə M.V.Lomonosov adına Moskva
Dövlət Universitetinin fəxri professoru adı verilmişdir**
(21.02.2008)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Ölkənin inkişafı həm intellektual potensial, həm tolerantlığın səviyyəsi, həm də ölkədə millətlərarası, dinlərarası həmrəyliyin səviyyəsi deməkdir. Bu, ölkənin əsas millətinə mənsub olmayan insanların özlərini nə dərəcədə rahat hiss etməsi deməkdir. İctimai-siyasi formasiyadan asılı olmayaraq, Azərbaycan üçün həmişə səciyyəvi olmuş, hamıya məlum olan müsbət beynəlmiləlçilik ənənələri bütün bu istiqamətlərdə, indi də qorunub saxlanmışdır

və daha da artırılır. Beləliklə, bu, Azərbaycanın bütün vətəndaşlarına bizim ölkədə özlərini öz evində olduğu kimi, bir ailə kimi hiss etməyə imkan verir və bu da Rusiya ilə bizim ikitərəfli əməkdaşlığımızın mühüm elementidir.

Prezident İlham Əliyev Bakıda Müqəddəs Məryəm Ana kilsəsinin rəsmi açılış mərasimində iştirak edib
(07.03.2008)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün bizim həyatımızda çox əlamətdar və unudulmaz bir gündür. Azərbaycanda katolik kilsəsi açılır və mən bu münasibətlə Azərbaycanda yaşayan bütün katolikləri ürəkdən təbrik edirəm. Bu hadisə onu göstərir ki, Azərbaycanda dinlərarası münasibətlər çox yüksək səviyyədədir. Bu sahədə görülən işlər, tədbirlər Azərbaycanın hərtərəfli inkişafına xidmət göstərir. Çünki hər bir ölkənin normal, uğurlu inkişafı üçün iqtisadi və siyasi uğurlarla bərabər, sülh olmalıdır, əmin-amanlıq, sabitlik olmalıdır, millətlərarası və dinlərarası münasibətlər yaxşı səviyyədə olmalıdır. Biz bütün bunları Azərbaycanda görürük. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu bütün başqa xalqlarla mehribanlıq şəraitində yaşamışdır, Azərbaycanda, Azərbaycanın tarixində heç vaxt milli, yaxud da dini zəmində nəinki münaqişə, hətta narazılıq da olmamışdır. Azərbaycanda yaşayan insanlar bütün bunları çox yaxşı bilirlər. Əlbəttə, burada dövlət siyasətinin çox önəmli rolu vardır. Eyni zamanda, Azərbaycanda yaşayan insanların qəlbində olan qardaşlıq, mehribanlıq duyğuları çox mühüm rol oynayır.

Biz bu gün hörmətli dövlət katibi ilə Vatikan-Azərbaycan münasibətlərinin müxtəlif sahələrini müzakirə etdik. Biz, ümumiyyətlə, bu səfərə çox böyük diqqət göstəririk və qiymət veririk. Çünki bu onu göstərir ki, Vatikanla Azərbaycan arasında mövcud olan möhkəm əlaqələr daha da möhkəmlənir. Bu əlaqələrin inkişafında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin Vatikana 1997-ci ildə etdiyi səfəri xüsusilə qeyd etmək istəyirəm.

O səfərdən sonra münasibətlər, demək olar ki, yeni pilləyə qalxmışdır. Şübhəsiz ki, 2002-ci ildə Roma Papası II İoann Pavelin Azərbaycana tarixi səfəri də bu münasibətlərin inkişafında çox böyük rol oynamışdır. Biz hamımız həmin səfəri yaxşı xatırlayırıq. O, doğrudan da tarixi bir səfər idi və bir daha göstərdi ki, Azərbaycan, müstəqil ölkəmiz bütün istiqamətlərdə böyük uğurlara nail olubdur. Eyni zamanda və ilk növbədə, millətindən, dinindən asılı olmayaraq, Azərbaycanda yaşayan bütün insanlar eyni hüquqlara malikdirlər, bərabərdirlər və bu, ölkəmizin gələcəyi üçün çox vacib amildir.

Mən Vatikanı öz səfərimi də xatırlayıram. 2005-ci ildə Vatikanda olarkən orada keçirilən danışıqlar, müzakirələr bir daha imkan verdi ki, ikitərəfli münasibətlərimizi təhlil edək. Bugünkü tədbirin baş verməsi üçün o vaxt lazımi tədbirlər görülmüşdü. Bakıda kilsənin tikintisi üçün çox gözəl yer ayrılmışdır və qısa müddət ərzində gözəl kilsə tikilmişdir. Mən bu hadisəyə müxtəlif aspektlərdən yanaşıram. İlk növbədə, bu gün Azərbaycanda yaşayan katoliklərin bayramıdır. Katolik kilsəsinin fəaliyyətə başlaması onların böyük bayramıdır. Digər tərəfdən, bu, tarixi həqiqətin bərpasıdır. Çünki biz bilirik ki, XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda katolik kilsəsi tikilmişdir, lakin bolşevik inqilabından sonra o, dağıdılmışdır. Bu gün kilsənin tikilib istifadəyə verilməsi o tarixi həqiqətin bərpası deməkdir. Digər tərəfdən, əminəm, dünyada yaşayan bütün katoliklər üçün çox vacib və əlamətdar hadisədir ki, Azərbaycanda bu kilsə tikilibdir. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda dini dözümlülük, dini tolerantlıq çox yüksək səviyyədədir. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Azərbaycanda bütün xalqların, dinlərin nümayəndələrinin bir ailə kimi, qardaşlıq, mehribanlıq şəraitində yaşaması bizim ölkəmizi gücləndirir. Ölkəni gücləndirən müxtəlif amillər var. Həm siyasi nüfuz, həm iqtisadi potensial, həm sosial məsələlərin həlli və həm də digər məsələlər. Ancaq millətlərarası münasibətlər, xüsusilə çoxmillətli ölkələrdə çox böyük əhəmiyyət kəsb edən məsələdir.

Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Biz bununla fəxr edirik və Azərbaycanda yaşayan bütün milli azlıqlara öz qayğımızı göstəririk və bundan sonra da göstərəcəyik. Azərbaycan o ölkədir ki,

burada bütün dinlər sərbəst fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda, din dövlətdən ayrılır, Azərbaycan dünyəvi dövlətdir və bu da bizim üçün çox vacib olan məsələdir. Biz bütün dinlərə böyük hörmətlə yanaşırıq və Azərbaycanda bütün dinlərin fəaliyyəti üçün şərait var.

Bir daha demək istəyirəm ki, bundan sonra da Azərbaycanda bütün millətlər dövlət tərəfindən qayğı ilə əhatə olunacaqlar. Azərbaycanda bundan sonra da heç vaxt nə milli, nə də dini zəmində heç bir problem olmayacaqdır. Bütün milli azlıqlar bizim qardaşlarımızdır. Azərbaycanda yaşayan bütün dinlərin nümayəndələri bizim qardaşlarımızdır və bu qardaşlıq davam etdiriləcəkdir. Azərbaycan dostluq ölkəsidir, qardaşlıq ölkəsidir. Azərbaycan o ölkədir ki, uğurla inkişaf edir, irəliləyən baxır və tərəqqi yolunu seçibdir.

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycanda siyasi hüquqların qorunması – yeni meyarlar" mövzusunda beynəlxalq konfransın xarici ölkələrdən olan iştirakçıları ilə görüşüb (07.04.2008)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

İnkişaf etmiş ölkəyə çevrilmək üçün bütün imkanlara maliklik. Savadlılıq çox yüksək səviyyədədir. Demək olar ki, 100 faizdir. Ölkədə çox əlverişli sərmayə mühiti mövcuddur. Eyni zamanda, Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir. Ölkəmizdə bir çox etnik azlıqlar var, onlar bir ailə kimi yaşayırlar. Etnik və dini dözümlülük yüksək səviyyədədir. Bütün bunlar uğurları şərtləndirən əsas zəruri və vacib elementlərdir.

Prezident İlham Əliyev Bibiheybət ziyarətgah kompleksinin əsaslı yenidənqurma və geniş tikinti işlərindən sonra istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak edib

(12.07.2008)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

VII əsrin yadigarı olan Bibiheybət ziyarətgahı əsrlər boyu insanların inanc və ibadət yeri olmuşdur və Azərbaycan xalqı tərəfindən qorunmuşdur. Bibiheybət ziyarətgahının böyük tarixi vardır və XIII əsrdə burada Şirvanşahlar tərəfindən məscid tikilmişdir. Bütün dövrlərdə bu müqəddəs ocaq insanları özünə cəlb edib. Bildiyiniz kimi, keçən əsrin 30-cu illərində məscid dağıdılmışdır. Bütövlükdə, Sovet İttifaqı zamanında dinə qadağa qoyulmuşdur və məscidin dağılmasını əks etdirən o acı kadrlar bizim gözümüzün qabağındadır. Dəfələrlə biz bu dəhşətli hadisəni kinokadrlar vasitəsilə görmüşük.

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra müstəqil ölkə kimi yaşamağa başlamışdır. Ancaq müstəqilliyimizin ilk illəri ölkəmiz üçün çox ağır keçirdi. Demək olar ki, ölkəmizdə bütün istiqamətlərdə geriləmə müşahidə olunurdu. İqtisadiyyat çökmüşdü, sənaye istehsalı tənəzzülə uğrayırdı, ölkədə xaos və böhran hökm sürürdü. Deyə bilərəm ki, 1991-93-cü illərdə milli mənəvi dəyərlərə də o qədər də böyük fikir verilmirdi. O vaxtkı iqtidar nümayəndələri özlərini elə aparırdılar ki, sanki onlardan əvvəl heç tarix də olmamışdır. Milli mənəvi dəyərlərin təbliğ olunması, bizim milli ənənələrimizə qayıdış prosesi ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra başlamışdır. Məhz 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi Azərbaycanda bütün istiqamətlərdə xoşagəlməz proseslərin dayanmasına gətirib çıxardı. Eyni zamanda mənəviyyat sahəsində də Azərbaycan xalqı öz mənəvi və dini köklərinə qayıtdı. Bildiyiniz kimi, o illər Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün böyük sınaq illəri olmuşdur.

Bizim əsas sütun prinsiplərimiz bunlardır və bütün sahələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda gedən ictimai-siyasi proseslər elə müsbət istiqamətdə inkişaf edir ki, Azərbaycanda yaşayan bütün

dinlərin nümayəndələri özlərini çox rahat hiss edirlər. Azərbaycan bu baxımdan bir nümunə ölkə ola bilər və artıq dünya birliyi bunu daha da dərindən dərk etməyə başlamışdır. Ölkəmizdə keçirilən çoxsaylı dialoqlar, forumlar əsasında sivilizasiyalararası dialoqun möhkəmlənməsi, dinlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi işində Azərbaycan nəinki bölgədə, dünyada əvəzolunmaz funksiyasını yerinə yetirir.

Biz çox şadıq ki, Azərbaycanda bütün millətlər, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar, öz doğma vətəninin inkişafına töhfələrini verirlər. Bu, bizim böyük üstünlüyümüzdür, böyük sərvətimizdir. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir, çoxkonfessiyalı ölkədir. Bizim təcrübəmiz, mən bunu tam qətiyyətlə deyirəm, bizim təcrübəmiz artıq başqa ölkələrdə öyrənilir, beynəlxalq təşkilatlarda diskussiyalar mövzusunda çevrilir və gələcəkdə əlbəttə ki, Azərbaycanın tolerantlıq məkanı kimi rolu dünya işlərində, dünyada gedən proseslərdə artacaqdır. Biz öz milli köklərimizə, dini köklərimizə qayıtmışıq. Azərbaycan xalqını, azərbaycanlıları bütün dövrlərdə, müstəqil olmadığımız dövrlərdə bir millət kimi qoruyub saxlayan bizim ənənələrimiz olubdur, milli mənəvi dəyərlərimiz olubdur, ana dilimiz olubdur, bizim dinimiz olubdur. Biz bütün başqa dinlərə hörmətlə yanaşırıq və hesab edirik ki, dünyada bütün dinlərə hörmətlə yanaşılmalıdır.

İslam dini Azərbaycan xalqının formalaşmasında çox mühüm rol oynamışdır və bu gün bizim dini abidələrimiz bərpa olunur.

Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri özlərini çox rahat hiss edirlər. Mən bunu bilirəm, çünki milli azlıqların yaşadıkları bölgələrdə tez-tez oluram, onların vəziyyəti ilə maraqlanıram, lazımı göstərişləri verirəm və elə etmək istəyirəm ki, Azərbaycanda yaşayan bütün insanlar millətindən, dinindən asılı olmayaraq, özlərini yaxşı, rahat hiss etsinlər. Bunu etmək üçün bizim imkanlarımız var və Azərbaycanın ildən-ilə artan iqtisadi gücü və potensialı burada yaşayan bütün insanların həyat səviyyəsinə müsbət təsir göstərir.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(24.09.2008)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz öz milli mənsubiyyətimizi, milli ruhumuzu saxlaya bilmişik. Şübhəsiz ki, bu işdə əsas rolu bizim mənəvi dəyərlərimiz, ənənələrimiz, bizim dinimiz, ana dilimiz oynamışdır. Bütün bu amillər azərbaycanlıları bir millət kimi qorudu. Biz müstəqil həyata başlayanda bu müstəqilliyi möhkəm əsaslar üzərində qururduq və bu gün onu möhkəmləndiririk.

Azərbaycan milli və dini dözümlülük baxımından nümunə ölkə kimi göstərilir. Bu, realıqdır və o, Azərbaycan xalqı tərəfindən yaradılıbdır. Bu sahədə həm dövlət siyasəti çox güclüdür və birmənalıdır, həm də Azərbaycanda yaşayan insanların duyğuları da çox təmizdir.

Azərbaycanda bütün insanlar, bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanda heç vaxt milli, yaxud da dini zəmində nəinki qarşıdurma, heç anlaşılmazlıq da olmamışdır, olmamalıdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Bu, bütün başqa amillərlə yanaşı, ölkəmizin uğurlu inkişafını təmin edən amildir. Yəni bizdə həm ictimai-siyasi vəziyyət sabitdir, həm təhlükəsizlik tədbirləri yüksək səviyyədə təmin olunur, həm də iqtisadi islahatlar uğurla icra edilir.

Prezident İlham Əliyev Bakıda Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin “Mədəniyyətlərarası dialoq Avropa və onun qonşu regionlarında davamlı inkişafın və sülhün əsasıdır” mövzusunda konfransında iştirak edib
(02.12.2008)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz bu gün müxtəlif ölkələrdən olan mədəniyyət nazirlərinin konfransını keçirməklə bir daha onu göstəririk ki, son illər ərzində Azərbaycan dini toleranqlıq, milli və etnik toleranqlıq məsələlərində çox böyük uğurlara nail olmuşdur. Əslində, bizim ölkəmizdə bütün insanlar müxtəlif dövrlərdə, ictimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq, həmişə bir ailə kimi yaşamışlar. Burada bütün dinlərin nümayəndələri həmişə dostluq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu, bizim ölkəmizə xas olan çox mühüm bir amildir.

Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra, əlbəttə, millətlərarası münasibətlərə, milli və dini toleranqlığın möhkəmlənməsi işinə çox böyük diqqət verilmişdir. Bu gün Azərbaycan sözün əsl mənasında dostluq, qardaşlıq məkanıdır. Burada bütün xalqlar, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Mən əminəm ki, Azərbaycanın bu istiqamətdə əldə etdiyi təcrübə çox önəmlidir. Şübhə etmirəm ki, konfrans zamanı bu barədə geniş söhbət açılacaqdır.

Eyni zamanda, bizim qonaqlarımızın arasında İslam Konfransı Təşkilatının üzvləri vardır. Biz buna da çox sevinirik və çox şadiq ki, bu gün Şərqlə Qərbin kəsişdiyi yerdə, Bakıda müxtəlif ölkələrdən müxtəlif dinlərin nümayəndələri iştirak edirlər. Biz buna çox böyük önəm veririk. Bunun çox böyük əhəmiyyəti var. Çünki indiki zamanda bir çox hallarda sivilizasiyalararası, mədəniyyətlərarası dialoqdan danışılır, ancaq bununla bərabər, dünyada gedən proseslər, əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda gərginliyin artmasına gətirib çıxarır. Mən çox istəyirəm ki, bu gün Azərbaycanda başlanan Bakı prosesi mədəniyyətlər arasında olan dialoqun, dostluğun, qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmlənməsinə öz dəyərli töhfəsini versin.

Bir sözlə, Azərbaycanın həm tarixi, həm coğrafi vəziyyəti, həm də müxtəlif beynəlxalq təşkilatlarda iştirakı, əlbəttə, bizim imkanlarımızı daha da genişləndirir. Mən əminəm ki, ölkəmizin uğurlu inkişafı bundan sonra da davam etdiriləcək və bu inkişafı şərtləndirən təkcə siyasi, yaxud da iqtisadi islahatlar deyildir. Eyni zamanda, bayaq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda hökm sürən çox gözəl ictimai-siyasi ab-hava, burada yaşayan bütün millətlərin hüquqlarının qorunması və hər bir insanın, hər bir millətin nümayəndəsinin Azərbaycanda rahat yaşamasıdır.

Ölkəmizdə əsas inkişaf istiqamətləri ilə əlaqədar cəmiyyətdə fikir ayrılığı yoxdur, əksinə, bizim cəmiyyətimiz ümumxalq amalları ətrafında birləşibdir: azərbaycançılıq fəlsəfəsi, müasirlik, öz tarixi köklərimizə, ənənələrimizə bağlılıq. Eyni zamanda, Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələrinə çox böyük hörmət vardır. Yəni bizim ölkəmizi bu gün ictimai-siyasi baxımdan şərtləndirən amillər bunlardır.

Eyni zamanda, Azərbaycanda dini və milli tolerantlığın, dözümlülüğün yüksək səviyyədə olması və bütün xalqların rahat, mehriban şəkildə yaşaması, əlbəttə ki, bizi daha da gücləndirir. Bax, bu amillər hər bir ölkənin inkişafı üçün çox vacibdir. Mən çox istəyirəm ki, bizim ölkədə bu vaxta qədər əldə olunan nailiyyətlər bundan sonra da uğurla davam etdirilsin. Bunu etmək üçün, əlbəttə ki, bölgədə sülh tam şəkildə bərqərar olunmalıdır.

2009

Prezident İlham Əliyev “Bakı – İslam mədəniyyətinin paytaxtı – 2009” açılış mərasimində iştirak edib
(18.02.2009)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

İslam qardaşlıq dinidir, tolerantlıq, dözümlülük dinidir. Dünyada bizim müqəddəs dinimiz olduğu kimi təqdim edilməlidir. Bütün İslam dünyasının özünü təqdim etməsi üçün atılan addımlar mədəniyyət sahəsində də özünü büruzə verməlidir. Çün-

ki İslam dünyasının çox zəngin tarixi, çox zəngin mədəniyyəti vardır. Bizim mədəniyyətimiz dünya birliyinə olduğu kimi təqdim edilməlidir.

Prezident İlham Əliyev Təzəpir məscid kompleksinin əsaslı yenidənqurma və geniş tikinti işlərindən sonra istifadəyə verilmə mərasimində iştirak edib

(06.07.20309)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda din dövlətdən ayrındır. Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Ancaq bununla bərabər, biz öz milli və dini ənənələrimizə, dəyərlərimizə çox sadıq. Biz ümumbəşəri dəyərləri bölüşürük. Ancaq bizim üçün başlıca, məna daşıyan dəyər Azərbaycanın milli dəyərləridir.

Bütün dövrlərdə Azərbaycanda bütün xalqlar mehribanlıq şəraitində yaşayıblar və Azərbaycan dövləti, müstəqil Azərbaycan dövləti bundan sonra da ölkəmizdə bu gözəl ənənələri yaşatmaq üçün əlindən gələni edəcəkdir. Onu da demək istəyirəm, baxmayaraq ki, Azərbaycanda din dövlətdən ayrındır, Təzəpir məscid kompleksinin yenidən qurulması üçün vəsait dövlət tərəfindən ayrılıbdır. Bir il bundan əvvəl əsaslı təmirdən və genişləndirmə işlərinin aparılmasından sonra yenidən istifadəyə verilmiş Bibiheybət məscid-ziyarətgah kompleksinin qurulmasına yenə də Azərbaycan dövləti eyni qaydada vəsait ayırmışdı. Əjdərbəy məscidinin yenidən qurulması üçün yenə Azərbaycan dövləti, Azərbaycan hökuməti vəsait ayırmışdı. Bu onu göstərir ki, Azərbaycan dövləti, müstəqil Azərbaycan öz dini və milli ənənələrinə çox sadıqdır, İslam dinini yaşatmaq, İslam həmrəyliyinə genişləndirmək üçün əlindən gələni edir. Biz bunu etməliyik və edəcəyik. İslam dini böyük bir dindir. İslam dini dostluq dinidir, qardaşlıq dinidir, həmrəylik dinidir.

Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda bəzi yerlərdə İslam dini haqqında qəsdən yalan məlumatlar ortaya çıxarılır. İslamofobiya

bir siyasət kimi aparılır. Bu gün dünyada dinlərarası dialoqdan çox danışılır və buna böyük ehtiyac vardır. Ancaq bununla bərabər, bəzi hallarda bu sözlərin arxasında dini ayrı-seçkilik meyilləri də görsənir. Biz bunu rədd edirik. İslam dininə qarşı aparılan kampaniyanı rədd edirik. Əsassız ittihamları rədd edirik.

Bir daha demək istəyirəm ki, İslam dini dostluq dinidir və biz elə etməliyik ki, öz dəyərlərimizi dünyaya təqdim edək, təbliğ edək, real vəziyyəti dünya birliyinə çatdıraraq. Bunu etmək üçün mütləq bütün İslam dövlətləri arasında çox geniş mənada əməkdaşlıq aparılmalıdır. Azərbaycan öz tərəfindən bunu edir və baxmayaraq ki, biz gənc müstəqil ölkəyik, – Azərbaycan öz müstəqilliyini 1991-ci ildə bərpa edib, – İslam həmrəyliyinin bərqərar olması üçün öz töhfəmizi veririk.

Azərbaycan bu bəradə öz sözünü müxtəlif tədbirlərdə demişdir. İslam Konfransı Təşkilatı çərçivəsində Azərbaycanda çoxsaylı mötəbər tədbirlər keçirilmişdir. İslam Konfransı Təşkilatında həmrəyliyən və əməkdaşlığın dərinləşməsi üçün Azərbaycan dövləti öz siyasətini aparır və yəqin təsadüfi deyildir ki, gənc müstəqil Azərbaycan dövləti bütün İslam aləmində böyük hörmət qazana bilmişdir. Əgər belə olmasaydı, İslam aləmi Azərbaycan dövlətinin paytaxtı Bakı şəhərini İslam dünyasının mədəni paytaxtı kimi seçməzdi. Biz bu adı böyük qürur hissi ilə daşıyıyıq. Bu münasibətlə Azərbaycanda bir neçə ay bundan əvvəl böyük mərasim keçirilmişdir və Bakı bu gün bütün İslam dünyasının mədəni paytaxtıdır. Biz bundan sonra da öz addımlarımızla, həm siyasi addımlarımızla, eyni zamanda Azərbaycanda dini icmaların birgə fəaliyyəti nəticəsində bu məsələlərin həllinə daha da böyük diqqət göstərəcəyik.

Onu da vurğulamaq istəyirəm ki, Azərbaycanda bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Heç vaxt Azərbaycanda milli, yaxud da ki, dini zəmində ayrı-seçkilik olmamışdır, yoxdur və olmayacaqdır. Azərbaycanda yaşayan bütün insanlar bizim dəyərləli vətəndaşlarımızdır və Azərbaycanda hökm sürən dini dözümlülük, dini tolerantlıq əminəm ki, başqa yerlərdə də öyrənilə bilər.

Bir daha demək istəyirəm ki, biz öz siyasətimizi və öz gələcəyimizi möhkəm tarixi, mədəni, milli və dini əsaslar üzərində qururuq. Ancaq, eyni zamanda, Azərbaycanda yaşayan bütün başqa dinlərin nümayəndələri də özlərini rahat hiss edirlər. Biz dərin mədəniyyətə malik olan bir xalqıq və bununla haqlı olaraq qürur hissi keçiririk. Bizim çox dərin ənənələrimiz vardır. Ancaq bununla bərabər dünyəvi ölkə olaraq biz irəliyə doğru gedirik. Biz Azərbaycanda müasirliyin və ənənələrin sintezini görürük və yaqın ki, bu amil ölkəmizin ümumi uğurlu inkişafında öz rolunu oynamışdır.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(29.08.2009)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda din dövlətdən ayrıdır. Ancaq, eyni zamanda, dövlət və din arasında möhkəm birlik vardır. Bu birliyin təməlini müasir dövrdə ulu öndər Heydər Əliyev və hörmətli şeyx həzrətləri qoymuşlar. Onların dostluğu, onların bir-birinə olan münasibəti və Azərbaycan naminə gördükləri işlər bu gün də gözəl ənənə olaraq şeyx həzrətləri və mənim tərəfimdən davam etdirilir.

Dinlərarası münasibətlərdə Azərbaycan dünya miqyasında nümunə sayıla bilər. Bu, təkcə bizim tərəfimizdən deyil, eyni zamanda, Azərbaycan reallıqlarını dərinləndirən bilən insanlar tərəfindən də qəbul edilir. Azərbaycan xalqı öz dini və milli ənənələrinə, milli mədəni dəyərlərinə sadıq xalqdır. Biz əsrlər boyu bu mədəni dəyərləri qəlbimizdə saxlamışıq və bu gün də bütün ümumbəşəri dəyərləri qəbul edərək bizim üçün ən başlıca amil milli-mədəni dəyərlərimizdir. Bununla bərabər, Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri, bütün millətlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Dinlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə olması bizim dövlətçiliyimizi, müstəqilliyimizi möhkəmləndirir, Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiya proseslərinə əlavə təkan verir. Eyni

zamanda, Azərbaycan reallıqları və Azərbaycanda millətlərarası və dinlərarası münasibətlərin dərin təhlili onu göstərir ki, bu gözəl nümunə başqa ölkələrdə də istifadə oluna bilər.

Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Avropa qurumlarının üzvü olaraq, eyni zamanda, şeyx həzrətlərinin qeyd etdiyi kimi, Bakı şəhəri 2009-cu ildə İslam mədəniyyətinin paytaxtı seçilmişdir. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bu şərəfli ad bir neçə il bundan əvvəl verilməyə başlamışdır. Azərbaycanın paytaxtı Bakı ilk İslam şəhərlərindəndir ki, bu şərəfli adı layiq ola bilmişdir. Bu müddət ərzində Azərbaycan dövləti İslam həmrəyliyi möhkəmləndirilməsi üçün, İslam dövlətləri arasında dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin dərinləşməsi üçün çox böyük işlər görmüşdür. Bununla bərabər, bir daha demək istəyirəm ki, bütün dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda sərbəst, azad, bir ailə kimi yaşayır. Bizim ölkəmizdə sözün əsl mənasında vicdan azadlığı hökm sürür və bütün başqa azadlıqlar da Azərbaycanda mövcuddur.

Bununla bərabər, çox gözəl ictimai-siyasi vəziyyət, ölkəmizdə hökm sürən sabitlik, milli birlik, vahid ideya ətrafında birləşməyimiz əlbəttə ki, Azərbaycanın qarşısında yeni imkanlar, yeni üfüqlər açır. Bir daha demək istəyirəm ki, bütün bu nailiyyətlərlə bərabər Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərin, tolerantlıq ab-havasının və tolerantlığın yüksək səviyyədə olması bizi daha da gücləndirir.

Prezident İlham Əliyev İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan dövlətlərin Mədəniyyət Nazirlərinin VI Konfransının nümayəndələrini qəbul edib

(09.10.2009)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

İslam Konfransı Təşkilatına üzv olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin dünən və bu gün Bakıda keçirilən konfransı çox böyük əhəmiyyətə malik olan bir hadisədir. Əminəm ki, dünən və bu gün aparılan müzakirələr, qəbul edilən qərarlar ölkələrimiz arasında

birliyi daha da möhkəmləndirəcək və İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün çox önəmli bir addım olacaqdır. Təmsil etdiyiniz ölkələrlə Azərbaycan arasında münasibətlər çox yüksək səviyyədədir. Biz bu münasibətlərin inkişafına öz tərəfimizdən töhfəmizi veririk. Mən tam əminəm ki, müsəlman ölkələri arasında olan dostluq, qardaşlıq münasibətləri hər bir ölkənin beynəlxalq mövqelərini də gücləndirir.

Biz İslam Konfransı Təşkilatının xətti ilə Bakıda keçirilən çoxsaylı tədbirlərə böyük önəm veririk və son illər ərzində Bakıda müxtəlif səviyyəli tədbirlər keçirilmişdir. Bu tədbirlərin hər biri bizim aramızda olan birliyi daha da gücləndirmişdir. Bir tərəfdən bu, praktik cəhətdən çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Digər tərəfdən qardaş, dost ölkələrdən gəlmiş qonaqlar Azərbaycanda olarkən, bizim tariximizlə, mədəniyyətimizlə tanış olarkən və bir-biriləri ilə şəxsi münasibətləri daha da möhkəmləndirərkən, təbii ki, ölkələr arasında əlaqələr də bundan ancaq fayda götürür.

Mən əminəm ki, həm İslam Konfransı Təşkilatı çərçivəsində, həm Birləşmiş Millətlər Təşkilatında və digər beynəlxalq təşkilatlarda biz qarşılıqlı dəstəyi bundan sonra da verəcəyik. Bu dəstək bizi daha da möhkəmləndirəcək və eyni zamanda, bizim aramızda münasibətlərin dərinləşməsinə xidmət göstərəcəkdir.

Azərbaycanın çox zəngin tarixi, çox zəngin mədəniyyəti vardır. Biz 18 ildir ki, müstəqil ölkə kimi yaşayırıq. Ancaq müxtəlif dövrlərdə başqa ölkələrin tərkibində yaşamağımıza baxmayaraq, öz mədəni irsimizi, tarixi irsimizi saxlaya bilmişik, qoruya bilmişik. Abidələri qoruya bilmişik, ana dilimizi qoruya bilmişik, milli və dini adət-ənənələri qoruya bilmişik. Bu gün Azərbaycanın uğurlu inkişafı üçün bizim milli-mənəvi dəyərlərimiz çox böyük rol oynayır.

Bildiyiniz kimi, Bakı bu il İslam mədəniyyətinin paytaxtı şəhəri seçilmişdir. Bu, bizim üçün böyük şərəfdir. Biz bu şərəfli adı çox böyük qürur hissi ilə daşıyıraq. Bu il Bakı İslam mədəniyyətinin paytaxtı olmaqla bərabər, ölkəmizdə müxtəlif beynəlxalq tədbirlər də keçirilir.

Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun gücləndirilməsinə öz töhfəsini verir. Çünki bizim coğrafi vəziyyətimiz və eyni za-

manda, Avropa təşkilatlarına üzv olmağımız bu unikal imkanları yaradır. Biz çalışacağıq öz səylərimizi bundan sonra da qoyaq ki, mədəniyyətlərəarası dialoqun gücləndirilməsinə daha da böyük töhfə verək.

Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan müstəqil ölkə kimi İslam ölkələri ilə, müsəlman ölkələri ilə münasibətlərin qurulmasında çox fəaldır və bizim xarici siyasətimizin bu istiqaməti deyə bilərəm ki, prioritet xarakter daşıyır. Çünki bizi bir-birimizlə bağlayan ancaq ortaq maraqlar deyildir. Bizi bağlayan bizim müştərək tariximizdir, mədəniyyətimizdir, aramızda olan tarixi bağlardır. Azərbaycan müstəqilliyinin ilk illərindən başlayaraq bu günə qədər öz xarici siyasətində İslam həmrəyliyi prinsiplərini həmişə uca tutmuşdur.

Qeyd etdiyim kimi, biz çox zəngin mədəniyyətə malikik. Ancaq 18 ildir müstəqil ölkə kimi yaşayırıq. Biz müxtəlif dövrlərdə başqa ölkələrin tərkibində yaşamışıq. Ancaq buna baxmayaraq, öz milli mənlərimizi saxlaya bilmişik, öz tariximizi qoruya bilmişik və bu gün müstəqil ölkə kimi uğurla inkişaf edirik. Bunun səbəblərindən biri də ondan ibarətdir ki, biz tarixi köklərimizə, dəyərlərimizə, müqəddəs İslam dininə həmişə sadıq olmuşuq.

Bildiyiniz kimi, Sovet İttifaqı zamanında ümumiyyətlə dinə qadağa qoyulmuşdu. Azərbaycanda məscidlər dağıdılmışdı və Azərbaycan vətəndaşları öz vicdan azadlığını ifadə edə bilmirdilər. Azərbaycanda bir neçə məscid qalmışdı. Onlar da sadəcə olaraq bir tarixi abidə kimi saxlanılmışdı. Müstəqillik dövründə, Azərbaycanın taleyi öz xalqının əlində cəmləşdiyi bir zamanda Azərbaycanda mindən artıq məscid tikilmişdir. Bu, bizim mənəvi dəyərlərimizdir. Bu, bizim keçmişimizdir və bizim gələcəyimizdir.

Ölkələr arasında həm iqtisadi, həm də siyasi əlaqələr daha da sürətlə inkişaf etməlidir. Mədəni əlaqələrin inkişafı üçün böyük imkanlar vardır. Biz öz imkanlarımızı paylaşmalıyıq və elə etməliyik ki, İslam dünyasında həmrəylik daha da yüksək səviyyəyə qalxsın, biz bütün tədbirlərdə vahid bir ailə kimi çıxış edək.

Yenə də demək istəyirəm ki, Azərbaycan gənc müstəqil dövlətdir və İslam Konfransı Təşkilatında bizim üzvlük müddətimiz

o qədər də böyük deyildir. Ancaq bu qısa müddət ərzində biz çalışmışıq və çalışırıq ki, İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsinə öz töhfəmizi verək.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda “Dinlərarası dialoq:
qarşılıqlı anlaşmadan birgə əməkdaşlığa doğru”
mövzusunda keçirilən Beynəlxalq konfransın
açılışında iştirak edib**
(06.11.2009)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bakı və Azərbaycan dinlərarası dialoqun inkişafı üçün həmişə çox fəal işləyir, öz fəal rolunu oynayır. Ölkəmizdə bu mövzu ilə əlaqədar keçirilən müxtəlif beynəlxalq konfranslar dinlərarası dialoqun inkişafına çox böyük töhfələr verir.

Azərbaycan əsrlər boyu dinlərarası münasibətlərin inkişafında öz rolunu oynamışdır. İctimai-siyasi quruluşundan asılı olmayaraq bütün dövrlərdə Azərbaycanda dini və milli dözümlülük, tolerantlıq çox yüksək səviyyədə olub. Bu, Azərbaycan xalqının duyğularıdır, eyni zamanda, müstəqil Azərbaycan dövlətinin siyasətidir və Azərbaycanda fəaliyyət göstərən dini qurumların əməyinin praktiki nəticəsidir. Bu, doğrudan da hesab edirəm ki, dünyada çox nadir hallarda rast gəlinən bir fenomenidir.

Azərbaycanda bütün millətlər bir ailə kimi yaşayır. Heç vaxt Azərbaycanda nə milli, nə dini zəmində heç bir münaqişə və qarşıdurma olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar, Azərbaycanın inkişafı üçün fəal çalışırlar. Onlar Azərbaycanın layiqli və dəyərli vətəndaşları kimi ölkəmizin hərtərəfli inkişafına öz töhfələrini verirlər.

Coğrafi vəziyyəti, tarixi, bugünkü inkişaf tempələri və xüsusilə sivilizasiyalararası münasibətlərə verdiyimiz önəm Azərbaycanı bu mövzu ilə əlaqədar keçirilən və keçiriləcək tədbirlərin qeyri-rəsmi paytaxtı elan edir. Azərbaycan İslam dünyasının bir

parçasıdır. Azərbaycan xalqı öz dini və milli ənənələrinə çox sadıqdır. Biz İslamın bir parçası olaraq İslam Konfransı Təşkilatının üzvüyük. Eyni zamanda, Azərbaycan coğrafi vəziyyətinə görə bəzi Avropa təşkilatlarının da üzvüdür. Yəni, dünyada çox nadir hallarda biz bu mənzərə ilə üzləşirik ki, bir ölkə öz dini və milli ənənələrinə sadıq olmaqla bərabər, bölgədə bütün millətlərin nümayəndələrinin yaşaması, normal fəaliyyəti üçün əlindən gələni edir.

Biz hamımız bu nadir imkanlardan səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Çünki bugünkü zamanda dünyada sülhün, əmin-amanlığın təmin edilməsi, asayişin qorunması üçün mütləq dinlərarası dialoq gücləndirilməlidir.

Biz çalışmalıyıq ki, bütün dünyada dinlərarası münasibətlər yeni müstəviyə qalxsın. Bu gün buna böyük ehtiyac vardır. Bunu reallaşdırmaq üçün bizdə bütün imkanlar vardır. Bu gün Azərbaycanda bu gözəl tədbirin keçirilməsi, müxtəlif dinlərin nümayəndələrinin bu tədbirdə iştirakı və birgə fəaliyyəti, qarşılıqlı anlaşma, hətta qeyri-formal və qeyri-rəsmi təmaslar əminəm ki, bu amala çatmaq üçün bizə yaxşı imkanlar yaradacaqdır.

Mən əminəm ki, növbəti illərdə də Azərbaycan dinlərarası dialoqun gücləndirilməsi üçün öz rolunu oynayacaq. Bu il Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhəri İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan edilmişdir. Bu, bizim üçün böyük şərəfdir. Mən ümid edirəm ki, gələcək illərdə Bakı, eyni zamanda, Avropa mədəniyyətinin paytaxtı elan ediləcəkdir.

Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ölkəmizdə bütün azadlıqlar yaradıldı, o cümlədən vicdan azadlığı, dini azadlıqlar. Müstəqillik dövründə ölkəmizdə mindən çox məscid tikildi, yüzlərlə tarixi, dini abidələrimiz bərpa edildi. Bununla bərabər, Azərbaycanda pravoslav və katolik kilsələri, sinaqoqlar tikilir və təmir edilir. Bu, bizim siyasətimizin çox vacib bir hissəsidir. Düzdür, ölkəmizdə gedən iqtisadi inkişaf qarşıda duran əsas iqtisadi və sosial problemlərin həlli üçün bizə gözəl şərait yaradır. Ancaq əgər ölkəmizdə inkişaf yalnız iqtisadi göstəricilərlə ölçüləcəksə, hesab edirəm ki, biz bu vəziyyətlə kifayətlənə bilmərik.

Eyni zamanda, bütün siyasi proseslərdə, dinlərarası, millətlərarası münasibətlərdə daim dövlət dəstəyi olmalıdır. Azərbaycan dövlətinin bu məsələlərlə əlaqədar çox düşünülmüş siyasəti vardır və ölkəmizin hərtərəfli inkişafı məhz bu şəkildə mümkün olacaqdır. Hər bir vətəndaş eyni hüquqlara malikdir. Biz bunu təkcə rəsmi qanunlarla yox, Konstitusiyaya ilə yox, gündəlik fəaliyyətlə hər gün təsdiq etməliyik. Elə etməliyik ki, ölkələrimizdə yaşayan bütün vətəndaşlar dini və milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq özlərini tamhüquqlu vətəndaşlar kimi hiss etsinlər. Ölkələrimizin ictimai, siyasi, iqtisadi həyatında fəal rol oynasınlar.

Azərbaycan çoxmillətli ölkədir və biz bu amillə fəxr edə bilərik. Əsrlər boyu ölkəmizdə, Azərbaycanda müxtəlif xalqların nümayəndələri yaşayıblar, yaradıblar. Azərbaycanın bu gün müstəqil ölkə kimi inkişafında ölkəmizdə yaşayan bütün xalqların nümayəndələrinin çox böyük rolu vardır. Biz çalışırıq ki, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların nümayəndələri üçün öz praktiki işlərimizlə, konkret proqramlarımızla çox gözəl şərait yaradaq. Bütün bölgələrdə olduğu kimi, milli azlıqların yaşadığı bölgələrdə də sürətli inkişaf gedir, sosial və iqtisadi problemlər uğurla həll edilir.

Bununla bərabər, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması, ölkəmizdə sabitliyin bərqərar olunması, millətlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə təşkil olunması və dövlət tərəfindən bu məsələyə daim diqqətin göstərilməsi, dini qurumların fəaliyyəti bütün bu uğurlu inkişaf dinamikasını təmin edir.

Bugünkü dünyada görürük ki, bəzi bölgələrdə dini zəmində qarşıdurmalar baş verir. Dinlərarası dialoqun gücləndirilməsi əvəzinə, əksinə, dinlərarası qarşıdurmaya təkan olan hadisələr baş verir. Hətta bəzi hallarda bir dinin içində xoşagəlməz proseslər müşahidə olunur. Din rəhbərlərinin müdrikliyi, onların qətiyyəti, cəsarəti, əlbəttə ki, ölkə daxilindəki nüfuzu bütün xoşagəlməz halların aradan qaldırılmasında çox mühüm rol oynayır. Mən çox şadam ki, biz Azərbaycanda məhz bu mənzərəni yaşayırıq. Əminəm ki, bundan sonra uzun illər ərzində Azərbaycanda dini və milli dözümlülük yüksək səviyyədə olacaqdır.

Azərbaycanda din ilə dövlət ayrındır. Azərbaycan dünyəvi dövlətdir. Ancaq, bununla bərabər, din ilə dövlət birdir. Bu birlik bizi qarşımızda duran amallar ətrafında birləşdirir. O da Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini daha da möhkəmləndirmək, Azərbaycanda sabitliyi daim yüksək səviyyədə saxlamaq, Azərbaycan xalqının rifah halının yaxşılaşdırılması üçün əməli tədbirlər görmək, Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərin həmişə müsbət istiqamətdə inkişaf etməsini təmin etmək, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların hüquqlarını qorumaq amallarıdır. Baxmayaraq rəsmi qaydada dövlət dindən ayrındır, mən hesab edirəm ki, bu məsələlərlə bağlı din ilə dövlət birdir.

2010

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2010-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının
yekunlarına həsr olunan iclası keçirilib
(14.04.2010)**

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Azərbaycan xalqı başqa millətlərə qarşı heç vaxt ayrı-seçkilik etməmişdir. Biz Ermənistandan fərqli olaraq monodövlət deyilik. Bizdə bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bizim xüsusiyyətimiz bundadır. Bizim düşüncəmiz bundadır. Ermənistan isə bəlkə də dünyada tək ölkədir ki, yəni ada olmayan ölkədir ki, orada erməni millətindən başqa millət yaşamır. Baxmayaraq ki, bugünkü Ermənistan Azərbaycanın əzəli torpaqları üzərində qurulubdur, İrəvan xanlığının əhalisinin əksəriyyəti azərbaycanlılar idi. Bu, bizim tarixi torpağımızdır. Ancaq azərbaycanlılar müxtəlif tədbirlərlə, müxtəlif yollarla indiki Ermənistandan qovuldu. Nəinki azərbaycanlılar, bütün başqa millətlər də Ermənistandan ya qovuldu, ya öldürüldü, ya sıxışdırıldı, ya da elə dözülməz şərait yaradılmışdır ki, onlar orada qala bilmirlər. Ona görə Azərbaycan dövləti heç vaxt heç kimə qarşı etnik təmizləmə siyasəti aparmamışdır və aparmayacaqdır. Əgər

beynəlxalq hüquq normalarını əks etdirən təkliflər Ermənistan tərəfindən qəbul edilərsə, o zaman Dağlıq Qarabağda erməni icması ilə bərabər Azərbaycan icması da yaşayacaq, yaşamalıdır və onların orada, azərbaycanlıların orada yaşaması həm tarixi ədaləti tam təsdiq edəcək, həm də ki, beynəlxalq hüquq normalarına tam uyğundur.

**Prezident İlham Əliyev dünya dini liderlərinin
Bakı sammitinin açılış mərasimində iştirak etmişdir**
(26.04.2010)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Dünya dini liderlərinin Bakı sammiti çox böyük əhəmiyyətə malik olan bir hadisədir. Təsadüfi deyildir ki, bu görüş məhz Bakıda keçirilir. Bakıda dünya dini liderlərinin görüşləri artıq ənənəvi xarakter almışdır. Əsrlər boyu Azərbaycanda müxtəlif millətlər, müxtəlif dinlərin nümayəndələri dostluq, qardaşlıq şəraitində, bir ailə kimi yaşamışlar. Azərbaycanda dini və milli dözümlülüyün çox böyük və şərəfli bir tarixi vardır. Biz çox şadıq ki, son vaxtlar Bakıda sivilizasiyalararası dialoqun gücləndirilməsi işinə böyük töhfə verən mötəbər beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Biz keçən ilin noyabr ayında dini dialoqun gücləndirilməsi üçün böyük tədbir keçirmişdik. Azərbaycanın böyük dostu, zati-müqəddəsləri, Moskva və Bütün Rusiyanın patriarxı Kirill bu gün olduğu kimi, o tədbirdə də iştirak etmişdir. Bu, çox böyük və gözəl göstəricidir. Bu gün bütün dinlərin nümayəndələrinin, rəhbərlərinin Azərbaycana gəlməsi, dünən, bu gün və sabah birlikdə keçirilən və keçiriləcək müzakirələrdə iştirak etmələri böyük əhəmiyyətə malik olan bir hadisədir.

Mən şübhə etmirəm ki, bu gözəl görüşün çox gözəl nəticələri olacaq, dinlər, millətlər və ölkələr arasında daha da yaxşı anlaşmanın əldə edilməsinə xidmət göstərəcəkdir. Buna böyük ehtiyac vardır. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, biz Bakının, Azərbaycanın dinlərarası dialoqun bir növ mərkəzinə çevrilməsinə də

çox böyük ümidlərlə baxırıq. Bir tərəfdən, bunu Azərbaycanda dini və milli zəmində vəziyyətin çox yaxşı olmasının təzahürü kimi qiymətləndiririk. Bu, bizim üçün böyük şərəfdir. Digər tərəfdən, dinlərarası dialoqun praktiki nöqteyi-nəzərdən gücləndirilməsi işinə Azərbaycan öz töhfəsini verə bilər, verib və verməyə davam edəcəkdir.

Azərbaycan Avropa ilə Asiya arasında təbii bir körpüdür. Əsrlər boyu bu diyarda müxtəlif dinlərin, millətlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşamışlar. Bu gün Azərbaycanın müasir həyatında da bu iki vacib amil özünü göstərir. İyirmi ilə yaxındır ki, Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatının üzvüdür. On ilə yaxındır ki, Azərbaycan Avropa Şurasının üzvüdür. İslam bizim müqəddəs dinimizdir. Biz öz dini və milli ənənələrimizə çox sadıq. Çalışırıq ki, gənc nəsil də vətənpərvərlik ruhunda, milli ruhda tərbiyə alsın. Eyni zamanda, Azərbaycan bütün dünyaya açıq olan, bütün ölkələrlə əməkdaşlığa meyilli ölkədir.

Keçən il Bakı İslam mədəniyyətinin paytaxtı seçilmişdi və bir il ərzində bununla əlaqədar çoxsaylı tədbirlər keçirilmişdir. Mən keçən dəfə də söyləmişdim, bu gün də söyləmək istəyirəm və ümid edirəm ki, gün gələcək, Bakı Avropa mədəniyyətinin də paytaxtı seçiləcəkdir. Beləliklə, Azərbaycan Avropa və Asiya, xristian və müsəlman dünyası ilə əlaqələrin inkişafı işinə daha da böyük töhfə verəcəkdir.

Qeyd etdiyim kimi, əsrlər boyu Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşamışlar, ölkəmizin inkişafına öz dəyərli töhfələrini vermişlər. Bu gün də bu proses uğurla davam edir. Azərbaycanda bütün azadlıqlar mövcud olduğu kimi, dini azadlıqlar da tam şəkildə təmin edilir. Azərbaycanda gündəlik fəaliyyət göstərən mindən çox məscid mövcuddur. On bir kilsə, altı sinaqoq və digər dini məbədlər fəaliyyət göstərir. Bu, bizi gücləndirir.

**Prezident İlham Əliyev və Serbiya Prezidenti Boris Tadiçin
mətbuat üçün bəyanatları**

(13.05.2010)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Azərbaycan müxtəlif mədəniyyətlərin qovuşduğu çoxkonfessiyalı və çoxmillətli bir ölkədir. Müxtəlif etnik qrupların nümayəndələri, müxtəlif dini köklərə malik olan insanların hamısı ölkəmizdə eyni hüquq və azadlıqlara malikdirlər.

**Prezident İlham Əliyev Dövlət Bayrağı Meydanının
təntənəli açılış mərasimində iştirak edib**

(01.09.2010)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

O ölkə ki, burada bütün xalqların, bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Mehribanlıq, dostluq şəraitində yaşayırlar. O ölkə ki, burada milli-dini dözümlülük yüksək səviyyədədir və bu gün Azərbaycan bu məsələlərdə nümunə kimi göstərilir. Bu ölkəni biz yaratmışıq.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**

(06.09.2010)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Mən çox şadam ki, Azərbaycan xalqının və Azərbaycanda əsrlər boyu yaşamış və yaşayan bütün millətlərin nümayəndələrinin həmrəyliyi, birliyi müstəqillik dövründə də özünü büruzə verdi, özünü göstərdi. Müstəqillik dövründə din ilə dövlət arasında yaranan münasibətlər bu gün Azərbaycanın uğurlu inkişafını təmin edir. Bu münasibətlərin möhkəmlənməsində və qu-

rulmasında ulu öndər Heydər Əliyevin böyük səyləri, böyük zəhməti olubdur. Heydər Əliyevin şeyx həzrətləri ilə şəxsi dostluq əlaqələri də Azərbaycanda din ilə dövlət arasındakı münasibətlərin qurulmasına çox böyük töhfə vermişdir.

Bu gün Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bu, bizim böyük nailiyyətimizdir, böyük uğurumuzdur. Bizə bəzən elə gəlir ki, hər yerdə belə olmalıdır. Amma əfsuslar olsun ki, hər yerdə heç də belə deyildir. Bəzi yerlərdə, bəzi ölkələrdə dini zəmində qarşıdurmalar, müharibələr, toqquşmalar baş verir. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri, bir daha demək istəyirəm ki, qardaşlıq, mehribanlıq şəraitində yaşayırlar. Artıq bu ənənələr möhkəmlənir və heç şübhə etmirəm ki, gələcək illərdə və dövrlərdə Azərbaycanda dini münasibətlər lazımi səviyyədə təşkil olunacaqdır.

Biz öz milli dəyərlərimizə sadıq olan xalqıq. Biz öz milli mə-nəvi dəyərlərimizi hər şeydən üstün tuturuq. Bu dəyərlər Azər-baycan xalqının formalaşmasında həlledici rol oynamışdır. Əsrlər boyu biz başqa ölkələrin tərkibində yaşamışdıq, müstəqillikdən məhrum idik. Amma buna baxmayaraq, öz mənlüyümüzü, milli mənsubiyyətimizi, dinimizi, dilimizi, adət-ənənələrimizi qoruya bildik və bu amillər bu gün müstəqil ölkənin inkişafı üçün də mühüm rol oynayır.

Son illər ərzində Azərbaycanda bütün dinlərə məxsus olan abidələrdə təmir-bərpa işləri gedir. Yüzlərlə yeni məscid tikilmişdir. Digər dinlərin məbədləri tikilir, təmir olunur və gələcəkdə də tikiləcəkdir. Bu, onu göstərir ki, Azərbaycanda bu sahədə heç bir ayrı-seçkilik yoxdur. Millətini sevən, dininə hörmətlə yanaşan insan başqa millətdən olan insanları da sevməlidir, başqa dinlərə də hörmətlə yanaşmalıdır. Azərbaycanda bax bu əsaslarda güclü dövlət quruculuğu prosesi uğurla davam etdirilir. Təsadüfi deyildir ki, Azərbaycan artıq dünya miqyasında dinlərarası dia-loqun inkişafında və təşkil olunmasında mühüm rol oynamağa başlamışdır. Mən çox şadam ki, Azərbaycanda bu sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər dünya birliyində də qiymətləndirilir. Bu nailiyyətlərin mövcudluğu bizə imkan verir ki, bu sahədə mötəbər tədbirləri Azərbaycanda keçirək. Bu barədə artıq burada deyildi.

Hörmətli şeyx həzrətlərinin yubileyi Azərbaycanda geniş qeyd olunmuşdur və müxtəlif ölkələrdən dini rəhbərlər qonaqlarımızın sırasında idi. Eyni zamanda, dünya dinlərinin zirvə görüşü Azərbaycanda ən yüksək səviyyədə keçirilmişdir. Bu zirvə görüşü haqqında təəssüratlar, fikirlər və xatirələr bu günə qədər bizə gəlib çatır. Bu, çox sevindirici haldır. Biz istəyirik ki, gələcəkdə belə tədbirlərin sayı çoxalsın. Çünki Azərbaycan bu mövzuda tədbirlərin keçirilməsi üçün hesab edirəm ki, məqbul məkandır.

Azərbaycanda vətəndaş birliyi, vətəndaş həmrəyliyi vardır. Azərbaycanda dini, milli məsələlərin həllində çox böyük uğurlar vardır. Bu, bizim böyük sərvətimizdir, böyük nailiyyətimizdir. Biz bunu yüksək qiymətləndiririk. Mən əminəm ki, Azərbaycanda bu sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər, təcrübəmiz başqa yerlərdə də öyrənilə bilər və bu proseslər artıq başlanmışdır.

**Prezident İlham Əliyev İstanbulda Türkdilli ölkələrin
dövlət başçılarının X Zirvə toplantısında iştirak edib**
(16.09.2010)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan çoxmillətli ölkədir. Azərbaycanda müxtəlif millətlərin, müxtəlif dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanda heç vaxt dini, yaxud da ki, milli zəmində münaqişə, qarşıdurma olmamışdır. Azərbaycanda bütün xalqların hüquqları qorunur. Əlbəttə ki, erməni xalqı Azərbaycan torpaqlarında yaşamışdır, bu gün də yaşayır. Onların da hüquqları qorunur.

**Prezident İlham Əliyev BMT Baş Məclisinin
65-ci sessiyasında iştirak edib**
(24.09.2010)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan bütün dövrlərdə müxtəlif dinlər, etnik qruplar və fəlsəfələr arasında birgə yaşama və dözümlülük məkanı olmuşdur. Sivilizasiyalar İttifaqının Dostlar Qrupunun fəal üzvü kimi Azərbaycan dinlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqun təşviqinə qarşılıqlı hörmət və anlaşma əsasında töhfə verir. Azərbaycan bu ilin yazında 32 dövlətin dini rəhbərlərinin Ümumdünya Sammitini təşkil etmiş, 2011-ci ilin apreliyində Mədəniyyətlərarası Dialoq naminə Ümumdünya Forumunu keçirmək təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

2011

**İlham Əliyev Gəncə şəhəri ictimaiyyətinin nümayəndələri
ilə görüşmüşdür**
(09.02.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz milli dəyərlərimizə, dini, milli ənənələrimizə sadıq. Bu, Azərbaycan xalqının bir xalq kimi qorunmasına imkan verdi. Baxmayaraq ki, biz müxtəlif dövrlərdə başqa ölkələrin, başqa imperiyaların tərkibində yaşamışıq, ancaq öz milli ənənələrimizi, dini ənənələrimizi qorumuşuq və bu gün də qoruyuruq. Azərbaycanda bütün tarixi, dini abidələr bərpa olunur, yenidən qurulur, tikilir və onların içində "İmamzadə" dini kompleksinin xüsusi yeri vardır.

**Bakıda Ümumdünya Mədəniyyətlərəarası Dialoq
Forumunun rəsmi açılışı olub.**

Prezident İlham Əliyev açılışda iştirak edib

(07.04.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz istəyirik ki, bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir-biri ilə sıx təmasda olsunlar, bütün problemləri açıq şəkildə müzakirə etsinlər, öz fikirlərini bildirsinlər. Bakı, Azərbaycan belə mötəbər tədbirlərin keçirilməsi üçün artıq ənənəvi bir məkana çevrilmişdir. Əlbəttə, bunun həm coğrafi, həm tarixi, həm də mədəni əsasları vardır. Çünki əsrlər boyu Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşamışlar. İctimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, heç vaxt Azərbaycanda milli, ya dini zəmində nəinki qarşılıqlı, heç anlaşılmaqlıq da olmamışdır. Bütün dövrlərdə Azərbaycanda xalqlar bir ailə kimi yaşamışlar, onları həmişə dostluq münasibətləri bağlamışdır. Biz çox şadlıq ki, indi, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi inkişaf etdiyi dövrdə bu müsbət meyillər daha da güclənir.

Azərbaycanda bütün xalqların nümayəndələri bərabərhüquqlu vətəndaşlardır, bütün tarixi və dini abidələr qorunur. Azərbaycanda din azadlığı, vicdan azadlığı tam şəkildə bərqərar olunubdur. Müstəqillik dövründə dövlət tərəfindən yüzrlərlə dini abidə – məscidlər, kilsələr, sinaqoqlar tikilib və təmir edilmişdir və bu proses indi də davam edir.

Yəni Azərbaycanda milli və dini dözümlülüyün, tolerantlığın yüksək səviyyədə olması artıq faktıdır və bu, bizim güc mənbəyimizdir. Hər bir cəmiyyətin gücü onun dini və milli müxtəlifliyindədir. Biz tam əminlik ki, dini və milli amildən asılı olmayaraq, istənilən cəmiyyətdə normal münasibətlər qurmaq mümkündür. Əlbəttə, bunun üçün ənənələr lazımdır, eyni zamanda, dövlət siyasəti də lazımı səviyyədə aparılmalıdır. Azərbaycanda hər iki amil mövcuddur. Həm tarixi keçmişimiz bugünkü şəraiti bizim üçün yaradır, həm də bu sahədə dövlət siyasətimiz birmənalıdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bizim gücümüz birliyimizdədir. Milli və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq,

Azərbaycanda yaşayan hər bir kəs bizim dəyərli vətəndaşımızdır. Mən şübhə etmirəm ki, Azərbaycanda milli və dini dözümlülük məsələləri bundan sonra da uğurla öz həllini tapacaq, Azərbaycan vətəndaşları bundan sonra da bir ailə kimi yaşayacaqlar.

Biz istəyirik ki, ölkəmizdə yaranmış bu təcrübə həm öyrənilsin, həm bəlkə başqa ölkələr üçün də maraq doğursun. Çünki bu, həqiqətən nadir bir təcrübədir və "Bakı prosesi"nin başlanması və uğurla davam etdirilməsi onu göstərir ki, biz ortaya siyasi iradə qoyduqda, məqsədə nail ola bilirik.

Bu gün dünyada qloballaşma haqqında, mədəniyyətlərarası dialoq haqqında, multikulturalizm haqqında geniş diskussiyalar aparılır. Mən bunu müsbət hal kimi qiymətləndirirəm. Çünki bu məsələlər ətrafında daim fikir mübadiləsi aparılmalıdır. Ancaq bir məqsədlə – necə edək ki, xalqlar bir-birinə daha da yaxın olsunlar. Necə edək ki, dünyada dini zəmində qarşıdurma olmasın, xalqlar, sivilizasiyalararası məsələlər müsbət istiqamətdə inkişaf etsin. Qarşılıqlı inam artsın, qarşılıqlı hörmət artsın. Başqa dinin nümayəndələrinə hörmət, başqa dinin tarixi və dini abidələrinə hörmət, ilk növbədə, öz dininə olan hörmətin əlamətidir. Bizim gücümüz milli və dini müxtəlifliyimizdədir. Biz Azərbaycanda bunu belə başa düşürük. Ona görə hər bir yerdə bu məsələlərə xüsusi diqqət göstərməlidir. Azərbaycanın təcrübəsi həm keçmiş dövrdəki, həm də artıq iyirmi illik müstəqillik təcrübəsi onu göstərir ki, multikulturalizmin çox müsbət nəticələri var. Multikulturalizmə qarşı çıxış edənlər bu məsələni daha da geniş təhlil etməlidirlər. Müsbət təcrübəyə malik olan ölkələrin təcrübəsi öyrənilməlidir. Əgər bu gün multikulturalizmə qarşı müəyyən fikirlər səslənsə, sual verilməlidir: Bəs bunun əvəzinə nə təklif olunur? Özünü təcridmi? Yoxsa, başqa dinlərin nümayəndələrinə qarşı ayrı-seçkilikmi?

Bunlar çox ciddi məsələlərdir və böyük müzakirəyə ehtiyac var. Biz çalışırıq ki, forum çərçivəsində bu məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılsın, təkliflər verilsin. Təkliflər, sadəcə olaraq, şüar xarakteri daşmasın, artıq mövcud olan təcrübəyə əsaslınsın. Harada problemlər varsa, o problemlər aşkarlanmalı, aradan qaldırılmalıdır. Əgər biz hamımız istəyiriksə ki, millətlərarası, din-

l rarası münasibətlər saėlam zəmində qurulsun, buna böyük ehtiyac var. Xüsusilə indiki zəmanədə.  unki qloballaşan dünyada informasiya mübadiləsi də daha da sürətlə aparılır. İstənilən yerdə deyilən söz dərhal dünyaya yayılır, düşünülməmiş, yaxud da təxribat xarakterli hər hansı bir addım dərhal adekvat reaksiya ilə  zleşir. Ona görə bu məsələlər, məsuliyyət, xoş niyyət v  müsbət təcrübə əsasında aparılan siyasət x susı əhəmiyyət daşıyır.

Prezident İlham Əliyev müxtəlif sahələrdə uėurlar qazanmıř bir qrup gənci v  tələbə g ncler təşkilatlarının n may nd lerini qəbul edib

(21.04.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşıyırlar və bu, sadəcə olaraq, xoş sözlər deyil, reallıqdır. Bu, bizim keçmişimizi də əks etdirir və  n önəmlisi, müstəqil ölkə kimi Azərbaycanın inkişaf dövründə bu prinsiplərə həmişə çox böyük diqqət yetirilmişdir. Təsadüfi deyil ki, dünya birliyi, dünya ictimaiyyəti artıq bunu anlamaėa bařlayır v  Azərbaycanda keçirilən beynəlxalq tədbirlər bunu bir daha təsdiqləyir.

Bizim keçmiş tariximiz v  indiki vəziyyətimiz onu göstərir ki, Azərbaycan bütün xalqların nümayəndələri  c n doėma vətəndir. Burada heç vaxt n  milli, n  də dini zəmində ayrı-seçkilik olmamışdır v  olmayacaqdır. Mən buna tam  min m.

**Azərbaycan və Serbiya prezidentləri mətbuata
bəyanatlarla çıxış etmişlər**
(08.06.2011)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Həm Serbiyada, həm Azərbaycanda dini və milli tolerantlığın dərin kökləri, böyük tarixi vardır. Həm Serbiyada, həm Azərbaycanda müxtəlif dinlərin, müxtəlif xalqların nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bu, bizim nadir təcrübəmizdir. Biz bu təcrübədən istifadə edərək çalışmalıyıq ki, bütün dünyada nə dini, nə milli zəmində heç bir münaqişə, heç bir qarşıdurma olmasın.

**Prezident İlham Əliyev Krans Montana Forumunun
rəsmi açılışında iştirak etmişdir**
(23.06.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan mədəniyyətlərarası dialoqda öz rolunu oynamaqdadır. Əsrlər boyu ölkəmiz elə bir məkan olub ki, orada müxtəlif etnik, dini köklərə malik xalqlar yan-yana, mehribanlıq şəraitində yaşayıblar. Çox şadıq ki, bu müsbət meyillər müstəqillikdən sonra hətta daha da güclənib. Azərbaycan cəmiyyəti çoxmədəniyyətli cəmiyyətdir, çoxetnik cəmiyyətdir. Müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələri mehriban şəraitdə yaşayırlar. Biz, eyni zamanda, müxtəlif beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi məkanıq. Dialoq sahəsində xüsusi rol oynayırıq. Bu il ölkəmizdə mədəniyyətlərarası dialoq mövzusunda çox mühüm beynəlxalq konfrans keçirildi. Çox tanınmış şəxslər, dostlarımız Karteron, cənab əl-Tüveycri iştirakları ilə həmin konfransa töhfə verdilər. Ötən il biz dünya dini liderlərinin beynəlxalq konfransını keçirdik. Biz bu tədbirləri davam etdirmək fikrindəyik. Çünki biz tam əminik ki, inkişafın bu mərhələsində daha çox ünsiyyət yaratmalıyıq və mədəniyyətlərarası dialoq haqqında daha çox söhbət aparmalıyıq. Hesab edirəm ki, hazırda bunun mühüm əhəmiyyəti vardır. Mən

tam əminəm ki, çoxmədəniyyətlilik uğursuzluğa düşər olmayıb, onun böyük gələcəyi vardır. Çoxmədəniyyətlilik bəşəriyyətin inkişafa aparan yeganə yoludur. Keçmişimizdən irəli gələn təcrübəmizə əsasən deyə bilərəm ki, bu, işləyə bilər. Bu, uğurla baş tuta bilər. Buna görə bu gün müsbət təcrübə, həmçinin bizim dostlarımız üçün vacibdir. Təbii ki, onlar da bu mötəbər məramla öz töhfəsini vermək istəyirlər.

Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə müsəlman ölkələrinin Azərbaycandakı səfirlərini və diplomatik nümayəndəliklərinin rəhbərlərini qəbul edib

(10.08.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Müsəlman ölkələri arasında birlik, həmkarlıq, əməkdaşlıq daha da yüksək səviyyəyə çatmalıdır. Xüsusilə indiki zamanədə bəzi hallarda biz dinimizə qeyri-normal münasibətlə üzləşirik. İslamofobiya meyilləri əfsuslar olsun ki, artmaqdadır. Multikulturalizmlə bağlı müxtəlif fikirlər irəli sürülür. Sanki multikulturalizm iflasa uğrayıb. Halbuki bizim təcrübəmiz və sizin təmsil etdiyiniz ölkələrin təcrübəsi onu göstərir ki, multikulturalizm yaşayır və inkişaf edir. Bunun müsbət nümunələri vardır. Bu təcrübələr öyrənilməlidir. Yəni, bütün bu məsələlər əlbəttə ki, diqqət mərkəzində olmalıdır. Biz daim bu məsələləri beynəlxalq tribunalardan qaldırırıq. Azərbaycan həm İslam Əməkdaşlığı Təşkilatının, eyni zamanda, Avropa Şurasının üzvüdür. Yəni, mövqeyimizi ifadə etmək üçün, xüsusilə bu məsələlərlə bağlı mövqeyimizi ifadə etmək üçün kifayət qədər geniş imkanlarımız vardır və biz bunlardan istifadə edirik.

Biz milli dəyərlərimizi, dini dəyərlərimizi təbliğ etməliyik. İslam dini qardaşlıq, dostluq dinidir. İslam dini dünyada sülhsevər meyilləri gücləndirir. Ona görə biz dinimizin həqiqi mahiyyətini dünyada daha da geniş şəkildə təbliğ etməliyik.

Əfsuslar olsun ki, islam dininə qarşı bəzi dairələrdə qeyri-adekvat, qeyri-normal, çox mənfi münasibət vardır. Biz mübarizə aparmalıyıq və bu mübarizə ancaq birlik olan zaman uğurlu ola bilər. Bütün beynəlxalq məsələlərlə bağlı bizim mövqeyimiz vardır və biz öz mövqeyimizi müdafiə etməliyik. Birliyə çağırışlar sadəcə olaraq gözəl şüar deyildir. Bu, doğrudan da zərurətdir, xalqlarımıza, ölkələrimizə lazımdır. Biz çox istəyirik ki, bütün müsəlman aləmi daha da sıx birləşsin. Buna böyük ehtiyac vardır. Bəzi müsəlman ölkələrində yaşanan sıxıntılar, qarşıdurmalar, problemlər bizi də çox narahat edir. Biz istəyirik ki, bu böhranlı vəziyyət tezliklə aradan qaldırılsın və bütün müsəlman aləmində sülh, əməkdaşlıq, sakitlik, əmin-amanlıq yaransın.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(12.08.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Əslində bütün başqa sahələrdə olduğu kimi, müstəqilliyimizin o illərində din-dövlət əlaqələrinin təmali qoyulmuşdur. Bu gün Azərbaycanda din-dövlət münasibətləri çox yüksək səviyyədədir və hesab edirəm ki, bu əlaqələr dünya miqyasında nümunə kimi təqdim oluna bilər. Azərbaycanda bütün sahələr inkişaf etdiyi kimi, bu sahədə də müsbət meyillər özünü göstərməkdədir. Bu, ölkəmizi daha da gücləndirir. Ölkənin gücünü təkcə təbii sərvətlər, təbii ehtiyatlar, yaxud da ki, maliyyə imkanları müəyyən etmir. Hər bir ölkənin gücü onun hərtərəfli inkişafındadır. Azərbaycanın gücü ondan ibarətdir ki, ölkəmizdə bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri rahat yaşayırlar. Dostluq, qardaşlıq şəraitində yaşayırlar. Bizim gücümüz bundan ibarətdir. Ona görə ölkəmizin uzunmüddətli, uğurlu və dayanıqlı inkişafı artıq heç kəsdə şübhə doğurmur.

Ramazan ayı müqəddəs aydır. Azərbaycan xalqı bu müqəddəs duyğuları öz qəlbində əsrlər boyu yaşatmışdır. Ancaq

müstəqil ölkə kimi biz gənc ölkəyik. Bu il müstəqilliyimizin 20 illik yubileyini qeyd edəcəyik və müstəqil ölkə, azad xalq kimi öz doğma dini bayramımızı böyük təntənə ilə qeyd edirik.

Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri özlərini rahat hiss edirlər. Azərbaycanda islam mədəniyyətinə, islam dininə olan hörmət, eyni zamanda, bütün başqa dinlərə olan hörmətlə tamamlanır. Öz dininə hörmət edən şəxs başqa dinə də hörmət etməlidir. Bu, artıq Azərbaycanda oturuşmuş yanaşmadır. Bu gün din xadimləri Azərbaycanda hökm sürən dözümlülük, tolerantlıq haqqında danışmışlar. Bu, artıq reallıqdır və dünya miqyasında bizim təcrübəmiz bəzi hallarda öyrənilir. Mən çox şadam ki, dözümlülük, dini tolerantlıq Azərbaycanda artıq oturuşmuş bir anlayışdır. Bu, sadəcə olaraq bir şüar deyil, bizim həyat tərzimizdir.

Azərbaycanda din-dövlət münasibətlərini əks etdirən dini abidələrə olan münasibətdir. Azərbaycan dövləti nəinki İslam dininə mənsub olan abidələri, məscidləri tikdirir, bərpa etdirir. Eyni zamanda, digər dinlərə mənsub olan məbədləri təmir etdirir, tikdirir. Bu barədə danışıldı və mən çox şadam ki, burada müxtəlif dinləri təmsil edən din xadimləri yekdil bir fikir ortaya qoyurlar. O da ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda bu sahədə işlər çox yüksək səviyyədədir. Əlbəttə ki, burada həm dövlət siyasəti, bu siyasətin əsasları düzgün qurulubdur, eyni zamanda, bu, cəmiyyət tərəfindən irəli sürülmüş bir siyasi və ictimai sifarişdir. Bu, bizim həyat tərzimizdir. Bu, bizim dünya görüşümüzdür. Biz belə yaşayırıq və belə yaşamağımızla özümüzə, bölgəyə və dünyaya sübut edirik ki, multikulturizm yaşayır. Multikulturalizm nisbətən yeni bir anlayışdır. Əslində bu, müxtəlif mədəniyyətlərə, müxtəlif dinlərə mənsub olan insanların birgə yaşaması deməkdir. Yəni, əsrlər boyu Azərbaycanda bu anlayış yaşayıb, bu gün də yaşayır və möhkəmlənir. Azərbaycan xalqı müxtəlif dövrlərdə müxtəlif ictimai-siyasi quruluşlar çərçivəsində yaşamışdır. Buna baxmayaraq, bütün dövrlərdə və xüsusilə ən sevindirici hal ondan ibarətdir ki, müstəqillik dövründə bu müsbət meyillər daha da güclənir. Bizim uğurlu inkişafımızı gücləndirən amillər məhz bunlardır.

Eyni zamanda, din-dövlət münasibətlərinin yüksək səviyyədə olmasında hörmətli şeyx həzrətlərinin böyük əməyi və zəhməti vardır. Şeyx həzrətləri həm ölkə daxilində, həm xaricdə böyük nüfuza malik olan bir din xadimidir. Şeyx həzrətlərinin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanda artıq dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqa həsr edilmiş bir neçə mötəbər beynəlxalq tədbir keçirilmişdir. Azərbaycan dünya miqyasında dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun aparılması üçün artıq bir ünvana, bir məkana çevrilmişdir. Təkcə burada coğrafi vəziyyətimiz, yaxud da ki, müxtəlif dinlərin nümayəndələrinin əsrlər boyu Azərbaycanda bir ailə kimi yaşaması amilləri rol oynamır.

Burada, eyni zamanda, şeyx həzrətlərinin beynəlxalq nüfuzu da öz rolunu oynayır. Mən dövlət və hökumət başçıları ilə, öz həmkarlarımla dafələrlə şeyx həzrətlərinin fəaliyyəti haqqında fikir mübadiləsi aparmışam. Çox şadam ki, hörmətli şeyximiz dünya səviyyəsində böyük hörmətə malik olan bir şəxsiyyətdir. Onun təşəbbüsü ilə həm beynəlxalq müstəvidə, həm Qafqazda dinlərarası dialoqun gücləndirilməsi üçün çox vacib addımlar atılır. Həm beynəlxalq tədbirlər keçirilir, həm bizim qonşu bölgələrdən olan din xadimləri vaxtaşırı Azərbaycana gəlirlər. Rusiyanın Şimali Qafqaz respublikalarının müftilərinin Azərbaycana səfərini xatırlatmaq istəyirəm. Bu, çox uğurlu səfər olmuşdur. Bu, bizi daha da birləşdirir və Qafqazda sülhün, əmin-amanlığın, dözümlülüyün təmin edilməsi üçün bu amillərin çox böyük əhəmiyyəti vardır.

Şeyx həzrətlərinin təşəbbüsü ilə təşkil edilən ənənəvi iftar süfrələrimiz də bir məqsədi güdür: biz daha da sıx birləşək, Azərbaycan cəmiyyəti daha da sıx birləşsin, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri bir daha həm dövlət, həm siyasi rəhbərlik, həm din xadimləri tərəfindən lazım olan sözləri eşitsinlər. Bu sözlər, sadəcə olaraq, yenə də deyirəm, hansısa bir niyyətin ifadəsi deyil. Bu sözlər konkret əməllərə söykənir, bu sözlərin arxasında böyük işlər dayanır. 20 il ərzində – müstəqillik dövründə Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlar, o cümlədən bu gözəl ab-havanın hesabına mümkün olmuşdur.

Biz qürur hissi ilə deyə bilərik ki, Azərbaycanda bütün azadlıqlar, din azadlığı vardır. Ən böyük nemət din, vicdan, söz,

fikir, siyasi fəaliyyət, mətbuat azadlığıdır. Bütün bu azadlıqlar Azərbaycanca vardır. Azərbaycan xalqı azad xalqdır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin iyirminci ildönümünə həsr olunmuş Beynəlxalq bayram tədbirinin açılışında iştirak edib
(23.09.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan çox tolerant və bir çox etnik azlıqların yaşadığı ölkədir. Burada müxtəlif dini təriqətlərin nümayəndələri də çox mehriban şəraitdə yaşayırlar. Bu günə qədər ölkəmizdə heç bir problem, hətta anlaşılmazlıq olmamışdır və biz bununla qürur duyuruq.

Ölkədə qanunun aliliyi təmin edilməlidir, dini azadlıq, media azadlığı olmalıdır. Mən çox şadam ki, bu gün Azərbaycana tək cə enerji resurslarını nəql edə bilən tərəfdaş deyil, müasir bir ölkə kimi baxırlar. Etnik və dini tolerantlığın nümunəsi olan bir dövlət kimi baxırlar. Azərbaycan maariflənmiş, əhalisi gənc və turizm baxımından böyük potensiala malik olan bir dövlətə çevrilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümünə həsr olunmuş rəsmi qəbulda iştirak edib
(17.10.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri bizim dəyərli vətəndaşlarımızdır. Biz bir ailəyik. Biz hamımız Azərbaycan vətəndaşlarıyıq. Ölkəmizin hərtərəfli inkişafında hər bir Azərbaycan vətəndaşının rolu olmalıdır və vardır. Mən tam əminəm ki, ölkə qarşısında duran bütün vəzifələr uğurla icra ediləcəkdir.

Prezident İlham Əliyev Bakıdakı Əjdərbəy məscidinin əsaslı təmir və yenidənqurmadan sonra açılışında iştirak edib
(20.12.2011)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan xalqı öz dini və tarixi ənənələrinə çox sadıqdır. Dinimiz, tariximiz, milli-mənəvi dəyərlərimiz bizim üçün müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Son illər ərzində bizim tarixi, dini abidələrimiz təmir edilir, yenidən qurulur. Bizim üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan ziyarətgahlar, ibadət yerləri dövlət tərəfindən qorunur, təmir edilir.

Bu gün, 2011-ci ilin sonunda Əjdərbəy məscidinin yenidən gözəl bir formada dindarların sərəncamına verilməsi də böyük və əlamətdar hadisədir. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, hazırda xalqımız üçün çox böyük mənəvi dəyər daşıyan Şamaxı Cümə məscidində yenidənqurma, bərpa işləri aparılır. Şamaxı Cümə məscidi Azərbaycanın ən qədim məscididir. 743-cü ildə tikilmiş məscid ondan sonra təbii dağıntılara, zəlzələyə məruz qalmışdı, onun bir hissəsi dağıdılmışdı, ondan sonra bərpa edilmişdir. 1918-ci ildə ermənilər tərəfindən Şamaxı məscidi dağıdılmışdır, yandırılmışdır. Ancaq yenə də Şamaxı məscidi bir dini ocaq, tarixi memarlıq abidəsi kimi yaşayırdı və bizim qəlbimizdə yaşayırdı.

Şamaxı Cümə məscidinin bərpası bizim müqəddəs borcumuz idi. Mən çox şadam ki, bu gün biz bu işlərə başlamışıq, dövlət tərəfindən vəsait ayrılmışdır. Mən dəfələrlə təmir-tikinti işləri ilə maraqlanmışam. Şamaxı Cümə məscidi, yəqin ki, bütün təmir-tikinti işləri başa çatdıqdan sonra Azərbaycanın ən böyük, ən möhtəşəm məscidlərindən biri olacaqdır. Xalqımız üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan Gəncədəki İmamzadə tarixi-dini kompleksinin yenidən qurulması prosesi gedir. Əminəm ki, yaxın gələcəkdə biz İmamzadənin yenidən açılışını bərabər qeyd edəcəyik.

Mən sadəcə olaraq, bir neçə böyük əhəmiyyət daşıyan məscidlərin bərpası ilə bağlı görülən işlər haqqında fikirlərimi bildir-

dim. Azərbaycanda 2 minə yaxın məscid fəaliyyət göstərir. Təkcə son 8 il ərzində Azərbaycanda 117 məscid tikilmişdir. Onların bir hissəsi dövlət, bir hissəsi dini icmalar, bir hissəsi isə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən tikilmiş və təmir edilmişdir. Yəni, bu, özlüyündə onu göstərir ki, bu, bizim ümumxalq işimizdir. Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan xalqı öz dini və mənəvi ənənələrinə sadıq olan xalqdır. Biz hesab edirik ki, bu sahədə işlər daha da sürətlə aparılmalıdır. Azərbaycanda din, vicdan azadlığı tam şəkildə təmin edilibdir. Biz müqəddəs dinimizə – İslam dinimizə sadıq olan xalqıq. Biz İslam dəyərlərini dünyada təbliğ etməliyik. Bu məqsədlə Azərbaycan çox böyük işlər görür – həm Azərbaycan dindarları, həm Azərbaycan dövləti. Biz öz dinimizi həm təbliğ etməliyik, həm də əsassız hücumlardan qorumalıyıq. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda biz belə hallarla üzləşirik – İslam dininə qarşı ədalətsiz hücumlarla, islamofobiya meyilləri ilə rastlaşırıq, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində İslam dininə qarşı böhtan kampaniyaları aparılır. Əlbəttə, biz bütün bu xoşagəlməz hallara dərhal reaksiya verməliyik və veririk, sübut edirik ki, İslam dini sülh dinidir, qardaşlıq dinidir, xeyirxahlıq dinidir, mərhəmət dinidir. Bizim dini bayramlarımız mərhəmət ideyalarını təcəssüm etdirir. Bizim dini ənənələrimiz ondan ibarətdir ki, kasıblara əl uzadılmalıdır, kömək göstərilməlidir. Bu, ümumbəşəri dəyərlərdir. Bu ümumbəşəri dəyərlərin hamısı İslam dinində təmsil edilir. Yəni, İslam dini bütün gözəl ümumbəşəri dəyərləri ehtiva edir. Həqiqət bundan ibarətdir.

Ancaq, əfsuslar olsun ki, İslam dininə qarşı aparılan çirkin təbliğat kampaniyası hələ də davam edir. Biz həm bu yalan, böhtan üzərində qurulmuş kampaniyaları dağıtmaq üçün, həm öz təbliğat işimizi daha da güclü şəkildə aparmalıyıq, eyni zamanda, bizim birliyimiz – İslam dünyasının birliyi, birləşməsi bu kampaniyanı apararlara ən gözəl cavab ola bilər.

Azərbaycan öz tərəfindən İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün səylərini əsirgəmir. Biz İslam Əməkdaşlığı Təşkilatına üzv olduğdan sonra bütün bu müsbət meyillərin gücləndirilməsinə töhfəmizi vermişik. İki il bundan əvvəl Bakı “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan edilmişdi. Bu, bizim üçün çox böyük şərəf, həm

də çox böyük məsuliyyət idi və İslam dünyasının Azərbaycana göstərilən hörməti idi. Bu, İslam dünyasının Azərbaycanda İslam dininə olan hörmətinə verilən böyük qiymət idi. Onu da qeyd etməliyəm ki, bizim təşəbbüsümüzlə 2018-ci ildə Azərbaycanın digər qədim şəhəri – Naxçıvan “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan edilibdir.

Bu səpkidə aparılan tədbirlər davam etdiriləcək və Azərbaycanda dini məsələlərin müzakirə edilməsi üçün müxtəlif beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Mən çox şadam ki, Azərbaycan bu məsələlərin müzakirəsində fəal rolunu artırır. Dünya ictimaiyyəti və dünya birliyi belə tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsinə də çox müsbət yanaşır. Bir müddət bundan əvvəl şeyx həzrətlərinin yubiley günlərində böyük beynəlxalq tədbirə müxtəlif dinlərin nümayəndələri gəlmişlər, iştirak etmişlər, ürək sözlərini demişlər. Ondan sonra Bakıda dünya dinlərinin rəhbərlərinin zirvə görüşü keçirilmişdir. Ötən il Bakıda keçirilən Birinci Beynəlxalq Humanitar Forumunda da məhz dini dözümlülük, tolerantlıq, müxtəlif dinlərə mənsub olan insanların əməkdaşlığı mövzuları diqqət mərkəzində idi.

Azərbaycan bu məsələlərin həlli üçün öz təcrübəsini bölüşməyə hazırdır. Mən çox şadam ki, bizim təcrübəmiz artıq öyrənilir. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri rahat, bir ailə kimi yaşayırlar. Azərbaycanda heç vaxt dini, yaxud da ki, milli zəmində heç bir qarşıdurma, heç bir anlaşılmazlıq olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Mən tam əminəm ki, öz dininə hörmət edən insan mütləq başqa dinlərə də hörmətlə yanaşmalıdır. Dinlərarası dialoq daha da gücləndirilməlidir. Bu məsələ ilə bağlı müxtəlif fikirlər, müxtəlif yanaşmalar vardır.

Mən qeyd etməliyəm ki, Birinci Beynəlxalq Humanitar Forumunun mövzularından biri də multikulturalizm mövzusu idi. Bizim təşəbbüsümüzlə bu mövzu gündəliyə salınmışdı, çünki buna böyük ehtiyac vardır. Çünki indi dünyada müxtəlif yanaşmalar mövcuddur, fikirlər səslənir, bəziləri deyir ki, multikulturalizm artıq ölüb, multikulturalizmin gələcəyi yoxdur. Azərbaycanın fəaliyyəti və Azərbaycanın timsalında görülən işlər göstərir ki, multikulturalizm yaşayır. Onun ünvanlarının biri məhz

Azərbaycandır və digər ünvanlar vardır. Multikulturalizmə alternativ yoxdur. Multikulturalizmə alternativ özünütəcriddir.

Yəni, biz istəyirik ki, dünyada müsbət meyillər, əməkdaşlıq, dostluq, qardaşlıq meyilləri güclənsin və burada din xadimlərinin çox böyük rolu vardır. Biz öz tərəfimizdən təşəbbüsləri bundan sonra da irəli sürəcəyik. Azərbaycan burada yaşayan bütün xalqların doğma vətənidir. Hər bir xalqın nümayəndəsi bizim dəyərli vətəndaşımızdır. Biz bütün dinlərin nümayəndələrinə böyük hörmətlə və rəğbətlə yanaşırıq. Bu gün Azərbaycanda xristian kilsələri, katolik kilsəsi, yəhudi sinaqoqları məscidlərlə yanbayan dayanır. Bunlar Azərbaycanın reallıqlarıdır və dünya xəzinəsinə verdiyimiz töhfələrdir. Mən hesab edirəm ki, bizim təcrübəmiz hələ ki, lazımı səviyyədə öyrənilməyib. Əgər öyrəniləcəksə mən tam əminəm ki, bizdə mövcud olan vəziyyət nümunə kimi istifadə oluna bilər.

Eyni zamanda, hər bir ölkənin uğurlu inkişafı üçün din-dövlət əlaqələri çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu əlaqələr də Azərbaycanda çox yüksək səviyyədə həll olunur. Din-dövlət əlaqələrinin sağlam zəmində qurulması hər bir cəmiyyət üçün çox vacibdir. Azərbaycanda bu məsələlər yüksək səviyyədə təşkil edilir. Din-dövlət münasibətlərinin bu səviyyədə qurulmasında ulu öndər Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri olmuşdur. Onun şeyx həzrətləri ilə şəxsi dostluğu din-dövlət münasibətlərinin inkişafına böyük töhfə vermişdir. Bu gün bizim şeyx həzrətləri ilə şəxsi dostluğumuz və bir-birimizə olan rəğbətimiz din-dövlət əlaqələrinin güclənməsinə də öz töhfəsini verir.

**Prezident İlham Əliyev İTAR-TASS-ın baş direktorunun
birinci müavini Mixail Qusmana İTAR-TASS agentliyi və
“Rossiya 24” telekanalı üçün müsahibə verir**
(26.12.2011)

Bizim üçün bu, yüz illər, min illər boyu təşəkkül tapmış təbii mühitdir. Müasir Azərbaycanın ərazisində həmişə müxtəlif dinlərə etiqad edən müxtəlif etnik mənşəli insanlar yaşamışlar. Bütün tariximiz ərzində ictimai-siyasi vəziyyətdən və ya yaşa-

dığımız quruluşdan asılı olmayaraq ölkəmizdə məskunlaşan xalqlar arasında həmişə sülh olmuşdur. Bu, Azərbaycan Rusiya imperiyasının bir hissəsi olmamışdan əvvəl də, həmin dövrdə də, Sovet İttifaqı zamanında da belə idi və müasir dillə desək, multikulturalizmin həmin ənənələri müstəqillik dövründə daha da möhkəmlənmişdir. Yəni bu, bizim üçün təbii həyat tərzidir və biz bunu başqa cür təsəvvür etmirik. Sadəcə, müəyyən mərhələdə başa düşdük ki, bu, heç də hər yerdə belə deyildir və çox təəccübləndik. Yəqin ki, elə bu məqsədlə, bunun mümkünlüyünü göstərmək üçün biz müxtəlif beynəlxalq tədbirlər təşəbbüsü ilə çıxış etdik. Azərbaycanda dünya dinlərinin liderlərinin zirvə görüşü böyük müvəffəqiyyətlə keçdi. Rusiya-Azərbaycan Humanitar Forumu çox böyük uğurla keçdi və bu yaxınlarda keçirilən Beynəlxalq Humanitar Forumu çevrildi. Bütün bu tədbirlər gözdən pərdə asmaq üçün keçirilmir, onların böyük praktiki əhəmiyyəti və mütərəqqi ictimaiyyətin multikulturalizmə təbii yaşayış mühiti kimi baxan hissəsinin səylərini birləşdirmək əhəmiyyəti vardır.

Əgər Azərbaycan tarixinə nəzər salsaq, – dünyada belə ölkələr az deyildir, – birmənalı şəkildə deyə bilərəm ki, multikulturalizm yaşayır. Belə hesab edirəm ki, Azərbaycan yalnız onun daha məşhur ünvanlarından biridir. Digər tərəfdən, bu prosesləri və sizin danışdığımız məsələni – Avropa ictimaiyyətinin həmin proseslərdə iştirakının müəyyən məyusluq doğurduğunu təhlil edərkən soruşmaq lazımdır ki, “bəs alternativ nədir?”. Multikulturalizmin alternativini varmı? Əgər onu “dəfn” edirlərsə, deməli, alternativ olmalıdır. Bəs bu hansı alternativdir? Əgər bu, multikulturalizm deyilsə, bəs nədir?

Əgər məntiqi düşünsək, deməli, özünütəcriddir. Deməli, ictimaiyyətin qəbul etmədiyi müxtəlif dinlərin, xalqların nümayəndələrinin deportasiyası, rədd edilməsidir. Bu, heç bir yerə aparmayan yoldur. Bu yol çox təhlükəlidir. Təəssüf ki, bəşəriyyət tarix boyu, o cümlədən XX əsrdə belə səhv siyasətin və mən deyərdim ki, cinayətkar diqqətsizliyin, yaxud da irqi, etnik və dini zəmində ədavət toxumlarının şüurlu şəkildə səpilməsinin nəticələri ilə üz-ləşmişdir. Bu, çox təhlükəli meyildir.

Hesab edirəm ki, humanitar xarakterli beynəlxalq tədbirlərin məhz Bakıda və əlbəttə ki, digər yerlərdə keçirilməsi ona gətirib çıxaracaqdır ki, bizim kimi multikulturalizmin yaşadığını, onu qorumaq, müdafiə və çox təbliğ etmək lazım gəldiyini düşünən insanların siyasi elitada çox olmasına və bunun ictimai şüurda üstünlük təşkil etməsinə kömək edəcəkdir. Ona görə də bəzən, deyək ki, multikulturalizmin qəbul edilməməsi üzrə siyasi təşəbbüslər ictimaiyyət tərəfindən qəbul edilməmək kimi inspirasiya olunur. İctimaiyyət tərəfindən qəbul edilməmə öz növbəsində bəzi kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən təbliğ olunur. Həmin KİV-lər xeyirxahlığı təbliğ etmək əvəzinə, irqi dözümsüzlüyü, nifrəti, müxtəlif fobiyaları təbliğ edir. Bu, çox təhlükəli yoldur. Tarixən, əsrlər boyu təşəkkül tapmış multimədəni, çoxmillətli, çoxkonfessiyalı bir ölkə olan Azərbaycan üçün belə təhlükəli meyillər, sadəcə, milli təhlükəsizliyimizə təhdiddir. Əlbəttə, dünyada nələr baş verdiyinə baxmayaraq, biz həm öz siyasətimiz, həm də təşəbbüslərimizlə həmin proseslərdə Azərbaycanda multikulturalizmi möhkəmləndirəcəyik. Çalışacağıq ki, ölkəmizdə bütün dinlərin və etnik qrupların nümayəndələri bundan sonra da özlərini vahid ailə kimi hiss etsinlər, mehribanlıq, qardaşlıq və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşasınlar. Yenə də təkrar edirəm ki, bizim üçün bu, təbii yaşayış mühitidir və qoruyacağımız dəyərlərimizdir.

2012

**Azərbaycan və Qırğızıstan prezidentlərinin
mətbuat konfransı olmuşdur.**

(30.03.2012)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Biz bu mövqeyə – türkdilli dövlətlərin həmrəyliyi mövqeyinə, həmçinin bütün islam dünyasının həmrəyliyi mövqeyinə həmişə sadıq olmuşuq. Biz bu istiqamətdə də iş aparır, təşəbbüslər göstəririk. Bizim təşəbbüsümüzlə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan ölkələrin çoxsaylı tədbirləri keçirilmişdir. 2009-cu ildə

Bakı islam dünyasının mədəni paytaxtı seçilmişdi. 2018-ci il üçün bu fəxri ada Azərbaycanın digər qədim şəhəri – Naxçıvan layiq görülmüşdür.

Prezident İlham Əliyev Bakıda Avronest Parlament Assambleyasının ikinci sessiyasının rəsmi açılış mərasimində iştirak edib

(03.04.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda çoxmillətli və çoxkonfessiyalı cəmiyyət mövcuddur. Bizim tariximizdə heç vaxt milli və dini zəmində toqquşma və münaqişə olmayıb. Biz müxtəlifliyimizdən fərəhlənirik və fərəh hissi ilə qeyd edirik ki, bir çox millətlərin nümayəndələri ölkəmizdə bir ailə kimi yaşayırlar. Əslində, bu, çox vacibdir və Azərbaycanın vacib dəyəridir. Bu fakt, həmçinin beynəlxalq təşkilatların hesabatlarında əksini tapmışdır. Dinlərarası dialoqa həsr olunmuş beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi yerin məhz Azərbaycan olması təsadüfi deyildir. Biz multikulturalizmlə bağlı çox mühüm beynəlxalq forumlar keçirmişik. Hesab edirəm ki, bu nümunədən, həmçinin digər ölkələrdə istifadə edilə bilər. O ölkələrdə ki, orada müxtəlif millətlərin nümayəndələri yaşayır və bir araya gəlir. Bəzi ölkələrdə siyasətçilərin bəyanatlarında deyilir ki, çoxmədəniyyətlik artıq ölüb, mövcud deyildir. Bu bəyanatlar çox təhlükəlidir. Biz bundan çox narahatıq. Çünki əslində multikulturalizmin alternativini yoxdur. Multikulturalizmə alternativ özünü təcrid etmə, ksenofobiya və dini, milli zəmində toqquşma deməkdir. Buna görə də Azərbaycanın və eyni vəziyyətdə olan bir çox digər ölkələrin nümunəsi əsasında sübuta yetirmək vacibdir ki, biz çoxmədəniyyətli ölkədə və dünyada yaşamalıyıq.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasının yüksək səviyyəli iclası keçirilib
(04.05.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Son illər ərzində bəzi ölkələrdəki islamofobiyanın qəbul edil-məz səviyyədə olması bu cür böhtan xarakterli hərəkətlərin və səhv konsepsiyaların qarşısının alınmasında birgə səylərin və di-aloqun olduqca böyük əhəmiyyətini təsdiqləmişdir. Azərbaycan sivilizasiyaların dialoqu işinə töhfə verməyə çalışır.

Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib
(14.08.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan müasir dövlətdir, dünyəvi dövlətdir. Eyni za-manda, öz milli və dini ənənələrinə sadıq olan dövlətdir. İslam dəyərləri bizim milli mənəvi dəyərlərimizin tərkib hissəsidir və müqəddəs Ramazan ayı bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqının qəl-bində yaşamışdır.

Hesab edirəm ki, son illər ərzində Azərbaycanın bu sahə-dəki uğurları dünya ictimaiyyətinə daha da dolğun şəkildə çat-dırılır. Çünki ölkəmizdə keçirilən müxtəlif forumlar, dini kon-franslar, dünya dini liderlərinin zirvə görüşləri bir daha göstərir ki, Azərbaycanda bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi rahat yaşayırlar.

Bütün dinlərin nümayəndələri bizim dəyərli vətəndaşla-rımızdır. Bu sahədə Azərbaycan öz təcrübəsini bölüşməyə hazırdır. Hesab edirəm ki, buna böyük ehtiyac vardır. Çünki heç də hər yerdə vəziyyət bizdəki kimi deyildir. Əfsuslar olsun ki, dünyanın müxtəlif yerlərində dini zəmində münaqişələr, toqquşmalar, qar-şılıqlar hələ də davam edir. Bəzi hallarda bu qarşılıqlar daha da şiddətli xarakter daşıyır və bu, bizi çox narahat edir. Çünki

dini zəmində münaqişələr ən təhlükəli münaqişələrdir. Bunların fəsadları çox ağır və acı ola bilər.

Biz hamımız çalışmalıyıq, dünya ictimaiyyəti, mütərəqqi bəşəriyyət çalışmalıdır ki, dini zəmində münaqişələrin sayı azalsın. Buna nail olmaq üçün biz çox diqqətli və məsuliyyətli olmalıyıq. Hamımız – dövlət, hökumət başçıları, media nümayəndələri, din xadimləri, ictimai xadimlər diqqətli, məsuliyyətli olmalıyıq. Çünki bəzi hallarda deyilən yanlış, təhqiramiz bir ifadə böyük fəsadlara gətirib çıxarır. Bəzi hallarda sivilizasiyalararası dialoq haqqında çox sözlər deyilir, amma əslində bu dialoqu pozmaq üçün addımlar atılır. Buna yol vermək və göz yummaq olmaz. Bu hadisələr – haradasa müqəddəs Qurani-Şərifin yandırılması, məscidə od vurulması, məscidin gülləbaran edilməsi beynəlxalq ictimaiyyətin qınağına çevrilməlidir. Biz bu hallara biganə qala bilmərik. Nəinki müsəlmanlar, bütün dinlərin nümayəndələri, dünya liderləri öz səsini ucaltmalıdırlar. Hesab edirəm ki, bu məsələlərlə bağlı ciddi düşünməyə böyük ehtiyac vardır. Konkret addımların atılması üçün dünyanın tanınmış siyasi xadimlərinin ciddi sözlərinə ehtiyac vardır.

Bizi, eyni zamanda, narahat edən məsələlərdən biri də islamofobianın genişlənməsidir. Buna yol vermək olmaz. Çünki bu yanaşmanın axırı yoxdur. Bu, böyük bir qarşıdurmaya gətirib çıxara bilər. İslama qarşı əsassız ittihamlar, islamofobiya meyillərinin güclənməsi, bəzi xarici mətbu orqanlarda İslamın terrorla bərabərləşdirilməsi halları bizi çox hiddətləndirir.

İslam sülh, qardaşlıq, mərhəmət dinidir. Bəzi hallarda terrorçuya islamçı deməklə bütün dinimiz, bütün müsəlman aləmi təhqir olunur. İslamçı terrorist deyildir. İslamçı islam dininə mənsub olan insandır. Bir də ki, terrorun nə milləti, nə də dini vardır. Bu barədə çox danışılır, amma biz gərək artıq praktiki addımlara keçək.

Biz Azərbaycanda bütün bu məsələləri təhlil edərkən bir daha görürük ki, doğrudan da ölkəmizdə nadir bir təcrübə formalaşmışdır. Bu təcrübənin, əlbəttə ki, güclü əsasları vardır. Çünki əsrlər boyu müxtəlif dövrlərdə, müxtəlif ictimai-siyasi quruluşlar çərçivəsində Azərbaycanda bütün xalqlar dözümlülük,

tolerantlıq nümayiş etdirmişlər, multikulturalizm şəraitində yaşamışlar. Baxmayaraq ki, o vaxt multikulturalizm anlayışı yox idi. Ancaq bizim həyat tərzimiz məhz multikulturalizmdir. Bu güclü zəmin üzərində ulu öndər Heydər Əliyevin düşünülmüş siyasəti nəticəsində müstəqillik dövründə biz bu meyilləri daha da gücləndirdik. Azərbaycan bu siyasəti seçdi. Biz özünü təcrid etmə siyasətini deyil, dünyaya açıq olmaq, dünya ilə bir yerdə olmaq və ən mütərəqqi təcrübəni Azərbaycanda tətbiq etmək siyasətini aparmışıq. Bu gün isə biz öz həyatımızla, öz dünyagörüşümüzlə və öz praktiki addımlarımızla təcrübəmizi dünya birliyinə təqdim edirik.

**Prezident İlham Əliyev Diplomatik xidmət orqanları
rəhbərlərinin dördüncü müşavirəsində iştirak edib**
(21.09.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bəzi ölkələr Azərbaycandan ibrət götürməlidir. O ölkələr ki, islamofobiya meyillərini süni şəkildə gücləndirirlər, gəlsinlər bizdən öyrəsinlər, dinlərarası münasibətlər necə qurulmalıdır.

**Prezident İlham Əliyev İkinci Bakı Beynəlxalq Humanitar
Forumun açılış mərasimində iştirak edib**
(04.10.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda multikulturalizm sahəsində əldə edilmiş təcrübə hesab edirəm ki, hamımız üçün çox maraqlıdır. Multikulturalizm Forumun mövzularından biridir. Multikulturalizmin müsbət gələcəyi haqqında fikirlər çox vacibdir və lazımdır. Azərbaycanın təcrübəsi, hesab edirəm ki, əslində, multikulturalizm ideyalarının təbliği üçün çox dəyərli və qiymətlidir. Çünki bir daha demək istəyirəm ki, multikulturalizm bizim həyat tərzimizdir.

Nisbətən yeni anlayış olmasına baxmayaraq, multikulturalizm əsrlər boyu xalqımıza xas olan bir anlayışdır. Əsrlər boyu müxtəlif dinlərin, millətlərin nümayəndələri Azərbaycanda bir ailə kimi yaşamışlar. Azərbaycanda heç vaxt dini, yaxud da ki, milli zəmində qarşıdurma, anlaşılmazlıq olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Multikulturalizmlə bağlı son illər ərzində dünyada müxtəlif fikirlər vardır. Bəziləri hesab edir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıbdir, onun gələcəyi yoxdur. Biz isə hesab edirik ki, onun bu günü və gələcəyi vardır. Hamımız çalışmalıyıq ki, multikulturalizm meyillərini gücləndirmək üçün öz səylərimizi qoyaq. Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun məqsədlərindən biri də məhz multikulturalizm meyillərinin gücləndirilməsidir. Multikulturalizmin alternativini yoxdur.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda İqtisadi Əməkdaşlıq
Təşkilatının XII zirvə toplantısında iştirak etmişdir
(16.10.2012)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

2009-cu ildə Bakı şəhəri “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” elan edilmişdi və biz bu şərəfli missiyanı uğurla yerinə yetirdik. 2018-ci ildə isə Azərbaycanın digər qədim şəhəri – Naxçıvan şəhəri “İslam mədəniyyətinin paytaxtı” olacaqdır. Bu, islam dünyasının bizə olan böyük etimadının və hörmətinin əlamətidir. Biz öz növbəmizdə dünyada islam həmrəyliyi üçün gücləndirilməsi üçün səylərimizi göstəririk. Bəzi ölkələrdə islamofobiya meyillərinin gücləndirilməsi bizi çox narahat edir, İslam müqəddəslərinin təhqir olunması bizi haqlı olaraq hiddətləndirir. Biz öz növbəmizdə islamı sülh, qardaşlıq, mərhəmət dini kimi dünyaya daha da geniş şəkildə təqdim etməliyik.

**Prezident İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının
yaradılmasının 20 illiyinə həsr olunmuş təntənəli
mərəsimdə iştirak etmişdir**

(16.11.2012)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Elə qüvvələr – ermənipərəst, antiazərbaycan və islamofobiya qüvvələri var ki, uğurlarımızı qəbul edə, inkişafımızı həzm edə bilmirlər. İkinci, antiazərbaycan mərkəzi, islamofobiya xəstəliyinə düşər olmuş qurumlardır, dairələrdir. Onlar da vardır. Əfsuslar olsun ki, onların sayı getdikcə artır. Onların sayının artması bəzi ölkələrdə keçirilmiş seçkilərdə də özünü əyani şəkildə göstərir. Seçkilərin nəticələrinə baxmaq kifayətdir ki, islamofobiya qüvvələrinin reytinginin artmasını görmək mümkün olsun. Gənc, dinamik inkişaf edən, heç kimdən asılı olmayan, müstəqil siyasət aparan, müasir müsəlman ölkəsi Azərbaycan onlar üçün problemə çevrilib, yəni onların stereotiplərinə sığmır. Onların stereotipləri dünyada müsəlmanları geridə qalmış millət, xalq kimi göstərməkdir. İslam müqəddəslərinin təhqiri, bizə qarşı təxribat xarakterli addımların məqsədi məhz ondan ibarətdir ki, savadsız kütləni hərəkətə gətirsin və ondan sonra kütləvi informasiya vasitələri hesabına onların timsalında dünyaya göstərsin ki, bax, müsəlmanlar belədirlər.

2013

**Prezident İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının
Həmrəylik Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan
xalqına təbriki**

(01.01.2013)

Bakı sivilizasiyalararası dialoqun təşkili, genişləndirilməsi üçün artıq dünya mərkəzinə çevrilmişdir. Uğurla keçirilmiş İkinci Beynəlxalq Humanitar Forum, onun nəticələri, bu sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər ölkəmizi həm dünyaya təqdim edir, eyni za-

manda, bizim təcrübəmiz, mən əminəm ki, başqa ölkələrdə öyrənilir. Çünki Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi, mehribanlıq şəraitində yaşayırlar və yaşayacaqlar. Milli və dini dözümlülük, tolerantlıq Azərbaycanın böyük sərvətidir.

Prezident İlham Əliyev “Terrorizmin qarşısının alınmasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi” mövzusunda Beynəlxalq konfransın açılışında iştirak etmişdir
(18.03.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Terrorçuluğa qarşı qlobal mübarizənin mühüm elementlərindən biri də multikulturalizm ideyalarının inkişaf etdirilməsidir. Hesab edirəm ki, beynəlxalq münasibətlərin bugünkü inkişaf səviyyəsi baxımından bu məsələ hər zaman diqqət mərkəzimizdə olmalıdır. Azərbaycan multikulturalizm əhval-ruhiyyəsinin hər zaman gündəlikdə saxlanmasına çalışır. Biz Azərbaycanda çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər, konfranslar, forumlar keçirmişik və multikulturalizmi, onun müsbət təcrübəsini müzakirə etmişik. Bilirik ki, hazırda müxtəlif cəmiyyətlərdə, siyasi dairələrdə fərqli ideyalar eşidilir. Deyirlər ki, multikulturalizm baş tutmadı və yaxud da uçuruma gedir. Fikrimcə, biz belə bir qiymətin verilməsində çox diqqətli olmalıyıq. Çünki bu gün qloballaşan dünyada multikulturalizmin alternativini yoxdur. Hətta multikulturalizmin alternativinin nədən ibarət olmasını təsəvvür belə etmək çətindir. Əsrlər boyu bəşəriyyət inkişaf etmiş, nəsillər dəyişmişdir, lakin multikulturalizmin inkişaf etməsi tarixin daha çox müasir dövrünə aiddir. Buna görə də biz artıq əldə etdiyimiz nəticələrdən geriyə çəkilə bilmərik.

Azərbaycan müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələrinin sülh və dostluq şəraitində yaşadığı bir ölkədir. Bu, multikulturalizmin uçuruma getməməsinin çox yaxşı nümunəsidir. Multikulturalizm güclənir. Xüsusən də xatırlatmaq vacibdir ki, tarixi keçmişdə biz digər ölkələrin tərkibində yaşamışıq. Həmin ölkələr, imperiyalar daxilində müxtəlif millətlərə və

dinlərə mənsub olan insanlarla ünsiyyətimiz olmuşdur. Sovet İttifaqının tərkibində olarkən, hətta ondan əvvəlki vaxtlarda da bu ideyalara sadıqlıq təbii hal idi. Lakin 20 ildən artıqdır ki, Azərbaycan müstəqil ölkədir. Fikrimcə, multikulturalizm ideyaları və Azərbaycanda baş verənlərin mahiyyəti müstəqillik illərindən başlayaraq dövlət siyasətimizin, cəmiyyətimizin əhval-ruhiyyəsinin bariz nümunəsidir.

Bu nəticələrə yalnız müvafiq dövlət siyasəti ilə nail olmaq mümkün deyildir. Bizə gəldikdə, çox xoşbəxtik ki, cəmiyyətdə olan əhval-ruhiyyə və hökumətin siyasəti eyni məqsədlərə xidmət edir. Sülh şəraitində inkişaf, Azərbaycanda bütün millətlərin və dinlərin nümayəndələri arasında dostluq bu məqsədlərdəndir. Ölkəmiz burada yaşayan insanların hamısının vətənidir. Bu, bizim siyasətimizdir, bu siyasət davam edəcək və gələcəkdə daha da güclənəcəkdir. Əminəm ki, bu sahədə əldə etdiyimiz uğurlar nəinki Azərbaycana təsir göstərəcəkdir, artıq göstərir, hətta onun hədudlarından kənara da çıxır.

**Prezident İlham Əliyev Novruz bayramı münasibətilə
ümumxalq şənliyində iştirak edib**
(19.03.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Müasir müstəqil Azərbaycanın milli ideologiyasının inkişafı və tətbiqi istiqamətində böyük işlər görülmüşdür. Bu ideologiya yenə də milli mənəvi dəyərlər üzərində qurulmuşdur. Azərbaycançılıq məfkurəsi bugün bizim ideoloji dayaqımızdır. Bu gün müstəqil Azərbaycan bu ideoloji dayaq üzərində inkişaf edir. Hər bir dövlətin ideoloji dayaqları olmalıdır. Bizim üstünlüyümüz ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda Ulu Öndər tərəfindən müəyyən edilmiş ideoloji əsaslar əhalimizin mütləq əksəriyyətini birləşdirir. Bu ideoloji əsaslara əhalinin mütləq əksəriyyəti müsbət yanaşır. Bu da cəmiyyətimizi, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələrini birləşdirir. Biz, sözün əsl mənasında,

böyük vahid bir ailədə yaşayırıq. Bu, bizim uğurlu inkişafımız üçün əsas şərtlər idi.

**Prezident İlham Əliyev Birinci Cənubi Qafqaz Forumunun
rəsmi açılış mərasimində iştirak edib**
(07.05.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Əsrlər boyu Azərbaycan dinlərin, etnik qrupların sülh şəraitində, yan-yana yaşadığı məkan olub. Etnik, mədəni və dini müxtəliflik Azərbaycanın ən böyük sərvətlərindən biridir. Hesab edirəm ki, uğuru təmin edən əsas səbəblərdən biri Azərbaycanda çoxmədəniyyətli cəmiyyətin olmasıdır. Biz multikulturalizmi çox yüksək dəyərləndiririk. Çox güman ki, bu məsələ bu gün sessiya zamanı müzakirə ediləcəkdir. Mən sadəcə bildirmək istəyirəm: Azərbaycanın təcrübəsi göstərir ki, multikulturalizmin böyük gələcəyi var və onun alternativi yoxdur. Multikulturalizmin alternativi özünü təcrid etmə, ayrı-seçkilik və irqçilikdir. XXI əsrdə biz belə mənfi meyillərin baş qaldırmasına imkan verə bilmərik. Bizi narahat və məyus edən bəzi məsələlər vardır. Lakin biz bu məsələdə çox aydın davranmalıyıq, çox açıq və aydın olmalıyıq. Sivilizasiyaların dialoqu sadəcə yaxşı şüar olmamalı, bu, bəşəriyyətin inkişaf etmək, daha geniş beynəlxalq əməkdaşlığı qurmaq, qarşılıqlı anlaşmanın və tolerantlığın səviyyəsini artırmaq zərurətidir. Fikrimcə, bu, bəşəriyyətin sülh şəraitində inkişaf etməsi üçün ilkin şərtlərdən biridir.

Prezident İlham Əliyev Şamaxı Cümə məscidinin əsaslı bərpa və yenidənqurmada sonra istifadəyə verilmə mərasimində iştirak edib

(17.05.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz bütün işləri möhkəm təməl üzərində, dəyərlər üzərində qururuq. Milli-mənəvi dəyərlər bizim üçün hər şeydən üstündür. Biz öz dini və milli ənənələrimizə sadıq. Bu möhkəm təməl üzərində müasir dövlət, müasir Azərbaycan qururuq. Müstəqil, azad Azərbaycan dövləti bu böyük işin öhdəsindən layiqincə gələ bilmişdir. Bu gündən başlayaraq məsciddə bütün lazımi mərasimlər keçiriləcəkdir.

Azərbaycan müstəqil dövlət kimi islam həmrəyliyinə də öz töhfəsini verir. Bütün müsəlman ölkələri ilə biz çox mehriban münasibətlər qurmaq əzmindəyik. Əslində bunu etmişik. İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün əməli addımlar atırıq. Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvüdür. Azərbaycan bu təşkilatın fəaliyyəti üçün lazımi töhfələr verir. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycanda dini sahədə aparılan işləri çox yüksək qiymətləndirir.

Biz çalışmalıyıq ki, bundan sonra da islam həmrəyliyini gücləndirək, müsəlman ölkələri arasındakı əlaqələri genişləndirək.

Bu yaxınlarda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının xətti ilə Bakıda nazirlər səviyyəsində mötəbər tədbir keçirilmişdir. Belə tədbirlərin sayı getdikcə artmaqdadır. Eyni zamanda, Azərbaycanda müxtəlif humanitar forumlar keçirilir. Dünya dinlərinin liderlərinin zirvə görüşü keçirilmişdir. Bu ayın sonunda Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun keçirilməsi nəzərdə tutulur. Yəni, Azərbaycan dövləti artıq dünya xəritəsində tolerantlıq mərkəzinə çevrilmişdir. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır və yaşayacaqdır. Azərbaycanda nə dini, nə milli zəmində heç vaxt heç bir qarşıdurma, anlaşılmazlıq olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda II Ümumdünya
Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılışında
iştirak etmişdir**

(30.05.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

2010-cu ildə də çox önəmli hadisə baş vermişdir. Dünya dinləri liderlərinin Bakıda zirvə görüşü və 2011-ci ildə birinci Forum keçirilmişdir. Artıq “Bakı prosesi” inkişaf edir və əminəm ki, bu Forumda aparılan diskussiyalar, fikir mübadiləsi, məruzələr bizim ümumi işimizə töhfə verəcəkdir. Çünki biz hamımız istəyirik ki, dünyada dinlərarası, mədəniyyətlərarası münasibətlər sağlam zəmində həllini tapsın, əməkdaşlıq meyilləri güclənsin, xoşagəlməz halların qarşısı alınsın, ümumiyyətlə, dünyada sivilizasiyalararası dialoqun inkişafında müsbət meyillər üstünlük təşkil etsin. Əfsuslar olsun ki, biz hələ istədiyimizə tam şəkildə nail ola bilmirik. Çünki dünyanın müxtəlif yerlərində dini, milli zəmində qarşıdurmalar, vətəndaş müharibələri baş verir, anlaşılmazlıqmeylləri artır. Hesab edirəm ki, bu vacib məsələlərin bu formatda müzakirə edilməsi, ümumi işimizə, əməkdaşlıq işimizə bir töhfə olacaqdır. Hesab edirəm ki, bu Forumun Azərbaycanda keçirilməsi təsadüfi deyildir. Çünki Azərbaycan əsrlər boyu burada yaşayan bütün millətlərin, bütün dinlərin nümayəndələri üçün Vətən olmuşdur. Biz fəxr edirik ki, bu gün də müstəqil Azərbaycan çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir. Burada bütün dinlərin nümayəndələri, bütün millətlər bir ailə kimi sülh, mehribanlıq, qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşayırlar. Bu, bizim böyük sərvətimizdir, böyük üstünlüyümüzdür və hesab edirəm ki, Azərbaycanın uğurlu inkişafında bu amil də öz rolunu oynamışdır.

Qeyd etməliyəm ki, ictimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, bütün dövrlərdə Azərbaycan dini tolerantlıq, dözümlülük məkanı olub. Çox şadam ki, müstəqillik dövründə bu müsbət meyilləri biz nəinki qoruyub saxlaya bilmişik, hesab edirəm ki, onları daha da gücləndirmişik və artıq fəaliyyətimizi təkcə ölkənin hüdudları ilə məhdudlaşdırmırıq. Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüslər bu gün dünyada da əks-səda yaradır. Hesab

edirəm ki, bizim bütün regional təşəbbüslərimiz – istər siyasi, iqtisadi, digər sahələrlə bağlı təşəbbüslərimiz də, eyni zamanda, regional əməkdaşlıq üçün yaxşı şərait yaradır və xalqlararası, millətlərarası dialoqun aparılması bu müsbət meyilləri daha da gücləndirir. Ölkələrin siyasi maraqları ola bilər və vardır. Təbii ki, iqtisadi maraqlar da vardır. Bir çox hallarda ölkələri birləşdirən bu maraqlardır. Ancaq hesab edirəm ki, əməkdaşlığın müsbət meyillərini gücləndirmək üçün mütləq xalqlararası əlaqələr də sağlam zəmində qurulmalıdır.

Azərbaycan müsəlman aləminin bir parçasıdır. Əlbəttə ki, Azərbaycanda milli və dini ənənələr çoxgüclüdür. Müstəqil Azərbaycan dövləti güclü milli mənəvi dəyərlər üzərində qurulubdur. Eyni zamanda, Azərbaycanda müxtəlif dövrlərdə, xüsusilə XIX əsrdən başlayaraq Avropa təsiri də kifayət qədər güclü olmuşdür. İki gün əvvəl biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 95 illiyini qeyd edirdik. Azərbaycan Demokratik Respublikası müsəlman aləmində ilk respublika idi və əslində nəinki Azərbaycan xalqının müstəqilliyini şərtləndirdi, eyni zamanda, bölgədə də, müsəlman aləmində də respublika quruluşunun inkişafına, yayılmasına təkan vermişdir.

Azərbaycan müsəlman aləminin bir parçası olaraq İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında da çox fəal iş aparır. Böyük qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, Bakı şəhəri 2009-cu ildə İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan edilmişdir. Bizim digər qədim şəhərimiz Naxçıvan isə 2018-ci il üçün bu şərəfli ada layiq görülmüşdür. Bununla bərabər, keçən il Bakıda Avropanın və bəlkə də dünyanın ən mötəbər musiqi yarışması – “Eurovision” keçirilmişdir. 2015-ci ildə Birinci Avropa Oyunları Azərbaycanda keçiriləcəkdir. Yəni, bax bu məsələlər özlüyündə göstərir ki, Azərbaycanda mədəniyyətlərarası dialoqun aparılması üçün nəinki çox gözəl zəmin və əsas vardır, eyni zamanda, biz öz təşəbbüslərimizlə, öz xarici siyasətimizlə və sivilizasiyalararası dialoqa verdiyimiz töhfələrlə bu əməkdaşlığı daha da genişləndiririk.

Bu, doğrudan da çox vacib məsələdir, çünki dünyada biz hamımız bunun şahidiyik, həm müsbət, həm də mənfi meyillər vardır. Son vaxtlar xüsusilə multikulturalizmlə bağlı müxtəlif fi-

kirlər səslənir. Bəziləri hesab edir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, bəzi ölkələrdə hətta siyasətçilər bu barədə açıq bəyanatlar verirlər. İctimai rəydə görürük ki, multikulturalizm meyillərinin inkişafı ilə bağlı çox bədbin fikirlər vardır. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda siyasi bəyanatlar, qeyri-hökumət təşkilatlarının, bəzi media qurumlarının fəaliyyəti sivilizasiyalararası dialoqun inkişafına deyil, əksinə, ayrı-seçkiliyə daha da şərait yaradır. Ona görə burada siyasətçilərin, ictimai xadimlərin məsuliyyəti də böyük əhəmiyyət daşıyır. Çünki bugünkü qloballaşan dünyada, internet dövründə istənilən yerdə səslənən hər bir fikir, hər bir söz dərhal dünyada böyük əks-səda verir. Mən hesab edirəm ki, biz müsbət təcrübəni daha da geniş şəkildə təbliğ etməliyik. Çünki burada, bu Forumda iştirak edən insanlar bir amal birləşdirir. Bizi multikulturalizmin inkişafı, mədəniyyətlərarası dialoqun uğurlugələcəyi və beləliklə, dünyada gedən müsbət meyillərin gücləndirilməsi amalı birləşdirir. Belə olan halda biz də çalışmalıyıq ki, öz işimizlə, öz praktiki addımlarımızla bu müsbət meyilləri gücləndirək.

Yenə də Azərbaycana qayıdaraq deyə bilərəm ki, multikulturalizm Azərbaycanda əsrlər boyu mövcud olmuşdur. Sadəcə olaraq əvvəlki dövrlərdə biz bu ifadə ilə tanış deyildik. Bu, nisbətən yeni bir ifadədir. Tolerantlıq, dözümlülük, multikulturalizm. Ancaq bu amillər daim var idi. Azərbaycan multikulturalizmin ünvanlarından biridir. Azərbaycanda, qeyd etdiyim kimi, bütün xalqlar, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Azərbaycanda bütün dinlərin tarixi abidələri qorunur. Biz öz tarixi keçmişimizə çox böyük hörmətlə yanaşırıq. Bakıda zərdüştilik dininin gözəl abidəsi qorunub saxlanılır – Atəşgah. Bu ayın 17-də Şamaxıda ölkəmizin ən qədim məscidi bərpadan sonra yenidən açılmışdır. Məscid 743-cü ildə – 1270 il bundan əvvəl tikilmişdir. Bu gün Azərbaycan bu məscidi bərpa edib. Azərbaycan dövləti Bakıda sinaqoqun tikintisinə də öz dəstəyini əsirgəməmişdir. Qədim alban kilsələri Azərbaycanda dövlət tərəfindən bərpa edilir, qorunur, pravoslav, katolik kilsələri fəaliyyət göstərir.

Yəni, təkcə bax bu faktların sadalanması göstərir ki, doğrudan da multikulturalizm üçün çox gözəl imkanlar vardır. Hesab edirəm ki, dünyanın istənilən yerində bu müsbət meyillər güclənə

bilər. Təki siyasi iradə olsun. Təki siyasətçilərdə bu məsələ ilə bağlı düzgün istiqamət üstünlük təşkil etsin. Çünki multikulturalizmin alternativləri demək olar ki, yoxdur. Bunun alternativini ayırı-seçkilikdir, ksenofobiya, rasizmdir, faşizmdir. Mən hesab edirəm ki, XXI əsrdə mütərəqqi bəşəriyyət bu xoşagəlməz meyllərin qarşısının alınması üçün dahada fəal olmalıdır. Bu fəallıq müxtəlif formalarla tamamlanmalıdır.

**Prezident İlham Əliyev jurnalistlər üçün tikilmiş binada
Milli Mətbuat Günü münasibətilə mənzillərin paylanması
mərəsimində iştirak etmişdir.**

(22.07.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda bütün digər azadlıqlar – vicdan azadlığı, din azadlığı tam təmin edilibdir. Beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanda bu sahədəki işlərə yüksək qiymət verirlər. Yəni, müasir dövlət prinsipləri elə olmalıdır ki, biz hər bir sahədə qabağa gedək, ən mütərəqqi təcrübəni Azərbaycanda tətbiq edək və ölkəmizi inkişaf etdirək. Bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti, sözün əsl mənasında hərtərəfli inkişaf edir və ictimai proseslərin müsbət istiqamətdə getməsi, əlbəttə ki, bizim gücümüzü artırır.

Ona görə biz çalışmalıyıq ki, Azərbaycan reallıqlarını dolğun şəkildə xarici mətbuata çatdıraq. Bu gün bizim əlimizdə internet kimi universal bir vasitə vardır. Bundan daha geniş şəkildə istifadə etməliyik. Çünki Azərbaycanın reallıqları dünya birliyinin diqqətinə çatdırılmalıdır, istər ictimai sahədə, milli, dini dözümlülük sahəsində, istərsə də iqtisadi və xarici siyasət sahəsində. Əlbəttə ki, ölkədə həllini gözləyən problemlər, çatışmayan məsələlər vardır. Biz bunu bilirik və jurnalistlər də bu problemlərin aşkarlanmasında hökumətə dəstək olurlar. Ancaq bununla bərabər, nailiyyətlər də kifayət qədər çoxdur.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(24.07.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Müstəqil Azərbaycanın ən böyük sərvətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri rahat, bir ailə kimi yaşayırlar, bütün hüquqlardan istifadə edirlər. Heç vaxt Azərbaycan tarixində dini, milli zəmində ayrı-seçkilik, yaxud da qarşıdurma olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır.

İctimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, bütün dövrlərdə Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar bir yerdə olmuşlar və bugünkü mərasim bunun əyani sübutudur. Əminəm ki, bundan sonra da Azərbaycanda millətlərarası, dinlərarası münasibətlər bu sağlam zəmində inkişaf edəcək və bizim birliyimiz, gücümüz artacaqdır.

Bu gün Azərbaycan güclü dövlətdir və bizim gücümüz təkcə iqtisadi nailiyyətlərlə ölçülmür. Cəmiyyətimizin çox sağlam dayaqları vardır. Bu dayaqlar tarix, dərin mənəviyyat, qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı dəstək üzərində qurulubdur. Hesab edirəm ki, bizim təcrübəmiz bir nümunə olaraq artıq dünyada öyrənilir. Azərbaycanda vaxtaşırı keçirilən mötəbər beynəlxalq tədbirlər, xüsusilə dini və milli dözümlülüklə bağlı olan tədbirlər bir daha bunu göstərir, müxtəlif bölgələrdən, diyarlardan gələn qonaqlar vurğulayırlar ki, Azərbaycanda bu münasibətlər ən yüksək səviyyədə qurulmuşdur. Bizim üçün isə bu, təbiidir. Çünki bu, bizim həyat tərzimizdir, başqa cür ola da bilməz. Ancaq bəzi hallarda başqa ölkələrdə yaşanan olaylara nəzər salaraq görürük ki, heç də hər yerdə belə deyildir. Ona görə bir daha əldə edilmiş bütün bu nailiyyətləri düzgün təhlil edərək deyə bilərik ki, bu, bizim böyük sərvətimizdir, böyük xoşbəxtliyimizdir. Biz bu dəyəri qorumalıyıq və qoruyacağıq. Dövlət öz tərəfindən öz üzərinə düşən vəzifələri icra edir. Çox şadam ki, bütün dini icmalar, dini konfessiyalar da bu sahədə vahid mövqedən çıxış edirlər.

Din-dövlət münasibətlərinin düzgün zəmində qurulması hər bir dövlət, xüsusilə gənc dövlətlər üçün önəmlidir. Xüsusilə tam başqa bir ictimai quruluşda, ateizm şəraitində yaşamış dövlət üçün bu münasibətlər demək olar ki, sıfırdan qurulmalı idi və quruldu da. Əlbəttə ki, bu münasibətlərin düzgün istiqamətdə inkişafı bizim gücümüzü daha da artırdı, cəmiyyətdə mövcud olan sağlam ab-havanı və gələcək üçün gözəl imkanları yaratdı.

Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı dövlətdir. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Biz bu sərvəti qoruyuruq və qoruyacağıq. Ulu öndər Heydər Əliyevin bu sahədəki təşəbbüsləri xalq tərəfindən, dindarlartərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir.

Təsadüfi deyildir ki, müstəqillik dövründə Azərbaycanda 2 minə yaxın məscid tikilmişdir. Son 10 il ərzində 140-a yaxın məscid tikilmiş, 80 məscid isə əsaslı təmir edilmişdir. Digər dinlərin dini ocaqları, məbədləri təmir edilir, tikilir, artıq burada deyildi. Yəni, bu sahədə heç bir ayrı-seçkilik yoxdur. Mən taməminəm ki, insanlarda başqa dinlərə olan hörmət öz dininə hörmətdən başlayır. Bu nadir atmosferi biz düzgün qiymətləndirməliyik, qorumalıyıq, eyni zamanda, dünyada təbliğ etməliyik. Azərbaycan haqqında dolğun məlumatları dünya ictimaiyyətinə çatdırmalıyıq.

Əlbəttə, əminəm ki, gələcəkdə də Azərbaycanda bütün ictimai proseslər, o cümlədən dini siyasət düzgün istiqamətdə inkişaf edəcəkdir. Biz elə etməliyik ki, bizdən sonra gələn nəsil də milli ruhda, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə alsın. Milli mənəvi dəyərlər gələcək nəsillər üçün əsas olmalıdır. Çünki dövlətimiz millidəyərlər üzərində qurulubdur. Biz müstəqil, demokratik dövlətlik, dünyəvi ölkəyik. Eyni zamanda, bizim dövlətimiz çox güclü əsaslar, ənənələr, milli dəyərlər üzərində qurulubdur. Bu dəyərlər bizi xalq kimi qoruyub saxlaya bildi əsrlər boyu. Biz başqa dövlətlərin tərkibində yaşamışıq. Bu dəyərlər – öz dini bayramlarımızı olan münasibət, öz adət-ənənələrimizə olan hörmət, bütün bu amillər nəsildən-nəslə keçməli və davam etməlidir. Mən çox şadam ki, bizim gənclərimiz də milli ruhda, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə alırlar. Vətən sevgisi hər bir insan üçün, xüsusilə gənclər üçün əsas olmalıdır.

Burada qeyd edildiyi kimi, Azərbaycanda multikulturalizmlə bağlı keçirilən tədbirlər artıq dünyanın diqqətini cəlb etdi. Multikulturalizm anlayışı nisbətən yeni anlayışdır. Ancaq bu anlayışın mahiyyəti əsrlər boyu Azərbaycanda mövcud olmuşdur. Yəni, bu, bizim normal həyat tərzimizdir, başqa cür ola da bilməz. Ona görə Azərbaycanda bu mövzu ilə bağlı keçirilən mötəbər tədbirlər təbiidir. Azərbaycanda şeyx həzrətlərinin təşəbbüsü ilə bir neçə il bundan əvvəl dünya dinlərinin liderlərinin zirvə görüşü keçirilmişdir. Humanitar forumlar keçirilir. İkinci dəfə Beynəlxalq Mədəniyyətlərəarası Dialoq Forumunun keçirilməsi də çox əlamətdar hadisə idi. Çünki bu, artıq yeni ənənəyə çevrilmişdir. Bu tədbirlərin keçirilməsi və açıq fikir mübadiləsinin aparılması özlüyündə müsbət haldır. Çünki ilk növbədə Azərbaycanın timsalında dinlərarası, millətlərəarası münasibətlərin necə uğurla tənzimlənməsini hər kəs müşahidə edə bilər. Eyni zamanda, bu forumlarda açıq şəkildə aparılan fikir mübadiləsi insanları birləşdirir, yaxınlaşdırır. Bəzi hallarda mövcud olan anlaşılmaqları da aradan götürür. Eyni zamanda, göstərir ki, bütün xalqlar, bütün dinlər birlikdə yaşaya bilər. Əgər radikalizmə yol verilməsə, əgər radikalizmin qarşısı alınarsa, əgər diskriminasiya, ksenofobiya, islamofobiya, rasizm, faşizmkimi XXI əsr üçün məqbul olmayan anlayışlar aradan götürülərsə və əgər dünya siyasətçiləri bu məsələlərlə bağlı öz qəti mövqeyini ortaya qoyarlarsa, qısa müddət ərzində bu sahədə sağlamlaşma gedə bilər. Ancaq, əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda biz bunun əksini görürük. Görürük ki, bəzi hallarda daha çox ayrı seçkiliyə rəvac verilir. Milli, dini zəmin üzərində qərarlar qəbul edilir. Bəzi xalqlar diskriminasiyaya məruz qalırlar. Multikulturalizmlə bağlı fikirlər səslənir ki, multikulturalizm iflasa uğradı. Multikulturalizmin gələcəyi yoxdur. Bu, çox zərərli fikirlərdir. Mən bu barədə bir neçə dəfə fikirlərimi bildirmişəm və bir daha demək istəyirəm ki, multikulturalizmin dünyada çox müsbət təcrübəsi, müsbət əlamətləri, ünvanları vardır. Onların biri də Azərbaycandır. Biz Azərbaycanın timsalında bu münasibətlərin necə düzgün həll edilməsini görə bilərik. Ona görə gələcəkdə də Azərbaycanda bu kimi forumlar keçiriləcəkdir.

Azərbaycan bu gün bölgənin iqtisadi mərkəzinə çevrilmişdir. Siyasi proseslərin gedişində bizim böyük rolumuz, təsir imkanlarımız vardır. Eyni zamanda, Azərbaycan bu gün humanitar sahədə də bölgənin mərkəzidir. Xüsusilə, dinlərarası münasibətlərin qurulması ilə əlaqədar bizim təcrübəmiz çox müsbətdir. “Bakı prosesi” haqqında şeyx həzrətləri öz çıxışında söylədi. Bu da Bakıda baş vermiş hadisədir. Bu proses 2008-ci ildə başlamışdır. İlk dəfə olaraq İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Avropa Şurasına üzv olan ölkələrin nazirləri bir araya gəldilər və birgə sənəd qəbul edildi. Ondan sonra müxtəlif tədbirlər keçirilmişdir. Əlbəttə ki, Azərbaycanın nadir, siyasi imkanları da bu prosesin Bakıda həyata keçirilməsinə xidmət etmişdir. Çünki biz həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, həm də Avropa Şurasının üzvüyük. Hər iki təşkilatda çox fəaliyyət və dinlərarası, mədəniyyətlərarası, qitələrarası körpü rolunu oynayırıq. Ancaq bu coğrafi vəziyyət əgər ciddi siyasət olmasa, əlbəttə ki, çox böyük əhəmiyyətə malik deyildir. İş burasındadır ki, Azərbaycanda reallaşan böyük layihələr, energetika, nəqliyyat, infrastruktur sahələrində reallaşan layihələr, humanitar sahədə reallaşan təşəbbüslər Azərbaycanı bu bölgənin mərkəzinə çevirmişdir. Bu, böyük şərəfdir, eyni zamanda, böyük məsuliyyətdir. Çünki artıq dediyim bu məsələlərlə bağlı Azərbaycanın mövqeyindən, yanaşmasından və addımlarından çox şey asılıdır. Biz bu məsuliyyətə hazırıq, bunu öz üzərimizə götürmüşük və əminəm ki, bu məsuliyyəti böyük şərəflə aparacağıq.

Prezident İlham Əliyev Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) III Zirvə toplantısında iştirak edib
(16.08.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün çıxışlarda, eyni zamanda, xalqlarımıza xas olan tolerantlıq haqqında deyildi. Bu da çox önəmli məsələdir. Həqiqətən, bizim ölkələrimizdə yaşayan bütün xalqlar onların etnik, yaxud da ki, dini mənsubiyyətlərindən asılı olmayaraq, bütün

hüquqlardan istifadə edir, bir ailə kimi yaşayır, heç vaxt hər hansı bir xoşagəlməz hallar yaşanmır. Bu, böyük sərvətimizdir və biz çalışmalıyıq ki, türk dünyasını dünyaya, eyni zamanda, tolerantlıq məkanı kimi təqdim edək. Biz Azərbaycanda bu istiqamətdə müxtəlif tədbirlər keçiririk. Bilirəm ki, digər qardaş ölkələrdə də bu tədbirlər keçirilir. Xüsusilə mən İkinci Bakı Beynəlxalq Mədəniyyətlərəarası Dialoq Forumunun fəaliyyətini qeyd etmək istəyirəm. Biz qardaşlarımızın gələcək forumlarda fəal iştirakını arzulayırıq. Çünki bu forum artıq dünya çapında özünəməxsus yerini tuta bilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmiş İlham Əliyevin təntənəli andıçmə mərasimi keçirilmişdir
(19.10.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda son on il ərzində dinlərarası, millətlərəarası münasibətlər artıq dünya üçün bir örnək olmuşdur. Azərbaycanda keçirilən çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər, forumlar, konfranslar Azərbaycanı dünyada tolerantlıq məkanı, dözümlülük, multi-kulturalizm mərkəzi kimi təqdim etmişdir. Bu, bizim həyat tərzimizdir, eyni zamanda, bizim siyasətimizdir. Artıq Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsi öyrənilir.

Prezident İlham Əliyev Üçüncü Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun açılışında iştirak etmişdir
(31.10.2013)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Belə tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi, yəqin ki, təbii- dir. Çünki bütün dövrlərdə Azərbaycanda bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri sülh, əmin-amanlıq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Azərbaycanda hökm sürən ictimai-siyasi quruluşdan

asılı olmayaraq, bütün dövrlərdə Azərbaycan dözümlülük, tolerantlıq məkanı olmuşdur. Bu gün müstəqil Azərbaycan öz siyasətini bu möhkəm təməl üzərində qurur.

Bu gün Azərbaycanda çoxmillətli, çoxkonfessiyalı cəmiyyət mövcuddur. Bu, bizim böyük sərvətimiz, böyük dəyərimizdir. Biz bu sərvəti qoruyuruq və qoruyacağıq. Bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələrinin tarixi abidələri qorunur, bərpa edilir. Azərbaycanda qədim Zərdüştlik məbədi bərpa edilmişdir. Qafqazın ən qədim kilsəsi də Azərbaycanda yerləşir. O da əsaslı şəkildə bərpa edilibdir. Dünyanın ən qədim məscidlərindən biri olan Şamaxı Cümə məscidi əsaslı təmir edilibdir. Bu məscidin 1270 yaşı vardır. Yəni, bütün dinlərin abidələrinin bərpası, qorunması dövlət siyasətidir. Əlbəttə ki, Azərbaycanda toplanmış bu gözəl tarixi təcrübə bugün müasir şəraitdə özünü büruzə verir. Vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması, millətlərarası münasibətlərin müsbət istiqamətdə inkişafı, hesab edirəm ki, bizim böyük nailiyyətimizdir.

Multikulturalizm Azərbaycanda dövlət siyasətidir. Qeyd etməliyəm ki, artıq tarixi keçmişimiz də bunu diktə edir. Eyni zamanda, multikulturalizm Azərbaycanda həyat tərzidir. Biz gündəlik həyatımızda bu prinsiplər əsasında fəaliyyət göstəririk. Bu prinsiplər cəmiyyətin mütləq əksəriyyəti tərəfindən dəstəklənir, müdafiə edilir.

XXI əsrdə multikulturalizmə alternativ yoxdur. Əlbəttə ki, biz XXI əsrdə ayrı-seçkilik, diskriminasiya, ksenofobiya, islamofobiya kimi xoşagəlməz meyillərə biganə yanaşa bilmərik. Ona görə multimedəniyyətli cəmiyyətlərin formalaşması, bu ideyaların təbliği hesab edirəm ki, hər bir məsuliyyətli siyasətçinin, ictimai xadimin fəaliyyətinin tərkib hissəsi olmalıdır. Əfsuslar olsun, bəzi hallarda biz başqa fikirləri də eşidirik ki, multikulturalizmin gələcəyi yoxdur. Bəzi ölkələrdə bu məsələ ilə bağlı çox bədbin əhval-ruhiyyə hökm sürür. Hesab edirəm ki, biz dünyada müsbət təcrübə üzərində öz təhlilimizi aparmalıyıq və müsbət təcrübəni təbliğ etməliyik. Çünki dünyada multikulturalizmin bir çox ünvanları vardır. Dünyanın əksər ölkələrində çoxmillətli cəmiyyətlər mövcuddur və müxtəlif dinlərin, müxtəlif xalqların birgə yaşaması zamanın tələbidir. Yəni, bəşəriyyət bu istiqamətdə

inkışaf edir. Bu gün ümumbəşəri dəyərlər hər bir normal cəmiyyətə əsas təşkil edir. Belə olan halda multikulturalizmlə bağlı problemlər əlbəttə ki, açıq şəkildə müzakirə edilməlidir. Biz bu problemləri gizlətməməliyik, ört-basdır etməməliyik. Onlar açıq şəkildə müzakirə edilməlidir, müsbət, mənfi təcrübələr təhlil olunmalıdır. Bir daha demək istəyirəm, bizim əsas amalımız ondan ibarət olmalıdır ki, multimədəniyyətli cəmiyyətlərin inkışafı üçün öz töhfəmizi verək. Deyə bilərəm ki, Azərbaycanca bu istiqamətdə toplanan təcrübə müsbət təcrübədir. Qeyd etdiyim kimi, bu, bizim dövlət siyasətimizdir, həyat tərzimizdir.

Humanitar əməkdaşlıqla bağlı olan məsələlər də Azərbaycanı sivilizasiyalararası dialoqun aparılması üçün bir mərkəzə çevirir. Bu, böyük, şərəfli missiyadır. Eyni zamanda, böyük məsuliyyətdir. Biz bu məsuliyyətə hazırıq, bu məsuliyyəti öz üzərimizə götürmüşük və bugünkü toplantı bunun bariz nümunəsidir. Mən əminəm ki, Forum iştirakçıları bütün mövzularla bağlı öz fikirlərini bölüşəcəklər. Burada aparılacaq müzakirələr çox maraqlı olacaqdır. Mən bunu bilirəm. Əminəm ki, bu müzakirələr, qəbul edilmiş qərarlar və gələcək birgə fəaliyyətimiz dünyada beynəlxalq humanitar əməkdaşlığın inkışafına böyük töhfə olacaqdır.

**İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bakı şəhərinin və onun
qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkışafına dair Dövlət
Proqramının icrasının yekunlarına həsr olunmuş
konfrans keçirilmişdir**

(23.12.2013)

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Ölkəmizin hərtərəfli inkışafı, o cümlədən humanitar sahədə -millətlərarası, dinlərarası dialoqun aparılması sahəsində uğurlu təcrübəsi bu gün dünyada öyrənilir. Təsadüfi deyildir ki, Bakı şəhəri bölgənin və hətta, deyə bilərəm ki, dünyanın mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Bakıda yüksək səviyyəli tədbirlər artıq adi hala çevrilmişdir. Zirvə görüşləri, dünya liderlərinin görüşləri, iqtisadi

forumlar, humanitar forumlar, – bütün bunlar reallıqdır və Bakı dünya xəritəsində artıq öz layiqli yerini tuta bilmişdir.

2014

**Prezident İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının
Həmrəylik Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan
xalqına təbriki**
(01.01.2014)

Azərbaycan bu il dünyanın humanitar mərkəzi kimi özünü bir daha təsdiq etdi. Bu il Azərbaycanda Üçüncü Beynəlxalq Humanitar Forumu, İkinci Mədəniyyətlərərası Dialoq Forumu keçirilmişdir. Bu iki tədbir dünya ictimaiyyətinin diqqətini özünə cəlb etmişdir. Azərbaycan artıq dinlərarası, millətlərərası dialoqun aparılması üçün özünü bir mərkəz kimi göstərir. Ölkəmizdə mövcud olan dini və milli dözümlülük, tolerantlıq, bütün xalqların bir ailə kimi yaşaması bizim böyük nailiyyətimizdir, böyük sərvətimizdir, böyük üstünlüyümüzdür. Deyə bilərəm ki, ölkəmizin bu sahədə təcrübəsi dünyada öyrənilir və təqdir edilir.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2013-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və
2014-cü ildə qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan
iclası keçirilib**
(09.01.2014)

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Bakıda III Beynəlxalq Humanitar Forum keçirilmişdir. Bu, artıq gözəl ənənədir və dünya ictimaiyyətinin diqqətini çəkir. Tanınmış siyasətçilər, elm xadimləri, 10-dan çox Nobel mükafatı laureatı bu tədbirdə iştirak etmişlər. Artıq Azərbaycan dünya

gündəliyində dözümlülük, tolerantlıq, humanitar əməkdaşlıq məsələləri ətrafında öz böyük rolunu ortaya qoymuşdur. Bakı və Azərbaycan artıq dünyanın multikulturalizm, tolerantlıq, dözümlülük mərkəzlərindən birinə çevrilibdir. Artıq beynəlxalq ictimaiyyət də bunu qəbul edir, dəstəkləyir.

İkinci Mədəniyyətlərəarası Dialoq Forumu keçirilmişdir. Təxminən bu forumun da gündəliyi oxşardır. Yəni, bir sözlə, Azərbaycanda keçirilən çoxsaylı tədbirlər, o cümlədən dünyanın bir nömrəli iqtisadi qurumu olan Dünya İqtisadi Forumunun – Davos Forumunun toplantısının Bakıda keçirilməsi ölkəmizin önəmini artırdı, beynəlxalq imicini möhkəmləndirdi və Azərbaycanı dinamik, müasir dövlət kimi bir daha dünya ictimaiyyətinə təqdim etdi. Yəni, mən bu gün sadəcə olaraq cəmi bir il ərzində keçirilən əsas beynəlxalq tədbirləri sadalamışam. Görün, nə qədər böyük işlər görülmüşdür və Azərbaycanın mövqeyi nə qədər möhkəmləndirilmişdir.

**Prezident İlham Əliyev Novruz bayramı münasibətilə
ümumxalq şənliyində iştirak edib
(19.03.2014)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Müstəqilliyimizin banisi Heydər Əliyev bütün sahələrdə olduğu kimi, müstəqil Azərbaycanın ideoloji əsaslarını da qoymuşdur. 1993-cü ildə bütün istiqamətlər üzrə strateji xətt müəyyən edilmişdir. Azərbaycan bu gün bu istiqamətlər üzrə inkişaf edir. Bizim strategiyamız dəyişməz olaraq qalır. Milli ideologiyamız möhkəm əsaslar üzərində qurulubdur. Müstəqillik, azərbaycançılıq, müasirlik, vətənpərvərlik, milli və dini dözümlülük. Bizim əsas ideoloji dayaqlarımız bunlardır.

**Prezident İlham Əliyev Avropa Şurası Parlament
Assambleyasının sessiyasında iştirak edib**
(24.06.2014)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bizdə dini azadlıq vardır. Bu da ölkəmizin ən böyük varlığıdır. Biz çoxmillətli və çox dinlərin olduğu cəmiyyətik. Əsrlər boyu müxtəlif millətlərin və dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda sülh şəraitində layiqli həyat sürüblər. Multikulturalizm dəyərləri sədrliyimiz zamanı diqqət yetirəcəyimiz prioritetlərdən biri olacaqdır.

Azərbaycan 2008-ci ildə Avropa Şurasının mədəniyyət nazirlərinin toplantısında başlamış Bakı prosesinin təşəbbüskarı olub. Biz həmin tədbirə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik.

Bu, tarixdə ilk dəfə idi ki, iki mühüm beynəlxalq təşkilatın nümayəndələri Bakıya toplaşmışdılar. Növbəti il, 2009-cu ildə əksinə etdik: biz Avropa Şurasının mədəniyyət nazirlərini İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Bakıda keçirilən tədbirinə dəvət etdik. Bir sözlə, multikulturalizm üstünlüklərdən, böyük varlıqlardan biridir. Sədrliyimiz zamanı biz bu məsələyə birmənalı olaraq diqqət yetirəcəyik. Çünki bunun üçün böyük ehtiyac vardır. Əfsuslar ki, dünyanın müxtəlif yerlərində, qonşu bölgələrdə, Orta Şərqdə və Avropada müəyyən narahatlıq yaradan meyllərin şahidi oluruq. Təcrid olunma, ayırma və bəzən ədavət meyllərini görürük. Biz bu məsələləri həll etməliyik. Çünki dünyaya töhfə vermək, daha yaxşı dünyanı, hamı üçün müvafiq olan dünyanı qurmaq üçün yaşayırıq. İstəyirik ki, bütün xalqların, dinlərin nümayəndələri yaşayış tərzindən asılı olmayaraq, layiqli şəraitdə dinc həyat sürsünlər. Dini hisslərə əsaslanan gərginlik halları bütün ölkələr, o cümlədən çoxmillətli cəmiyyəti olan ölkələr üçün çox təhlükəlidir.

**İlham Əliyev Azərbaycanın diplomatik xidmət orqanları
rəhbərlərinin beşinci müşavirəsində iştirak etmişdir**
(07.07.2014)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

...Müsəlman ölkələri ilə əlaqələrimiz çox möhkəmdir. Azərbaycan İslam aləminin bir parçasıdır. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində çox fəal iş aparırıq. Bu təşkilatın xətti ilə Azərbaycanda çoxsaylı tədbirlər keçirilmişdir. Biz İslam həmrəyliyinə gücləndirilməsi istiqamətində öz töhfəmizi veririk. Əlbəttə ki, beynəlxalq arenada, xüsusilə BMT-də müsəlman ölkələrinin dəstəyi çox əhəmiyyətlidir. Bu qarşılıqlı dəstək artıq bir reallığa çevrilibdir. Əlbəttə ki, bu, bizi daha da gücləndirir. Bizim müsəlman ölkələri ilə tarixi əlaqələrimiz vardır. Bu əlaqələr bu gün yeni müstəviyə qalxıb. Ona görə bundan sonrakı illərdə də müsəlman ölkələri ilə əlaqələr daim inkişafda olmalıdır.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(17.07.2014)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bu gün din-dövlət münasibətləri uğurla inkişaf edir. Əminəm ki, bundan sonra da bu istiqamətdə ardıcılıq davam etdiriləcəkdir.

Azərbaycan öz milli, dini dəyərlərinə sadıqdır. Bizim dini dəyərlərimiz milli dəyərlərimizin tərkib hissəsidir və milli dəyərlərimizi dini dəyərlərsiz təsəvvür etmək mümkün deyil. Bizi əsrlər boyu bir millət, bir xalq kimi qoruyan, saxlayan dəyərlərimiz olmuşdur. Bu gün bu məsələyə çox böyük diqqət göstərilir. Bu gün qloballaşan, çətinliklərlə üzləşən dünyada milli dəyərlərimiz bizim dövlətçiliyimizin təməlini təşkil edir. Bizim dövlətçiliyimizin çox möhkəm ideoloji əsasları vardır. Azərbaycançılıq məfkurəsi bizim əsas ideoloji dayağımızdır.

Milli-mənəvi dəyərlər, ənənələr, bizim dini dəyərlərimiz əminəm ki, bundan sonra da inkişafımızın əsas istiqaməti olacaqdır.

Bu gün iftar məclisimizdə dinlərarası münasibətlər haqqında danışıldı. Azərbaycanda bu münasibətlərə də çox böyük diqqət yetirilir. Deyə bilərəm ki, burada iki mühüm amil cəmləşir. Həm dövlət siyasəti, eyni zamanda, cəmiyyətimizin vəziyyəti və statusu. Çünki sadəcə olaraq dövlət siyasəti yeritməklə istədiyimizə nail olmaq mümkün deyildir. Ona görə Azərbaycanda çox nadir bir ab-hava, nadir bir vəziyyət yaranıbdir. Azərbaycanda bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Əsrlər boyu bu, belə olub. Bu gün, müstəqillik dövründə bu müsbət meyillər daha da güclənir və bizim gücümüz birliyimizdədir. Biz bütün dini bayramlarımızı birlikdə qeyd edirik. Bu gün biz bu masa arxasında bir yerdə əyləşmişik. Azərbaycan cəmiyyətində bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri bərabər hüquqlara malikdirlər. Əlbəttə, bu, Konstitusiyada təsbit edilib. Ancaq, eyni zamanda, real həyatda da bu, belədir. Deyə bilərəm ki, bu gün bu əlamətə görə Azərbaycan dünyada böyük dərəcədə fərqlənir, seçilir. Ölkəmizə gələn qonaqlar bir çox hallarda təəccüb hissi ilə bunu qeyd edirlər ki, siz buna necə nail ola bilmisiniz, sizdə dini, milli zəmində nəinki heç bir qarşıdurma, heç anlaşılmazlıq da yoxdur. Reallıq bundan ibarətdir ki, dövlət siyasəti, din xadimlərinin müdrikliyi, eyni zamanda, cəmiyyətdə müsbət ab-havanın mövcudluğu və əlbəttə ki, ölkəmizin sürətli dinamik inkişafı burada əsas rol oynayır. Bu, bizim böyük sərvətimizdir.

Biz indi internet dövründə dünyada gedən proseslər haqqında dərhal xəbər tuturuq. Əfsuslar olsun ki, bu xəbərlər heç də müsbət deyildir. Dünyanın müxtəlif yerlərində – Avropada, Yaxın Şərqdə, bizim bölgədə dini zəmində, məzhəb zəminində, başqa səbəblər üzündən qan tökülür, müharibələr, vətəndaş müharibələri aparılır, qarşıdurmalar baş verir. Azərbaycan sabitlik adasıdır. Azərbaycan əslində bölgədə sabitləşdirici rol oynayır. Yəni, ölkə daxilində gedən bu gözəl proseslər bölgəyə də müsbət təsir göstərir.

...Biz həm Avropa Şurasının, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüyük. Gələn il Bakıda birinci Avropa Oyunları, 2017-ci ildə İslam Həmrəyliyi Oyunları keçiriləcəkdir. Yəni, bu, nadir bir vəziyyətdir. Azərbaycan nəinki sivilizasiyalararası bir körpüdür, biz, eyni zamanda, öz əməyimizlə, siyasətimizlə müsbət meyillərin güclənməsinə təkan veririk. Ancaq burada da deyildiyi kimi, əfsuslar olsun ki, heç də hər yerdə belə deyildir. Dini ayrı-seçkilik müşahidə olunur, məzhəb davası aparılır. Bu, böyük fəlakətdir və uçuruma aparən yoldur.

Biz çalışırıq, çalışmalıyıq öz söylərimizi daha da böyük dərəcədə qoyaq ki, dünyada meyillər müsbət istiqamətdə getsin. Burada şeyx həzrətlərinin rolunu xüsusilə qeyd etmək istəyirəm. Şeyx həzrətlərinin dünya dinlərarası dialoqun inkişafında böyük rolu, dünyada böyük hörməti vardır. Həm öz həmkarları ilə sıx əlaqələri, həm də ictimaiyyətdə çox böyük təşəbbüsləri vardır. Bu, əlbəttə ki, ölkəmiz üçün böyük üstünlükdür. Hesab edirəm ki, dinlərarası münasibətlərin sağlam zəmində təmin edilməsi üçün Azərbaycan təcrübəsi öyrənilməlidir və əminəm, öyrəniləcəkdir. Çünki bu, doğrudan da nadir bir təcrübədir.

Mən bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu iftar məclisimiz ənənəvi xarakter daşıyır. Bunun həm bizim, həm də cəmiyyət üçün çox böyük əhəmiyyəti vardır. Cəmiyyət də görür ki, baxmayaraq Konstitusiyaya görə din dövlətdən ayrındır, ancaq din və dövlət bir yerdədir, çünki bizim amalımız birdir – daha güclü Azərbaycan qurmaq, yaratmaq.

Prezident İlham Əliyev IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun rəsmi açılış mərasimində iştirak edib
(02.10.2014)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Əsrlər boyu Azərbaycanda çoxkonfessiyalı, çoxmillətli cəmiyyət formalaşmış, mövcuddur və müstəqillik dövründə bu müsbət meyillər daha da gücləndi. Azərbaycanda bütün xalqlar dostluq, mehribanlıq şəraitində, bir ailə kimi yaşayır. Heç vaxt Azərbaycanda dini, milli zəmində qarşıdurma, anlaşılmazlıq olmayıb və bu, bizim böyük sərvətimizdir. Çünki hər bir ölkənin gücünü əlbəttə ki, bir neçə amil müəyyən edir – siyasi imkanlar, iqtisadi güc və eyni zamanda, cəmiyyətdə mövcud olan ab-hava, sağlam mühit və həmrəylik duyğuları. Hesab edirəm ki, bu baxımdan Azərbaycanın təcrübəsi çox müsbətdir və biz öz işimizlə dünyada gedən proseslərə müsbət töhfəmizi veririk.

Multikulturalizm Azərbaycanda həyat tərzidir. Düzdür, bu termin nisbətən yenidir. Ancaq əsrlər boyu Azərbaycanda multimedənəyyətlə cəmiyyətlər mövcud olub. Xalqlar arasındakı dostluq və həmrəylik bunun bariz nümunəsidir. Biz bu gün də çalışırıq ki, öz təşəbbüsümüzlə regionda və dünyada gedən proseslərə müsbət təsirimizi göstərək. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş bir neçə təşəbbüs artıq həyatda öz yerini tapıb və bu təşəbbüslər ətrafında yeni imkanlar yaranır. Məsələn üçün qeyd etməliyəm ki, 2008-ci ildə Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda keçirilən toplantısına biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik və birgə toplantı keçirdik. Bu, tarixdə ilk dəfə baş vermişdir və Azərbaycan həm Avropa Şurasına, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olduğu üçün bu təşəbbüsü öz üzərinə götürmüşdür. 2009-cu ildə artıq Bakıda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin toplantısına biz Avropa Şurasından mədəniyyət nazirlərini dəvət etmişdik. Yəni, bu təşəbbüsə “Bakı prosesi” adı verilmişdir. Bu gün “Bakı prosesi” yaşayır və inkişaf edir. Bakıda sivilizasiyalararası dialoq forumları keçirilmişdir. Bizim təşəbbüsümüzlə bir neçə il bundan

əvvəl dünya dini liderlərinin Zirvə görüşü keçirilmişdir və Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun mahiyyəti də məhz bundadır.

...Azərbaycanda çoxlu qədim tarixi abidələr var. Onlar bizim milli sərvətimizdir, o cümlədən dini abidələrimiz dövlət tərəfindən bərpa edilir və yeniləri tikilir. Qeyd etməliyəm ki, dünyanın ən qədim məscidlərindən biri olan Şamaxı Cümə məscidi əsaslı şəkildə bərpa ediləndir. Bu məscid 743-cü ildə Şamaxı şəhərində tikilmişdir və müsəlman aləmində ən qədim məscidlərdən biridir. Şəki rayonunun Kiş kəndində Qafqazın ən qədim kilsəsi yerləşir. O kilsə də bərpa edilib və bu, bizim milli sərvətimizdir. Azərbaycanda pravoslav kilsələr, katolik kilsə, sinaqoqlar dövlətin dəstəyi ilə əsaslı şəkildə təmir edilib. Yəni, bu, bizim böyük sərvətimizdir və bir daha demək istəyirəm ki, multimədəniyyətli cəmiyyət, dinlərarası dialoq, xalqlar arasındakı dostluq, qardaşlıq bizim dövlətimizi gücləndirir. Çünki bu, cəmiyyətdə çox gözəl ab-hava yaradır. Bir daha demək istəyirəm ki, bu, həm dövlət siyasətidir, eyni zamanda, cəmiyyətin sifarişidir. Yəni, hesab edirəm ki, biz bu istiqamətdə uğurla inkişaf edəcəyik. Onu da qeyd etməliyəm ki, bu sahədə əldə edilmiş təcrübə başqa ölkələr üçün də maraqlı ola bilər.

...Biz Azərbaycanda çalışırıq ki, yaşadığımız bölgədə regional əməkdaşlıq inkişaf etsin, millətlərarası münasibətlər daha da yaxşılaşsın, dinlərarası dialoq güclənsin. Bizim imkanımız var. Çünki bizim keçmişimiz, dediyim kimi imkan verir ki, bu məsələlərə böyük diqqətlə yanaşaq. Biz bu məsələləri bilirik. Çünki həm Azərbaycan özü çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir, həm də keçmişdə müxtəlif dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda birgə yaşamışdır. Qeyd etdiyim kimi, biz bu gün həm Avropa Şurasının, eyni zamanda, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü kimi bu missiyanı öz üzərimizə götürmüşük. Biz istəyirik ki, daha da çox əməkdaşlıq, qarşılıqlı anlaşma olsun. Biz bundan sonra da öz rolumuzu bunda görürük.

Müsəlman aləmində gedən xoşagəlməz proseslər də bizi çox narahat edir. Çünki biz müsəlman aləminin bir parçasıyıq. Bu gün müharibələr, toqquşmalar, qanlı toqquşmalar demək olar ki, ölkələri məhv edir. Bu, çox ciddi prosesdir. Biz bu prosesə

təcrid edilmiş proses kimi baxa bilmərik. Müasir dünyada biz hamımız bir-birimizlə bağlıyıq. Eyni zamanda, Avropa qitəsində miqrantlara qarşı münasibətin pisləşməsi, “multikulturalizm iflasa uğrayıb” kimi bəyanatların verilməsi və ayrı-seçkiliyə meyilli olan siyasi qüvvələrin daha da böyük səs toplaması, əlbəttə ki, hamımızı narahat etməlidir. Yenə də deyirəm, bu Forumun keçirilməsi də bu məqsədi güdür. Çünki hesab edirəm ki, müasir dünyada həm coğrafi, eyni zamanda, humanitar baxımdan Azərbaycanın nadir rolu var. Biz Avropa ilə Asiya arasında, qədim “İpək yolu” üzərində yerləşən bir ölkəyik və biz Avropanı da yaxşı anlayırıq, müsəlman ailəsinin də bir parçasıyıq. Biz çalışırıq ki, bu sivilizasiyalararası dialoq, humanitar dialoq daha da güclü olsun, daha da güclənsin.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda Gənclər siyasəti üzrə
birinci qlobal forumun rəsmi açılışında iştirak edib**
(29.10.2014)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz nadir ölkələrdən biriyik ki, hazırda həm Nazirlər Komitəsində sədrlik etdiyimiz Avropa Şurasının, həm də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüyük. Biz 2008-ci ildə başlamış “Bakı prosesi”nin təşəbbüskarıyıq. Həmin vaxt biz Avropa Şurasına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin iclasına onların İslam Əməkdaşlıq Təşkilatındakı həmkarlarını da dəvət etdik. İlk dəfə idi ki, bu iclasda Avropa və müsəlman aləmini təmsil edən 100-dən artıq ölkə iştirak edirdi. Sonradan bu tədbir davam etdirildi. Biz eyni tədbirləri gələn il ərzində də keçirəcəyik. Ona görə ki, bu təşəbbüslər sivilizasiyalar, xalqlar və ölkələr arasında daha çox anlaşmaya xidmət edir.

Azərbaycanın ən böyük nailiyyətlərindən biri ondan ibarətdir ki, burada mədəni müxtəliflik, etnik və dini tolerantlıq mühiti hökm sürür. Azərbaycan çoxmillətli, çoxdinli ölkədir. Bütün vətəndaşlarımız sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar. Biz sivilizasiyalar dialoquna töhfə veririk. İki dəfə mədə-

niyyətlərəarası dialoq forumlarını keçirmişik. Mədəni müxtəlifliyə, multikulturalizmə aid, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan insanların hansı şəkildə birgə işləməsinə, əməkdaşlığına və qarşılıqlı fəaliyyətinə həsr olunmuş Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunu dörd dəfə təşkil etmişik. Çünki hamımız bilirik ki, bu gün ən böyük təhdidlərdən biri sivilizasiyalar arasında ayrılıqdır. Biz Azərbaycanda tariximizi, adət-ənənələrimizi və coğrafi mövqeyimizi, Avropa və müsəlman təşkilatlarına üzvlüyümüzü nəzərə alırıq. Biz sıx əməkdaşlığa, daha çox anlaşmaya, dəstəyə töhfə verməyə çalışırıq. Hesab edirəm ki, həmin səylər yaxşı nəticələr verəcək.

Prezident İlham Əliyev “Rossiya-24” informasiya telekanalına müsahibə verib
(28.11.2014)

Azərbaycanda rus icması Cənubi Qafqazda ən böyük icmadır. Onun üzvlərinin sayı 120 min nəfərdən çoxdur. Azərbaycanı beynəlxalq məkanda layiqincə təmsil edən bu insanlar həm müxtəlif beynəlxalq tədbirlərdə iştirak edir, həm də ölkəmizin inkişafına böyük töhfə verirlər. Onlar dövlətimizin layiqli vətəndaşları, Azərbaycanın vətənpərvərləri, eyni zamanda, öz dilinə, mədəniyyətinə, ənənələrinə bağlı olan insanlardır.

Leksikonumuzda nisbətən yeni söz olan multikulturalizm ənənələri Azərbaycanda əsrlər boyu həmişə mövcud olub. Sadəcə, müxtəlif cür adlanıb, lakin mahiyyəti dəyişməyib. Zənnimcə, əsrlər ərzində, o cümlədən sovet dövründə yaranan müsbət meyillər müasir Azərbaycanda möhkəmlənir. Bu da ölkəmizdə milli həmrəyliyin əsası, müasir dinamik inkişafın təməlidir. Təəssüf ki, biz müasir dünyada çox vaxt başqa mənzərə – qarşıdurma, təcrid olunma, ayrışkıllıq görürük. Bəzi ölkələrdə ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə bəyan edirlər ki, multikulturalizm siyasəti fiaskoya uğrayıb. Bu, çox təhlükəli meyildir. Düşünürəm ki, Azərbaycanın nümunəsi bunun tam əksini göstərir. Onu göstərir ki, öz mədəniyyətinə, tarixinə bağlı olmaqla bərabər, eyni zamanda, başqa xalqların və

dinlərin nümayəndələrinin mədəniyyətinə də hörmətlə yanaşmaq olar. Təsadüfi deyil ki, Bakı bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlığın özünəməxsus mərkəzinə çevrilib. Bu yaxınlarda bizdə Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradılıb, müxtəlif tədbirlər, beynəlxalq forumlar keçirilir. Əlbəttə, Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkə kimi belə bir nümunə göstərir ki, sosial sifariş və dövlətin düzgün siyasəti olanda bütün bu məsələləri bacarıqla həll etmək mümkündür.

...Azərbaycanın daxildə radikalizm mənbələri yoxdur. Biz, əlbəttə, müsəlman ölkəsiyik, cəmiyyət öz ənənələrinə, dininə sadıqdır. İslam sülh dinidir. Bizim milli və dini dəyərlərimiz bütün məsələlərin həllinə məhz bu cür sülh yolu ilə yanaşma tələb edir. Eyni zamanda, Azərbaycan dünyəvi cəmiyyəti olan dünyəvi ölkədir, təhsilin yüksək səviyyədə olduğu müasir dövlətdir. Təhsil radikalizmə qarşı başlıca qarantdır. Yüz faiz savadlılıq olan ölkədə, savadlı cəmiyyətin daxilində potensial təhlükə ola bilməz.

Prezident İlham Əliyev Bakıda Heydər məscidinin açılışında iştirak edib

(26.12.2014)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün ölkəmizin həyatında çox əlamətdar və tarixi bir gündür. Bu gün biz Azərbaycanın ən böyük məscidi olan Heydər məscidinin açılışına toplaşmışıq. Bu münasibətlə sizi və bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm.

Bu gün ölkəmizin hər bir rayonundan dindarlar, ictimai xadimlər, nümayəndələr gəlmişlər və bu mərasimdə iştirak edirlər. Eyni zamanda, Şimali Qafqaz müftiləri də bizim qonaqlarımızdır. Mən onları səmimiyyətlə salamlayıram. Mənim dəvətimi qəbul edib bugünkü mərasimdə iştirak etdiklərinə görə onlara minnətdaram. Onların bu mərasimdə iştirakı Qafqaz müsəlmanlarının birliyini bir daha təsdiq edir.

...Azərbaycanda bütün dini azadlıqlar tam şəkildə təmin edilir. Bu da hesab edirəm ki, bizim ümumi inkişafımızda çox böyük əhəmiyyətə malik olan bir sahədir. Din, etiqad azadlığı Azərbaycanda tam şəkildə təmin edilir.

Son 11 il ərzində Azərbaycanda 250-yə yaxın məscid tikilmiş və ya təmir edilmişdir. Xalqımız üçün çox böyük dəyər kəsb edən Bibiheybət, Təzəpir, Əjdərbəy, 743-cü ildə tikilmiş Şamaxı məscidi onların arasındadır. Hazırda İmamzadə dini, tarixi, mədəni mərkəzində təmir-bərpa işləri aparılır. Bu gün ölkəmizin ən böyük, möhtəşəm, əzəmətli Heydər məscidi açılır. Azərbaycanda digər başqa dinlərin məbədləri, o cümlədən dövlət vəsaiti hesabına tikilir, təmir edilir. Onu da qeyd etməliyəm ki, bu məscid dövlət vəsaiti hesabına tikilmişdir, necə ki, rus pravoslav, katolik, alban kilsələrinin tikintisi, təmiri işlərində dövlət öz dəstəyini vermişdir. Azərbaycanda sinaqoqlar tikilir, təmir edilir. Yəni, Azərbaycanda bu sahədə nadir təcrübə əldə edilə bilər. Bu, bizim üçün təbiidir. Çünki bu, bizim üçün normal həyat tərzidir, cəmiyyətin normal yaşamasıdır. Eyni zamanda, bu, bizim dövlət siyasətimizdir. Bax, bu iki amil bu müsbət ab-havanı yaradır. Həm cəmiyyətdən gələn istəklər, sifarişlər, eyni zamanda, dövlət siyasətimiz.

Azərbaycanda təhlükəsizlik tam şəkildə təmin edilib. İctimai iqlim müsbətdir. Burada dövlət-din münasibətləri və dinlərarası münasibətlər xüsusi yer tutur. Bu gün bu, belədir, sabah da belə olacaqdır. Azərbaycanda bütün xalqların, bütün konfessiyaların, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar və yaşayacaqlar. Heç vaxt ölkəmizdə dini zəmində heç bir qarşıdurma olmamışdır və olmayacaqdır. Hətta heç bir anlaşılmazlıq da olmamalıdır və yoxdur. Biz bu yolla gedirik və dünyaya bu yolu göstəririk.

Bu gün sivilizasiyalararası dialoq haqqında müxtəlif fikirlər, fərziyyələr irəli sürülür. Alimlər, jurnalistlər, ictimai xadimlər, hətta siyasətçilər də bəzi hallarda bu münasibətlərin gələcəyinə o qədər də müsbət baxmırlar, yanaşmırlar. Çox təəssüf edirəm. Gəlsinlər Azərbaycanın təcrübəsini görsünlər, öyrənsinlər. Görsünlər ki, bir ölkədə bütün dinlərin nümayəndələri mehribanlıq şəraitində necə yaşaya bilərlər, bütün millətlərin hüquqları necə təmin edi-

lə bilər. Biz buna necə nail ola bilmişik? Bəzi hallarda xarici qonaqlar məndən bunu soruşurlar. Bunu izah etmək üçün gərək bir neçə gün vaxt sərf edəsən. Çünki yenə də deyirəm ki, bu, dövlət siyasətimizdir. Eyni zamanda, tarixən belə olubdur. Azərbaycan da və cəmiyyət də bu gözəl mənzərəni görərək öz töhfəsini verir ki, bu proses daim davam etsin.

Eyni zamanda, biz bu gün beynəlxalq aləmdə dinlərarası dialoqun möhkəmləndirilməsi üçün öz dəyərli töhfəmizi veririk. Təsadüfi deyil ki, məhz Azərbaycan dünyanın multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Ölkəmizdə keçirilən beynəlxalq tədbirlər, dialoqlar, mədəniyyətlərarası dialoq, humanitar forum, dünya dinlərinin liderlərinin zirvə görüşləri – bütün bunlar bu gün Azərbaycan reallıqlarıdır. Biz çalışırıq bu tədbirlərin keçirilməsi ilə ümumi işimizə töhfəmizi verək ki, dünyada da dini, milli zəmində heç vaxt anlaşılmazlıq, qarşıdurma olmasın. Əfsuslar olsun ki, biz bir çox hallarda bunun əksini görürük. Yaxın Şərqdə, Avropada, digər yerlərdə dini amil əsasında müharibələr, davalar, qanlı toqquşmalar baş verir. Bu, əlbəttə ki, bizi çox narahat edir. Yenə də deyirəm, ümid edirəm ki, Azərbaycan öz müsbət təcrübəsini başqa ölkələrlə bölüşərək ümumbəşəri dəyərlərə qiymətli töhfəsini verir və verəcəkdir.

Bir daha demək istəyirəm ki, biz Azərbaycanda bütün məsələləri ardıcılıqla, məqsədyönlü şəkildə həll edirik. Bizim siyasətimizin mənbəyi Azərbaycan xalqıdır. Azərbaycan xalqının arzularını Azərbaycan iqtidarı gerçəkləşdirir. Biz bundan sonra da bu yolla gedəcəyik. Əminəm ki, ölkənin qarşısında duran bütün vəzifələr uğurla icra ediləcəkdir.

**Prezident İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının
Həmrəylik Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan
xalqına təbriki**
(01.01.2015)

Azərbaycan dünyada multikulturalizm mərkəzi kimi tanınır. Bu il mən Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması ilə əlaqədar müvafiq Sərəncam imzalamışam. Dünyada Azərbaycanın nadir rolu yüksək qiymətləndirilir. Azərbaycan sivilizasiyalararası bir körpüdür. Həm coğrafi, həm siyasi, həm bütün başqa cəhətlərdən Azərbaycan nadir bir ölkədir. Bizim təcrübəmiz öyrənilir. Əminəm ki, başqa ölkələrdə Azərbaycan təcrübəsi tətbiq olunduqda o ölkələrdə də dinlərarası, millətlərarası münasibətlər sağlam zəmində öz həllini tapacaqdır.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2014-cü ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib**
(10.01.2015)

Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

Biz keçən il beynəlxalq təşkilatlarla uğurlu əməkdaşlıq etmişik. Üzv olduğumuz bütün beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan fəal iştirak edir, öz mövqeyini müdafiə edir və bu təşkilatların uğurlu fəaliyyətinə öz dəyərli töhfəsini verir. Keçən il biz Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinə sədrlik etmişik. Bu, çox uğurlu sədrlik dövrü idi. Bu dövr ərzində Avropada demokratiyanın inkişafına, insan haqlarının qorunmasına, ədalətin bərqərar olmasına Azərbaycan çox böyük və dəyərli töhfələr vermişdir. Xüsusilə, ölkəmizin multikulturalizmlə bağlı təcrübəsi nadir xarakter daşıyır. Hesab edirəm ki, əgər bizim təcrübəmiz dünyada daha da geniş şəkildə təhlil edilsəydi, bir çox xoşagəlməz halların qarşısı alınmış bilərdi.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

Azərbaycanın rolu getdikcə artır. Ölkəmizdə mövcud olan ictimai-siyasi vəziyyət, multikulturalizm, dini-milli dözümlülük, dünyaya açıq olmağımız – bütün bu amillər bu gün Avropa, dünya üçün lazımdır. Çünki əfsuslar olsun ki, real həyatda biz bir çox hallarda tam başqa mənzərəni görürük – qanlı toqquşmalar, terrorizm, ədavət, ikili standartlar və s.

Azərbaycan isə öz inkişaf modelini ortaya qoyur. Bu, hər kəs üçün açıq olan modeldir. İqtisadi model – bu gün biz bu barədə danışmışıq. Yəni, bu, nadir bir iqtisadi inkişaf modelidir. Siyasi islahatlar modeli – məncə, Azərbaycan nümunə ola bilər. Çünki iqtisadi islahatları aparmaqla, eyni zamanda, siyasi islahatlara da böyük önəm veririk. Bütün demokratik təsisatlar yaradılıb. Bütün azadlıqlar – söz azadlığı, sərbəst toplaşmaq azadlığı, vicdan azadlığı, mətbuat azadlığı, internet azadlığı, din azadlığı təmin edilib. Bu azadlıqlar nəinki təmin edilib, eyni zamanda, bu, bizim həyat tərzimizdir, bu, dövlət siyasətidir.

Prezident İlham Əliyev regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasının birinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda iştirak edib
(27.01.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün dünyada nadir Azərbaycan inkişaf modeli var. Artıq biz bu barədə də danışa bilərik, çünki bu model, doğrudan da, bir nümunə kimi hər bir ölkə üçün maraqlı olmalıdır. Siyasi, iqtisadi islahatlar, müstəqil siyasət, dinlərarası dialoq, yüksək səviyyəli milli dini tolerantlıq, dözümlülük, sosial siyasət və görülən işlər göz qabağındadır. Bunu dost görür sevinir, düşmən gəlib görəndə kefi pozulur. Biz bundan sonra da elə işləməliyik ki, xalqımız,

dostlarımız sevinsin, düşmənin pis niyyəti gözündə qalsın. Əminəm ki, belə də olacaq, Azərbaycan bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəkdir.

Prezident İlham Əliyevin Bolqarıstana rəsmi səfəri
(04.03.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan öz nəqliyyat infrastrukturunun imkanlarını tərəfdaşları ilə bölüşməyə hazırdır. Ölkələrimiz arasında humanitar sahədə münasibətlərin uğurla inkişaf etdirilməsi üçün də geniş imkanlar mövcuddur. Bakı Slavyan Universitetində bolqar dili, tarixi, mədəniyyəti tədris edilir. 2004-cü ildən isə Bolqar Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi fəaliyyət göstərir. 2013-cü ildə Müqəddəs Kliment Oxridski adına Sofiya Universitetində bolqar gənclərini Azərbaycanın mədəniyyəti, dili və ədəbiyyatı ilə yaxından tanış etmək məqsədilə Azərbaycan Dili və Mədəniyyəti Mərkəzi yaradılmışdır. Hazırda həmin universitetdə Azərbaycan multikulturalizmi fənni tədris olunur.

**Prezident İlham Əliyev Novruz bayramı münasibətilə
ümumxalq şənliyində iştirak edib**
(19.03.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu gün hər tərəf alovlanır, Yaxın Şərq, Avropa, MDB məkanı, ya qanlı toqquşmalar, yaxud da ki, etnik, dini zəmində qarşıdurmalar, qarşılıqlı ittihamlar. Baxın, Azərbaycanda bütün millətlərin, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Bu, bizim siyasətimizdir, xalqın da sifarişidir. Azərbaycan bu gün dünya üçün əhəmiyyətli ölkəyə çevrilibdir.

**Prezident İlham Əliyevin İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının
baş katibi ilə görüşü olub**

(06.04.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

İslamı dünyaya təhlükə kimi təqdim etmək istəyənlərə imkan verməmək üçün biz daha çox çalışmalıyıq, səylərimizi birləşdirməliyik. İslam sülh və qardaşlıq dinidir. Biz bunu bilirik. Hər kəs bunu bilməlidir. Dəyərlərimizi təşviq etmək və keçmişimizi, bu günümüzü və gələcəklə bağlı planlarımızı düzgün şəkildə çatdırmaq üçün daha fəal olmalıyıq. İştirak etdiyimiz bütün beynəlxalq forum və təşkilatlarda müsəlman qardaşlarımızı dəstəkləməkdə davam edəcəyik, öz məqsədlərimizə nail olacağıq, müsəlman aləmində hamımız üçün çox zəruri olan daha güclü tərəfdaşlıq və birlik quracağıq.

**Prezident İlham Əliyev III Qlobal Bakı Forumunun
açılışında iştirak edib**

(28.04.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Əsrlər boyu Azərbaycan sivilizasiyaların bir araya gəldiyi məkan olmuşdur. Bizim coğrafi yerləşməmiz və xalqımızın tarixi irsi Azərbaycanda xüsusi ab-hava yaratmışdır. Azərbaycan Avropa və Asiya arasında təbii coğrafi körpüdür. Əminəm ki, Azərbaycan hazırda Avropa ilə müsəlman dünyası arasında mədəni və siyasi körpü rolunu oynayır. Bizim cəmiyyətdə multikulturalizm ənənələri dərin köklərə malikdir. Siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, Azərbaycanda müxtəlif millətlərin, dinlərin və etnik azlıqların nümayəndələri hər zaman sülh və ləyaqət şəraitində yaşamışlar. Müstəqil olandan sonra Azərbaycan bu səbəbdən dünya multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Gələn ay biz III Beynəlxalq Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumuna ev sahibliyi edəcəyik.

Biz hər il Beynəlxalq Humanitar Forum təşkil edirik. Bu tədbir əsasən sülh şəraitində birgə yaşayış, etimadın artırılması və dünyada müxtəlif dövlətlər arasında mövcud olan gərginliyin azaldılması məsələlərini müzakirə edir.

Bizim seçimimiz Azərbaycan xalqı daxilində sülhdür, multi-kulturalizm, dinlərarası dialoq, dünyanın bütün ölkələri ilə əməkdaşlıq, habelə regional və hamımız üçün faydalı qitə əhəmiyyətli layihələrin həyata keçirilməsidir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümünə və Heydər Əliyev Fondunun yaradılmasının 11 illiyinə həsr olunan təntənəli mərasim keçirilib. Prezident İlham Əliyev mərasimdə iştirak edib
(10.05.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizə sadıq və onları hər şeydən üstün tuturuq. Bu, möhkəm təməldir. Bizim milli ideologiyamız ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən formalaşmışdır. Biz bunu, bu ideologiyayı inkişaf etdiririk, zənginləşdiririk. Azərbaycançılıq ideologiyası bu gün artıq bir nümunə kimi mövcuddur.

Azərbaycanda dinlərarası, mədəniyyətlərarası münasibətlərin nə qədər düzgün tənzim olunması bu gün dünya üçün artıq bəllidir. Bizim nümunəmiz öyrənilir. Təsadüfi deyil ki, bu gün məhz Azərbaycan bu mövzu ilə bağlı dünyada mərkəzlərdən birinə çevrilmişdir.

**Bakıda III Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu
öz işinə başlayıb. Prezident İlham Əliyev Forumun rəsmi
açılışında iştirak edib**

(18.05.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan sivilizasiyaların, mədəniyyətlərin və dinlərin kəsişməsində yerləşir. Biz Avropa və Asiya arasında yerləşirik. Əlbəttə ki, bu coğrafi yerləşmə Azərbaycanın mədəni müxtəlifliyində öz rolunu oynamışdır. Əsrlər boyu bütün mədəniyyətlər, dinlər və etnik qrupların nümayəndələri Azərbaycanda sülh və ləyaqət şəraitində bir ailə kimi yaşamışlar. Biz fəxr edirik ki, bu müsbət meyillər müstəqillik illərində daha da güclənmişdir. Bizim tarixi abidələrə nəzər salmaq yetər ki, Azərbaycanın mədəni müxtəlifliyi aydın görünsün.

Biz tarixi və mədəni irsimizlə fəxr edirik. Dünyanın ən qədim məscidlərindən olan, 743-cü ildə inşa edilmiş məscid Azərbaycanın qədim Şamaxı şəhərində yerləşir. Dünyanın ən qədim kilsələrindən biri – Qafqaz albanlarının kilsəsi Azərbaycanın digər qədim Şəki şəhəri yaxınlığındadır. Pravoslav və katolik kilsələr, sinaqoqlar, atəşpərəstlər məbədi bizim mədəni irsimizin tərkib hissəsidir və biz bununla fəxr edirik.

Bu gün Azərbaycanda bütün dinlərin və etnik qrupların nümayəndələri yaşayır və ölkəmizin uğurlu inkişafına öz töhfələrini verirlər. Düşünürəm ki, bu, bizim ən böyük sərvətlərimizdəndir. Biz bundan qürur duyuruq və multikulturalizm dəyərlərinin, sülh, əməkdaşlıq və qarşılıqlı anlaşmanın təşviqi üçün müxtəlif beynəlxalq tədbirlər keçiririk. Hesab edirəm ki, müsbət meyillərin güclənməsi üçün dünyada belə tədbirlərə, açıq müzakirələrə və fikir mübadiləsinə ehtiyac var.

Təəssüflər olsun ki, bu gün dünyanın müxtəlif yerlərində baş verənlər dərin narahatlıq doğurur. Biz mənfi istiqamətdə cərəyan edən meyillərin şahidi oluruq. Bu səbəbdən ölkələri, sivilizasiyaları və dinləri daha da yaxınlaşdırmaq üçün hansı işlərin görülməli olduğunu açıq və səmimi müzakirə etməliyik. Gərginliyin və nifrətin azaldılması beynəlxalq gündəmin ən mühüm məsələlərin-

dəndir. Bizim ölkədə multikulturalizm ənənələri hər zaman güclü olub və Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması bu dəyərlərin təşviqi istiqamətində hökumətimizin atdığı daha bir addım idi.

Multikulturalizmin alternativini yoxdur. Hesab edirəm ki, siyasətçilərin, ictimai xadimlərin, beynəlxalq təsisatların, qeyri-hökumət təşkilatlarının və medianın bu məsələdə məsuliyyəti artmaqdadır. Bildiyimə görə, Forumun mövzularından biri məhz ictimai xadimlər və siyasətçilərin məsuliyyətinə həsr edilib. Biz bəzi hallarda görürük ki, dini nifrət süni şəkildə yaradılır. Bəzən dünyanın müxtəlif yerlərində etnik və dini zəmində zorakılığın şahidi oluruq və o zaman siyasətçilərin və vəziyyətə təsir edə bilən insanların məsuliyyəti artır. Düşünürəm ki, bu səbəbdən multikulturalizm dəyərlərini birgə səylərlə təşviq etməliyik. Bilirəm ki, bununla bağlı müxtəlif fikirlər və bəzən də pessimist ideyalar var. Lakin multikulturalizmin müsbət nümunələri də var və Azərbaycan onlardan biridir. Hesab edirəm ki, multikulturalizmi gələcəyi olmayan məfhum kimi təqdim etmək təhlükəlidir, əksinə səylərimizi dayandırsaq, dünyada vəziyyət daha da pisləşəcək. Bu səbəbdən artıq dünyada multikulturalizm məzəkəzlərindən biri olaraq tanınan Azərbaycan kimi ölkələrin nümunəsi yaxşı göstəricidir ki, multikulturalizm yaşayır və biz müsbət meyilləri stimullaşdırmalıyıq. Bunun alternativini nədir? Təcridolunma, ayrı-seçkilik, ksenofobiya, islamofobiya, antisemitizm kimi təhlükəli amillərdir ki, onlar artıq bəşəriyyət tarixində sivilizasiyaların və xalqların fəlakətinə səbəb olub.

Dərin multikulturalizm köklərinə malik ölkə və xalq kimi, biz qlobal arenada bu müsbət dəyərlərin təşviqində müvafiq rol oynamağa çalışırıq. Azərbaycan müsəlman dünyasına mənsub olan ölkədir, ancaq eyni zamanda, onun Avropa ilə güclü bağlılığı var. Müsəlman dünyasının ilk demokratik respublikası 1918-ci ildə Azərbaycanda yaradılıb və dərhal qadınlara seçki hüququ verilib. Bu da bir sıra Avropa ölkələrindən əvvəl baş tutub. Beləliklə, bizim etnik və mədəni özünəməxsusluğumuz, habelə Avropanın təsiri cəmiyyətimizdə xüsusi ab-hava yaradıb. Əsrlər boyu biz dəyərlərimizi qoruya bilmişik. Biz fərqli siyasi və ictimai şəraitdə

yaşamışıq, müxtəlif dövlət və imperiyaların tərkibində olmuşuq. Artıq biz müstəqilik, ancaq bu müsbət meyil davam edir və bu dəyərlərin təşviqi məsələsinə sadıq.

2008-ci ildə də “Bakı prosesi” bizim təşəbbüsümüzlə başlamışdır. Bizim təşəbbüsümüz idi ki, Avropa Şurasının mədəniyyət nazirlərinin iclasına İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının nazirləri dəvət edilsin. Bu, ilk belə hal idi. Çünki Azərbaycan hər iki təşkilata üzv olan azsaylı ölkələrdəndir. Daha sonra – 2009-cu ildə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı mədəniyyət nazirlərinin iclasına Avropa Şurası mədəniyyət nazirləri dəvət edildi. Bunlar bizim təşəbbüslərimiz idi və artıq buna “Bakı prosesi” adı verilib. Bu gün mədəniyyətlərarası və sivilizasiyalararası dialoq, multikulturalizmə aid məsələlər “Bakı prosesi”nə daxildir.

28 May – Respublika Günü münasibətilə rəsmi qəbul keçirilib.

Prezident İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib
(27.05.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan müsəlman aləminin bir parçasıdır və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvüdür. Bu yaxınlarda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi ölkəmizdə olarkən Azərbaycanın rolu haqqında danışdı. Eyni zamanda, biz Avropa Şurasının üzvüyük və bu yaxınlarda Avropa Şurasına sədrlik edirdik. Bu əməkdaşlıq da həm bizim, həm də Avropa Şurası üçün çox önəmlidir. Bu yaxınlarda III Beynəlxalq Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu çərçivəsində qeyd edilirdi ki, məhz Azərbaycan “Bakı prosesi”nin müəllifi olmuşdur. “Bakı prosesi” Avropa Şurası ilə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı arasında mədəniyyət sahəsində və başqa sahələrdə dialoqun əsasını təşkil etmişdir.

Bizim bu nadir rolumuz bu gün həm müsəlman aləmində, həm də Avropada yüksək qiymətləndirilir. Sizə deyə bilərəm ki, heç bir başqa ölkə hazırda bu rolu öz üzərinə götürə bil-

məz, götürsə də bizim qədər uğur əldə edə bilməz. Çünki Azərbaycanda bu müsbət prosesin inkişafı üçün çox möhkəm tarixi əsaslar var. Əsrlər boyu Azərbaycanda multikulturalizm meyilləri yaşayıb. Sadəcə olaraq bu, yeni söz olduğu üçün biz bu sözü bilmirdik və bu sözü tələffüz etmək o qədər də asan deyil. Ancaq bu anlayış Azərbaycanda həmişə var idi. Üstəgəl bu gün bizim dövlət siyasətimiz də bu əsaslar üzərində qurulur və bu siyasət real siyasətdir. Bu, hansısa şüar naminə deyilən sözlər deyil. Çünki, bilirsiniz, beynəlxalq aləmdə, hər kəs şüarı real işdən ayıra bilir. Ona görə, bu nadir rolu Azərbaycan öz üzərinə götürüb. Götürməyə də bilərdi. Götürməsəydik də, bilirsiniz, hər halda bizim iqtisadi, siyasi inkişafımız üçün heç bir problem yaranmazdı. Amma biz bu rolu üzərimizə götürürük. Çünki biz istəyirik ki, dünyada müsbət meyillər üstünlük təşkil etsin. Biz istəyirik ki, dirlərərsarı əlaqələr normal, sağlam məcrada olsun. Əks təqdirdə, dünyada parçalanma meyilləri daha da güclənəcək. Biz onu görürük. Hazırda dini, milli zəmində, məzhəb əsasında qarşıdurmalar, qanlı toqquşmalar dünyanı fəlakətə aparır.

Olimpiya Ailəsinin üzvləri üçün qəbul.
Prezident İlham Əliyev qəbulda iştirak edib
(14.06.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Bizim ölkənin qədim ənənələri, böyük tarixi və tarixi şəxsiyyətləri var. Lakin müstəqil ölkə kimi, biz yalnız 24 ildir ki, mövcuduq. 1991-ci ildə biz müstəqilliyimizi bərpa etdik, lakin ilk müstəqil, demokratik respublika Rusiya imperiyasının süqutundan sonra 1918-ci ildə yaradılmışdır. Bu isə bütün müsəlman dünyasının ilk demokratik respublikası idi. Azərbaycanda məhz respublika idarəçilik sisteminin tətbiq olunması o zaman respublikanı yarananların seçimi olmuşdur. Dərhal qadınlara səsvermə hüququ verilmişdir ki, bu, bir çox Avropa ölkələrindən əvvəl olmuşdur. Müsəlman dünyasının ilk operası, ilk baleti, ilk teatrı Azərbaycanda

yaradılmışdır və biz bununla fəxr edirik. Azərbaycan hər zaman dinlərarası birgəyaşayış, multikulturalizm, etnik və dini müxtəliflik məkanı olub. Bu, hər zaman özünəməxsusluğumuzun tərkib hissəsi olub. Müstəqillik illərində isə dünyanın ehtiyac duyduğu bu müsbət trendlər daha da güclənmişdir və mən bununla fəxr edirəm.

Azərbaycan cəmiyyəti multikultural cəmiyyətdir. Bu yaxınlarda mən Azərbaycanda Multikulturalizm Mərkəzinin təsis edilməsi ilə bağlı Sərəncam imzaladım və Bakının ən gözəl yerlərindən birində – Bayraq Meydanının yaxınlığında Tolerantlıq Abidəsinin açılışı oldu. Bunlar hamısı bizim həyatımızın və siyasətimizin tərkib hissəsidir. Azərbaycan həm Avropa Şurasının, həm də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür. Bu hər iki təşkilatın yüzdən artıq üzvü var. Biz isə Avropa və Asiya arasında təbii körpü rolunu oynayırıq. Bu, yalnız coğrafi deyil, mədəni, iqtisadi və siyasi körpüdür.

Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib

(11.07.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycanda din-dövlət münasibətləri sağlam təməl üzərində formalaşmış və inkişaf edir. Bu, hər bir ölkə üçün önəmli məsələdir. Bizim amalımız birdir. Bizim amalımız Azərbaycanı inkişaf etdirmək, Azərbaycan xalqının maraqlarını müdafiə etmək və Azərbaycanı daha da güclü dövlətə çevirməkdir. Biz bu məqsədə doğru inamla, uğurla irəliləyirik.

Dövlət, eyni zamanda, Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərin tənzimlənməsində də öz rolunu oynayır. Azərbaycanda keçirilən çoxsaylı beynəlxalq forumlar, konfranslar, dinlərarası dialoqla, multikulturalizmlə, humanitar məsələlərlə bağlı forumlar, əlbəttə ki, ölkəmizi dünyaya nümunəvi ölkə kimi təqdim edir, eyni zamanda, Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərin gələcəkdə də sağlam şəkildə inkişaf etməsinə şərait yaradır.

Dinlərarası münasibətlərdə böhran yaşanır. İslamofobiya, ksenofobiya, antisemitizm meyilləri güclənir. Multikulturalizm dəyərləri haqqında hətta yüksək vəzifə sahibləri tərəfindən çox təhlükəli ifadələr səslənir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, multikulturalizm işləmir və onun gələcəyi yoxdur. Gəlsinlər, Azərbaycan baxsınlar. Azərbaycanda multikulturalizm yaşayır, möhkəmlənir. Heydər Məscidinin açılışında mən, şeyx həzrətləri, Aleksandr ata, Milix Yevdayev çıxış etmişik. Budur, bizim reallıqlarımız. Bu, bizim üçün adi qaydadır. Ancaq, eyni zamanda, bizim xristian, yəhudi qardaşlarımızın orada çıxışı bir mesaj, signal idi, həm Azərbaycan cəmiyyətinə, həm bölgəyə, həm də dünyaya. Bax, belə olmalıdır. Budur, normal həyat tərzı, budur, normal siyasət.

Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanın gələcək uğurlu inkişafı məhz bu istiqamətdə ola bilər. Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, hansısa kənar bir qüvvə Azərbaycanda dini, yaxud da ki, milli zəmində nifaq toxumlarını səpsin. Azərbaycan dövləti buna heç vaxt imkan verməyəcək və Azərbaycan reallıqları bunu əyani şəkildə göstərir.

Biz Azərbaycanda, əlbəttə ki, bu işləri ən yüksək səviyyədə tənzimləmişik. Bizim gələcək inkişafımız uğurla davam etdiriləcək. Ancaq biz istəyirik ki, hər yerdə belə olsun. Əgər hər yerdə belə olarsa, o zaman dini zəmində qarşıdurmalar da olmayacaq, qan tökülməyəcək və insanlar yaradıcılıqla məşğul olacaq, öz həyatlarını quracaq, ailələrinə diqqət yetirəcəklər. Ona görə Azərbaycanda multikulturalizmlə, dinlərarası dialoqla bağlı keçirilən tədbirlərin çox böyük mənası var.

Biz çalışmalıyıq və çalışırıq ki, bizim gənclərimiz də milli ruhda böyüsunlər, tərbiyə alsınlar. Milli ruhda, eyni zamanda, multikulturalizm ruhunda. Burada heç bir ziddiyyət yoxdur. Hər bir vətənpərvər insan, öz vətəninı, millətini sevən insan böyük hörmətə layiqdir. Eyni zamanda, başqa dinlərə hörmət edən, başqa millətdən olan insanlara hörmətlə yanaşan insan da böyük hörmətə layiqdir.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2015-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının
yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan
iclası keçirilib**

(13.07.2015)

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Azərbaycan artıq uzun illərdir çalışır ki, bölgədə multikulturalizm dəyərləri üstünlük təşkil etsin.

Əfsuslar olsun ki, bu gün Avropada faşizm, irqçilik, islamofobiya, ksenofobiya, antisemitizm baş qaldırır. Yəni, bu hərəkət təkcə müsəlmanlara qarşı deyil.

**Prezident İlham Əliyev Fransaya işgüzar səfərə gəlib.
Parisdə UNESCO Baş Konfransının 38-ci sessiyasının
Liderlər Forumu keçirilib**

(17.11.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Erməni işğalçıları tərəfindən 10 məscid yerlə-yeksan olunmuşdur. Buna baxmayaraq, siz bu gün Bakının mərkəzində Azərbaycan hökuməti tərəfindən bərpa olunmuş erməni kilsəsini görə bilərsiniz. Bu, multikulturalizmə olan yanaşmada bir fərqdır, bu, dini tolerantlığa olan yanaşmada bir fərqdır və bu, bir daha terrorizmin heç bir dinə, milli mənsubiyyətə aid olmadığını nümayiş etdirir. İslamı terrorizmlə əlaqələndirmək tamamilə qəbul edilməzdir. Mən müsəlman ölkəsini, erməni terrorizmindən, işğalından, tarixi abidələrinin məhv edilməsindən əziyyət çəkən bir ölkəni təmsil edirəm.

Azərbaycan sivilizasiyalararası və mədəniyyətlərarası dialoqda çox fəal rol oynayır. Biz mədəniyyətlərarası dialoq mövzusunda keçirilən üç forumda UNESCO-nun rəsmi tərəfdaşımız olmasından və Azərbaycanın Şərqlə Qərbin qovuşuğunda yerləşən, əhalisinin əksəriyyətini müsəlmanlar təşkil edən, lakin,

eyni zamanda, dünyəvi cəmiyyəti və hökuməti olan, Avropa Şurasının və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan bir ölkə kimi nadir rol oynamasından qürur hissi duyuruq. Biz bu çox əlverişli fürsətdən istifadə edərək insanları, sivilizasiyaları bir-birinə daha da yaxınlaşdırmağa çalışırıq. Biz 2008-ci ildə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin, Avropa Şurasına üzv olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin görüşündə iştirakını təmin edən “Bakı prosesi” adlı forum təşəbbüsünü irəli sürdük. Bu, tərəfimizdən atılmış birinci addım idi. Sonra 2009-cu ildə biz əksini etdik. İslam ölkələrinin mədəniyyət nazirlərinin görüşünə Avropa Şurasına üzv olan ölkələrin mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik.

Bu gün mədəniyyətlərarası dialoqa heç zaman olmadığı qədər böyük ehtiyac var. “Bakı prosesi” təşəbbüsünü irəli sürəndə dünyadakı vəziyyət tamamilə fərqli idi. Bu gün etimadsızlığın səviyyəsinin artdığını görürük. Müvafiq tədbirlər görməsək, dini zəmində qarşıdurmaların hamımız üçün daha da böyük problemlərə gətirib çıxaracağını görürük. Lakin biz sülh şəraitində yaşaya bilərik və düşünürəm ki, Azərbaycan kimi ölkələrin nümunələri bunu əyani şəkildə göstərir. Bizim ölkəmizdə bütün dinlərin nümayəndələri sülh və dostluq şəraitində yaşayırlar. Hökumətimiz, dövlətimiz nəinki məscidlərin tikintisinə, həmçinin kilsələrin, pravoslav və katolik kilsələrinin, sinaqoqların yenidən qurulmasına və inşasına sərmayə yatırır. Qafqaz regionunda ən qədim kilsələrdən birinin Azərbaycanda, qədim Şəki şəhərinin yaxınlığında yerləşməsindən fərəhlənirik. Eyni zamanda, 743-cü ildə tikilmiş ən qədim məscidlərdən birinin Azərbaycanın qədim Şamaxı şəhərində yerləşməsindən qürur hissi keçiririk. Azərbaycanda müxtəlif konfessiyaların nümayəndələri dini bayramları eyni masa arxasında qeyd edirlər. Buna görə də multikulturalizm bizim üçün bu gün müzakirə olunan, sadəcə, işləyib-ışləməməsindən, həyata keçirilib-keçirilməməsindən asılı olmayaraq, bir ideya deyil. Multikulturalizm bizim adət-ənənəmizdir.

Bu gün multikulturalizm təkə ənənə deyil, bu, dövlət siyasətidir və bizim həyat tərzimizdir. Bu, mümkündür, çünki bizim

bu sahədə topladığımız çox vacib təcrübəmiz var. Bunun bir nümunəsi bu il Azərbaycanın ilk Avropa Oyunlarına ev sahibliyi etməsidir.

Siz digər dinlərə öz dininizə rəğbət bəslədiyiniz kimi hörmət etməlisiniz. Siz qonşunuzdan milliyyətini, kilsədə, sinaqoqda və ya məsciddə ibadət etməsini soruşmadan onunla yanaşı yaşamalısınız. Yalnız bu halda biz potensial riskləri azalda bilərik. Biz artan gərginlikləri aradan qaldıra bilərik. Əfsuslar olsun ki, dünyada vəziyyət bizim istədiyimiz istiqamətə doğru dəyişmir. Biz səylərimizi birləşdirməliyik. Biz Azərbaycanda qitələri, sivilizasiyaları bir araya gətirmək üçün üzərimizə düşən vəzifəni yerinə yetiririk.

Azərbaycan Respublikasının beşinci çağırış

Milli Məclisinin ilk iclası keçirilib.

Prezident İlham Əliyev iclasda iştirak edib

(24.11.2015)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Ölkəmizdə millətlərarası, dinlərarası münasibətlər ən yüksək səviyyədə həll olunur. Artıq sirr deyil ki, bütün beynəlxalq qurumlar, mötəbər təşkilatlar Azərbaycanı bu sahədə nümunə kimi göstərirlər. Bu, reallıqdır bu, həqiqətdir. Bu, bizim siyasətimizin təzahürüdür. Eyni zamanda, bu, cəmiyyətimizdə olan vəziyyətin əlamətidir və burada dövlət siyasəti, ictimai dəstək vəhdət təşkil edir. Əminəm ki, bundan sonra da Azərbaycanda dinlərarası, millətlərarası münasibətlər ən yüksək səviyyədə tənzimlənəcək. Azərbaycan bundan sonra da nümunəvi ölkə kimi özünü göstərəcəkdir. Azərbaycanda bütün dinlərin, bütün millətlərin nümayəndələri qardaşlıq şəraitində bir ailə kimi yaşayacaqlar. Bu, bizi daha da gücləndirir. Bu, hər bir ölkənin uğurlu inkişafı üçün başlıca şərtidir. Xüsusilə son aylar ərzində Avropada müşahidə olunan mənzərə dediklərimi bir daha sübut edir. Harada ki, bu sahəyə diqqət verilməmişdir, harada da ki, bu sahə diqqətdən

kənarda qalmışdır, yaxud da başqa siyasi meyillər üstünlük təşkil etmişdir, orada indi çox böyük problemlər yaranır.

**Bakıda ISESCO Baş Konfransının XII sessiyasının
açılışı olub.**

Prezident İlham Əliyev açılışda iştirak edib
(26.11.2015)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Biz dəfələrlə bəyan etmişik ki, terrorizmin nə milləti, nə də dini var. Əfsuslar olsun ki, son vaxtlar bəzi Qərb dairələri, media nümayəndələri İslamı terrorla bağlamaq istəyirlər. Biz bu çirkin əməlləri qətiyyətlə pisləyirik. İslam sülh dinidir, mərhəmət dinidir, dostluq dinidir. Biz İslam dəyərlərini dünyaya təqdim etmək üçün Azərbaycanda fəal iş aparırıq. Azərbaycan o ölkələrdəndir ki, dünyanın ən məşhur Luvr muzeyində İslam bölməsinin təşkilində fəal rol oynamış, öz maliyyə töhfəsini vermişdir.

Azərbaycan müsəlman aləmində birinci ölkədir ki, Vatikanında öz sərgisini nümayiş etdirə bilmişdir. Biz islamofobiya qarşı açıq şəkildə mübarizə aparırıq. Ən yüksək səviyyədə – Prezident səviyyəsində bəyanatlar verilib. Islamofobiya çox böyük təhlükədir, böyük ədalətsizlikdir. Gələcəkdə sivilizasiyalararası münaqişələrə gətirib çıxara bilər. Ona görə, həm ölkə daxilində, həm xaricdə biz İslam mədəniyyətini təbliğ edirik. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində Azərbaycanın təşkilatçılığı ilə mütəmadi qaydada sərgilər, təqdimatlar, mədəni proqramlar təşkil edilir. Azərbaycan dinlərarası, millətlərarası əlaqələrin inkişafı üçün də fəal rol oynayır. Bizim təşəbbüsümüz ilə Bakıda artıq bir neçə dəfə Beynəlxalq Humanitar Forum keçirilmişdir. Üç dəfə Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu keçirilmişdir. Dünya dinlərinin liderlərinin Zirvə görüşü keçirilmişdir. Gələn il BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumu keçiriləcəkdir. Qeyd etməliyəm ki, bütün bu tədbirlərdə ISESCO fəal iştirak edir. Budur bizim dinlərarası, mədəniyyətlərarası münasibətlərə töhfəmiz.

Bu yaxınlarda Azərbaycanda Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradılmışdır. Azərbaycan artıq dünyada multikulturalizmin mərkəzi kimi tanınır. Azərbaycanda heç vaxt milli, dini zəmində qarşıdurma olmamışdır və əminəm ki, olmayacaqdır. Biz tam əminik ki, multikulturalizmin gözəl gələcəyi var. Sadəcə olaraq bəzi siyasətçilər, ictimai xadimlər öz çıxışlarında daha da diqqətli olmalıdırlar. Çünki multikulturalizmin alternativini yoxdur. Alternativ ayrı-seçkilikdir, diskriminasiyadır, islamofobiya, ksenofobiya. Bu, gələcəyə aparın yol sayıla bilməz. Ona görə, biz bu bölgədə öz siyasətimizlə və təşəbbüslərimizlə dinlərarası münasibətlərin gücləndirilməsi üçün çalışırıq və çalışacağıq.

Azərbaycan zəngin tarixə malik olan bir ölkədir. Əminəm ki, qonaqlar Bakının qədim tarixi abidələri ilə tanış olacaqlar. Azərbaycan İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi, İslam dəyərlərinin müdafiəsi üçün beynəlxalq müstəvidə fəal iş aparır.

Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan gənc müstəqil dövlətdir. Cəmi 24 ildir ki, biz müstəqil dövlət kimi yaşayırıq. Sovet dövründə Azərbaycanda cəmi 17 məscid var idisə, bu gün məscidlərin sayı 2 mindən çoxdur. Biz fəxr edirik ki, dünyanın ən qədim məscidlərindən biri – 743-cü ildə tikilmiş Şamaxı məscidi Azərbaycanda yerləşir. Bu yaxınlarda məscid əsaslı şəkildə təmir edilibdir və bu gün həm dini abidədir, həm də memarlıq abidəsidir. Ona görə, bu məsələlərdə, əlbəttə ki, beynəlxalq təşkilatların, aparıcı siyasətçilərin rolu kifayət qədər böyükdür – xüsusilə indiki şəraitdə, çox həssas vaxtda. Əfsuslar olsun ki, dünyada münaqişələr daha da alovlanır, qarşıdurmalar daha da çoxalır. Azərbaycan öz tərəfindən çalışır ki, humanitar əməkdaşlıq risklərin azaldılmasına gətirib çıxarsın.

ISESCO-nun bilavasitə məşğul olduğu sahələr də Azərbaycanda uğurla inkişaf edir. Qeyd etdiyim kimi, bizim çox zəngin tarixi irsimiz, qədim mədəniyyətimiz var. Bizim bütün mədəni abidələrimiz dövlət tərəfindən qorunur.

Biz 2008-ci ildə “Bakı prosesi”nə təkan verdik. O vaxt Azərbaycanın təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilən Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin toplantısına biz İslam Əmək-

daşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik. Çünki Azərbaycan həm Avropa Şurasının, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür. Bu, birinci belə toplantı idi. Ondan sonra 2009-cu ildə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin toplantısına biz Avropa Şurasına üzv ölkələrin nazirlərini dəvət etdik. Yəni, bu prosesə “Bakı prosesi” adı verilibdir. Dünyada artıq “Bakı prosesi” özünəməxsus rol oynayır. Yəni, biz çalışırıq ki, bütün bu məsələlər tənzimlənsin, dünyada daha da böyük anlaşma olsun, qarşıdurmaya yol verilməsin, insanlar rahat, sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşasınlar.

**Prezident İlham Əliyevə Çinin Renmin Universitetinin
“Tarix üzrə fəxri professor” diplomu təqdim edilib
(11.12.2015)**

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Biz terrorizmə, ekstremizmə, radikalizmə qarşı birlikdə mübarizə aparırıq. Biz multikulturalizm dəyərlərini təşviq edirik və dünyada, regionumuzda gərginliyin azalmasına töhfə verməyə çalışırıq.

Qeyd etdiyim kimi, biz beynəlxalq terrorizmə, radikalizmə, separatizmə qarşı fəal mübarizə aparırıq. Biz bütün konfessiya və etnik qrup nümayəndələrinin sülh və harmoniya içərisində yaşadığı multikulturalizm cəmiyyətinə malik olmağımızdan qürur duyuruq. Artıq Azərbaycan dünyada multikulturalizm mərkəzlərindən biri kimi tanınır. Bu, bizim böyük dəyərimizdir. Biz bu dəyərləri təşviq etmək istəyirik.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2015-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib.
(10.01.2016)**

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Azərbaycan müsəlman aləminin ayrılmaz hissəsidir. Eyni zamanda, bizi Avropa ölkələri ilə dərin əlaqələr bağlayır. Biz siyasi, iqtisadi, enerji sahələrində, başqa sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edirik. Biz həmişə çalışırıq ki, dinlərarası, sivilizasiyalararası dialoq daha da güclənsin. Biz bu işə öz töhfəmizi vermişik və öz nümunəmizi ortaya qoymuşuq. Ona görə bu gün dünyada yaşanan sivilizasiyalararası anlaşılmazlıq bizi narahat edir. Bu, çox təhlükəli meyillərdir. Azərbaycan öz tərəfindən çalışacaq ki, bu meyillərin yumşaldılması və müsbət məcraya yönəldilməsi üçün öz səylərini göstərsin.

Biz həmişə çalışmışıq və öz səylərimizi göstərmişik ki, müsəlman aləmi daha da sıx birləşsin. Bu gün də çalışırıq və Azərbaycanda keçirilən müxtəlif tədbirlər, o cümlədən gələn il keçiriləcək İslam Həmrəylik Oyunları bu məqsədi güdür ki, müsəlman aləmində əlaqələr daha da yaxın olsun, münaqişələrə son qoyulsun, əməkdaşlıq üçün daha yaxşı zəmin yaradılsın.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

Bilirsiniz ki, Bakıda ənənəvi Humanitar forumlar keçirilir. Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları bir neçə dəfə keçirilmişdir. Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsi, doğrudan da, həm bizə verilən böyük qiymətdir, həm də ki bizim üçün böyük şərəfdir.

Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun genişlənməsi üçün əlindən gələni edir. Əfsuslar olsun ki, getdikcə bu iş daha da çətinləşir. Mən giriş sözümdə bu məsələyə toxundum, bir daha demək istəmirəm. Biz nə qədər çalışsaq da əfsuslar ol-

sun ki, sivilizasiyalararası dialoqu daha az görürük. Biz daha çox sivilizasiyalararası, dinlərarası anlaşılmazlıq, inamsızlıq, toqquşmalar görürük.

Ancaq biz bu yoldan dönməyəcəyik. Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Biz bu sərvəti qoruyuruq. Biz bunu özümüz üçün edirik. Əlbəttə, çox istərdik ki, başqa ölkələr də bizim təcrübəmizdən istifadə etsinlər. Başa düşsünlər ki, dinlərarası münaqişə fəlakətə gətirib çıxarır. Başa düşsünlər ki, müxtəlif dinlərin, millətlərin nümayəndələri bir yerdə yaşaya bilərlər, normal qardaşlıq, dostluq şəraitində yaşaya bilərlər, necə ki, Azərbaycanda yaşayırlar. Əlbəttə, biz bundan sonra da çalışacağıq ki, ölkə daxilində bütün bu məsələlər sağlam zəmində öz həllini tapsın, – necə ki, bu, bu gün belədir, – regionda və dünyada dinlərarası, sivilizasiyalararası dialoq daha da dərinləşsin.

Bu Qlobal Forumun Azərbaycanda keçirilməsini, ümumiyyətlə, bu sahəyə verdiyimiz diqqəti və əldə etdiyimiz nailiyyətləri nəzərə alaraq mən bu ili Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edirəm. Azərbaycan multikulturalizmlə bağlı çox böyük işlər görüb. Azərbaycan nümunəsi göstərir ki, multikulturalizm yaşayır. Baxmayaraq bəzi siyasətçilər deyirlər ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb. Bəlkə haradasa iflasa uğrayıb. Amma Azərbaycanda yaşayır və bu meyillər, bu ideyalar güclənir, ictimaiyyətdən də daha çox dəstək alır. Biz bu yolla gedəcəyik. Beləliklə, bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan olunur. 2016-cı ildə biz fəal işləməliyik.

Prezident İlham Əliyev ölkə gənclərinin bir qrupu ilə görüşüb

(29.01.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu il Azərbaycanda Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumu keçiriləcək. Çox mütəbər, dünya miqyaslı beynəlxalq tədbirdir. BMT-nin himayəsi altında keçirilən tədbirdir. Nəyə görə?

Ona görə ki, biz burada artıq bir neçə ildir buna oxşar tədbirləri keçirmişik. Ona görə ki, bu sahədə Azərbaycan doğrudan da dünya üçün nümunədir və bu, reallıqdır. Bu, cəmiyyətimizin bugünkü statusudur. Həm dövlət siyasətidir, həm cəmiyyətin sifarişidir. Ona görə biz bütün istiqamətlər üzrə fəal işləyəcəyik. İslahatları dərinləşdirəcəyik.

Biz dünyəvi, tolerant ölkəyik, tolerant xalqıq. Biz istəyirik ki, bütün millətlər bir yerdə olsunlar. Biz ona görə bu forumları keçiririk. Bu il “Multikulturalizm ili” elan olunmuşdur ki, sivilizasiyaları, dinləri birləşdirək. Yenə də demək istəyirəm ki, Azərbaycan nümunədir. Amma demək olar ki, biz bu dünyada təklik. Ona görə inteqrasiya məsələsi müzakirə olunanda biz bu reallığı daim nəzərə almalıyıq.

Prezident İlham Əliyev Gəncədə “İmamzadə” dini kompleksində yaradılan şəraitlə tanış olub

(17.02.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda dövlət-din münasibətləri yüksək səviyyədə tənzimlənir, həll olunur. Cəmiyyətimizin, ölkəmizin dayanıqlı inkişafı üçün dövlət-din münasibətlərinin çox böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycan modeli, Azərbaycan nümunəsi bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində öyrənilir. Bizim bu istiqamətdəki siyasətimiz artıq özünü həm ölkəmizdə, həm bölgədə və həm də dünyada təsdiq etmişdir. Biz öz milli-mənəvi, dini dəyərlərimizə sadıq, onları qoruyuruq, eyni zamanda, müsəlman aləmində həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi üçün səylərimizi əsirgəmirik.

Azərbaycan müstəqillik dövründə həmişə çalışıb ki, müsəlman aləmində birlik, həmrəylik daha da möhkəm olsun. Bu məqsədlə ölkəmizdə müxtəlif tədbirlər keçirilmişdir. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, İSESCO-nun xətti ilə onlarla tədbir keçirilmişdir. Deyə bilərəm ki, bu gün müsəlman aləmində, müsəlman aləminin bütün seqmentlərində Azərbaycan və onun siyasəti çox

böyük rəğbətlə qarşılıdır. Biz bundan sonra da çalışacağıq ki, öz siyasətimizlə, o cümlədən diplomatik səylərlə müsəlman ölkələri arasındakı ixtilafları aradan götürək, gərginliyi azaldaq və bu, bizim borcumuzdur. Biz bunu belə qəbul edirik. Azərbaycanda bütün müsəlmanlar bir ailə kimi yaşayırlar. Tarixdə Azərbaycanda heç vaxt məzhəbçilik zəminində heç bir məsələ olmamışdır. Kiçik anlaşılmazlıq belə olmamışdır, olmamalıdır və olmayacaqdır. Bunun bariz nümunəsi bu yaxınlarda Heydər Məscidində bütün müsəlmanların vəhdət namazı qılmasıdır.

Azərbaycan müsəlman aləmində çox böyük nüfuza malik olan ölkədir. Biz bunu təkcə iqtisadi və sosial inkişafımıza görə əldə etməmişik. O cümlədən dinlərarası münasibətlərdə oynadığımız rol bütün müsəlman aləmi tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Mənim müsəlman ölkələrinə səfərlərim, müsəlman ölkələrinin rəhbərlərinin Azərbaycana səfərləri dediyimi bir daha təsdiq edir.

Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda pravoslav, katolik, alban kilsələri, sinaqoqlar tikilir, təmir edilir. Azərbaycanda dinlərarası münasibətlər çox sağlam zəmində həllini tapır. Biz dünyada bu istiqamətdə də öz rolumuzu oynayırıq. Azərbaycanda dünya dinləri liderlərinin zirvə görüşü keçirilmişdir. Ənənəvi humanitar forumlar, mədəniyyətlərarası dialoq forumları keçirilir. Bu il isə Azərbaycanda BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumu keçiriləcəkdir ki, bu, dünya miqyasında dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun aparılması üçün ən mötəbər forumdur. Bu il bu şərəfli missiyanı Azərbaycan öz üzərinə götürür.

Nə üçün bu gün bəzi ölkələrdə deyirlər ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, multikulturalizmin gələcəyi yoxdur? Bu, səhv bir fikirdir. Baxın, Azərbaycanda multikulturalizm yaşayır. Baxın, o qədər də böyük müstəqillik tarixi olmayan, böyük çətinliklərlə üzləşən və işğala məruz qalan, heç vaxt bu işğalçının dini mənsubiyyətinə işarə vurmayan ölkə, görün, bu məsələləri necə tənzimləyir. Nəyə görə? Çünki dövlət siyasəti aparılır. Bir daha demək istəyirəm, dövlət siyasəti əsas rol oynayır. Digər tərəfdən, bizim din xadimlərimiz bu istiqamətdə çox böyük rol oynayırlar.

Xüsusilə şeyx həzrətlərinin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmək istəyirəm. O, həm ölkə daxilində, həm MDB məkanında, dünyada Azərbaycanı tolerant, bütün dinlərin birgə yaşadığı ölkə kimi təqdim edir. Bizim digər din xadimlərimiz, – onlar burada əyləşiblər, – bu gün çıxış edəcəklər. Mən onların fəaliyyətini yüksək qiymətləndirirəm. Onların da çoxsaylı xarici səfərləri olur. Bu səfərlərdə də onlar sadəcə olaraq Azərbaycan reallıqları haqqında danışırlar. Yəni, bu, əsas amildir. Eyni zamanda, Azərbaycanın bu modelinin təməlinə, əlbəttə ki, ictimai fikir də dayanır. Azərbaycan ictimaiyyəti də bu siyasəti tam dəstəkləyir.

Ona görə biz bütün dini bayramları bir yerdə qeyd edirik. Bütün mərasimlərdə bir yerdə iştirak edirik. Bu gün burada pravoslav, yəhudi, katolik icmalarının rəhbərləri öz sözlərini deyəcəklər. Bu, təbiidir, bu, belə olmalıdır. Ancaq əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda bəzi ölkələrdə biz bunu görmürük.

Biz öz yolumuzla gedəcəyik. Bu gün Azərbaycan istənilən istiqamət üzrə öz inkişaf modelini ortaya qoyur və gözəl nəticələr də bu modelin nə qədər düzgün olduğunu sübut edir. Biz multikulturalizmlə bağlı əlavə tədbirlər də görəcəyik. Bildiyiniz kimi, bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Azərbaycanda Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradılıb. Keçən il Azərbaycanda Avropa Oyunları keçirilib, gələn il isə İslam Həmrəylik Oyunları keçiriləcəkdir. Bu, sadəcə olaraq İslam və Avropa ölkələri idmançılarının yarışı deyil, bu, bizim ümumi, ümumbəşəri dəyərlərə verdiyimiz töhfədir. Biz öz məsuliyyətimizi belə qəbul edirik, belə başa düşürük. Biz bu məsuliyyəti ilk növbədə, dövlətimizin, xalqımızın mənafeyi, digər tərəfdən, bölgədə sabitliyin bərpası üçün daşıyacağıq. Çünki əgər bölgədə sabitlik bərpa olunmasa, istər-istəməz bu, bizə də təsir edə bilər.

**Prezident İlham Əliyevin İran İslam Respublikasının
Radio Televiziya Şirkətinə müsahibəsi**
(22.02.2016)

Azərbaycanda tarix boyu heç vaxt dini və milli zəmində ayrı-seçkilik olmamışdır, fərqli millətlərin, konfessiyaların, dini cərəyanların nümayəndələri daim sülh, əmin-amanlıq və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamışlar. Ölkə Konstitusiyası və mövcud qanunvericilik vicdan və dini etiqad azadlığına tam təminat verir və gündəlik həyatda da dindarların fəaliyyətinə heç bir maneçilik törədilmir.

Sovet dövründə Azərbaycanda cəmi 17 məscid fəaliyyət göstərmişdir. Müstəqillik illərində dini məbədlərin, məscidlərin sayı xeyli dərəcədə artmışdır. Hazırda Bakıda və digər yaşayış məskənlərində 2 mindən artıq məscid mövcuddur. Ölkənin ən böyük məscidi olan Heydər Məscidi mənim sərəncamımla dövlət vəsaiti hesabına inşa edilərək dindarların ixtiyarına verilmişdir.

Azərbaycan bütün dünyada İslam mədəniyyətinin təbliğinə böyük diqqət göstərir və maliyyə vəsaiti ayırır. Buna misal kimi, ölkəmizin Avropada və dünyanın digər bölgələrində təşkil etdiyi aksiyaları, keçirilmiş sərgiləri göstərmək olar. Azərbaycanda milli və dini birgəyaşayışın ən sivil normaları mövcuddur, ölkədəki tolerantlıq mühiti, dövlət-din münasibətləri bütün dünyada nümunə kimi qəbul olunur. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycanda İslam dininin vəziyyəti, dinlər və konfessiyalararası münasibətləri həmişə yüksək qiymətləndirmişdir.

Bir sıra ölkələrdə sünni və şiələr arasında ziddiyyətlərin kəskinləşdiyi bir zamanda, bu ilin yanvarında Bakıdakı Heydər Məscidində şiələrlə sünnilər birgə vəhdət namazı qılmışlar.

İslamofobiyanın dünyada genişləndiyi müasir dövrdə biz İslam ölkələri arasında həmrəyliyin, birliyin güclənməsinə öz töhfəmizi veririk. Qarşılıqlı anlaşma, etimad mühitinin formalaşdırılması, ümumi maraqların aliliyi, islamofobiya və digər bu kimi mənfi meyillərə qarşı birgə mübarizə İslam həmrəyliyinin təməl daşını təşkil etməlidir. Azərbaycan bu istiqamətdə öz səylərini gələcəkdə də davam etdirmək əzmindədir.

**Bakıda “Çoxqütblü dünyaya doğru” mövzusunda
IV Qlobal Forum keçirilir. Prezident İlham Əliyev
Forumun açılışında iştirak edib
(10.03.2016)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili”dir. Müxtəlif etnik köklərə, dinlərə malik insanlar əsrlər boyu Azərbaycanda sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşamışlar və biz bununla fəxr edirik. Fərəhlənirik ki, müstəqillik illərində bu müsbət meyil daha da güclənmişdir. Multikulturalizm və dini dözümlülük Azərbaycanda dövlət siyasətidir. Eyni zamanda, bu, cəmiyyətdə olan əhval-ruhiyyənin təcəssümüdür. Bu isə çox vacibdir ki, həmin sahədə dövlət siyasəti və ümumi ab-hava bir-birindən fərqlənmir.

2008-ci ildə biz “Bakı prosesi”nə start verdik və ilk dəfə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan dövlətlərin mədəniyyət nazirlərini Avropa Şurasına üzv olan dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda keçirilən toplantısına dəvət etdik. “Bakı prosesi” artıq bir reallıqdır. Biz Azərbaycanda multikulturalizm dəyərlərini təşviq edən çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər keçirmişik. Dünya dini liderlərinin zirvə görüşü, bir neçə dəfə Mədəniyyət-lərəarası Dialoq Forumu və Beynəlxalq Humanitar Forum təşkil etmişik. Təqribən bir aydan sonra biz BMT-nin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci toplantısını keçirəcəyik.

Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsi aparıcı beynəlxalq təşkilatlar və beynəlxalq birlik tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu, multikulturalizmin yaşadığını, onun gələcəyinin olmasını sübut edir, sadəcə, siyasətçilər, ictimai rəyə təsir etmək iqtidarında olanlar, o cümlədən media nümayəndələri daha məsuliyyətli olmalıdırlar. Hesab edirəm ki, bu məsələdə medianın rolu daha müsbət olmalıdır. Təəssüf ki, bir çox hallarda biz xəbərlərdə qarşıdurma, qaçqın böhranı və bunlarla bağlı kadrlar görürük.

Bu yanaşma yalnız təcrid olunmaya gətirir. Biz buna imkan verə bilmərik. Çünki qeyd etdiyim kimi, biz bir-birimizlə bağlıyıq və eyni planetdə yaşayırıq. Artıq şahid olduğumuz kimi, Avropa ilə Yaxın Şərqlə arasındakı məsafə o qədər də böyük deyil. Yəni, məsafə insanların sığınacaq tapmaq və öz ailələrini xilas etmək naminə oralara üz tutmağın qarşısını almır. Odur ki, multikulturalizmin müsbət nümunələri üzərində dayanmaqla, bu dəyərlərin təşviqi hamımıza yardımçı olar. Çünki gələcəkdə heç bir ölkə və millət təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşaya bilməz. Biz bir-birimizə bağlıyıq. Dünya ölkələrinin mütləq əksəriyyətinin əhalisi çoxmillətli və çoxdindir. Biz bununla fəxr etməliyik.

Ötən ay biz müsəlman dünyasının ən müqəddəs məkanlarından olan İmamzadə Dini-Tarixi Kompleksinin yenidənqurma və bərpadan sonra açılışında iştirak etdik. Yeri gəlmişkən, bu kompleks Gəncədə, Nizami Gəncəvinin vətəninə yerləşir. Azərbaycan xalqı bu abidəni VIII əsrdən bəri qoruyur. Ərazidə yeni məscid də inşa edilmişdir və mən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən olan insanları ora dəvət etmişdim. Orada mənimlə yanaşı çıxış edənlərin arasında Azərbaycanın müxtəlif dini icmalarının rəhbərləri olmuşlar – Azərbaycan müsəlmanlarının, Azərbaycanın Rus Pravoslav kilsəsinin, yəhudi icmasının və Azərbaycanın Katolik kilsəsinin rəhbərləri. Onlar bu tədbirdə yalnız iştirak etməmiş, həm çıxış etmiş və həm də yeni inşa edilmiş məscidi ziyarət etmişlər. Bu işlər bizim ölkədə belə qurulub. Bu, bizim cəmiyyətimizə, xalqımıza və dünyaya olan mesajımızdır.

Bir neçə ay bundan öncə Azərbaycanın ən böyük məscidində sünni və şiə müsəlmanlar bir yerdə namaz qılmışlar və bunu vəhdət namazı adlandırmışlar. Bu da bir daha real vəziyyəti əks etdirir. Burada nə müsəlman icması daxilində, nə də, ümumiyyətlə, cəmiyyətimizdə fərq qoyulmur. Bu, Azərbaycan reallığıdır, bizim ən böyük sərvətlərimizdəndir və uğurlu inkişafımızın zəmanətidir. Çünki bu konsensus, bu birlik olmadan biz uğur əldə edə bilmərik. Biz daha da böyük nailiyyətlər əldə etməkdə, ölkəmizi müasirləşdirməkdə davam etmək istəyirik. Biz buna yalnız dostluq və multikulturalizm kimi birgə dəyərlərə əsaslanaraq nail ola bilərik.

**Prezident İlham Əliyev Novruz bayramı münasibətilə
ümumxalq şənliyində iştirak edib**
(19.03.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bildiyiniz kimi, bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilib. Təkcə ona görə yox ki, bu il Azərbaycanda Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu keçiriləcəkdir. Ona görə ki, indiki şəraitdə dünyada gedən toqquşmalar, o cümlədən milli, dini zəmində toqquşmalar bizi çox narahat edir. Biz yol göstəririk, nümunə göstəririk. Göstəririk ki, multikulturalizm yaşayır. Multikulturalizmin iflasa uğradığını deyənlər elə multikulturalizmin məhv edilməsinə çalışanlardır. Onlar bəlkə də başa düşməzlər ki, necə böyük səhv buraxırlar. Biz göstəririk ki, bu, mümkündür. Biz göstəririk ki, belə olmalıdır. Biz göstəririk ki, bütün millətlər, bütün dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi yaşayırlar, yaşayacaqlar. Azərbaycan dövləti onları, onların maraqlarını, milli duyğularını, ləyaqətini qoruyur. Onlar bizim qardaşlarımızdır. Bizim gücümüz birliyimizdədir. Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir. Bu, bizim sərvətimizdir. Biz bunu qorumalıyıq, qoruyacağıq və bir daha demək istəyirəm ki, dünyaya yol göstəririk. Bir çox məsələlərlə bağlı yol göstəririk – inkişaf, müstəqillik, ləyaqət, prinsiplial siyasət, xalqlararası, millətlərarası münasibətlər, din–dövlət münasibətləri, energetika siyasəti, nəqliyyat siyasəti. Budur bugünkü Azərbaycanın reallıqları.

**Prezident İlham Əliyev BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının
VII Qlobal Forumunun rəsmi açılışında iştirak edib**
(26.04.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan əsrlər boyu dinlər, mədəniyyətlər və sivilizasiyaların bir araya gəldiyi məkan olmuşdur. Biz Şərq ilə Qərb arasında yalnız coğrafi körpü deyil, həm də mədəniyyət körpüsüyük. Əsrlər boyu müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin nümayəndələri Azərbaycanda sülh şəraitində və ləyaqətlə yaşayıblar. Dini dözümlülük və multikulturalizm burada hər zaman mövcud olmuşdur. Multikulturalizm sözü mövcud olmadığı bir zamanda belə, həmin ideyalar daim yaşayıb.

Bunun nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir. Burada bütün dinlərin və etnik qrupların nümayəndələri sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar. Bu, bizim ən böyük sərvətimizdir və biz tariximizlə fəxr edirik. Biz müxtəlif mədəniyyətləri özündə əks etdirən tarixi abidələrimizlə fəxr edirik. Dünyanın ən qədim məscidlərindən biri Azərbaycanın qədim şəhəri olan Şamaxıda 743-cü ildə inşa edilmişdir.

Bununla yanaşı, ən qədim kilsələrdən biri – qədim Qafqaz Albaniyası dövrünə aid kilsə də məhz Azərbaycanda, daha bir qədim şəhər olan Şəkinin yaxınlığında yerləşir. Hökumətimiz məscidlərin, pravoslav və katolik kilsələrinin, habelə sinaqoqların inşası və təmirinə maliyyə vəsaiti ayırır. Bu, bizim siyasətimiz və həyat tərzimizdir. Əsrlər boyu Azərbaycan ölkəmizdə mövcud olan siyasi və sosial vəziyyətə baxmayaraq bu sərvəti qoruyub saxlamışdır. Ölkəmiz yalnız 25 ildir ki, müstəqil dövlətdir. Lakin bu, qədim dövlətdir, dərin tarixi və mədəni köklərə malikdir.

Bizim üçün multikulturalizm dövlət siyasətidir. Biz bu vacib məsələlərin müzakirə edilməsi üçün müxtəlif tədbirlər təşkil edirik. Biz hər iki ildən bir Azərbaycanda Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunu təşkil edirik. Mütəmadi olaraq biz Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumuna ev sahibliyi edirik. Burada da əsas məqsəd müxtəlif dinlərin nümayəndələrinin bir araya gətirilməsindən,

aramızda daha mühüm qarşılıqlı anlaşmanın yaradılmasından ibarətdir.

Azərbaycan dinlərarası dialoq kimi vacib məsələyə həsr edilmiş Dünya Dini Liderlərinin zirvə toplantısına ev sahibliyi etmişdir. Hesab edirəm ki, bu mövzu bu gün dünyanın gündəliyində duran ən mühüm məsələlərdəndir və Sivilizasiyalar Al-yansının rolu artmaqdadır. Əfsuslar olsun ki, biz, eyni zamanda, regionumuzda, Avropada, Yaxın Şərqdə, keçmiş Sovet İttifaqı ərazisində böyük narahatlıq doğuran meyillərin şahidi oluruq. Etnik və ya dini zəmində baş verən qarşıdurma və toqquşmalar çox təhlükəli meyillərdir.

Hesab edirəm ki, Bakıda keçirilən belə bir toplantı – VII Qlobal Forum bu məsələlərin müzakirəsinə həsr ediləcək və həmrəylik, sülh, qarşılıqlı anlaşma və tərəfdaşlıq işinə öz töhfəsini verəcəkdir.

2008-ci ildə biz “Bakı Prosesi”nin təşəbbüskarı olduq ki, bu da mədəniyyətlərarası dialoq üçün geniş bir platformaya çevrildi. Azərbaycan, eyni zamanda, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına, həm də Avropa Şurasına üzv olan yalnız bir neçə dövlətdən biridir. Beləliklə, 2008-ci ildə Avropa Şurasına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda təşkil edilmiş toplantısına biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik. Bu iki təşkilatı təmsil edən 100-dən artıq nazir ilk dəfə Bakıda bir araya gəldi.

Növbəti il, 2009-cu ildə biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının mədəniyyət nazirlərini burada topladıq və Avropa dövlətlərinin mədəniyyət nazirlərini Bakıya dəvət etdik. Bu proses “Bakı Prosesi” adlandırıldı və biz fəxr edirik ki, bu müsbət təşəbbüs artıq bizim qədim şəhərimizlə bağlıdır. Bu proses inkişaf edir və getdikcə daha çox dəstəklənir. O, qlobal təşəbbüsə çevrilir, həmrəylik, qarşılıqlı anlaşma və mədəniyyətlərarası dialoqa öz töhfəsini verir. Azərbaycanın coğrafi mövqeyi hər kəsə məlumdur, eyni zamanda, bizim təşəbbüslərimiz mədəniyyətlər və sivilizasiyalar arasında körpü kimi ölkəmizin mövqelərinin gücləndirilməsi məqsədini daşıyır. O ölkə ki, qarşılıqlı anlaşmaya daha çox töhfə vermək iqtidarındadır, bunu etməlidir.

Çox fəxr edirik ki, ötən il Bakı ilk Avropa Oyunlarına ev sahibliyi etdi. Gələn il isə biz Bakıda 4-cü İslam Həmrəylik Oyunlarını təşkil edəcəyik. Yəni, iki il içərisində Avropa və İslam dövlətlərinin idmançıları eyni şəhərdə oyunlarda iştirak etmiş olacaqlar. Məsələ yalnız idman və medalların sayı, nailiyyətlərlə bağlı deyil. Bu, dostluq, qarşılıqlı anlaşma, həmrəylik və tərəfdaşlıq deməkdir. Bizim aramızda bölüşdürəcəyimiz heç nə yoxdur. Hamımız eyni planetdə yaşayırıq. Bütün xalqlar sülh, əmin-amanlıq və təhlükəsizlik şəraitində yaşamağı, ailələrini qorumağı, övladlarını böyütməyi arzulayır. Bütün dinlər eyni dəyərləri – insanlıq, mərhəmət, həmrəylik və sülhü təbliğ edir. Bu gün dünyanın tələb etdiyi söylərimizin birləşdirilməsidir. Bugünkü toplantı, bu Forum multikulturalizm ideyasının beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən güclü dəstəklənməsinin aydın göstəricisidir. Dediym kimi, bu gün burada 140-dan artıq dövlətin nümayəndəsi iştirak edir.

Multikulturalizmin alternativi yoxdur. Əlbəttə, bizə məlumdur ki, bununla bağlı müxtəlif fikir və baxışlar var. Bəziləri multikulturalizmin iflasa uğradığını iddia edirlər, ancaq müsbət nümunələr var. Bizim üçün multikulturalizm dövlət siyasətidir və bizim həyat tərzimizdir.

Gəlin, alternativlərə nəzər salaq, onlar nədən ibarətdir? Bunlar çox təhlükəli alternativlərdir – ksenofobiya, islamofobiya, antisemitizm, irqçilik, diskriminasiya, nifrət. Bu səbəbdən multikulturalizm dəyərlərinin gücləndirilməsi hesab edirəm ki, müasir siyasətin çox müsbət meyli olacaqdır. Bütün məsuliyyətli siyasətçilər bu müsbət dinamikaya töhfələrini verməlidirlər.

**28 May – Respublika Günü münasibətilə
rəsmi qəbul keçirilib.**

Prezident İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib

(27.05.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda bu il “Multikulturalizm ili” elan edilibdir. Bu da xüsusilə indiki şəraitdə dünyaya bir mesajdır. Azərbaycan cəmiyyəti əsrlər boyu multikulturalizm şəraitində yaşayır. Hələ bu ifadə yaranmadan biz milli barışıq, tolerantlıq, qarşılıqlı dəstək və hörmət şəraitində yaşayırdıq. Bu gün bizim nümunəmiz dünyada öyrənilir və dəstəklənir. Biz çalışacağıq və çalışmalıyıq, – bunu da qarşıya vəzifə kimi qoyuram, – həm Azərbaycan təcrübəsi dünyada daha da geniş şəkildə təbliğ edilsin, həm də biz bu təcrübəni digər ölkələrlə paylaşaq ki, dini, milli dözümlülük, tolerantlıq, multikulturalizm meyilləri güclənsin. Əks təqdirdə, bu, bizə də problemlər yarada bilər. Çünki biz adada yaşamırıq və istər-istəməz xarici təsir də mümkündür. Necə ki, biz təsir edirik, Azərbaycana da təbii olaraq, media və digər vasitələrlə təsir göstərilir. Ona görə biz əlbəttə, maraqlıyıq ki, bölgədə və dünyada multikulturalizm meyilləri güclənsin. Biz bu istiqamətdə fəaliyyətimizi davam etdirməliyik.

Müsəlman ölkələri ilə əməkdaşlığımız həmişə ən yüksək səviyyədə olmuşdur. Biz İslam həmrəyliyinə gücləndirilməsi istiqamətində çox önəmli addımlar atmışıq. Beynəlxalq arenada, BMT-də bizi ən çox dəstəkləyən məhz müsəlman ölkələridir, biz də onları dəstəkləyirik. Bu yaxınlarda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşündə qəbul edilmiş qətnamə Azərbaycanı birmənalı şəkildə dəstəklədi, Ermənistanın təcavüzünü, aprel təxribatını qətiyyətlə pislədi və bununla bərabər, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı kontakt qrupunu da yaratmışdır. Bu əməkdaşlıq bizim üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu əməkdaşlıq tarixə, mədəniyyətə, dinə, ortaq maraqlara əsaslanır və daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycan dünya miqyasında multikulturalizm, dini, milli tolerantlıq baxımından nümunəvi bir ölkədir.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə müsəlman ölkələrinin Azərbaycandakı
diplomatik nümayəndəliklərinin və beynəlxalq
təşkilatlarının rəhbərlərini qəbul edib**
(08.06.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan İslam həmrəyliyi üçün çox böyük səylər göstərir, ciddi addımlar atır. Azərbaycan müxtəlif ölkələrdə baş qaldıran islamofobiya qarşı çox ciddi mübarizə aparır. Biz açıq şəkildə müxtəlif səviyyələrdə, ən yüksək səviyyələrdə bu məsələ ilə bağlı öz sözüümüzü deyirik, islamofobiyanı pisləyirik və öz nümunəmizi təqdim edirik. İslamofobiya həm müsəlman ölkələri və xalqları, eyni zamanda, bu çirkin meyillərə rəvac verənlər üçün də təhlükədir. Bu, qarşıdurmanı daha da dərinləşdirir, qarşılıqlı inamsızlığı artırır. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri rahat, bir ailə kimi, sülh şəraitində yaşayırlar. Biz qardaşlıq, dostluq şəraitində yaşayırıq. Nümayiş etdiririk ki, multikulturalizm dəyərləri yaşayır və yaşamalıdır. Bildiyiniz kimi, bu il Azərbaycanda "Multikulturalizm ili" elan edilmişdir. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının bu il Azərbaycanda Qlobal Forumunun nəticələri bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan bu yolda çox böyük uğurlara imza atıb.

Ötən il Bakıda birinci Avropa Oyunları keçirildi, gələn il isə İslam Həmrəylik Oyunları keçiriləcək. Əminəm ki, İslam Həmrəylik Oyunları tarixdə təkə idman yarışını kimi qalmayacaq. Biz istəyirik ki, İslam Həmrəylik Oyunları gələn il bütün dünyaya nümayiş etdirdin ki, İslam aləmi birliyə, sülhə, sabitliyə çağırır. Eyni zamanda, əminəm ki, bu Oyunlar İslam mədəniyyətinin təzahürü olacaqdır.

Həmrəylik Oyunlarından bir il sonra – 2018-ci ildə qədim Azərbaycan şəhəri Naxçıvan İslam mədəniyyətinin paytaxtı elan olunacaq. Bir neçə il bundan əvvəl Bakı bu şərəfli ada layiq görülüb. İndi isə Naxçıvan bu şərəfli missiyanı icra edəcək. Bir sözlə, bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, biz Azərbaycanda çalışırıq ki, İslam ölkələri arasındakı birliyi daha da gücləndirək. Biz bu istiqamətdə söylərimizi davam etdirəcəyik.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(18.06.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Ulu öndər Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın qurucusudur, onun banisidir. Onun müəyyən etdiyi siyasət bu gün də yaşayır, davam edir, zənginləşir. O cümlədən dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsində ulu öndərin xüsusi rolu və müstəsna xidmətləri vardır.

Azərbaycan müstəqil dünyəvi dövlətdir, Konstitusiyaya görə din dövlətdən ayrılır, ancaq din və dövlət həmişə birdir, bir yerdədir. Belə də olmalıdır. Çünki bizim amalımız da, istəyimiz də birdir. Biz istəyirik ki, Azərbaycan daha da güclü dövlətə çevrilsin, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar, Azərbaycanın beynəlxalq mövqeləri daha da möhkəmlənsin, torpaqlarımız işğalçılardan azad edilsin və uzunmüddətli inkişafımız uğurlu olsun.

Dini dəyərlər isə milli-mənəvi dəyərlərimizin tərkib hissəsidir. Bizim milli və dini bayramlarımız böyük sərvətimizdir. Biz bu bayramları yaşadırıq, birlikdə qeyd edirik. Dövlət-din münasibətlərinin belə sağlam zəmində inkişafı gələcəkdə ölkəmizi daha da gücləndirəcəkdir.

Azərbaycan müsəlman aləminin ayrılmaz hissəsidir. Azərbaycan müsəlman aləmində çox böyük nüfuza və hörmətə malikdir.

Mən qeyd etdim ki, biz İslam həmrəyliyinə gücləndirməliyik, müsəlman aləmində gedən proseslər, onların bir hissəsi bizi narahat edir. Biz istəyirik ki, müsəlman aləmində sülh bərqərar olsun, sabitlik bərpa edilsin, məzhəb əsasında münaqişələrə son qoyulsun və birlik olsun. Əgər birlik olmasa, biz güclü ola bilmərik. Azərbaycan öz növbəsində, İslam həmrəyliyinin gücləndirilməsi üçün çox böyük işlər görür və biz bu işləri ardıcıl şəkildə aparırıq.

Azərbaycan nümunəsi özünü daha da gözəl şəkildə büruzə verir. Deməli, mümkündür ki, bütün konfessiyaların nümayəndələri bir ailə kimi yaşasınlar. Mümkündür ki, multi-kulturalizm meyilləri güclənsin. Mümkündür ki, bir ölkədə dini, milli zəmində heç vaxt qarşıdurma olmasın. Nəinki qarşıdurma, heç anlaşılmazlıq da heç vaxt olmayıb və əminəm ki, olmayacaq. Yəni, bu gün Azərbaycan çox fərqli bir inkişaf modelini nümayiş etdirir. Ona görə yox ki, biz kiməsə nəyisə sübut etmək istəyirik. Sadəcə olaraq, bizim həyat tərzimiz belədir. Bizim siyasətimiz bundan ibarətdir. Getdikcə Azərbaycanı dünyada daha da çox tanıyırlar. Tanıdıqca da görürlər ki, bu gün dünyada, bu coğrafiyada müasir, öz gücünə güvənən, ayaqda möhkəm dayanan, prinsiplial siyasət aparan, bütün azadlıqları, bütün dinlərin birgə yaşamasını təmin edən bir ölkə var. Ona görə, əlbəttə ki, bizim təcrübəmiz öyrənilir.

Əlbəttə ki, bizim bütün uğurlarımızın təməlinə vətəndaş birliyidir. Vətəndaş birliyi millətlərarası, dinlərarası birlik olmadan mümkün deyil, xüsusilə, çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkələrdə. Biz fəxr edirik ki, çoxmillətli ölkəyik. Biz fəxr edirik ki, Azərbaycanda bütün dinlərin, millətlərin nümayəndələri rahat yaşayırlar. Onlar fəxr edirlər ki, Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Onlar həm ölkə daxilində, həm xaricdə ölkəmizin inkişafına çox böyük töhfələr verirlər.

Azərbaycanda heç vaxt ksenofobiya, antisemitizm olmayıb və olmayacaq da. Bizim siyasətimiz bundan ibarətdir. Bu, bizim birliyimizi daha da gücləndirir. Biz bütün bayramları bir yerdə qeyd edirik.

**Bakıda V Beynəlxalq Humanitar Forum işə başlayıb.
Prezident İlham Əliyev Forumun rəsmi açılış mərasimində
iştirak edib**

(29.09.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Bu beynəlxalq tədbirləri ölkəmizdə keçirməyimizdə bir çox məqsədlər var. İlk növbədə, bu, bizim ölkəmizə lazımdır. Çünki Azərbaycan çoxkonfessiyalı, çoxmillətli ölkədir. Azərbaycanda bütün dinlərin, xalqların nümayəndələri bir ailə kimi yaşayır. Eyni zamanda, bu beynəlxalq, siyasi və humanitar tədbirlər dünyaya da bir siqnal göndərir ki, dünyanın mütərəqqi nümayəndələri səylərini daha da sıx birləşdirməlidirlər. Çünki bu gün əfsuslar olsun ki, dünyada xoşagəlməz meyillər üstünlük təşkil edir. Qanlı toqquşmalar, müxtəlif bölgələrdə müharibələr gedir, dini, milli zəmində qan tökülür. Beynəlxalq humanitar əməkdaşlığın dərinləşməsi müəyyən dərəcədə bu mənfi meyillərin qarşısını ala və müsbət meyilləri gücləndirə bilər.

Biz bir neçə il bundan əvvəl fikirləşdik ki, yaxşı olar, Avropa Şurası və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı arasında bir əlaqə yaradılsın. Bu məqsədlə 2008-ci ildə Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda keçirilmiş toplantısına biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərini dəvət etmişdik və birgə sessiya keçirilmişdi. Bu, dünyada çox böyük əks-səda yaratmışdı. Bizim bu sahədəki fəaliyyətimiz yüksək qiymətə layiq görüldü və bu görüşə, bu təşəbbüsə "Bakı prosesi" adı verilmişdir. 2009-cu ildə isə biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərini qəbul etdik və bu görüşə Avropadan mədəniyyət nazirlərini də dəvət etdik. Beləliklə, bizim təşəbbüsümüzlə çox önəmli yeni bir proses başlamışdır. Biz əlbəttə, çox fəxr edirik ki, bu təşəbbüsə "Bakı prosesi" adı verilmişdir.

Biz çalışırıq və çalışacağıq ki, bundan sonra da humanitar sahədə dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun güclənməsinə öz töhfəmizi verək. Çünki bizim siyasətimiz bundan ibarətdir, eyni zamanda, bizim tariximiz multikulturalizm əsasında qurulubdur.

Düzdür, multikulturalizm bir anlayış olaraq yeni bir ifadədir, ancaq bu həmişə Azərbaycanda olub. İctimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq Azərbaycan bütün dövrlərdə sülh, əməkdaşlıq, qarşılıqlı anlaşma məkanı olmuşdur və biz bu ənənələri yaşadıyıq. Bu gün biz müstəqil dövlət kimi belə tədbirlərin keçirilməsi ilə multikulturalizmin inkişafına öz töhfəmizi veririk və Azərbaycanda aparılan siyasət bu müsbət meyilləri gündəlik həyatda gücləndirir.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanda bütün xalqların, dinlərin nümayəndələri bir ailə kimi sülh, mehribanlıq şəraitində yaşayır, heç vaxt ölkəmizdə dini-milləti zəmində heç bir qarşıdurma, yaxud da anlaşılmazlıq olmamışdır. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Bütün dinlərin tarixi dini abidələri dövlət tərəfindən qorunur, eyni zamanda, dövlət öz vəsaiti hesabına bu abidələrin bərpaasını təmin edir. Azərbaycanda məscidlər, kilsələr, sinaqoqlar tikilir, təmir edilir. Biz bütün dini bayramlarımızı birlikdə qeyd edirik. Bütün dini icmalar bunu birlikdə qeyd edir. Biz tariximizlə, mədəniyyətimizlə fəxr edirik. Bu gün dünyanın ən qədim məscidlərindən biri Azərbaycanda, Şamaxı şəhərində yerləşir. Şamaxı məscidi 743-cü ildə tikilmişdir və bərpa edilərək bu gün fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda, Şəki şəhərinin yaxınlığında Qafqazın ən qədim kilsələrindən biri – Qafqaz Albaniyası kilsəsi bir tarixi abidə kimi yaşayır. O tarixi abidə də bərpa edilərək bu gün xidmət göstərir və çoxlu turistləri cəlb edir. Bakının yaxınlığında qədim zərdüştlük, atəşpərəstlik məbədi bu gün qorunub saxlanılır. Bu, bizim tariximizdir. Müxtəlif dinlərin, mədəniyyətlərin nümayəndələri tarix boyu Azərbaycanda yaşamışlar və yəqin, təsadüfi deyil ki, məhz Azərbaycanı birgəyaşayış üçün seçmişlər. Çünki bizim ölkəmizdə, bizim diyarda bu meyillər həmişə üstünlük təşkil edib. Bu gün də bu, dövlət siyasətidir və biz bu siyasəti bundan sonra da aparacağıq.

Bu dövlət siyasəti ölkə daxilində böyük rəğbət qazanır. Eyni zamanda, bu, cəmiyyətin də əhval-ruhiyyəsidir. Çünki dövlət siyasəti o zaman uğurlu icra edilə bilər ki, cəmiyyət də buna müsbət cavab verir. Cəmiyyətdə mövcud olan xoş əhval-ruhiyyə, multikulturalizmlə bağlı meyillər bizim dövlət siyasətimizi daha

da gücləndirir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanda bu il “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Bakıda Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi yaradılmışdır. Dövlət Bayrağı Meydanının, – bu bayraq dövlətçiliyimizin rəmzidir, – yaxınlığında multikulturalizmə abidə ucaldılmışdır.

Biz hesab edirik ki, bu məsələ daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Beynəlxalq təşkilatlar, ayrı-ayrı ölkələr bu məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirməlidirlər. Çünki bu gün əfsuslar olsun ki, dünyanın müxtəlif yerlərində multikulturalizmlə bağlı fərqli, bədbin fikirlər səslənir. Bəziləri hesab edir ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, bəziləri, ümumiyyətlə, hesab edir ki, belə bir meylə yol vermək olmaz, bu, zərərliyədir. Bu, çox təhlükəli fikirlərdir, yanaşmalardır. Çünki gəlin baxaq, multikulturalizmə alternativ nədir, varmı bu alternativ? Əlbəttə ki, var, amma necə alternativdir? Mən hesab edirəm ki, multikulturalizmin alternativi ksenofobiya, ayrı-seçkilikdir, irqçilikdir, islamofobiya, antisemitizmdir. Bunlar çox təhlükəli meyillərdir. Biz tarixdə bir necə dəfə görmüşük ki, bu meyillərin güclənməsi hansı böyük fəlakətlərə yol açır. Ona görə, bütün mütərəqqi bəşəriyyət multikulturalizm ideyaları, idealları ətrafında birləşməlidir. Burada birmənalı mövqe nümayiş etdirilməlidir. Biz öz növbəmizdə, öz fəaliyyətimizlə, söylərimizlə ölkəmizdə mövcud olan ab-havanı dünyaya təqdim edərək göstəririk ki, bu, mümkündür. Multikulturalizmin dünyada bir çox ünvanları var, onlardan biri Azərbaycandır. Biz bundan sonra da çalışacağıq ki, həm beynəlxalq aləmdə, həm ölkə daxilində, regionda bu müsbət meyilləri gücləndirək.

Əfsuslar olsun ki, dünyada təhlükələr artır. Biz birinci Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunu təşkil edəndə bu gün mövcud olan təhlükələr yox idi. Son bir neçə il ərzində dünyada – həm bizim bölgədə, Yaxın Şərqdə, Avropada, digər yerlərdə çox təhlükəli, narahatedici hadisələr baş verib və baş verir. Qanlı toqquşmalar, müharibələr, bəzi ölkələr tamamilə dağıdılıb, yüz minlərlə günahsız insan həlak olub, milyonlarla, on milyonlarla insan qaçqın-köçkün vəziyyətinə düşüb. Bu, öz növbəsində bundan əziyyət çəkən ölkələrdə radikalizm meyillərini gücləndirir.

Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunda tanınmış dövlət xadimləri, ictimai xadimlər, tanınmış alimlər, – onların arasında 13 Nobel mükafatı laureatı var, – jurnalistlər, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri, digər dəyərli qonaqlar iştirak edirlər. Ona görə, bu, açıq diskussiyalar, tövsiyələr, hərəkət üçün çox gözəl bir formatdır.

Qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan humanitar əməkdaşlığa həmişə böyük diqqət yetirib.

**Prezident İlham Əliyev və Roma Papası Fransisk
Heydər Əliyev Mərkəzində ictimaiyyət nümayəndələrinin
qarşısında çıxış ediblər**
(02.10.2016)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Keçən il Vatikanında görüşərkən mən Sizi Azərbaycana dəvət etdim və çox şadam ki, Siz dəvəti qəbul edib bu gün ölkəmizə səfər edirsiniz. Bu səfərin çox böyük mənası var. Bu, tarixi bir səfərdir. Bu səfər Vatikan-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafına böyük töhfə verəcək. Bu səfər bütün bəşəriyyət üçün önəmlidir. Çünki bu səfər bir daha onu göstərir ki, sivilizasiyalararası dialoq yaşayır, davam edir, güclənir və biz çalışırıq ki, bu dialoqa yeni təkan verək.

Vatikan-Azərbaycan əlaqələri artıq 24 ildir ki, uğurla inkişaf edir. Qeyd etdiyim kimi, qarşılıqlı yüksək səviyyəli rəsmi səfərlər həyata keçirilibdir. 2012-ci ildə Vatikan muzeylərində diplomatik əlaqələrimizin 20 illiyinə həsr edilmiş Azərbaycan sərgisi keçirilmişdir. İlk müsəlman ölkəsinin sərgisi məhz Azərbaycan sərgisi idi. Bizim əlaqələrimiz, eyni zamanda, ictimai təşkilatlar tərəfindən dəstəklənir. Keçən ilin fevralında Cənubi Qafqazın ən böyük qeyri-hökumət təşkilatı olan Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Vatikanın San Marçellinio və Pietro katakombalarının əsaslı təmir və bərpa işlərindən sonra açılışı olmuşdur. Bu gözəl hadisə bir daha onu göstərir ki, həm bizim ikitərəfli əlaqələrimiz uğurla inkişaf edir, eyni zamanda, dinlərarası, mədəniyyətlərarası dialoqun güclənməsi reallıqdır.

Azərbaycanda əsrlər boyu bütün dinlərin, xalqların nümayəndələri sülh, ləyaqət, mehribanlıq şəraitində yaşamışlar, bu gün də belədir. İctimai-siyasi quruluşdan asılı olmayaraq, bizim diyarımızda həmişə sivilizasiyalar qovuşub, həmişə Azərbaycan Şərq ilə Qərb arasında körpü rolunu oynayıbdır. Bu, həm coğrafi, eyni zamanda, mənəvi körpüdür. Azərbaycanda bütün dinlərin tarixi abidələri qorunub bərpa edilir. Azərbaycan çox qədim diyardır. Biz fəxr edirik ki, dünyanın ən qədim məscidlərindən biri – 743-cü ildə tikilmiş Şamaxı Cümə Məscidi Azərbaycanda yerləşir. Eyni zamanda, bölgəmizin ən qədim kilsələrindən biri – Qafqaz Albaniyası Kilsəsi də Azərbaycanda yerləşir. Bakıda qədim Atəşpərəstlər Məbədi vardır. Eyni zamanda, pravoslav, katolik kilsələri, sinaqoqlar dövlət tərəfindən qorunur və bərpa edilir.

2008-ci ildə Vatikan-Azərbaycan əlaqələrinin tarixində çox əlamətdar hadisə baş vermişdir. Biz 2008-ci ildə Bakıda Katolik Kilsəsinin açılışını qeyd etmişdik. Bakıda Katolik Kilsəsi 1912-ci ildə inşa edilmişdir. Ancaq 1934-cü ildə sovet hakimiyyəti tərəfindən o kilsə dağıdılmışdır. Digər dini abidələr kimi, məscidlər, pravoslav kilsələri, sinaqoqlar da dağıdılmışdır. Müstəqil Azərbaycan dövləti qərar qəbul etdi ki, Bakıda Katolik Kilsəsi yenidən tikilsin və bu gün səhər, Zati-müqəddəsləri, Siz o kilsədə dini mərasim keçirmisiniz. Bu, əlamətdar hadisədir. İlk növbədə, biz tarixi ədalətsizliyi aradan qaldırdıq. Digər tərəfdən, bu, Azərbaycanda yaşayan katoliklər üçün çox böyük hədiyyə olmuşdur.

Bu gün ölkəmizdə dinlərarası, xalqlararası, millətlərarası münasibətlər nümunəvi xarakter daşıyır. Bunu təkcə biz demirik. Azərbaycan reallıqları ilə tanış olan bütün xarici nümayəndələr də bunu qeyd edirlər. Biz bir çox təşəbbüsləri irəli sürmüşük. Onların arasında “Bakı prosesi” artıq dünyada böyük şöhrət qazanmışdır. “Bakı prosesi” 2008-ci ildə başlamışdır. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, həm Avropa Şurasına, həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzvdür. 2008-ci ildə Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin Bakıda keçirilmiş toplantısına biz müsəlman ölkələrinin mədəniyyət nazirlərini dəvət etdik. Tarixdə ilk dəfə idi ki, iki qurum arasında əlaqə yarandı və bu əlaqəni biz yaratdıq.

2009-cu ildə isə Bakıda müsəlman ölkələrinin mədəniyyət nazirlərinin toplantısına biz Avropa Şurasından nazirləri dəvət etdik. Beləliklə, bu prosesə “Bakı prosesi” adı verildi. Bu gün ölkəmizdə “Bakı prosesi” çərçivəsində bir çox beynəlxalq tədbirlər keçirilir. Onların içində Dünya Dini Liderlərinin Zirvə görüşünü qeyd etmək olar. İki gün bundan əvvəl V Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu öz işini başa vurdu və bu Forumun əsas mövzularından biri multikulturalizmdir. İki ildən bir Azərbaycanda Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu keçirilir.

Bu təşəbbüslərin bir məqsədi var ki, bütün dinlərin nümayəndələri bir-biri ilə əməkdaşlıq etsinlər, qarşıdurmaya yol verilməsin. Bizim bu sahədəki uğurlu fəaliyyətimizi nəzərə alaraq BMT qərar qəbul etmişdir ki, bu beynəlxalq qurumun Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu Bakıda keçirilsin. Biz bu il bu Forumu Bakıda böyük müvəffəqiyyətlə keçirdik.

Belə tədbirlərin keçirilməsi, ilk növbədə, bizim özümüzə, insanlarımıza lazımdır. Çünki bu, bizim cəmiyyətimizə göndərilən çox müsbət bir mesajdır. Digər tərəfdən, bu, bütün dünyaya lazımdır. Əfsuslar olsun ki, dünyanın müxtəlif yerlərində dini, milli zəmində müharibələr, münaqişələr, qarşıdurmalar güclənir. Biz isə belə təşəbbüsləri irəli sürərək göstəririk ki, birgə yaşamaq mümkündür, bir-birinə hörmət etmək lazımdır. Öz dininə hörmət edən mütləq başqasının dininə də hörmətlə yanaşmalıdır.

Bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Bizim üçün multikulturalizm həm həyat tərzidir, həm dövlətimizin apardığı siyasətdir. Multikulturalizm ideyalarının təbliği işində Azərbaycan dünya miqyasında çox önəmli rol oynayır. Əfsuslar olsun, bəzi xadimlər, siyasətçilər, liderlər multikulturalizmlə bağlı bədbin fikirlər söyləyirlər ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb, bunun gələcəyi yoxdur. Bu, çox təhlükəli və yanlış fikirlərdir. Biz isə Azərbaycanda sübut edirik ki, multikulturalizm yaşayır, inkişaf edir və ölkəmizi irəliyə aparır. Multikulturalizmin ünvanlarından biri Azərbaycandır. Fəxr edirik ki, biz çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkəyik. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri ləyaqətlə yaşayırlar. Onlar ölkəmizin dəyərli vətəndaşlarıdır və bizim ümumi inkişafımıza böyük töhfələr verirlər.

Zati-müqəddəsləri, Sizin Azərbaycana səfəriniz bizim üçün tarixi hadisədir. Bu, bizim üçün böyük şərəfdir. Siz bu gün səhər Katolik Kilsəsində dini mərasim keçirmisiniz. Bu görüşdən sonra Siz ölkəmizin ən böyük məscidi olan Heydər məscidinə gedəcəksiniz. Siz Bakıdan bütün dünyaya çox açıq-aydın mesaj göndərirsiniz ki, multikulturalizm, dinlərarası dialoq, xoş niyyət, xoş münasibət zəfər çalmalıdır, üstünlük təşkil etməlidir. Mən bugünkü görüşümüzdə Sizə minnətdarlıq bildirərkən dedim ki, Siz öz səfərinizlə bütün dünyanın diqqətini Azərbaycana cəlb etmisiniz.

**Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasının
25-ci ildönümünə həsr olunmuş rəsmi qəbul təşkil edilib.
Prezident İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib.
(17.10.2016)**

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan son illər ərzində dünya miqyasında multikulturalizm mərkəzinə çevrilib. Ölkəmizdə keçirilən beynəlxalq tədbirlər, dünya forumları, sivilizasiyalararası, humanitar, mədəniyyətlərarası dialoq forumları bunu göstərir. Biz nəinki ölkə daxilində bu məsələləri lazımi səviyyədə tənzimləyirik, eyni zamanda, bir çox ölkələr üçün yol göstəririk. Biz istəyirik ki, bu nümunədən istifadə etsinlər. Əgər etsələr yenə də gərginlik azalar. Çünki bir çox hallarda müharibələr dini və məzhəb zəminində aparılır. İndi yan-yörə, hər tərəf alovlanır, yanır. Azərbaycanda sabitlik hökm sürür, inkişaf dinamikası güclənir. Bizim ölkəmizdə yaşayan bütün xalqların nümayəndələri özlərini rahat hiss edirlər. Onlar hamısı bizim qardaşlarımızdır, dəyərli vətəndaşlarımızdır. Bu da bir nümunədir. Bu, böyük bir sərvətdir. Biz bu sərvəti qoruyuruq.

**Prezident İlham Əliyevin “Rossiya seqodnya” Beynəlxalq
İnformasiya Agentliyinin baş direktoru Dmitri Kiselyova
“Sputnik Azərbaycan” üçün müsahibəsi**
(17.10.2016)

Mən belə deyərəm: bizim ölkənin daxilində bu baxımdan təhlükə yoxdur. Bizim cəmiyyət milli ideya ətrafında sıx birləşib. Bu ideya bizim dəyərlərin prioritetindən, multikulturalizmin inkişafından ibarətdir. Yeri gəlmişkən, bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilib. Bizim cəmiyyət Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi, həmçinin müstəqilliyimizin möhkəmlənməsi, bütün iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ideyası ətrafında birləşir. Buna görə də bizdə radikallara yer yoxdur: istər iqtisadi, istərsə də sosial baxımdan bu cür baza yoxdur. Çünki praktiki olaraq yoxsulluq yoxdur. Onlar haradan özlərinə tərəfdarlar toplayır? Onlar əsasən yoxsul təbəqələrdən toplayır. Azərbaycanda savadlılıq yüz faizdir. Yəni də, radikalları haradan toplayırlar? Savadsız kütlədən. Çünki belə mühit yoxdur. Amma bizim ətrafımızda belə deyil. Buna görə bizim üçün əsas məsələ özümüzü mənfi xarici təsirdən, o cümlədən dini ekstremizmin təsirindən qorumaqdır. Bizim cəmiyyət öz köklərinə – həm milli, həm mənəvi, həm dini köklərinə dərinləndirilib bağlıdır. Biz ziyarətgahlarımıza ehtiram bəsləyir və bu məsələyə çox qayğı ilə yanaşırıq. Lakin, eyni zamanda, bizim cəmiyyət dünyəvi, müasir cəmiyyətdir. Zənnimcə, Azərbaycanın timsalında müasir dünyəvi müsəlman ölkəsinin nümunəsi hələ yetərinə öyrənilməyib, o, çox ölkələr üçün yaxşı nümunə ola bilərdi. Buna görə də radikalizmə qarşı mübarizə baxımından bizim üçün əsas məsələ özümüzü mövcud kənar fiziki və informasiya təhlükələrindən qorumaqdır. Lakin bunun üçün müvafiq orqanlar var, onlar ölkəmizin təhlükəsizliyini təmin edirlər və buna görə də Azərbaycan ətrafda gördüklərimizin hamısının fonunda sabitlik, inkişaf və asayiş məkanı kimi qalır. Biz, vətəndaşlarımız bunu çox yüksək dəyərləndiririk. Onlar qaynar nöqtələrdə, Avropa ölkələrində, MDB məkanında, Yaxın Şərqdə nələr baş verdiyini hər gün görürlər. Müharibə, qan, dağıntılar. Bu, bizim cəmiyyətimizi daha sıx birləşdirir. Bu –

radikalizmə qarşı ən böyük “peyvənddir”. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, biz öz siyasətimizin – məhz müasirliyə, dünyəviliyə, Xeyirin Şər üzərində üstünlüyünə yönəlmiş siyasətimizin həyata keçirilməsi üzrə fəaliyyətimizi bir an belə zəiflətməməliyik. Biz mütəmadi olaraq bu istiqamətdə işləyirik.

**Bakıda Dünya Xəbər Agentliklərinin V Konqresinin,
Asiya və Sakit Okean Ölkələri İnformasiya Agentlikləri
Təşkilatının XVI Baş Assambleyasının birgə açılış
mərəsimi keçirilib.**

Prezident İlham Əliyev mərasimdə iştirak edib
(16.11.2016)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan dünyada nadir ölkələrdən biridir ki, eyni zamanda həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına, həm də Avropa Şurasına üzv dövlətdir və hər iki təşkilatda yüksək səviyyəli dəstəyə malikdir. Dünyada ilk dəfə 2008-ci ildə məhz bizim təşəbbüsümüz nəticəsində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına və Avropa Şurasına üzv ölkələrin mədəniyyət nazirlərinin birgə toplantısı təşkil edilib. Bu iki təsisat arasında yaranmış əməkdaşlıq və daha geniş hərəkət “Bakı prosesi” adı alıb və biz bununla fəxr edirik. Hesab edirik ki, bu sahədəki nailiyyətimiz dünyada yüksək qiymətləndirilir.

Həmin təşəbbüsün irəli sürülməsinə səbəb yalnız bizim hər iki təşkilata üzv olmağımız deyildi. Bizim tariximiz, ənənələrimiz və ölkəmizin multikultural inkişafı müxtəlif dövlətlər, sivilizasiyalar və dinlər arasında münasibətlərin necə düzgün planlaşdırılıb, təşkil edilə biləcəyinin nümunəsidir. Azərbaycan isə multikulturalizmin yaxşı nümunəsidir. Yeri gəlmişkən, bu il ölkəmizdə “Mültikulturalizm ili” elan edilib. Bu, bizim dövlət siyasətimizdir və cəmiyyətimizdə hökm sürən ümumi ab-havanın göstəricisidir.

Biz çoxsaylı beynəlxalq tədbirlər təşkil edirik. Onların sırasında hər il keçirilən Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu və Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu da var. Bu il biz BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumuna ev sa-

hibliyi etdik. Nailiyyətlərimizin mühüm göstəricisi bu ilin oktyabr ayında Katolik Kilsəsinin rəhbəri, Roma Papası Fransiskın Azərbaycana səfəri və çıxışında multikulturalizm və bizim nailiyyətlərimiz haqqında söylədiyi fikirlər olub. O, burada Katolik Kilsəsinə, Azərbaycan məscidini ziyarət etmiş, Azərbaycanın bütün dini icmalarının rəhbərləri ilə görüş keçirmiş və Bakıdan, bu zaldan dünyaya mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun dəyərləri ilə bağlı mesaj vermişdir.

Biz bunu xüsusilə də bugünkü dünyada etnik və dini zəmində qarşıdurmaların mövcud olduğu şəraitdə bir nailiyyət kimi qəbul edirik. Biz faciələrin, milli və ya dini mənsubiyyətinə görə insanların əzabının şahidi oluruq. Bunlar dərin narahatlıq doğuran hadisələrdir. Bu səbəbdən biz öz gündəliyimizi təklif edirik. Bu, multikulturalizm gündəliyidir. Multikulturalizm iflasa uğramayıb və hesab edirəm ki, Azərbaycan nümunəsi bunu sübut edir.

Biz əməkdaşlıq və qarşılıqlı anlaşma gündəliyini təklif edirik. Bunlar müsbət meyillərdir. Bu baxımdan bizim rolumuz əsasən ənənələrimiz və ölkəmizin ehtiyacları üzərində qurulub. Çünki Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir. Azərbaycanda əmin-amanlıq hökm sürür, müxtəlif etnik və dini qrupların nümayəndələri sülh və ləyaqət şəraitində yaşayırlar. Eyni zamanda, bu, dünyaya bir mesajdır. Biz tənha bir ada deyilik, qonşuluğumuzda digər ölkələr var və bizim qanunauyğun marağımızdadır ki, bu sahədə regionda və dünyada müsbət inkişaf mövcud olsun.

İsrailin Baş naziri Benyamin Netanyahunun Azərbaycana işgüzar səfəri. Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Benyamin Netanyahu mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər (13.12.2016)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Əsrlər boyu Azərbaycanda yəhudilər ilə azərbaycanlılar sülh və dostluq şəraitində yaşayıblar və yaşamaqda davam edirlər. Azərbaycandakı yəhudi icması cəmiyyətimizin çox fəal hissəsidir.

Onlar müasir Azərbaycanın inkişafına çox töhfələr verirlər. Xalqlarımız arasındakı sıx əlaqələr ikitərəfli əlaqələrimizdə çox mühüm amildir. Məlumat üçün bildirmək istərdim ki, Azərbaycanda beşi Bakıda olmaqla 7 sinaqoq, yəhudi məktəbləri var. Siz onlardan birinə, 2010-cu ildə açılmış “Xabad Or-Avner” Yəhudi Təhsil Mərkəzinə baş çəkəcəksiniz. Mən həmin günü xatırlayıram, çünki mərasimdə iştirak edirdim. Mərhum Prezident Şimon Peres bizə videomüraciət ünvanlamışdı. Mən şadam ki, cənab Baş nazir bu Təhsil Mərkəzinə baş çəkmək və yəhudi icmasının nümayəndələri ilə görüşmək üçün sıx qrafikində vaxt tapıb.

Yəhudilərlə azərbaycanlılar arasında əlaqələr hər zaman, tariximizin bütün dövrlərində çox yaxşı olub və yəhudilər əsrlərdir ki, Azərbaycanda yaşayırlar. Bu, onların evidir, onlar burada özlərini evlərindəki kimi hiss edirlər və ölkəmizi gücləndirmək üçün çox işlər görürlər. Bu, çar Rusiyası dövründə – Azərbaycan Rusiya imperiyasının tərkib hissəsi olanda da, Sovet İttifaqı dövründə də belə olub, indi də – 25 illik müstəqillik dövründə də belədir. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqlar arasındakı əlaqələr multikulturalizmin, qarşılıqlı hörmətin, bir-birinin ənənələrinə və dininə hörmətin bariz nümunəsidir. Mən hər zaman deyirəm ki, öz dininə və ənənələrinə hörmət, qonşunun dininə və ənənələrinə olan hörmətdən başlayır. Yeri gəlmişkən, demək istərdim ki, bu il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan olunub və Azərbaycan dünyada multikulturalizmin beynəlxalq mərkəzlərindən biri kimi tanınır. Şadam ki, hazırda İsraildə yaşayan bizim keçmiş vətəndaşlarımız Azərbaycan ilə yaxın əlaqələrini qoruyub saxlayırlar. Onlar bizə kömək edir, bizi təbliğ edirlər. Bizim bir çox ölkələrdə diaspor təşkilatlarımız var. Lakin yalnız İsraildə bizim diaspor yəhudi əsilli insanlardan ibarətdir. Bu da yəhudilərlə azərbaycanlılar arasında olan birliyi nümayiş etdirir.

**Prezident İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının
Həmrəylik Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan
xalqına təbriki**
(01.01.2017)

2016-cı il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Bu il ölkəmizdə bir çox mötəbər beynəlxalq tədbirlər keçirilmişdir. Azərbaycan bir daha dünyaya sübut etmişdir ki, müxtəlif dinlərin, millətlərin, etnik qrupların nümayəndələri bir ölkədə, bir səma altında rahat, ləyaqətlə yaşaya bilərlər. Azərbaycan multikulturalizm ideyalarının dünyada təbliği işində müstəsna rol oynayan bir ölkədir.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin
2016-cı ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və
qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib**
(10.01.2017)

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Keçən il Azərbaycanda “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir. Bu, hesab edirəm ki, dünya miqyasında nadir bir hadisə idi. Bilmirəm, bu vaxta qədər hansısa bir ölkədə “Multikulturalizm ili” elan edilmişdir, yoxsa yox. Ancaq söhbət ondan getmir. Söhbət ondan gedir ki, 2016-cı ili “Multikulturalizm ili” elan etməyimiz çox böyük məna daşıyırdı. Bu həm bizim siyasətimizi, cəmiyyətimizin əhvali-ruhiyyəsini göstərir, gördüyümüz işləri, görüləcək işlərimizi əks etdirir. Azərbaycan doğrudan da dünya miqyasında multikulturalizmin mərkəzidir. Biz bu mövzu ətrafında söhbətlərə, beynəlxalq tədbirləri keçirməyə başlayanda hələ miqrantlar böhranı yox idi, hələ Avropada, başqa yerlərdə ayrı-seçkilik o qədər də özünü büruzə vermirdi. Keçən il bu, ifrat dərəcəyə çatdı. Keçən il biz bəzi Avropa ölkələrində miqrantlara

qarşı alçaldıcı hərəkətləri, islamofobiya ilə bağlı artıq açıq-aşkar aqressiv siyasəti gördük. Belə bir fonda “Multikulturalizm ili” elan etmək və onu ləyaqətlə sona çatdırmaq bir daha bizim siyasətimizi, gücümüzü, niyyətimizi göstərir.

Biz keçən il bir neçə mötəbər tədbir keçirmişik. Mən onlardan BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunu xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Ənənəvi Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu da, digər tədbirlər də çox uğurla keçdi. Roma Papasının Azərbaycana səfəri və səfər zamanı verdiyi bəyanatlar da xüsusi qeyd edilməlidir. Bax, budur Azərbaycanın bu işə verdiyi töhfələri. Biz nəinki ölkə daxilində millətlərarası, dinlərarası münasibətləri ən yüksək səviyyədə tənzimləyirik, həll edirik, biz dünyaya da nümunə göstəririk. Bax, belə inkişaf etmək lazımdır. Multikulturalizm alternativsiz bir hərəkət olmalıdır. Hesab edirəm ki, biz bu nümunəni göstərərək başqa yerlərə də öz təsir imkanlarımızı genişləndiririk.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

Biz “Multikulturalizm ili”ni uğurla keçirdik. Azərbaycan bir daha dünyaya göstərdi ki, multikulturalizm, onun ideyaları yaşayır və yaşamalıdır. Azərbaycan kimi ölkələrin sayı getdikcə artmalıdır. Keçən il və ondan əvvəlki illərdə multikulturalizmlə bağlı bədbin fikirlər səslənib. Əfsuslar olsun ki, bəzi dünya səviyyəli siyasətçilər də özlərinə rəva bilib multikulturalizmlə bağlı çox təhlükəli ifadələr işlətmişlər. Ümid edirəm ki, bu sahədə də müsbətə doğru dönüş yaranacaq və beynəlxalq ictimaiyyət daha dərinədən dərk edəcək ki, dünyanın multikulturalizmdən başqa yolu yoxdur. Azərbaycan öz tərəfindən bu istiqamətdə, əlbəttə ki, səylərini davam etdirəcək.

Bu il Azərbaycanda IV İslam Həmrəyliyi Oyunları keçiriləcək. Bu da çox önəmli beynəlxalq tədbirdir, bütün müsəlman aləminin həmrəylik oyunlarına biz evsahibliyi edəcəyik. Azərbaycan 2015-ci ildə ilk Avropa Oyunlarını keçirmişdir. Yəni bir ölkədə, bir şəhərdə iki il ərzində həm Avropa Oyunları keçirilib, həm də İslam Həmrəyliyi Oyunları keçiriləcək. Bu, təkə idman

tədbiri deyil. Əgər kimsə hesab edir ki, İslam Həmrəyliyi Oyunları idman tədbiridir, səhv edir. Bu, böyük siyasi tədbirdir, bu, böyük mədəni tədbirdir, bu, böyük ictimai hadisədir. Bu, bir daha Azərbaycanı müstəqil, öz dəyərlərinə, islam dəyərlərinə sadıq ölkə kimi, eyni zamanda, müasir ölkə kimi göstərir və bu gün islama qarşı çirkin kampaniya aparana da bir cavab olacaq. Çünki onlar islam haqqında rəy formalaşdırırlar ki, islam geridə qalmış sivilizasiyadır. Onlar öz imkanları hesabına həm mediada, həm ictimai fikirdə, həm müxtəlif qeyri-hökumət təşkilatları çərçivəsində rəy formalaşdırırlar ki, islam dünya üçün təhlükədir, islamı terrorizmlə eyniləşdirirlər, islamofobiyaya rəvac verirlər, xalqları dinə görə bölürlər, müsəlman qaçqınlarına qarşı hörmətsizlik edirlər. Avropa İttifaqına üzv olan bəzi ölkələrin rəhbərləri "Stop islam" deyirlər. Bəziləri deyirlər ki, biz miqrantları qəbul etməyə hazırıq, ancaq müsəlmanları yox. Bu, faşizmdir və faşizm harada yaranıb, – biz yaxşı bilirik və unutmamışıq. Faşizm islam aləmində yaranmayıb. Ona görə İslam Həmrəyliyi Oyunlarının çox böyük mənası var. Biz bu oyunları keçirməklə bir daha gücümüzü, imkanlarımızı göstərəcəyik, dini dəyərlərimizə sadıqlığımızı nümayiş etdirəcəyik, çalışacağıq ki, islam aləmini birləşdirək. Bizi bölmək, aramıza nifaq salmaq, bir-birimizə qarşı qoymaq istəyənlər öz hədəflərinə çatmamalıdırlar.

Azərbaycan islam aləmində çox böyük hörmətə malik bir ölkədir. Baxın, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının rəhbərləri bizim ölkəmizə necə yüksək qiymət verirlər. Bəzən bir-biri ilə yola getməyən müsəlman ölkələri də bizə böyük hörmətlə yanaşırlar. Nəyə görə? Çünki bizim siyasətimiz səmimidir, düzgündür, ədalətlidir, prinsipialdır və cəsarətlidir. Bax, budur bizim siyasətimiz.

Bütün bunları nəzərə alaraq mən 2017-ci ili Azərbaycanda "İslam Həmrəyliyi İli" elan edirəm.

Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Donald Tusk ilə görüşüb. Görüşdən sonra dövlətimizin başçısı və Aİ Şurasının prezidenti mətbuata birgə bəyanatla çıxış ediblər

(06.02.2017)

Prezident İlham Əliyevin bəyanatı

Əməkdaşlığımızın digər vacib sahəsi mədəniyyətlərarası dialoqdur. Bunu qeyd etdiyinə görə cənab prezidentə minnətdaram. Azərbaycan sivilizasiyalar və mədəniyyətlərarası dialoqa böyük sərmayələr yatırır. Biz Avropa Şurasına, eyni zamanda, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkəyik. Biz sivilizasiyalar arasında təbii, coğrafi və mədəni körpüyük. Azərbaycanın insan kapitalına, dinlərarası dialoqa qoyduğu sərmayə bu gün yaxşı nəticələr verir.

Prezident İlham Əliyev «Əl-Cəzirə» televiziyasına müsahibə verir

(08.02.2017)

Azərbaycan İslam sivilizasiyasının bir parçasıdır və biz bununla fəxr edirik. Biz tarixi, dini abidələrimizlə fəxr edirik. Sizə deyə bilərəm ki, Sovet İttifaqı dövründə Azərbaycanda yalnız 20-dən az məscid var idi, çünki ateizm dövründə məscidlərimizin böyük əksəriyyəti dağıdılmışdı. İndi isə 2000-dən artıq məscid var. Onlar müstəqillik dövründə tikilib. Biz onları təkcə tikməmişik, həm də tarixi məkanlarımızı, bütün məscidlərimizi bərpa etmişik və müsəlman aləminin ən qədim məscidlərindən biri Azərbaycanda, qədim Şamaxı şəhərində yerləşir. Şamaxı məscidi 743-cü ildə tikilib. Bax, bu, bizim tariximiz və mədəniyyətimizdir. Məqsədimiz ilk növbədə, müsəlman dünyasında birliyi gücləndirməkdir. "İslam Həmrəyliyi İli"nin elan olunması da elə bu deməkdir.

Düşünürəm ki, indi müsəlman dünyasının əvvəl heç zaman olmadığı qədər daha çox birliyə ehtiyacı var. Müsəlman dün-

yasında bu birlik çatışdır. Düşünürəm ki, Azərbaycan bu istiqamətdə mühüm rol oynayır. IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının təşkil olunması da bunu göstərir, çünki bu, təkə idman deyil, bu, təkə idmançıların bayramı olmayacaq, bu, müsəlman dünyasının gənclərini birləşdirəcək, onlar Bakıya gələcəklər, ölkəmizi görəcəklər, əlaqələr quracaqlar və bu əlaqələr bütün müsəlman gənclərinə ölkələr arasındakı əlaqələri gücləndirməyə kömək edəcək.

Biz islamofobiya meyillərinin artmasından, İslamın bəzi beynəlxalq media orqanları tərəfindən, necə deyərlər, terror dini kimi təqdim olunmasından çox narahatıq. Terrordan ən çox müsəlmanlar ziyan çəkib. Bizim qədim sivilizasiyamız, dəyərlərimiz, dünyaya töhfələrimiz var. Biz bunu nümayiş etdirməliyik. Azərbaycan Avropa ölkələrində çox işlər həyata keçirir, biz sərgilər, təqdimatlar təşkil edirik, İslam mədəniyyətini təbliğ edirik və beləliklə, göstəririk ki, qədim sivilizasiyaya maliklik və eyni zamanda, bununla Azərbaycanda müsəlman həmrəyliyini gücləndiririk. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələrinin hamısının arasında yüksək səviyyədə birlik mövcuddur. Biz sülh şəraitində yaşayırıq və heç zaman ayrı-seçkilik etmirik. Budur, irəli getməyin yolu.

Müsəlman ölkələri bizə çox böyük hörmətlə yanaşır. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı dəfələrlə Azərbaycanda çoxsaylı tədbirlər təşkil edib və Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində bizi tam dəstəkləyir. Beləliklə, bizim planlarımız bunlardır. Biz bununla bir daha müxtəlif hədəflərə nail olmaq, müsəlman aləmində birliyi möhkəmləndirmək işinə töhfəmizi vermək, Azərbaycanda həmrəyliyi daha da gücləndirmək və İslamı dünyaya sülh və mədəniyyət dini kimi təqdim etmək üçün daha çox çalışmaq istəyirik.

V Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb.
Prezident İlham Əliyev Forumun açılışında iştirak edib
(16.03.2017)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Özgələşdirmə və siyasi qarşিদurma, habelə sivilizasiyalara-rası dialoqun inkar olunması əvəzinə daha çox əməkdaşlıq, qarşılıqlı anlaşma və hörmətə üstünlük verilməlidir. Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafiya ölkəmizin regionda oynadığı rolu, bir növ, əvvəlcədən müəyyən edir və biz mədəniyyətlər və sivilizasiyalar arasında dialoqa töhfəmizi veririk.

İki aydan sonra Azərbaycan IV Dünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumuna evsahibliyi edəcəkdir. Bu da bir ənənəvi tədbirə çevrilmişdir və onun həmtəşkilatçıları UNESCO, ISESCO, Avropa Şurası, Dünya Turizm Təşkilatı və BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı kimi beynəlxalq təşkilatlardır. Yəni bu, bir qlobal tədbirdir, mən deyərdim ki, dünyada mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoq məsələlərinin müzakirəsinə həsr edilmiş bənzərsiz bir tədbirdir.

Azərbaycanın seçilməsi yalnız bizim bu tədbirin təşəbbüskarı olmağımız ilə bağlı deyil. Bu, bizim sivilizasiyalar və dinlər arasında oynadığımız körpü rolu ilə bağlıdır. Azərbaycanda dini dözümlülük və multikulturalizm ənənəsi artıq kifayət edir ki, biz belə bir müsbət tədbirin mərkəzində olaq.

Biz həmin foruma və bu hərəkata böyük əhəmiyyət veririk. Çünki bu gün dünyanın məhz buna ehtiyacı var. Çıxışımın əvəvəlində dediyim kimi, təəssüflər olsun ki, biz dialoq haqqında danışıyıq, ancaq əslində özgələşdirmənin şahidi oluruq. Tolerantlıq haqqında danışıyıq, ancaq nifrətin şahidi oluruq. Bunlar artmaqdadır və bu, hamımız üçün təhlükədir. İstər bunun baş verdiyi ölkələr olsun, istərsə də bundan əziyyət çəkənlər üçün.

Bu səbəbdən Azərbaycanın mədəniyyət körpüsü rolu olduqca vacibdir. Eyni zamanda bu gün ölkəmizin müsbət, dayanıqlı, təhlükəsiz və sabit inkişafı onu nümayiş etdirir ki, yalnız qarşılıqlı etimad və multikulturalizm, habelə başqalarının ənənə, din və kökünə hörmət ruhunda uğura imza atmaq olar.

Azərbaycan çoxkonfessiyalı və çoxmillətli ölkədir və bu, bizim böyük sərvətimizdir. Biz nümayiş etdiririk ki, yalnız bu yolla inkişaf etmək olar. Özünütəcrid, nifrət hislərinin bəslənilməsi və ya özünün digərlərindən üstün tutulması bumeranq effekti verəcək və nəticədə bu işlə məşğul olanların özlərinə xələl gətirəcək.

**Prezident İlham Əliyev Novruz bayramı münasibətilə
ümumxalq şənliyində iştirak edib**
(18.03.2017)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycan dövləti möhkəm milli-mənəvi dayaqlar üzərində qurulubdur. Biz öz mədəniyyətimizi, incəsənətimizi, ana dilimizi, bayramlarımızı qoruyuruq, yaşadıırıq. İyirmi beş illik müstəqillik dövrü onu göstərir ki, ancaq milli köklər üzərində qurulmuş dövlətlər uğur qazana bilər və o dövlətlərin gələcəyi var. Azərbaycan dəyərləri, milli-mənəvi dəyərlərimiz bizim üçün hər şeydən üstündür. Şadam ki, gənc nəsil də bu ruhda, vətənpərvərlik ruhunda, milli ruhda tərbiyə alır və bu gün Vətəni sevmək hər bir Azərbaycan vətəndaşı haqlı olaraq Vətəni ilə fəxr edir.

Biz bu il İslam Həmrəyliyi Oyunlarını keçirəcəyik. Bu, növbəti dəfə ölkəmizin potensialını göstərəcək və eyni zamanda, İslam həmrəyliyinə də növbəti töhfəmiz olacaq. Çünki buna böyük ehtiyac var. Bu Oyunlar təkcə idman yarışığı deyil. Bu Oyunlar bütün İslam aləmini bir araya gətirəcək. Əfsuslar olsun ki, bəzi müsəlman ölkələri arasında münasibətlər, yumşaq desək, lazımi səviyyədə deyil. Azərbaycan isə çalışır ki, müsəlman aləmində birlik möhkəmlənsin, güclənsin. Bu, bizim ailəmizdir. Biz bu ailənin üzvüyük. Ona görə, biz istəyirik ki, bu ailədə əmin-amanlıq, inkişaf olsun, müharibələrə, münaqişələrə son qoyulsun.

**Prezident İlham Əliyev Bakıda IV Ümumdünya
Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun rəsmi açılışında
iştirak edib**

(05.05.2017)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Altı il bundan əvvəl biz bu təşəbbüsü irəli sürdük və birinci Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu Bakıda keçirilmişdir. O vaxtdan bəri beynəlxalq gündəlikdə duran ən mühüm məsələlərdən olan mədəniyyətlərarası dialoqun müzakirə edildiyi bu Forum qlobal beynəlxalq tədbirə çevrilmişdir.

Azərbaycan əsrlər boyunca sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin bir-birinə qovuşduğu məkan olmuşdur. Bizim coğrafiyamız və tariximiz, habelə Azərbaycandakı inkişaf onu nümayiş etdirir ki, mədəniyyətlərarası dialoq həm tarixən, həm də bu gün vacib məsələlərdən biri olaraq qalır. Çünki əks təqdirdə, dünya daha çox təhlükələrə məruz qalacaqdır.

Tarix, ənənələr və coğrafiyamız bizə onu diktə edib ki, Azərbaycan sivilizasiyaların qovuşduğu bir məkan ola bilər və bu, məhz belə də olmalıdır. Əsrlər boyu Azərbaycanda xalqlar həmişə müxtəliflik mühitində yaşayıb. Multikulturalizm, etnik və dini müxtəliflik tariximizin bir parçası və bugünkü reallıqdır. Biz bununla fəxr edirik.

Bu gün Azərbaycan çoxmillətli, çoxkonfessiyalı ölkədir ki, burada bütün etnik qrup və dinlərin nümayəndələri sülh və harmoniya şəraitində yaşayırlar. Bizim tarixi abidələrimiz də Azərbaycanın mədəni müxtəlifliyini və onun qədim tarixini aydın şəkildə nümayiş etdirir. Fəxr edirik ki, dünyanın ən qədim məscidlərindən biri – 743-cü ildə inşa olunan Cümə məscidi Azərbaycanın qədim şəhərlərindən biri sayılan Şamaxıda yerləşir. Dünyanın ən qədim kilsələrindən olan, Qafqaz Albaniyası dövləti dövrünə aid kilsə Azərbaycanın digər qədim şəhəri Şəkidə yerləşir.

Bakının yaxınlığında yerləşən və atəşpərəstlik dininə məxsus olan Atəşgah Məbədi də bizim tarixi və dini müxtəlifliyimizi nümayiş etdirir. Bu gün Azərbaycanda məscid, kilsə və sinaqoqlar dövlət tərəfindən qorunur. Onların bir çoxunun dövlətin maliyyə

dəstəyi ilə inşa olunması bizim tariximizi və bu sahədə olan siyasətimizi nümayiş etdirir.

Azərbaycanda multikulturalizm dövlət siyasətidir. Eyni zamanda, bu, bizim həyat tərzimizdir. Multikulturalizmin nisbətən yeni və bəzən çətin tələffüz edilən termin olmasına baxmayaraq, multikulturalizm ideyaları hər zaman ölkəmizdə mövcud olmuşdur. Tarixi dönmədən və siyasi sistemdən asılı olmayaraq, xalqımız hər zaman istər ölkədə, istərsə də onun hüdudlarından kənarında multikulturalizmi fəal müdafiə və təşviq etmişdir.

Əslində, 2011-ci ildə ilk dəfə mədəniyyətlərarası dialoq forumunun təşkil edilməsi ideyası tariximiz, reallığımız və həmçinin belə məsələlərin müzakirəsi üçün geniş formatın yaradılması arzumuzdan qaynaqlanırdı. Bu gün buna əvvəlkindən daha çox ehtiyac var. Təəssüf olsun ki, bu gün dünyada narahatlıq doğuran bəzi tendensiyalar mədəniyyətlərarası dialoqla deyil, özgələşmə ilə nəticələnir. Biz mütəmadi surətdə bunun şahidi oluruq. Dünyanın müxtəlif yerlərində münaqişə, qarşıdurma və vətəndaş müharibələrinin səbəbi müxtəlif din və etnik qrup nümayəndələrinin arasında anlaşmanın olmamasıdır. Bizim multikulturalizm siyasətimiz xalqımız tərəfindən tam dəstəklənir və 2016-cı il Azərbaycanda "Multikulturalizm İli" elan edilmişdi. Bu il isə ölkəmizdə "İslam Həmrəyliyi İli" elan edilib. Azərbaycanda gündəlik həyatın bu hər iki çox vacib elementinin birləşməsi, ilk növbədə, cəmiyyətimizin vəziyyətini, dövlət siyasətimizi nümayiş etdirir, eyni zamanda, regionda daha da yaxşı anlaşmaya səbəb olur.

Biz məhz bu məsələlərin müzakirəsinə həsr olunmuş bir neçə beynəlxalq tədbir təşkil etmişik. Azərbaycan artıq 5 dəfə Beynəlxalq Humanitar Forum təşkil edib. Bir neçə il bundan əvvəl Dünya Dini Liderlərinin Zirvə Görüşünü təşkil etmişik. Ötən il Bakı BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumuna uğurla ev sahibliyi etdi. Nəhayət, biz 4-cü dəfədir ki, toplaşaraq mədəniyyətlərarası dialoq məsələsini müzakirə edirik.

Bütün bunlar bizə gərginlik və risklərin azaldılması, müxtəlif xalqlar və dinlər arasında daha yaxşı anlaşmanın təmin olunması yollarını müəyyənləşdirməyə yardım edir. Hesab edirəm ki,

Azərbaycanın tarixi və bugünkü inkişafı uğur qazanmağın mümkünlüyünün yaxşı nümunəsidir.

Multikulturalizmə münasibət fərqlidir. Biz bəzən müəyyən ictimai və siyasi xadimdən, habelə dövlət rəhbərlərindən skeptik fikirlər eşidirik. Hesab edirəm ki, biz söylərimizi birləşdirsək, – bu gün burada beynəlxalq ictimaiyyətin mütləq əksəriyyətini təmsil edən nümayəndələr iştirak edirlər, – nümayiş və sübut edə bilərik ki, multikulturalizm yaşayır və onun alternativini yoxdur. Onun alternativini yalnız ksenofobiya, islamofobiya, antisemitizm, irqçilik və ayrı-seçkilik ola bilər. Multikulturalizm yalnız bir tendensiya deyil, o, eyni zamanda, dünyanı daha təhlükəsiz etməyin yeganə yoludur.

Azərbaycan 2008-ci ildə çox vacib prosesin təşəbbüskarı olmuşdur və o, sonradan “Bakı prosesi” adlandırılmışdır. Bu gün həmin təşəbbüs beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bu təşəbbüs də artıq çıxışında qeyd etdiyim amillərdən qaynaqlanırdı. Bununla yanaşı, Azərbaycan həm İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, həm də Avropa Şurasının üzvü olan məhdud sayda dövlətlərdən biridir.

Avropa Şurası ölkələrinin nazirlərinin 2008-ci ildə toplantısını təşkil edərkən biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin müvafiq nazirlərini də dəvət etdik. Yəni, ilk dəfə idi ki, belə böyük tədbir təşkil edildi və 100-dən artıq dövlətin nümayəndəsi mədəniyyətlərarası münasibətlər mövzusunun müzakirə etmək üçün bir araya gəldi.

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü kimi Azərbaycan 2009-cu ildə nazirlər səviyyəsində toplantıya ev sahibliyi etdi. O vaxt biz Avropa Şurasına üzv dövlətlərin nazirlərini Bakıya dəvət etdik. Bu təşəbbüs və bu format sonradan “Bakı prosesi” adlandırıldı və biz bununla fəxrhlənirik. Birincisi, ona görə ki, bu, bizim təşəbbüsümüz idi. İkincisi isə ona görə ki, Bakı və Azərbaycan mədəniyyətlərarası dialoqun mərkəzi olmağa layiqdir.

Gələcək il biz “Bakı prosesi”nin 10-cu ildönümünü qeyd edəcəyik. Azərbaycan Hökuməti və BMT-nin Sivilizasiyalar Alıyansı tərəfindən mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində liderlik xidmətlərinə görə “Bakı Prosesi Mükafatı”nın təsis edilməsi tə-

şəbbüsü irəli sürülüb ki, həmin mükafat mədəniyyətlərarası və sivilizasiyalararası dialoqun təşviqində olduqca fəal rol oynamış şəxslərə təqdim ediləcəkdir.

Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş daha bir mühüm təşəbbüs Bakıda Avropa Oyunlarının keçirilməsi idi. Digər qitə oyunlarından fərqli olaraq, Avropada belə oyunlar heç vaxt təşkil edilməmişdi. Avropa Olimpiya Komitəsi belə bir oyunların keçirilməsi qərarını qəbul edəndə onlara ev sahibliyi etmək arzusunda olan ölkələrin sayı az idi. Səmimi desək, Azərbaycan Oyunların təşkilini öz üzərinə götürməyi təklif edən yeganə dövlət idi. Belə olmasaydı, həmin Oyunlar heç vaxt təşkil edilməyəcəkdi.

2015-ci il ilk Avropa Oyunlarının keçirilməsi ili oldu. Oyunlar Bakıda 5 mindən artıq avropalı idmançının iştirakı ilə baş tutdu. Təbii ki, bu Oyunlar bir idman tədbiri idi, lakin hesab edirəm ki, onların rəmzi mənası da var idi. Çünki ilk dəfə təşkil olunan Avropa Oyunları bir müsəlman ölkəsində keçirilirdi. Bu, multikulturalizmin və dini dözümlülüyün göstəricisi idi. Oyunlar yüksək səviyyədə təşkil edildi. İdmançılar, qonaqlar olduqca məmnun və xoşbəxt idilər – istər təşkilatçılıq səviyyəsi, istərsə də Azərbaycan xalqı tərəfindən qarşılanma baxımından. Xalqımız avropalı qonaqlara özünün ənənəvi qonaqpərvərliyini nümayiş etdirdi.

Bir həftədən sonra biz bütün müsəlman ölkələrini təmsil edən 3 min idmançının iştirakı ilə IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının açılışını edəcəyik. Yəni, iki il müddətində eyni şəhərdə Avropa Oyunları ilə yanaşı, İslam Həmrəyliyi Oyunlarının keçirilməsi bizim siyasətimizin və niyyətimizin göstəricisidir. Əminəm ki, burada güclü rəqabət olacaqdır. Ancaq bir daha da qeyd etmək istəyirəm ki, bu, sadəcə idman tədbiri deyil. Bu, insanları birləşdirən hadisədir. Bizim İslam aləmində, ilk növbədə, birliyə ehtiyacımız var.

Təəssüf ki, terrorçuluqdan ən çox əziyyət çəkən məhz elə müsəlman dövlətləridir. Azərbaycan İslam dəyərlərinin təbliği baxımından çox vacib rol oynayır. Biz Avropa paytaxtlarında müxtəlif beynəlxalq tədbirlər – təqdimat və sərgilər təşkil edərək qədim İslam mədəniyyətini təbliğ edirik. Azərbaycan islamofobiya və İslamı terrorçuluqla əlaqələndirmə əleyhinə ən fəal mübarizə

aparan ölkələrdəndir. Yəni, regionumuzu daha təhlükəsiz etmək üçün bizim müsəlman dünyasında birliyə ehtiyacımız var. Eyni zamanda, gərginliyin azaldılması üçün bizim İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Şurası və digər beynəlxalq təsisatlar arasında əlaqələndirməyə ehtiyacımız var.

Beləliklə, mədəniyyətlərarası dialoq haqqında danışıqda biz aydın şəkildə anlayırıq ki, həmin dialoqun uğurunun təsirini hər bir sahədə – siyasi həyatda, təhlükəsizlik ilə bağlı sahələrdə və iqtisadi əməkdaşlıqda görmək olar. Proqnozlaşdırılan tərəfdaşlığa və qarşılıqlı etimada söykənən münasibətlər olmadığı halda istənilən dövlət üçün qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaq çox çətin olar.

Bu təşəbbüslər və Azərbaycanın uğur hekayəsi, onun multikulturalizmin mərkəzinə çevrilməsi, – yeri gəlmişkən, biz Azərbaycanda Multikulturalizm Mərkəzi yaratmışıq, – onu nümayiş etdirir ki, biz həm doğru yol ilə, həm də uğurla irəli gedirik. Bütün dünyanı əhatə edən bu Forum da bizim niyyətimizin bariz nümunəsidir.

28 May – Respublika Günü münasibətilə rəsmi qəbul keçirilib. Prezident İlham Əliyev rəsmi qəbulda iştirak edib
(26.05.2017)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Azərbaycanda bundan sonra da millətlərarası, dinlərarası münasibətlər ən yüksək səviyyədə öz həllini tapacaq. Biz indi bir çox ölkələr üçün nümunəyik. Bunu artıq heç kim gizlətmir. Nəinki ölkəmizdə keçirilmiş beynəlxalq tədbirlər, eyni zamanda, Azərbaycanda mövcud olan vəziyyət bir çox ölkələr üçün nümunədir. Həmkarlarım və təmasda olduğum xarici qonaqlar bunun sirrini öyrənmək üçün mənə dəfələrlə suallar verirdilər. Bunun sirri çox sadədir. Sadəcə olaraq, düzgün siyasət aparılmalıdır, inkişaf olmalıdır, savadlılıq artmalıdır, milli və

dini siyasət düzgün aparılmalıdır. Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların, bütün dinlərin nümayəndələri özlərini rahat hiss etməlidirlər. Bu gün bu vəziyyət realıqdır. Azərbaycanda bütün xalqların nümayəndələri bir ailə kimi, mehribanlıq, sülh, qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşayırlar. Bu da bizim böyük sərvətimizdir, gücümüzdür və biz bunu qoruyuruq, qorumalıyıq. Şadam ki, bizim siyasət, bu istiqamətdə atılan addımlar xalq tərəfindən tam dəstəklənir. Ona görə, bu gün Azərbaycan dünyada multikulturalizmin mərkəzi sayılır.

Bununla bərabər, biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizə sadıq. Təsadüfi deyil ki, keçən il Azərbaycanda “Multikulturalizm İli”, bu il “İslam Həmrəyliyi İli” elan edilmişdir. Bu, bir daha göstərir ki, öz köklərinə bağlı olan xalq və dövlət həmişə düzgün siyasət aparacaq. Milli dəyərləri möhkəm olan xalq həmişə uğur qazanacaq, inkişaf edəcək. Hesab edirəm ki, Azərbaycan modeli, o cümlədən bu istiqamətdə əldə etdiyimiz uğurlar bir çox ölkələr üçün çox cəlbedicidir. Həm ənənələr, tariximiz, mədəniyyətimiz, dinimiz bizim üçün müqəddəsdir, eyni zamanda, biz dünyaya açıq, müasir, bütün ölkələrlə yaxşı münasibətlər qurmağa çalışırıq.

**Prezident İlham Əliyev müqəddəs Ramazan ayı
münasibətilə iftar mərasimində iştirak edib**
(20.06.2017)

Prezident İlham Əliyevin nitqi

Heydər Əliyev ölkəmizin bütün istiqamətlər üzrə əsas inkişaf strategiyasını müəyyən etmişdir, onu həyata keçirmişdir. O cümlədən dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi işində Ulu Öndərin xüsusi rolu olmuşdur. Onu da qeyd etməliyəm ki, 1993-cü ilə qədər bütün sahələrdə olduğu kimi, dini məsələlər sahəsində də vahid siyasət yox idi. Bu boşluq, əlbəttə ki, özündə çox böyük risklər saxlayırdı. 1993-cü ildən etibarən bütün istiqamətlər üzrə – xarici siyasət, daxili siyasət, iqtisadi, təhlükəsizlik məsələlərinin həlli, o cümlədən dövlət-din münasibətləri istiqamətlərində ardıcıl

siyasət formalaşmağa başlamışdır. Bu siyasətin əsas prinsipləri bu gün də bizim üçün aktualdır. Bugünkü Azərbaycan bu möhkəm təməl üzərində inkişaf edir və inkişaf edəcəkdir.

Ənənəvi iftar süfrəsinin təşkilində də Ulu Öndər və şeyx həzrətləri nümunə göstərmişlər. Əslində, bu ənənəvi iftar məclisləri din-dövlət münasibətlərinin tərkib hissəsidir.

Biz nümunə və yol göstəririk ki, dövlət-din münasibətləri necə qurulmalıdır. Bu sahədə əldə edilmiş nailiyyətlərə görə Azərbaycan bir çox ölkələr üçün nümunə ola bilər. Azərbaycanda dövlət dini məsələlərə qarışmır, əksinə, çalışır ki, kömək göstərsin. Dövlət xətti ilə təmir edilmiş və tikilmiş tarixi məscidlərimiz, dini abidələrimiz, eyni zamanda, kilsələr, sinaqoqlar artıq bunun bariz sübutudur. Din də dövlət işinə, siyasi işlərə qarışmır. Hesab edirəm ki, bu da nümunəvi bir yanaşmadır. Bununla bərabər dövlət və din bir yerdədir. Çünki bizim amalımız birdir. Biz istəyirik ki, ölkəmiz daha da möhkəmlənsin, daha da güclənsin, Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşasın və dinamik inkişafımız uzunmüddətli və dayanıqlı olsun. Ona görə din-dövlət münasibətlərinin sağlam zəmində formalaşması bizim böyük sərvətimizdir. Yəni də deyirəm, bizim bu nümunəmiz hesab edirəm ki, bir sıra ölkələr üçün çox cəlbedicidir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycana gələn xarici qonaqlar, o cümlədən dini liderlər bizim təcrübəmizi öyrənirlər, maraqlanırlar və Azərbaycan reallıqları ilə tanış olarkən, əlbəttə, daim öz hörmətlərini ifadə edirlər.

Keçən Ramazan ayından ötən dövr ərzində Azərbaycanda dinamik inkişaf davam etdirilmişdir, bir çox önəmli hadisələr baş vermişdir. Onların arasında Roma Papasının Azərbaycana səfərini xüsusi qeyd etmək istərdim. Roma Papasının səfəri Müqəddəs Taxt-Tacın Azərbaycana olan münasibətinin təzahürüdür. Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan ilk müsəlman ölkələrindən biridir ki, Roma Papası bu ölkəyə səfər edibdir. Səfər zamanı onun bəyanatları Azərbaycanda dinlərarası münasibətlərə verilən yüksək qiymətdir. Əlbəttə, biz – Azərbaycanda yaşayan və bu siyasəti aparən insanlar bilirik ki, bu, bizim böyük sərvətimizdir, ancaq, eyni zamanda, bunu artıq dünya da bilir və dünyanın nüfuzlu şəxsiyyətləri bunu qeyd edirlər.

Onu da qeyd etməliyəm ki, Roma Papası Heydər məscidində Azərbaycanda bütün ənənəvi dini icmaların rəhbərləri ilə də görüşmüşdür. Bu görüşün də çox böyük rəmzi mənası var. Çünki Roma Papası ilə həmin görüşdə bax, bu gün masa arxasında əyləşən və digər dini icmaların rəhbərləri də iştirak etmişlər. Bu, yenə də dünyaya göndərilən növbəti bir mesaj idi ki, dinlərarası münasibətlər necə həll olunmalıdır. Azərbaycan ictimaiyyəti onu da yaxşı bilir ki, dini bayramlarda, mərasimlərdə bütün dini icmalar fəal iştirak edirlər. Yeni tikilmiş məscidlərdə və əsaslı təmir olunan tarixi məscidlərimizdə bütün konfessiyaların nümayəndələri nəinki iştirak edir, hətta çıxış edirlər. Hesab edirəm ki, bu da dünya miqyasında nadir bir təcrübədir və bu təcrübənin müəllifi Azərbaycandır.

Bir çox sahələrdə Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş təşəbbüslər yenilik, yeni dinamika, yeni yanaşma gətirir. Biz bəzi stereotipləri qıraraq bir çox sahələr üzrə, o cümlədən dini məsələlərin həlli işində yeni davranış formatını təqdim edirik. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanda bu sahədə görülən işlər, əldə edilmiş nailiyyətlər, demək olar, bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Onu da qeyd etməliyəm ki, bizim təşəbbüsümüzlə başlanan və inkişaf edən müxtəlif tədbirlər, forumlar sonrakı mərhələdə beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də dəstəklənir. Mən buna misal olaraq bu il keçirilmiş IV Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunu qeyd edə bilərəm. Biz bu Forumu bir təşəbbüs kimi irəli sürdük. Amma bu gün dünyanın aparıcı beynəlxalq təşkilatları – UNESCO, ISESCO, Avropa Şurası, Ümumdünya Turizm Təşkilatı və digər qurumlar bu Forumun təşkilatçılarıdır. Belə mötəbər tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi həm bizim siyasətimizi, niyyətimizi göstərir və eyni zamanda, bütün dünyaya göstərir ki, bu gün dünyada multikulturalizmin mərkəzi olan ölkə var, bu ölkənin adı Azərbaycandır.

Bizim təşəbbüsümüzlə 2008-ci ildə “Bakı prosesi” başlamışdır. Bu gün “Bakı prosesi” ən yüksək kürsülərdən hörmətlə qeyd edilir. Deyə bilərəm ki, “Bakı prosesi” dünya miqyasında aparıcı istiqamətdir. Dinlərarası münasibətlər bu proses çərçivəsində öz həllini tapır. Biz bu işlərə təqribən 10 il bundan əvvəl çox fəal

başlamışıq. O vaxt hələ bu gün mövcud olan təhlükələr, risklər yox idi. Bu risklər son 5-6 il ərzində yarandı. Həm müsəlman aləmində, digər yerlərdə, Avropada narahatedici məqamlar əfsuslar olsun ki, kifayət qədər çoxdur. Amma biz bu məsələyə diqqət yetirəndə, bu təşəbbüsləri irəli sürəndə bu təhlükələrin böyük əksəriyyəti mövcud deyildi. Yəni, vaxtında atılmış addımlar hesab edirəm ki, dinlərarası münasibətlərdə, sivilizasiyalararası məsələlərdə öz müsbət rolunu oynayır. Bu gün Azərbaycan bu sahədə də nümunəvi ölkə kimi qeyd edilir və tanınır.

Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan dövləti çox möhkəm milli dəyərlər üzərində qurulubdur. İslam dəyərləri isə milli dəyərlərimizin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Yəni, bizim çox möhkəm təməlimiz var. Bu, bizim milli dəyərlərimizdir və bu dəyərlər bizim üçün hər şeydən üstündür. Biz çalışırıq və nail oluruq ki, gənc nəsil də milli ruhda böyüyür, yetişir. Milli dəyərlər bizim üçün həmişə ən prioritet məsələ olmalıdır.

Bununla bərabər, Azərbaycan dünyəvi, müasir, dünyaya açıq olan dövlətdir. Azərbaycanda radikalizm, fundamentalizm yoxdur, daxildə hər hansı təhlükə mənbəyi yoxdur. Bunun səbəbi təkcə bizim hansısa inzibati addımlarımız deyil. Bunun səbəbi cəmiyyətdə mövcud olan ab-havadır. Radikalizm, terrorizm harada canlanır, harada baş qaldırır?! O ölkələrdə ki, savadlılıq yoxdur. O ölkələrdə ki, sosial ədalət pozulur. O ölkələrdə ki, ədalətsizlik mövcuddur və səfalət yaşanır. Ona görə radikalizmə qarşı ən gözəl sığorta sosial ədalətdir, maddi rifahdır, savadlılıqdır, düzgün siyasətdir. Bu amillər olan yerdə radikalizm üçün heç bir əsas yoxdur. Düzdür, kənardan ölkəmizə müdaxilə oluna bilər. Ancaq Azərbaycan bu müdaxiləyə qarşı öz tədbirlərini görən, Azərbaycan xalqının rahat həyatını təmin edən kifayət qədər güclü dövlətdir.

Avropa ölkələri ilə, müsəlman ölkələri ilə və digər ölkələrlə biz çox gözəl münasibətlər qura bilmışıq. Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun inkişafında, – bu gün mən tam qətiyyətlə bunu deyirəm, – əvəzolunmaz rol oynayır və bundan sonra da biz bu rolu oynayacağıq. Bu, bir növ bizim məsuliyyətimizdir, eyni zamanda, bu, bizə lazımdır. Biz istəyirik ki, Azərbaycanda dinlərarası münasibətlər həmişə indiki kimi olsun. Azərbaycanda

bütün dinlərin, millətlərin nümayəndələri həmişə bir ailə kimi yaşasın, necə ki, bu gün yaşayırlar. Bax, bizim siyasətimiz bundan ibarətdir. Mən demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, öz xalqına, dininə hörmət başqa dinə, xalqa olan hörmətdən başlayır. Budur, bizim siyasətimiz və bu siyasət Azərbaycan ictimaiyyəti tərəfindən tam bəyənilir və dəstəklənir.

Biz Bakıda erməni kilsəsini bərpa etdik və onu qoruyuruq. Ermənilər isə işğal edilmiş torpaqlarda bizim məscidlərimizi dağıdıblar. Bənzəri Cocuq Mərcanlıda tikilən həmin o Gövhərağa məscidi dağılmış vəziyyətdədir. O binanı dağıtmaq olar, amma düşmən bilməlidir ki, dağılmış məscidlər bizim qəlbimizdə yaşayır. Biz bu məscidləri qəlbimizdə ucaltmışıq və torpaqlar işğaldan azad olunandan dərhal sonra iki ay ərzində gözəl məscid tikilib istifadəyə verilib. Bunun çox böyük tarixi mənası var. Mən əminəm ki, biz işğal edilmiş bütün torpaqlara qayıdacağıq, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək və o torpaqlarda da belə gözəl iftar süfrələri açılacaq, İnşallah.

**Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin birinci yarısının
sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran
vəzifələrə həsr olunan iclası keçirilib
(12.07.2017)**

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

Bu il IV Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu keçirilmişdir. Bu da bizim təşəbbüsümüzlə bir neçə il bundan əvvəl ilk dəfə keçirilmiş tədbirdir. Builki tədbirdə Azərbaycanla bərabər dünyanın altı aparıcı beynəlxalq təşkilatı Forumun təşkilatçısı kimi çıxış etmişdir. Forumda aparılmış müzakirələr və qəbul edilmiş qərarlar əlbəttə ki, multikulturalizm dəyərlərinin möhkəmlənməsinə xidmət edir. Azərbaycan Forum çərçivəsində bir daha multikulturalizmin mərkəzlərindən biri kimi qeyd olundu. Əlbəttə ki, belə tədbirlərin ölkəmizdə keçirilməsi həm bizim beynəlxalq nüfuzumuzu artırır və eyni zamanda, bu tədbirlər dünyada gedən müsibət proseslərə öz töhfəsini verməkdədir.

**Prezident İlham Əliyev Astanada İslam Əməkdaşlıq
Təşkilatının elm və texnologiya üzrə birinci Sammitində
iştirak edib**

(10.09.2017)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəal üzvüdür. Son bir neçə ildə Azərbaycanda İƏT-ə üzv ölkələrin xarici işlər, mədəniyyət, turizm, təhsil, əmək və digər nazirlərinin 10-a yaxın görüşü keçirilmişdir. Biz təşkilata üzv ölkələrlə həm iki-tərəfli formatda, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində fəal əməkdaşlıq edirik. Azərbaycan üzv olduğu beynəlxalq təşkilatlarda müsəlman ölkələrini daim dəstəkləyir. İƏT də öz növbəsində Azərbaycana böyük dəstək göstərir və ölkəmizin apardığı siyasətə yüksək qiymət verir.

Azərbaycan İslam həmrəyliyi işinə böyük töhfə verir. Biz dünyanın müxtəlif bölgələrində baş qaldıran islamofobiyaya qarşı fəal mübarizə aparırıq. Biz müsəlmanlara qarşı törədilən cinayətləri, xüsusilə də son vaxtlar Myanmada Rohingiya müsəlmanlarına qarşı həyata keçirilən qətlə və kütləvi zorakılıq hallarını qətiyyətlə pisləyirik. Biz beynəlxalq təşkilatları, dünya ictimaiyyətini, siyasi və dini liderləri Myanmada baş verən hadisələrin qarşısının alınması üçün zəruri addımlar atmağa çağırırıq. Yeri gəlmişkən, bildirmək istəyirəm ki, sentyabrın 8-də Azərbaycan Rohingiya qaçqınlarına humanitar yardım – 100 ton ərzaq məhsulu göndərmişdir.

2017-ci il Azərbaycanda “İslam Həmrəyliyi İli” elan olunub. Eyni zamanda, bu il Azərbaycanda IV İslam Həmrəyliyi Oyunları keçirilmişdir. Bu möhtəşəm dostluq və qardaşlıq bayramında 50-dən çox müsəlman ölkəsi iştirak etmişdir. Əminəm ki, üç minə yaxın idmançı və minlərlə qonaq Bakıdan ən xoş təəssüratlarla ayrılmışdır.

**Prezident İlham Əliyev BMT-nin Baş Assambleyasının
72-ci sessiyasının açılışında iştirak edib**
(20.09.2017)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan müasir, sabit və demokratik ölkədir. Demokratiyanın inkişafı və insan hüquqlarının müdafiəsi hökumətimizin əsas prioritetlərindəndir. Azərbaycanda bütün fundamental azadlıqlar, o cümlədən ifadə, mətbuat, yığıncaq və dini azadlıqlar tam şəkildə təmin edilir.

Azərbaycan dünyanın tanınmış multikulturalizm mərkəzlərindən biridir. Multikulturalizm Azərbaycanda dövlət siyasətidir. Bütün etnik qrupların və dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda sülh və harmoniya şəraitində yaşayırlar. Azərbaycanda 2016-cı il "Multikulturalizm İli", 2017-ci il isə "İslam Həmrəyliyi İli" elan olunmuşdur.

Ərazisində demək olar ki, milli azlıqlar olmadığı, monoetnik ölkə kimi tanınan və ksenofobiya dövlət siyasəti olan Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan çoxmillətli ölkədir, cəmiyyətimizin mədəni, etnik və dini müxtəlifliyi böyük sərvətimizdir. İslamofobiyanı pik həddinə çatdırmış Ermənistan işğal olunmuş ərazilərdə bütün məscidlərimizin dağıdılması kimi bir çox vandalizm aktlarını törətmişdir.

Azərbaycan dinlərarası dialoqun gücləndirilməsinə yönəlmiş çox sayda beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etmişdir. Onların sırasında BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunu, Dünya Dini Liderlər Forumunu, dörd dəfə keçirilmiş Mədəniyyətlərarası Dialoq və beş dəfə keçirilmiş Bakı Beynəlxalq Humanitar forumlarını və digər mühüm tədbirləri qeyd etmək olar. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının və Avropa Şurasının üzvü olan Azərbaycan 2008-ci ildə BMT-nin dəstəklədiyi "Bakı Prosesi"nə start verdi. "Bakı Prosesi"nin əsas məqsədi müsəlman aləmi ilə Avropa arasında dialoqu, tərəfdaşlığı və əməkdaşlığı gücləndirməkdir.

2015-ci ildə Azərbaycan birinci Avropa Oyunlarına ev sahibliyi etdi. 50 ölkədən gəlmiş 6000 atlet həmin Oyunlarda iştirak

etdi. 2017-ci ildə Azərbaycan 54 ölkəni təmsil edən təxminən 3000 idmançının iştirakı ilə dördüncü İslam Həmrəyliyi Oyunlarına ev sahibliyi etdi.

İki il ərzində paytaxtımız Bakıda Avropa və İslam Oyunları keçirildi. Bu, həmçinin multikulturalizmin təşviq edilməsinə böyük töhfə oldu.

**Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqı Şurasının
nümayəndə heyətini qəbul edib**
(04.10.2017)

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

Azərbaycan çoxmillətli və çoxkonfessiyalı ölkədir. Bunu siz də qeyd etdiniz və bu, məlum məsələdir ki, bizim ölkədə dini və etnik tolerantlıq yüksək səviyyədədir. Biz multikulturalizmin mərkəzlərindən biri kimi tanınırıq və ötən il Azərbaycanda “Multikulturalizm İli” elan edilib. Bütün etnik və dini qrupların nümayəndələri Azərbaycanda sülh şəraitində, bir ailə kimi yaşayır və hesab edirəm ki, bu, bizim uğurlu inkişafımızın vacib elementidir. Yeri gəlmişkən, düşünürəm ki, bu məsələ müzakirələrin bir hissəsi olmalı və sazişə daxil edilməlidir. Azərbaycan Avropa ilə müsəlman dünyası arasında coğrafi körpü rolu ilə yanaşı, mədəni və müəyyən dərəcədə siyasi körpü rolunu oynayır. 2008-ci ildə biz “Bakı prosesi”nə start verdik. Həmin il biz Avropa Şurasına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin iclasına İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan ölkələrin müvafiq nazirlərini dəvət etdik. İlk dəfə idi ki, 100-dən artıq dövlətin nümayəndəsi bir araya gəldi və artıq bu gün o, “Bakı prosesi” adlanır. Həmin proses inkişaf etməkdə davam edir və BMT tərəfindən dəstəklənir. Müasir, dünyəvi müsəlman ölkəsi kimi Azərbaycanın rolu artır və deyərdim ki, ölkəmizdə cəmiyyətin dünyəvilik statusunun dəstəklənməsi üçün gördüyümüz işlər təkcə bizim üçün deyil, region üçün də olduqca əhəmiyyətlidir.

**Prezident İlham Əliyev Soçidə MDB Dövlət Başçıları
Şurasının məhdud tərkibdə iclasında iştirak edib**
(11.10.2017)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan beynəlxalq humanitar əməkdaşlıqda mühüm rol oynayır. Bizim ölkədə müntəzəm surətdə beynəlxalq xarakterli mühüm tədbirlər keçirilir. Onların arasında Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin himayəsi altında keçirilən və artıq ənənə halı almış Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunu xüsusi qeyd etmək istərdim. Deyə bilərəm ki, bu Forum müəyyən mənada nadir, əsasən humanitar əməkdaşlıq, konfessiyalararası dialoq, sivilizasiyaların dialoqu ilə bağlı məsələlərə diqqət yetirən tədbirə çevrilib. Azərbaycanda həm də mütəmadi olaraq Mədəniyyətlərarası Dialoq üzrə Beynəlxalq Forum keçirilir. Bu Forumun gündəliyi də Bakı Humanitar Forumunun gündəliyi ilə təxminən eynidir. Beləliklə, Azərbaycan hər il bu mövzularda diskussiyalar üçün məkana çevrilir. Düşünürəm ki, multikulturalizm, konfessiyalararası dialoq ilə bağlı məsələlər üzərində diqqətin cəmləşdirilməsinə yönəlmiş səylərin birləşdirilməsi xüsusi aktualıq kəsb edir. Həmçinin ötən il Bakıda BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu keçirilib. Beləliklə, bizim ölkəmiz humanitar xarakterli məsələlərin müzakirəsi üzrə dünya mərkəzlərindən biri kimi artıq özünü tanıdıb.

Bizim indiyə qədər keçirdiyimiz və keçirməkdə olduğumuz idman tədbirlərini, xüsusən 2015-ci ildə Birinci Avropa Oyunlarını və bu il IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarını da bu məsələlərə aid etmək olar. İştirakçı ölkələrin ümumi sayı 100-dən çox idi. Bu Oyunlar həm də mədəniyyətlərarası, konfessiyalararası dialoqun yaxşı formatı oldu. İki il ərzində eyni şəhərdə həm Avropa Oyunlarının, həm də İslam Həmrəyliyi Oyunlarının keçirilməsi bizim iradəmizi, mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqa Azərbaycanın töhfəsini bir daha təsdiq edir.

**Prezident İlham Əliyev İstanbulda D-8 İqtisadi Əməkdaşlıq
Təşkilatının IX Zirvə görüşündə iştirak edib**
(20.10.2017)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan İslam həmrəyliyinə xüsusi əhəmiyyət verir və öz töhfəsini verir. 2017-ci il Azərbaycanda “İslam Həmrəyliyi İli” elan olunub. Eyni zamanda, bu il Azərbaycanda 54 müsəlman ölkəsindən gələn 3 minə yaxın idmançının iştirak etdiyi IV İslam Həmrəyliyi Oyunları keçirilib. Biz bu gün dünyada ən ciddi təhlükələrdən biri olan islamofobiyaya qarşı fəal mübarizə aparırıq. Özünü müsəlman ölkələrinin dostu kimi qələmə verməyə çalışan Ermənistan Dağlıq Qarabağ və ətraf bölgələrdə məscidləri və dini abidələri dağıdıb. Məscidləri dağıdan ölkə heç vaxt müsəlman ölkələrinin dostu ola bilməz.

**Prezident İlham Əliyev Brüsseldə Şərq Tərəfdaşlığı
Sammitində iştirak edib**
(24.11.2017)

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

Azərbaycan insan kapitalına böyük sərmayə yatırır. Savadlılıq səviyyəsi 100 faizə yaxındır və təhsilli insanlar bizim islahatlarımız üçün əsas aparıcı qüvvə, radikalizmə və dini ekstremizmə qarşı əsas qarantdır.

Azərbaycan dünyada tanınmış multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilib. Bu gün Azərbaycan Asiya ilə Avropa arasında yerləşən, regionumuzda dərin kökləri, Avropa ilə güclü əlaqəsi olan, Avropa dəyərlərini paylaşan bir ölkədir.

President İlham Əliyev in Nyu-Yorka səfəri zamanı Kolumbiya Universitetində görüşü
(24.09.2004)

Встреча Президента Ильхама Алиева в Колумбийском университете в ходе визита в Нью-Йорк
(24.09.2004)

President İlham Aliyev at the meeting at Columbia University during his visit to New York
(24.09.2004)

Prezident İlham Əliyevin Quba rayonunun Qırmızı qəsəbə
sakinləri ilə görüşü (25.07.2005)

Встреча Президента Ильхам Алиева с жителями
поселка Красная Слобода Губинского района (25.07.2005)

A meeting of the President İlham Aliyev with residents
of Krasnaya Sloboda settlement of Guba District (25.07.2005)

Prezident İlham Əliyevin Heydər Əliyev bağında Qusar rayonunun
sakinləri ilə görüş (28.07.2005)

Встреча Президента Ильхам Алиева в парке Гейдара Алиева
с жителями Гусарского района (28.07.2005.)

A meeting of the President İlham Aliyev with residents
of Qusar district at Heydar Aliyev Park (28.07.2005)

President İlham Əliyev in Qəbələ rayonunun Nİc qəsəbəsinin sakinləri ilə görüşü (18.08.2005)

Встреча Президента Ильхама Алиева с жителями посёлка Нидж Габалинского района (18.08.2005)

A meeting of President İlham Aliyev with residents of Nij settlement of Gabala district (18.08.2005)

Prezident İlham Əliyevin İsmayilli rayonunun İvanovka kəndinin
sakinləri ilə görüşü (19.08.2005)

Встреча Президента Ильхама Алиева с жителями села Ивановка
Исмаиллинского района (19.08.2005)

A meeting of President İlham Aliyev with residents of Ivanovka village
of İsmayilli district (19.08.2005)

Prezident İlham Əliyev Bakıda Müqəddəs Məryəm Ana kilsəsinin
rəsmi açılış mərasimində (07.03.2008)

Президент Ильхам Алиев в церемонии официального открытия
Церкви Пресвятой Девы Марии в Баку (07.03.2008)

President İlham Aliyev at the opening ceremony of the Church of the
Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary (07.03.2008)

Prezident İlham Əliyev Bakıda “Dinlərarası dialoq: qarşılıqlı anlaşmadan birgə əməkdaşlığa doğru” mövzusunda keçirilən Beynəlxalq konfransın açılışında (06.11.2009)

Президент Ильхам Алиев на открытии Международной конференции «Межрелигиозный диалог: от взаимопонимания к совместному сотрудничеству», состоявшейся в Баку (06.11.2009)

President İlham Aliyev at the opening ceremony of the “Inter-religious dialogue: from mutual understanding to joint cooperation” international conference to be held in Baku (06.11.2009)

Prezident İlham Əliyev dünya dini liderlərinin Bakı sammitinin
açılış mərasimində (26.04.2010)

Президент Ильхам Алиев на церемонии открытия
Бакинского саммита религиозных лидеров мира (26.04.2010)

President İlham Aliyev at the opening ceremony of the Baku summit
of religious leaders of the world (26.04.2010)

**Президент Азербайджанской Республики
Ильхам Алиев об азербайджанской модели
мультикультурализма**

ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО

В современном мире Азербайджанская Республика считается одним из основных центров мультикультурализма. Основным показателем этого является правильное регулирование в нашей стране этнического, религиозного и культурного многообразия, что проявляется в углублении интеграционных процессов в обществе. Представители проживающих в Азербайджане разных народов, этнических групп и религиозных конфессий объединяются в рамках общества, в котором живут, интегрируют в него. В результате этого предотвращаются возможные в обществе конфликты на этнической или религиозной почве, фактически обеспечивается мультикультуральная безопасность страны.

Всемирное признание Азербайджана в области мультикультурализма имеет свои объективные и субъективные причины. Объективные причины связаны с историческими и географическими факторами.

Азербайджан исторически был поликультурным государством. Как говорил Президент Азербайджанской Республики господин Ильхам Алиев, *“Традиции мультикультурализма – это относительно новое слово в нашем лексиконе – в Азербайджане были всегда на протяжении веков. Просто по-разному это называлось, но суть от этого не менялась”*. На всех этапах истории Азербайджана на его территории мирно сосуществовали представители разных народов, этнических групп и религиозных конфессий. Проживавшие на территории нашей страны национальные меньшинства никогда не подвергались преследованиям и дискриминации со стороны составляющих большинство населения азербайджанских тюрок.

Говоря о роли географического фактора в формировании мультикультурального общества в нашей стране, следует отметить, что Азербайджан занимает очень удобное географическое пространство на стыке разных культур и цивилизаций. Это территория, где сливаются разные культуры и цивилизации.

Исторический опыт разных народов показывает, что народы, населяющие такие территории, сталкиваясь с представителями разных этнических, расовых, религиозных и культурных групп, развивали с ними экономические, торговые и культурные связи. А это в свою очередь создавало благоприятную почву для формирования мультикультуральной среды. Шёлковый путь, различные торговые маршруты с Востока на Запад, с Запада на Восток проходили по территории Азербайджана. Такая удобная географическая позиция нашей страны сыграла значительную роль в формировании и развитии у нас общества с этнокультурным многообразием.

Итак, географические и исторические факторы, по сути имеющие объективный характер, сыграли важную роль в процессе становления и развития азербайджанского мультикультурализма. Но какими бы важными эти факторы не были, всё же для формирования и развития мультикультурального общества их недостаточно. В мире немало стран, имеющих такие же, как Азербайджан, удобные исторические условия и географические параметры. Но показатель мультикультуральности этих стран несопоставимо ниже аналогичного показателя в Азербайджане. Помимо того, в некоторых из них (например, в Сирии, Ираке, Афганистане, других ближневосточных и африканских странах) происходят конфликты на этнической и религиозной почвах. В отличие от них, Азербайджанская Республика придала мультикультурализму статус государственной политики. Иными словами, Азербайджанская Республика входит в число немногих государств, возведших мультикультурализм на уровень государственной политики. Именно данное обстоятельство, наряду с благоприятными историческими и географическими факторами, стало причиной широкого распространения мультикультурализма в Азербайджане.

Основу политики мультикультурализма в Азербайджанской Республике заложил Общенациональный лидер нашего народа Гейдар Алиев. В современных условиях эта политика

успешно развивается достойным его продолжателем Президентом Ильхамом Алиевым.

Проводимая под руководством Президента Ильхама Алиева политика мультикультурализма придаёт устойчивость и необратимость интеграционным процессам внутри страны. А на международной арене эта политика оказывает сильное влияние на развитие межкультурного и межрелигиозного диалога.

По инициативе Президента Ильхама Алиева 2016 год в нашей стране был объявлен «Годом мультикультурализма», а 2017 год – Годом исламской солидарности, что свидетельствует о большом значении, придаваемом Азербайджанским государством политике мультикультурализма.

Достижения Азербайджанской Республики в области политики мультикультурализма также способствуют успеху её внешнеполитической деятельности. Одно из ведущих направлений внешней политики Азербайджана – поощрение межкультурного и межкультурного диалога во всём мире. В этом деле наша страна достигла значительных успехов, в числе которых можно отметить всемирно признанную платформу для международного обмена опытом, известную как «Бакинский процесс». Идея «Бакинского процесса» была выдвинута в 2008 году Президентом Ильхамом Алиевым. Он был задуман как процесс, направленный на пропаганду межкультурного и межкультурного диалога в мире. По словам Президента Ильхама Алиева, ныне этот процесс продолжает успешно развиваться и поддерживается ООН.

Азербайджанская Республика предлагает более рациональную модель мультикультурализма в сравнении даже с развитыми странами Запада, которые первыми объявили и о начале реализации политики мультикультурализма. За исторически короткий период термины «азербайджанский мультикультурализм», «азербайджанская модель мультикультурализма» вошли в активный политический лексикон. Сегодня ряд стран изучает накопленный Азербайджаном в области мультикультурализма опыт. Подчёркивая важность изучения этого опыта, Президент Ильхам Алиев отметил: *«Наш опыт изучают. Уверен, что при применении*

азербайджанского опыта в других странах, там межрелигиозные и межнациональные отношения также будут решены на здоровой почве». Преподавание в ряде университетов зарубежных стран предмета «Азербайджанский мультикультурализм» (с 2015-го года до настоящего времени предмет «Азербайджанский мультикультурализм» преподается около 20-и университетах) является одним из ярких подтверждений живого интереса мирового сообщества к нашему опыту.

Успехи, достигнутые Азербайджанской Республикой в области мультикультурализма, получили всемирное признание. Возрастающий интерес к нашему опыту в области мультикультурализма и толерантности, как отмечают некоторые зарубежные политики, стал причиной формирования международного имиджа Азербайджана как страны, экспортирующего в мир не только нефть и природный газ, но и идеи и опыт толерантности.

В предлагаемой вниманию читателей книге собраны ценные мысли Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева об азербайджанской модели мультикультурализма, высказанные им в своих интервью и беседах с 2003 года по настоящее время, говорится о проделанной по его инициативе и под его руководством работе по дальнейшему развитию утвердившейся в обществе мультикультуральной атмосферы, проектах, осуществлённых и осуществляемых в области мультикультурализма, развития межкультурного и межрелигиозного диалога, достигнутых как в стране, так и на международной арене успехах. В книге выражается обеспокоенность такими усиливающимися в странах Запада тенденциями, как исламофобия, антисемитизм, ксенофобия и иные виды нетерпимости, указывается на сложности в осуществлении политики мультикультурализма, с которыми сталкивается ряд стран Европы. В настоящей книге, наконец, подчёркивается значение правильной организации работы по урегулированию многообразий, пропаганде межкультурного и межрелигиозного диалога в современный период, применению

в странах мира накопленного Азербайджаном опыта в области мультикультурализма.

Мы абсолютно уверены, что для многих развитых стран формирование оптимистического полюса политики мультикультурализма по азербайджанскому образцу зависит от осуществления отмеченных Президентом Ильхамом Алиевым и приведённых в настоящей книге принципов.

*Камал Абдулла,
Этибар Наджафов*

2003

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтара по случаю священного месяца Рамазан (22.11.2003)

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане всегда защищаются, сохраняются национально-нравственные ценности, традиции нашего народа, этому будет уделяться большое внимание и впредь. В Азербайджане обеспечена религиозная терпимость. Тому свидетельство – участие и выступления сегодня в этом медресе представителей различных конфессий. Это очень большое достижение, богатство. И так было всегда. Национальная, религиозная терпимость, толерантность – это особенность, свойственная азербайджанскому народу. В Азербайджане никогда не будет дискриминации на религиозной, национальной почве. Каждый гражданин Азербайджана независимо от религии, языка, национальности имеет одинаковые права, и эта политика будет продолжена и впредь.

2004

Президент Ильхам Алиев принял участие на заседании весенней сессии ПАСЕ (29.04.2004)

Речь Президента Ильхама Алиева

Это наша цель – создать для граждан одинаковые условия. Пусть все пользуются экономическим ростом, развитием нефтяной промышленности. Пусть каждый гражданин Азербайджана пользуется одинаковыми правами. В этом направлении у нас имеются прекрасные достижения. Одним из самых больших достижений нашей страны является этническая и религиозная терпимость. Толерантность была свойственна Азербайджану не только в период независимости, но и во времена Советского

Союза, эта политика продолжается и сейчас. Азербайджан – многонациональная страна. Все нации и представители всех религий считают Азербайджан своим домом.

**Пресс-конференция Президента Ильхама Алиева
в Европейском дворце Страсбурга
(29.04.2004)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане есть национальные меньшинства. Как и у всех других граждан, у этих меньшинств также есть свои права и обязанности. Наше общество очень терпимое. Этническая и религиозная толерантность является одним из самых высоких достижений нашей страны. Это очень важный фактор успешного развития. А в странах, где нет национальных меньшинств, в соседней моноэтнической стране, наоборот, сталкиваются с проблемами в связи с этим. Мы живем в период глобализации, интеграции, и, конечно же, все живущие в Азербайджане национальные меньшинства являются равноправными гражданами.

Их права защищаются нашим законодательством. Тот факт, что национальные меньшинства живут в нашей стране в условиях мира и свободы, является показателем нормального отношения к ним и эта политика будет продолжена.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью телеканалу
«Euronews» в ходе рабочего визита в Королевство
Бельгии
(18.05.2004)**

Наша страна отличается своей терпимостью во всех областях – и в религиозной, и в этнической. Не могу вспомнить, чтобы в истории Азербайджана когда-либо произошел какой-либо конфликт на религиозной почве. Христиане, мусульмане, евреи – все они живут в нашей стране в условиях мира и со_ли-

дарности. Действительно, сегодня в Азербайджане нет причин для религиозного фундаментализма. Страна развивается, люди становятся все более богатыми, грамотными. Мы интегрируем в европейское общество. Значит, в таких условиях риска в подобных конфликтах, можно сказать, нет.

**В ходе рабочего визита в Королевство Бельгии
Президент Ильхам Алиев принял участие
в политическом брифинге в Брюсселе
(19.05.2004)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Продолжается процесс демократизации нашего общества. В этом направлении предпринято множество положительных шагов и сегодня азербайджанское общество действует сообща. У нас существуют все свободы. Во всех политических спектрах имеется возможность для осуществления политической деятельности. Еще одним достижением нашей страны является то, что в Азербайджане существует очень сильная этническая и религиозная терпимость. В этом смысле у нас в прошлом никогда не было никаких проблем. Азербайджан многонациональная страна и живущие здесь все народы, нации и этнические группы несут одинаковую ответственность и пользуются одинаковыми правами. Хорошо известна и заслуживает одобрения также религиозная терпимость в Азербайджане. Это факторы, которые могут положительно влиять на наше дальнейшее развитие. Можно обладать сильной экономикой, быть сильным, однако если нет единства между различными нациями, живущими в стране, если не хватает нормального общения, то нельзя достичь какого-либо успеха.

Президенты Азербайджана и Украины выступили с заявлениями для печати

(03.06.2004)

Заявление Президента Ильхама Алиева

В гуманитарной области существуют очень давние, прочные отношения, которые развиваются. В Азербайджане с большим уважением относятся к украинскому языку, и в Бакинском славянском университете существует факультет украинского языка. Мы очень бережно относимся к этому. В Азербайджане все народы, все нации чувствуют себя очень уютно, комфортно, и отношение со стороны правительства очень позитивное. И это тоже связывает наши страны и народы, у нас – толерантность, терпимость.

Президент Ильхам Алиев дал интервью французскому журналу “La letr diplomatik”

(06.07.2004)

Азербайджан сам является жертвой терроризма. С начала агрессии Армении против Азербайджана в конце 80-х годов прошлого столетия, армянскими террористами учинено множество террористических актов на азербайджанской территории, в результате которых были убиты и ранены сотни невинных людей. С этой точки зрения борьба с международным терроризмом имеет очень большую актуальность для нашей страны. Мы решительно осуждаем террористические акты, произошедшие в Испании, Турции, Марокко и других странах.

В то же время хотел бы отметить, что нельзя допускать пристрастного подхода в вопросе борьбы с терроризмом. Как у террориста нет религии и национальности, также и терроризм, в целом, не может относиться к какой-либо религии или же культуре. В противном случае, будет трудно вести эффективную борьбу против такой общечеловеческой беды, как международный терроризм.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью телеканалу
Сената Франции**
(08.09.2004)

Азербайджан – светское государство, религия отделена от государства. Мы видим нашу политику в интеграции в мировое сообщество. Азербайджан обладает очень древней историей, культурой. Наш народ внес очень большой вклад в человечество. В то же время, мы очень быстро усваиваем и общечеловеческие ценности. В Азербайджане нет никаких проблем на религиозной почве. Национальная и религиозная терпимость является одним из факторов, характеризующих наше общество. В Азербайджане нет также какой-либо религиозной угрозы. Мы стремимся налаживать хорошие отношения со всеми государствами. Эта политика будет проводиться и впредь.

**Встреча Президента Ильхам Алиева в Колумбийском
университете в ходе визита в Нью-Йорк**
(24.09.2004)

Речь Президента Ильхама Алиева

Национальные меньшинства, включая Азербайджан, есть в каждой стране. Они живут с другими народами в условиях мира. Это – самый эффективный путь для налаживания более тесных отношений между народами, нациями и цивилизациями.

Азербайджанское общество, как исторически, так и сейчас характеризуется этнической и религиозной толерантностью. Религиозная и этническая терпимость являются одними из самых больших достижений современного Азербайджана. Международное сообщество также признает и одобряет этот факт.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтара по случаю священного месяца Рамазан (11.11.2004)

Речь Президента Ильхама Алиева

Праздник Рамазан во все периоды жил в сердце азербайджанского народа. Азербайджанский народ всегда отмечал этот священный праздник. Но, конечно, после обретения Азербайджаном государственной независимости этот праздник стал отмечаться как официальный. Это прекрасный праздник. Я уверен, что он будет объединять азербайджанский народ, все народы, живущие в Азербайджане, еще более усилит нашу солидарность. Мы привержены своим национально-духовным ценностям, бережем и сохраняем их, сохраняем и наши традиции и наша сила в этом. Азербайджан обладает очень богатой историей, имеет очень большие достижения, национально-духовные ценности, традиции. Эти традиции, эти ценности важны для каждого гражданина Азербайджана и играют большую роль для будущего, развития каждого гражданина Азербайджана.

В Азербайджане всегда были прекрасные отношения между государством и религией. В Азербайджане, в целом, связи между религией и государством находятся на очень высоком уровне. Эта традиция живет, как и во всех сферах в Азербайджане, в этой области также продолжается политический курс Гейдара Алиева. Считаю, что присущие азербайджанскому народу терпимость, толерантность являются одним из самых больших достояний Азербайджана. В Азербайджане никогда не происходило каких-либо столкновений на национальной, религиозной, этнической почве, не было и впредь не будет дискриминации. Это одно из основных приоритетных направлений нашей политики.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в конференции на тему «Торговля и инвестиции
в Азербайджане» в Лондоне
(14.12.2004)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Наша страна является благоприятной и для проживания иностранцев. В нашей стране демонстрируется большая терпимость в отношении представителей других наций, религиозных общин. С этой точки зрения, думаю, что Азербайджан занимает ведущую позицию. Может быть даже, что этот элемент еще более важнее экономического развития. Мы очень бережем такую ценность, как мир, безопасность, взаимодоверие между различными нациями, этническими, религиозными общинами. Мы сохраняем эту ценность, ибо ее наличие создает особую атмосферу в стране.

2005

**Встреча Президента Ильхама Алиева с участниками
дней ИТАР-ТАСС в Азербайджане
(22.01.2005)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане, как вы знаете, традиционно, исторически всегда существовала национальная и религиозная терпимость. Это одно из главных, важнейших достижений нашей страны. То, что в период становления нашей страны, как независимого государства, эти традиции прошлого были сохранены и преумножены, это большое достижение. Каждый человек в Азербайджане, независимо от его национальной и религиозной принадлежности, является полноценным и полноправным гражданином своей страны. Такой мир внутри нашего общего дома – это залог нашего успеха. В Азербайджане за годы независимости, в отличие от некоторых других стран, не была закрыта ни одна русская школа. В нашей стране функционирует Славянский университет, кото-

рый готовит преподавателей русского языка и языков других славянских народов.

Что касается прессы, я об этом говорил во время Дней российской прессы в Азербайджане в 2003 году, количество газет на русском языке за годы независимости возросло в два-три раза в сравнении с советским временем.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
программе “Next” итальянского телеканала
“Rai News-24”
(25.02.2005)**

У нас никогда не было никаких проблем на религиозной почве. Это – одна из особенностей, свойственных Азербайджану. Религиозная терпимость в нашей стране находится на очень высоком уровне. В Азербайджане существует свобода вероисповедания, и каждый человек может в соответствии со своими религиозными взглядами выбрать для себя любую веру, будь то христианство, католицизм, православие, иудаизм и ислам. Между всеми религиями существует мир. Хочу сообщить, что в скором времени в Баку начнется строительство католической церкви. В нашем обществе всегда существовала терпимость. Так было и в советское время. Даже если где-то и происходили столкновения на религиозной почве, в Азербайджане никогда такой проблемы не наблюдалось. Эта особенность является одним из самых позитивных качеств, свойственных нашему обществу. Между представителями различных религий существует полное взаимопонимание. Я говорю об этом не для того, чтобы представить мою страну именно в позитивном свете. Это – реальность. Все, кто знает нашу страну, могут подтвердить, что у нас не было и, уверен, никогда не будет никаких проблем на религиозной почве.

Встреча в Варшавском университете

(31.03.2005)

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня наша страна похожа на остров, олицетворяющий безопасность, стабильность и нормальное развитие. В Азербайджане существует общество, отличающееся своей большой терпимостью. Представители различных национальностей и религий живут в нашей стране в условиях мира. Это хорошо известно и по истории. Это самое большое достижение нашей страны. Мы высоко ценим тот факт, что и после обретения нами независимости различные народы и нации живут в нашей стране в условиях мира и добрососедства.

Встреча с жителями поселка Красная Слобода

Губинского района

(25.07.2005)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан является большой и прекрасной семьей всех народов. Мы живем как большая семья. В Азербайджане никогда не было и не будет никакой дискриминации на религиозной, национальной, этнической почве. Это – политика азербайджанского государства. Эту политику завещал нам общенациональный лидер нашей нации, нашего народа Гейдар Алиев. Эта политика продолжается в Азербайджане и сегодня. Религиозная терпимость, национальная терпимость, толерантность – одно из самых ценных наших достояний. В этом смысле Азербайджан может служить хорошим примером для всего мира. В ходе всех зарубежных визитов этот вопрос так или иначе затрагивается в беседах с людьми, политиками, и я очень рад, что данный вопрос уже получает признание и одобрение во всем мире. Но это наш нормальный образ жизни. Мы не можем представить Азербайджан другим. Каждый гражданин, каждый жи-

тель Азербайджана – дорогой и родной для меня человек. Видя такую теплоту, искренность, братство, я радуюсь еще больше.

В Азербайджане уделяется больше внимания и заботы обо всем живущим здесь народам. Я выступаю за это, это моя политика. В Азербайджане никогда не должно быть и никогда не будет дискриминации. В начале 1990-х годов в результате ошибочной, преступной политики в Азербайджане стали проявляться проблемы на национальной почве. Однако азербайджанский народ не стал терпеть такое. Та власть управляла страной всего лишь год. Почему? Народ не мог вынести это, отказался от них, не принял их политику. В Азербайджане никогда не будет допущена дискриминация. Никаких различий на религиозной, национальной почве не будет. Это наша политика. Это политика азербайджанского народа, и мы вместе продолжим ее.

**Встреча в парке Гейдара Алиева с жителями
Гусарского района**
(28.07.2005)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан столкнулся с большими бедами, трагедиями. События, происходившие в конце 1980-х – начале 1990-х годов, вели Азербайджан в полную пропасть, к уничтожению. Лишь после возвращения по настоятельному требованию нашего народа Гейдара Алиева к власти ситуация в стране нормализовалась, началось развитие. Все живущие в Азербайджане народы стали жить спокойно. В Азербайджане никогда не было и не будет фактов дискриминации ни на религиозной, ни на национальной почве.

Азербайджан – многонациональное государство. Это наше счастье, наше достояние. Мы знаем, что политика моноэтнических государств, то есть, государств, где живут представители одной нации, в целом, приводит страну к изоляции. Взгляните на соседнюю Армению. В Армении живут люди только армянской национальности, нет других наций. Наверное, для них

нет условий. Ранее, в период Советского Союза, условия были. Жили 250 тысяч азербайджанцев, русские были, другие нации. Сейчас никого не осталось. В результате их дискриминационной политики, грязных деяний азербайджанцы были насильственно изгнаны оттуда, представители других наций, если можно так выразить, постепенно были выдворены. Но, Азербайджан многонациональное государство, страна. Это, наша сила. Разнообразие наций, культур нас обогащает. В Азербайджане между нациями, в полном смысле слова, царит братство. Это, наше счастье, наше достояние и наша политика. Я привержен этой политике, буду продолжать эту политику в Азербайджане. Каждый гражданин Азербайджана, независимо от национальности, религии, мой брат.

**Интервью Президента Ильхама Алиева
корреспонденту московского бюро британского
телеканала "Sky News" Лии Лоуренс
(16.08.2005)**

Что касается второй части вашего вопроса, могу сказать, что мы никогда не воспринимали конфликт между Арменией и Азербайджаном как войну между христианами и мусульманами. В Азербайджане живут представители многих национальностей и религий, я даже сказал бы, что уровень существующей у нас толерантности может быть примером для других стран региона.

**Встреча с жителями поселка Нидж
Габалинского района
(18.08.2005)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Все народы, живущие в Азербайджане, имеют равные права, живут в равных условиях, так будет и впредь. Как Президент Азербайджанской Республики, я и впредь приложу все усилия,

чтобы живущий в Азербайджане представитель любого народа чувствовал себя спокойно, комфортно.

Одним из самых больших достижений, достояний Азербайджана является то, что в нашей стране в национальном и религиозном плане всегда царило дружелюбие. На этой почве никогда не было дискриминаций, противоречий. Национальная и религиозная терпимость – большой вклад в развитие нашей страны. Всем нам известно, что вовсе не во всех странах ситуация похожая. В мире существуют такие страны, где представители различных народов, живущие там, не ладят друг с другом, представители различных религий не общаются. Они живут в изоляции. Это беда, трагедия этих стран. Это большое счастье, что все живущие в Азербайджане народы чувствуют себя как в родном доме во всех уголках нашей страны. Это наше большое достижение. Может мы и привыкли к этому, в повседневной жизни даже не обращаем внимания, правильно и делаем, что не обращаем внимания. Потому что в Азербайджане нет этого фактора, этой проблемы. Потому что живущие в Азербайджане все народы мои братья и, как Президент Азербайджанской Республики, я являюсь гарантом и главой государства всех народов, живущих в Азербайджане.

**Встреча с жителями села Ивановка
Исмаиллинского района
(19.08.2005)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы очень хорошо знаем историю, следим за событиями, которые происходят в различных странах и видим, что так обстоит не везде. Есть страны, где представители разных национальностей живут разной жизнью, разными интересами, существуют какие-то противостояния, проблемы. В нашей стране этого нет. И в этом огромная заслуга принадлежит всем гражданам Азербайджана, это огромная заслуга и нашего общенационального лидера Гейдара Алиева, который и в 70-е, и в 90-е годы вел политику, направленную на национальное согласие, национальный мир. Каждый гражданин Азербайджана обладает одинаковыми правами и обя-

занностями, и никогда – ни в прошлом, ни в будущем – никогда не было и не будет никакого различия между людьми по национальному или религиозному принципу.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
ифтара по случаю священного месяца Рамазан
(26.10.2005)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – светское государство. В Азербайджане религия отделена от государства. Но, несмотря на это, связи, отношения между государством и религией очень прочны. Я в своей деятельности также стремлюсь к тому, чтобы еще более укрепить эти связи. Все мы, в том числе верующие Азербайджана, стремимся к тому, чтобы Азербайджан стал сильнее, богаче, превратился в могущественное государство.

Конечно, экономический потенциал играет основную роль во всестороннем развитии нашей страны. Все связано с этим. И наши показатели налицо. Увеличивается наш бюджет, повышается заработная плата, идет интенсивный рост экономического развития. Вместе с тем важную роль для нормального развития любой страны играет общенациональная солидарность. Это тоже имеет место в Азербайджане и с каждым днем укрепляется. Представители всех национальностей, всех религий живут в Азербайджане как одна семья, и я очень рад высокому уровню терпимости, толерантности в нашей стране. Наша страна может и должна стать образцом для других стран. Как вам известно, в настоящее время большое значение в мире уделяется диалогу между цивилизациями. Во многих странах мира этот диалог либо не проводится, либо межконфессиональные отношения не находятся на должном уровне. В Азербайджане же они достигли самого высокого уровня. Это ощущают живущие в нашей стране представители всех религий. Как Президент, я стараюсь, чтобы все проживающие в Азербайджане нации, представители всех религий ощущали эту заботу. Наглядного подтверждения тому достаточно.

Помню, когда скончался Папа Римский, мы вместе с его преосвященством шейхом принимали участие в церемонии похорон в Риме. Мы выразили свое уважение и почтение к памяти Папы. После этого состоялся мой официальный визит в Ватикан, и в ходе визита были представлены земельные документы новой католической церкви, которая будет построена в Азербайджане. Я очень рад, что строительство церкви уже началось, была проведена церемония закладки фундамента.

С визитом в Азербайджане находился Патриарх всея Руси Алексей II, у нас состоялась очень теплая встреча. Как вам известно, Алексей II наградил меня высшим орденом Русской православной церкви. Все это необходимо и важно, так как еще больше сплачивает нас.

Вы знаете, что я провожу регулярные встречи с проживающей в Азербайджане еврейской общиной – как в местах их компактного проживания, так и в Баку и других местах нашей страны. Все это – главные условия для нормального развития Азербайджана. Я очень рад, что мы добились в Азербайджане общенациональной солидарности, что межнациональные отношения в Азербайджане находятся на высоком уровне. Я предпринимаю и в дальнейшем буду предпринимать все необходимые шаги в этой области.

2006

Визит Президента Российской Федерации Владимира Путина в Азербайджан

(21.02.2006)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан всегда отличалась своей терпимостью. Азербайджан, как и Россия, многонациональная страна. Здесь проживают представители многих народов, которые живут как одна семья. И также с точки зрения свободы вероисповедания. Азербайджан может являться хорошим примером того, как в мире, братстве, согласии живут представители многих религий. Это

особенно важно сегодня, когда мы видим тревожные тенденции в мире. Когда, с одной стороны, говорится о диалоге цивилизаций, а с другой стороны, нагнетаются, подчас искусственно, противоречия, создаваемые на религиозной почве. Мы должны противопоставить этому свою решительную борьбу, а также должны противопоставить этому свои действия. И своим примером доказывать, что мир должен развиваться в совершенно другом направлении.

**Совместная пресс-конференция президентов
Азербайджана и России
(22.02.2006)**

Заявление Президента Ильхама Алиева

Это относится и к русским, и к русскоязычному населению в нашей стране. Они часть нашего общества, государства. В Азербайджане всегда с большим уважением и вниманием относились к этим людям. Мы и сегодня можем с гордостью сказать, что в Азербайджане нет никакого, даже малейшего проявления национальной розни, – особенно в отношении к людям из-за их национальной или религиозной принадлежности.

Нас отличает этническая и религиозная терпимость. Это наше достояние, в этом наша сила. Потому что это создает более крепкую основу для развития светского Азербайджана. Мы гордимся этим. Каждый гражданин, независимо от национальности, религии, имеет такие же права, как у местного населения. И с точки зрения обеспечения работой, и с точки зрения образования. В Азербайджане, можно сказать, во всех государственных высших учебных заведениях есть обучение на русском языке. То есть, это сохранено для того, чтобы люди, не знающие азербайджанского языка или же не хорошо владеющие им, не испытывали трудности. Поэтому для всех созданы одинаковые условия и это нужно ценить. Мы ценим это, Россия ценит это, так что этот фактор очень важен в межгосударственных отношениях, люди очень чутко относятся к процессам, происходящим между нашими странами.

Мы хорошо помним, в Азербайджане с какой точностью и чуткостью выражали к этому отношению диаспоры, когда в 1990-х годах из-за множества факторов ухудшились отношения между Россией и Азербайджаном. Сколько было беспокойства. Начались такие нежелательные тенденции, как покинуть страну. В настоящее время этого нет. Уехавшие в середине 1990-х годов, сейчас возвращаются в Азербайджан. К тому же люди не местной национальности. Нынешний уровень наших двусторонних отношений способствует также спокойной жизни диаспор. Здесь их дом, их Родина. Так что эти факторы зависят друг от друга. С одной стороны, развитие двусторонних отношений, их качественно новый уровень создают хорошие условия для жизни людей. С другой стороны, нормальная жизнь азербайджанцев в России и русских в Азербайджане оказывает влияние на двусторонние связи. Мы это ценим и считаем, что это очень важный фактор успешного развития наших двусторонних связей.

**Официальный визит Президента Ильхама Алиева
в Японию.
Встреча в Институте международных отношений
(08.03.2006)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Общество в Азербайджане отличается большой толерантностью. Представители всех религий живут здесь в мире. Никаких проблем на религиозной или этнической почве здесь не было. Это еще раз доказывает, что связанная с Нагорным Карабахом армянская пропаганда о том, что данный конфликт, якобы, происходит на религиозной и этнической почве, лишена всяких оснований. Так как представители различных религий и этнических меньшинств в Азербайджане живут в условиях прочного мира. Поэтому в Азербайджане никогда не было религиозных проблем. Политика Азербайджана и сегодня предельно ясна. Вероятность распространения влияния происходящих сегодня в различных уголках мира крайне неприятных событий вызывает нашу сильную обеспокоенность. До сих пор ничего подобного у

нас никогда не было, уверен, что и не будет. Ведь это – не только наша политика, но и повседневная жизнь. В странах, относящихся к исламскому миру, наблюдаются определенные различия, градации. Это – нехорошая тенденция. Азербайджан абсолютно свободен от этого.

Я отметил, что наш опыт заслуживает изучения. Мы можем поделиться опытом, касающимся того, как представители всех национальностей, всех религий могут жить единой семьей. Мы в своей стране никогда никого не преследовали, никогда не навязывали в принудительном порядке свою волю другим этническим группам.

К примеру, у нас живет русская община, на русском языке выпускаются газеты, транслируются телеканалы, функционируют школы. В Азербайджане живут представители других национальностей, и у нас никогда не было проблем. Этнические проблемы проявляются лишь тогда, когда вы преследуете, оказываете давление, с тем, чтобы навязать другим свою волю, идеи. Если тот или иной человек живет в соответствии с законами, то никаких проблем нет. Хорошо, что у нас нет такой проблемы, уверен, что и не будет.

II Съезд азербайджанцев мира *(16.03.2006)*

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан является родным Отечеством для всех живущих в стране народов. Азербайджан – многонациональная страна. Представители различных народов и религий живут здесь единой семьей. В Азербайджане никогда не было и не будет проблем на национальной и религиозной почве. Это – наша стратегическая линия. В Азербайджане представители всех народов и религий живут единой семьей.

**Президент Ильхам Алиев встретился
с представителями общественности
Балакенского района
(12.04.2006)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Балакенском районе живут представители многих народов. Сила Азербайджана в том и заключается, что мы – многонациональная страна. Разные народы живут у нас одной семьей. В истории Азербайджана никогда не возникало проблем в этом вопросе, их нет и никогда не будет, так как каждый человек, каждый гражданин, независимо от национальной принадлежности, дорог и близок нам и пользуется одинаковыми для всех правами. В этом смысле Азербайджан может служить примером для всего мира. Сегодня мы видим, что в различных странах происходят неприглядные события, на национальной, этнической и религиозной почве идет определенное разобщение. Такое наблюдается даже в самых развитых странах мира, что сильно беспокоит нас: ведь это крайне опасная тенденция. Хотя и говорят о диалоге между цивилизациями, тем не менее на практике, в жизни мы видим совсем иную картину.

В Азербайджане же ситуация другая. Все проживающие здесь народы обладают равными правами, к ним проявляется одинаковое отношение. В этом и заключается наша политика. Это – политика великого лидера Гейдара Алиева, она и сегодня продолжается во всех сферах. Всестороннее развитие Азербайджана, наша мощь основываются именно на том, что все народы в нашей стране живут единой семьей, как братья, и так будет всегда. Это – наша Родина, наш родной край. Я говорил, что каждый уголок, каждый регион, каждый город Азербайджана дороги мне, являются моей Родиной. Мне очень хочется, чтобы каждый регион Азербайджана развивался.

**Президент Ильхам Алиев встретился
с представителями общественности
Шекинского района
(13.04.2006)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане охраняются все исторические памятники. У нас существует терпимость, толерантность. Представители всех национальностей, всех религий живут единой семьей.

Вчера в Гахском районе я посетил грузинскую церковь. Как вам известно, в нашей стране действуют русская церковь, еврейская синагога. Скоро начнется строительство католической церкви. В этом смысле Азербайджан может и должен стать примером для всего мира, так как национальная, религиозная терпимость, толерантность в нашей стране – на очень высоком уровне.

**Визит Президента Ильхама Алиева в США.
Встреча в Совете по международным отношениям
(26.04.2006)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

В нашей стране существует социальная стабильность. В отличие от моноэтнической Армении, Азербайджан – многонациональная страна. Может быть, Армения является единственной во всем мире, за исключением островных стран, моноэтнической страной.

В нашей стране проживают представители различных национальностей и религий. Религиозная и этническая терпимость находятся на самом высоком уровне. Азербайджан светское государство. Это не только написано в Конституции, это – наш образ жизни. Поэтому все прилагаемые мною усилия направлены на еще большее улучшение образа жизни народа, еще большее укрепление Азербайджана, завоевание в регионе более лучшей позиции и на сохранение мира, безопасности и стабильности в сложных условиях соседства. Как ранее было отмечено, если вы

посмотрите на карте по другим от Баку направлениям, то увидите существующие или же потенциальные войны, конфликты и военные операции. В таких условиях Азербайджан является островом стабильности и развития. Это – наше достижение. Это – наше достояние. Мы должны приложить все усилия для сохранения и укрепления этого.

Президент Ильхам Алиев дал интервью американскому журналу «US News & World Report»
(27.04.2006)

Азербайджан – светское государство не только по своей конституции, но и по образу жизни. Здесь люди, принадлежащие к различным национальностям и религиозным конфессиям, живут в условиях мира и свободы. В этом смысле наша страна может служить хорошим примером. Большинство населения Азербайджана составляют мусульмане, но в то же время здесь живут многочисленные общины христиан и евреев.

Состоялся официальный прием по случаю 28 Мая – Дня Республики. В официальном приеме принял участие Президент Ильхам Алиев
(26.05.2006)

Речь Президента Ильхама Алиева

Господствующая в Азербайджане этническая и религиозная толерантность уже изучается как образец в мировом масштабе. В частности, сегодня мы слышим, что достаточно обстоятельно говорят о диалоге между цивилизациями. Но, по сути, видим, что конфликтов или столкновений на национальной и религиозной почве становится все больше. Опыт Азербайджана должен быть изучен, не случайно, что ряд международных организаций проводит здесь научно-практические конференции по данному вопросу. То есть, это наш повседневный образ жизни,

а также наша политика. Но мы видим, что так обстоит дело далеко не везде. Наша сила в единстве. Поэтому работа как в экономической, политической сфере, так и в области внешней политики ведется в продуманной форме. Как планомерная политика, она уже подтвердила свой успех.

Президент Ильхам Алиев принял участие на весенней сессии Парламентской Ассамблеи НАТО
(30.05.2006)

Выступление Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане защищаются права национальных меньшинств. В отличие от моноэтнической страны Армении, Азербайджан – многонациональная страна. Многие национальные меньшинства, граждане различных национальностей и разных религиозных убеждений живут в нашей стране, как одна семья, в мирных условиях. Быть этническим меньшинством не означает, что эти люди могут отколоть от страны землю, на которой живут, и создать независимое государство. Армяне живут во многих странах мира. Давайте представим, что же произойдет, если они начнут требовать самоопределения в различных местах проживания?! Посмотрите, сколько армянских государств образуется в мире. Поэтому такой подход дает противоположные результаты. Наш подход основывается на международное право, соответствующие принципы и дух добрососедства.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
на 33-ей сессии Совета министров иностранных дел
стран-членов Организации Исламская Конференция
в Баку**

(19.06.2006)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Еще один беспокоящий нас вопрос связан с усилением в некоторых странах тенденции к исламофобии. Сегодня мы много говорим о диалоге между цивилизациями, но, по сути, в реальной жизни видим совершенно обратное. Мы видим, что в различных странах учащаются факты дискриминации на религиозной почве, в ряде случаев отношение к людям, исповедующим ислам, – не на должном уровне, мы никак не можем допустить подобной религиозной дискриминации. Сегодня мы говорим о глобализации, диалоге между цивилизациями, интенсивнее приобщаемся к демократическим ценностям. В этом случае мы никак не можем мириться с дискриминацией на любой почве – религиозной или национальной, или же с проявлением негативного отношения к представителям той или иной религии. Убежден, что совместными усилиями стран Организации Исламская Конференция мы продемонстрируем свою позицию по всем этим вопросам, скажем свое слово. Надеюсь, что наша совместная деятельность, совместная работа внесут ясность во все беспокоящие нас проблемы, и они будут предотвращены.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в Баку
на открытии V конференции министров туризма
стран-членов Организации Исламская Конференция
(11.09.2006)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Ислам – это религия терпимости, религия мира, религия толерантности. Мы хотим жить в условиях мира и спокойствия с представителями всех других религий и добьемся этого.

**Государственный визит Президента Ильхама Алиева
в Латвию. Встреча в Латвийском университете
(04.10.2006)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Одним из важных факторов успешного развития является то, что Азербайджан – светское государство и отличается высокой терпимостью. В Азербайджане проживают множество национальных меньшинств, представители различных религий. В нашей истории никогда не было никаких конфликтов или же недовольств на этнической или религиозной почве. Терпимость находится на высоком уровне. То, что Азербайджан – Родина всех народов, живущих здесь, является приоритетным вопросом в достижении успеха.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
ифтар по случаю священного месяца Рамазан
(20.10.2006)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Для всестороннего развития Азербайджана, формирования и укрепления гражданского общества в Азербайджане непременно должен укрепляться межнациональный диалог. Азербайджан – многонациональная страна. Мы, в отличие от других стран, соседней страны не являемся моногосударством. Представители различных наций и религий в Азербайджане живут как одна семья. Это очень важный фактор для развития нашей страны. Это, с одной стороны, чувство, исходящее из глубины души людей, требование, а с другой, – деятельность представителей духовенства и, конечно, государственная политика. Именно от этих трех основных факторов зависит, в каком направлении будет развиваться Азербайджан.

В Азербайджане реставрируются памятники, относящиеся ко всем религиям, строятся храмы. Принимаются необходимые меры для реставрации Бибиэibatской мечети. В конце минувшего года мы вместе с Уго преосвященством шейхом ознакомились с проводимыми там работами, были даны соответствующие указания. В настоящее время ремонтные работы там идут на самом высоком уровне. Принимаются необходимые меры для реставрации мечети Тазапир, наряду с этим, высокими темпами идет строительство нового административного здания Управления мусульман Кавказа. Уверен, что в ближайшее время здание мечети и административный корпус будут сданы на самом высоком уровне. Успешно идет ремонт мечети Аждарбека. Продолжаются работы и в мечети Ичери-шехер. Ведутся ремонтно-реставрационные работы в христианских церквях. Было отмечено, что строится католическая церковь. То есть все это как бы отражает протекающие в Азербайджане процессы. Такова наша реальность, таковы наши успехи. Все это служит одной цели – еще большему укреплению Азербайджана, как страны, тому, чтобы проживающие в Азербайджане представители всех наций и религий чувствовали себя комфортно, жили спокойно.

**Политический брифинг в Королевском институте
международных связей**
(07.11.2006)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Как страна, обладающая древней историей культурной терпимости, отличающаяся многонациональными меньшинствами, религиозной терпимостью, мы готовы выполнить эту работу. К примеру, Армения – самая моноэтническая страна. Возможно, вы не сможете найти другую такую страну, 99 процентов населения которой относятся к одной этнической принадлежности. Поэтому ответьте на мой вопрос, почему это произошло? Азербайджанской стороне это известно. Потому что около 300 тысяч азербайджанцев были изгнаны с терри-

тории Армении. Кстати, отмечу, что в начале прошлого века 30 процентов населения нынешней столицы Армении составляли азербайджанцы, и в 1918 году была подарена Армении Азербайджаном. Может вы и не знаете об этом? Но представитель посольства Армении знает. Но они хотят забыть об этом. Многие города Армении, в действительности, имеют азербайджанские названия. Они все поменяли. А сейчас они по-другому называют столицу Нагорного Карабаха. Как это случилось? Эта столица называлась Ханкенди. В советское время ее стали называть Степанакерт, назвали в честь самого опасного революционера – Степана Шаумяна. В таком случае спрашивается: почему городам дают искусственно созданные названия, называют их в честь «героев-большевиков»?

В нашей стране есть много национальных меньшинств, есть церкви христиан, синагоги евреев. Несмотря на то, что в нашей стране проживает небольшая католическая община, я во время визита в Ватикан принял решение о строительстве в Азербайджане католической церкви. И это свидетельствует о религиозной терпимости в Азербайджане. Наша религиозная терпимость признана во всем мире. В таком случае, совершенно недопустимо обвинять Азербайджан в разрушении религиозных и культурных памятников. Если вы посетите Азербайджан, то увидите, что здесь есть памятники, относящиеся к различным национальным меньшинствам. Поэтому давайте организуем миссию. Пусть они совершают визиты не только в Азербайджан, Нагорный Карабах, но и в Армению и в таком случае каждый сможет понять истинную реальность.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
французской газете «Фигаро»
(23.01.2007)**

Мы – светское государство. У нас совершенно иная структура управления. Религиозного фактора или экстремизма, как вопросов, способных вызвать обеспокоенность, в Азербайджане нет. Мы являемся светским государством как в соответствии с Конституцией, так и по жизненному укладу людей. Поэтому это не является для нас угрозой или вопросом, который может вызвать обеспокоенность. Представители различных религий в Азербайджане живут единой семьей. Здесь проживают представители многих национальностей. Мы являемся многонациональной страной, отличающейся чрезвычайно высоким уровнем терпимости и уважительным подходом ко всем традициям. В то же время, религия в нашей стране отделена от государства.

**Президент Ильхам Алиев встретился
с представителями общественности
и дипломатического корпуса Франции
(30.01.2007)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Наши природные ресурсы являются большим достоянием и служат повышению благосостояния азербайджанского народа. Но это – иссякаемые богатства. Гораздо более ценным достоянием является то, что все нации, представители всех религий в Азербайджане живут единой семьей, как братья. Национальная и религиозная толерантность, терпимость в Азербайджане обогащают нашу страну, служа в то же время примером для других регионов.

**Президент Ильхам Алиев встретился с
представителями молодежных организаций страны
по случаю 10-й годовщины Дня молодежи
(02.02.2007)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – светское государство, религиозная толерантность в нашей стране находится на самом высоком уровне.

Сегодня в мире, даже в самых развитых странах, говорят о диалоге между цивилизациями, в действительности же, к сожалению, происходит конфронтация. В ряде случаев это создается искусственно, а иногда происходит по объективным причинам. То есть могу сказать, что диалог между религиями несколько ослаб. Но ситуация в Азербайджане – самый замечательный, самый яркий пример толерантности и единства. Наш опыт интересен и для других стран. Он уже изучается, у нас спрашивают, как нам удалось добиться этого? Для нас это естественно. Это, конечно, государственная политика. В то же время это сокровенные чувства людей. Менталитет азербайджанского народа. Единство всех проживающих в Азербайджане народов. Каждый гражданин, независимо от национальной принадлежности и вероисповедания, дорог для нас, является нам братом.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в широких
обсуждениях на тему «Азербайджан в XXI веке –
развитие и перспективы», организованных
Германским фондом Конрада Аденауэра
(15.02.2007)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Другой элемент развития Азербайджана – это сосуществование в мирных условиях. Мы являемся страной, в которой живут представители многих национальностей, и живем с представителями различных религий как одна семья. Это важно для нашего развития.

Этот положительный опыт может изучаться и в других местах. Одной из проблем, переживаемых сегодня в мире, является растущая напряженность между представителями различных религий. Мы много слышим о межкультурном диалоге. Однако в реальности во многих случаях видим обратное. Мы видим напряженность, взаимный подозрительный подход, в том числе противоречия и зачастую противостояние между людьми. В Азербайджане же представители всех религий живут как одна семья. Ни в Конституции, ни в повседневной жизни нет никакой дискриминации. Это нас делает еще сильнее. Это еще больше обогащает нас с точки зрения культуры. Мы высоко ценим свою религию, свою культуру и в то же время в высшей степени уважаем другие религии и культуры. Уверен, что опыт Азербайджана, в частности, с такой важной исторической точки зрения, может быть полезным в других местах.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в I Форуме руководителей азербайджанских
и турецких диаспорских организаций мира
(09.03.2007)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Отличительная особенность наших стран заключается в том, что нам присущи высокая толерантность, терпимость. В наших странах все народы живут как одна семья, у нас нет никакой дискриминации ни с религиозной, ни с этнической точек зрения. Мы знаем, что так обстоит дело отнюдь не во всех странах. Даже в самых развитых странах мира есть конфронтация, нарастает напряженность на религиозной или этнической почве. С одной стороны, в повестку дня вынесен и широко обсуждается вопрос о межкультурном диалоге, с другой, – усиливается противостояние. Наш пример должен быть изучен и взят за основу. В этом наша сила, все народы, проживающие в наших странах, – наши братья. Нам необходимо сделать все возможное для дальнейшего улучшения как политического, так и экономического положения наших стран, с тем, чтобы все

живущие здесь народы чувствовали себя комфортнее. Наши взгляды совпадают и в отношениях с Европой, крупными государствами, что имеет огромное значение для нашей консолидации, выработки плана совместной деятельности.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
французскому журналу «La Lettre Diplomatique»
(17.05.2007)**

Азербайджан является светским государством, и согласно основному закону нашей страны, религия отделена от государства. Вместе с тем Ислам – неотъемлемая часть нашей истории, нашего прошлого и настоящего. Мы с глубоким уважением относимся к своей религии, а также ко всем существующим в нашей стране другим религиям. Сегодня мы с гордостью можем сказать, что в Азербайджане существует высокая религиозная толерантность. В нашей стране нет никаких споров на религиозной почве. На фоне происходящих сегодня в мире противостояний на этнической и религиозной почве это можно назвать уникальным явлением. Азербайджан – страна, где бок о бок живут люди различных национальностей и вероисповеданий. Исторический менталитет азербайджанского народа и работа, проводимая в настоящее время в области обеспечения свободы вероисповедания в стране, создают прочную основу для того, чтобы различные религиозные конфессии жили в дружбе, одной семьей. В нашей стране никогда не было и не будет религиозного фанатизма. Мы выступаем против всякого фанатизма и экстремизма. Считаю, что позитивный опыт Азербайджана в этой области может быть использован. Азербайджан является одной из стран, активно участвующих в борьбе с международным терроризмом. Однако должен также отметить, что связывать терроризм, фанатизм, радикальный экстремизм с Исламом – это крайне ошибочный и опасный подход. Долгое время Азербайджан сам являлся жертвой терроризма армянских террористических организаций. В результате чудовищных терактов, осуществленных в Азербайджане армянскими террористическими организациями, погибли и

были ранены много наших соотечественников. Хочу еще раз сказать, что связывать терроризм и радикальный экстремизм с той или иной религией недопустимо.

**Президенту Ильхаму Алиеву присуждено звание
Почетного доктора Иорданского университета
(29.07.2007)**

Речь Президента Ильхама Алиева

На нынешнем этапе очень важно говорить о межцивилизационном диалоге. Однако в некоторых случаях мы сталкиваемся с различными явлениями, наблюдаем изоляцию, становимся свидетелями крайне несправедливого отношения к нашей религии, обычаям и традициям, к нашему прошлому. Мы должны решить эти вопросы. Должны, с уважением относясь к нашему прошлому, традициям, сохраняя национальную принадлежность, добиваться успехов, построить современное общество, гарантирующее пользу людям от происходящего развития. В то же время, мы очень привязаны к нашему историческому наследию, религиозным корням, национальной самобытности. Азербайджан на протяжении длительного времени, десятилетий и столетий, был лишен собственной государственности. Мы были частью других империй и стран. Тогда благодаря чему мы сумели сохранить нашу национальную самобытность? Почему Азербайджан не ассимилировался, находясь в составе других стран? Это стало возможным лишь благодаря нашему историческому наследию, историческим корням, обычаям и традициям, национальным праздникам, языку и литературе, поэзии. Все это позволило сберечь нашу самобытность, и сегодня мы развиваемся как независимая страна. Независимо от своей этнической и религиозной принадлежности, все граждане Азербайджана обладают одинаковыми правами. Толерантность в Азербайджане является одним из основных, важных критериев нашего развития.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан (04.10.2007)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – многонациональная страна. Представители различных религий живут здесь одной семьей. Это – уникальный опыт. Правда, мы привыкли к этому, считаем, что так и должно быть. Мы не можем представить себе, что может быть иначе. Но мы знаем, что бывает и по-другому. В некоторых случаях в межрелигиозные отношения вносится напряженность, искусственно выдвигаются взаимные обвинения. Иногда в различных странах создается совершенно неверное представление об Исламе. Мы должны противопоставить этому свой опыт, проделанную работу, противопоставить проводимую на примере Азербайджана работу, и мы это делаем это. Это необходимо для нашей страны, региона, развития межрелигиозных отношений, укрепления диалога между цивилизациями. Азербайджан вносит свой вклад в этой области, и я уверен, что межрелигиозные отношения в нашей стране и впредь будут развиваться только по восходящей линии. Важную роль в этом играет государственная политика и, хочу повторить, совместная работа религиозных деятелей. Хочу также высоко оценить деятельность наших братьев – евреев, христиан, в том числе католиков. Под руководством Его преосвященства шейха вся эта работа проводится целенаправленно, с очень большой точностью, с большой деликатностью, и это играет важную роль в развитии Азербайджана, укреплении нашей страны. Мы привязаны к нашему историческому прошлому, национально-духовным ценностям. Мы привязаны к нашей религии, национальным традициям. На протяжении многих лет, десятилетий, когда мы жили в колониальном положении, это сохранило азербайджанцев как народ. Прошлое, культура, язык, религия – это наша история.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
молдавской телекомпании «Канал 4»
(19.12.2007)**

Независимо от общественной формации, толерантность всегда была нормой жизни в Азербайджане. Это не явление сегодняшнего дня и не результат нашего сотрудничества с Евросоюзом. Это было и в период, когда мы являлись частью Российской империи, и тогда, когда мы были частью Советского Союза, и сейчас, когда являемся независимым государством. У нас проживает много представителей разных народов, различных религий, и все они живут одной семьей. В Азербайджане никогда не было конфликтов на религиозной или этнической почве. Тот факт, что представители всех религий живут в нашей стране как одна семья, укрепляет наше государство.

2008

**Президенту Ильхаму Алиеву присвоено звание
почетного профессора Московского государственного
университета имени М.В.Ломоносова
(21.02.2008)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Развитие страны – это и интеллектуальный потенциал, это и уровень толерантности, это и уровень межнационального, межрелигиозного согласия в стране. Это то, насколько комфортно себя чувствуют представители не основной национальности в этой стране. И во всех этих направлениях все те позитивные и известные всем традиции интернационализма, которые были характерны Азербайджану во все времена, независимо от общественно-политической формации, сегодня сохранены, приумножаются. Таким образом, это позволяет всем гражданам Азербайджана чувствовать себя в нашей стране как дома, одной семьей, и также является важным элементом нашего двустороннего сотрудничества с Россией.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
официального открытия Церкви Пресвятой Девы
Марии в Баку
(07.03.2008)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня знаменательный и незабываемый день в нашей жизни. В Азербайджане открывается католическая церковь, и я сердечно поздравляю по этому случаю всех проживающих в Азербайджане католиков. Это событие свидетельствует о том, что межрелигиозные отношения в Азербайджане находятся на очень высоком уровне. Проводимая в этой области работа, принимаемые меры служат всестороннему развитию Азербайджана, так как для нормального, успешного развития каждой страны наряду с экономическими и политическими достижениями необходимы мир, спокойствие, стабильность, хороший уровень межнациональных и межрелигиозных отношений. Все это мы видим в Азербайджане. На протяжении веков азербайджанский народ жил в мире и дружбе со всеми народами. В истории Азербайджана никогда не было не только конфликтов, но даже недовольства на национальной или религиозной почве. Люди, живущие в Азербайджане, прекрасно знают это. Конечно, важную роль в этом играет государственная политика. В то же время очень значимую роль играют братские и дружеские чувства, которыми движимы люди, живущие в Азербайджане.

Сегодня мы с уважаемым государственным секретарем обсудили различные аспекты ватикано-азербайджанских отношений. В целом, мы проявляем большое внимание этому визиту и высоко оцениваем его, так как он свидетельствует о том, что прочные связи, существующие между Ватиканом и Азербайджаном, еще более укрепляются. Хочу особо отметить значение в развитии наших отношений визита общенационального лидера азербайджанского народа Гейдара Алиева в Ватикан, состоявшегося в 1997 году. После этого визита отношения поднялись на новую ступень. Исторический визит Папы Римского Иоанна Павла II в Азербайджан, несомненно, также сыграл огромную роль в развитии этих отношений. Все мы

хорошо помним этот визит. Это действительно был исторический визит, который еще раз продемонстрировал, что Азербайджан, наша независимая страна добилась больших успехов во всех направлениях и, в первую очередь, то, что все живущие в Азербайджане люди, независимо от национальности, вероисповедания, пользуются одинаковыми правами, равны, и это является весьма важным фактором для будущего нашей страны.

Я также помню свой визит в Ватикан. Проведенные в 2005 году в Ватикане переговоры, обсуждения позволили еще раз проанализировать двусторонние отношения. В то время были приняты необходимые меры для того, чтобы произошло сегодняшнее событие. В Баку было выделено прекрасное место для строительства церкви, и за короткое время была построена красивая церковь. Я подхожу к этому событию с различных аспектов. Прежде всего, сегодня праздник католиков, проживающих в Азербайджане. Начало функционирования католической церкви – большой праздник для них. С другой стороны, – это восстановление исторической правды, так как мы знаем, что в начале XX века в Азербайджане была построена католическая церковь, которая после большевистской революции была разрушена. Строительство и ввод сегодня церкви в действие означают восстановление исторической правды. С другой стороны, уверен, что строительство этой церкви в Азербайджане является очень важным и знаменательным событием для католиков всего мира. В Азербайджане построена католическая церковь. Это еще одно свидетельство высокого уровня религиозной терпимости, религиозной толерантности в республике. Это – наше большое достояние. Представители всех народов, религий живут в Азербайджане единой семьей, в обстановке дружбы и братства, и это усиливает нашу страну. Есть различные факторы, укрепляющие страну: политическое влияние, экономический потенциал, решение социальных проблем, другие вопросы. Но межнациональные отношения, особенно в многонациональных странах, – это вопрос, который имеет огромное значение.

Азербайджан – многонациональная страна. Мы гордимся этим, проявляем и впредь будем проявлять заботу о всех проживающих в Азербайджане национальных меньшинствах. Азер-

байджан является страной, где свободно действуют все религиозные общины. В то же время, религия отделена от государства, Азербайджан – светское государство, что является для нас очень важным вопросом. Мы с большим уважением относимся ко всем религиям, в Азербайджане имеются условия для деятельности всех религиозных общин.

Хочу еще раз сказать, что сегодняшнее событие, на мой взгляд, будет иметь большое значение и для будущего. Оно играет очень важную роль для будущего развития Азербайджана, его интеграции в мировое сообщество, продолжения прекрасных отношений с Европой, успешной деятельности в рамках политики соседства Европейского Союза. Повторяю, что сегодня большой праздник, прежде всего, конечно, для проживающих в Азербайджане католиков. Поздравляю всех католиков с этим праздником.

Встреча Президента Ильхама Алиева с зарубежными участниками международной конференции «Защита политических прав в Азербайджане – новые критерии» (07.04.2008)

Выступление Президента Ильхама Алиева

У нас есть все возможности для того, чтобы превратиться в развитую страну. Грамотность находится на очень высоком уровне, можно сказать, составляет 100 процентов. В стране очень благоприятный инвестиционный климат. В то же время Азербайджан является многонациональным государством. В нашей стране много этнических меньшинств, которые живут одной семьей. На высоком уровне находится этническая и религиозная терпимость. Все это – основные, необходимые и важные элементы, обуславливающие успехи.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
сдачи в эксплуатацию комплекса Бибиэйбатского
Святылища после капитальной реконструкции
и строительных работ
(12.07.2008)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Бибиэйбатское святилище, являющееся памятником VII века, на протяжении многих столетий было местом поклонения людей и охранялось азербайджанским народом. Бибиэйбатское святилище имеет большую историю. В XIII веке Ширваншахи построили здесь мечеть. Этот священный очаг привлекал людей во все времена. Как вам известно, в 30-е годы минувшего столетия мечеть была разрушена. В целом, во времена Советского Союза религия была запрещена, и печальные кадры, отражающие разрушение мечети, оживают перед нашими глазами. Мы неоднократно видели в кинокадрах эту чудовищную акцию.

После восстановления государственной независимости Азербайджан стал жить как независимая страна. Однако первые годы независимости были крайне тяжелыми для нашей страны. Можно сказать, во всех направлениях в нашей стране наблюдалось отставание. Экономика была разрушена, промышленное производство переживало спад, в стране господствовали хаос и кризис. Могу сказать, что в 1991-1993-е годы не уделялось особого внимания и духовным ценностям. Представители тогдашней власти вели себя так, словно до них никакой истории и не было. Пропаганда национально-духовных ценностей, возрождение наших национальных традиций начались после возвращения к политической власти великого лидера Гейдара Алиева. Именно возвращение Гейдара Алиева к власти по требованию народа в 1993 году способствовало прекращению неприглядных процессов в Азербайджане во всех областях, в том числе и в духовной сфере. Азербайджанский народ возвратился к своим духовным и религиозным корням. Как вам известно, те годы стали периодом тяжелых испытаний для экономики Азербайджана.

Вот наши основные политические принципы, на основе которых мы строим свою политику – как в двустороннем фор-

мате, так и с точки зрения сотрудничества в регионе. В этом заключаются наши основополагающие принципы, и, как и во всех сферах, общественно-политические процессы в Азербайджане развиваются в таком позитивном направлении, что представители всех религий, проживающие в Азербайджане, чувствуют себя очень комфортно. Азербайджан с этой точки зрения может служить примером, и мировое сообщество стало уже глубже осознавать это. На основе проводимых в стране многочисленных диалогов, форумов Азербайджан выполняет незаменимую функцию в деле укрепления диалога между цивилизациями, регулирования межрелигиозных отношений не только в регионе, но и в мире.

Мы очень рады, что в Азербайджане представители всех национальностей, всех религий живут одной семьей, вносят вклад в развитие родной страны. Это – наше большое преимущество, большое достояние. Азербайджан – многонациональная, многоконфессиональная страна. Наш опыт, я говорю со всей решительностью, уже изучается в других странах, становится темой дискуссий в международных организациях, и в дальнейшем роль Азербайджана, как толерантного пространства, в мировых делах, в происходящих в мире процессах, конечно же, возрастет. Мы возвратились к своим национальным, религиозным корням. Во все времена, в период, когда мы не были независимыми, азербайджанский народ, азербайджанцев как нацию сохраняли наши традиции, национально-духовные ценности, родной язык, религия. Мы с уважением относимся ко всем религиям и считаем, что ко всем религиям в мире нужно относиться с уважением.

Ислам сыграл важную роль в формировании азербайджанского народа, и сегодня наши религиозные памятники восстанавливаются.

Все проживающие в Азербайджане народы, представители всех религий чувствуют себя очень комфортно. Я знаю это, так как часто бываю в регионах, где проживают национальные меньшинства, интересуюсь их положением, даю необходимые указания, и хочу делать так, чтобы все проживающие в Азербайджане люди, независимо от национальности, вероисповедания, чувствовали себя хорошо и комфортно. Возможности для этого у нас есть, растущие год от года экономическая мощь и потенциал

Азербайджана оказывают позитивное влияние на уровень жизни всех проживающих здесь людей.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан
(24.09.2008)

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы сумели сохранить свою национальную самобытность, национальный дух. Несомненно, основную роль в этом сыграли наши нравственные ценности, традиции, наша религия, родной язык. Все эти факторы сохранили азербайджанцев как нацию. Начиная независимое существование, мы строили эту независимость на прочных основах, и сегодня укрепляем ее.

С точки зрения национальной и религиозной терпимости Азербайджан указывается в качестве образцовой страны. Это реальность, которая создана азербайджанским народом. Политика государства в этой сфере очень сильная и однозначная, и чувства живущих в Азербайджане людей очень чисты.

В Азербайджане все люди, все нации, представители всех религий живут как одна семья. В Азербайджане никогда не было не то что противостояния, но даже недоразумений на национальной или религиозной почве, не должно быть и, уверен, никогда не будет. Это фактор, который наряду со всеми другими обеспечивает успешное развитие нашей страны. То есть, у нас и общественно-политическая ситуация стабильна, и меры безопасности обеспечиваются на высоком уровне, и успешно реализуются экономические реформы.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в Баку
в конференции министров культуры государств-членов
Совета Европы на тему «Межкультурный диалог –
основа устойчивого развития и мира в Европе
и соседних с ней регионах»**

(02.12.2008)

Речь Президента Ильхама Алиева

Проводя сегодня конференцию министров культуры различных стран, мы еще раз демонстрируем, что в последние годы Азербайджан добился огромных успехов в вопросах религиозной, национальной и этнической толерантности. На самом деле, в нашей стране во все времена, независимо от общественно-политического строя, люди жили одной семьей. Представители всех религий всегда жили здесь в дружбе и братстве. Хочу еще раз отметить, что это важнейший фактор, присущий нашей стране.

После восстановления Азербайджаном государственной независимости межнациональным отношениям, укреплению национальной и религиозной толерантности уделялось огромное внимание. Сегодня Азербайджан является в полном смысле слова пространством дружбы и братства. Представители всех народов, религий живут здесь одной семьей. Убежден, что опыт, накопленный Азербайджаном в этом направлении, очень важен. Не сомневаюсь, что на конференции состоится обстоятельный разговор об этом.

Среди наших гостей также находятся члены Организации Исламская Конференция. Мы очень рады этому, рады, что сегодня в Баку, на стыке Востока и Запада, находятся представители различных религий из различных стран. Мы придаем этому огромное значение. Это очень важно, так как в настоящее время часто говорят о диалоге между цивилизациями и культурами, однако, вместе с тем, происходящие в мире процессы, к сожалению, порой приводят к нагнетанию напряженности. Мне бы очень хотелось, чтобы начавшийся сегодня в Азербайджане «Бакинский процесс» внес ценный вклад в укрепление диалога, дружбы и взаимопонимания между культурами.

Словом, история, географическое положение Азербайджана, его участие в различных международных организациях, конечно, еще больше расширяют наши возможности. Убежден, что успешное развитие нашей страны будет продолжено и дальше, и обуславливают это развитие не только политические или экономические реформы, но и, как я уже отметил, господствующая в Азербайджане прекрасная общественно-политическая атмосфера, защита прав всех проживающих здесь национальностей и спокойная жизнь в Азербайджане каждого человека, представителя любой нации.

В обществе нет разногласий, связанных с основными направлениями развития страны, напротив, наше общество сплотилось вокруг общенародных идей: философии азербайджанства, современности, привязанности к своим историческим корням, традициям. Вместе с тем Азербайджан является светским государством. Представители всех религий в Азербайджане пользуются огромным уважением. Вот факторы, характеризующие сегодня нашу страну с общественно-политической точки зрения.

В то же время, высокий уровень религиозной и национальной толерантности, терпимости в Азербайджане и проживание всех народов в мире и дружбе, конечно же, делают нас сильнее. Эти факторы очень важны для развития любой страны. Я очень хочу, чтобы успехи, достигнутые в нашей стране до сегодняшнего дня, были продолжены. Для этого, конечно, необходимо полностью утвердить мир в регионе.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в торжественном открытии церемонии
«Баку – столица исламской культуры – 2009»
(18.02.2009)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Ислам – религия братства, толерантности, терпимости. Наша священная религия должна преподноситься в мире такой, какая она есть. Шаги, предпринимаемые для того, чтобы исламский мир представил себя, должны относиться и к сфере культуры, так как исламский мир обладает богатейшей историей и культурой. Наша культура должна быть представлена мировому сообществу такой, какая она есть.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
сдачи в эксплуатацию комплекса мечети Тезе Пир
после капитальной реконструкции и широких
строительных работ
(06.07.2009)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Религия в Азербайджане отделена от государства. Азербайджан – светское государство. Но, вместе с тем, мы очень привержены нашим национальным и религиозным традициям, ценностям. Мы разделяем общечеловеческие ценности. Но главной ценностью для нас являются национальные ценности Азербайджана.

Во все времена все народы в Азербайджане жили в согласии. Азербайджанское государство, независимое Азербайджанское государство и дальше будет делать все возможное для сохранения этих замечательных традиций в нашей стране. Хочу также сказать, что хотя религия в Азербайджане отделена от государства, тем не менее, государство выделило средства на реконструкцию

комплекса мечети Тезе Пир. Азербайджанское государство выделило средства и на создание Бибиэйтатского комплекса мечети-святылища, сданного в эксплуатацию год назад после капитального ремонта и реконструкции. Азербайджанское государство, правительство Азербайджана предоставили также средства на реконструкцию мечети Аждарбека. Это свидетельствует о том, что Азербайджанское государство, независимый Азербайджан очень привержены своим религиозным и национальным традициям, прилагают все усилия для сохранения Ислама, расширения исламской солидарности. Мы делаем и будем делать это. Ислам – великая религия. Это религия дружбы, братства, солидарности.

К сожалению, порой в некоторых местах намеренно распространяется ложная информация об исламской религии. Исламофобия проводится как политика. Сегодня в мире много говорится о межрелигиозном диалоге, в этом есть большая потребность. Вместе с тем, в некоторых случаях за этими словами проглядывают тенденции религиозной дискриминации. Мы отвергаем это. Мы отвергаем кампанию против Ислама. Отвергаем необоснованные обвинения.

Хочу повторить, что Ислам – религия дружбы, и нам необходимо сделать все возможное для того, чтобы преподнести свои ценности миру, пропагандировать их, доводить до мирового сообщества реальную ситуацию. Для этого между всеми исламскими государствами обязательно должно вестись сотрудничество в широком смысле слова. Азербайджан со своей стороны делает это, хотя мы являемся молодой независимой страной, – Азербайджан восстановил свою независимость в 1991 году, – тем не менее, мы вносим вклад в утверждение исламской солидарности. Азербайджан заявлял об этом на различных мероприятиях. В Азербайджане проведены многочисленные авторитетные мероприятия в рамках Организации Исламская Конференция. Азербайджанское государство проводит политику по углублению солидарности и сотрудничества в Организации Исламская Конференция, и, наверно, неслучайно, молодому независимому Азербайджанскому государству удалось завоевать большое уважение во всем исламском мире. Иначе исламский мир не избрал бы столицу Азербайджанского государства город Баку столицей исламской культуры. Мы с большой гордостью

носим это звание. Несколько месяцев назад в Азербайджане состоялась большая церемония по этому случаю, сегодня Баку является культурной столицей всего исламского мира. Своими шагами, как политическими шагами, так и совместной деятельностью религиозных общин в Азербайджане, мы дальше будем уделять еще больше внимания решению этих вопросов.

Хочу также подчеркнуть, что представители всех национальностей, религий живут в Азербайджане одной семьей. В Азербайджане никогда не было, нет и не будет дискриминации на национальной или религиозной почве. Все проживающие в Азербайджане люди – наши уважаемые граждане. Уверен, что господствующие в Азербайджане религиозная терпимость, религиозная толерантность могут быть изучены и в других местах.

Еще раз хочу сказать, что мы строим нашу политику и наше будущее на прочных исторических, культурных, национальных и религиозных основах. В то же время проживающие в Азербайджане представители всех остальных религий также чувствуют себя спокойно. Мы – народ, обладающий древней культурой, и справедливо гордимся этим. У нас очень глубокие традиции. Вместе с тем, мы, как светская страна, идем вперед. Мы видим в Азербайджане синтез современности и традиций. Этот фактор, наверное, сыграл свою роль в общем успешном развитии нашей страны.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан (29.08.2009)

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане религия отделена от государства. Но, в то же время, между государством и религией существует прочное единство. Основу этого единства на современном этапе заложили великий лидер и Его преосвященство уважаемый шейх. Их дружбу, отношение друг к другу и дела во имя Азербайджана сегодня как замечательную традицию продолжаем Его святейшество шейх и я.

Азербайджан в мировом масштабе может считаться примером межрелигиозных отношений. Это признается не только нами, но и теми, кто глубоко знаком с реалиями Азербайджана. Азербайджанский народ привержен своим религиозным и национальным традициям, национально-духовным ценностям. Мы веками хранили в сердце эти нравственные ценности, и сегодня, принимая все общечеловеческие ценности, считаем главным фактором для себя наши национально-духовные ценности. В то же время в Азербайджане представители всех религий, всех наций живут единой семьей. Межрелигиозные отношения и их высокий уровень укрепляют нашу государственность, независимость, придавая дополнительный импульс интеграционным процессам Азербайджана в мир. В то же время реалии Азербайджана и глубокий анализ межнациональных и межрелигиозных отношений в Азербайджане свидетельствуют о том, что этот прекрасный пример может быть использован и в других странах.

Не случайно, что наряду с тем, что Азербайджан является членом европейских структур, город Баку, как отметил его пресвященство шейх, в 2009 году был избран столицей исламской культуры. Хочу также отметить, что это почетное звание стало присваиваться несколько лет назад. Столица Азербайджана Баку является одним из первых городов, которому присвоено это почетное звание. За это время Азербайджанское государство очень многое сделало для укрепления исламской солидарности, углубления дружественных, братских отношений между исламскими государствами.

Хочу также сказать, что в Азербайджане представители всех религий живут свободно, как единая семья. В нашей стране, в подлинном смысле слова, господствует свобода совести, и в Азербайджане существуют все другие свободы.

**Президент Ильхам Алиев принял участников
VI Конференции министров культуры государств-
членов Организации Исламская Конференция
(09.10.2009)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Конференция министров культуры стран-членов Организации Исламская Конференция, проходящая в Баку вчера и сегодня, – это событие, имеющее огромное значение. Уверен, что проведенные вчера и сегодня обсуждения, принятые решения еще более укрепят единство наших стран, станут очень важным шагом в усилении исламской солидарности. Отношения между представляемыми вами странами и Азербайджаном находятся на очень высоком уровне. Мы со своей стороны вносим вклад в развитие этих отношений. Я абсолютно уверен, что отношения дружбы и братства между мусульманскими странами укрепляют и международные позиции каждого из этих государств.

Мы придаем большое значение многочисленным мероприятиям, проводимым в Баку по линии Организации Исламская Конференция. За последние годы в Баку состоялись мероприятия различного уровня. Каждое из них еще больше укрепило наше единство. С одной стороны, это имеет огромное практическое значение. А с другой стороны, когда гости из братских и дружественных стран, находясь в Азербайджане, знакомятся с нашей историей и культурой, укрепляют личные отношения друг с другом, то, естественно, связи между странами получают от этого только пользу.

Я уверен, что мы и дальше будем оказывать взаимную поддержку и в рамках Организации Исламская Конференция, и в Организации Объединенных Наций, и в других международных организациях. Эта поддержка еще более укрепит нас и, в то же время, послужит углублению отношений между нами.

Азербайджан имеет очень богатую историю и культуру. Как независимая страна мы существуем 18 лет. Но, несмотря на то, что в различные периоды мы находились в составе других стран, мы сумели сохранить наше культурное и историческое наследие. Сумели сохранить памятники, наш родной язык, национальные

и религиозные обычаи и традиции. Сегодня наши национально-духовные ценности играют огромную роль в успешном развитии Азербайджана.

Как вам известно, Баку был избран столицей исламской культуры этого года. Это большая честь для нас. Мы с чувством большой гордости несем это почетное звание. В этом году наряду с тем, что Баку объявлен столицей исламской культуры, в нашей стране проводятся также различные международные мероприятия.

Азербайджан играет важную роль в укреплении межкультурного диалога. Потому что наше географическое положение и в то же время наше членство в европейских организациях создают эти уникальные возможности. Мы стараемся и впредь сделать все необходимое, чтобы еще больше внести свой вклад в укрепление межкультурного диалога.

Азербайджан, как независимая страна, очень активен в налаживании отношений с исламскими, мусульманскими странами. Могу сказать, что это направление нашей внешней политики носит приоритетный характер. Ведь нас связывают друг с другом не только общие интересы. Нас связывают общая история, культура, существующие между нами исторические узы. С первых лет независимости по настоящее время Азербайджан в своей внешней политике всегда руководствовался принципами исламской солидарности.

Как я уже отметил, у нас очень богатая культура. Но как независимая страна мы живем 18 лет. В разное время мы жили в составе других стран. Но, несмотря на это, нам удалось сохранить национальное достоинство, свою историю, и сегодня мы успешно развиваемся как независимая страна. Это обусловлено еще и тем, что мы всегда были привержены нашим историческим корням, ценностям, священной исламской вере.

Как вам известно, во времена Советского Союза религия вообще была запрещена. Мечети в Азербайджане были разрушены, и граждане Азербайджана не могли пользоваться правом на свободу совести. В Азербайджане осталось несколько мечетей, да и те были сохранены просто как исторические памятники. В период независимости, когда судьба Азербайджана оказалась в руках его народа, в Азербайджане было построено более тысячи

мечетей. Это наши духовные ценности. Это наше прошлое и будущее.

Как экономические, так и политические связи между странами должны развиваться еще более ускоренными темпами. Есть хорошие возможности для развития культурных связей. Нам необходимо делиться нашими возможностями и сделать так, чтобы солидарность в исламском мире достигла еще более высокого уровня, чтобы на всех мероприятиях мы выступали как единая семья.

Еще раз хочу сказать, что Азербайджан – молодое, независимое государство – и срок нашего членства в Организации Исламская Конференция не такой уж большой. Но за этот небольшой срок мы старались и стараемся внести вклад в укрепление исламской солидарности.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в Международной конференции «Межрелигиозный
диалог: от взаимопонимания к совместному
сотрудничеству», состоявшейся в Баку
(06.11.2009)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Баку и Азербайджан всегда очень активно работают для развития межрелигиозного диалога, играют в этом активную роль. Проводимые в нашей стране различные международные конференции на эту тему вносят огромный вклад в развитие межрелигиозного диалога.

Азербайджан на протяжении столетий играл свою роль в развитии межрелигиозных отношений. Независимо от общественно-политического строя, в Азербайджане религиозная и национальная терпимость, толерантность всегда находились на очень высоком уровне. Это – чувства азербайджанского народа, а также политика независимого Азербайджанского государства и практический результат труда, действующих в Азербайджане религиозных структур. Считаю, что это феномен, который действительно очень редко встречается в мире.

В Азербайджане все нации живут как одна семья. В Азербайджане никогда не было и, уверен, не будет никаких конфликтов и противостояний на национальной и религиозной почве. В Азербайджане все народы, представители всех религий живут как одна семья. Они активно трудятся для развития Азербайджана. Как достойные и ценные граждане страны они вносят свой вклад во всестороннее развитие Азербайджана.

Географическое положение Азербайджана, его история, темпы сегодняшнего развития и, особенно, значение, которое мы придаем отношениям между цивилизациями, провозглашают Азербайджан неофициальной столицей проводимых и предстоящих мероприятий по этой теме. Азербайджан является частью исламского мира. Азербайджанский народ очень привержен своим религиозным и национальным традициям. Как часть исламского мира наша страна является членом Организации Исламская Конференция. В то же время Азербайджан по своему географическому положению является членом некоторых европейских организаций. В мире мы очень редко сталкиваемся с такой картиной, когда одна страна, оставаясь приверженной своим религиозным и национальным традициям, делает все возможное для жизни и нормальной деятельности представителей всех наций в регионе.

Все мы должны эффективно пользоваться этими уникальными возможностями, так как в нынешнее время для обеспечения мира, спокойствия и безопасности на планете обязательно необходимо усиливать межрелигиозный диалог.

Я уверен, что Азербайджан и в предстоящие годы будет играть свою роль в усилении межрелигиозного диалога. В этом году столица Азербайджана город Баку был объявлен столицей исламской культуры. Это большая честь для нас. Я надеюсь, что в предстоящие годы Баку будет объявлен также столицей европейской культуры.

После восстановления Азербайджаном своей государственной независимости в нашей стране были созданы все свободы, в том числе свобода совести, религиозные свободы. В период независимости в нашей стране было построено более тысячи мечетей, отреставрированы сотни исторических и религиозных памятников. Вместе с тем, в Азербайджане строятся и ремон-

тируются православные и католические церкви, синагоги. Это очень важная часть нашей политики. Правда, идущее в стране экономическое развитие создает нам прекрасные условия для решения основных экономических и социальных проблем, стоящих перед страной. Однако если развитие в нашей стране будет измеряться только экономическими показателями, то, я считаю, мы не можем довольствоваться таким положением.

Одновременно должны получать постоянную государственную поддержку все политические процессы, межрелигиозные и межнациональные отношения. У Азербайджанского государства очень продуманная политика по этим вопросам, и именно так будет возможно всестороннее развитие нашей страны. Все граждане обладают одинаковыми правами. Мы должны подтверждать это не только официальными законами и Конституцией, но и своей повседневной деятельностью. Мы должны сделать так, чтобы все живущие в наших странах люди, независимо от их религиозной и национальной принадлежности, ощущали себя полноправными гражданами, играли активную роль в общественной, политической и экономической жизни наших стран.

Азербайджан – многонациональная страна, и мы можем гордиться этим. В нашей стране, в Азербайджане веками жили и творили представители различных народов. В сегодняшнем развитии Азербайджана как независимой страны огромную роль сыграли представители всех живущих в нашей стране народов. Мы стремимся своей практической работой, конкретными программами создать прекрасные условия для представителей всех живущих в Азербайджане народов. В регионах, где проживают национальные меньшинства, как и повсюду в стране, идет стремительное развитие, успешно решаются социальные и экономические проблемы.

Наряду с этим, успешную динамику развития обеспечивают формирование гражданского общества, установление стабильности в стране, налаживание межнациональных отношений на высоком уровне и постоянное внимание государства к данному вопросу, деятельность религиозных образований.

Вместо активизации межрелигиозного диалога, наоборот, происходят события, способствующие межрелигиозному проти-

востоянию. Порой даже наблюдаются негативные тенденции внутри одной религии. Мудрость религиозных руководителей, их решительность, смелость и, конечно же, авторитет внутри страны играют очень важную роль в преодолении всех негативных явлений. Я очень рад, что именно эту картину мы наблюдаем в Азербайджане. Уверен, что на протяжении долгих лет и после этого религиозная и национальная терпимость в Азербайджане будет на высоком уровне.

В Азербайджане религия отделена от государства. Азербайджан – это светское государство. Но, вместе с тем, религия и государство едины. Это единство сплачивает нас в достижении стоящих перед нами целей. Эти цели – дальнейшее укрепление государственной независимости Азербайджана, постоянное поддержание стабильности в Азербайджане на высоком уровне, принятие практических мер по улучшению благосостояния азербайджанского народа, обеспечение развития межконфессиональных отношений в стране в позитивном направлении, защита прав всех живущих в Азербайджане народов. Несмотря на то, что официально религия отделена от государства, считаю, что в этих вопросах религия и государство едины.

2010

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в первом квартале 2010 года и предстоящим
задачам**

(14.04.2010)

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджанский народ никогда не проводил дискриминации в отношении других наций. В отличие от Армении мы не являемся моногосударством. У нас все народы, представители всех религий живут одной семьей. В этом наша особенность. Мы думаем именно так. Армения же, возможно, является

единственной в мире страной, то есть не островным государством, где не живет ни одной другой нации, кроме армян. Хотя нынешняя Армения образована на исконных азербайджанских землях, большинство населения Иреванского ханства составляли азербайджанцы. Это наши исторические земли. Но азербайджанцы различными путями были изгнаны из нынешней Армении. И не только азербайджанцы, представители всех остальных национальностей также были либо изгнаны из Армении, либо убиты, либо подверглись притеснениям, либо им созданы такие невыносимые условия, что они не могут там оставаться. Азербайджанское государство никогда не проводило и не будет проводить политики этнической чистки против кого-либо. Если армянской стороной будут приняты предложения, отражающие нормы международного права, то азербайджанская община будет, должна жить в Нагорном Карабахе вместе с армянской общиной, и проживание там азербайджанцев, с одной стороны, полностью подтвердит историческую справедливость, а с другой, – абсолютно соответствует нормам международного права.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
на церемонии открытия Бакинского саммита
религиозных лидеров мира
(26.04.2010)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Бакинский саммит религиозных лидеров мира – это событие огромного значения. Не случайно, эта встреча проходит именно в Баку. Встречи религиозных лидеров мира в Баку приняли уже традиционный характер. На протяжении столетий представители разных национальностей и различных религий жили в Азербайджане в атмосфере дружбы и братства, как одна семья. Религиозная и национальная терпимость в Азербайджане имеет очень большую и славную историю. Мы очень рады, что в последнее время в Баку проводятся представительные международные мероприятия, вносящие большой

вклад в дело усиления диалога между цивилизациями. В ноябре прошлого года мы провели большое мероприятие по усилению религиозного диалога. Как и сегодня, в том мероприятии принимал участие большой друг Азербайджана, Его святейшество Патриарх Московский и всея Руси Кирилл. Это очень большой и прекрасный показатель. Приезд сегодня в Азербайджан руководителей и представителей всех религий, их участие в совместных обсуждениях, которые проводились вчера и будут проводиться сегодня и завтра, – это событие, имеющее большое значение.

Я не сомневаюсь, что эта прекрасная встреча будет иметь очень хорошие результаты, послужит лучшему взаимопониманию между религиями, нациями и странами. В этом есть большая потребность. Еще раз хочу подчеркнуть, что мы с очень большими надеждами смотрим и на превращение Баку, Азербайджана в своего рода центр межрелигиозного диалога. С одной стороны, мы расцениваем это как свидетельство очень хорошей ситуации в религиозной и национальной сфере в Азербайджане. Для нас это большая честь. С другой стороны, Азербайджан может внести, вносит и будет продолжать вносить свой вклад в практическое усиление межрелигиозного диалога.

Азербайджан является естественным мостом между Европой и Азией. На протяжении столетий представители разных религий и наций жили на этой земле как одна семья. Эти два важных фактора и сегодня проявляются в современной жизни Азербайджана. Азербайджан около двадцати лет является членом Организации Исламская Конференция. Около десяти лет Азербайджан – член Совета Европы. Ислам – это наша священная религия. Мы очень привержены своим религиозным и национальным традициям, стремимся, чтобы и молодое поколение получало воспитание в духе патриотизма, в национальном духе. В то же время Азербайджан – это открытая для всего мира страна, стремящаяся к сотрудничеству со всеми государствами.

В прошлом году Баку был избран столицей исламской культуры, в связи с чем в течение года были проведены многочисленные мероприятия. Я говорил в прошлый раз, хочу сказать и сегодня: надеюсь, наступит день, когда Баку будет избран столицей и европейской культуры. Таким образом, Азербайджан бу-

дет вносить еще больший вклад в дело развития связей между Европой и Азией, христианским и мусульманским мирами.

Как я отметил, на протяжении столетий в Азербайджане представители всех наций и религий жили единой семьей, внесли ценный вклад в развитие нашей страны. Этот процесс успешно продолжается и сегодня. В Азербайджане, где существуют все свободы, в полной мере обеспечены и религиозные свободы. В Азербайджане имеется более тысячи постоянно действующих мечетей. Действуют одиннадцать церквей, шесть синагог и другие религиозные храмы. Это делает нас сильнее.

**Заявления Президентов Азербайджана
и Сербии для прессы
(13.05.2010)**

Заявление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – это многоконфессиональная и многонациональная страна, где сливаются различные культуры. Представители различных этнических групп, все люди, имеющие различные религиозные корни, пользуются в нашей стране одинаковыми правами и свободами.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
на торжественной церемонии открытия площади
Государственного флага
(01.09.2010)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Страну, где представители всех народов, всех наций, всех религий живут как одна семья. Живут в атмосфере дружбы и согласия. Страну, где национальная и религиозная терпимость находятся на высоком уровне, и сегодня Азербайджан приводится как пример в этих вопросах. Эту страну создали мы.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан
(06.09.2010)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Я очень рад, что солидарность, единство азербайджанского народа и представителей всех национальностей, на протяжении веков проживавших в Азербайджане и живущих здесь ныне, проявились, показали себя и в период независимости. Отношения, сложившиеся между религией и государством в период независимости, обеспечивают сегодня успешное развитие Азербайджана. Огромные усилия и труд в становлении и укреплении этих отношений вложил великий лидер Гейдар Алиев. Личные дружеские связи Гейдара Алиева с Его преосвященством шейхом также внесли огромный вклад в становление отношений между религией и государством в Азербайджане.

Сегодня представители всех религий в Азербайджане живут как одна семья. Это наше большое достижение, большой успех. Иногда нам кажется, что так должно быть всюду. Но, к сожалению, это наблюдается отнюдь не везде. В некоторых местах, странах происходят противостояния, войны, столкновения на религиозной почве. Представители всех религий в Азербайджане, хочу еще раз сказать, живут в условиях мира и братства. Эти традиции уже укрепляются, и я нисколько не сомневаюсь в том, что религиозные отношения в Азербайджане будут строиться на должном уровне и в будущем.

Мы – народ, приверженный своим национальным ценностям. Мы ставим свои национально-духовные ценности выше всего. Эти ценности сыграли решающую роль в формировании азербайджанского народа. Веками мы жили в составе других стран, были лишены независимости. Но, несмотря на это, нам удалось сохранить свое достоинство, национальную принадлежность, религию, язык, обычаи и традиции, и сегодня эти факторы играют важную роль в развитии независимой страны.

В последние годы в Азербайджане идут ремонтно-реставрационные работы на всех религиозных памятниках. Построены сотни новых мечетей. Строятся, ремонтируются и будут строиться храмы других религий. Это свидетельствует о том, что никакой дискриминации в этой сфере в Азербайджане нет. Человек, любящий свою нацию, уважающий свою религию, должен любить людей других национальностей, с уважением относиться к другим религиям. Именно на этих основах в Азербайджане успешно продолжается процесс строительства сильного государства. Не случайно, Азербайджан стал играть важную роль в налаживании и развитии межрелигиозного диалога уже в мировом масштабе. Я очень рад, что успехи, достигнутые в Азербайджане в этой области, оцениваются и в мировом сообществе. Эти достижения позволяют нам проводить в Азербайджане авторитетные мероприятия в данной области. Здесь уже говорилось об этом. Юбилей Его преосвященства уважаемого шейха был широко отмечен в Азербайджане, в числе наших гостей были религиозные руководители из различных стран. Одновременно в Азербайджане на самом высоком уровне был проведен саммит мировых религий. До нас до сих пор доходят впечатления, мнения и воспоминания об этом саммите. Это очень отрадно. Мы хотим, чтобы таких мероприятий в будущем было больше, так как, считаю, что Азербайджан – подходящее место для проведения мероприятий на эту тему.

В Азербайджане есть гражданское единство, гражданское согласие. В Азербайджане достигнуты огромные успехи в решении религиозных, национальных вопросов. Это наше большое достояние, большое достижение. Мы высоко ценим это. Убежден, что достигнутые в Азербайджане успехи в этой области, наш опыт могут быть изучены и в других местах, и эти процессы уже начались.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в Стамбуле
в X Саммите глав государств тюркоязычных стран
(16.09.2010)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане представители различных национальностей, различных религий живут как одна семья. В Азербайджане никогда не было конфликтов, противостояния на религиозной или национальной почве. В Азербайджане защищаются права всех народов. Конечно, армянский народ жил на азербайджанских землях, живет и сегодня. Их права тоже защищаются.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
на 65-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН
(24.09.2010)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан во все времена был пространством сосуществования и терпимости между различными религиями, этническими группами и философиями. Как активный член «Группы друзей» Альянса цивилизаций, Азербайджан вносит вклад в поощрение межрелигиозного и межкультурного диалога на основе взаимного уважения и понимания. Весной этого года Азербайджан организовал Всемирный саммит религиозных руководителей 32 государств, выступил с инициативой проведения в апреле 2011 года Всемирного форума во имя межкультурного диалога.

**Президент Ильхам Алиев встретился
с представителями общественности города Гянджа
(09.02.2011)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы привержены нашим национальным ценностям, религиозным и национальным традициям. Это позволило сохранить азербайджанский народ. Несмотря на то, что в разные периоды мы жили в составе других стран, других империй, мы сохранили и сегодня бережем свои национальные и религиозные традиции. В Азербайджане реставрируются, реконструируются, заново отстраиваются исторические и религиозные памятники, и религиозному комплексу «Имамзаде» принадлежит особое место среди них.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в церемонии официального открытия
Всемирного форума по межкультурному диалогу
(07.04.2011)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы хотим, чтобы все народы, представители всех религий тесно общались друг с другом, открыто обсуждали все проблемы, выражали свои мысли. Баку, Азербайджан стали уже традиционным пространством для проведения подобных представительных мероприятий. Конечно, это имеет и географические, и исторические, и культурные основы, так как на протяжении веков в Азербайджане все народы, представители всех религий жили как одна семья. Независимо от общественно-политического строя, в Азербайджане никогда не было не то что противостояния на национальной или религиозной почве, но даже и недоразумения. Во все времена в Азербайджане народы жили

как одна семья, их всегда связывали дружеские отношения. Мы очень рады, что сейчас, в период развития Азербайджана как независимой страны, эти положительные тенденции еще более усиливаются.

В Азербайджане представители всех народов являются равноправными гражданами, охраняются все исторические и религиозные памятники. В Азербайджане полностью утвердилась свобода религии, свобода совести. В период независимости государством были построены и отремонтированы сотни религиозных памятников – мечети, церкви, синагоги, и этот процесс продолжается и сейчас.

То есть высокий уровень национальной и религиозной терпимости, толерантности в Азербайджане является уже фактом, и это – источник нашей силы. Сила любого общества состоит в его религиозном и национальном разнообразии. Мы абсолютно уверены в том, что, независимо от религиозного и национального фактора, в любом обществе можно построить нормальные отношения. Конечно, для этого нужны традиции, в то же время, государственная политика также должна проводиться на должном уровне. В Азербайджане существуют оба эти фактора. Наше историческое прошлое создает нам сегодняшние условия, в то же время, наша государственная политика в этой сфере однозначна. Еще раз хочу отметить, что наша сила – в нашем единстве. Независимо от национальной и религиозной принадлежности, любой человек, живущий в Азербайджане, является нашим ценным гражданином. Я не сомневаюсь, что в Азербайджане вопросы национальной и религиозной терпимости и впредь будут успешно решаться, граждане Азербайджана и дальше будут жить как одна семья.

Мы хотим, чтобы этот накопленный в нашей стране опыт изучался, а также, возможно, вызывал интерес у других стран, так как это действительно уникальный опыт. Начало и успешное продолжение «Бакинского процесса» свидетельствуют о том, что, продемонстрировав политическую волю, мы можем достичь цели.

Сегодня в мире ведутся широкие дискуссии о глобализации, межкультурном диалоге, мультикультурализме. Я расцениваю это как позитивное явление, так как обмен мнениями по

данным вопросам должен проводиться постоянно. Но с одной целью – как сделать, чтобы народы стали ближе друг к другу. Как сделать, чтобы в мире не было противостояния на религиозной почве, чтобы отношения между народами и цивилизациями развивались в позитивном направлении. Чтобы росли взаимное доверие и взаимное уважение. Уважение к представителям, к историческим и религиозным памятникам другой религии – это, прежде всего, признак уважения к собственной религии. Наша сила – в национальном и религиозном разнообразии. Мы в Азербайджане понимаем это так. Поэтому повсюду этим вопросам должно уделяться особое внимание. Опыт Азербайджана как прошлых времен, так и уже 20-летнего периода независимости говорит о том, что у мультикультурализма есть очень позитивные результаты. Те, кто выступают против мультикультурализма, должны шире проанализировать этот вопрос. Должна быть изучена практика стран, обладающих положительным опытом. Если сегодня против мультикультурализма звучат определенные мысли, то следует спросить: а что предлагается взамен? Самоизоляция? Или же дискриминация в отношении представителей других религий?

Это очень серьезные вопросы, нуждающиеся в большом обсуждении. Мы стремимся к тому, чтобы в рамках форума был проведен обмен мнениями, внесены предложения по этим вопросам. Чтобы предложения носили не просто лозунговый характер, а опирались на уже существующий опыт. Если где-то есть проблемы, то они должны быть выявлены и устранены. Если все мы хотим, чтобы межнациональные и межконфессиональные отношения строились на здоровой почве, то в этом есть большая необходимость. Особенно в нынешнее время. Так как в глобализирующемся мире и обмен информацией происходит интенсивнее. Сказанное в любом месте слово немедленно разносится по всему миру, какой-то непродуманный или же провокационный шаг сразу же сталкивается с адекватной реакцией. Поэтому эти вопросы, политика, проводимая на основе ответственности, добрых намерений и положительного опыта, представляют особое значение.

**Президент Ильхам Алиев принял группу молодежи,
добившейся успехов в различных областях,
и представителей студенческих молодежных
организаций**
(21.04.2011)

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане представители всех наций и всех религий живут как одна семья. И это не просто красивые слова, а реальность. Это также отражает наше прошлое, и самое главное, что в период развития Азербайджана как независимой страны этим принципам всегда уделялось очень большое внимание. Не случайно, мировое сообщество, мировая общественность уже начинают осознавать это, что еще раз подтверждают проводимые в Азербайджане международные мероприятия.

Наша история и нынешнее положение свидетельствуют о том, что Азербайджан – Родина для представителей всех народов. Здесь никогда не было и не будет дискриминации ни на национальной, ни на религиозной почве. Я абсолютно убежден в этом.

**Президенты Азербайджана и Сербии выступили
с заявлениями для печати**
(08.06.2011)

Заявление Президента Ильхама Алиева

Как в Сербии, так и в Азербайджане религиозная и национальная толерантность имеет глубокие корни, большую историю. И в Сербии, и в Азербайджане представители различных религий и народов живут как одна семья. Это наш уникальный опыт. Используя этот опыт, мы должны стремиться, чтобы во всем мире не было никаких конфликтов, никакого противостояния на религиозной, национальной почве.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в официальном открытии Форума Кранс Монтана
(23.06.2011)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан продолжает играть свою роль в межкультурном диалоге. На протяжении столетий наша страна была пространством, где народы, имеющие различные этнические и религиозные корни, жили бок о бок, в атмосфере доброжелательности. Мы очень рады, что после обретения независимости эти позитивные тенденции еще более усилились. Азербайджанское общество является многокультурным, многоэтническим. Представители различных наций и религий живут в атмосфере дружелюбия. Наша страна также является местом проведения различных международных мероприятий. Мы играем особую роль в области диалога. В этом году в нашей стране состоялась очень важная международная конференция на тему межкультурного диалога. Очень известные личности, наши друзья – господин Картерон, господин аль-Тувейджри своим участием внесли вклад в эту конференцию. А в прошлом году мы провели международную конференцию религиозных лидеров мира. Мы намерены продолжать эти мероприятия, потому что абсолютно уверены в том, что на нынешнем этапе развития должны налаживать больше контактов и больше говорить о межкультурном диалоге. Считаю, что в настоящее время это имеет важное значение. Я абсолютно уверен в том, что многокультурность не потерпела неудачу, у нее большое будущее. Многокультурность – это единственный путь, ведущий человечество к развитию. На основе опыта, вытекающего из нашего прошлого, могу сказать, что это может работать. Это может привести к успеху. Поэтому сегодня положительный опыт также важен и для наших друзей. Естественно, они также хотят внести свой вклад в достижение этой престижной цели.

**Президент Ильхам Алиев принял послов и
руководителей дипломатических представительств
мусульманских стран в Азербайджане по случаю
священного месяца Рамазан
(10.08.2011)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Единство, солидарность, сотрудничество между мусульманскими странами должны достигнуть еще более высокого уровня. Особенно в нынешнее время мы в некоторых случаях сталкиваемся с ненормальным отношением к нашей религии. К сожалению, тенденции исламофобии нарастают. Выдвигаются различные мнения, связанные с мультикультурализмом. Будто мультикультурализм потерпел крах. В то время как наш опыт и опыт представляемых вами стран показывает, что мультикультурализм живет и развивается. Есть положительные примеры этого. Этот опыт должен быть изучен. То есть все эти вопросы, конечно же, должны находиться в центре внимания. Мы постоянно поднимаем эти вопросы с международных трибун. Азербайджан является членом как Организации Исламского сотрудничества, так и Совета Европы. То есть у нас есть достаточно широкие возможности для выражения нашей позиции, в частности, по этим вопросам, и мы используем их.

Мы должны пропагандировать наши национальные, религиозные ценности. Исламская религия – это религия братства, дружбы. Исламская религия усиливает миролюбивые тенденции в мире. Поэтому мы должны шире пропагандировать в мире истинную суть нашей религии.

К сожалению, в некоторых кругах отношение к исламской религии неадекватное, ненормальное, очень негативное. Мы должны вести борьбу, и эта борьба может быть успешной только в том случае, если есть единство. У нас есть позиция по всем международным вопросам, и мы должны отстаивать свою позицию. Призывы к единству – это не просто красивые лозунги. Это, действительно, необходимость, это нужно нашим народам, странам. Мы очень хотим, чтобы весь мусульманский мир сплотился еще теснее. В этом есть большая потребность. Нас также

очень беспокоят трудности, противостояния, проблемы, переживаемые в некоторых мусульманских странах. Мы хотим, чтобы эта кризисная ситуация поскорее была устранена и во всем мусульманском мире установились мир, сотрудничество, спокойствие.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан (12.08.2011)

Выступление Президента Ильхама Алиева

По существу, как и во всех других сферах, в те годы нашей независимости был заложен фундамент связей и между религией и государством. Сегодня отношения между религией и государством в Азербайджане находятся на очень высоком уровне, и я считаю, что эти связи могут быть представлены как пример в мировом масштабе. Точно так же, как развиваются все сферы в Азербайджане, позитивные тенденции проявляются и в этой области. Это еще более усиливает нашу страну. Силу страны определяют не только природные богатства, природные ресурсы или финансовые возможности. Сила каждой страны – в ее всестороннем развитии. Сила Азербайджана в том, что в нашей стране представители всех народов и религий живут спокойно. Живут в условиях дружбы и братства. В этом наша сила. Поэтому долгосрочное, успешное и устойчивое развитие нашей страны ни у кого уже не вызывает сомнений.

Месяц Рамазан – это священный месяц. Азербайджанский народ веками хранил в своем сердце эти священные чувства. Но, как независимое государство, мы – молодая страна. В этом году мы будем отмечать 20-летний юбилей нашей независимости, и, как независимая страна, свободный народ, мы с большим торжеством отмечаем свой родной религиозный праздник.

В Азербайджане представители всех религий чувствуют себя комфортно. В Азербайджане уважение к исламской культуре и исламской религии сопровождается уважением ко всем другим религиям. Уважающий свою религию человек должен уважать и

другую религию. Это уже устоявшийся подход в Азербайджане. Сегодня религиозные деятели говорили о царящих в Азербайджане терпимости и толерантности. Это уже реальность, и наш опыт в некоторых случаях изучается в мировом масштабе. Я очень рад, что терпимость, религиозная толерантность – это уже устоявшиеся понятия в Азербайджане. Это не просто лозунг, а наш образ жизни.

Отражением отношений между религией и государством в Азербайджане является отношение к религиозным памятникам. Азербайджанское государство строит и реставрирует не только мечети и другие памятники, относящиеся к исламской религии. Одновременно ремонтируются и строятся храмы, относящиеся к другим религиям. Об этом говорилось, и я очень рад, что религиозные деятели, представляющие различные религии, выразили здесь единое мнение. Оно заключается в том, что в Азербайджане работа в этой области находится на очень высоком уровне. Разумеется, здесь правильно построены и государственная политика, основы данной политики, в то же время это – политический и общественный заказ со стороны общества. Это наш образ жизни. Это наше мировоззрение. Мы так живем и, живя так, доказываем себе, региону и миру, что мультикультурализм существует. Мультикультурализм – это относительно новое понятие. По сути, это означает сосуществование людей, принадлежащих к различным культурам и религиям. То есть это понятие существовало в Азербайджане веками, оно существует и укрепляется и сегодня. Азербайджанский народ в разные периоды жил в условиях различных общественно-политических строев. Несмотря на это, всегда и, самое радостное, в период независимости эти позитивные тенденции усиливались и усиливаются. Именно таковы факторы, усиливающие наше успешное развитие.

В то же время большая доля труда в том, что отношения между религией и государством находятся на высоком уровне, принадлежит Его святейшеству шейху. Его святейшество шейх – это религиозный деятель, пользующийся большим авторитетом как в стране, так и за рубежом. Как отметил Его святейшество шейх, в Азербайджане уже проведен ряд представительных международных мероприятий, посвященных межрелигиозному и

межкультурному диалогу. Азербайджан в мировом масштабе стал уже адресом, пространством проведения межрелигиозного и межкультурного диалога. Здесь играют роль не только наше географическое положение или факторы того, что веками в Азербайджане представители различных религий жили как одна семья.

Здесь свою роль играет также международный авторитет Его святейшества шейха. Я неоднократно обменивался мнениями со своими коллегами, главами государств и правительств о деятельности Его святейшества. Очень рад, что наш уважаемый шейх – это человек, пользующийся большим уважением на мировом уровне. По его инициативе предпринимаются очень важные шаги по укреплению межрелигиозного диалога как на международной арене, так и на Кавказе. Проводятся международные мероприятия, религиозные деятели из соседних нам регионов периодически приезжают в Азербайджан. Я хочу напомнить о визите в Азербайджан муфтиев северокавказских республик России. Это был очень успешный визит. Это нас еще больше объединяет, и данные факторы имеют очень большое значение для обеспечения мира, спокойствия и терпимости на Кавказе.

Традиционный ифтар, организованный по инициативе Его святейшества шейха, также преследует одну цель: чтобы мы еще теснее сплотились, чтобы азербайджанское общество еще теснее сплотилось, чтобы представители всех живущих в Азербайджане народов, всех религий еще раз услышали нужные слова как от государственного, политического руководства, так и от религиозных деятелей. Эти слова, повторяю, являются не просто выражением какого-то намерения. Эти слова опираются на конкретные действия, за ними стоит большая работа. Успехи, достигнутые Азербайджаном за 20 лет – в период независимости, стали возможными, в том числе и благодаря этой прекрасной атмосфере.

Наша страна развивается. Это уже реальность. Любой гость, посещающий Азербайджан, Баку и регионы, если он объективный и непредвзятый, не может отрицать это развитие. Это нас очень радует, еще больше вдохновляет и стимулирует к дальнейшим шагам. Мы хотим, чтобы наша страна стала еще сильнее.

Президент Ильхам Алиев принял участие в открытии международного праздничного мероприятия, посвященного 20-й годовщине государственной независимости Азербайджанской Республики (23.09.2011)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – это очень толерантная страна, где живут многие этнические меньшинства. Здесь представители разных религиозных течений живут в условиях дружбы. До сегодняшнего дня в нашей стране не было никаких проблем, даже недоразумений, и мы гордимся этим.

В стране должно быть обеспечено верховенство закона, должна быть свобода вероисповедания, свобода медики. Я очень рад, что сегодня Азербайджан рассматривают не только в качестве партнера, способного транспортировать энергоресурсы, но и как современную страну. Рассматривают в качестве государства, являющегося образцом этнической и религиозной толерантности. Азербайджан превратился в просвещенное государство с молодым населением, располагающее большим потенциалом в сфере туризма.

Президент Ильхам Алиев принял участие в официальном приеме, посвященном 20-й годовщине восстановления государственной независимости (17.10.2011)

Речь Президента Ильхама Алиева

Проживающие в Азербайджане представители всех народов и религий – это наши уважаемые граждане. Мы – одна семья. Все мы – граждане Азербайджана. Каждый гражданин Азербайджана должен играть и играет роль во всестороннем развитии нашей страны. Я абсолютно уверен в том, что все стоящие перед страной задачи будут успешно выполнены.

Президент Ильхам Алиев принял участие в открытии мечети Аждарбека в Баку после капитального ремонта и реконструкции
(20.12.2011)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджанский народ чрезвычайно привержен своим религиозным и историческим традициям. Наша религия, история, национально-духовные ценности представляют для нас исключительное значение. В последние годы наши исторические и религиозные памятники ремонтируются и реконструируются. Представляющие для нас огромное значение святыни, места богослужения охраняются, ремонтируются государством.

Сегодня, в конце 2011 года мечеть Аждарбека вновь передается в распоряжение верующих в прекрасной форме, и это является большим и знаменательным событием. Хочу отметить и то, что в настоящее время работы по реконструкции и реставрации ведутся в шамахинской Джума-мечети, имеющей очень большую духовную ценность для нашего народа. Джума-мечеть в Шамахе – самая древняя мечеть в Азербайджане. Мечеть, построенная в 743 году, в последующие годы подверглась естественным разрушениям, пострадала от землетрясения, часть ее была разрушена, а затем восстановлена. В 1918 году Шамахинская мечеть была разрушена, сожжена армянами. Однако, несмотря на это, Шамахинская мечеть жила как религиозный очаг, историко-архитектурный памятник, жила в нашем сердце.

Восстановление Джума-мечети в Шамахе было нашим священным долгом. Я очень рад, что сегодня мы начали эту работу, государством выделены средства. Я неоднократно интересовался ремонтно-строительными работами. После завершения всех ремонтно-строительных работ, шамахинская Джума-мечеть станет, наверное, одной из самых больших, самых грандиозных мечетей Азербайджана. Идет процесс реконструкции историко-религиозного комплекса Имамзаде в Гяндже, имеющего очень большое значение для нашего народа. Уверен, что в ближайшем будущем мы вместе отметим открытие Имамзаде.

Я просто изложил свои мысли о проводимой работе по реставрации нескольких мечетей, представляющих большое значение. В Азербайджане действует около 2 тысяч мечетей. Только за последние 8 лет в Азербайджане построено 117 мечетей. Часть из них была построена и отремонтирована государством, часть – религиозными общинами, а часть – Фондом Гейдара Алиева. То есть это само по себе показывает, что это – наше общенародное дело. Еще раз хочу сказать, что азербайджанский народ привержен своим религиозным и духовным традициям. Мы считаем, что работа в этом направлении должна вестись еще более высокими темпами. В Азербайджане в полной мере обеспечены свобода вероисповедания, совести. Мы – народ, верный своей священной религии – Исламу. Мы должны пропагандировать исламские ценности в мире. С этой целью Азербайджан проводит большую работу – как верующие Азербайджана, так и Азербайджанское государство. Мы должны не только пропагандировать свою религию, но и защищать ее от необоснованных нападков.

К сожалению, порой мы сталкиваемся с подобными явлениями – несправедливыми нападками на исламскую религию, тенденциями исламофобии, в некоторых средствах массовой информации ведутся клеветнические кампании против исламской религии. Разумеется, мы должны немедленно реагировать и реагируем на все эти нелюбезные явления, доказываем, что исламская религия – это религия мира, братства, доброжелательности, милосердия. Наши религиозные праздники олицетворяют идеи милосердия. Наши религиозные традиции заключаются в том, что надо помогать, протягивать руку помощи бедным. Это общечеловеческие ценности. Все эти общечеловеческие ценности отражены в исламской религии. То есть исламская религия охватывает все прекрасные общечеловеческие ценности. Такова истина.

Однако, к сожалению, все еще продолжается грязная пропагандистская кампания против исламской религии. Чтобы положить конец этим кампаниям, построенным на лжи и клевете, мы должны еще активнее вести свою пропагандистскую работу. В то же время, наше единство – единство исламского мира может стать самым лучшим ответом тем, кто ведет эту кампанию.

Азербайджан со своей стороны прилагает все усилия для укрепления исламской солидарности. После вступления в Организацию Исламского сотрудничества мы вносили вклад в усиление всех этих позитивных тенденций. Два года назад Баку был объявлен Столицей исламской культуры. Это стало огромной честью и огромной ответственностью для нас, свидетельством уважения исламского мира к Азербайджану. Это стало высокой оценкой, данной исламским миром уважению, которое проявляется в Азербайджане к исламской религии. Должен также отметить, что по нашей инициативе в 2018 году другой древний город Азербайджана – Нахчыван объявлен Столицей исламской культуры.

Мероприятия такого рода будут продолжены. В Азербайджане проводятся различные международные мероприятия для обсуждения религиозных вопросов. Я очень рад, что Азербайджан повышает свою активную роль в обсуждении этих вопросов. Мировая общественность и мировое сообщество также очень позитивно подходят к проведению таких мероприятий в Азербайджане. Некоторое время назад, в дни юбилея Его пресвященства шейха, на крупное международное мероприятие приехали представители различных религий, они участвовали в нем, сказали искренние слова. После этого в Баку состоялся саммит лидеров мировых религий. В центре внимания на состоявшемся в уходящем году в Баку Первом международном гуманитарном форуме также были именно темы религиозной терпимости, толерантности, сотрудничества людей, исповедующих различные религии.

Азербайджан готов делиться своим опытом решения данных вопросов. Я очень рад, что наш опыт уже изучается. В Азербайджане представители всех религий живут спокойно, как одна семья. В Азербайджане никогда не было и, уверен, не будет никакого противостояния, никаких недоразумений на религиозной или же национальной почве. Я абсолютно уверен в том, что человек, уважающий свою религию, обязательно должен с уважением относиться к другим религиям. Межрелигиозный диалог должен быть еще больше усилен. По этому вопросу существуют различные мнения и подходы.

Я должен отметить, что одной из тем Первого международного гуманитарного форума была тема мультикультурализма. Эта тема была включена в повестку дня по нашей инициативе, так как в этом есть большая потребность. Потому что сейчас в мире существуют различные подходы, звучат мнения, некоторые говорят, что мультикультурализм уже мертв, у мультикультурализма нет будущего. Деятельность Азербайджана и пример Азербайджана показывают, что мультикультурализм живет. Одним из его адресов является именно Азербайджан, есть и другие адреса. Альтернативы мультикультурализму нет. Альтернатива мультикультурализму – это самоизоляция.

Мы хотим, чтобы в мире усиливались позитивные тенденции, тенденции сотрудничества, дружбы, братства, и очень большая роль в этом принадлежит религиозным деятелям. Мы со своей стороны и впредь будем выдвигать инициативы. Азербайджан является родиной всех живущих здесь народов. Представитель каждого народа является нашим уважаемым гражданином. Мы относимся к представителям всех религий с большим уважением и симпатией. Сегодня в Азербайджане христианские церкви, католический костел, еврейские синагоги находятся рядом с мечетями. Это реалии Азербайджана, наш вклад в мировую сокровищницу. Я считаю, что наш опыт еще не изучен на должном уровне. Если он будет изучен, то я абсолютно уверен в том, что существующее у нас положение может использоваться как образец.

В то же время религиозно-государственные отношения представляют огромное значение для успешного развития любой страны. Эти связи в Азербайджане также регулируются на очень высоком уровне. Построение религиозно-государственных отношений на здоровой почве очень важно для любого общества. В Азербайджане эти вопросы организуются на высоком уровне. Исключительные заслуги в построении религиозно-государственных отношений на этом уровне принадлежат великому лидеру Гейдару Алиеву. Его личная дружба с господином шейх-уль-исламом внесла большой вклад в развитие религиозно-государственных отношений. Сегодня уже наша личная дружба с Его преосвященством шейхом и наше взаимное уважение вносят свой вклад в усиление религиозно-государственных связей.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
первому заместителю генерального директора
ИТАР-ТАСС Михаилу Гусману для агентства ИТАР-ТАСС
и телеканала «Россия 24»
(26.12.2011)**

Для нас это естественная среда, которая формировалась столетиями, тысячелетиями. Всегда на территории современного Азербайджана проживали люди, исповедующие различные религии, различного этнического происхождения. И на протяжении всей нашей истории у нас всегда был мир между всеми народами, которые населяют нашу страну, независимо от общественно-политической ситуации либо строя, в котором мы жили. Это было и до того, как Азербайджан стал частью Российской империи, и во время этого, и во время Советского Союза, и еще больше эти традиции, говоря современным языком, мультикультурализма, укрепились в период независимости. То есть для нас это естественный образ жизни, и мы по-другому это не представляем. Просто на каком-то этапе мы поняли, что это не везде так, и были очень удивлены. И, наверное, с этой целью, для того, чтобы показать, что это возможно, мы инициировали различные международные мероприятия. В Азербайджане с большим успехом был проведен саммит лидеров мировых религий. Был проведен очень успешный российско-азербайджанский гуманитарный форум, трансформированный впоследствии в международный гуманитарный форум, который был с успехом проведен некоторое время назад. Все эти мероприятия проводятся не только для галочки, они имеют огромное практическое значение и значение для объединения усилий той части прогрессивной общественности, которая видит мультикультурализм как естественную среду обитания.

Если посмотреть на историю Азербайджана, и таких стран в мире немало, то однозначно можно сказать, что мультикультурализм жив. Азербайджан – всего лишь один из его адресов, думаю, наиболее известных. С другой стороны, анализируя эти процессы, и то, о чем вы говорите – какое-то разоча-

рование в участии европейской общественности в этих процессах, надо спросить: а в чем альтернатива? Есть ли альтернатива мультикультурализму? Если его хоронят, значит, должна быть альтернатива. А какая это альтернатива? Если это не мультикультурализм, то что?

Тогда, если будем рассуждать логически, то значит самоизоляция. Значит депортация, отторжение представителей различных религий, народов, которые общественностью не воспринимаются. Это путь в никуда. Это путь очень опасный. И, к сожалению, человечество на протяжении истории, и в том числе в XX веке, сталкивалось с результатами такой ошибочной политики и преступной, я бы сказал, невнимательности, либо же сознательно культивируемых элементов неприязни, основанной на расовой, либо этнической, либо религиозной почве. Это очень опасная тенденция.

Я считаю, что проведение международных мероприятий гуманитарного характера именно в Баку и, конечно же, в других местах будет способствовать тому, чтобы тех, кто думает как мы, о том, что мультикультурализм жив, его надо оберегать, защищать, еще больше пропагандировать, чтобы думающих так людей стало больше в политической элите, и чтобы этого было больше в общественном сознании. Потому что иной раз политические инициативы, скажем, по неприятию мультикультурализма, инспирированы общественным невосприятием. Общественное невосприятие, в свою очередь, культивируется некоторыми средствами массовой информации, которые вместо того, чтобы пропагандировать добро, культивируют расовую нетерпимость, ненависть, разные фобии. Это очень опасный путь. Для Азербайджана, страны, которая исторически, веками формировалась как мультикультурная, многонациональная, многоконфессиональная, такие опасные тенденции – просто угроза нашей национальной безопасности. Конечно, несмотря на то, что будет происходить в мире, в этих процессах мы будем и своей политикой, и инициативами укреплять мультикультурализм в Азербайджане. Будем стремиться к тому, чтобы и дальше представители всех религий и этнических групп в нашей стране чувствовали себя как в единой семье, жили в дружбе, братстве,

взаимопонимании. Для нас, опять же хочу сказать, это естественная среда жизни, и это наши ценности, которые мы будем отстаивать.

2012

**Состоялась пресс-конференция президентов
Азербайджана и Кыргызстана
(30.03.2012)**

Заявление Президента Ильхама Алиева

Мы всегда придерживались этой позиции – позиции солидарности тюркоязычных государств, а также позиции солидарности всего исламского мира. Мы и в этом направлении работаем и проявляем инициативы. По нашей инициативе были проведены многочисленные мероприятия стран-членов Организации Исламского сотрудничества. Баку в 2009 году был избран столицей культуры исламского мира. За 2018 год это почетное звание присуждено другому городу Азербайджана – городу Нахчывану.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
официального открытия второй сессии Парламентской
Ассамблеи Евронест в Баку
(03.04.2012)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане многонациональное и многоконфессиональное общество. В нашей истории никогда не было конфликтов и столкновений на национальной и религиозной почве. Мы гордимся своим разнообразием, с чувством гордости отмечаем, что представители многих национальностей живут в нашей стране как одна семья. На самом деле, это очень важно, это огромное достояние Азербайджана. Этот факт отражен и в от-

четах международных организаций. Не случайно, что именно Азербайджан стал местом проведения международных мероприятий, посвященных межрелигиозному диалогу. Мы провели очень важные международные форумы, посвященные мультикультурализму. Считаю, что этим примером могут воспользоваться и в других странах, в тех странах, где живут представители различных национальностей. В заявлениях политиков некоторых стран говорится, что мультикультурализм уже мертв, не существует. Эти заявления очень опасны. Мы очень обеспокоены этим, так как на самом деле альтернативы мультикультурализму нет. Альтернатива мультикультурализму – это самоизоляция, ксенофобия, столкновения на религиозной и национальной почве. Поэтому важно на примере Азербайджана и находящихся в аналогичном положении многих других стран доказать, что мы должны жить в многокультурной стране и мире.

**Под председательством Ильхама Алиева состоялось
заседание высокого уровня Совета Безопасности ООН
(04.05.2012)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В последние годы в некоторых странах исламофобия находится на неприемлемом уровне, что подтвердило огромное значение совместных усилий и диалога в предотвращении таких действий клеветнического характера и ошибочных концепций. Азербайджан старается внести свой вклад в диалог цивилизаций.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан (14.08.2012)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – это современное, светское государство. В то же время это государство, приверженное своим национальным и религиозным традициям. Исламские ценности являются составной частью наших национально-духовных ценностей, и священный месяц Рамазан во все времена жил в сердце азербайджанского народа.

Считаю, что в последние годы успехи Азербайджана в этой области более полно доносятся до мировой общественности, так как проводимые в нашей стране различные форумы, религиозные конференции, саммиты религиозных лидеров мира вновь демонстрируют, что в Азербайджане представители всех народов и религий спокойно живут как одна семья.

Представители всех религий – это наши уважаемые граждане. Азербайджан готов делиться своим опытом в этой области. Считаю, что в этом есть большая потребность, так как далеко не везде ситуация такая, как у нас. К сожалению, в разных местах мира все еще продолжаются конфликты, столкновения и противостояния на религиозной почве. В некоторых случаях эти противостояния носят ожесточенный характер, что очень беспокоит нас, потому что конфликты на религиозной почве – это самые опасные конфликты. Их последствия могут быть очень тяжелыми и горькими.

Все мы, мировая общественность, прогрессивное человечество должны стремиться к тому, чтобы конфликтов на религиозной почве стало меньше. Чтобы добиться этого мы должны быть очень внимательными и ответственными. Все мы – главы государств и правительств, представители медиа, религиозные и общественные деятели должны быть внимательными и ответственными, так как иногда ошибочное, оскорбительное высказывание приводит к большим осложнениям. Порой говорится много слов о диалоге между цивилизациями, но на самом деле предпринимаются шаги для срыва этого диалога. Допускать это и закрывать на это глаза нельзя. Эти события – сожжение где-то священного

Корана, поджог или обстрел мечети – должны стать объектом осуждения со стороны международной общественности. Мы не можем оставаться безучастными к таким явлениям. Не только мусульмане, но и представители всех религий, мировые лидеры должны возвысить свой голос. Считаю, что необходимо серьезно подумать над этими вопросами. Для принятия конкретных шагов есть необходимость в серьезных словах известных политических деятелей мира.

В то же время одним из беспокоящих нас вопросов является расширение исламофобии. Этого нельзя допускать, поскольку такой подход ни к чему хорошему не приведет. Это может привести к большому противостоянию. Необоснованные обвинения против ислама, усиление тенденций исламофобии, факты приравнивания ислама к террору в некоторых зарубежных печатных органах нас очень возмущают.

Ислам – это религия мира, братства и милосердия. Называя порой террориста исламистом, оскорбляют нашу религию, весь мусульманский мир. Исламист – это не террорист. Исламист – это человек, принадлежащий к исламской религии. К тому же, у террориста нет ни нации, ни религии. Об этом много говорится, но мы должны уже перейти к практическим шагам.

Мы в Азербайджане, анализируя все эти вопросы, вновь убеждаемся в том, что в нашей стране действительно сформировался уникальный опыт. У этого опыта, разумеется, мощные основы. Так как на протяжении столетий, в разные периоды и в рамках различных общественно-политических строев все народы в Азербайджане демонстрировали толерантность, терпимость, жили в условиях мультикультурализма. Несмотря на то, что в то время понятия «мультикультурализм» не было. Однако наш образ жизни является именно мультикультурализмом. На этой мощной основе благодаря продуманной политике великого лидера Гейдара Алиева мы в период независимости еще больше усилили эти тенденции. Азербайджан избрал эту политику. Мы проводили политику не самоизоляции, а открытости миру, общности с миром и применения в Азербайджане самого прогрессивного опыта. А сегодня мы своей жизнью, своим мировоззрением и своими практическими шагами преподносим наш опыт мировому сообществу.

Президент Ильхам Алиев принял участие на четвертом совещании руководителей органов дипломатической службы

(21.09.2012)

Речь Президента Ильхама Алиева

Некоторые страны должны учиться у Азербайджана. Те страны, которые искусственно усиливают исламофобские тенденции, пусть приходят и учатся у нас, как нужно строить межрелигиозные отношения.

Президент Ильхам Алиев принял участие на церемонии открытия II Бакинского международного гуманитарного форума

(04.10.2012)

Речь Президента Ильхама Алиева

Приобретенный в Азербайджане опыт в области мультикультурализма, считаю, очень интересен для всех нас. Мультикультурализм является одной из тем форума. Уверен, что по этой теме прозвучат очень ценные мысли, будут проведены дискуссии. Мысли о позитивном будущем мультикультурализма очень важны и нужны. Считаю, что опыт Азербайджана очень значим и ценен для пропаганды идей мультикультурализма. Так как, хочу еще раз сказать, мультикультурализм – это наш образ жизни. Несмотря на то, что это сравнительно новое понятие, мультикультурализм на протяжении веков был присущ нашему народу.

В последние годы в мире звучат различные мнения по мультикультурализму. Некоторые считают, что мультикультурализм потерпел крах, у него нет будущего. Мы же считаем, что у него есть настоящее и будущее. Все мы должны трудиться, прилагать усилия для укрепления тенденций мультикультурализма. Одной из целей Бакинского международного

гуманитарного форума является именно усиление тенденций мультикультурализма. Альтернативы мультикультурализму нет.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в XII саммите
Организации Экономического Сотрудничества (ОЭС)
(16.10.2012)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В 2009 году город Баку был объявлен «столицей исламской культуры», и мы успешно выполнили эту славную миссию. А в 2018 году «столицей исламской культуры» станет другой древний город Азербайджана – город Нахчыван. Это знак большого доверия и уважения исламского мира к нам. Мы же, в свою очередь, прилагаем усилия по укреплению исламской солидарности в мире. Нас очень беспокоит усиление в некоторых странах тенденций исламофобии, нас справедливо возмущает оскорбление исламских святынь. Мы, в свою очередь, должны еще шире преподнести планете ислам как религию мира, братства и милосердия.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в приеме,
организованном в честь 20-летия создания партии
«Ени Азербайджан»
(16.11.2012)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Есть такие силы – проармянские, антиазербайджанские и исламофобские силы, которые не могут принять наши успехи, переварить наше развитие. Во-вторых, антиазербайджанский центр, зараженные исламофобией структуры и круги. Они тоже есть. К сожалению, их число постоянно растет. Достаточно посмотреть на результаты выборов, чтобы увидеть рост рейтинга исламофобских сил. Молодая, динамично развивающаяся, ни от кого не зависящая, проводящая независимую политику современная

мусульманская страна – Азербайджан стал для них проблемой, то есть не уместается в их стереотипы. А их стереотипы заключаются в том, чтобы показать мусульман в мире как отсталую нацию, народ. Цель оскорбления исламских святынь, провокационных шагов против нас заключается именно в том, чтобы привести в движение неграмотную массу, а затем на их примере с помощью средств массовой информации показать миру: вот такие они, мусульмане.

2013

**Поздравление Президента Ильхама Алиева
азербайджанскому народу по случаю
Дня солидарности азербайджанцев мира и Нового года
(01.01.2013)**

Баку уже стал мировым центром налаживания, расширения межцивилизационного диалога. Успешно проведенный Второй международный гуманитарный форум, его результаты, завоеванные в этой области достижения преподносят нашу страну миру. В то же время наш опыт, я уверен, изучают в других странах, потому что в Азербайджане представители всех наций и религий живут и будут жить как одна семья, в атмосфере дружбы. Национальная и религиозная терпимость, толерантность являются большим достоянием Азербайджана.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в открытии
конференции на тему «Усиление сотрудничества
в предотвращении терроризма»
(18.03.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Одним из важных элементов глобальной борьбы с терроризмом является развитие идей мультикультурализма. Считаю, что с точки зрения сегодняшнего уровня развития между-

народных отношений этот вопрос должен всегда находиться в центре нашего внимания. Азербайджан старается, чтобы атмосфера мультикультурализма постоянно находилась в повестке дня. Мы провели в Азербайджане многочисленные международные мероприятия, конференции и форумы, на которых обсуждали мультикультурализм и его позитивный опыт. Мы знаем, что в настоящее время в различных обществах и политических кругах слышатся разные идеи. Говорят, что мультикультурализм не состоялся или движется к пропасти. На мой взгляд, мы должны быть очень внимательными, давая такую оценку. Потому что сегодня в глобализирующемся мире альтернативы мультикультурализму нет. Трудно даже представить, какова альтернатива мультикультурализму. На протяжении веков человечество развивалось, сменялись поколения, однако развитие мультикультурализма больше относится к современному этапу истории. Поэтому мы не можем отступить от уже достигнутых результатов.

Азербайджан – это страна, где представители различных наций и религий живут в атмосфере мира и дружбы. Это прекрасный пример того, что мультикультурализм не движется к пропасти. Мультикультурализм усиливается. Особенно важно напомнить, что в историческом прошлом мы жили в составе других стран. В составе этих стран, империй мы общались с людьми, принадлежащими к различным нациям и религиям. В составе Советского Союза и даже до этого приверженность данным идеям была естественным явлением. Но Азербайджан уже более 20 лет является независимой страной. Думаю, что идеи мультикультурализма и суть происходящего в Азербайджане являются наглядным примером нашей государственной политики в период независимости и атмосферы в нашем обществе.

Только лишь соответствующей государственной политикой добиться таких результатов невозможно. Что касается нас, то мы очень счастливы тем, что атмосфера в обществе и политика правительства служат одним и тем же целям. Развитие в условиях мира, дружба между представителями всех наций и религий в Азербайджане являются одними из этих целей. Наша страна – это родина всех живущих здесь людей. Это наша политика, эта политика будет продолжаться и все более усиливаться в будущем.

Уверен, что достигнутые нами успехи в этой области будут оказывать и уже оказывают влияние не только на Азербайджан, но и выходят за его пределы.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в общенародном веселье по случаю Новруз байрамы
(19.03.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Большая работа проделана в области развития и применения национальной идеологии современного независимого Азербайджана. Эта идеология также построена на национально-духовных ценностях. Идеология азербайджанства является сегодня нашей идеологической опорой. В настоящее время независимый Азербайджан развивается на этой идеологической опоре. У каждого государства должны быть идеологические опоры. Наше преимущество в том, что в Азербайджане определенные великим лидером идеологические основы объединяют абсолютное большинство нашего населения. Абсолютное большинство населения позитивно относится к этим идеологическим основам. А это сплачивает наше общество, все живущие в Азербайджане народы, представителей всех религий. Мы живем, в подлинном смысле слова, как большая единая семья. Это были основные условия для нашего успешного развития.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
открытия Первого Южнокавказского форума
(07.05.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Веками Азербайджан был пространством, где религии и этнические группы сосуществовали в атмосфере мира. Этническое, культурное и религиозное разнообразие является одним из самых больших достояний Азербайджана. Считаю, что одна из

основных предпосылок, гарантирующих успех, это то, что в Азербайджане существует многокультурное общество. Мы очень высоко ценим мультикультурализм. Наверное, что сегодня этот вопрос будет обсужден в ходе сессии. Я просто хочу сказать: опыт Азербайджана показывает, что у мультикультурализма большое будущее и у него нет альтернативы. Альтернативы мультикультурализма – это самоизоляция, дискриминация и расизм. Мы не можем позволить, чтобы такие негативные тенденции поднимали голову в XXI веке. Есть некоторые вопросы, которые беспокоят и разочаровывают нас. Но в том вопросе мы должны действовать очень четко, должны быть очень открытыми и четкими. Диалог цивилизаций не должен быть просто хорошим лозунгом. Это необходимость развития человечества, налаживания более широкого международного сотрудничества, повышения уровня взаимопонимания и толерантности. Думаю, что это одно из первоначальных условий для развития человечества в мирных условиях.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в церемонии открытия мечети Джума в Шамахе
(17.05.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы строим всю работу на прочном фундаменте, на ценностях. Для нас национально-духовные ценности превыше всего. Мы привержены нашим религиозным и национальным ценностям. На этом прочном фундаменте мы строим современное государство, современный Азербайджан. Независимое, свободное Азербайджанское государство сумело достойно справиться с этой большой работой. С сегодняшнего дня в мечети будут проводиться все надлежащие церемонии.

Азербайджан, как независимое государство, вносит свой вклад и в исламскую солидарность. Мы намерены строить очень теплые отношения со всеми мусульманскими странами. На самом деле, мы сделали это. Предпринимаем практические шаги по усилению исламской солидарности. Азербайджан является ак-

тивным членом Организации Исламского Сотрудничества. Азербайджан вносит необходимый вклад в деятельность этой организации. Организация Исламского Сотрудничества очень высоко ценит проводимую в Азербайджане работу в религиозной сфере.

Мы должны стремиться и дальше усиливать исламскую солидарность, расширять связи между мусульманскими странами.

Недавно по линии Организации Исламского Сотрудничества в Баку состоялось представительное мероприятие на уровне министров. Число таких мероприятий постепенно растет. В то же время в Азербайджане проводятся различные гуманитарные форумы. Состоялся саммит лидеров мировых религий. В конце этого месяца намечено провести форум по межкультурному диалогу. То есть Азербайджанское государство стало уже центром толерантности на мировой карте. Представители всех религий в Азербайджане живут и будут жить как одна семья. В Азербайджане никогда не было и, уверен, не будет никаких противостояний, недоразумений ни на религиозной, ни на национальной почве.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в открытии в Баку II Всемирного форума
по межкультурному диалогу
(30.05.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В 2010 году также произошло очень важное событие – саммит религиозных лидеров мира в Баку, а в 2011 году состоялся первый форум. «Бакинский процесс» уже развивается, и уверен, что проведенные на этом форуме дискуссии, обмен мнениями, доклады внесут вклад в наше общее дело. Так как все мы хотим, чтобы межрелигиозные и межкультурные отношения в мире строились на здоровой основе, усиливались тенденции сотрудничества, предотвращались негативные явления, чтобы вообще в развитии диалога между цивилизациями в мире преобладали позитивные тенденции. К сожалению, мы еще не можем полностью добиться желаемого. Так как в различных уголках мира происходят противостояния на религиозной и национальной почве, граж-

данские войны, растут тенденции непонимания. Считаю, что обсуждение этих важных вопросов в таком формате станет вкладом в наше общее дело, в наше сотрудничество. Считаю, что проведение этого форума в Азербайджане не случайно. Так как Азербайджан веками был Родиной для живших здесь представителей всех наций и религий. Мы гордимся тем, что и сегодня независимый Азербайджан является многонациональной и многоконфессиональной страной. Представители всех религий и наций живут здесь как одна семья, в атмосфере мира, дружелюбия и взаимопонимания. Это наше большое достояние, большое преимущество, и я считаю, что данный фактор также сыграл свою роль в успешном развитии Азербайджана.

Должен отметить, что независимо от общественно-политического строя, Азербайджан во все времена был пространством религиозной толерантности, терпимости. Очень рад, что в период независимости мы не только сумели сохранить эти позитивные тенденции, но и, считаю, еще больше усилили их и уже не ограничиваем нашу деятельность лишь пределами страны. Выдвинутые Азербайджаном инициативы сегодня вызывают резонанс в мире. Считаю, что все наши региональные инициативы – политические, экономические, инициативы, связанные с другими сферами – одновременно создают хорошие условия для регионального сотрудничества, а ведение диалога между народами и нациями еще больше усиливает эти позитивные тенденции. У стран могут быть и есть политические интересы. Естественно, есть и экономические интересы. Во многих случаях именно эти интересы связывают страны. Но считаю, что для усиления позитивных тенденций сотрудничества связи между народами обязательно должны строиться на здоровой основе.

Азербайджан – часть мусульманского мира. Разумеется, в Азербайджане очень сильны национальные и религиозные традиции. Независимое Азербайджанское государство построено на прочных национально-духовных ценностях. В то же время в Азербайджане в различные периоды, особенно начиная с XIX века, достаточно сильным было европейское влияние. Два дня назад мы отмечали 95-летие Азербайджанской Демократической Республики. Азербайджанская Демократическая Республика была первой республикой в мусульманском мире и на самом

деле не только обусловила независимость азербайджанского народа, но и придала импульс развитию и распространению республиканского строя как в регионе, так и в мусульманском мире.

Азербайджан, как часть мусульманского мира, ведет очень активную работу и в Организации Исламского Сотрудничества. С чувством большой гордости могу сказать, что в 2009 году город Баку был объявлен столицей исламской культуры. А другой наш древний город – Нахчыван будет удостоен этого почетного звания в 2018 году. Наряду с этим, в прошлом году в Баку состоялось самое представительное музыкальное состязание Европы, а может и всего мира – «Евровидение». В 2015 году в Азербайджане будут проведены первые Европейские игры. То есть все эти вопросы сами по себе свидетельствуют о том, что в Азербайджане не только есть прекрасная почва и основа для ведения межкультурного диалога, но и своими инициативами, своей внешней политикой и вкладом в межцивилизационный диалог мы еще больше расширяем это сотрудничество.

Это действительно очень важный вопрос, так как все мы являемся свидетелями того, что в мире есть как позитивные, так и негативные тенденции. В частности, в последнее время звучат различные мысли о мультикультурализме. Некоторые считают, что мультикультурализм потерпел крах, в некоторых странах политики даже открыто заявляют об этом. Мы видим, что в общественном мнении есть очень пессимистические мысли о развитии тенденций мультикультурализма. К сожалению, порой политические заявления, деятельность неправительственных организаций, некоторых медиа-структур способствуют не развитию межцивилизационного диалога, а напротив, дискриминации. Поэтому ответственность политиков и общественных деятелей представляет здесь большое значение. Так как в сегодняшнем глобализирующемся мире, в эпоху интернета прозвучавшие где-либо любая мысль, любое слово немедленно вызывают в мире большой резонанс. Я считаю, что мы должны еще шире применять позитивный опыт. Присутствующих здесь, участвующих в этом форуме людей объединяет одна идея. Нас объединяет идея развития мультикультурализма, успешного будущего межкультурного диалога и, таким образом, усиления происходящих в мире позитивных тенденций. В таком случае мы

также должны стремиться своими делами, своими практическими шагами усиливать эти позитивные тенденции.

Возвращаясь вновь к Азербайджану, могу сказать, что мультикультурализм существовал в Азербайджане веками. Просто в предыдущие периоды мы не были знакомы с этим выражением. Это относительно новое выражение. Толерантность, терпимость, мультикультурализм. Но эти факторы существовали всегда. Азербайджан является одним из адресов мультикультурализма. Как я отметил, в Азербайджане представители всех народов и религий живут как одна семья. В Азербайджане оберегаются исторические памятники всех религий. Мы с очень большим уважением относимся к своему историческому прошлому. В Баку сохранился прекрасный памятник зороастризма – Атешгях. 17 мая в Шамахе после реставрации вновь открылась самая древняя мечеть нашей страны. Эта мечеть была построена в 743 году – 1270 лет назад. Сегодня Азербайджан отреставрировал эту мечеть. Азербайджанское государство также оказало всяческую поддержку строительству синагоги в Баку. Азербайджанским государством реставрируются и оберегаются древние албанские церкви, действуют православные и католические храмы.

То есть одно перечисление этих фактов показывает, что на самом деле для мультикультурализма имеются прекрасные возможности. Считаю, что эти позитивные тенденции могут быть усилены в любом уголке мира. Лишь бы была политическая воля. Лишь бы у политиков преобладало верное направление по данному вопросу, так как альтернативы мультикультурализму, можно сказать, нет. Его альтернативами являются дискриминация, ксенофобия, расизм, фашизм. Я считаю, что в XXI веке прогрессивное человечество должно быть еще более активным в предотвращении этих негативных тенденций. Эта активность должна дополняться различными формами.

**Президент Ильхам Алиев по случаю Дня национальной печати принял участие в церемонии распределения квартир в построенном для журналистов здании
(22.07.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В Азербайджане полностью обеспечены все другие свободы – свобода совести, свобода религии. Международные организации высоко оценивают проводимую в Азербайджане работу в этой области. То есть принципы современного государства должны быть такими, чтобы мы продвигались вперед в каждой сфере, применяли в Азербайджане самый прогрессивный опыт и развивали нашу страну. Сегодня независимое Азербайджанское государство, в подлинном смысле слова, всесторонне развивается, и то, что общественные процессы идут в позитивном направлении, конечно же, увеличивает нашу силу.

Поэтому мы должны стараться полноценно доводить азербайджанские реалии до зарубежной прессы. Сегодня в наших руках есть такое универсальное средство, как интернет. Мы должны шире пользоваться им. Так как азербайджанские реалии должны доводиться до внимания мировой общественности – и в общественной сфере, и в области национальной, религиозной терпимости, и в области экономической и внешней политики. Конечно, в стране есть проблемы, ожидающие своего решения, недостатки. Мы знаем о них, и журналисты тоже оказывают правительству поддержку в выявлении этих проблем. Но, наряду с этим, и достижений достаточно много.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтара по случаю священного месяца Рамазан
(24.07.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Одно из самых больших достояний независимого Азербайджана заключается в том, что в Азербайджане представители всех народов и религий живут в благополучии, как одна семья, пользуются всеми правами. В истории Азербайджана никогда не было и, уверен, не будет дискриминации или противостояния на религиозной и национальной почве.

Независимо от общественно-политического строя, во все времена народы, живущие в Азербайджане, были вместе, и сегодняшняя церемония является наглядным подтверждением этого. Уверен, что межнациональные и межрелигиозные отношения в Азербайджане и впредь будут развиваться на этой здоровой почве и наше единство, наша сила будут расти.

Сегодня Азербайджан – это сильное государство, и наша сила измеряется не только экономическими достижениями. У нашего общества очень здоровые опоры. Эти опоры зиждутся на истории, глубокой нравственности, взаимопонимании и взаимной поддержке. Считаю, что наш опыт уже изучают в мире как пример. Об этом еще раз свидетельствуют регулярно проводимые в Азербайджане представительные международные мероприятия, в частности мероприятия, посвященные религиозной и национальной терпимости, приезжающие из различных регионов и краев гости подчеркивают, что в Азербайджане эти отношения построены на самом высоком уровне. Для нас же это естественно. Так как это наш образ жизни, по-другому и быть не может. Но порой, глядя на происходящие в других странах события, мы видим, что далеко не везде это так. Поэтому, еще раз правильно проанализировав все эти достижения, мы можем сказать, что это наше большое достояние, наше большое счастье. Мы должны и будем беречь эту ценность. Государство со своей стороны выполняет возложенные на него обязанности. Очень рад, что все религиозные общины и конфессии также выступают в этой области с единой позиции.

Выстраивание религиозно-государственных отношений на правильной основе важно для любого государства, особенно для молодых государств. В особенности для государства, жившего в совершенно ином общественном строе, в условиях атеизма, эти отношения, можно сказать, должны были быть выстроены с нуля и были выстроены. Разумеется, развитие этих отношений в правильном направлении приумножило нашу силу, создало здоровую атмосферу в обществе и прекрасные возможности для будущего.

Азербайджан – многонациональное и многоконфессиональное государство. Это наше большое достояние. Мы бережем и будем беречь это достояние. Инициативы великого лидера Гейдара Алиева в этой области были высоко оценены народом, верующими.

Неслучайно, в годы независимости в Азербайджане было построено около 2 тысяч мечетей. А за последние десять лет было сооружено около 140 и капитально отремонтировано 80 мечетей. Ремонтируются и строятся религиозные очаги и храмы других религий, здесь уже говорилось об этом. То есть в этой области нет никакой дискриминации. Я полностью уверен в том, что уважение к другим религиям у людей начинается с уважения к своей религии. Мы должны правильно оценивать, беречь и в то же время пропагандировать в мире эту уникальную атмосферу, доводить до мировой общественности полноценную информацию об Азербайджане.

Разумеется, я уверен, что и в будущем все общественные процессы в Азербайджане, в том числе религиозная политика, будут развиваться в правильном направлении. Мы должны сделать так, чтобы идущее после нас поколение также воспитывалось в национальном духе, в духе патриотизма. Национально-духовные ценности должны быть основой для будущих поколений. Так как наше государство построено на национальных ценностях. Мы – независимое, демократическое государство, светская страна. В то же время наше государство построено на очень сильных основах, традициях, национальных ценностях. Эти ценности на протяжении веков смогли сохранить нас как народ. Мы жили в составе других государств. Эти ценности – отношение к нашим религиозным праздникам, уважение к нашим обычаям и тради-

циям, все эти факторы должны переходить из поколения в поколение, должны продолжаться. Я очень рад, что наша молодежь также воспитывается в национальном духе, в духе патриотизма. Любовь к Родине должна быть основой для каждого человека, особенно для молодежи.

Как здесь было отмечено, проводимые в Азербайджане мероприятия, связанные с мультикультурализмом, уже привлекают внимание всего мира. Мультикультурализм – это сравнительно новое понятие. Но суть этого понятия существовала в Азербайджане веками. То есть это наш нормальный образ жизни, по-другому и быть не может. Поэтому совершенно естественно, что в Азербайджане проводятся представительные мероприятия, посвященные данной теме. Несколько лет назад в Азербайджане по инициативе Его преосвященства шейха состоялся саммит лидеров мировых религий. Проводятся гуманитарные форумы. Проведение во второй раз Международного форума по межкультурному диалогу также было очень знаменательным событием. Так как это уже стало новой традицией. Проведение этих мероприятий и открытого обмена мнениями само по себе является позитивным явлением. Так как, прежде всего, каждый может наблюдать на примере Азербайджана, как успешно регулируются межрелигиозные и межнациональные отношения. В то же время проводимый на этих форумах открытый обмен мнениями объединяет и сближает людей. Порой даже устраняет существовавшее недопонимание. В то же время показывает, что все народы и религии могут сосуществовать. Если радикализм не будет допускаться, если радикализм будет пресекаться, если будут устранены такие неприемлемые в XXI веке понятия, как дискриминация, ксенофобия, исламофобия, расизм, фашизм, и если мировые политики продемонстрируют свою решительную позицию по данным вопросам, то в короткие сроки в этой области может пойти процесс оздоровления.

Однако, к сожалению, порой мы видим противоположную картину. Видим, что в некоторых случаях больше допускается дискриминация. Принимаются решения на национальной и религиозной почве. Некоторые народы подвергаются дискриминации. О мультикультурализме говорят, что он потерпел крах, что у него нет будущего. Это очень вредные мысли. Я неод-

нократно высказывал свои мысли об этом и хочу еще раз сказать, что у мультикультурализма есть очень положительный опыт, позитивные признаки, адреса в мире. Один из них – Азербайджан. На примере Азербайджана мы можем видеть, как правильно регулируются эти отношения. Поэтому такие форумы будут проводиться в Азербайджане и в будущем.

Сегодня Азербайджан стал экономическим центром региона. Нам принадлежат большая роль, возможности влияния в ходе политических процессов. В то же время сегодня Азербайджан является центром региона и в гуманитарной сфере. В частности, у нас очень положительный опыт выстраивания межрелигиозных отношений. В своем выступлении Его преосвященство шейх сказал о «Бакинском процессе». Это тоже событие, произошедшее в Баку. Этот процесс начался в 2008 году. Впервые министры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества и Совета Европы собрались вместе и приняли совместный документ. После этого были проведены различные мероприятия. Разумеется, уникальные политические возможности Азербайджана также послужили осуществлению этого процесса в Баку. Так как мы являемся членом как Организации Исламского Сотрудничества, так и Совета Европы, очень активны в обеих организациях и играем роль межрелигиозного, межкультурного и межконтинентального моста. Но если нет серьезной политики, то, конечно, это географическое положение не имеет очень большого значения. Дело в том, что реализованные в Азербайджане большие проекты, проекты в области энергетики, транспорта, инфраструктуры, инициативы в гуманитарной сфере превратили нашу страну в центр этого региона. Это большая честь и в то же время большая ответственность. Так как от позиции, подхода и шагов Азербайджана по отмеченным мною вопросам зависит очень многое. Мы готовы к этой ответственности, возложили ее на себя, и я уверен, будем с большой честью нести эту ответственность.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в III саммите Совета сотрудничества тюркоязычных
государств
(16.08.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня в выступлениях также говорилось о присущей нашим народам толерантности. Это тоже очень важный вопрос. Действительно, все живущие в наших странах народы, независимо от их этнической или религиозной принадлежности, пользуются всеми правами, живут как одна семья, никогда не возникает никаких негативных явлений. Это наше большое достояние, и мы должны стремиться преподнести тюркский мир на планете и как пространство толерантности. Мы в Азербайджане проводим различные мероприятия в этом направлении. Мне известно, что в других братских странах тоже проводятся такие мероприятия. В частности, я хочу отметить деятельность Второго Бакинского международного форума по межкультурному диалогу. Мы желаем активного участия наших братьев в будущих форумах. Так как этот форум уже сумел занять свое место в мире.

**Состоялась торжественная инаугурация
Ильхама Алиева, избранного Президентом
Азербайджанской Республики
(19.10.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Межконфессиональные и межнациональные отношения в Азербайджане за последние десять лет стали уже образцом для всего мира. Проведенные в Азербайджане многочисленные международные мероприятия, форумы, конференции преподнесли Азербайджан миру как пространство толерантности, центр терпимости и мультикультурализма. Это – наш образ жизни, в то же время это -наша политика. Опыт Азербайджана в этой области уже изучается. Сегодня Азербайджан является

одной из стран, которые отличаются в мире проводимой в этом направлении политикой.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в открытии
Третьего Бакинского международного гуманитарного
форума
(31.10.2013)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Проведение таких мероприятий в Азербайджане, наверное, естественно, так как представители всех национальностей, религий во все времена жили в Азербайджане в условиях мира, спокойствия, братства. Во все времена Азербайджан, независимо от господствовавшего здесь общественно-политического строя, был пространством терпимости и толерантности. Сегодня независимый Азербайджан строит свою политику на этой прочной основе.

Сегодня в Азербайджане существует многонациональное, многоконфессиональное общество. Это наше большое достояние, большая ценность. Мы храним и будем хранить это достояние. Охраняются, реставрируются исторические памятники представителей всех народов, всех религий. В Азербайджане отреставрирован древний зороастрийский храм. В Азербайджане расположена и самая древняя на Кавказе церковь. Она тоже капитально отреставрирована. Капитально отремонтирована Шамахинская Джума-мечеть – одна из древнейших мечетей мира. Ей 1270 лет. То есть реставрация, охрана памятников всех религий – это государственная политика. Конечно, накопленный в Азербайджане этот прекрасный исторический опыт сегодня проявляется в современных условиях. Считаю, что формирование гражданского общества, развитие межнациональных отношений в позитивном направлении – наше большое достижение.

Мультикультурализм является государственной политикой в Азербайджане. Должен отметить, что это уже диктует и наше историческое прошлое. В то же время мультикультурализм – это образ жизни в Азербайджане. В своей повседневной жизни мы

действуем на основе этих принципов. Эти принципы поддерживаются, защищаются абсолютным большинством общества.

В XXI веке альтернативы мультикультурализму нет. Конечно, в XXI веке мы не можем безучастно относиться к таким негативным тенденциям, как дискриминация, ксенофобия, исламофобия. Поэтому считаю, что формирование мультикультурных обществ, пропаганда этих идей должны стать составной частью деятельности каждого ответственного политика, общественного деятеля. К сожалению, в некоторых случаях мы слышим и другие мнения, мол, у мультикультурализма нет будущего. В ряде стран по этому вопросу господствуют очень пессимистичные настроения. Считаю, что мы должны проводить свой анализ на основе положительного опыта в мире и пропагандировать положительный опыт, так как в мире существует много адресов мультикультурализма. В большинстве стран мира существуют многонациональные общества, сосуществование различных религий, различных народов – веление времени. То есть человечество развивается в этом направлении. Сегодня общечеловеческие ценности составляют основу в любом нормальном обществе. В таком случае проблемы, связанные с мультикультурализмом, конечно, должны открыто обсуждаться. Мы не должны скрывать эти проблемы. Они должны открыто обсуждаться, необходимо анализировать положительный и отрицательный опыт. Еще раз хочу сказать, наша основная идея должна заключаться в том, чтобы вносить свой вклад в развитие мультикультурных обществ. Могу сказать, что опыт, накопленный в Азербайджане в этом направлении, – положителен. Как я уже отметил, это наша государственная политика, образ жизни.

Вопросы гуманитарного сотрудничества также превращают Азербайджан в центр проведения межцивилизационного диалога. Это большая, почетная миссия. В то же время это большая ответственность. Мы готовы к этой ответственности, взяли на себя эту ответственность, и сегодняшний форум является наглядным примером этого. Я уверен, что участники форума поделятся своими мыслями по всем темам. Предстоящие здесь обсуждения будут очень интересными. Я знаю это. Уверен, что эти обсуждения, принятые решения и наша будущая совмест-

ная деятельность станут большим вкладом в развитие международного гуманитарного сотрудничества в мире.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
проведена конференция, посвященная итогам
исполнения Государственной программы социально-
экономического развития города Баку и его поселков
(23.12.2013)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

Всестороннее развитие нашей страны, в том числе ее успешный опыт в гуманитарной сфере – в области ведения межнационального, межрелигиозного диалога, сегодня изучается во всем мире. Неслучайно город Баку стал одним из центров региона, я даже могу сказать, мира. Мероприятия высокого уровня в Баку стали уже обыденным явлением. Саммиты, встречи мировых лидеров, экономические форумы, гуманитарные форумы – все это реальность, и Баку уже смог занять достойное место на карте мира.

2014

**Поздравление Президента Ильхама Алиева
азербайджанскому народу по случаю
Дня солидарности азербайджанцев мира и Нового года
(01.01.2014)**

В этом году Азербайджан еще раз утвердил себя как гуманитарный центр мира. В этом году в Азербайджане были проведены Третий Международный гуманитарный форум, Второй Форум по межкультурному диалогу. Эти два мероприятия привлекли к себе внимание мировой общественности. Азербайджан уже показывает себя как центр для проведения межрелигиозного, межнационального диалога. Религиозная и национальная терпимость, толерантность в нашей стране, проживание всех народов,

как одна семья, – это наш большой успех, большое достояние, большое преимущество. Могу сказать, что опыт нашей страны в этой области изучается и получает одобрение в мире.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в 2013 году и предстоящим
в 2014 году задачам
(09.01.2014)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

В Баку состоялся III Международный гуманитарный форум. Это стало уже прекрасной традицией, привлекающей внимание мировой общественности. В этом мероприятии принимали участие известные политики, деятели науки, более 10 лауреатов Нобелевской премии. Азербайджан уже играет большую роль по таким вопросам мировой повестки дня, как терпимость, толерантность, гуманитарное сотрудничество. Баку и Азербайджан стали уже одним из центров мультикультурализма, толерантности, терпимости в мире. Международная общественность также уже принимает и поддерживает это.

Состоялся Второй форум по межкультурному диалогу. Повестка дня этого форума примерно такая же. Словом, состоявшиеся в Азербайджане многочисленные мероприятия, в том числе проведение в Баку заседания Давосского форума – Всемирного экономического форума, являющегося экономической структурой номер один в мире, повысили значение нашей страны, укрепили ее международный имидж и вновь преподнесли Азербайджан мировой общественности как динамичное, современное государство. Сегодня я просто перечислил основные международные мероприятия, проведенные всего лишь за один год. Посмотрите, какая большая работа проделана, как укрепились позиции Азербайджана.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в общенародном веселье по случаю Новруз байрамы
(19.03.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Основоположник нашей независимости Гейдар Алиев, как и во всех сферах, заложил также идеологические основы независимого Азербайджана. В 1993 году был определен стратегический курс по всем направлениям. Сегодня Азербайджан развивается по этим направлениям. Наша стратегия остается неизменной. Наша национальная идеология построена на прочных основах. Независимость, азербайджанство, современность, патриотизм, национальная и религиозная терпимость – вот наши основные идеологические устои.

**Президент Ильхам Алиев принял участие на сессии
Парламентской Ассамблеи Совета Европы
(24.06.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

У нас свобода вероисповедания. Это самое большое достояние нашей страны. Мы являемся многонациональным и многоконфессиональным обществом. Веками представители различных национальностей и религий достойно жили в Азербайджане в условиях мира. В период нашего председательства ценности мультикультурализма станут одним из приоритетов, которым мы будем уделять внимание.

Азербайджан стал инициатором «Бакинского процесса», начавшегося в 2008 году на заседании министров культуры Совета Европы. Мы пригласили на это мероприятие министров культуры Организации Исламского Сотрудничества.

Впервые в истории представители двух важных международных организаций собрались в Баку. На следующий год, в 2009 году мы сделали наоборот: пригласили министров культуры Совета Европы на проводимое в Баку мероприятие Организации

Исламского Сотрудничества. Словом, мультикультурализм является одним из преимуществ, большим достоянием. В период нашего председательства мы однозначно будем уделять внимание этому вопросу, так как в этом есть большая потребность. К сожалению, в различных уголках мира, в соседних регионах, на Среднем Востоке и в Европе мы становимся свидетелями тенденций, вызывающих определенную обеспокоенность. Мы видим тенденции изоляции, разделения, порой – неприязни. Мы должны решить эти вопросы, так как мы живем для того, чтобы что-то дать миру, построить лучший мир для всех людей. Мы хотим, чтобы представители всех народов, религий, независимо от образа жизни, жили мирно и достойно. Случаи напряженности, основанные на религиозных чувствах, очень опасны для всех стран, в том числе стран с многонациональными обществами.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в пятом
совещании руководителей органов дипломатической
службы Азербайджана
(07.07.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

...У нас очень прочные связи с мусульманскими странами. Азербайджан является частью исламского мира. Мы ведем очень активную работу в рамках Организации Исламского Сотрудничества. По линии этой организации в Азербайджане были проведены многочисленные мероприятия. Мы вносим свой вклад в укрепление исламской солидарности. Разумеется, поддержка мусульманских стран на международной арене, в частности в ООН, очень важна. Эта взаимная поддержка уже стала реальностью. Конечно, это нас еще больше усиливает. У нас исторические связи с мусульманскими странами. Сегодня эти связи поднялись на новый уровень. Поэтому связи с мусульманскими странами и в предстоящие годы должны находиться в постоянном развитии.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифгара по случаю священного месяца Рамазан
(17.07.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня религиозно-государственные отношения успешно развиваются. Уверен, что последовательность в этом направлении будет обеспечиваться и впредь.

Азербайджан верен своим национальным, религиозным ценностям. Наши религиозные ценности являются составной частью национальных ценностей, невозможно представить национальные ценности без религиозных ценностей. Веками нас как нацию, народ хранили, защищали наши ценности. Сегодня этому вопросу уделяется очень большое внимание. Сегодня в глобализирующемся, столкнувшемся с трудностями мире наши национальные ценности составляют основу государственности. Наша государственность зиждется на прочных идеологических основах. Идея азербайджанства – наша основная идеологическая опора.

Уверен, что национально-духовные ценности, традиции, наши религиозные ценности и впредь будут оставаться основным направлением нашего развития.

Сегодня на церемонии ифгар говорилось о межрелигиозных отношениях. В Азербайджане этим отношениям также уделяется большое внимание. Могу сказать, что здесь сосредоточены два важных фактора – как государственная политика, так и состояние и статус нашего общества. Потому что одним только проведением государственной политики добиться желаемого невозможно. Поэтому в Азербайджане возникла уникальная атмосфера, уникальная ситуация. В Азербайджане представители всех народов, всех религий живут как одна семья. Так было веками. Сегодня, в период независимости, эти позитивные тенденции еще более усиливаются. Наша сила – в нашем единстве. Мы вместе отмечаем все наши религиозные праздники. Сегодня мы вместе сидим за этим столом. В азербайджанском обществе представители всех народов, всех религий пользуются равными правами. Это, конечно, закреплено Конституцией. Но так обсто-

ит дело и в реальной жизни. Могу сказать, что сегодня Азербайджан значительно отличается в мире по этому признаку. Приезжающие в нашу страну гости зачастую с чувством удивления отмечают: как вам удалось этого добиться, у вас нет не только противостояний, но даже недоразумений на религиозной, национальной почве. Реальность заключается в том, что основную роль здесь играют государственная политика, мудрость религиозных деятелей, а также наличие в обществе позитивной атмосферы и, конечно, стремительное, динамичное развитие нашей страны. Это наше большое достояние.

Сегодня, в век интернета, мы сразу же узнаем о происходящих в мире процессах. К сожалению, эти новости отнюдь не позитивны. В различных уголках мира – в Европе, на Ближнем Востоке, в нашем регионе проливается кровь, идут войны, гражданские войны, происходят противостояния на религиозной почве, по другим причинам. Азербайджан – остров стабильности. На самом деле Азербайджан играет в регионе стабилизирующую роль. То есть происходящие в стране эти замечательные процессы оказывают позитивное влияние и на регион.

Мы являемся членами как Совета Европы, так и Организации Исламского Сотрудничества. В следующем году в Баку пройдут первые Европейские игры, а в 2017 году – Игры исламской солидарности. То есть это уникальная ситуация. Азербайджан не только является мостом между цивилизациями, мы своим трудом, своей политикой придаем импульс усилению позитивных тенденций. Но, как уже здесь отмечалось, к сожалению, так происходит отнюдь не везде. Наблюдается религиозная дискриминация, происходит противостояние религий. Это – большое бедствие и путь, ведущий к пропасти.

Мы стараемся, должны стараться прилагать больше усилий для того, чтобы тенденции в мире развивались в позитивном направлении. Хочу особо отметить здесь роль Его преосвященства шейха. Его преосвященству шейху принадлежит большая роль в развитии межрелигиозного диалога, он пользуется большим уважением в мире. Он поддерживает тесные связи с коллегами, а также выступает с очень крупными инициативами в обществе. Это, конечно, большое преимущество для нашей страны. Считаю, что для обеспечения развития межрелигиозных отношений на

здоровой почве должен изучаться опыт Азербайджана, и, уверен, он будет изучен, так как это действительно уникальный опыт.

Я хочу еще раз отметить, что нынешняя церемония ифтар носит традиционный характер. Это имеет огромное значение и для нас, и для общества. Общество видит, что, хотя по Конституции религия отделена от государства, но религия и государство находятся рядом, так как у нас одна идея – строить, создавать еще более сильный Азербайджан.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в церемонии официального открытия
IV Международного гуманитарного форума
(02.10.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

На протяжении столетий сформировалось, существует многоконфессиональное, многонациональное общество, а в период независимости эти позитивные тенденции еще больше усилились. В Азербайджане все народы живут в атмосфере дружбы и доброжелательности, как одна семья. Никогда в Азербайджане не было противостояния, недоразумений на религиозной и национальной почвах, и это наше большое достояние. Так как силу любой страны, конечно же, определяют несколько факторов – политические возможности, экономическая мощь и в то же время существующие в обществе атмосфера, здоровая среда и чувство солидарности. Считаю, что с этой точки зрения опыт Азербайджана очень позитивен, и своими делами мы вносим позитивный вклад в идущие в мире процессы.

Мультикультурализм – образ жизни в Азербайджане. Правда, это относительно новый термин. Но на протяжении столетий в Азербайджане существовали мультикультуральные общества. Наглядным свидетельством этого является дружба и солидарность между народами. Мы и сегодня стремимся к тому, чтобы своими инициативами оказывать позитивное влияние на процессы, идущие в регионе и мире. Неслучайно выдвинутые Азербайджаном несколько инициатив уже нашли свое место в жиз-

ни, и вокруг этих инициатив возникают новые возможности. К примеру, должен отметить, что на состоявшееся в 2008 году в Баку заседание министров культуры стран-членов Совета Европы мы также пригласили министров культуры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества и провели совместное заседание. Это произошло впервые в истории, и Азербайджан взял на себя эту инициативу потому, что является членом как Совета Европы, так и Организации Исламского Сотрудничества. А на заседание министров культуры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества в 2009 году в Баку мы уже пригласили министров культуры из Совета Европы. То есть эта инициатива была названа «Бакинским процессом». Сегодня «Бакинский процесс» живет и развивается. В Баку были проведены форумы по диалогу между цивилизациями. По нашей инициативе несколько лет назад состоялся Саммит религиозных деятелей мира, и суть Бакинского международного гуманитарного форума заключается именно в этом.

...В Азербайджане много древних исторических памятников. Они являются нашим национальным достоянием, государством реставрируются, в том числе, наши религиозные памятники и строятся новые. Должен отметить, что была капитально отреставрирована шамахинская Джума-мечеть, являющаяся одной из самых старинных мечетей мира. Эта мечеть была построена в городе Шамаха в 743 году и является одной из самых старинных мечетей в мусульманском мире. В селе Киш Шекинского района находится самая старинная церковь на Кавказе. Эта церковь также отреставрирована, она является нашим национальным достоянием. В Азербайджане при поддержке государства были капитально отремонтированы православные церкви, католическая церковь, синагоги. То есть это наше большое достояние, и хочу еще раз сказать, что мультикультуральное общество, межрелигиозный диалог, дружба и братство между народами усиливают наше государство. Так как это создает прекрасную атмосферу в обществе. Хочу еще раз сказать, что в то же время это государственная политика, заказ общества. То есть, я считаю, что мы будем успешно развиваться в этом направлении. Также должен отметить, что приобретенный в этой области опыт может быть интересен и для других стран.

...Мы в Азербайджане стремимся к тому, чтобы развивалось сотрудничество в нашем регионе, еще больше улучшились межнациональные отношения, усилился межрелигиозный диалог. У нас есть возможности. Так как наше прошлое, как я сказал, позволяет, чтобы мы подходили к этим вопросам с большим вниманием. Мы знаем об этих вопросах. Так как Азербайджан и сам является многонациональной, многоконфессиональной страной, к тому же в прошлом в Азербайджане совместно проживали представители разных религий. Как я отметил, сегодня мы, как член Совета Европы и как член Организации Исламского Сотрудничества, возложили на себя эту миссию. Мы хотим, чтобы было еще больше сотрудничества и взаимопонимания. Мы и впредь видим в этом свою роль.

Идущие в мусульманском мире негативные процессы очень беспокоят и нас. Так как мы являемся частицей мусульманского мира. Сегодня войны, столкновения, кровавые столкновения, можно сказать, губят страны. Это очень серьезный процесс. Мы не можем рассматривать этот процесс в качестве изолированного процесса. В современном мире все мы связаны друг с другом. В то же время ухудшение отношения к мигрантам на Европейском континенте, заявления типа «мультикультурализм потерпел крах» и тот факт, что склонные к дискриминации политические силы набирают большее число голосов, конечно же, должны беспокоить всех нас.

Говорю вновь, проведение этого форума также преследует данную цель. Так как, я считаю, что в современном мире у Азербайджана уникальная роль как с географической, так и с гуманитарной точек зрения. Мы – страна, расположенная между Европой и Азией, на древнем Шелковом пути, и мы хорошо понимаем Европу, являемся также частицей мусульманского мира. Мы стремимся к тому, чтобы этот диалог между цивилизациями, гуманитарный диалог стал еще сильнее, еще больше усилился.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в официальном открытии I Глобального форума
по молодежной политике в Баку
(29.10.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы – одна из немногих стран, которые являются членами как Совета Европы, где в настоящее время председательствуем в Комитете Министров, так и Организации Исламского Сотрудничества. Мы являемся инициаторами начавшегося в 2008 году «Бакинского процесса». Тогда мы пригласили на заседание министров культуры государств-членов Совета Европы, их коллег из Организации Исламского Сотрудничества. Впервые в этом заседании приняли участие более 100 стран, представлявших Европу и мусульманский мир. Впоследствии это мероприятие было продолжено. Мы будем проводить аналогичные мероприятия и в течение следующего года. Поскольку эти инициативы служат лучшему взаимопониманию между цивилизациями, народами и странами.

Одно из самых больших достижений Азербайджана заключается в том, что здесь царит среда культурного разнообразия, этнической и религиозной толерантности. Азербайджан – это многонациональная и многоконфессиональная страна. Наши граждане живут в атмосфере мира и спокойствия. Мы вносим вклад в диалог цивилизаций. Дважды проводили форумы по межкультурному диалогу. Четыре раза организовывали Бакинский международный гуманитарный форум, который относится к культурному разнообразию и мультикультурализму, посвящен тому, в какой форме совместно работают люди, живущие в различных местах мира, их сотрудничеству и взаимодействию. Так как все мы знаем, что сегодня одной из самых больших угроз является разрыв между цивилизациями. Мы в Азербайджане учитываем нашу историю, обычаи и традиции, географическую позицию, членство в европейских и мусульманских организациях. Мы стремимся внести вклад в тесное сотрудничество, лучшее взаимопонимание и поддержку. Считаю, что эти усилия приносят хорошие результаты.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
информационному телеканалу «Россия-24»
(28.11.2014)**

Русская община в Азербайджане – самая большая на Южном Кавказе, насчитывает более 120 тысяч человек. Это люди, которые достойно представляют Азербайджан и на международной арене, и участвуют в различных международных мероприятиях, а также вносят свой большой вклад в развитие нашей страны. Это достойные граждане нашего государства, патриоты Азербайджана, одновременно люди, которые привязаны к своему языку, к своей культуре, традициям.

Традиции мультикультурализма – это относительно новое слово в нашем лексиконе – в Азербайджане были всегда на протяжении веков. Просто по-разному это называлось, но суть от этого не менялась. Думаю, что те позитивные традиции, которые были созданы на протяжении веков, в том числе и в советское время, в современном Азербайджане укрепляются. И это является основой межнационального согласия в нашей стране, основой динамичного развития, современного развития нашей страны. Потому что в современном мире, к сожалению, мы зачастую видим другую картину – противостояние, разобщение, дискриминацию. В некоторых странах вообще на высоком уровне заявляют, что политика мультикультурализма потерпела фиаско. Это очень опасная тенденция, и думаю, что пример Азербайджана как раз говорит об обратном. Говорит о том, что можно быть привязанным к своей культуре, своей истории, одновременно также уважать культуру представителей других народов и религий. И неслучайно Баку стал своеобразным центром международного сотрудничества в этой сфере. У нас недавно создан Международный центр мультикультурализма, проводятся различные мероприятия, международные форумы. И конечно, как многонациональная, многоконфессиональная страна, Азербайджан демонстрирует пример того, что все эти вопросы можно умело решать, когда есть социальный заказ и есть правильная политика государства.

...В Азербайджане внутри страны источников для радикализма не существует. Мы являемся, конечно же, мусульманской страной, общество привержено своим традициям, религии. Ислам – это религия мира. Наши национальные и религиозные ценности диктуют нам именно такой мирный подход к решению всех вопросов. Одновременно Азербайджан – это светская страна со светским обществом, современное государство с высоким уровнем образования. Образование – это главная гарантия против радикализма. В стране, где стопроцентная грамотность и где общество образованное, внутри потенциальных угроз быть не может.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в открытии мечети Гейдара в Баку
(26.12.2014)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня очень знаменательный и исторический день в жизни нашей страны. Сегодня мы собрались на открытие самой крупной в Азербайджане мечети – мечети Гейдара. Сердечно поздравляю Вас и весь азербайджанский народ по этому случаю.

Для участия в этой церемонии сегодня со всех районов нашей страны сюда приехали верующие, общественные деятели, представители. Нашими гостями являются также муфтии Северного Кавказа. Сердечно приветствую их. Выражаю им признательность за то, что они приняли мое приглашение и участвуют в сегодняшней церемонии. Их участие в этой церемонии является еще одним подтверждением единства мусульман Кавказа.

...В Азербайджане полностью обеспечиваются все религиозные свободы. Эта сфера, как мне кажется, представляет огромное значение в нашем общем развитии. В Азербайджане полностью обеспечивается свобода вероисповедания.

За последние 11 лет в Азербайджане было построено или отремонтировано около 250 мечетей. К ним относятся Бибиэйбатская мечеть, мечети Тазапир, Аждарбека, построенная в 743 году

Шамахинская мечеть, представляющие огромную ценность для нашего народа. В настоящее время ведутся ремонтно-реставрационные работы в религиозном, историческом, культурном центре Имамзаде. Сегодня открывается самая большая в нашей стране грандиозная, величественная мечеть Гейдара. Храмы других религий в Азербайджане строятся, ремонтируются, в том числе за счет государственных средств. Должен также отметить, что эта мечеть построена на государственные средства, равно, как государство оказало свою поддержку в строительстве и ремонте русской православной, католической, албанской церквей. В Азербайджане строятся, ремонтируются синагоги. То есть в Азербайджане накоплен уникальный опыт в этой области. Это естественно для нас, так как это – нормальный образ жизни для нас, нашего общества. В то же время – это наша государственная политика. Эти два фактора и создают ту самую позитивную атмосферу. С одной стороны, пожелания, заказы, исходящие от общества, а с другой – наша государственная политика.

В Азербайджане полностью обеспечена безопасность. Общественный климат позитивный. Здесь особое место занимают отношения государство-религия и межрелигиозные отношения. Так сегодня, так будет и завтра. В Азербайджане представители всех народов, всех конфессий и религий живут и будут жить как одна семья. Никогда в нашей стране не было, и не будет никакого противостояния на религиозной почве. Не должно быть, и даже нет никакого непонимания. Мы идем этим путем и демонстрируем его всему миру.

Сегодня звучат различные мысли и версии о диалоге между цивилизациями. Ученые, журналисты, общественные деятели и даже политики порой не очень-то позитивно смотрят, подходят к будущему этих отношений. Я очень сожалею об этом. Пусть они наблюдают, изучают опыт Азербайджана. Посмотрят, как в одной стране представители всех религий могут жить в атмосфере доброжелательности, обеспечиваются права всех наций. Как мы сумели добиться этого? Иногда зарубежные гости спрашивают меня об этом. Чтобы объяснить это, понадобится несколько дней. Так как, повторяю, это – наша государственная политика. В то же время так было на протяжении истории. И Азербайджан, и

общество, видя эту прекрасную картину, вносят свой вклад в то, чтобы этот процесс постоянно продолжался.

В то же время сегодня мы вносим свой ценный вклад в укрепление межрелигиозного диалога на международной арене. Не случайно именно Азербайджан стал одним из мировых центров мультикультурализма. Проводимые в нашей стране международные мероприятия, диалоги, межкультурный диалог, гуманитарный форум, саммиты религиозных лидеров мира – все это реалии сегодняшнего Азербайджана. Мы стремимся к тому, чтобы проведением этих мероприятий внести вклад в наше общее дело, чтобы и в мире никогда не было непонимания и противостояний на религиозной почве. К сожалению, во многих случаях мы видим противоположную картину. На Ближнем Востоке, в Европе, других регионах происходят войны, конфликты, кровавые столкновения из-за религиозного фактора. Это, конечно же, очень беспокоит нас. Повторяю, я надеюсь, что Азербайджан, делясь своим позитивным опытом с другими странами, вносит и будет вносить огромный вклад в общечеловеческие ценности.

Хочу еще раз сказать, что мы в Азербайджане решаем все вопросы последовательно и целенаправленно. Источником нашей политики является азербайджанский народ. Власти Азербайджана претворяют в жизнь желания азербайджанского народа. Мы и впредь будем идти этим путем. Уверен, что все стоящие перед страной задачи будут успешно решены.

**Поздравление Президента Ильхама Алиева
азербайджанскому народу по случаю
Дня солидарности азербайджанцев мира и Нового года
(01.01.2015)**

Азербайджан известен в мире как центр мультикультурализма. В этом году я подписал соответствующее Распоряжение о создании Международного центра мультикультурализма. В мире высоко оценивают уникальную роль Азербайджана. Азербайджан является мостом между цивилизациями. И с географической, и с политической, и со всех других точек зрения Азербайджан – уникальная страна. Наш опыт изучают. Уверен, что при применении азербайджанского опыта в других странах, там межрелигиозные и межнациональные отношения также будут решены на здоровой почве.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в 2014 году и предстоящим задачам
(10.01.2015)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

В минувшем году мы успешно сотрудничали с международными организациями. Азербайджан принимает активное участие во всех международных организациях, членом которых мы являемся, защищает свою позицию и вносит ценный вклад в успешную деятельность этих организаций. В минувшем году мы председательствовали в Комитете министров Совета Европы. Это был период очень успешного председательства. В этот период Азербайджан внес огромный и ценный вклад в развитие демократии, защиту прав человека, утверждение справедливости в Европе. В частности, уникальный характер носит опыт нашей страны, связанный с мультикультурализмом. Считаю, что если бы наш опыт

был шире проанализирован в мире, то можно было бы предотвратить многие негативные факты.

Заключительная речь Президента Ильхама Алиева

Роль Азербайджана постепенно возрастает. Господствующая в нашей стране общественно-политическая обстановка, мультикультурализм, религиозно-национальная терпимость, открытость для мира – все эти факторы сегодня нужны Европе, миру. Потому что в реальной жизни мы, к сожалению, зачастую видим совершенно иную картину – кровавые столкновения, терроризм, вражду, двойные стандарты и пр.

Азербайджан же предлагает свою модель развития. Эта модель открыта для всех. Экономическая модель – сегодня мы говорили об этом. То есть это – уникальная модель экономического развития. Модель политических реформ. Думаю, Азербайджан может служить примером, потому что, проводя экономические реформы, мы одновременно придаем большое значение и политическим реформам. Созданы все демократические институты. Обеспечены все свободы – свобода слова, свобода собраний, свобода совести, свобода печати, свобода интернета, свобода вероисповедания. Эти свободы не только обеспечены, они одновременно являются образом нашей жизни, государственной политикой.

Президент Ильхам Алиев принял участие в конференции, посвященной итогам первого года реализации Государственной программы социально- экономического развития регионов в 2014-2018 годах (27.01.2015)

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня в мире существует уникальная азербайджанская модель развития. Мы уже можем говорить и об этом, так как данная модель, как образец, действительно, должна представлять интерес для любой страны. Налицо политические, экономические реформы, независимая политика, межрелигиозный диалог, на-

ционально-религиозная толерантность высокого уровня, терпимость, социальная политика и проделанная работа. Друзья, видя это, радуются, а враги огорчаются. Мы и дальше должны делать все возможное для того, чтобы наш народ, наши друзья радовались, а злые намерения врага не сбылись. Уверен, что так оно и случится, Азербайджан и дальше будет успешно развиваться.

**Официальный визит Президента Ильхама Алиева
в Болгарию
(04.03.2015)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан готов делиться с партнерами возможностями своей транспортной инфраструктуры. Есть широкие возможности и для успешного развития отношений между нашими странами в гуманитарной сфере. В Бакинском славянском университете изучаются болгарский язык, история, культура. А с 2004 года функционирует Центр болгарского языка и культуры. В 2013 году в Софийском университете имени Святого Климента Охридского был создан Центр азербайджанского языка и культуры с целью обстоятельного ознакомления болгарской молодежи с культурой, языком и литературой Азербайджана. В настоящее время в этом университете преподается дисциплина «Азербайджанский мультикультурализм».

**Президент Ильхам Алиев принял участие
во всенародных празднествах по случаю
Новруз байрамы
(19.03.2015)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Сегодня Азербайджан является образцовой страной как с точки зрения экономического развития, так и межрелигиозного диалога.

Сегодня все вокруг пылает в огне – Ближний Восток, Европа, пространство СНГ, либо кровавые столкновения, либо противостояния на этнической, религиозной почве, взаимные обвинения. Посмотрите, в Азербайджане представители всех национальностей, религий живут как одна семья. Это – наша политика, заказ народа. Сегодня Азербайджан стал важной страной для мира.

**Состоялась встреча Президента Ильхама Алиева
с генеральным секретарем Организации Исламского
Сотрудничества**

(06.04.2015)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Чтобы не дать возможности тем, кто пытается преподнести Ислам в качестве угрозы миру, мы должны еще больше трудиться, объединить наши усилия. Ислам – это религия мира и братства. Мы это знаем. Каждый должен это знать. Мы должны стать более активными, чтобы пропагандировать наши ценности и верно преподносить наше прошлое, настоящее и наши планы на будущее. Мы будем продолжать поддерживать наших мусульманских братьев во всех международных форумах и организациях, где мы участвуем, добьемся своих целей, создадим в мусульманском мире более сильное партнерство и единство, которые очень необходимы всем нам.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в открытии
III Глобального Бакинского форума**

(28.04.2015)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан веками являлся пространством, где сливались цивилизации. Наше географическое положение и историческое наследие нашего народа создали в Азербайджане

особую атмосферу. Азербайджан является естественным географическим мостом между Европой и Азией. Уверен, что в настоящее время Азербайджан играет роль культурного и политического моста между Европой и мусульманским миром. Традиции мультикультурализма в нашем обществе имеют глубокие корни. Независимо от политического строя, в Азербайджане представители различных национальностей, вероисповеданий и этнических меньшинств всегда жили достойно в условиях мира. После обретения независимости Азербайджан превратился благодаря этому в один из мировых центров мультикультурализма. В следующем месяце мы будем принимать III Международный форум по межкультурному диалогу.

Мы ежегодно организовываем Международный гуманитарный форум. На этом мероприятии в основном обсуждаются вопросы мирного сосуществования, повышения доверия и ослабления напряженности между различными государствами мира.

Наш выбор – это мир для азербайджанского народа, мультикультурализм, межрелигиозный диалог, сотрудничество со всеми странами мира, а также реализация региональных и необходимых всем нам проектов континентального значения.

Состоялась торжественная церемония, посвященная 92-й годовщине со дня рождения общенационального лидера Гейдара Алиева и 11-летию создания Фонда Гейдара Алиева. В церемонии принял участие Президент Ильхам Алиев (10.05.2015)

Речь Президента Ильхама Алиева

Мы привержены нашим национально-духовным ценностям, они для нас превыше всего. Это – прочная основа. Наша национальная идеология сформирована великим лидером Гейдаром Алиевым. Мы развиваем, обогащаем ее, эту идеологию. Идеология азербайджанства существует сегодня уже как образец.

Сегодня мир уже знает, как правильно регулируются в Азербайджане межрелигиозные, межкультурные отношения. Наш

пример изучается. Не случайно, сегодня именно Азербайджан стал одним из мировых центров в этой области.

**В Баку начал работу III Всемирный форум
по межкультурному диалогу. В церемонии
официального открытия Форума принял участие
Президент Ильхам Алиев
(18.05.2015)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан расположен на стыке цивилизаций, культур и религий. Мы находимся между Европой и Азией. Конечно, такое географическое положение сыграло свою роль в культурном разнообразии Азербайджана. Представители всех культур, религий и этнических групп веками жили в Азербайджане в мире и достойных условиях, как одна семья. Мы гордимся тем, что в годы независимости эти позитивные тенденции еще более усилились. Достаточно обратить внимание на наши исторические памятники, чтобы отчетливо увидеть культурное разнообразие Азербайджана.

Мы гордимся нашим историческим и культурным наследием. Одна из самых старинных мечетей мира – мечеть, построенная в 743 году, расположена в древнем азербайджанском городе Шамаха. Одна из самых старинных в мире церквей – церковь кавказских албанцев находится неподалеку от другого древнего азербайджанского города – Шеки. Православные и католические церкви, синагоги, храм огнепоклонников – составная часть нашего культурного наследия, и мы гордимся этим.

Сегодня в Азербайджане проживают представители всех религий и этнических групп, которые вносят вклад в успешное развитие нашей страны. Думаю, что это – одно из самых больших наших достояний. Мы гордимся этим и проводим различные международные мероприятия для поощрения ценностей мультикультурализма, мира, сотрудничества и взаимопонимания. Считаю, что для усиления позитивных тенденций в

мире есть потребность в таких мероприятиях, открытых обсуждениях и обмене мнениями.

К сожалению, происходящее сегодня в различных уголках мира вызывает глубокую озабоченность. Мы становимся свидетелями негативных тенденций. Поэтому мы должны открыто и откровенно обсудить, что необходимо сделать для сближения стран, цивилизаций и религий. Ослабление напряженности и неприязни – один из важнейших вопросов международной повестки дня. В нашей стране всегда были сильны традиции мультикультурализма, и создание Международного центра мультикультурализма явилось еще одним шагом нашего правительства, направленным на поощрение этих ценностей.

Альтернативы мультикультурализму нет. Считаю, что ответственность политиков, общественных деятелей, международных институтов, неправительственных организаций и медиа в этом вопросе возрастает. Мне известно, что одна из тем Форума посвящена ответственности именно общественных деятелей и политиков. В некоторых случаях мы видим, что религиозная неприязнь создается искусственно. Иногда в различных уголках мира мы становимся свидетелями насилия на этнической и религиозной почве, и тогда ответственность политиков и людей, способных повлиять на ситуацию, возрастает. Поэтому, считаю, мы должны совместными усилиями поощрять ценности мультикультурализма. Знаю, что в связи с этим имеются различные мнения, а порой – пессимистические идеи. Но мультикультурализм имеет и положительные примеры, одним из которых является Азербайджан. Считаю, что представлять мультикультурализм как понятие, не имеющее будущего, опасно, напротив, если мы прекратим наши усилия, то ситуация в мире станет еще хуже. Поэтому пример таких стран, как Азербайджан, который уже известен в мире как один из центров мультикультурализма, – хороший показатель того, что мультикультурализм живет, и нам необходимо стимулировать позитивные тенденции. Какова альтернатива этому? Такие опасные тенденции, как изоляция, дискриминация, ксенофобия, исламофобия, антисемитизм, которые в истории человечества уже привели цивилизации и народы к катастрофе.

Как страна и народ, обладающие глубокими корнями мультикультурализма, мы стараемся играть на глобальной арене соответствующую роль в поощрении этих позитивных ценностей. Азербайджан – страна, принадлежащая к мусульманскому миру, но в то же время у нее прочные связи с Европой. Первая демократическая республика мусульманского мира была создана в 1918 году в Азербайджане и сразу же женщинам было предоставлено избирательное право. Причем это произошло раньше, чем в ряде европейских стран. Таким образом, этническая и культурная самобытность, а также европейское влияние создали в нашем обществе особую атмосферу. На протяжении веков мы смогли сохранить наши ценности. Мы жили в разных политических и общественных условиях, находились в составе различных государств и империй. Сегодня мы уже независимы, но эта позитивная тенденция продолжается, мы привержены вопросу поощрения данных ценностей.

В 2008 году по нашей инициативе начался «Бакинский процесс». Это была наша инициатива пригласить на заседание министров культуры Совета Европы министров Организации Исламского Сотрудничества. Это был первый такой случай, так как Азербайджан является одной из немногих стран-участниц обеих организаций. Позднее – в 2009 году на заседание министров культуры Организации Исламского Сотрудничества были приглашены министры культуры Совета Европы. Это были наши инициативы, которые уже получили название «Бакинский процесс». Сегодня «Бакинский процесс» включает вопросы межкультурного и межцивилизационного диалога, мультикультурализма.

**Состоялся официальный прием по случаю
28 Мая – Дня Республики. В официальном приеме
принял участие Президент Ильхам Алиев
(27.05.2015)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан является частью мусульманского мира и активным участником Организации Исламского Сотрудничества. Недавно, находясь в нашей стране, генеральный секретарь Организации Исламского Сотрудничества говорил о роли Азербайджана. Одновременно мы являемся членами Совета Европы и недавно председательствовали в нем. Это сотрудничество также очень важно и для нас, и для Совета Европы. Недавно в рамках III Международного форума по межкультурному диалогу отмечалось, что именно Азербайджан стал автором «Бакинского процесса». «Бакинский процесс» лег в основу диалога между Советом Европы и Организацией Исламского Сотрудничества в области культуры и в других сферах.

Эта наша уникальная роль сегодня высоко ценится как в мусульманском мире, так и в Европе. Могу вам сказать, что в настоящее время ни одна другая страна не может взять на себя эту роль, а если и возьмет, то не сможет добиться такого успеха, так как в Азербайджане для развития этого позитивного процесса существуют очень прочные исторические основы. Веками в Азербайджане существовали тенденции мультикультурализма. Просто это новое слово, которого мы не знали, да и произносить его не так легко. Но это понятие всегда существовало в Азербайджане. Вдобавок сегодня наша государственная политика также строится на этих основах, это – реальная политика. Это – не слова ради какого-то лозунга. Так как, знаете, в международном сообществе каждый может отличить лозунг от реального дела. Поэтому Азербайджан взял на себя эту уникальную роль. Мог бы и не брать. И если бы мы и не взяли на себя эту роль, то, знаете, никаких проблем для нашего экономического, политического развития, в любом случае, не возникло бы. Но мы берем на себя эту роль, так как хотим, чтобы в мире преобладали позитивные тенденции. Мы хотим, чтобы межрелигиозные связи находились

в нормальном, здоровом русле. В противном случае, в мире еще больше усилятся тенденции расчленения. Мы видим это. В настоящее время противостояния, кровавые столкновения на религиозной, национальной почве, на почве вероисповедания ведут мир к катастрофе.

**Прием для членов Олимпийской семьи.
В приеме принял участие Президент Ильхам Алиев
(14.06.2015)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Наша страна имеет древние традиции, большую историю, исторических личностей. Но как независимая страна мы существуем всего лишь 24 года. В 1991 году мы восстановили нашу независимость, но первая независимая демократическая республика была создана в 1918 году после распада Российской империи. Это была первая демократическая республика всего мусульманского мира. Применение в Азербайджане именно республиканской системы управления явилось в то время выбором основателей республики. Женщинам сразу же было предоставлено право голоса, что случилось раньше, чем во многих европейских странах. В Азербайджане были созданы первая в мусульманском мире опера, первый балет, первый театр, и мы гордимся этим. Азербайджан во все времена являлся пространством межрелигиозного сосуществования, мультикультурализма, этнического и религиозного разнообразия. Это всегда было составной частью нашей самобытности. А в годы независимости эти позитивные тренды, в которых нуждается мир, еще более усилились, и я горжусь этим.

Азербайджанское общество является мультикультуральным. Недавно я подписал Распоряжение об учреждении Центра мультикультурализма в Азербайджане, и в одном из самых красивых уголков Баку – недалеко от площади Флага состоялось открытие памятника Толерантности. Все это – составная часть нашей жизни и политики. Азербайджан является членом как Совета Европы, так и Организации Исламского Сотрудничества. Обе эти организации насчитывают более ста членов. Мы же играем

роль естественного моста между Европой и Азией. Это не только географический, но и культурный, экономический, политический мост.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифгара по случаю священного месяца Рамазан (11.07.2015)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Религиозно-государственные отношения в Азербайджане сформировались и развиваются на здоровой основе. Это – важный вопрос для каждой страны. У нас одна цель. Наша цель – развивать Азербайджан, защищать интересы азербайджанского народа и превратить Азербайджан в еще более сильное государство. Мы уверенно, с успехом идем к этой цели.

Государство одновременно играет свою роль в регулировании межрелигиозных отношений в Азербайджане. Проводимые в Азербайджане многочисленные международные форумы, конференции, форумы, связанные с межрелигиозным диалогом, мультикультурализмом, гуманитарными вопросами, конечно, преподносят нашу страну миру как образцовую, создавая в то же время условия для развития межрелигиозных отношений в Азербайджане и в будущем на здоровой основе.

В межрелигиозных отношениях наблюдается кризис. Усиливаются тенденции исламофобии, ксенофобии, антисемитизма. Даже высокопоставленные лица высказывают очень опасные суждения о ценностях мультикультурализма, утверждая, что мультикультурализм потерпел крах, он не действует и не имеет будущего. Пусть приедут в Азербайджан и посмотрят. Мультикультурализм в Азербайджане живет и укрепляется. Я, Его пресвященство шейх, отец Александр, Милих Евдаев выступали на открытии мечети Гейдар. Вот наши реалии. Это обычное явление для нас. В то же время выступления там наших христианских, еврейских братьев явились, своего рода, посланием, сигналом и азербайджанскому обществу, и региону, и миру. Так и должно быть. Это и есть нормальный образ жизни, нормальная политика.

Еще раз хочу сказать, что дальнейшее успешное развитие Азербайджана возможно только в этом направлении. Мы никогда не можем позволить, чтобы какая-то сторонняя сила посеяла в Азербайджане семена раздора на религиозной или же национальной почве. Азербайджанское государство никогда не позволит этого, и азербайджанские реалии наглядно свидетельствуют об этом.

Конечно, мы в Азербайджане отрегулировали эти дела на самом высоком уровне. Наше развитие будет успешно продолжаться. Но мы хотим, чтобы так было повсюду. В таком случае не будет и противостояний на религиозной почве, не будет проливаться кровь, а люди будут заниматься творчеством, строить свою жизнь, уделять внимание своим семьям. Поэтому проводимые в Азербайджане мероприятия, связанные с мультикультурализмом, межрелигиозным диалогом, имеют огромное значение.

Мы должны стараться и стараемся, чтобы наша молодежь также формировалась, воспитывалась в национальном духе. В национальном духе и, в то же время, в духе мультикультурализма. Здесь нет никакого противоречия. Каждый патриот, человек, любящий свою родину, нацию, заслуживает большого уважения. В то же время человек, уважающий другие религии, с уважением относящийся к представителям других национальностей, также достоин большого уважения.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в первом полугодии 2015 года
и предстоящим задачам.**

(13.07.2015)

Выступительная речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан уже много лет стремится к тому, чтобы в регионе преобладали ценности мультикультурализма.

К сожалению, сегодня в Европе поднимают голову фашизм, расизм, исламофобия, ксенофобия, антисемитизм. То есть это движение направлено не только против мусульман.

**В Париже состоялся Форум лидеров 38-й сессии
Генеральной конференции ЮНЕСКО.
В Форуме принял участие Президент Ильхам Алиев
*(18.11.2015)***

Выступление Президента Ильхама Алиева

Армянские оккупанты сравнивали с землей 10 мечетей. Несмотря на это, сегодня в центре Баку вы можете увидеть реставрированную правительством Азербайджана армянскую церковь. Это – отличие в подходе к мультикультурализму, отличие в подходе к религиозной толерантности, и это еще раз демонстрирует, что терроризм не связан ни с какой религией, не имеет национальной принадлежности.

Увязывать Ислам с терроризмом совершенно неприемлемо. Я представляю мусульманскую страну, страну, пострадавшую от армянского терроризма, оккупации, уничтожения исторических памятников.

Азербайджан играет очень активную роль в межкультурном и межкультурном диалоге. Мы гордимся тем, что ЮНЕСКО являлось нашим официальным партнером на трех форумах на тему межкультурного диалога, что Азербайджан играет

уникальную роль, как страна, расположенная на стыке Востока и Запада, большинство населения которой составляют мусульмане, но, в то же время, имеющая светское общество и правительство, являющаяся членом Совета Европы и Организации Исламского Сотрудничества. Пользуясь этой очень благоприятной возможностью, мы стараемся еще больше сблизить людей, цивилизации. В 2008 году мы выдвинули инициативу форума под названием «Бакинский процесс», обеспечивавшую участие министров культуры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества во встрече министров культуры стран-членов Совета Европы. Это был первый наш шаг. Затем, в 2009 году мы сделали обратное. Пригласили министров культуры стран-членов Совета Европы на встречу министров культуры исламских стран.

Сегодня, как никогда, ощущается большая потребность в межкультурном диалоге. Когда мы выдвинули инициативу «Бакинского процесса», ситуация была совершенно иной. Сегодня мы видим рост уровня недоверия. Если не принять соответствующих мер, то противостояния на религиозной почве приведут к еще большим проблемам для всех нас. Но мы можем жить в условиях мира, и я считаю, что это наглядно показывает пример таких стран, как Азербайджан. В нашей стране представители всех религий живут в условиях мира и дружбы. Наше правительство, государство вкладывает инвестиции не только в строительство мечетей, но и в реконструкцию и строительство православных и католических церквей, синагог. Мы гордимся тем, что одна из самых древних церквей в Кавказском регионе находится в Азербайджане, недалеко от древнего города Шеки. В то же время, мы гордимся тем, что одна из древнейших мечетей, построенная в 743 году, расположена в древнем азербайджанском городе Шамаха. В Азербайджане представители различных конфессий за одним столом отмечают религиозные праздники. Поэтому мультикультурализм для нас сегодня не является просто обсуждаемой идеей, независимо от того, насколько она действует и осуществляется. Мультикультурализм – это наши обычаи и традиции.

Сегодня мультикультурализм – это не только традиция, но и государственная политика, наш образ жизни. Это возможно, так как мы накопили очень важный опыт в данной сфере. Одним

из примеров является проведение в этом году Азербайджаном первых Европейских игр.

Вы должны уважать другие религии так же, как уважаете свою. Вы должны жить рядом с вашим соседом, не спрашивая у него, какой он национальности, где совершает молитву – в церкви, синагоге или мечети. Только в этом случае мы можем сократить потенциальные риски, устранить возрастающую напряженность. К сожалению, ситуация в мире меняется не в том направлении, в котором нам хотелось бы. Мы должны объединить усилия. Мы в Азербайджане выполняем свою задачу по сближению континентов, цивилизаций.

**Состоялось первое заседание Милли Меджлиса
Азербайджанской Республики пятого созыва.
В заседании принял участие Президент Ильхам Алиев
(24.11.2015)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В нашей стране на самом высоком уровне решаются вопросы межнациональных, межрелигиозных отношений. Уже не секрет, что все международные структуры, влиятельные организации приводят Азербайджан как пример в этой области. Это – реальность, это – истина. Это – проявление нашей политики. Одновременно, это – показатель ситуации в нашем обществе, где государственная политика и общественная поддержка составляют единство. Уверен, что межрелигиозные, межнациональные отношения в Азербайджане и впредь будут регулироваться на самом высоком уровне. Азербайджан и дальше будет показывать себя как образцовая страна. Представители всех религий, всех национальностей в Азербайджане будут жить как одна семья в условиях братства. Это делает нас сильнее. Это главное условие для успешного развития любой страны. В частности, картина, наблюдаемая в последние месяцы в Европе, еще раз подтверждает мои слова. Там, где не уделялось внимания этой сфере, где данная сфера оставалась вне внимания или же

преобладали другие политические тенденции, сегодня возникают огромные проблемы.

В Баку состоялось открытие XII сессии Генеральной конференции ИСЕСКО. В открытии принял участие Президент Ильхам Алиев
(26.11.2015)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Мы неоднократно заявляли, что терроризм не имеет ни национальности, ни религии. К сожалению, в последнее время некоторые западные круги, представители медиа пытаются увязать ислам с террором. Мы решительно осуждаем эти грязные деяния. Ислам – религия мира, милосердия, дружбы. Мы проводим в Азербайджане активную работу для того, чтобы представить миру исламские ценности. Азербайджан является одной из тех стран, которые сыграли активную роль в организации Исламского раздела в самом знаменитом музее мира – Лувре, внесли свой финансовый вклад в это.

Азербайджан является первой в мусульманском мире страной, продемонстрировавшей свою выставку в Ватикане. Мы ведем открытую борьбу с исламофобией. Были сделаны заявления на самом высоком уровне – на уровне Президента. Исламофобия – это большая угроза, большая несправедливость. Это может привести в будущем к конфликтам между цивилизациями. Поэтому мы пропагандируем исламскую культуру как в стране, так и за рубежом. Азербайджан регулярно организует в развитых странах мира выставки, презентации, культурные программы. Азербайджан также играет активную роль в развитии межрелигиозных, межнациональных связей. По нашей инициативе в Баку уже несколько раз проводился Международный гуманитарный форум. Трижды был проведен Форум по межкультурному диалогу. Состоялся Саммит лидеров мировых религий. В следующем году будет проведен Глобальный форум Альянса цивилизаций ООН. Должен отметить, что

ИСЕСКО активно участвует во всех этих мероприятиях. Вот наш вклад в межрелигиозные, межкультурные отношения.

Недавно в Азербайджане был создан Международный центр мультикультурализма. Азербайджан уже известен в мире как центр мультикультурализма. В Азербайджане никогда не было и, уверен, не будет противостояний на национальной, религиозной почве. Мы абсолютно уверены, что мультикультурализм имеет прекрасное будущее. Просто некоторым политикам, общественным деятелям следует быть более внимательными в своих выступлениях, так как альтернативы мультикультурализму нет. Альтернатива – это дискриминация, исламофобия, ксенофобия. Этот путь не может вести в будущее. Поэтому мы своей политикой и инициативами стремимся и будем стремиться к укреплению межрелигиозных отношений в этом регионе.

Азербайджан является страной с богатой историей. Уверен, что гости ознакомятся с древними историческими памятниками Баку. Азербайджан проводит активную работу в международной плоскости для усиления исламской солидарности, защиты исламских ценностей.

Должен также отметить, что Азербайджан – это молодое независимое государство. Мы живем как независимое государство лишь 24 года. Если в советское время в Азербайджане было всего 17 мечетей, то сегодня их число превышает 2 тысячи. Мы гордимся тем, что одна из древнейших мечетей мира – Шамахинская мечеть, построенная в 743 году, находится в Азербайджане. Недавно мечеть была капитально отремонтирована и является сегодня как религиозным памятником, так и памятником архитектуры. Поэтому роль международных организаций, ведущих политиков в этих вопросах, конечно, достаточно велика, особенно, в нынешних условиях, в этот очень чувствительный момент. К сожалению, конфликты в мире еще больше разгораются, становится больше противостояний. Азербайджан, со своей стороны, старается, чтобы гуманитарное сотрудничество привело к снижению рисков.

В Азербайджане успешно развиваются также сферы, которыми непосредственно занимается ИСЕСКО. Как я уже отметил, у нас очень богатое историческое наследие, древняя культура. Все наши культурные памятники охраняются государством.

В 2008 году мы дали толчок «Бакинскому процессу». В то время мы пригласили на заседание министров культуры стран-членов Совета Европы, проводимое по инициативе Азербайджана в Баку, министров культуры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества. Так как Азербайджан является членом как Совета Европы, так и Организации Исламского Сотрудничества. Это было первое такое заседание. Вслед за этим мы пригласили на заседание министров культуры стран-членов Организации Исламского Сотрудничества министров стран-членов Совета Европы. Этот процесс получил название «Бакинский процесс». «Бакинский процесс» уже играет в мире особую роль. То есть мы стараемся, чтобы все эти вопросы были урегулированы, чтобы в мире было больше взаимопонимания, не допускалось противостояния, чтобы люди спокойно жили в условиях мира.

Президенту Ильхаму Алиеву вручен диплом Почетного профессора истории китайского Университета Ренмин (11.12.2015)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Мы ведем совместную борьбу с терроризмом, экстремизмом, радикализмом. Мы поощряем ценности мультикультурализма и стараемся вносить вклад в снижение напряженности в мире и нашем регионе.

Как я уже отметил, мы ведем активную борьбу с международным терроризмом, радикализмом, сепаратизмом. Мы гордимся тем, что обладаем мультикультуралистическим обществом, где представители всех конфессий и этнических групп живут в мире и гармонии. Азербайджан уже известен как один из центров мультикультурализма в мире. Это наше большое достояние. Мы хотим поощрять эти ценности.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в 2015 году и предстоящим задачам
(10.01.2016)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан является неотъемлемой частью мусульманского мира. Одновременно нас связывают прочные узы с европейскими странами. Мы успешно сотрудничаем в политической, экономической, энергетической сферах, в других областях. Мы постоянно стремимся к дальнейшему усилению межрелигиозного, междивизиационного диалога. Мы внесли вклад в это дело и продемонстрировали свой пример. Поэтому переживаемое сегодня в мире междивизиационное недопонимание беспокоит нас. Это очень опасные тенденции. Азербайджан со своей стороны постарается приложить усилия для смягчения этих тенденций и направления их в позитивное русло.

Мы всегда старались и прилагали усилия для еще более тесного сплочения мусульманского мира. Мы стремимся к этому и сегодня, проводимые в Азербайджане различные мероприятия, в том числе предстоящие в следующем году Игры исламской солидарности, преследуют цель дальнейшего укрепления связей, прекращения конфликтов, создания лучшей основы для сотрудничества в мусульманском мире.

Заключительная речь Президента Ильхама Алиева

Как вам известно, в Баку проводятся традиционные гуманитарные форумы. Несколько раз состоялись форумы по межкультурному диалогу. Проведение в Баку Глобального форума Альянса цивилизаций действительно является и высокой оценкой, которая нам дается, и большой честью для нас.

Азербайджан делает все возможное для расширения диалога между цивилизациями. К сожалению, постепенно эта ра-

бота все больше усложняется. Я уже коснулся этого вопроса во вступительном слове, не хочу повторяться. Как бы мы ни старались, к сожалению, все меньше видим диалог между цивилизациями. Мы больше видим недопонимание, недоверие, столкновения между цивилизациями, религиями.

Но мы не свернем с этого пути. Азербайджан – многонациональная, многоконфессиональная страна. Это – наше большое достояние. Мы бережем его. Мы делаем это для себя. Конечно, очень хотелось бы, чтобы и другие страны воспользовались нашим опытом. Поняли бы, что межрелигиозный конфликт приводит к катастрофе. Поняли бы, что представители различных религий, национальностей могут жить вместе, могут жить в нормальных условиях дружбы и братства, так, как они живут в Азербайджане. Конечно, мы и впредь будем стараться, чтобы все эти вопросы внутри страны решались на здоровой основе, – так, как сегодня, – чтобы диалог между религиями и цивилизациями в регионе и мире стал еще глубже.

Учитывая проведение в Азербайджане Глобального форума, внимание, уделяемое этой сфере в целом, и достигнутые успехи, я объявляю нынешний год в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Азербайджан проделал огромную работу, связанную с мультикультурализмом. Пример Азербайджана показывает, что мультикультурализм живет. Несмотря на то, что некоторые политики утверждают, что мультикультурализм потерпел крах. Может быть, где-то и потерпел крах. Но в Азербайджане он живет, эти тенденции, идеи усиливаются, получая все большую поддержку общества. Мы будем идти по этому пути. Таким образом, нынешний год в Азербайджане объявляется «Годом мультикультурализма». В 2016 году мы должны активно работать.

Президент Ильхам Алиев встретился с группой молодежи страны

(29.01.2016)

Речь Президента Ильхама Алиева

В этом году в Азербайджане состоится Глобальный форум Альянса цивилизаций. Это очень престижное международное мероприятие мирового масштаба. Мероприятие, проводимое под эгидой ООН. Почему? Потому что мы уже несколько лет проводим здесь аналогичные мероприятия. Потому что в этой сфере Азербайджан действительно является примером для мира, и это – реальность. Это сегодняшний статус нашего общества. И государственная политика, и заказ общества. Поэтому мы будем активно работать по всем направлениям. Будем углублять реформы.

Мы – светская, толерантная страна, толерантный народ. Мы хотим, чтобы все национальности были вместе. Поэтому мы проводим эти форумы. Нынешний год объявлен «Годом мультикультурализма» с тем, чтобы мы объединили цивилизации, религии. Еще раз хочу сказать: Азербайджан – это пример. Но, можно сказать, что мы одни в этом мире. Поэтому при обсуждении вопроса интеграции мы постоянно должны учитывать данную реальность.

Президент Ильхам Алиев ознакомился с условиями, созданными в религиозном комплексе «Имамзаде» в Гяндже

(17.02.2016)

Речь Президента Ильхама Алиева

Отношения между государством и религией в Азербайджане регулируются, решаются на высоком уровне. Эти отношения имеют огромное значение для устойчивого развития нашего общества, страны. Азербайджанская модель, азербайджанский образец сегодня изучаются в различных странах мира. Наша политика в этом направлении уже проявила себя и

в стране, и в регионе, и во всем мире. Мы привержены нашим национально-духовным, религиозным ценностям, бережем их, в то же время прилагаем все усилия для укрепления солидарности в мусульманском мире.

В период независимости Азербайджан всегда стремился к еще большему укреплению единства, солидарности в мусульманском мире. С этой целью в нашей стране были проведены различные мероприятия. По линии Организации Исламского Сотрудничества, ИСЕСКО были проведены десятки мероприятий. Могу сказать, что сегодня Азербайджан и его политика воспринимаются в мусульманском мире, во всех сегментах мусульманского мира с большим одобрением. Мы и впредь будем стараться своей политикой, в том числе дипломатическими усилиями, устранить разногласия между мусульманскими странами, снизить напряженность, это – наш долг. Мы воспринимаем это именно так. Все мусульмане в Азербайджане живут как одна семья. Никогда в истории в Азербайджане не возникало никаких проблем на почве верований. Не было, не должно быть и не будет даже незначительного недоразумения. Наглядным примером тому служит молитва единства, совершенная недавно всеми мусульманами в мечети Гейдара.

Еще раз хочу сказать, что Азербайджан является страной, обладающей огромным авторитетом в мусульманском мире. Мы добились этого не только благодаря экономическому и социальному развитию. Весь мусульманский мир высоко ценит в том числе и роль, которую мы играем в межрелигиозных отношениях. Мои визиты в мусульманские страны, визиты руководителей мусульманских стран в Азербайджан еще раз подтверждают сказанное мною.

Представители всех религий в Азербайджане живут как одна семья. Это – наше большое достояние. Как я уже отметил, в Азербайджане строятся, ремонтируются православные, католические, албанские церкви, синагоги. Межрелигиозные отношения в Азербайджане решаются на здоровой почве. Мы играем свою роль в мире и в этом направлении. В Азербайджане состоялся саммит лидеров мировых религий. Проводятся традиционные гуманитарные форумы, форумы по межкультурному диалогу. А в этом году в Азербайджане состоится 7-й Глобальный фо-

рум Альянса цивилизаций ООН, который является самым влиятельным форумом для проведения межрелигиозного и межкультурного диалога в мировом масштабе. В нынешнем году эту почетную миссию взял на себя Азербайджан.

Почему сегодня в некоторых странах говорят, что мультикультурализм потерпел крах, что он не имеет будущего? Это – ошибочное мнение. Посмотрите, мультикультурализм в Азербайджане живет. Посмотрите, как регулирует эти вопросы страна с относительно небольшой историей независимости, столкнувшаяся с большими трудностями и подвергшаяся оккупации, никогда не указывавшая на религиозную принадлежность этого оккупанта. Почему? Потому что проводится государственная политика. Еще раз хочу сказать: государственная политика играет основную роль. С другой стороны, огромную роль в этом деле играют наши религиозные деятели. В частности, хочу высоко оценить деятельность его преосвященства шейха. Он и в стране, и на пространстве СНГ, и во всем мире представляет Азербайджан как толерантную страну, где сосуществуют все религии. Другие наши религиозные деятели – они присутствуют здесь и сегодня выступают, – я высоко оцениваю их деятельность. Они тоже совершают многочисленные зарубежные визиты, в ходе которых просто говорят об азербайджанских реалиях. То есть это – основной фактор. Одновременно в основе этой модели Азербайджана, конечно, лежит и общественное мнение. Общественность Азербайджана также полностью поддерживает эту политику.

Поэтому мы вместе отмечаем все религиозные праздники. Вместе участвуем во всех церемониях. Сегодня здесь выступают руководители православной, иудейской, католической общин. Это естественно, так и должно быть. Но, к сожалению, в ряде случаев в некоторых странах мы не видим этого.

Мы будем идти своим путем. Сегодня Азербайджан демонстрирует свою модель развития в любом направлении, а прекрасные результаты подтверждают правильность этой модели. Мы примем и дополнительные меры в связи с мультикультурализмом. Как вам известно, нынешний год в Азербайджане объявлен «Годом мультикультурализма». В Азербайджане создан Международный центр мультикультурализма. В минувшем году в Азербайджане состоялись Европейские игры,

а в следующем году будут проведены Исламские игры солидарности. Это не просто соревнования спортсменов исламских и европейских стран, это – наш вклад во всеобщие, общечеловеческие ценности. Мы воспринимаем и понимаем свою ответственность именно так. Мы будем нести эту ответственность, в первую очередь, ради интересов нашего государства, народа, а с другой стороны, – ради восстановления стабильности в регионе, так как если в регионе не будет восстановлена стабильность, то это волей-неволей может отразиться и на нас.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью
Радиотелевизионной компании
Исламской Республики Иран
(22.02.2016)**

В Азербайджане исторически никогда не было дискриминации на религиозной и национальной почве, представители различных национальностей, конфессий, религиозных течений всегда жили в условиях мира, спокойствия и взаимопонимания. Конституция и существующее законодательство страны полностью гарантируют свободу совести и вероисповедания и ни в чем не препятствуют деятельности верующих в повседневной жизни.

В советский период в Азербайджане действовало всего 17 мечетей. В годы независимости количество религиозных храмов, мечетей в значительной степени увеличилось. В настоящее время в Баку и других населенных пунктах действуют более 2 тысяч мечетей. Самая большая мечеть страны – Мечеть Гейдара, построенная моим распоряжением за счет государственных средств, была передана верующим.

Азербайджан проявляет большое внимание и выделяет финансовые средства на пропаганду исламской культуры во всем мире. В качестве примера можно привести акции, выставки, проведенные нашей страной в Европе и других регионах мира. В Азербайджане существуют самые цивилизованные нормы национального и религиозного сосуществования, толерантная среда, государственно-религиозные отношения в стране воспринимают-

ся, как образец во всем мире. Организация исламского сотрудничества всегда высоко оценивает положение исламской религии, межрелигиозные и межконфессиональные отношения в Азербайджане.

В то время, когда в ряде стран нарастают противоречия между суннитами и шиитами, в январе этого года в Мечети Гейдара в Баку шииты и сунниты совершили единый намаз.

В современный период расширения исламофобии в мире мы внесли вклад в укрепление солидарности, единства между исламскими странами. Взаимопонимание, формирование среды доверия, верховенство общих интересов, совместная борьба с исламофобией и другими негативными тенденциями должны составлять фундамент исламской солидарности. Азербайджан намерен и впредь продолжать усилия в этой сфере.

**В Баку проводится IV Глобальный форум на тему
«К многополярному миру». В открытии форума
принял участие Президент Ильхам Алиев
(10.03.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Нынешний год в Азербайджане является «Годом мультикультурализма». Люди, принадлежащие к различным этническим корням, религиям, веками жили в Азербайджане в условиях мира, спокойствия, и мы гордимся этим. Мы рады тому, что в годы независимости эта позитивная тенденция еще больше усилилась. Мультикультурализм и религиозная терпимость в Азербайджане – государственная политика. Одновременно это является олицетворением господствующих в обществе настроений. А это очень важно, что государственная политика и общая атмосфера в этой сфере не разнятся.

В 2008 году мы дали старт «Бакинскому процессу» и впервые пригласили министров культуры государств-членов Организации Исламского сотрудничества на проводимое в Баку заседание министров культуры государств-членов Совета Европы. «Бакинский процесс» – уже реальность. Мы провели в

Азербайджане многочисленные международные мероприятия, поощряющие мультикультуральные ценности. Организовали саммит религиозных лидеров мира, несколько раз – форум по межкультурному диалогу и Международный гуманитарный форум. Примерно через месяц мы проведем в Азербайджане организуемое ООН 7-е заседание Альянса цивилизаций.

Опыт Азербайджана в этой области высоко оценивается ведущими международными организациями и международным сообществом. Это доказывает, что мультикультурализм живет и имеет будущее, просто политики, те, кто может влиять на общественное мнение, в том числе представители медиа, должны быть более ответственными. Считаю, что роль медиа в данном вопросе должна быть более позитивной. К сожалению, зачастую мы видим в новостях противостояние, кризис беженцев и связанные с этим кадры.

Такой подход приводит лишь к изоляции. Мы не можем допустить этого, потому что, как я уже отметил, мы связаны друг с другом и живем на одной планете. Мы уже стали свидетелями того, что расстояние между Европой и Ближним Востоком не такое уж большое. То есть расстояние не является препятствием, когда люди направляются туда в поисках убежища и во имя спасения своих семей. Поэтому поощрение этих ценностей с использованием позитивных примеров мультикультурализма поможет всем нам, так как в будущем ни одна страна и нация не смогут жить изолированно. Мы связаны друг с другом. Население абсолютного большинства населения стран мира является многонациональным и многоконфессиональным. Мы должны гордиться этим.

В минувшем месяце мы приняли участие в открытии после реконструкции и реставрации одного из самых священных мест мусульманского мира – Религиозно-исторического комплекса Имамзаде. Кстати, этот комплекс расположен в Гяндже, на родине Низами Гянджеви. Азербайджанский народ хранит этот памятник с VIII века. На этой территории была построена и новая мечеть, и я пригласил туда людей из различных регионов Азербайджана. В числе выступавших там наряду со мной были руководители различных религиозных общин Азербайджана – мусульман Азербайджана, Русской православной церкви, ев-

рейской общины Азербайджана и Католической церкви Азербайджана. Они не только просто присутствовали на этом мероприятии, но и выступили и посетили новую мечеть. Эта работа в нашей стране построена так. Это – меседж нашему обществу, народу и миру.

Несколько месяцев назад мусульмане – сунниты и шииты вместе совершили намаз в крупнейшей мечети Азербайджана и назвали его намазом единения. Это тоже еще раз отражает реальную ситуацию. Здесь не делается различий ни внутри мусульманской общины, ни в нашем обществе в целом. Это – реальность Азербайджана, одно из самых больших наших достояний и гарантия нашего успешного развития, так как без этого консенсуса, этого единства мы не сможем добиться успеха. Мы хотим добиться еще более внушительных успехов и продолжать модернизировать нашу страну. Мы можем добиться этого, лишь опираясь на такие совместные ценности, как дружба и мультикультурализм.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в общенародном веселье по случаю Новруз байрамы
(19.03.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Как вам известно, нынешний год в Азербайджане объявлен «Годом мультикультурализма». Не только потому, что в этом году в Азербайджане состоится VII Глобальный форум Альянса цивилизаций, а потому, что происходящие сегодня в мире столкновения, в том числе столкновения на национальной, религиозной почве, вызывают у нас большое беспокойство. Мы показываем путь, пример. Показываем, что мультикультурализм живет. Те, кто утверждают, что мультикультурализм потерпел крах, пытаются уничтожить его. Они, возможно, не понимают, какую большую ошибку совершают. Мы показываем, что это возможно. Мы показываем, что должно быть так. Мы показываем, что все национальности, представители всех религий живут и будут жить как одна семья. Азербайджанское государство за-

щищает их, их интересы, национальные чувства, достоинство. Они – наши братья. Наша сила – в единстве. Азербайджан – многонациональная, многоконфессиональная страна. Это наше достояние. Мы должны и будем беречь его, и, хочу еще раз сказать, мы показываем путь миру. Мы показываем путь во многих вопросах – развитие, независимость, достоинство, принципиальная политика, международные, межнациональные отношения, отношения между религией и государством, энергетическая политика, транспортная политика. Вот реалии сегодняшнего Азербайджана.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в официальном открытии VII Глобального форума
Альянса цивилизаций ООН
(26.04.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан веками являлся пространством, где сосуществовали религии, культуры и цивилизации. Мы являемся не только географическим, но и культурным мостом между Востоком и Западом. Представители различных религий и культур веками достойно жили в Азербайджане в условиях мира. Здесь всегда существовали терпимость и мультикультурализм. Эти идеи постоянно жили еще тогда, когда слово «мультикультурализм» не существовало.

Благодаря этому сегодня Азербайджан является многонациональной и многоконфессиональной страной. Представители всех религий и этнических групп живут здесь в условиях мира и спокойствия. Это – наше самое большое достояние, и мы гордимся нашей историей. Мы гордимся нашими историческими памятниками, отражающими различные культуры. Одна из старейших в мире мечетей была построена в 743 году в древнем азербайджанском городе Шамаха.

Наряду с этим, одна из старейших церквей – церковь, относящаяся к периоду древней Кавказской Албании, находится

именно в Азербайджане, недалеко от другого древнего города Шеки. Наше правительство выделяет финансовые средства на строительство и ремонт мечетей, православных и католических церквей, а также синагог. Это – наша политика и образ жизни. Азербайджан веками хранил это достояние, несмотря на существовавшее в нашей стране политическое и социальное положение. Наша страна является независимым государством всего 25 лет. Однако это древнее государство, обладающее глубокими историческими и культурными корнями.

Для нас мультикультурализм – государственная политика. Мы организуем различные мероприятия для обсуждения этих важных вопросов. Раз в два года мы организуем в Азербайджане форум по межкультурному диалогу. Мы регулярно принимаем Бакинский международный гуманитарный форум. Основная цель здесь также заключается в организации встречи представителей различных религий, налаживании между нами более важного взаимопонимания.

Азербайджан принимал Всемирный саммит религиозных лидеров, посвященный такому важному вопросу, как диалог между религиями. Считаю, что эта тема сегодня является одним из важнейших вопросов мировой повестки дня и роль Альянса цивилизаций растет. К сожалению, одновременно мы становимся свидетелями вызывающих большую озабоченность тенденций в нашем регионе, Европе, на Ближнем Востоке, территории бывшего Советского Союза. Противостояния и столкновения на этнической и религиозной почве – очень опасные тенденции.

Считаю, что проводимое в Баку такое мероприятие – VII Глобальный форум будет посвящен обсуждению этих вопросов и внесет вклад в дело солидарности, мира, взаимопонимания и партнерства.

В 2008 году мы стали инициаторами «Бакинского процесса», который также превратился в широкую платформу для межкультурного диалога. Одновременно Азербайджан является одним из немногих государств-членов как Организации Исламского сотрудничества, так и Совета Европы. Таким образом, на организованное в Баку в 2008 году заседание министров культуры государств-членов Совета Европы мы пригласили министров культуры государств-членов Организации Исламского

Сотрудничества. Более 100 министров, представляющих эти две организации, впервые собрались в Баку.

В следующем, 2009 году, мы собрали здесь министров культуры Организации Исламского Сотрудничества и пригласили в Баку министров культуры европейских государств. Данный процесс получил название «Бакинского процесса», и мы гордимся тем, что эта положительная инициатива уже связана с нашим древним городом. Этот процесс развивается и постепенно получает все большую поддержку. Он превращается в глобальную инициативу, вносит вклад в солидарность, взаимопонимание и межкультурный диалог. Географическое положение Азербайджана известно всем, в то же время, наши инициативы преследуют цель укрепления позиций нашей страны как моста между культурами и цивилизациями. Та страна, которая способна внести большой вклад во взаимопонимание, должна делать это.

Мы очень гордимся тем, что в прошлом году Баку принимал первые Европейские игры. А в следующем году мы организуем в Баку 4-е Исламские игры солидарности. То есть в течение двух лет спортсмены европейских и исламских государств окажутся участниками игр в одном и том же городе. Дело не только в спорте и количестве медалей, достижениях. Это означает дружбу, взаимопонимание, солидарность и партнерство. Нам нечего делить. Все мы живем на одной планете. Все народы хотят жить в условиях мира, спокойствия и безопасности, защищать свои семьи, растить детей. Все религии пропагандирует одни и те же ценности – человечность, милосердие, солидарность и мир. Сегодня мир требует консолидации наших усилий. Нынешнее мероприятие, этот Форум является наглядным показателем того, что международная общественность активно поддерживает идею мультикультурализма. Как я уже сказал, сегодня здесь присутствуют представители более 140 государств.

Альтернативы мультикультурализму нет. Конечно, нам известно, что в связи с этим имеются различные мнения и взгляды. Некоторые утверждают, что мультикультурализм потерпел крах. Но положительные примеры есть. Мультикультурализм для нас – государственная политика и наш образ жизни.

Давайте посмотрим на альтернативы, в чем они заключаются? Это крайне опасные альтернативы – ксенофобия, исламофо-

бия, антисемитизм, расизм, дискриминация, ненависть. Поэтому считаю, что усиление ценностей мультикультурализма станет очень позитивной тенденцией современной политики. Все ответственные политики должны вносить вклад в эту позитивную динамику.

**Состоялся официальный прием по случаю 28 Мая –
Дня Республики. В официальном приеме принял
участие Президент Ильхам Алиев
(27.05.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Нынешний год объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Это – меседж миру, особенно в нынешних условиях. Азербайджанское общество веками живет в условиях мультикультурализма. Мы жили в условиях национального мира, толерантности, взаимной поддержки и уважения еще до того, как появилось это выражение. Сегодня наш пример изучается и получает поддержку в мире. Мы постараемся и должны стараться, – ставлю в качестве задачи и это, – чтобы и опыт Азербайджана шире пропагандировался в мире, и мы делились этим опытом с другими странами с тем, чтобы усиливались тенденции религиозной, национальной терпимости, толерантности, мультикультурализма. В противном случае, это может создать проблемы и для нас, так как мы живем не на острове, волей-неволей, возможно влияние извне. Так же, как влияем мы, и на Азербайджан, естественно, оказывается влияние через медиа и другие средства. Поэтому мы, конечно, заинтересованы в усилении тенденций мультикультурализма в регионе и мире. Мы должны продолжать деятельность в этом направлении.

На высочайшем уровне всегда находилось наше сотрудничество с мусульманскими странами. Мы предприняли очень важные шаги, направленные на усиление исламской солидарности. На международной арене, в ООН нас больше всего поддерживают именно мусульманские страны, мы тоже

поддерживаем их. Резолюция, принятая недавно на Саммите Организации исламского сотрудничества, однозначно поддержала Азербайджан, решительно осудила агрессию со стороны Армении, ее апрельскую провокацию. Наряду с этим, Организация исламского сотрудничества создала контактную группу в связи с армяно-азербайджанским, нагорно-карабахским конфликтом. Это сотрудничество имеет для нас большое значение. Это сотрудничество основано на истории, культуре, религии, общих интересах и постоянно должно находиться в центре внимания.

Хочу повторить: Азербайджан является образцовой страной с точки зрения мультикультурализма, религиозной, национальной толерантности в мировом масштабе.

**Президент Ильхам Алиев принял руководителей
дипломатических представительств и международных
организаций мусульманских стран в Азербайджане
по случаю священного месяца Рамазан
(08.06.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан прилагает огромные усилия, предпринимает серьезные шаги для укрепления исламской солидарности. Азербайджан ведет очень серьезную борьбу с исламофобией, поднимающей голову в различных странах. На различных уровнях, на самых высоких уровнях мы открыто высказываем свою позицию по данному вопросу, осуждаем исламофобию и показываем свой пример. Исламофобия является угрозой как для мусульманских стран и народов, так и для тех, кто потворствует этим грязным тенденциям. Это еще больше углубляет противостояние, повышает взаимное недоверие. Представители всех религий в Азербайджане живут спокойно, в условиях мира, как одна семья. Мы живем в условиях братства и дружбы. Мы демонстрируем, что мультикультуральные ценности живут и должны жить. Как вам известно, нынешний год объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Итоги состоявшегося в этом году в Азер-

байджане Глобального форума Альянса цивилизаций ООН еще раз показывают, что Азербайджан добился огромных успехов на этом пути.

В прошлом году в Баку были проведены первые Европейские игры, а в следующем году состоятся Исламские игры солидарности. Уверен, что Исламские игры солидарности останутся в истории не только как спортивные соревнования. Мы хотим, чтобы в следующем году Исламские игры солидарности продемонстрировали всей планете, что исламский мир призывает к единству, миру, стабильности. В то же время, уверен, что эти Игры станут проявлением исламской культуры.

Через год после Игр солидарности – в 2018 году древний азербайджанский город Нахчыван будет объявлен столицей исламской культуры. Несколько лет назад этого почетного звания был удостоен Баку. А сейчас эту почетную миссию будет выполнять Нахчыван. Словом, хочу еще раз отметить, что мы в Азербайджане стремимся к дальнейшему укреплению единства между исламскими странами. Мы будем продолжать усилия в этом направлении.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в ифтаре
по случаю священного месяца Рамазан
(18.06.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Великий лидер Гейдар Алиев является созидателем, основоположником современного Азербайджана. Намеченная им политика и сегодня живет, продолжается, обогащается. Великому лидеру в том числе принадлежат особая роль и исключительные заслуги в регулировании государственно-религиозных отношений.

Азербайджан – независимое светское государство, по Конституции религия отделена от государства, но религия и государство всегда вместе, всегда рядом. Так и должно быть, потому что у нас одна цель, одно желание. Мы хотим, чтобы Азербайджан стал еще более сильным государством, чтобы люди жили еще лучше,

чтобы еще больше укреплялись международные позиции Азербайджана, чтобы наши земли были освобождены от оккупации и наше долгосрочное развитие было успешным.

А религиозные ценности являются составной частью наших национально-духовных ценностей. Национальные и религиозные праздники – наше большое достояние. Мы храним, вместе отмечаем их. Развитие отношений между государством и религией на такой здоровой основе в будущем еще более усилит нашу страну.

Азербайджан является неотъемлемой частью мусульманского мира. Азербайджан пользуется огромным авторитетом и уважением в мусульманском мире.

Я отметил, что мы должны усилить исламскую солидарность, что происходящие в мусульманском мире процессы, часть этих процессов беспокоят нас. Мы хотим, чтобы в мусульманском мире установился мир, была восстановлена стабильность, был положен конец конфликтам из-за принадлежности к тем или иным религиозным течениям и было единство. Без единства мы не сможем стать сильными. Азербайджан, в свою очередь, проводит огромную работу по усилению исламской солидарности, и мы делаем это последовательно.

В нынешних условиях, когда в мире идут очень тяжелые процессы, пример Азербайджана, конечно, проявляется еще более отчетливо. Значит, такое возможно, чтобы представители всех конфессий жили как одна семья. Возможно, чтобы тенденции мультикультурализма усиливались. Возможно, чтобы в одной стране никогда не было противостояния на религиозной, национальной почве. Не только противостояния, никогда не было и, уверен, не будет даже недоразумения. То есть сегодня Азербайджан демонстрирует совершенно уникальную модель развития. Не потому, что мы хотим кому-то что-то доказать. Просто, это – наш образ жизни. В этом заключается наша политика. Постепенно Азербайджан все больше узнают в мире. И по мере того, как узнают, убеждаются в том, что сегодня в мире, на этом географическом пространстве есть современная страна, полагающаяся на собственные силы, прочно стоящая на ногах, проводящая принципиальную политику, обеспечивающая все свободы, сосуществование всех религий. Поэтому наш опыт, конечно, изучается.

Конечно, в основе всех наших успехов лежит гражданское единство. Гражданское единство невозможно без межнационального, межрелигиозного единства, в особенности, в многонациональных и многоконфессиональных странах. Мы гордимся тем, что являемся многонациональной страной. Гордимся тем, что представители всех религий, национальностей в Азербайджане живут спокойно. Они гордятся тем, что являются гражданами Азербайджана. Они вносят огромный вклад в развитие нашей страны как внутри страны, так и за рубежом.

В Азербайджане никогда не было и не будет ксенофобии, антисемитизма. В этом заключается наша политика. Это еще больше укрепляет наше единство. Мы все праздники отмечаем вместе.

В Баку начал работу V Международный гуманитарный форум. В церемонии официального открытия Форума принял участие Президент Ильхам Алиев (29.09.2016)

Речь Президента Ильхама Алиева

Есть много целей, которыми мы руководствовались, проводя в нашей стране эти международные мероприятия. В первую очередь, это нужно нашей стране, так как Азербайджан – многоконфессиональная, многонациональная страна. Представители всех религий, народов в Азербайджане живут как одна семья. В то же время, эти международные, политические и гуманитарные мероприятия посылают миру сигнал о том, что прогрессивные представители мира должны еще теснее консолидировать усилия. Потому что сегодня, к сожалению, негативные тенденции в мире преобладают. Происходят кровавые столкновения, в различных регионах идут войны, проливается кровь на религиозной, национальной почве. Углубление международного гуманитарного сотрудничества в определенной степени может предотвратить негативные и усилить позитивные тенденции.

Несколько лет назад мы подумали, что было бы хорошо, если бы между Советом Европы и Организацией исламского со-

трудничества установилась связь. С этой целью в 2008 году мы пригласили министров культуры стран-членов Организации исламского сотрудничества на состоявшийся в Баку форум министров культуры стран-членов Совета Европы, была проведена совместная сессия. Это вызвало огромный резонанс в мире. Наша деятельность в этом направлении была удостоена высокой оценки, данная встреча, инициатива получила название «Бакинский процесс». А в 2009 году мы приняли министров культуры стран-членов Организации исламского сотрудничества и пригласили на эту встречу министров культуры из Европы. Таким образом, по нашей инициативе начался очень важный новый процесс. Конечно, мы очень гордимся тем, что эта инициатива получила название «Бакинский процесс».

Мы стараемся и будем стараться и дальше вносить вклад в усиление межрелигиозного, межкультурного диалога в гуманитарной сфере. Потому что наша политика заключается в этом, наша история также построена на мультикультурализме. Правда, мультикультурализм, как понятие, является новым выражением, но он всегда был в Азербайджане. Независимо от общественно-политического строя, Азербайджан всегда являлся пространством мира, сотрудничества, взаимопонимания, и мы храним эти традиции. Проводя сегодня такие мероприятия, мы, как независимое государство, вносим вклад в развитие мультикультурализма, проводимая в Азербайджане политика усиливает в повседневной жизни эти позитивные тенденции.

Еще раз хочу отметить, что представители всех народов, религий в Азербайджане живут как одна семья, в мире и дружбе, в нашей стране никогда не было никаких противостояний или недоразумений на религиозной и национальной почве. Это – наше большое достояние. Исторические религиозные памятники всех религий охраняются государством, одновременно государство на свои средства обеспечивает реставрацию этих памятников. В Азербайджане строятся, ремонтируются мечети, церкви, синагоги. Мы вместе отмечаем все наши религиозные праздники. Все религиозные общины вместе отмечают их. Мы гордимся нашей историей, культурой. Сегодня одна из самых древних мечетей мира находится в Азербайджане, в городе Шамаха. Шамахинская мечеть была построена в 743 году, она отре-

ставрирована и сегодня действует. Одновременно недалеко от города Шеки как исторический памятник существует одна из древнейших церквей Кавказа – церковь Кавказской Албании. Этот исторический памятник также отреставрирован, он сегодня действует и привлекает многочисленных туристов. Недалеко от Баку сегодня сохраняется храм зороастрийцев, огнепоклонников. Это – наша история. На протяжении истории в Азербайджане жили представители различных религий, культур и, наверное, неслучайно выбрали для сосуществования именно Азербайджан. Потому что в нашей стране, в нашем краю эти тенденции всегда преобладали. Сегодня это государственная политика, мы и дальше будем проводить эту политику.

Эта государственная политика получает большое одобрение в стране. В то же время, это и настроение общества, потому что государственная политика может успешно осуществляться только тогда, когда общество положительно отвечает на нее. Существующие в обществе доброжелательный настрой, тенденции, связанные с мультикультурализмом, еще более усиливают нашу государственную политику. Не случайно, нынешний год в Азербайджане объявлен «Годом мультикультурализма». В Баку создан Международный центр мультикультурализма. Недалеко от площади Государственного флага – этот флаг является символом нашей государственности – возведен памятник мультикультурализму.

Мы считаем, что этот вопрос постоянно должен находиться в центре внимания. Международные организации, отдельные страны должны высказывать свою позицию по данному вопросу. Потому что сегодня, к сожалению, в различных уголках мира звучат иные, пессимистичные мысли, связанные с мультикультурализмом. Некоторые считают, что мультикультурализм потерпел крах, другие вообще считают, что такую тенденцию нельзя допускать, она вредна. Это очень опасные мысли, подходы. Потому что давайте посмотрим, какова альтернатива мультикультурализму, и есть ли она? Конечно, есть. Но какая? Я считаю, что альтернатива мультикультурализму – это ксенофобия, дискриминация, расизм, исламофобия, антисемитизм. Это крайне опасные тенденции. Мы неоднократно видели в истории, к каким страшным

бедствиям приводит усиление этих тенденций. Поэтому все прогрессивное человечество должно сплотиться вокруг идей, идеалов мультикультурализма. Здесь должна быть продемонстрирована однозначная позиция. Мы, в свою очередь, своей деятельностью, своими усилиями представляя миру существующую в нашей стране атмосферу, показываем, что это возможно. Мультикультурализм имеет много адресов в мире, один из них – Азербайджан. Мы и впредь будем стараться усиливать эти позитивные тенденции, как на международной арене, так и в стране, регионе.

К сожалению, угрозы в мире возрастают. Когда мы организовали первый Бакинский международный гуманитарный форум, существующих сегодня угроз не было. В последние несколько лет в мире – и в нашем регионе, на Ближнем Востоке, в Европе, других местах произошли и происходят очень опасные события, вызывающие беспокойство. Кровавые столкновения, войны, некоторые страны полностью разрушены, погибли сотни тысяч невинных людей, миллионы, десятки миллионов людей стали беженцами и переселенцами, что в свою очередь, усиливает тенденции радикализма в страдающих от этого странах.

В Бакинском международном гуманитарном форуме принимают участие известные государственные деятели, общественные деятели, известные ученые – среди них 13 лауреатов Нобелевской премии, – журналисты, представители неправительственных организаций, другие уважаемые гости. Поэтому это прекрасный формат для открытых дискуссий, рекомендаций, действий.

Как я уже отметил, Азербайджан всегда уделял большое внимание гуманитарному сотрудничеству.

**Президент Ильхам Алиев и Папа Римский Франциск
выступили в Центре Гейдара Алиева
перед представителями общественности
(02.10.2016)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Встречаясь с Вами в прошлом году в Ватикане, я пригласил Вас в Азербайджан. Очень рад, что Вы приняли приглашение и совершаете сегодня визит в нашу страну. Этот визит имеет огромное значение. Это – исторический визит. Он внесет большой вклад в развитие связей между Азербайджаном и Ватиканом. Этот визит важен для всего человечества, так как еще раз показывает, что межцивилизационный диалог живет, продолжается, усиливается, и мы стараемся придать новый импульс этому диалогу.

Связи между Ватиканом и Азербайджаном успешно развиваются уже 24 года. Как я уже отметил, состоялись взаимные официальные визиты высокого уровня. В 2012 году в ватиканских музеях прошла азербайджанская выставка, посвященная 20-летию наших дипломатических связей. Азербайджанская выставка стала первой выставкой мусульманских стран. Наши связи одновременно поддерживаются общественными организациями. В феврале прошлого года при поддержке крупнейшей неправительственной организации Южного Кавказа – Фонда Гейдара Алиева состоялось открытие после капитального ремонта и реставрации ватиканских катакомб Сан-Марчеллино и Пьетро. Это прекрасное событие еще раз свидетельствует о том, что наши двусторонние связи успешно развиваются, в то же время усиление межрелигиозного, межкультурного диалога является реальностью.

В Азербайджане веками представители всех религий, народов жили в условиях мира, достоинства и дружбы, это так и сегодня. Независимо от общественно-политического строя, в нашем краю всегда пересекались цивилизации, Азербайджан всегда играл роль моста между Востоком и Западом. Это и географический, и духовный мост. В Азербайджане охраняются и реставрируются исторические памятники всех религий. Азер-

байджан – очень древний край. Мы гордимся тем, что одна из древнейших мечетей мира – шамахинская Джума-мечеть, построенная в 743 году, находится в Азербайджане. В Азербайджане также расположена одна из древнейших церквей нашего региона – Церковь Кавказской Албании. В Баку есть древний Храм огнепоклонников. Одновременно государством охраняются и реставрируются православные, католические церкви, синагоги.

В 2008 году в истории ватикано-азербайджанских связей произошло очень знаменательное событие. В 2008 году мы отметили открытие в Баку католической церкви. Католическая церковь была построена в Баку в 1912 году. Однако в 1934 году она была разрушена советской властью, как и другие религиозные памятники. Были разрушены мечети, православные церкви, синагоги. Независимое Азербайджанское государство приняло решение о том, чтобы заново построить в Баку католическую церковь. Сегодня утром Вы, Ваше святейшество, совершили в этой церкви религиозный обряд. Это знаменательное событие. В первую очередь, мы устранили историческую несправедливость. С другой стороны, это стало большим подарком для проживающих в Азербайджане католиков.

Межрелигиозные, международные, межнациональные отношения в нашей стране носят образцовый характер. Об этом говорим не только мы. Это отмечают и все зарубежные представители, которые знакомы с азербайджанскими реалиями. Мы выдвинули многие инициативы. Среди них – «Бакинский процесс», который снискал уже большую славу в мире. «Бакинский процесс» начался в 2008 году. Азербайджан – одна из редких стран, являющихся членом как Совета Европы, так и Организации исламского сотрудничества. В 2008 году мы пригласили министров культуры мусульманских стран на состоявшийся в Баку форум министров культуры стран-членов Совета Европы. Впервые в истории между двумя структурами была налажена связь, и эту связь наладили мы. А в 2009 году мы пригласили министров Совета Европы на заседание министров культуры мусульманских стран в Баку. Таким образом, данный процесс получил название «Бакинский процесс». Сегодня в рамках «Бакинского процесса» в нашей стране проводятся многочисленные международные мероприятия. Среди них мож-

но отметить Саммит религиозных лидеров мира. Два дня назад завершил работу V Бакинский международный гуманитарный форум, одной из основных тем которого являлся мультикультурализм. Раз в два года в Азербайджане проводится Форум по межкультурному диалогу.

Эти инициативы преследуют одну цель: сотрудничество представителей всех религий, недопущение противостояния. Учитывая нашу успешную деятельность в этой области, ООН приняла решение провести в Баку VII Глобальный форум Альянса цивилизаций этой международной структуры. В этом году мы с большим успехом провели данный форум в Баку.

Проведение таких мероприятий необходимо, в первую очередь, нам самим, нашим гражданам, так как это – очень позитивное послание нашему обществу. С другой стороны, это необходимо всему миру. К сожалению, в различных уголках мира усиливаются войны, конфликты, противостояния на религиозной, национальной почве. А мы, выдвигая такие инициативы, показываем, что можно жить вместе, нужно уважать друг друга. Тот, кто уважает свою религию, непременно должен с уважением относиться к религии других.

Нынешний год в Азербайджане объявлен «Годом мультикультурализма». Для нас мультикультурализм – это и образ жизни, и проводимая нашим государством политика. Азербайджан играет очень важную роль в пропаганде идей мультикультурализма в мировом масштабе. К сожалению, некоторые деятели, политики, лидеры высказывают в связи с мультикультурализмом пессимистические мысли, утверждая, что мультикультурализм потерпел крах и не имеет будущего. Это – крайне опасное и ошибочное мнение. Мы же в Азербайджане доказываем, что мультикультурализм живет, развивается и ведет нашу страну вперед. Азербайджан – один из адресов мультикультурализма. Мы гордимся тем, что являемся многонациональной, многоконфессиональной страной. В Азербайджане достойно живут представители всех религий. Они – достойные граждане нашей страны и вносят большой вклад в наше общее развитие.

Ваше святейшество, Ваш визит в Азербайджан является для нас историческим событием. Это – высокая честь для нас. Сегодня

утром Вы провели в городской католической церкви религиозный обряд. После этой встречи Вы посетите самую большую в нашей стране мечеть – мечеть Гейдара. Вы посылаете из Баку всему миру открытое послание о том, что мультикультурализм, межрелигиозный диалог, добрые намерения, добрые отношения должны побеждать, верховенствовать. В ходе сегодняшней встречи я, выражая Вам признательность, сказал, что своим визитом Вы привлекли к Азербайджану внимание всего мира.

**Организован официальный прием, посвященный
25-й годовщине восстановления государственной
независимости Азербайджана. Президент
Ильхам Алиев принял участие в официальном приеме
(17.10.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

В последние годы Азербайджан стал центром мультикультурализма в мировом масштабе. Об этом свидетельствуют проводимые в нашей стране международные мероприятия, всемирные, гуманитарные форумы, форумы по межкультурному диалогу. Мы регулируем данные вопросы на должном уровне не только в стране, но показываем путь многим странам. Мы хотим, чтобы этот пример был применен. Если будут применять, то напряженность ослабнет, так как зачастую войны ведутся на религиозной почве и почве религиозных верований. Сегодня все вокруг горит и полыхает. В Азербайджане господствует стабильность, усиливается динамика развития. Проживающие в нашей стране представители всех народов чувствуют себя комфортно. Все они – наши братья, наши достойные граждане. Это тоже пример. Это – огромное достояние. Мы бережем его.

Президент Ильхам Алиев дал интервью генеральному директору МИА «Россия сегодня» Дмитрию Киселеву для Sputnik Азербайджан
(17.10.2016)

Я так скажу: у нас внутри страны угроз в этом плане нет. Наше общество консолидировано вокруг национальной идеи. Она заключается в приоритете наших ценностей, в продвижении мультикультурализма. Кстати, этот год объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Наше общество объединено идеей восстановления территориальной целостности Азербайджана, а также укрепления нашей независимости и решения всех экономических и социальных вопросов. Поэтому, нет здесь ниш для радикалов: ни экономической, ни социальной – нет этой базы. Потому, что бедности практически нет. Откуда они набирают себе сторонников? Они набирают, в основном, из бедных слоев. Грамотность в Азербайджане – стопроцентная. Опять же, откуда набирают радикалов? Из безграмотной массы. Поэтому, нет этой среды. А вокруг нас – не так. Поэтому, главное для нас – обезопасить себя от негативного внешнего влияния, в том числе в плане религиозного экстремизма. Наше общество глубоко привязано к своим корням: и национальным, и духовным, и религиозным. Мы чтим наши святыни и очень бережно относимся к этому. Но одновременно общество – светское, современное. И я думаю, пример светского мусульманского современного государства в лице Азербайджана еще недостаточно изучен, он мог бы быть хорошим примером для многих стран. Поэтому, главная задача для нас в плане борьбы с радикализмом – это обезопасить себя от внешних физических и информационных угроз, которые существуют. Но для этого существуют соответствующие органы, которые обеспечивают безопасность нашей страны и поэтому Азербайджан – на фоне всего того, что мы сегодня видим вокруг – остается местом стабильности, развития, спокойствия. Мы этим очень дорожим, наши граждане этим дорожат. Они видят каждый день, что происходит в горячих точках, что происходит в европейских странах, на пространстве СНГ, на Ближнем Востоке. Война, кровь, разрушение. Это еще больше консолидирует наше общество, это – са-

мая большая «прививка» от радикализма. Но, несмотря на все это, мы не должны ни на минуту ослаблять свою деятельность по проведению нашей политики, именно направленную на современность, на светскость, на превалирование добра над злом. Мы работаем в этом направлении регулярно.

**В Баку состоялась совместная церемония открытия
V Всемирного конгресса новостных агентств,
XVI Генеральной Ассамблеи Организации
информационных агентств стран Азии и Тихого океана.
Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии
(16.11.2016)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – одна из редких стран мира, являющихся членами как Организации исламского сотрудничества, так и Совета Европы, и пользуется в обеих организациях поддержкой на высоком уровне. В 2008 году впервые в мире именно по нашей инициативе было организовано совместное заседание министров культуры стран-членов Организации исламского сотрудничества и Совета Европы. Налаженное между этими двумя институтами сотрудничество и более широкое движение получили название «Бакинский процесс», и мы гордимся этим. Считаем, что наш успех в этой области высоко оценивается в мире.

Причина выдвижения данной инициативы была связана не только с нашим членством в обеих организациях. Наша история, традиции и мультикультуральное развитие страны служат примером того, как можно правильно спланировать и организовать отношения между различными государствами, цивилизациями и религиями. Азербайджан – хороший пример мультикультурализма. Кстати, нынешний год объявлен в нашей стране «Годом мультикультурализма». Это – наша государственная политика и показатель господствующей в нашем обществе атмосферы.

Мы организуем многочисленные международные мероприятия. В их число входят ежегодно проводимые в Баку Международный гуманитарный форум и Всемирный форум по межкультурному диалогу. В этом году мы принимали VII Глобальный форум Альянса цивилизаций ООН. Важным показателем наших успехов явились визит в октябре этого года главы Католической церкви, Папы Римского Франциска в Азербайджан и прозвучавшие в его выступлении мысли о мультикультурализме и наших достижениях. Он посетил здесь католическую церковь, азербайджанскую мечеть, провел встречу с руководителями всех религиозных общин Азербайджана и направил из Баку, из этого зала миру послание, связанное с ценностями межкультурного и межрелигиозного диалога.

Мы считаем это достижением, особенно в условиях происходящих сегодня в мире противостояний на этнической и религиозной почве. Мы становимся свидетелями трагедий, страданий людей из-за национальной или религиозной принадлежности. Эти события вызывают глубокую озабоченность. Поэтому мы предлагаем нашу повестку дня. Это – повестка дня мультикультурализма. Мультикультурализм не потерпел крах, и считаю, что пример Азербайджана подтверждает это.

Мы предлагаем повестку дня сотрудничества и взаимопонимания. Это – позитивные тенденции. В этом плане наша роль в основном зиждется на наших традициях и нуждах страны, так как Азербайджан – многонациональная, многоконфессиональная страна. В Азербайджане господствует спокойствие, представители различных этнических и религиозных групп живут достойно в мирных условиях. Одновременно это – меседж всему миру. Мы – не одинокий остров, по соседству с нами находятся другие страны и в наших закономерных интересах то, чтобы в регионе и мире в этой области происходило позитивное развитие.

**Президент Ильхам Алиев и Премьер-министр
Биньямин Нетаньяху выступили с заявлениями
для печати
(13.12.2016)**

Заявление Президента Ильхама Алиева

Евреи и азербайджанцы веками жили и живут в Азербайджане в условиях мира и дружбы. Еврейская община Азербайджана – активная часть нашего общества. Она вносит большой вклад в развитие Азербайджана. Тесные связи между нашими народами являются очень важным фактором в наших двусторонних отношениях. Для сведения хотел бы сообщить, что в Азербайджане функционируют 7 синагог, пять из которых находятся в Баку, еврейские школы. Вы побываете в одной из них – открытом в 2010 году Еврейском образовательном центре «Хабад Ор-Авнер». Я помню тот день, так как участвовал в церемонии. Покойный Президент Шимон Перес направил нам видеообращение. Рад, что господин Премьер-министр нашел в своем плотном графике время, чтобы посетить этот Образовательный центр и встретиться с представителями еврейской общины.

Связи между евреями и азербайджанцами всегда, во все периоды нашей истории были очень хорошими, евреи веками живут в Азербайджане. Это их дом, здесь они чувствуют себя как дома и проводят большую работу для наращивания мощи нашей страны. Так было и в период царской России, когда Азербайджан являлся составной частью Российской империи, и во времена Советского Союза, так это и сегодня – в 25-летний период независимости. Связи между всеми народами, проживающими в Азербайджане, являются наглядным примером мультикультурализма, взаимного уважения, уважения к традициям и религии друг друга. Я всегда говорю, что уважение к своей религии и традициям начинается с уважения к религии и традициям соседа. Кстати, хочу сказать, что нынешний год в Азербайджане объявлен «Годом мультикультурализма», Азербайджан известен в мире как один из международных центров мультикультурализма. Рад, что проживающие в настоящее время в Израиле наши бывшие граждане сохраняют тесные

связи с Азербайджаном. Они помогают нам, пропагандируют нас. У нас во многих странах есть диаспорские организации. Но только в Израиле наша диаспора состоит из людей еврейского происхождения. Это демонстрирует единство между евреями и азербайджанцами.

2017

**Поздравление Президента Ильхама Алиева
азербайджанскому народу по случаю
Дня солидарности азербайджанцев мира и Нового года
(01.01.2017)**

2016 год был объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». В этом году в нашей стране состоялись очень представительные международные мероприятия. Азербайджан еще раз доказал миру, что представители различных религий, национальностей, этнических групп могут спокойно и достойно жить в одной стране, под одним небом. Азербайджан является страной, играющей исключительную роль в пропаганде идей мультикультурализма в мире.

**Под председательством Президента Ильхама Алиева
состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в 2016 году и предстоящим задачам
(10.01.2017)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

Минувший год был объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Считаю, что это явилось уникальным событием в мировом масштабе. Не знаю, объявлялся ли до этого в какой-либо стране «Год мультикультурализма». Но речь не об этом. Речь идет о том, что объявление нами 2016 года «Годом мультикультурализма» имело огромный смысл. Это

демонстрирует нашу политику, настроение общества, проводимую нами и предстоящую работу. Азербайджан действительно является центром мультикультурализма в мировом масштабе. Когда мы стали говорить на эту тему, начали проводить международные мероприятия, миграционного кризиса еще не было, дискриминация в Европе, других местах проявлялась не так отчетливо. В прошлом году это достигло своего предела. В минувшем году мы стали свидетелями унижительных действий в отношении мигрантов в некоторых европейских странах, откровенно агрессивной политики, связанной с исламофобией. Объявление на этом фоне «Года мультикультурализма» и достойное доведение его до конца еще раз демонстрирует нашу политику, силу, намерения.

В минувшем году мы провели ряд важных мероприятий. В их числе хочу особо отметить VII Глобальный форум Альянса цивилизаций ООН. Очень успешно прошли также традиционный Бакинский международный гуманитарный форум, другие мероприятия. Следует особо отметить также визит Папы Римского в Азербайджан и его заявления в ходе визита. Вот вклад в Азербайджана в это дело. Мы не только на самом высоком уровне регулируем, решаем межнациональные, межрелигиозные отношения внутри страны, но и показываем пример всему миру. Именно так нужно развиваться. Мультикультурализм должен стать безальтернативным движением. Считаю, что показывая этот пример, мы расширяем возможности влияния и в других местах.

Заключительная речь Президента Ильхама Алиева

Мы успешно провели «Год мультикультурализма». Азербайджан еще раз показал миру, что мультикультурализм, его идеи живут и должны жить. Таких стран, как Азербайджан, постепенно должно становиться все больше. В минувшем году и предыдущие годы звучали пессимистичные мысли в связи с мультикультурализмом. К сожалению, и некоторые политики мирового уровня позволили себе использовать очень опасные выражения, связанные с мультикультурализмом. Надеюсь, что в этой области также наметится поворот к лучшему, и между-

народная общественность глубже осознает, что у планеты нет иного пути, кроме мультикультурализма. Азербайджан со своей стороны, конечно, будет продолжать усилия в этом направлении.

В этом году в Азербайджане состоятся IV Исламские игры солидарности. Это тоже очень важное международное мероприятие, мы будем принимать игры солидарности всего мусульманского мира. В 2015 году Азербайджан провел первые Европейские игры. То есть в одной стране, в одном городе в течение двух лет были проведены Европейские игры и состоятся Исламские игры солидарности. Это не только спортивное мероприятие. Если кто-то считает, что Исламские игры солидарности – это спортивное мероприятие, то ошибается. Это – крупное политическое мероприятие, большое культурное мероприятие, важное общественное событие. Это еще раз представляет Азербайджан как независимую страну, верную своим ценностям, исламским ценностям, а также как современное государство, и станет своего рода ответом тем, кто проводит сегодня грязную кампанию против Ислама. Потому что они формируют такое мнение об Исламе, будто это отсталая цивилизация. За счет собственных возможностей они формируют и в медиа, и в общественном мнении, и в рамках различных неправительственных организаций такое мнение, что Ислам представляет угрозу для мира, отождествляют Ислам с терроризмом, потворствуют исламофобии, разделяют народы по вероисповеданию, проявляют неуважение к беженцам-мусульманам. Руководители некоторых стран-членов Европейского Союза говорят «Stop Islam». Некоторые говорят, что мы готовы принять мигрантов, но не мусульман. Это – фашизм, и нам хорошо известно, мы не забыли, где возник фашизм. Фашизм возник не в исламском мире. Поэтому Исламские игры солидарности имеют огромное значение. Проведя эти игры, мы еще раз продемонстрируем свою силу, возможности, приверженность нашим религиозным ценностям, постараемся объединить исламский мир. Те, кто хотят разделить нас, посеять между нами раздор, противопоставить друг другу, не должны достичь своих целей.

Азербайджан – страна, пользующаяся огромным уважением в исламском мире. Посмотрите как высоко ценят нашу страну руководители Организации исламского сотрудничества.

Мусульманские страны, которые иногда не ладят друг с другом, тоже относятся к нам с большим уважением. Почему? Потому что мы проводим искреннюю, правильную, справедливую, принципиальную и смелую политику. Такова наша политика.

Учитывая все это, я объявляю 2017 год в Азербайджане «Годом исламской солидарности».

**Президент Ильхам Алиев встретился с президентом
совета Европейского Союза Дональдом Туском
(06.02.2017)**

Заявление Президента Ильхама Алиева

Другая важная сфера нашего сотрудничества – это межкультурный диалог. Я признателен господину президенту за то, что он отметил это. Азербайджан вкладывает крупные инвестиции в межкультурный и междисциплинарный диалог. Мы – страна, которая является членом Совета Европы и одновременно Организации исламского сотрудничества. Мы – естественный географический и культурный мост между цивилизациями. Инвестиции, вкладываемые Азербайджаном в человеческий капитал, междисциплинарный диалог, сегодня дают хорошие результаты.

**Президент Ильхам Алиев дал интервью телеканалу
Аль-Джазира
(08.02.2017)**

Азербайджан – часть исламской цивилизации, и мы гордимся этим. Мы гордимся нашими историческими, религиозными памятниками. Могу Вам сказать, что во времена Советского Союза в Азербайджане функционировало менее 20 мечетей, так как в период атеизма подавляющее большинство наших мечетей было разрушено. А сегодня у нас более 2000 мечетей. Они построены в годы независимости. Мы не только построили их, но и реставрировали наши исторические места, все мечети. Одна из древнейших мечетей мусульманского мира

находится в Азербайджане, древнем городе Шамаха. Шамахинская мечеть построена в 743 году. Такова наша история и культура. Наша цель заключается, прежде всего, в укреплении единства в мусульманском мире. Объявление «Года исламской солидарности» означает это.

Считаю, что сегодня мусульманский мир нуждается в единстве больше, чем когда-либо. Такого единства в мусульманском мире не хватает. Думаю, что Азербайджан играет важную роль в этом направлении. Именно об этом свидетельствует организация IV Исламских игр солидарности, так как это не только спорт, не только праздник спортсменов, это объединит молодежь мусульманского мира. Она приедет в Баку, увидит нашу страну, наладит связи, которые помогут всей мусульманской молодежи укрепить связи между странами.

Мы очень обеспокоены ростом исламофобских тенденций, преподнесением Ислама некоторыми международными медиа-органами, как религии террора. Больше всех от террора пострадали именно мусульмане. У нас древняя цивилизация, ценности, заслуги перед миром. Мы должны продемонстрировать это. Азербайджан проводит в европейских странах большую работу, мы организуем выставки, презентации, пропагандируем исламскую культуру, показывая таким образом, что обладаем древней цивилизацией, и одновременно укрепляем тем самым мусульманскую солидарность в Азербайджане. Вообще, в Азербайджане между представителями всех религий есть прочное единство. Мы живем в условиях мира и никогда не допускаем дискриминации. Вот путь, ведущий вперед.

Мусульманские страны относятся к нам с огромным уважением. Организация исламского сотрудничества неоднократно проводила в Азербайджане многочисленные мероприятия. Она полностью поддерживает нас в армяно-азербайджанском конфликте. Таковы наши планы. Тем самым мы хотим сделать еще больше, чтобы достичь различных целей, внести вклад в укрепление единства в мусульманском мире, еще более усилить солидарность в Азербайджане и преподнести всему миру Ислам как религию мира и культуры.

**V Глобальный Бакинский форум начал работу.
Президент Ильхам Алиев принял участие
в открытии форума
(16.03.2017)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Вместо отчуждения и политического противостояния, а также отказа от межкультурного диалога необходимо отдавать предпочтение сотрудничеству, взаимопониманию и уважению. Географическое положение Азербайджана как бы предопределяет роль нашей страны в регионе, мы вносим вклад в диалог между культурами и цивилизациями.

Через два месяца Азербайджан будет принимать IV Всемирный форум по межкультурному диалогу. Это тоже стало традиционным мероприятием, соорганизаторами которого являются такие международные организации как ЮНЕСКО, ИСЕСКО, Совет Европы, Всемирная туристская организация и Альянс цивилизаций ООН. То есть это глобальное, я бы сказал, не имеющее аналога мероприятие, посвященное обсуждению вопросов межкультурного и межрелигиозного диалога в мире.

Азербайджан был избран для этого не только потому, что мы являемся инициаторами данного мероприятия. Это связано с тем, что мы играем роль моста между цивилизациями и религиями. Традиций религиозной терпимости и мультикультурализма в Азербайджане уже достаточно для того, чтобы мы оказались в центре такого позитивного мероприятия.

Мы придаем большое значение данному форуму и движению, так как сегодня мир нуждается именно в этом. Как я уже сказал в начале выступления, к сожалению, мы говорим о диалоге, но на самом деле становимся свидетелями отчуждения. Мы говорим о толерантности, но становимся свидетелями ненависти. Это нарастает и является угрозой для всех нас – как для стран, где это происходит, так и для тех, кто страдает от этого.

Поэтому роль культурного моста, которую играет Азербайджан, чрезвычайно важна. В то же время позитивное, устойчивое, безопасное и стабильное развитие нашей страны сегодня свидетельствует о том, что успеха можно добиться только лишь в

духе взаимного доверия и мультикультурализма, а также уважения к традициям, религии и корням других.

Азербайджан – многоконфессиональная и многонациональная страна, и это наше большое достояние. Мы показываем, что только этим путем можно развиваться. Самоизоляция, вынашивание чувства ненависти или стремление ставить себя выше других даст эффект бумеранга, и в результате те, кто занимается этим, пострадают сами.

Президент Ильхам Алиев принял участие в общенародном веселье по случаю Новруз байрамы (18.03.2017)

Речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджанское государство построено на прочных национально-духовных устоях. Мы бережем, храним нашу культуру, искусство, родной язык, праздники. Двадцатипятилетний период независимости свидетельствует о том, что успеха могут добиться только государства, построенные на национальных корнях, и у этих государств есть будущее. Азербайджанские ценности, наши национально-духовные ценности для нас превыше всего. Рад, что и молодое поколение воспитывается в этом духе, в духе патриотизма, национальном духе, и сегодня каждый любящий свою Родину гражданин Азербайджана справедливо гордится ею.

В этом году мы проведем Исламские игры солидарности, что в очередной раз покажет потенциал нашей страны, а также станет нашим очередным вкладом в исламскую солидарность. Потому что в этом ощущается большая потребность. Эти игры – не только спортивное соревнование. Они объединят весь исламский мир. К сожалению, отношения между некоторыми мусульманскими странами, мягко говоря, находятся не на должном уровне. Азербайджан же стремится к усилению, укреплению единства в мусульманском мире. Это – наша семья. Мы являемся ее членами. Поэтому хотим, чтобы в этой семье были спокойствие и развитие, чтобы был положен конец войнам, конфликтам.

**Президент Ильхам Алиев принял участие
в официальном открытии IV Всемирного форума
по межкультурному диалогу в Баку
(05.05.2017)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Шесть лет назад мы выдвинули эту инициативу, и в Баку состоялся первый Всемирный форум по межкультурному диалогу. С того времени Форум, на котором обсуждается один из самых важных вопросов международной повестки дня – межкультурный диалог, стал глобальным международным мероприятием.

Азербайджан веками являлся пространством, где сливались цивилизации и культуры. Наша география и история, а также развитие в Азербайджане демонстрируют, что межкультурный диалог как исторически, так и сегодня остается одним из важных вопросов, потому что в противном случае мир подвергнется еще большим угрозам.

История, традиции и наша география диктуют, что Азербайджан может стать пространством, где сливаются цивилизации, так это и должно быть. Народы веками жили в Азербайджане в условиях разнообразия. Мультикультурализм, этническое и религиозное разнообразие – часть нашей истории и сегодняшняя реальность. Мы гордимся этим.

Сегодня Азербайджан является многонациональной, многоконфессиональной страной, где в условиях мира и гармонии живут представители всех этнических групп и религий. Наши исторические памятники также отчетливо демонстрируют культурное разнообразие Азербайджана и его древнюю историю. Мы гордимся тем, что одна из самых старинных мечетей мира – построенная в 743 году Джума-мечеть расположена в одном из древних городов Азербайджана – Шамахе. А в другом древнем азербайджанском городе Шеки находится одна из самых старинных церквей мира – церковь, относящаяся к периоду государства Кавказская Албания.

Расположенный недалеко от Баку храм Атешгях, принадлежащий вере огнепоклонников, также демонстрирует наше

историческое и религиозное разнообразие. Сегодня мечети, церкви и синагоги в Азербайджане охраняются государством. Многие из них были построены при финансовой поддержке государства, что показывает нашу историю и политику в этой области.

Мультикультурализм является государственной политикой в Азербайджане. В то же время это наш образ жизни. Несмотря на то, что мультикультурализм является относительно новым и порой трудно произносимым термином, идеи мультикультурализма всегда существовали в нашей стране. Независимо от исторического периода и политической системы, наш народ всегда активно защищал и поощрял мультикультурализм как в стране, так и за его пределами.

На самом деле идея организации впервые в 2011 году форума по межкультурному диалогу исходила из нашей истории, реалий, а также желания создать широкий формат для обсуждения таких вопросов. Сегодня потребность в этом есть больше, чем когда-либо. К сожалению, некоторые вызывающие сегодня озабоченность тенденции в мире приводят не к межкультурному диалогу, а к отчуждению. Мы регулярно становимся свидетелями этого. Причина конфликтов, противостояний и гражданских войн в различных уголках мира заключается в отсутствии взаимопонимания между представителями различных религиозных и этнических групп. Наша политика мультикультурализма полностью поддерживается народом. 2016 год был объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». А нынешний год объявлен в нашей стране «Годом исламской солидарности». Синтез в Азербайджане этих двух важнейших элементов повседневной жизни, в первую очередь, демонстрирует состояние нашего общества, государственную политику, а также способствует лучшему взаимопониманию в регионе.

Мы организовали несколько международных мероприятий, посвященных обсуждению именно этих вопросов. Азербайджан уже 5 раз организовывал Международный гуманитарный форум. Несколько лет назад мы организовали Всемирный саммит религиозных лидеров. В прошлом году Баку успешно принимал VII Глобальный форум Альянса цивилизаций ООН. Наконец, собравшись уже в 4-й раз, мы обсуждаем вопрос межкультурного диалога.

Все это помогает нам наметить пути снижения напряженности и рисков, обеспечения лучшего взаимопонимания между различными народами и религиями. Считаю, что история и нынешнее развитие Азербайджана являются хорошим примером возможности достижения успеха.

Отношение к мультикультурализму различное. Порой мы слышим из уст того или иного общественного, политического деятеля, а также руководителей государств скептические мысли. Считаю, что если мы объединим усилия – сегодня здесь присутствуют представители абсолютного большинства международной общественности, – то можем показать и доказать, что мультикультурализм живет и альтернативы ему нет. Альтернативой ему могут быть лишь ксенофобия, исламофобия, антисемитизм, расизм и дискриминация. Мультикультурализм – это не только тенденция, но и единственный путь сделать мир более безопасным.

В 2008 году Азербайджан стал инициатором очень важного процесса, названного впоследствии «Бакинским процессом». Сегодня эта инициатива высоко оценивается международной общественностью. Эта инициатива исходила из уже отмеченных мною в выступлении факторов. Наряду с этим, Азербайджан – одно из немногих государств, являющихся членом как Организации исламского сотрудничества, так и Совета Европы.

Организовав в 2008 году заседание министров стран Совета Европы, мы пригласили на него и соответствующих министров государств-членов Организации исламского сотрудничества. То есть впервые было организовано столь крупное мероприятие, и представители более 100 государств встретились, чтобы обсудить тему межкультурных отношений.

В 2009 году Азербайджан, как член Организации исламского сотрудничества, принимал заседание на уровне министров. В то время мы пригласили в Баку министров государств-членов Совета Европы. Впоследствии данная инициатива и этот формат получили название «Бакинский процесс», и мы гордимся этим. Во-первых, потому, что это была наша инициатива. Во-вторых, потому, что Баку и Азербайджан достойны быть центром межкультурного диалога.

В следующем году мы отметим 10-ю годовщину «Бакинского процесса». Правительство Азербайджана и Альянс цивилизаций ООН выдвинули инициативу учреждения «Премии Бакинского процесса» за лидерские заслуги в области межкультурного диалога. Эта премия будет вручаться лицам, сыгравшим очень активную роль в поощрении межкультурного и междцивилизационного диалога.

Еще одна важная инициатива, выдвинутая Азербайджаном, была связана с проведением в Баку Европейских игр. В отличие от других континентальных игр в Европе такие игры никогда не организовывались. Когда Европейский олимпийский комитет принял решение о проведении таких Игр, стран, желающих принять их, было немного. Откровенно говоря, Азербайджан стал единственным государством, предложившим взять на себя организацию Игр. Иначе эти Игры никогда не были бы организованы.

2015 год стал годом проведения первых Европейских игр. Игры состоялись в Баку с участием более 5 тысяч европейских спортсменов. Естественно, эти Игры были спортивным мероприятием, однако считаю, что они имели и символическое значение. Потому что впервые организованные Европейские игры проводились в мусульманской стране. Это был показатель мультикультурализма и религиозной терпимости. Игры были организованы на высоком уровне. Спортсмены, гости были очень довольны и счастливы – как в отношении организационного уровня, так и с точки зрения приема, оказанного азербайджанским народом. Наш народ продемонстрировал европейским гостям свое традиционное гостеприимство.

Через неделю мы проведем открытие IV Игр исламской солидарности с участием 3 тысяч спортсменов, представляющих все мусульманские страны. То есть проведение в течение двух лет в одном и том же городе как Европейских игр, так и Игр исламской солидарности является показателем нашей политики и намерений. Уверен, что здесь будет сильное соперничество. Но хочу еще раз отметить, что это – не просто спортивное мероприятие. Это – событие, объединяющее людей. В первую очередь, мы нуждаемся в единстве в исламском мире.

К сожалению, именно мусульманские государства больше всего страдают от терроризма. Азербайджан играет очень важную роль с точки зрения пропаганды исламских ценностей. Организуя в европейских столицах различные международные мероприятия – презентации и выставки, мы пропагандируем древнюю исламскую культуру. Азербайджан является одной из стран, ведущих самую активную борьбу с исламофобией и увязыванием Ислама с терроризмом. То есть мы нуждаемся в единстве в мусульманском мире, чтобы добиться большей безопасности в нашем регионе. Одновременно для ослабления напряженности нам нужна координация между Организацией исламского сотрудничества, Советом Европы и другими международными организациями.

Таким образом, говоря о межкультурном диалоге, мы отчетливо осознаем, что влияние успеха данного диалога можно увидеть во всех сферах – в политической жизни, областях, связанных с безопасностью, и экономическом сотрудничестве. Без отношений, опирающихся на прогнозируемое партнерство и взаимное доверие, любому государству будет очень сложно добиться поставленных целей.

Эти инициативы и путь Азербайджана к успеху, превращение его в центр мультикультурализма – кстати, мы создали в Азербайджане Центр мультикультурализма, – демонстрируют, что мы успешно идем вперед по верному пути. Этот Форум, охватывающий весь мир, также является наглядным примером наших намерений.

**Состоялся официальный прием по случаю
28 Мая – Дня Республики. В официальном приеме
принял участие Президент Ильхам Алиев
(26.05.2017)**

Речь Президента Ильхама Алиева

Межнациональные, межрелигиозные отношения в Азербайджане и впредь будут решаться на самом высоком уровне. Сегодня мы являемся примером для многих стран. Это уже никто не скрывает. Не только проведенные в нашей стране международные мероприятия, но и ситуация в Азербайджане служат примером для многих стран. Мои коллеги и иностранные гости, с которыми я общался, неоднократно задавали мне вопросы, чтобы понять, в чем секрет этого. А секрет очень прост. Просто надо проводить правильную политику, должно быть развитие, должна повышаться грамотность, национальная и религиозная политика должна проводиться правильно. Представители всех проживающих в Азербайджане народов, религий должны чувствовать себя комфортно. Сегодня такая ситуация является реальностью. Представители всех народов в Азербайджане живут как одна семья, в условиях дружбы, мира и взаимопонимания. Это – наше большое достояние, наша сила, и мы бережем, должны беречь это. Рад, что наша политика, шаги, предпринимаемые в этом направлении, полностью поддерживаются народом. Поэтому сегодня Азербайджан считается центром мультикультурализма в мире.

Вместе с тем, мы привержены своим национально-духовным ценностям. Неслучайно, прошлый год был объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма», а нынешний год – «Годом исламской солидарности». Это еще раз показывает, что народ и государство, привязанные к своим корням, всегда будут проводить правильную политику. Народ с прочными национальными ценностями всегда будет добиваться успеха, развиваться. Считаю, что азербайджанская модель, в том числе успехи, достигнутые нами в этом направлении, очень привлекательны для многих стран. Наши традиции, история, культура, религия для нас священны, в то же время мы открыты миру,

современны, стараемся наладить хорошие отношения со всеми странами.

Президент Ильхам Алиев принял участие в церемонии ифтар по случаю священного месяца Рамазан
(20.06.2017)

Речь Президента Ильхама Алиева

Великий лидер Гейдар Алиев является созидателем, основателем Азербайджанского государства. Его приход к власти вывел Азербайджан на путь развития. Все мы с сожалением отмечаем, что в первые годы независимости великий лидер не был в руководстве Азербайджана. Если бы был, то он смог бы защитить наш народ, государство от больших бед. Гейдар Алиев определил и осуществил основную стратегию развития нашей страны по всем направлениям. В том числе великому лидеру принадлежит особая роль в регулировании государственно-религиозных отношений. Должен также отметить, что до 1993 года в области религиозных вопросов, как и во всех сферах, не было единой политики. Этот пробел, конечно, таил в себе огромные риски. С 1993 года по всем направлениям – в области внешней политики, внутренней политики, экономики, в решении вопросов безопасности, а также государственно-религиозных отношениях – стала формироваться последовательная политика. Основные принципы данной политики актуальны для нас и сегодня. Сегодняшний Азербайджан развивается и будет развиваться на этой прочной основе.

Великий лидер и его преосвященство шейх показали пример и в организации традиционной церемонии ифтара. Эти традиционные церемонии ифтара на самом деле являются составной частью отношений между религией и государством.

Мы показываем пример того, как должны строиться отношения между государством и религией. Благодаря успехам, достигнутым в этой области, Азербайджан может стать примером для многих стран. Государство в Азербайджане не вмешивается в религиозные вопросы, напротив, старается оказать

помощь. Наглядным доказательством этого служат построенные и отремонтированные по линии государства наши исторические мечети, религиозные памятники, а также церкви, синагоги. А религия не вмешивается в дела государства, политику. Считаю, что и это является образцовым подходом. В то же время государство и религия находятся вместе, так как у нас одна цель. Мы хотим, чтобы наша страна стала еще крепче, сильнее, чтобы азербайджанский народ жил еще лучше, чтобы наше динамичное развитие было долгосрочным и устойчивым. Поэтому формирование отношений между религией и государством на здоровой основе – наше большое достояние. Еще раз говорю, этот наш пример, считаю, очень привлекателен для ряда стран. Не случайно, приезжающие в Азербайджан зарубежные гости, в том числе религиозные лидеры, изучают наш опыт, интересуются им и, знакомясь с азербайджанскими реалиями, конечно, постоянно высказывают уважение.

За период, прошедший с предыдущего месяца Рамазан, в Азербайджане продолжалось динамичное развитие, произошли многие важные события. В их числе хочу особо отметить визит Папы Римского в Азербайджан. Визит Папы Римского служит проявлением отношения Святого Престола к Азербайджану. Должен также отметить, что Азербайджан является одной из первых мусульманских стран, которые посетил Папа Римский. Его заявления в ходе визита являются высокой оценкой межрелигиозных отношений в Азербайджане. Конечно, мы – люди, живущие в Азербайджане и проводящие данную политику, знаем, что это – наше большое достояние, но в то же время об этом знает уже весь мир, это отмечают авторитетные личности планеты.

Должен также отметить, что Папа Римский встретился в мечети Гейдара с руководителями всех традиционных религиозных общин Азербайджана. Эта встреча тоже имеет огромное символическое значение, так как в той встрече с Папой Римским принимали участие присутствующие сегодня здесь и другие руководители религиозных общин. Это стало очередным посланием миру о том, как должны решаться межрелигиозные отношения. Азербайджанской общественности хорошо известно и то, что в религиозных праздниках, церемониях активно участвуют все

религиозные общины. Представители всех конфессий не только участвуют, но и выступают в новых мечетях и капитально отремонтированных исторических мечетях. Считаю, что это тоже уникальный опыт в мировом масштабе, автором которого является Азербайджан.

Инициативы, выдвинутые Азербайджаном во многих сферах, приносят новизну, новую динамику, новый подход. Ломя некоторые стереотипы, мы предлагаем новый формат поведения во многих сферах, в том числе в решении религиозных вопросов. Не случайно, работа, проводимая в этой области в Азербайджане, достигнутые успехи высоко оцениваются, можно сказать, всеми ведущими международными организациями. Должен также отметить, что начатые по нашей инициативе и развивающиеся различные мероприятия, форумы на последующем этапе получают поддержку международных организаций. В качестве примера я могу привести состоявшийся в этом году IV Форум по межкультурному диалогу. Мы выдвинули этот Форум как инициативу. А сегодня его организаторами являются ведущие международные организации мира – ЮНЕСКО, ИСЕСКО, Совет Европы, Всемирная туристская организация и пр. Проведение таких престижных мероприятий в Азербайджане демонстрирует нашу политику, намерения, а также показывает всему миру, что сегодня на планете есть страна, являющаяся центром мультикультурализма. Эта страна – Азербайджан.

В 2008 году по нашей инициативе начался «Бакинский процесс». Сегодня о «Бакинском процессе» с уважением говорят с самых высоких трибун. Могу сказать, что «Бакинский процесс» является ведущим направлением в мировом масштабе. В рамках данного процесса находят решение межрелигиозные отношения. Мы очень активно приступили к этой работе около 10 лет назад. В то время еще не было существующих сегодня угроз, рисков. Эти риски появились в последние 5-6 лет. К сожалению, как в мусульманском мире, так и в других местах, Европе достаточно много моментов, вызывающих беспокойство. Но когда мы обратили внимание на этот вопрос, выдвинули эти инициативы, подавляющего большинства таких угроз еще не было. То есть считаю, что своевременно предпринятые шаги играют

позитивную роль в межрелигиозных отношениях, междивизиционных вопросах. Сегодня Азербайджан и в этой области отмечают и признают как образцовую страну.

Должен также отметить, что Азербайджанское государство построено на очень прочных национальных ценностях. А исламские ценности являются неотъемлемой составной частью наших национальных ценностей. То есть у нас очень прочные основы. Это – наши национальные ценности, которые для нас превыше всего. Мы стараемся и добиваемся того, чтобы молодое поколение росло и воспитывалось в национальном духе. Национальные ценности всегда должны быть для нас самым приоритетным вопросом.

Наряду с этим, Азербайджан является светским, современным, открытым миру государством. В Азербайджане нет радикализма, фундаментализма, внутри нет какого-либо источника угрозы. Причина этого заключается не только в предпринимаемых нами тех или иных административных шагах. Причина этого – в существующей в обществе атмосфере. Где оживает, поднимает голову радикализм, терроризм?! В тех странах, где нет грамотности, где нарушается социальная справедливость, где царят несправедливость и нищета. Поэтому лучшая гарантия от радикализма – это социальная справедливость, материальное благосостояние, грамотность, правильная политика. Там, где есть эти факторы, нет никаких оснований для радикализма. Правда, может быть вмешательство в нашу страну извне. Однако Азербайджан является достаточно сильным государством, принимающим меры против такого вмешательства, обеспечивающим спокойную жизнь азербайджанского народа.

Мы смогли наладить прекрасные отношения с европейскими, мусульманскими и другими странами. Азербайджан играет и впредь будет играть незаменимую роль – сегодня я говорю это с абсолютной решительностью – в развитии междивизиционного диалога. Это своего рода наша ответственность, в то же время это нужно нам. Мы хотим, чтобы межрелигиозные отношения в Азербайджане всегда оставались такими, как сейчас. Чтобы представители всех религий, национальностей в Азербайджане всегда жили как одна семья, так, как они живут

сегодня. В этом и заключается наша политика. Я говорил, еще раз хочу сказать, что уважение к своему народу, религии начинается с уважения к другой религии, народу. Вот наша политика, которую азербайджанская общественность полностью одобряет и поддерживает.

Мы реставрировали в Баку армянскую церковь, бережем ее. Армяне же разрушили на оккупированных землях наши мечети. Мечеть Говхарага, аналог которой построен в Джоджуг Мерджанлы, находится в разрушенном состоянии. Здание разрушить можно, но враг должен знать, что разрушенные мечети живут в наших сердцах. Мы возвели эти мечети в наших сердцах, сразу после освобождения земель от оккупации в течение двух месяцев была построена прекрасная мечеть. Это имеет огромное историческое значение. Уверен, что мы вернемся на все оккупированные земли, Азербайджан восстановит свою территориальную целостность, и на этих землях также, Иншаллах, будут проводиться такие замечательные церемонии ифтара.

**Состоялось заседание Кабинета Министров,
посвященное итогам социально-экономического
развития в первой половине 2017 года
и предстоящим задачам
(12.07.2017)**

Вступительная речь Президента Ильхама Алиева

В этом году состоялся IV Форум по межкультурному диалогу. Это мероприятие также впервые было проведено по нашей инициативе несколько лет назад. На нынешнем мероприятии, наряду с Азербайджаном, в качестве организаторов выступили 6 ведущих международных организаций мира. Проведенные на Форуме обсуждения и принятые решения, конечно же, служат укреплению мультикультуральных ценностей. В рамках Форума Азербайджан еще раз был отмечен как один из центров мультикультурализма. Разумеется, проведение в нашей стране таких мероприятий повышает наш международный авторитет.

В то же время эти мероприятия вносят вклад в позитивные процессы в мире.

Президент Ильхам Алиев принял участие в первом Саммите Организации исламского сотрудничества по науке и технологиям в Астане (10.09.2017)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан является активным членом Организации исламского сотрудничества. В последние несколько лет в Азербайджане было проведено около 10 встреч министров иностранных дел, культуры, туризма, образования, труда и других министров стран-членов ОИС. Мы активно сотрудничаем со странами-членами организации как в двустороннем формате, так и в рамках международных организаций. Азербайджан постоянно поддерживает мусульманские страны в международных организациях, членом которых является. ОИС также, в свою очередь, оказывает Азербайджану большую поддержку и высоко оценивает проводимую нашей страной политику.

Азербайджан вносит большой вклад в дело исламской солидарности. Мы ведем активную борьбу с исламофобией, поднимающей голову в различных регионах мира. Мы решительно осуждаем преступления, совершенные против мусульман, в частности, факты геноцида и массового насилия, осуществленные в последнее время в Мьянме против мусульман-рохинджа. Мы призываем международные организации, мировую общественность, политических и религиозных лидеров предпринять необходимые шаги для пресечения происходящих в Мьянме событий. Кстати, хочу сообщить, что 8 сентября Азербайджан направил беженцам-рохинджа гуманитарную помощь – 100 тонн продовольствия.

2017 год объявлен в Азербайджане «Годом исламской солидарности». Одновременно в этом году в Азербайджане состоялись IV Игры исламской солидарности. В этом грандиозном празднике

дружбы и братства приняли участие более 50 мусульманских стран. Уверен, что около трех тысяч спортсменов и тысячи гостей покинули Баку с самыми приятными впечатлениями.

**Президент Ильхам Алиев принял участие на открытии
72-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН
(20.09.2017)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан — современная, стабильная и демократическая страна. Развитие демократии и защита прав человека являются основными приоритетами нашего правительства. В Азербайджане полностью обеспечиваются все фундаментальные свободы, в том числе свободы выражения, печати, собрания и вероисповедания.

Азербайджан является одним из известных центров мультикультурализма в мире. Мультикультурализм — государственная политика в Азербайджане. Представители всех этнических групп и религий живут в Азербайджане в условиях мира гармонии. 2016 год в Азербайджане был объявлен «Годом мультикультурализма», а 2017 год — «Годом исламской солидарности».

В отличие от Армении, на территории которой, можно сказать, нет национальных меньшинств, известной как моноэтническая страна, государственной политикой которой является ксенофобия, Азербайджан — многонациональная страна, культурное, этническое и религиозное разнообразие общества — наше большое достояние. Армения, которая довела исламофобию до предела, совершила многочисленные акты вандализма, такие как разрушение всех мечетей на оккупированных территориях.

Азербайджан принял многочисленные международные мероприятия, направленные на усиление межрелигиозного диалога. В их числе можно отметить 7-й Глобальный форум Альянса цивилизаций ООН, Форум религиозных лидеров мира, четырежды проведенные форумы по межкультурному диалогу, Бакинский международный гуманитарный форум, который состоялся пять раз, и другие важные мероприятия. Азербайджан, как участ-

ник Организации исламского сотрудничества и Совета Европы, в 2008 году дал старт поддержанному ООН «Бакинскому процессу». Основная цель Бакинского процесса заключается в укреплении диалога, партнерства и сотрудничества между мусульманским миром и Европой.

В 2015 году Азербайджан принимал первые Европейские игры. В Играх участвовали 6000 атлетов из 50 стран. В 2017 году Азербайджан принимал четвертые Игры исламской солидарности с участием примерно 3000 спортсменов, представляющих 54 страны.

В течение двух лет в нашей столице Баку были проведены Европейские и Исламские игры. Это одновременно явилось большим вкладом в поощрение мультикультурализма.

**Президент Ильхам Алиев принял делегацию
Совета Европейского Союза
(04.10.2017)**

Заключительная речь Президента Ильхама Алиева

Азербайджан – многонациональная и многоконфессиональная страна. Вы тоже отметили это, известно, что религиозная и этническая толерантность в нашей стране находится на высоком уровне. Нас знают как один из центров мультикультурализма, минувший год был объявлен в Азербайджане «Годом мультикультурализма». Представители всех этнических и религиозных групп живут в Азербайджане в условиях мира, как одна семья, считаю это важным элементом нашего успешного развития. Кстати, думаю, что данный вопрос должен стать частью обсуждений и быть включен в соглашение. Наряду с ролью географического моста между Европой и мусульманским миром, Азербайджан играет роль культурного и в определенной степени политического моста. В 2008 году мы дали старт «Бакинскому процессу». В том году мы пригласили на заседание министров культуры государств-участников Европейского Совета соответствующих министров стран-членов Организации ис-

ламского сотрудничества. Впервые встретились представители более 100 государств, сегодня это называется «Бакинским процессом». Данный процесс продолжает развиваться и получает поддержку ООН. Роль Азербайджана, как современной, светской мусульманской страны, возрастает, и я бы сказал, что работа, проводимая нами для поддержки статуса светскости общества в нашей стране, представляет важное значение не только для нас, но и всего региона.

Президент Ильхам Алиев принял участие в Сочи на заседании Совета глав государств СНГ в узком составе (11.10.2017)

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан играет важную роль в международном гуманитарном сотрудничестве. В нашей стране регулярно проводятся важные мероприятия международного параметра. Среди них хотел бы особо отметить традиционный Бакинский международный гуманитарный форум, который проводится под патронатом президентов России и Азербайджана и который стал уже традиционным, очень важным мероприятием, могу сказать, уникальным в своем роде, который в основном концентрируется на вопросах, связанных с гуманитарным сотрудничеством, вопросах, связанных с межконфессиональным диалогом, диалогом цивилизаций. Также регулярно в Азербайджане проводится Международной форум по межкультурному диалогу. Повестка дня этого форума примерно такая же, как Бакинского гуманитарного форума. Таким образом, ежегодно Азербайджан становится площадкой для дискуссий на эти темы. Думаю, что объединение усилий по акцентированию внимания на вопросы, связанные с мультикультурализмом, межконфессиональным диалогом, имеет особую актуальность. Так как в прошлом году в Баку прошел VII Глобальный форум ООН Альянса цивилизаций. Таким образом, наша страна уже зарекомендовала себя как один из мировых центров по обсуждению вопросов гуманитарного характера.

К этим же вопросам можно отнести и спортивные мероприятия, которые мы проводили и проводим. Особенно первые Европейские игры в 2015 году и IV Игры исламской солидарности в этом году. Совокупный состав участников был более 100 стран. Эти игры стали хорошим форматом также межкультурного, межконфессионального диалога. В одном городе в течение двух лет были проведены и Европейские игры, и Игры исламской солидарности, что еще раз подчеркивает нашу волю и вклад Азербайджана в дело диалога между культурами и религиями.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в Стамбуле
на IX Саммите Организации экономического
сотрудничества Д-8
(20.10.2017)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан придает особое значение исламской солидарности и вносит свой вклад. 2017 год объявлен в Азербайджане «Годом исламской солидарности». Одновременно в этом году в Азербайджане были проведены IV Игры исламской солидарности с участием около 3-х тысяч спортсменов, приехавших из 54 мусульманских стран. Сегодня мы ведем активную борьбу с исламофобией, являющейся одной из самых серьезных угроз в мире. Пытающаяся представить себя другом мусульманских стран Армения разрушила мечети и религиозные памятники в Нагорном Карабахе и прилегающих к нему регионах. Страна, разрушающая мечети, никогда не может быть другом мусульманских стран.

**Президент Ильхам Алиев принял участие в Брюсселе
на Саммите Восточного партнерства
(24.11.2017)**

Выступление Президента Ильхама Алиева

Азербайджан вложил крупные инвестиции в человеческий капитал. Уровень грамотности близок к 100 процентам, и образованные люди являются главной ведущей силой для наших реформ, основным гарантом против радикализма и религиозного экстремизма.

Азербайджан стал одним из известных центров мультикультурализма в мире. Сегодня Азербайджан – это страна, расположенная между Азией и Европой, обладающая глубокими корнями в нашем регионе, имеющая прочные связи с Европой, разделяющая европейские ценности.

Prezident İlham Əliyev ölkədəki dini icmaların rəhbərləri ilə Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının Pravoslav Dini-Mədəniyyət Mərkəzinin açılışında (15.11.2013)

Президент Ильхам Алиев с представителями религиозных общин страны на открытии православного религиозно-культурного центра Бакинской и Азербайджанской Епархии (15.11.2013)

President Ilham Aliyev with the heads of religious communities of Azerbaijan attending opening ceremony of the Orthodox Religious-Cultural Center of Baku and Azerbaijan Eparchy (15.11.2013)

Prezident İlham Əliyev ölkədəki dini icmaların rəhbərləri ilə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə öz iqamətgahında açdığı iftar süfrəsində
(17.07.2014)

Президент Ильхам Алиев вместе с лидерами религиозных общин на церемонии ифтар, посвященной священному празднику Рамазан, организованной председателем управления мусульман Кавказа Аллашшукуром Пашазаде в своей резиденции (17.07.2014)

President İlham Aliyev in the Iftar Ceremony on the occasion of the Holy Month of Ramadan organized by the Chairman of the Clerical Office of Caucasian Muslims Sheikh-ul Islam Allahshukur Pashazade at his residence with the heads of religious communities (17.07.2014)

Prezident İlham Əliyev IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunun
rəsmi açılış mərasimində (02.10.2014)

Президент Ильхам Алиев в церемонии официального открытия
IV Международного гуманитарного форума (02.10.2014)

President İlham Aliyev at the official opening ceremony
of the 4th Baku International Humanitarian Forum (02.10.2014)

Prezident İlham Əliyev Bakıda Heydər məscidinin açılışında
(26.12.2014)

Президент Ильхам Алиев в открытии мечети Гейдара в Баку
(26.12.2014)

President İlham Aliyev at the opening ceremony of Heydar Mosque in Baku
(26.12.2014)

Prezident İlham Əliyev Bakıda BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının
VII Qlobal Forumunun rəsmi açılışında (26.04.2016)

Президент Ильхам Алиев в официальном открытии VII Глобального
форума Альянса цивилизаций ООН, состоявшейся в Баку (26.04.2016)

President Ilham Aliyev at the official opening of 7th UNAOC
Global Forum to be held in Baku (26.04.2016)

Prezident İlham Əliyev və Roma Papası Fransisk Heydər Əliyev Mərkəzində ictimaiyyət nümayəndələrinin qarşısında çıxış ediblər (02.10.2016)

Президент Ильхам Алиев и Папа Римский Франциск выступили в Центре Гейдара Алиева перед представителями общественности (02.10.2016)

President İlham Aliyev and Pope Francis addressed representatives of general public at Heydar Aliyev Center (02.10.2016)

Prezident İlham Əliyev Bakıda IV Ümumdünya Mədəniyyətlərarası
Dialoq Forumunun rəsmi açılışında (05.05.2017)

Президент Ильхам Алиев в официальном открытии IV Всемирного
форума по межкультурному диалогу, состоявшейся в Баку (05.05.2017)

President Ilham Aliyev at the official opening of the IV World Forum
on Intercultural Dialogue to be held in Baku (05.05.2017)

Prezident İlham Əliyev BMT-nin Baş Assambleyasının
72- ci sessiyasının açılışında (20.09.2017)

Президент Ильхам Алиев на открытии 72-й сессии
Генеральной Ассамблеи ООН (20.09.2017)

President İlham Aliyev at the opening ceremony
of 72nd Session of UN General Assembly (20.09.2017)

**The President of the Republic of Azerbaijan
Ilham Aliyev on the Azerbaijani Model
of Multiculturalism**

INTRODUCTION

Today the Republic of Azerbaijan is known to be one of the main multiculturalism centers in the world. As main indicator of it is the right regulation of ethnic, religious and cultural diversities in our country. It shows itself in the enhancing of integration processes in the society. The representatives of different nations, ethnic groups and religious confessions living in Azerbaijan unite inside the society they are living in, and integrate into it. Consequently the possible conflicts to be arisen on the ethnic and religious backgrounds in the society are prevented, in fact the multicultural security of the country is established.

There are objective and subjective reasons for Azerbaijan's recognition in the field of multiculturalism all over the world. The objective reasons are connected with historical and geographical factors.

Historically Azerbaijan has been a multicultural state. As the President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev once mentioned *"Although multiculturalism is a relatively new word in our lexicon, its traditions have always existed in Azerbaijan for centuries indeed. Merely, it has been differently called, but the essence hasn't changed."* Through all the periods of Azerbaijani history the representatives of different people, ethnic groups and religious confessions have always lived peacefully together. The ethnic minorities settled here have never been subjected to discrimination or prosecuted for their ethnic, religious or racial identities or ethnic cultural values by Azerbaijani Turks who form the majority of the nation.

Regarding the role of the geographical factor of our country in the formation of a multicultural society, it is necessary to note that Azerbaijan is located in a suitable geographical zone of intersection of different cultures and civilizations. The territory of Azerbaijan is a place where different cultures and civilizations are

penetrating to each other. According to the historical experience of different nations, having come up with representatives of different ethnic, racial, religious and cultural groups, the people settled in such kind of territories have developed their economic, commercial and cultural relations with them. This, in its turn, has established a suitable condition to form a multicultural atmosphere in such kind of territories. Silk Way, different trade roads from East to West, from West to East have crossed from here. This auspicious geographical position of our country has played a great role in formation and development of a society with ethnic and cultural diversities in Azerbaijan.

Thus, the geographical and historical factors which have an objective character have played an important role in the appearance and formation of Azerbaijani multiculturalism. Although the above-mentioned factors are important, the formation and development of a multicultural society are not limited with them. There are a lot of countries having the same suitable historical and geographical conditions in the world like Azerbaijan. But the multicultural state in those countries is in a cardinally low level in comparison with that of in Azerbaijan. Besides it, conflicts on the ethnic and religious backgrounds are also observed in some of those countries (Syria, Iraq, Afghanistan and other Near East and African countries). Unlike them, the Republic of Azerbaijan has risen multiculturalism to the extent of its state policy. In other words, the Republic of Azerbaijan is the one of the rare countries that accepts multiculturalism as a state policy. Together with suitable historical and geographical factors exactly this point caused multiculturalism to be spread so widely in Azerbaijan .

The policy of multiculturalism of the Republic of Azerbaijan was founded by the Nationwide Leader Heydar Aliyev. Today this policy is successfully followed by the Great Leader's predecessor – President Ilham Aliyev.

The multiculturalism policy carried out under the guidance of the President Ilham Aliyev strengthens the integration processes

within the country. In the international arena this policy strongly impacts the development of cross-cultural and religious dialogues.

Proclamation of the year 2016 as the year of multiculturalism and the year 2017 as the year of Islamic Solidarity year on the initiative of Ilham Aliyev shows the great importance given to multiculturalism policy by the State.

The great achievements reached by the Republic of Azerbaijan in the field of multiculturalism policy show themselves as one of the main reasons of its successful foreign policy. One of the basic targets in the foreign policy of the Republic of Azerbaijan is to encourage cross-cultural and cross-civilization dialogs in the world. In this regard, our country has got great achievements. One of such kind of achievements is "Baku process". "Baku process" put forward by the President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev in 2008, is meant to encourage the cross-cultural and cross-civilization dialogs in the world. As mentioned by the President Ilham Aliyev *it is still being improved and supported by the UNO.*

The Republic of Azerbaijan suggests the model of multiculturalism which is even more effective than the Western states where the multiculturalism policy emerged for the first time. The terms of "Azerbaijani multiculturalism", "the Azerbaijani model of multiculturalism" are being widely used in the political lexicon today. The experience in the field of multiculturalism gained by the Republic of Azerbaijan is studied by some of the countries in the modern world. The President Ilham Aliyev mentions about the importance of this experience: *"Our experience is learned. I am sure since the Azerbaijani experience has been applied in those countries, the interreligious and multiethnic problems will find their sound solution."* The teaching of the subject "Azerbaijani Multiculturalism" at universities in a number of foreign countries (since 2015 the subject "Azerbaijani Multiculturalism" has been taught at about 20 foreign universities) is one of the best samples of learning the above-mentioned experience.

The achievements of the Republic of Azerbaijan gained in the field of multiculturalism policy are confessed by world countries. As it was mentioned by some foreign politicians, the growing interest to the Azerbaijani experience in the field of multiculturalism and tolerance, has been a reason for Azerbaijan to gain an image of a tolerance-exporting country as well as the one exporting oil and gas.

In this book presented to the readers, all the valuable opinions from the President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev's interviews and speeches about the Azerbaijani model of multiculturalism since 2003 have been collected, as well as, all the projects carried out in the field of development of cross-cultural and cross-religious dialogues about the achievements gained both in the country and international sphere on his initiative and under his leadership have been informed about. A number of Western countries where Islamophobia, anti-Semitism, xenophobia and other forms of intolerance have emerged are also informed about in this book and the difficult state of the multiculturalism policy in some European countries are also mentioned about here. Finally, the right regulation of ethnic and cultural diversities in all the countries in the modern time, the encouragement of intercultural and interreligious dialogues and, generally, the importance of implementation of the profitable experience in the world countries gained by Azerbaijan in the field of multiculturalism are also emphasized in this book.

We are sure that for many developed countries the formation of an optimistic pole of the policy of multiculturalism based on the Azerbaijani model depends on the implementation of the principles noted by President Ilham Aliyev in this book.

*Kamal Abdulla,
Etibar Najafov*

2003

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(22.11.2003)

Speech by President Ilham Aliyev

National and traditional principles and values of our people have always been and will further be kept up and preserved in Azerbaijan. Participation of representatives of different religious confessions here today is a vivid confirmation of religious tolerance in Azerbaijan. It has always been like that. Ethnic and religious tolerance is a characteristic peculiarity of the Azerbaijan people. I will be a President of each Azerbaijani citizen, will help each Azerbaijani citizen and there will never be ethnic or religious discrimination in Azerbaijan. And the citizens of Azerbaijan irrespectively of their religious or ethnic belongings have equal rights, and this policy will be further continued.

2004

President Ilham Aliyev attended PACE spring session

(29.04.2004)

Speech by President Ilham Aliyev

Our goal is to create equal conditions for the citizens of our country. Let everyone benefit from economic growth, development of the oil industry, let every citizen of Azerbaijan enjoy equal rights. We have made great strides in this area. Ethnic and religious tolerance is one of the greatest achievements of our country. Tolerance was typical of Azerbaijan not only during the years of independence, but also during the Soviet era, and this policy continues nowadays. Representatives of all nations and faiths consider Azerbaijan their homeland.

**President Ilham Aliyev's press conference
at the Palace of Europe of Strasbourg**
(29.04.2004)

There are national minorities in Azerbaijan. Like all other citizens, these minorities also have their own rights and obligations. We have a very tolerant society. Ethnic and religious tolerance is one of the most outstanding achievements of our country. This is a crucial factor of successful development. On the contrary, mono-ethnic countries, like our neighboring country, where there are no ethnic minorities, face challenges in this regard. We live in the era of globalization and integration and, of course, all the ethnic minorities living in Azerbaijan are equal citizens.

Their rights are defended by our legislation. The fact that national minorities live freely, in peace in our country is indicative of normal attitude toward them, and this policy will be continued.

**President Ilham Aliyev's interview with Euronews during
a working visit to the Kingdom of Belgium**
(18.05.2004)

Speech by President Ilham Aliyev

Our country is distinguished by its tolerance in all areas, including in religious and ethnic spheres. I cannot recall any conflict in the history of Azerbaijan on religious grounds. Representatives of all religions, including Christians, Muslims and Jews live in peace and solidarity in our country. Indeed, today there are no reasons for religious fundamentalism in Azerbaijan. The country is developing, the people are getting wealthier and are becoming more literate. We are getting closer to the European society. Therefore, under such circumstances there are almost no risks of such conflicts.

President Ilham Aliyev attended a political briefing during a working visit to the Kingdom of Belgium

(19.05.2004)

Speech by President Ilham Aliyev

The process of democratization of our society is underway. Many positive steps have been taken in this regard, and today the Azerbaijani society is united. We enjoy all the freedoms. There is an opportunity for political activity across the entire political spectrum. Another achievement of our country is the existence of strong ethnic and religious tolerance in Azerbaijan. In this sense, we have never had problems in the past. Azerbaijan is a multinational country, and all people, nations and ethnic groups living here bear the same responsibility and enjoy the same rights. Religious tolerance in Azerbaijan is also well known and commendable. These are the factors that can have a positive impact on our future development. You might have a strong economy, you might be strong yourself, but if there is no unity, if there is a lack of normal communication among the different nations living in the country, you will not be able to succeed.

Presidents of Azerbaijan and Ukraine made statements for the press

(03.06.2004)

Statement by President Ilham Aliyev

Azerbaijan and Ukraine enjoy a long-term solid and developing relationship in the humanitarian area. There is great respect for Ukrainian language in Azerbaijan, and the Ukrainian language faculty operates at Baku Slavic University. We are very careful of this issue. All the people and nations feel comfortable and free in Azerbaijan, and the government's attitude towards them is very positive. This connects our countries and people to each other. Azerbaijan enjoys religious tolerance.

**President Ilham Aliyev's interview with French
"La Lettre Diplomatique" magazine**
(06.07.2004)

Azerbaijan has been a victim of terrorism too. At the start of the Armenian aggression against Azerbaijan, in the late 1980s, Armenians committed numerous acts of terrorism inside Azeri territory, leaving hundreds of people dead or wounded. In that sense, the fight against terrorism is of vital importance to us. We therefore condemn the acts of terrorism that have been committed in Spain, Turkey, Morocco, and other countries around the world.

I would also like to stress that we cannot take an ambiguous stance towards the issue of terrorism. A terrorist has no religion or nationality, which is why terrorism is not limited to any one religion or any one culture. The fight against international terrorism will not be effective unless we analyze this worldwide problem from this perspective.

**President Ilham Aliyev's interview with the
French Senate TV channel**
(08.09.2004)

Azerbaijan is a secular state and religion is separate from the state. We see the future of our policy in integration into the world community. Azerbaijan has a very ancient history and culture. Our people have made great contributions to humanity. At the same time, we are rapidly embracing universal values too. There is no problem on religious grounds in Azerbaijan. National and religious tolerance are the key features characterizing our society. There is no religious threat in Azerbaijan. We wish to establish good relations with all states. We will remain committed to this policy.

**President Ilham Aliyev attended the meeting
at Columbia University during his visit to New York
(24.09.2004)**

Speech by President Ilham Aliyev

There are ethnic minorities in every country, including in Azerbaijan. They live in peace with other nations. And this is the most effective way of building a better relationship among the peoples, nations and civilizations.

The Azerbaijani society has historically been characterized by its ethnic and religious tolerance. Religious and ethnic tolerance is one of the greatest achievements of present-day Azerbaijan. The international community recognizes and welcomes this fact.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan.
(11.11.2004)**

Speech by President Ilham Aliyev

The people of Azerbaijan have always cherished the Holy month of Ramadan. The people of Azerbaijan have always celebrated this holy month. But, Ramadan began to be celebrated as an official holiday in Azerbaijan only after it gained independence. This is a very beautiful holiday. I am confident that this holiday will unite the people of Azerbaijan, all the nations living in Azerbaijan and will further strengthen our solidarity. By protecting and preserving our national and spiritual values, by cherishing traditions of our people we demonstrate our commitment to these values – this is our strength. Azerbaijan has rich history and made great strides. It has national and spiritual values, rich traditions. Those values and traditions are essential for each citizen of Azerbaijan and they play a key role in the development and prosperity of each Azerbaijani citizen.

There has been a very good relationship between the state and religion in Azerbaijan through all the times. The relations

between the state and religion are at an excellent level in Azerbaijan. Today, these traditions are living in Azerbaijan, and as in all areas, the policy of Heydar Aliyev is being pursued in this field too. I believe that tolerance typical of the Azerbaijani people is one of the greatest assets of independent Azerbaijan. Azerbaijan has never had and will never have any stand-offs, discrimination on religious or ethnic grounds. This is one of the key priorities of our policy.

President Ilham Aliyev attended “Trade and investment in Azerbaijan” conference in London

(14.12.2004)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a comfortable country for foreigners to live in. Representatives of other nations and other religious communities enjoy great tolerance in our country. From this point of view, I think that Azerbaijan is in the forefront. Perhaps, it is more important than economic development. Peace, security, mutual trust among different ethnic groups, religious communities are our greatest asset that we cherish the most. We preserve this asset, which creates a special environment in the country.

2005

President Ilham Aliyev met with participants of ITAR-TASS Days meeting in Azerbaijan

(22.01.2005)

Speech by President Ilham Aliyev

As you know, Azerbaijan has historically enjoyed national and religious tolerance. This is one of the most important achievements of our country. This tradition of the past has been preserved and developed during our country’s formation as an independent state and that is a great success. Regardless of their national or religious affiliation, every person in Azerbaijan is

an absolute and full-fledged citizen of his country. Having such a tranquility inside our common home is the key to our success. Unlike some other countries, no Russian school was closed in the years of independence in Azerbaijan. A Slavic University operates in Azerbaijan. The university trains teachers of Russian and a number of other Slavic peoples' languages.

As for the media, I talked about this during the days of Russian press in Azerbaijan in 2003. During the years of independence, the number of Russian language newspapers in Azerbaijan increased by two or three times compared to the Soviet era.

**President Ilham Aliyev's interview with "Next" program
of "Rai News-24" TV channel**

(25.02.2005)

We have never had any problems on religious grounds. This is one of the uniqueness of Azerbaijan. Today, religious tolerance is at a high level in the country. The religious freedom is fully ensured in Azerbaijan, everyone can choose any belief, regardless of their religious views, be it Christian, Catholic, Orthodox, Jewish and Muslim religions. There is peace among these religions. I would like to inform you that the construction of a Catholic Church will soon begin in Baku. Tolerance has always existed in our society. It did even in the Soviet era. Even when in other places there were conflicts, confrontations, we have never seen such a problem in Azerbaijan. Tolerance is one of the most positive properties of our society. There is a complete harmony among the representatives of different religions. I am not saying these words to describe my country in a positive way, it is today's reality. All those who are familiar with our country can confirm that we have no problems on religious grounds, and I am confident that we will never have them in the future.

A meeting at University of Warsaw

(31.03.2005)

Speech by President Ilham Aliyev

Today Azerbaijan looks like an island that represents security, stability and normal development. Our country has a very tolerant society. Representatives of different nationalities and religions live in peace and harmony. This fact is well-known from history which is the greatest achievement of our country. We highly appreciate peaceful co-existence of representatives of different nationalities and cultures since our country gained its independence.

A meeting with residents of Krasnaya Sloboda settlement of Guba District

(25.07.2005)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a beautiful and large family of all people. We live together like a large family. There has never been and will never be any religious, national or ethnic discrimination in Azerbaijan. Tolerance is a state policy of Azerbaijan. We inherited this policy from the national leader of our people Heydar Aliyev. This policy is nowadays being continued in Azerbaijan. Tolerance – religious tolerance, ethnic tolerance – is one of our greatest assets. Azerbaijan is a great example in this regard in the world. The issue of tolerance today is a subject of discussions with people and politicians whom I meet during the foreign trips, and I am very pleased that this idea is now recognized and appreciated in the world. But this is our normal lifestyle. We cannot imagine Azerbaijan in any other way. Every citizen of Azerbaijan is dear to me, every resident is native to me. I am even happier when I see this kindness, sincerity and brotherhood in our country.

The attention to and care for all the people living in Azerbaijan has increased. I support this and it's my policy. There

should never be discrimination in Azerbaijan and there will never be such cases. In the early 1990s, problems on nationality grounds started to emerge in Azerbaijan caused by a wrong and criminal policy. But the Azerbaijani people did not tolerate it. Those who pursued that policy remained in power for only one year. Why? The people did not tolerate it, they refused them, rejected that policy. There will never be any discrimination in Azerbaijan. There will never be any discrimination on religious or nationality grounds. This is our state policy, the policy of the Azerbaijani people and we will maintain it together.

**A meeting with residents of Qusar district
at Heydar Aliyev Park
(28.07.2005)**

Speech by President Ilham Aliyev

In the late 1980s and early 1990s, Azerbaijan faced great disasters and tragedies. The negative processes taking place in the country at that time drew Azerbaijan to chaos and devastation. Only after great leader Heydar Aliyev came to power at people's request, the situation normalized and the development started in the country. All the nations living in Azerbaijan began to live in comfort. There have never been and will never be any religious or national discrimination in Azerbaijan.

Azerbaijan is a multinational state. This is our happiness and our national asset. We know well that the policies of mono-ethnic states, where a single nation exists, lead those countries to alienation. Just look at our neighbors, Armenia. There are only Armenians living in Armenia, there is no other nation. Perhaps, there are no conditions for them. Earlier, during the Soviet Union there were 250,000 Azerbaijanis, Russians, other nations. There is no other nation stayed there today. Due to their discrimination policy and atrocious acts, the Azerbaijanis were forcibly expelled from there, representatives of other nations, if one can so express, were gradually expelled. But, Azerbaijan is a multinational state, a

country. This is our strength. The diversity of nations and cultures enriches us. In Azerbaijan, between nations, in the full sense of the word, fraternity prospers. This is our happiness, our property and our policy. I am committed to this policy, I will continue this policy in Azerbaijan. Every citizen of Azerbaijan, regardless of nationality, religion, is my brother.

**President Ilham Aliyev`s interview with Lee Laurence,
Moscow bureau correspondent for UK Sky News TV
(16.08.2005)**

As for the second part of your question, I can say that we have never regarded the Armenia-Azerbaijan conflict as a war between Christians and Muslims.

Azerbaijan is home to representatives of many nationalities and religions, and I would say that tolerance here can be an example to other countries in the region.

**A meeting with residents of Nij settlement
of Gabala district
(18.08.2005)**

Speech by President Ilham Aliyev

All the people living in Azerbaijan enjoy equal rights, they enjoy equal level of living standard, and this will remain so thereafter. As the President of the Republic of Azerbaijan I will do my utmost so that representatives of every nation living in the country can feel comfortable and well.

One of the greatest achievements and assets of Azerbaijan is that there has always been a friendly atmosphere in the country from the national and religious viewpoints. There has never been any discrimination or contradiction on this ground. National and religious tolerance is a great contribution to the development of our country. We all know that the situation in all the other countries

is not the same at all. There are countries in the world where different nations living there do not get on with one another, and representatives of different religions do not communicate. They live in isolation. This is a disaster, the tragedy of these countries. It is a great happiness that all the people living in Azerbaijan feel like in their home in all corners of our country. This is our great achievement. May be we are used to it, in everyday life we do not even pay attention, we do the right thing and do not pay attention. Because Azerbaijan does not have this factor, this problem. Because the people living in Azerbaijan are my brothers and, as the President of the Republic of Azerbaijan, I am the guarantor and head of the state of all people living in Azerbaijan.

**A meeting with residents of Ivanovka village
of Ismayilli district**
(19.08.2005)

Speech by President Ilham Aliyev

We know the history very well, and follow the events happening in different countries, and we can see that the situation is not the same everywhere. There are some countries where representatives of different nationalities live a different life, have different interests, and there are conflicts and problems there. There are no such problems in our country. This is a great merit of all citizens of Azerbaijan. This is a great merit of our national leader Heydar Aliyev, who pursued a policy aimed at ensuring national solidarity and national peace both in the 1970s and 1990s. Each citizen of Azerbaijan enjoys the same rights and duties. There has never been and will never be any national or religious discrimination among the people.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(26.10.2005)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a secular state. In Azerbaijan, religion is separated from the state. However, relations between the state and religion are very solid. I also try hard to further strengthen these ties. All of us, including the Azerbaijani believers strive to strengthen, enrich our country and transform it into a powerful state.

Of course, economic potential plays a key role in the overall development of our country. Everything depends on it. Our indicators are obvious. Our budget revenues are increasing, salaries are growing, economic growth rates are rising. At the same time, national solidarity plays an important role in the normal development of each country. There is national solidarity in Azerbaijan and it is growing day by day. Representatives of all nations and religions live like one family in Azerbaijan and I am very glad that there is a high level of tolerance in our country. From this point of view, our country can and must serve as a model for other countries. You know that in today's world intercivilizational dialogue is of vital importance. In many parts of the world, this dialogue is either not conducted or the interfaith relations are not at a proper level. But Azerbaijan enjoys the highest level of intercivilizational dialogue. Representatives of all religions living in our country feel it. As a president, I always try to help all representatives of all the nations and religions living in Azerbaijan to feel this care and support. There are a lot of clear evidences of this support.

I remember those days during the death of the Pope when we attended a funeral together with the Sheikh in Rome. We expressed our respect and paid tribute to the Pope. Then I paid a visit to the Vatican where land documents of a new Catholic Church to be built in Azerbaijan were presented. I am very glad that construction of the church has already started and the groundbreaking ceremony has been held.

I had a warm meeting with His Holiness Patriarch Alexy II of Moscow and All Russia who visited Azerbaijan. As you know, His Holiness Patriarchy Alexy II awarded me the highest order of the Russian Orthodox Church. These are important and necessary factors, as they unite us even further.

As you know, I regularly meet with the Jewish community living in Azerbaijan, both in a densely populated Jewish quarter, in Baku and in other parts of our country. All these are the main conditions for the normal development of Azerbaijan. I am very happy that we have achieved national solidarity in Azerbaijan and I am very pleased that interethnic relations are at a high level in our country. All necessary steps are taken and will be taken in the future in this area.

2006

**Visit of President of the Russian Federation
Vladimir Putin`s to Azerbaijan**
(21.02.2006)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan has always been known for its tolerance. As Russia, Azerbaijan is also a multinational country. Representatives of many nations live here as one family. It is so from the point of view of religious faith as well. Azerbaijan is a good example of co-existence of representatives of many religions in an atmosphere of peace, brotherhood and unity. It is especially important nowadays when we see dangerous tendencies in the world. On the one hand, the dialogue between civilizations is being discussed, but on the other, religious confrontations are being artificially incited. We must confront this through our resolute fight and activity. We must set an example that the world must develop in a totally different direction.

Joint press conference of Azerbaijani and Russian presidents

(22.02.2006)

Statement by President Ilham Aliyev

This also applies to Russians and Russian-speaking population of our country. They are part of our society, our state. In Azerbaijan, these people have always been held in respect and received great attention. Today, we can proudly say that in Azerbaijan there is not even the slightest manifestation of national hatred, in particular with regards to national or religious beliefs.

Ethnic and religious tolerance is what distinguishes us. This is our asset, our strength because it creates a solid foundation for the development of secular Azerbaijan. We feel proud of that. Regardless of their nationality and religion each citizen enjoys the same rights like the local population both in terms of employment and in terms of education. The Russian language education is available at almost all the state higher education institutions of Azerbaijan. This was preserved so that those who do not know Azerbaijani or who do not know it well encounter no difficulties. That's why we have created the same conditions for everyone and this work should be recognized. We recognize it, Russia recognizes it, this factor is very important in intergovernmental relations, and people are very sensitive to the processes taking place between our countries.

We remember very well how in the 1990s, when the relations between Russia and Azerbaijan deteriorated due to a number of factors, diasporas responded with a precise and sensitive approach. How much trouble was there?! Unpleasant tendencies like leaving the country began to emerge. Currently, there is none. Those who left in the mid-1990s are now coming back to Azerbaijan. Especially, non-natives. The current level of our bilateral relations also contributes to comfortable living of diasporas. This is also their home, their homeland. So, these factors are interdependent. On the one hand, development of bilateral relations and their qualitatively new level creates favorable conditions for people to live. On the other hand, normal life of Azerbaijanis in Russia and Russians in

Azerbaijan contributes to bilateral relations. We appreciate this and believe that it is a very important factor in terms of successful development of bilateral relations between our countries.

**Official visit of President Ilham Aliyev to Japan.
Meeting at Japan Institute of International Affairs
(08.03.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

We have a very tolerant society in Azerbaijan. Here, representatives of all faiths live in peace. We have never faced any problem on religious or ethnic grounds in our country. This once again proves that Armenia's propaganda to present the Nagorno-Karabakh conflict as a religious and ethnic one is not right because in Azerbaijan representatives of different religions and ethnic minorities live in peace. Therefore, there have never been religious problems in Azerbaijan. Today, Azerbaijan's policy is very clear. We are strongly concerned over the threats of falling under the influence of unpleasant events happening in different parts of the world. We have never had such cases so far, and I am sure this will not happen in the future because tolerance is not only our policy, it is our lifestyle. There are certain differences, divisions within the Islamic world. This is not a good tendency. And Azerbaijan is absolutely free from this kind of tendency.

I have mentioned that our experience can be studied. We can share our experience of how representatives of *different religious* and ethnic backgrounds can peacefully live in one family. We have never mistreated someone in our country and never tried to impose our will on other ethnic groups.

For example, we have a Russian community, there are newspapers published in Russian, television channels are broadly broadcasting, and there are schools functioning here. Representatives of other nationalities have always lived in Azerbaijan and we have never encountered any problems. Ethnic problems arise if you persecute, put pressure and impose your will

and ideas on others. If any person lives up to the law, he faces no problems. We do not have and will never have such a problem.

The 2nd Congress of World Azerbaijanis
(16.03.2006)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a native home for all nations living in the country. Azerbaijan is a multinational country. Representatives of various religions live here as one family. Neither national, nor religious problems have ever or will take place in Azerbaijan. This is our strategic line. Representatives of all nations and all religions live as one family in Azerbaijan.

**President Ilham Aliyev met with representatives
of the Balaken general public**
(12.04.2006)

Speech by President Ilham Aliyev

Balakan is home to numerous people of various ethnic backgrounds. Our strength is that we are a multinational country. In Azerbaijan, representatives of different nations live as one family. Through history of Azerbaijan, there has never been a problem with this issue, it does not exist today and will not in the future because regardless of nationality, every human being, every citizen is dear, native to us and has the same right. From this point of view, Azerbaijan can be a model country in the world. Today, we observe unpleasant incidents as well as certain divisions happening in different countries on ethnic and religious grounds. Such cases are also observed in the most developed countries of the world, and we are strongly concerned about them because it is a very dangerous tendency. We talk about the dialogue among civilizations, but in reality, we see a completely different picture.

We have quite a different situation in Azerbaijan. Representative of all nationalities living here enjoy the same rights and they are treated equally. This is the policy we pursue. The policy of national leader Heydar Aliyev, which is still being continued in all the spheres. Our strength and comprehensive development of Azerbaijan is based on the fact that in our country all nations live as a family, as brothers, and it will be so forever. This is our homeland, our native land. I have always said that every place, every region and city of Azerbaijan is dear to me and is my homeland. I want every region of Azerbaijan to develop.

**President Ilham Aliyev met with representatives
of the Sheki general public**

(13.04.2006)

Speech by President Ilham Aliyev

All historical monuments are preserved in Azerbaijan. There is tolerance in Azerbaijan. Representatives of all nations and religions live as one family here.

Yesterday I visited the Georgian church in Gakh district. As you know, the Russian Church and the Jewish synagogue operate in Azerbaijan. The construction of the Catholic Church will start soon. Azerbaijan can and must serve as an example to the entire world from this point of view because Azerbaijan enjoys high national and religious tolerance.

**Visit of President Ilham Aliyev to the USA.
Meeting at the Council on Foreign Relations
(26.04.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

There is social stability in our country. Unlike Armenia, which is considered mono-ethnic, Azerbaijan is a multi-national country. Probably Armenia is the only mono-ethnic country all over the world, except for island countries.

Azerbaijan is home to representatives of various nations and religions. Religious and ethnic tolerance is at the highest level. Azerbaijan is a secular country. This is not only enshrined in the Constitution; it is our lifestyle. That is why, all my efforts are directed to improve the living standards of the nation, strengthen Azerbaijan even more, earn a better position in the region and protect peace, security and stability in complicated neighborhood conditions. As it was first mentioned, if you take a look at other destinations from Baku on the map, you will be able to see the current or potential wars, conflicts and military operations. Under these circumstances, Azerbaijan is an island of stability and development. This is our accomplishment. This is our asset. We should make all the efforts to protecting and strengthen it.

**President Ilham Aliyev's interview with
"US News & World Report" magazine
(27.04.2017)**

Azerbaijan is a secular state not only according to its constitution, but also for its own way of life. People belonging to different nations and religions co-exist in peace and freedom here. From this perspective, our country can be a very good model. Muslims make up the majority of Azerbaijan's population, but at the same time, many Christian and Jewish communities live here.

**President Ilham Aliyev attended official reception
on the occasion of Azerbaijan's Republic Day
(26.05.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

Ethnic and religious tolerance reigning in Azerbaijan is already being studied at the global scale. Especially under current circumstances we hear that intercivilizational dialogue is largely discussed. But indeed we see that conflicts or clashes on national and religious grounds are increasing. Azerbaijan's experience should be studied and it is not a coincidence that many international organizations arrange scientific and practical conferences on this issue. So, it is our daily lifestyle and at the same time it is our policy. But we see that it is not like this everywhere. Our strength is in our unity. That is why we conduct well thought-out work both in the areas of economy and politics, and foreign policy. This policy has already proved a success.

**President Ilham Aliyev attended the summer session
of NATO Parliamentary Assembly
(30.05.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

Unlike monoethnic Armenia, Azerbaijan is a multinational country. Many ethnic minorities, citizens of different ethnic and religious background live in peace and security as one family in our country. Being an ethnic minority doesn't mean that those people can seize the lands from the country that they live in and establish an independent state. The Armenians live in many countries of the world. Let's imagine, what if they demand their self-determination right in various places that they live in. How many Armenian states would be created in the world? That is why such an approach has reverse effects. Our approach is based on international law, relevant principles and good neighborliness spirit.

**President Ilham Aliyev attended the 33rd session
of the Council of Foreign Ministers of member states
of the Organization of Islamic Conference
(19.06.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

Another issue, which we are concerned about, is a strengthening tendency of hatred towards Islam in a number of countries. We speak a lot about a dialogue among civilizations now, but in reality we witness the opposite. We see that cases of religious discrimination increase in several countries, the attitude towards Muslims is not at the necessary level, and we cannot allow any such religious discrimination. Now we talk about globalization, initiate conversations about dialogue between civilizations and master democratic values even more speedily. In this case, we can't tolerate any discrimination – either on religious or national grounds – or negative attitude towards representatives of any religion. I am confident that we will express state our position and say our word on all these issues thanks to joint efforts of the OIC countries. I hope that our joint activity and work will clarify and prevent all issues disturbing us.

**President Ilham Aliyev attended opening ceremony
of the 5th Conference of Tourism Ministers
of the Organization of Islamic Cooperation
(11.09.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

Islam is a religion of tolerance and peace. We want to live in peace and tranquility with the representatives of all other religions, and we will achieve this.

**Official visit of President Ilham Aliyev to Latvia Meeting
at University of Latvia
(04.10.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

One of the important factors of successful development is that Azerbaijan is a secular country and is distinguished by its high tolerance. Azerbaijan is home to a number of ethnic minorities and representatives of different religions. We have never experienced any conflicts or confrontations on religious or ethnic grounds. There is a high tolerance in Azerbaijan. The fact that Azerbaijan is home to all the people living here is a key priority issue in terms of making achievements.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan
(20.10.2006)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a multinational country. Unlike other countries, unlike our neighbor, we are not a monoethnic country. Representatives of different nationalities and faiths live in Azerbaijan as one family. This is a very important factor for the development of our country. On the one hand, it is the people's feelings and demand, on the other hand, it is the activities of religious leaders and, of course, our state policy. The key directions of Azerbaijan's development depend on these three factors.

Monuments of all religions are being restored, temples are being built in Azerbaijan. Necessary measures are being taken to restore the Bibiheybat mosque. At the end of last year, together with His Holiness Sheikh we viewed the works done, and necessary instructions were given. Today, restoration of the mosque is being carried out at a very high level. Necessary measures are being taken to restore the Tazapir mosque, and the construction of the new administrative building of the Caucasian Muslims

Office also rapidly continues. I am confident that the mosque and the administrative building will be soon put into use. The reconstruction of the Ajdarbay mosque also continues successfully. Works at the Ichari Shahar Mosque are also under way. Restoration works are also underway at Christian churches. It was mentioned that the Catholic Church is being built. All these works reflect the processes taking place in Azerbaijan. That's our reality, that's our achievements. All of this serves one purpose – to make Azerbaijan stronger as a country, and make the representatives of all nations and religions living in Azerbaijan feel comfortable and confident.

Political briefing at Royal Institute of International Affairs
(07.11.2006)

Speech by President Ilham Aliyev

As a country having a long history of cultural tolerance, distinguished by multinational minorities and religious tolerance, we are ready to do all this. For example, Armenia itself is a mono-ethnic country. Perhaps, you cannot find another country, where 99 per cent of the population belongs to the same ethnic origin. So could you answer my question please 'Why did this happen?' The Azerbaijani side knows it. The answer is that because about 300,000 Azerbaijanis were expelled from Armenia. By the way, I would like to say that at the beginning of the last century, 30 per cent of the population of Armenia's present capital was Azerbaijanis and in 1918 Azerbaijan gave the city to Armenia as a present. You might not have known this. But the representative of the Armenian Embassy knows this. However, they want to forget the truth. Many cities in Armenia, in fact, have the Azerbaijani names. They changed all of them. And now they call the capital of Nagorno-Karabakh differently. How did this happen? That capital city was called Khankandi. In the Soviet era it was called Stepanakert named after the most dangerous revolutionary, Stepan Shaumyan. In this case, a question arises: 'Why are cities given artificially created names, the names of Bolshevik «heroes»?'

There are a great number of national minorities Christian churches and Jewish synagogues in our country. Despite the fact that a small Catholic community lives in Azerbaijan, during my visit to the Vatican, I made a decision to build a Catholic church in Azerbaijan. And this also demonstrates the religious tolerance in Azerbaijan. Our religious tolerance is known all over the world. In this case, it is absolutely unacceptable to blame Azerbaijan for the destruction of religious and cultural monuments. If you visit Azerbaijan, you will see that there are monuments belonging to various national minorities. So let's set up a mission. Let them visit not only Azerbaijan, but also Nagorno-Karabakh and Armenia, and in that case the reality will be understood by everyone.

2007

**President Ilham Aliyev's interview with
French Le Figaro newspaper
(23.01.2007)**

We are a secular country. We have a completely different management structure. Neither a religious factor nor extremism exists in Azerbaijan as a matter of concern. We are a secular country not only under the Constitution, but also in people daily life. Therefore, this is not a threat to us and cannot disturb us. Representatives of a number of different religions live as one family in Azerbaijan. Representatives of many nationalities live here. We are a multinational country, which is distinguished by the high level of tolerance and respectful approach to all traditions. At the same time, religion in Azerbaijan is separated from the state.

**President Ilham Aliyev met with representatives
of the French public and diplomatic corps**

(30.01.2007)

Speech by President Ilham Aliyev

Our natural resources are certainly a great asset and serve to improve the well-being of the Azerbaijan people. These resources, however, are exhaustible. What is even more valuable is that in Azerbaijan representatives of any nation and any religion live as a single family. The ethnic and religious tolerance existing in Azerbaijan both enriches our country and can serve as an example to other regions.

**President Ilham Aliyev met with representatives
of Azerbaijani youth organization on the occasion
of the 10th anniversary of Youth Day**

(02.02.2007)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a secular country and enjoys high level of religious tolerance.

Nowadays, dialogue among civilizations is mostly talked about in the world, even in the most developed countries. But, in fact, unfortunately, confrontation is taking place. In some cases, they are artificially created, while in some cases, they occur naturally. That is, I can say that interfaith dialogue has slightly weakened. But the situation in Azerbaijan is the most beautiful and brilliant example of tolerance and unity. This experience of ours is interesting for other countries too. Our experience is already being studied and we are asked how we have managed to achieve this. This is natural for us. Of course, this is a state policy. But nevertheless, these feelings are in the hearts of the people. This is the mentality of the people of Azerbaijan and unity of all the people living in the country. Every citizen, regardless of nationality and religion, is dear to us and is our brother.

President Ilham Aliyev attended “Azerbaijan in the 21st century – Development and Prospects” discussions organized by the German Konrad-Adenauer-Stiftung (15.02.2007)

Speech by President Ilham Aliyev

Peaceful coexistence is another element of Azerbaijan’s development. Azerbaijan is home to representatives of a great number of nations who live here as a family. This is of great importance to our development. This positive experience can also be studied in other places. One of the problems the world faces today is the growing tensions among representatives of different religions. We heard a lot about the dialogue of civilizations. But in many cases, we see the opposite of this in reality. We see tension, lack of confidence as well as contradictions and sometimes confrontation among the people. In Azerbaijan, representatives of all religions live as one family. There is no discrimination either in the Constitution or in everyday life. This makes us even more powerful and enriches us from the cultural point of view. We highly appreciate our religion and culture and at the same time have high respect for other religions and cultures. I am confident that Azerbaijan’s experience, particularly from such an important historical perspective, can be useful for other countries.

President Ilham Aliyev attended First Forum of heads of Azerbaijani and Turkish diaspora organization (09.03.2007)

Speech by President Ilham Aliyev

What distinguishes our countries is that we have a very strong tolerance. In our countries, all nations live as one family, and there is no discrimination either on religious or ethnic grounds. We are aware that this is not the case in all countries. Even in those countries known as the world’s most developed ones there are growing religious or even ethnic clashes and tensions.

On the one hand, the issue of dialogue was put on the agenda as a civilization and widely discussed, on the other hand, the conflicts are growing. Our example should be studied and taken as a basis. This is our strength, and all the nations living in our countries are our brothers. We must make sure that our countries have a better political and economic standing, so that all the people living here feel more comfortable. We share the same vision relating to the relations with Europe and with super powers, and therefore, this is of great importance to our unity, it is of great importance in terms of having a joint action plan among our countries.

**President Ilham Aliyev` s interview with French
“La Lettre Diplomatique” magazine
(17.05.2007)**

Azerbaijan is a secular country and, according to the laws of our country, religion is separated from the state. Along with this, Islam is an integral part of our history, our past and present life. We have great respect for our religion as well as for all the other ones existing in our country. It is with great pride that we can say that Azerbaijan enjoys high level of religious tolerance. There are no disagreements on religious grounds in our country. This can be called a unique situation in today’s world, which faces ethnic and religious confrontations. Azerbaijan is home to people of different nationalities and religions who live together. The historical mentality of the Azerbaijani people and the work being done to ensure religious freedom in the country creates a solid foundation for the different religious confessions to live as a family in a friendly environment. There has never been and will never be a religious fanaticism in our country. We are against all kinds of fanaticism and extremism. I think that Azerbaijan’s positive experience in this area can be used. Azerbaijan is one of the countries, which are actively involved in the fight against international terrorism. But I would also like to point out that associating terrorism, fanaticism, and radical extremism with Islam is a very wrong and dangerous approach. Azerbaijan itself has long been a victim of terrorism

of the Armenian terrorist organizations. A great number of our people were killed and wounded as a result of the barbaric terror acts committed by Armenian terrorist organizations in Azerbaijan. Once again I would like to note that linking terrorism and radical extremism with any religion is unacceptable.

**President of Azerbaijan Ilham Aliyev was awarded
Honorary Doctorate of the University of Jordan
(29.07.2007)**

Speech by President Ilham Aliyev

At this stage, it is very important to talk about the dialogue among civilizations. But sometimes we see various developments. We see isolation and a very unfair approach to our religion, traditions and past. We have to address these issues. By respecting our past, our traditions and preserving our national identity, we must make achievements and build a modern society that enables people to benefit from the current development. At the same time, we are bound to our heritage, religious roots, national identity. Azerbaijan had been deprived of its statehood over the years, decades and centuries. Once we were part of other empires and countries. And how did we manage to preserve our national identity? Why did not Azerbaijan assimilate when it was part of other countries? It was possible only thanks to our historical heritage, historical roots, traditions, national holidays, language and literature, and our poetry. All of this allowed us to have preserved our identity, and today we are developing as an independent country. Regardless of ethnic or religious background, every citizen of Azerbaijan enjoys the same rights. In Azerbaijan, tolerance is one of the vital and crucial criteria for our development.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(04.10.2007)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a multinational country. Representatives of various religions live here like one family. It is a unique experience. Of course, we have got accustomed to this and we believe that it should be like that. We cannot imagine that it could be otherwise. But we know that it could happen the other way. In some cases, interfaith relations become tense, mutual accusations are artificially made. Sometimes, we see many misconceptions spread about Islam in different countries. We have to confront it with our experience and works. We have to put forward Azerbaijan's example and we do it. This is necessary for our country, for the region, as well as for the development of interfaith relations and the strengthening of dialogue between civilizations. Azerbaijan makes its own contributions to this area, and I believe that interfaith relations will rapidly develop in our country in the future. Of course, the state policy and especially joint activities of religious leaders occupy a crucial place in these contributions. At the same time, I highly appreciate the activities of our Jewish, Christian and Catholic brothers. Under the leadership of His Holiness the Sheikh, all of these works are carried out purposefully, in an accurate and perfect manner. And it plays a crucial role in developing Azerbaijan and making it stronger. We are bound to our historical past, our national and spiritual values. We are bound to our religion and our national traditions. This historical connection has protected the people of Azerbaijan as a nation over the years and decades when we lived as a colony. Our past, our culture, our language and our religion are our history.

**President Ilham Aliyev`s interview with
Moldova`s Kanal 4 television channel**

(19.12.2007)

Regardless of social formation, tolerance has always been a *way of life* in Azerbaijan. This is not a specific property of the present or the result of our cooperation with the European Union. It was the same when we were a part of the Russian Empire and when we were an integral part of the Soviet Union, and now it is the same as we are an independent state. There are a great number of representatives of different nations and religions living in our country as a *single* family. There have never been any conflicts on religious or ethnic grounds in Azerbaijan. The fact that representatives of all religions live as one family in our country strengthens our state.

2008

**President Ilham Aliyev was awarded the title
of Honorary Professor of Moscow State University
named after Lomonosov**

(21.02.2008)

Speech by President Ilham Aliyev

Development of a country means both the level of intellectual potential and tolerance, as well as the level of interethnic and interfaith solidarity in the country. That means how comfortable the people who are not part of the country`s main nationality feel. Regardless of the public and political formation, the traditions of positive internationalism have always been characteristic to Azerbaijan and known to all and have been preserved and strengthened in all these areas. Thus, this allows all citizens of Azerbaijan to feel at home like one family in our country, and this is an important element of our bilateral cooperation with Russia.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Church of the Immaculate Conception of the
Blessed Virgin Mary**

(07.03.2008)

Speech by President Ilham Aliyev

Today is one of the remarkable and unforgettable days in our life as Catholic Church opens in Azerbaijan. I cordially congratulate all the Catholics living in Azerbaijan on this occasion. This event shows that interreligious relations are at a very high level in Azerbaijan. The works done and measures taken in this area contribute to comprehensive development of Azerbaijan. Normal and successful development of each country, along with economic and political success, require peace, tranquility, stability, as well as good level interethnic and interfaith relations. We witness all of this in Azerbaijan. The people of Azerbaijan and representatives of other ethnicities have lived in an atmosphere of peace for centuries, and there has never been any conflict or even discontent on the national or religious grounds in Azerbaijan and in the history of Azerbaijan. Those who live in Azerbaijan are well aware of this. Of course, state policy plays a crucial role here. At the same time, brotherly and kind feelings of the people living in Azerbaijan play a very significant role.

Today, we have discussed various aspects of the Vatican-Azerbaijan relations with the distinguished Secretary of State. In general, we pay great attention to this visit and highly appreciate it because it shows that the solid relations between the Vatican and Azerbaijan are further strengthening. I would like to particularly emphasize the role of national leader of the Azerbaijani people Heydar Aliyev's visit to the Vatican in 1997 in the development of these ties. After that visit, our relations almost reached a new level. Undoubtedly, the historical visit of Pope John Paul II to Azerbaijan in 2002 also played a crucial role in the development of these relations. All of us well remember that visit. It was a historical visit and it once again confirmed that Azerbaijan, our independent country has achieved great success in all areas. Most importantly, regardless of their religion, all the people living in Azerbaijan enjoy

the same rights and are equal, and this is a very important factor for the future of our country.

I also remember my visit to the Vatican. In 2005, during my visit to the Vatican our meetings and discussions once again allowed us to analyze our bilateral relations. At that time, necessary measures were then taken for today's event to become a reality. A very beautiful site was allocated for the construction of the Church in Baku and a wonderful church was built in a short period time. I approach to this event from a variety of perspectives. First of all, today is a holiday of Catholics living in Azerbaijan. The opening of the Catholic Church is their great holiday. On the other hand, this is restoration of historical truth because we know that at the beginning of the twentieth century a Catholic Church was built in Azerbaijan, but it was destroyed after the October (Bolshevik) Revolution. The opening of the church today is restoration of that historical truth. On the other hand, I am convinced that this is a very important and remarkable event for all the Catholics living around the world. This once again proves that religious tolerance in Azerbaijan is at a very high level. This is our great asset. Coexistence of representatives of all nations and religions in Azerbaijan in the atmosphere of brotherhood and peace as one family strengthens our country. There are various factors that enhance the country. Political reputation, economic potential, and resolution of social issues, as well as other issues. But interethnic relations, especially in multinational countries, are of paramount importance.

Azerbaijan is a multinational country and we are proud of it. We have always paid great attention to the national minorities living in Azerbaijan and will continue to do so. Azerbaijan is a country where all the religions exist freely. At the same time, religion is separate from the state in Azerbaijan. Azerbaijan is a secular state and this is a very important issue for us. All the religions are treated with great respect, and there are all conditions for the functioning of all religions in Azerbaijan.

I want to reiterate that in the future representatives of all the nationalities living in Azerbaijan will be provided with state support. In Azerbaijan, there will never be any conflicts on national

and religious grounds. All the national minorities are our brothers. Representatives of all religions living in Azerbaijan are our brothers and this brotherhood will be maintained. Azerbaijan is a country of friendship and brotherhood. Azerbaijan is a country, which is developing successfully and looking forward to the future, and which chose the path of progress.

**President Ilham Aliyev met with foreign participants
of “Protection of political rights in Azerbaijan –
new criteria” international conference
(07.04.2008)**

Speech by President Ilham Aliyev

We have all opportunities to become a developed country. The level of literacy in Azerbaijan is high, almost 100 per cent. The country enjoys a very favorable investment climate. At the same time, Azerbaijan is a multinational state. There are many ethnic minorities in our country, they live as a family. Azerbaijan enjoys high level of ethnic and religious tolerance. All these are essential and important elements that lead to success.

**President Ilham Aliyev attended inauguration
of the Bibiheybat shrine after major overhaul
(12.07.2008)**

Speech by President Ilham Aliyev

A remnant of the 7th century, Bibiheybat shrine has been a worship and pilgrimage site and has been protected by the Azerbaijani people for ages. Bibiheybat shrine has great history, and Shirvanshakh dynasty built here a mosque in the 13th century. At all times this sacred shrine has attracted people. As you know, the mosque was destroyed in the 1930s. In general, religion was banned during the Soviet times and we still remember those

footages of how the mosque was destroyed. We have seen this horrifying event many times on these footages.

Azerbaijan started to exist like an independent country after the restoration of its state independence. However, the first years of our independence were very difficult for our country. We may say that our country was lagging behind almost in all areas. The economy collapsed, the industrial output was regressing, chaos and crises were dominating in the country. I can say that in 1991-1993 the national and spiritual values were almost forgotten. Then government representatives were acting in such a way as though no history ever existed before them. National leader Heydar Aliyev's return to political power marked the beginning of the promotion of national and spiritual values and the process of returning to our national traditions. The return of Heydar Aliyev to power by the request of the nation in 1993 helped the country put an end to negative processes in all areas. Simultaneously, the Azerbaijani nation returned to its spiritual and religious roots. As you are aware, those years were a great test for the economy of Azerbaijan.

These are the main pillars of our principles and as in all spheres, the public and political processes in Azerbaijan develop in such a positive way that representatives of all religions living in Azerbaijan feel themselves very comfortable. From this point of view, Azerbaijan can be a role model and the world community has already started to realize this even better. Azerbaijan carries out a unique function not only in the region, but also in the whole world in terms of strengthening intercivilizational dialogue and regulating interreligious relations through numerous dialogues and forums carried out in our country.

We are very happy that all nations and representatives of all religions live as one family in Azerbaijan, and make contribution to the development of their motherland. This is our very big advantage and a great asset. Azerbaijan is a multi-national and multiconfessional country. I can confidently say that our experience is already studied in other countries and became a topic of discussion in international organizations. In the future, of course, the role of Azerbaijan as a land of tolerance will be

increasing in global matters and processes. We have returned to our national and religious roots. Our traditions, national and spiritual values, mother tongue and religion saved the Azerbaijani people, Azerbaijanis as a nation at all times, including when we did not have independence. We treat all other religions with deep respect and believe that all religions must be respected all over the world.

Islam played a crucial role in the formation of the Azerbaijani nation, and today our religious monuments are being restored.

Representatives of all nations and all religions living in Azerbaijan feel themselves very comfortable. I know it because I frequently visit regions where national minorities live. I enquire after their conditions, give necessary instructions and want to ensure that all people living in Azerbaijan feel themselves well and comfortable regardless of their nationality and religion. We are capable of doing it, and Azerbaijan's yearly growing economic power has a positive impact on the standard of living of all people living here.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**
(24.09.2008)

Speech by President Ilham Aliyev

We have managed to preserve our national identity and national spirit. Perhaps, in this regard, our spiritual values, traditions, religion and native language have played a key role. All these factors protected the Azerbaijanis as a nation. When we embarked on the path of independence, we tried to build it on solid foundations and today, we continue to strengthen it.

Today, Azerbaijan is considered as a model country in terms of national and religious tolerance. It is a reality and it was created by the Azerbaijani people. The state policy in this area is very firm and unambiguous, and the feelings of the people living in Azerbaijan are also very clean.

Representatives of all nations and religions live as one family in our country. In Azerbaijan, we have never had and there should not be any kind of confrontation or misunderstanding on national or religious grounds, and I am sure that it will not happen in the future. Along with all other factors, this is the one that ensures the successful development of our country. That is, we have a stable public and political situation, security measures are at a high level, and economic reforms are being implemented successfully in the country.

President Ilham Aliyev attended “Intercultural dialogue as a basis for peace and sustainable development in Europe and its neighboring regions” Conference held in Baku (02.12.2008)

Speech by President Ilham Aliyev

Today, by organizing the conference of the ministers of culture of various countries we have once again demonstrated that Azerbaijan has made great strides regarding religious, national and ethnic tolerance in recent years. In fact, all the people in our country have always lived as one family, regardless of public and political structure. Representatives of all religions have always lived in an atmosphere of friendship and brotherhood. I would like to reiterate that this is a very important factor typical of our country.

After Azerbaijan restored its independence, great attention was paid to strengthening international relations and national and religious tolerance. Today Azerbaijan is a land of friendship and brotherhood in the true meaning of the word. Representatives of all nations, religions live like one family here. I am sure that the experience that Azerbaijan has gained in this respect is very important. I have no doubts that the conference will feature a wide-ranging discussion on this subject.

At the same time, among our guests there are representatives of the Organization of Islamic Conference (OIC). We are very

happy and pleased that the representatives of various countries and religions have come together to Baku, the place where the East and the West meet. We attach great importance to this. It is of vital significance because today where people talk much of dialogue among civilizations and cultures, events in some parts of the world unfortunately encourage tension. I do wish that the "Baku process", which began today in Azerbaijan, would contribute significantly to the strengthening of dialogue, friendship and mutual understanding among civilizations.

Certainly, Azerbaijan's historical and geographical position, its participation in various international organizations expand our capabilities even more. I am convinced that our country will maintain its successful development and that it is not only political and economic reforms that condition this development. As I have just stated, it is also beautiful public and political atmosphere in Azerbaijan, protection of the rights of all nationalities who live here and comfortable co-existence of every individual and members of all ethnic groups in Azerbaijan.

There are no disagreements on key development priorities within the society. On the contrary, our society is united on national goals: the philosophy of Azerbaijanism, modernity, attachment to our historical roots and traditions. At the same time, Azerbaijan is a secular state. In Azerbaijan, there is great respect for representatives of all religions. So these are the factors, which influence our country today from public and political points of view.

At the same time, the high level of religious and national tolerance, peaceful, comfortable co-existence of representatives of all nations in Azerbaijan, of course, further strengthen us. These factors are very important to the development of each country. I do wish that our country would maintain the achievements it has made so far. To ensure this, of course, peace must be fully restored in the region.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
“Baku – Capital of Islamic culture –2009”**

(18.02.2009)

Speech by President Ilham Aliyev

Islam is a religion of brotherhood and tolerance. Our holy religion must be introduced to the world the way it is. The steps taken by the entire Islamic world to introduce itself must be taken in the field of culture as well because the Islamic world has a rich history and culture. Our culture must be introduced to the world community the way it is.

**President Ilham Aliyev attended the inauguration
ceremony of the Tezepir mosque complex after major
overhaul**

(06.07.2009)

Speech by President Ilham Aliyev

In Azerbaijan, religion is separate from the state. Azerbaijan is a secular state. But, at the same time, we are very attached to our national and religious traditions, values. We share universal values. But the national values of Azerbaijan remain the main value for us.

At all times all people in Azerbaijan have lived in peace. The Azerbaijani state, the independent Azerbaijani state will continue doing its utmost to preserve these beautiful traditions in our country. I would also like to tell that though religion in Azerbaijan is separate from the state, funding for reconstruction of the Tezepir mosque complex was allocated by the state. The Azerbaijan state also allocated funding for reconstruction of the Bibiheybat mosque and pilgrimage complex, which was put into service a year ago after major overhaul and reconstruction. The Azerbaijani state, government also allocated funds for reconstruction of the Ajdarbay Mosque. It testifies to the fact that the Azerbaijani state,

independent Azerbaijan is very attached to religious and national traditions and makes all efforts to preserve Islam, expand Islamic solidarity. We should and will do it. Islam is a great religion. It is a religion of friendship, brotherhood and solidarity.

Unfortunately, sometimes in some places they intentionally spread false information about Islam. Islamophobia is pursued as a policy. Today much is spoken about interreligious dialogue in the world and there is a high demand for this. At the same time, in some cases behind these tendencies we see religious discrimination trends. We reject it. We reject the campaign against Islam. We reject unfounded accusations.

I reiterate that Islam is a religion of friendship, and it is necessary for us to do the utmost to present these values to the world, to promote them and to raise the world community's awareness of the real situation. In order to achieve this, all Islamic states should necessarily cooperate in a broad sense of the word. Azerbaijan, on its part, is doing it. Though we are a young independent country – Azerbaijan regained its independence in 1991 – we are making certain contribution to the establishment of Islamic solidarity. Azerbaijan declared this at various levels. In Azerbaijan, we have organized numerous high-profile forums within the framework of the Organization of Islamic Conference. The Azerbaijani state pursues a policy of deepening solidarity and cooperation in the Organization of Islamic Conference, and, probably, it is not a coincidence that a young, independent Azerbaijani state managed to win due respect in the Islamic world. Otherwise, the Islamic world would have never chosen the capital of the Azerbaijani state, Baku, as the capital of Islamic culture. We are extremely proud of this. A large ceremony took place on this occasion in Azerbaijan several months ago, and today Baku is the cultural capital of the Islamic world. Through our steps, both political steps and joint activity of religious communities in Azerbaijan, we will further pay greater attention to addressing these issues.

I would also like to underline that representatives of all nationalities and religions live in Azerbaijan as one family. In Azerbaijan there has never been and will never be any discrimination on national or religious grounds. All people living in Azerbaijan

are our citizens. Certainly, the religious tolerance dominating in Azerbaijan can be studied in other places.

I would like to reiterate that we build our policy and our future on strong historical, cultural, national and religious foundations. At the same time, representatives of all other religions living in Azerbaijan also feel themselves comfortable. We are a nation with an ancient culture, and are fairly proud of it. We have very ancient traditions. At the same time, we, as a secular country, go forward. We see a synthesis of the present and traditions in Azerbaijan. This factor has probably played a role in the successful development of our country.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(29.08.2009)

Speech by President Ilham Aliyev

Religion is separate from the state in Azerbaijan. But at the same time, there is a solid unity between the state and religion, foundation of which at the present time was laid by national leader Heydar Aliyev and His Holiness Sheikh. Their friendship, their sincere attitude to each other, and the work done in the name of Azerbaijan are still being continued by His Holiness Sheikh and me as a beautiful tradition.

Azerbaijan can be an example of interreligious relations to many countries worldwide. Not only we, but also the people who are well aware of the Azerbaijani realities recognize it. The people of Azerbaijan are attached to their religious and national traditions and national spiritual values. We have cherished these spiritual values for centuries, and today, as we embraced all the universal values, our national and spiritual values remain the most important factor for us. At the same time, representatives of all religions and nations live in Azerbaijan as one family. The high level of interreligious relations strengthens our statehood, our independence, and encourages Azerbaijan's integration into

the world community. At the same time, a thorough analysis of the Azerbaijani realities and interethnic and interfaith relations in Azerbaijan confirms that this unique example can be used in other countries as well.

It is not a coincidence that although Azerbaijan is a member of European institutions, at the same time, as Sheikh stated, Baku was declared as the capital of Islamic culture in 2009. I would like to mention that this honorable title was instituted a few years ago. The capital of Azerbaijan, Baku, is one of the first Islamic cities to be awarded this honorable title. Over this period, the Azerbaijani state has done a lot to strengthen Islamic solidarity, deepen friendship and brotherhood among Muslim countries. At the same time, I would like to reiterate that representatives of all religions live in Azerbaijan freely and like one family. There is the freedom of conscience in our country in the true sense of the word, and all other freedoms are provided in Azerbaijan.

At the same time, a wonderful public and political situation, stability in our country, national unity, the fact that we are united around a single idea open up new prospects and horizons for Azerbaijan. I want to once again emphasize that along with all these achievements, the high level of interreligious relations and tolerance in Azerbaijan gives us additional strength.

On this beautiful day, I would like to express my gratitude to His Holiness, esteemed Sheikh for inviting us, by tradition, to this wonderful Iftar party, and at the same time, for His Holiness Sheikh's very successful and valuable activities within the country and on the international arena. I highly appreciate the activities of His Holiness Sheikh. I decorated Sheikh with the Order of Honor, the highest award of the Azerbaijani state in recognition of his activities two days ago. His Holiness Sheikh is a person who enjoys great influence both within the country and on the international arena. I can confirm it with full confidence as a person who knows him. I have always been thrilled by positive opinions about Sheikh during my conversations with various heads of state. This is the highest human qualities of Sheikh, his ability, a clear evidence of his loyalty to the people of Azerbaijan and its statehood. At the same time, it is a great contribution to our country because it is

no secret that His Holiness Sheikh plays a great role in interfaith relations. He is held in great respect, and during visits to either Muslim or other countries, much is spoken about His Holiness Sheikh and I truly whiteness a great sympathy towards him.

**President Ilham Aliyev received delegates
of the 6th Conference of Ministers of Culture of the
member states of the Organization of Islamic Conference
(09.10.2009)**

Speech by President Ilham Aliyev

The conference of Ministers of Culture of the member states of the Organization of Islamic Conference, which was held in Baku yesterday and today, is a very important event. I am confident that the issues discussed and the decisions made during the conference will strengthen unity among our countries and will be a vital step towards strengthening Islamic solidarity. Relations between the countries you represent and Azerbaijan are at a very high level. We make our own contributions to the development of these relations. I am absolutely convinced that the friendly and fraternal ties among the Muslim countries are strengthening the international standing of participant states.

We attach great importance to the numerous events of the Organization of the Islamic Conference held in Baku. Different level events have been organized in Baku in recent years. Each of these events has further strengthened unity among us. On one hand, this is of great practical significance. On the other hand, guests travelling from brotherly, friendly countries, familiarize themselves with our history, culture, and strengthen personal ties with each other, which, of course, contributes to the benefit of relations between the two countries.

I do believe that we will continue to provide mutual support both within the Organization of the Islamic Conference and the United Nations and other international organizations. This mutual

support will further strengthen, and at the same time, contribute to the deepening of our relationship.

Azerbaijan is a country with rich history and culture. We have been an independent country for 18 years. We have managed to preserve our cultural and historical heritage despite the fact that we had been a part of numerous countries in different times. We have been able to preserve our monuments, mother tongue, as well as our national and religious traditions. Today, our national and spiritual values play a crucial role in the successful development of Azerbaijan.

As you know, this year, Baku was announced the capital of Islamic culture. It is a great honor for us. We bear this honorable title with a great sense of pride. Apart from declaration of Baku as a capital of Islamic culture, numerous international events are being held in our country.

Azerbaijan plays an important role in strengthening the inter-civilization dialogue. Because our geographic location and at the same time our membership in European organizations create these unique opportunities. We will endeavor to continue to do everything necessary to further contribute to the strengthening of intercultural dialogue.

Azerbaijan as an independent country is very active in establishing relations with Islamic countries, Muslim countries, and I can say that this is one of the priorities of our foreign policy. Because it is not only common interests that link us to each other. The ties that link us are our common history, our culture and historical relations we have. Since the early years of its independence Azerbaijan has always held high the principles of Islamic solidarity in its foreign policy.

As I have mentioned, we have a very rich culture. We have lived as an independent country for 18 years. We have been a part of numerous countries at different times. However, we have managed to maintain our national identity, preserve our own history, and develop successfully as an independent nation today. One of the reasons for this is that we have always been committed to our historical roots, values, and the holy religion of Islam.

As you know, during the Soviet period, religion was mostly banned. The mosques were destroyed in Azerbaijan and Azerbaijani citizens were not able to express their freedom of conscience. There were several mosques left in Azerbaijan. They were just kept as historical monuments. More than a thousand mosques have been built in Azerbaijan during the years of independence, when the destiny of Azerbaijan was in the hands of its people. This is our spiritual values. This is our past and our future.

Economic and political relations among the countries should grow even faster. There are great prospects for developing cultural relations. We have to share our own opportunities and we have to elevate solidarity in the Islamic world to a higher level and we will act as a single family at all events.

I want to reiterate that Azerbaijan is a young independent state and our membership of the Organization of Islamic Conference has not been so long. However, within a short period of time we have made every effort and continue doing our utmost to contribute to the strengthening of the Islamic solidarity.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the “Interreligious dialogue: from mutual
understanding to joint cooperation” international
conference to be held in Baku
(06.11.2009)**

Speech by President Ilham Aliyev

Baku and Azerbaijan always work actively to develop inter-religious dialogue, playing an active part in it. Various international conferences hosted in Baku contribute a lot to the development of interreligious dialogue.

Azerbaijan has played a role in the development of inter-religious relations for centuries. Regardless of the structure of society, religious and national tolerance have always been at a very high level in Azerbaijan. This shows the sentiments of the Azerbaijani people and the policy of the independent Azerbaijani state, and is a

practical result of the activities of religious organizations operating in Azerbaijan. I think that this phenomenon is quite rare worldwide.

All ethnicities live like one family in Azerbaijan. There have never been, and I am sure, will never be ethnic and religious conflicts and stand-off in Azerbaijan. All people and confessions live like one family in Azerbaijan. They work hard for the benefit of Azerbaijan. As worthy and valued citizens of their country, they are contributing to a comprehensive development of Azerbaijan.

Azerbaijan's geographical location, its history, the present rate of development and especially the importance we are attaching to relations between civilizations are making Azerbaijan an unofficial capital of the present and future activities on this subject. Azerbaijan is part of the Muslim world. The Azerbaijani people adhere to their religious and national traditions. Being part of the Muslim world, our country is a member of the Organization of Islamic Conference. At the same time, due to its geographical location, Azerbaijan is a member of several European organizations. There is a handful of countries in the world, which are adhered to their religious and national traditions and at the same time do their utmost to ensure normal life, activity of representatives of all ethnicities in the region.

We all should effectively use these unique opportunities because in the present-day world it is necessary to strengthen inter-religious dialogue to ensure peace, tranquility and security on the planet.

I am also sure that Azerbaijan will continue to play a role in strengthening interreligious dialogue in the years to come too. This year Baku was announced the capital of Islamic culture. It is a great honor for us. I do hope that in the coming years Baku will be announced the capital of European culture as well.

Since Azerbaijan regained its independence, our country has created all freedoms, including religious freedoms and the freedom of conscience. Over a thousand mosques have been built and hundreds of historical and religious monuments have been restored in the years of independence. At the same time, Orthodox and Catholic churches, synagogues are restored and renovated in Azerbaijan. This is a very important part of our policy. The

economic development under way in our country creates favorable conditions for dealing with our socio-economic problems. However, if our development is measured only by economic indicators, I think we cannot be satisfied with that.

All political processes, interreligious and interethnic relations must always receive state support. The Azerbaijani state pursues a well thought-out policy on these issues, and only this can lead to a comprehensive development of our country. All citizens enjoy equal rights. We must prove this not only by official laws and the constitution, but also through our daily work. We must enable all people living in our countries, regardless of their religion and ethnicity, to feel fully fledged citizens, play an active part in the public, political and economic life of our countries.

Azerbaijan is a multinational country and we are proud of that. Representatives of different ethnicities have lived and worked in Azerbaijan for centuries. All the ethnicities living in Azerbaijan are contributing to its development as an independent country. We are trying, through specific activities and goal-oriented programs, to create favorable conditions for all people living in Azerbaijan. As is the case throughout the country, there is rapid development in the districts populated by ethnic minorities. Their socio-economic problems are being successfully addressed.

At the same time, our successful development is facilitated by the emerging civil society, stability, effective regulation of inter-ethnic relations, continued state attention to this issue and the activity of religious organizations.

Today we can see religious feud in certain regions of the world. Instead of stepping up interreligious dialogue, we are witnessing events which, on the contrary, lead to interreligious stand-offs. There are negative trends even within one religion. The wisdom, determination, bravery and, of course, influence of religious leaders in the country play an important part in overcoming such negative phenomena. I am very pleased that we are witnessing this picture in Azerbaijan. I am sure that religious and ethnic tolerance in Azerbaijan will be at a high level for many more years.

Religion and state are separate in Azerbaijan. Azerbaijan is a secular state. At the same time, religion and state are together. This unity binds us together in meeting our goals. Our goals are to further strengthen Azerbaijan's independence, maintain stability in Azerbaijan at a high level, take specific action to improve the well-being of the Azerbaijani people, develop interconfessional relations in the country in the positive direction and protect the rights of all ethnicities living in Azerbaijan. Although officially religion is separate from the state, I think they are together in these issues.

2010

President Ilham Aliyev chaired the meeting of the Cabinet of Ministers on the results of socio-economic development in the first three months of 2010 and future objectives

(14.04.2010)

Opening speech by President Ilham Aliyev

The Azerbaijani people have never discriminated other nations. Unlike Armenians, we are not a monoethnic state. All nations and representatives of all religions live in Azerbaijan like one family. This is what makes us special. This is what we think. Armenia, perhaps, is the only country in the world, I mean a non-island state, where there are no nations other than their own. The present Armenian state was formed on what used to be Azerbaijani lands and the majority of the population in the Irevan Khanate was made up by Azerbaijanis. These are our historical lands. But Azerbaijanis were ousted from the present Armenia in different ways. In fact, representatives of all other nationalities were driven out of Armenia as well, were killed, subjected to persecution and made to live in unbearable conditions and had to leave themselves. The Azerbaijani state has never conducted and will never conduct the policy of ethnic cleansing against anyone. If the Armenian side accepts the proposals reflecting international legal norms, then the Azerbaijani community must and will live in Upper Karabakh together with the Armenian one. The presence of the Azerbaijani

community there will, on the one hand, restore historical justice and, on the other, fully correspond to the norms of international law.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Baku summit of religious leaders of the world
(26.04.2010)**

Speech by President Ilham Aliyev

The Baku summit of religious leaders of the world is the event of tremendous importance. It is no coincidence that the meeting is taking place in Baku. Meetings of religious leaders in Baku have already become traditional. Representatives of different nationalities and religions have lived in Azerbaijan in the atmosphere of friendship and fraternity, like one family, for centuries. Religious and ethnic tolerance in Azerbaijan has a long and glorious history. We are very pleased that Baku has been hosting authoritative international events which contribute a great deal to the dialogue between civilizations. In November of last year, we hosted a major event on the strengthening of the religious dialogue. As is the case today, that meeting was attended by a great friend of Azerbaijan, His Holiness the Patriarch of Moscow and all Russia Kirill. This is a great and wonderful indicator. The visit by leaders and representatives of all religions to Azerbaijan and their participation in joint discussions, which were held yesterday and will be continued today and tomorrow, is a very important event.

I have no doubt that this wonderful meeting will produce good results, will facilitate better mutual understanding between religions, nations and countries. There is a great need for that. I want to highlight again that we have great hopes for turning Baku and Azerbaijan into some kind of a center of interreligious dialogue. On the one hand, we see this as evidence of a very good situation in the religious and ethnic sphere in Azerbaijan. This is a great honor for us. On the other hand, Azerbaijan can and will be making its contribution to the practical strengthening of interreligious dialogue.

Azerbaijan is a natural bridge between Europe and Asia. For centuries representatives of different religions and ethnicities have lived in this land like one family. These two important factors are still present in modern Azerbaijan. Azerbaijan has been a member of the Organization of Islamic Conference for about 20 years. Azerbaijan has been a member of the Council of Europe for about 10 years. Our religion is Islam. We follow our religious and ethnic traditions, try to raise our young generations in the spirit of patriotism, in the national spirit. At the same time, Azerbaijan is a country open to the whole world and aspiring to cooperation with all countries.

Last year Baku was elected capital of Islamic culture, and numerous activities were held in this connection for the duration of one year. I said this last time and want to repeat it today: I hope the day comes when Baku is elected capital of European culture as well. Therefore, Azerbaijan will be contributing even more to the development of relations between Europe and Asia, Christian and Muslim worlds.

As I have mentioned, representatives of all nationalities and religions have lived in Azerbaijan like one family and contributed to the development of our country for centuries. This process is successfully under way. There are all freedoms in Azerbaijan, religious freedoms are fully guaranteed as well. There are over 1,000 permanently operating mosques, 11 churches, six synagogues and other shrines in Azerbaijan. This makes us stronger.

**Joint press statements of the President Ilham Aliyev
and Serbian President Boris Tadic**
(13.05.2010)

Statement by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a multiconfessional and multinational country, where different cultures merge. Representatives of various ethnic groups, all people having different religious roots, enjoy the same rights and freedoms in our country.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of the holy month of Ramadan
(06.09.2010)**

Speech by President Ilham Aliyev

I am very pleased that solidarity and unity of the Azerbaijani people and representatives of all ethnicities who have lived in Azerbaijan for centuries manifested themselves in the years of independence. The relations between religion and the state that were established in the years of independence are securing Azerbaijan's successful development. A great contribution to the establishment and strengthening of these relations was made by Nationwide Leader Heydar Aliyev. His personal friendship with His Eminence Sheikh has also contributed a lot to the relations between religion and the state in Azerbaijan.

Today, representatives of all religions live in Azerbaijan like one family. This is our great achievement, a great success. Sometimes it seems to us that this must be the case everywhere. But unfortunately, it is not. There are religious confrontations, wars and clashes in some countries. I want to reiterate that representatives of all religions live in Azerbaijan in the spirit of peace and brotherhood. These traditions are strengthening, and I have no doubt that religious relations in Azerbaijan would be built properly in the future too.

We are a people adhering to our national values. Our national and spiritual values are most important for us. These values have played a crucial role in the formation of the Azerbaijani people. For centuries, we were part of other countries and were denied independence. Despite that, we have preserved our dignity, national identity, religion, language, customs and traditions, and today these factors are playing an important part in our development.

Restoration work has been underway on all religious monuments in Azerbaijan lately. Hundreds of new mosques have been built. Temples of other confessions are and will be built

and renovated. This shows that there is no discrimination in this sphere in Azerbaijan. People loving their nation and respecting their religion should love those of other ethnicities and respect other religions. This is the foundation for the ongoing successful development of Azerbaijan. It is not by chance that Azerbaijan has started playing an important part in establishing and developing the global inter-religious dialogue. I am very pleased that the successes Azerbaijan has made in this sphere are duly appreciated in the world. These achievements are allowing us the opportunity to host authoritative activities in Azerbaijan. This has already been mentioned here. The birthday anniversary of His Eminence Sheikh was widely marked in Azerbaijan. Our visitors included religious leaders from different countries. Azerbaijan also hosted a summit of religious leaders of the world. We are still receiving feedback, impressions and recollections of that summit. This is very gratifying. We want to have more such activities in the future because I think Azerbaijan is a suitable place for them.

There is civil unity and civil accord in Azerbaijan. Great successes have been made in the solution of religious and ethnic issues in Azerbaijan. This is our great asset, great achievement. We value this very highly. I am sure that the successes made in Azerbaijan in this sphere, our experience may be studied in other places, and this process has already begun.

**President Ilham Aliyev attended the X summit
of the heads of Turkish-speaking states in Istanbul**

(16.09.2010)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a multinational country. People of various nations and religions live in Azerbaijan as one family. Azerbaijan has never had conflicts or confrontations on religious or national grounds. The rights of all nations are protected in Azerbaijan. Armenian people have lived and still live on Azerbaijani land. Their rights are also protected.

**President Ilham Aliyev attended the 65th session
of the United Nations General Assembly
(24.09.2010)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan has always been a place of coexistence and tolerance between different faiths, ethnic groups and philosophies. As active member of the Group of Friends of the Alliance of Civilizations, Azerbaijan contributes to the promotion of interreligious and intercultural dialogue base on mutual respect and understanding. Azerbaijan hosted the World Summit of religious leaders of 32 states in spring of this year and has put forward an initiative to host the World Forum for Intercultural Dialogue in April 2011.

2011

**President Ilham Aliyev met with representatives
of public of Ganja city
(09.02.2011)**

Speech by President Ilham Aliyev

We are committed to our national values, religious and ethnic traditions. This has helped the Azerbaijani people survive. Although we have lived within other countries and empires at different times, we have preserved and are cherishing our national and religious traditions. We are restoring, reconstructing and rebuilding historical and religious sites in Azerbaijan, and Imamzade holds a special place among them.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the World Forum on Intercultural Dialogue**

(07.04.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

We want all people and representatives of all religions to maintain close contact with each other, discuss all problems openly and express their views. Baku and Azerbaijan have already turned into a traditional venue for such authoritative events. Of course, this has geographic, historical and cultural grounds, because all people and representatives of all religions have been living in Azerbaijan as one family for centuries. Regardless of the public-political system, Azerbaijan has never experienced not only a confrontation, but even a misunderstanding on ethnic and religious grounds. In all periods, all people have lived as one family in Azerbaijan and have been linked by bonds of friendship. We are very pleased that these positive tendencies have become even stronger at the time of Azerbaijan's development as an independent state.

Representatives of all peoples in Azerbaijan are citizens with equal rights, and all historical and religious monuments are being protected. Freedom of religion and conscience has been totally established in Azerbaijan. Throughout the period of independence, the state has built and refurbished hundreds of religious monuments – mosques, churches and synagogues, and this process is continuing.

That's to say the high level of ethnic and religious tolerance in Azerbaijan is a fact and also a source of our power. The power of every society is in its religious and ethnic diversity. We are totally sure that regardless of the ethnic and religious factor, it is possible to establish normal relations in any society. Of course, there is a need for traditions to this end, and at the same time, the state policy should be carried out at the appropriate level. Both factors exist in Azerbaijan. Our historical past created the current conditions for us and our state policy in this field is clear. I would like to say once again that our power is in our unity. Regardless of ethnic and religious affiliation, every person living in Azerbaijan is our valuable citizen. I have no doubt that issues of ethnic and

religious tolerance will continue to be successfully resolved in Azerbaijan in the future and Azerbaijani citizens will continue to live as one family.

We want this experience gained by our country to be studied and to interest other countries, because it is a really rare experience, and the beginning and successful continuation of the «Baku process» shows that when we display political will, we can achieve our goal.

Today the world is engaged in extensive discussions on globalization, intercultural dialogue and multiculturalism. I assess this as a positive thing, because there should be a constant exchange of opinion on these issues. But there should be one objective – how can we make sure that people become even closer to each other. How can we make sure that there is no religious confrontation in the world and issues between people and civilizations develop in the positive direction? How can we increase mutual trust and mutual respect? Respect for representatives of other religions and respect for the historical and religious monuments of other religions are, first and foremost, a sign of respect for one's own religion. Our power is in our national and religious diversity. This is how we understand it in Azerbaijan. Therefore, special attention should be paid to these issues everywhere. Azerbaijan's experience, both in the past and in the 20 years of independence, shows that multiculturalism yields very positive results. Those who oppose multiculturalism should analyze this issue more extensively. The experience of countries which have positive experience should be studied. If there are some opinions being voiced against multi-culturalism today, there should be a question: What is being proposed instead? Isolation? Or discrimination against representatives of other religions?

These are very important issues, and they need to be discussed extensively. We are trying to ensure that an exchange of opinions is held on these issues within the framework of the forum and proposals are made. The proposals should not be just slogans, but be based on the already existing experience. If there are problems, they should be revealed and eliminated. If we all want relations between nations and religions to be based on sound

grounds, there is a great need for it, especially in the modern period, because in the globalizing world, information is exchanged more rapidly. A statement made anywhere immediately spreads to the world, while an ill-considered and provocative step immediately causes an appropriate reaction. For this reason, these issues and a policy conducted on the basis of responsibility, good intentions and positive experience are of special importance.

**President Ilham Aliyev received a group of youth
and representatives of student youth organisation,
who have achieved success in various fields**

(21.04.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

Members of all the nationalities and religions live as one family in Azerbaijan and these are not just fine words, but the reality. This also reflects our past and, most importantly, this principle was always in special focus during the period of Azerbaijan's development as an independent country. It is no accident that the world has begun to understand this and the international events held in Azerbaijan prove this once more.

This thesis is wrong to the core. Because our past history and the current situation show that Azerbaijan is a motherland for representatives of all nationalities. There has never been national or religious discrimination here and it will never happen. I am totally confident about this.

Presidents of Azerbaijan and Serbia made statements for the press

(08.06.2011)

Statement by President Ilham Aliyev

Religious and ethnic tolerance has very deep roots and a long history in Serbia and Azerbaijan. Representatives of different religions and ethnicities live like one family in Serbia and Azerbaijan. This is our unique experience. Drawing on this experience, we must try to eliminate all religious and ethnic conflicts and stand-offs throughout the world.

President Ilham Aliyev participated in the official opening of the Crans Montana Forum

(23.06.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan plays its role in intercultural dialogue. For centuries, our country was the area or the place where people of different ethnic origins and different religions lived side by side in peace and friendship. We are very proud that during the independence period this positive tendency even strengthened. As a result of that, today Azerbaijani society is multicultural and multiethnic society. All people of different nationalities and religions live in Azerbaijan in peace and friendship. We become also a place for various international events dedicated to intercultural dialogue. This year we had a very important conference on intercultural dialogue with broad participation of important international organizations and politicians. Our friends like Mr. Carteron and Mr. Altuwaijri were among the contributors to the success of this conference. Last year, we held the World Religious Leaders Summit also with broad participation. We are planning to continue these activities because we are convinced that at this stage of development of the world, we need to talk more. We need to communicate more on the issues of intercultural dialogue.

I think that now it has a great importance at this moment. I am absolutely sure that multiculturalism has not failed. The multiculturalism has a great future. The multiculturalism is the only way for future development of mankind. Though Azerbaijan is not a big country, but our experience, our past and the present situation show that it can work. It can work successfully. This positive experience today is important I think also for our friends and for those who do want also contribute to this noble cause.

President Ilham Aliyev received ambassadors and heads of diplomatic missions of Muslim countries in Azerbaijan on the occasion of the holy month of Ramadan.

(10.08.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

Unity, solidarity and cooperation among Muslim countries should reach an even higher level. Especially now when in some cases we are confronted with an abnormal attitude towards our religion. Unfortunately, the Islamophobia trend is growing. Different views related to multiculturalism are put forward. There are suggestions that multiculturalism has allegedly failed. But our experience and the experience of the countries you represent shows that multiculturalism is alive and growing. There are good examples of this. This experience should be studied. All these questions, of course, must be in the spotlight. We continually raise these issues from international platforms. Azerbaijan is a member of both the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe. So we have enough opportunities to express our position, in particular on these issues, and we use them.

We must promote our national and religious values. The Islamic religion is a religion of brotherhood and friendship. Islam strengthens peace-loving trends in the world. Therefore, we must promote the true essence of our religion in the wider world.

Unfortunately, some people have an inappropriate, abnormal and very negative attitude towards Islam. We must struggle with

that, and this struggle can only be successful if there is unity. We have a position on all international matters, and we must defend it. Calls for unity are not just nice slogans. This is really a necessity, it is necessary for our people and countries. We want the entire Muslim world to be even more united. This is a great need for that. We are also very concerned about the difficulties and problems confronted in some Muslim countries. We want to see this crisis end as soon as possible, and peace, cooperation and calm to be established in the Muslim world.

**President Ilham Aliyev attended the Iftar ceremony
on the occasion of the holy month of Ramadan**
(12.08.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

In the same way as all the spheres are developing in Azerbaijan, positive trends are evident in this area too. This further strengthens our country. The strength of a country is determined not only by natural or financial resources. The strength of each country is in comprehensive development. The strength of Azerbaijan lies in the fact that representatives of all nations and religions live in peace here. They live in the atmosphere of friendship and brotherhood. This is our strength. Therefore, a long-term, successful and sustainable development of our country is beyond doubt.

Ramadan is a holy month. The people of Azerbaijan have cherished these sacred feelings in their hearts for centuries. But our independence is still very young. This year we will celebrate the 20th anniversary of it and, as an independent state and a free nation, we are extensively celebrating this dear religious holiday.

Representatives of all faiths feel comfortable in Azerbaijan. Respect for the Islamic culture and Islamic religion goes hand in hand with respect for all other religions in Azerbaijan. Someone respecting his religion should also respect others. This is already an established approach in Azerbaijan. Religious leaders have talked about tolerance in Azerbaijan. This is already a reality, and in some

cases our experience is studied worldwide. I am very pleased that tolerance, religious tolerance are already well-established concepts in Azerbaijan. This is not just a slogan, but a way of life.

The relationship between religion and the state in Azerbaijan is well manifested through the attitude towards religious monuments. The Azerbaijani state is building and restoring not only the mosques and other Islamic sites. We are also renovating and building temples belonging to other religions. This has been mentioned here, and I am very glad that leaders of various religions have expressed a common opinion. It shows that work in this area in Azerbaijan is at a very high level. Of course, this means that there is a correct state policy, that it has a foundation, but at the same time this is a political and public order of society. This is our way of life. This is our world outlook. This is how we live and, by living so, prove to ourselves, to the region and to the world that multiculturalism does exist. Multiculturalism is a relatively new concept. In essence, it means coexistence of people of different cultures and religions. This concept has existed in Azerbaijan for centuries, it exists and is getting stronger today. The people of Azerbaijan have lived in different socio-political systems at different times. Despite this, these positive trends have always strengthened, and most important in the years of independence. These are the factors enhancing our successful development.

At the same time, the contribution of His Holiness Sheikh to elevating the relationship between religion and the state to a high level is enormous. His Holiness Sheikh is a religious leader enjoying great authority both in and outside Azerbaijan. As His Holiness Sheikh has noted, Azerbaijan has already hosted a number of prestigious international events on interreligious and intercultural dialogue. Azerbaijan has become an international venue for interreligious and intercultural dialogue. This is not only due to our geographical position or the fact that representatives of different religions have lived like one family in Azerbaijan for centuries.

The international authority of His Holiness Sheikh is playing a role in this. I have repeatedly exchanged views with my colleagues, heads of state and government on the activities

of His Holiness. I am very pleased that our esteemed Sheikh is greatly respected in the world. Very important steps are taken on his initiative to strengthen the interreligious dialogue both on the international arena and in the Caucasus. International events are held, religious leaders from neighboring regions occasionally come to Azerbaijan. I want to recall a visit by the muftis of North Caucasian republics of Russia. It was a very successful visit. This brings us even closer together, and these factors are very important to peace, stability and tolerance in the Caucasus.

The traditional Iftar organized on the initiative of His Holiness Sheikh also has one goal: to further unite us, Azerbaijani society, to ensure that representatives of all ethnicities and faiths living in Azerbaijan could hear the right words from both the political and religious leaders. These words, I repeat, are not just an expression of an intent. These words are based on concrete actions, on great work. The successes Azerbaijan has made in 20 years, in the years of independence, have been possible also thanks to this great atmosphere.

We are proud to say that Azerbaijan has all the freedoms, the freedom of religion. The biggest asset is the freedom of religion, conscience, speech, thought, political activity and the press. All these freedoms are available in Azerbaijan. Azerbaijani people are free people.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the international festive event marking
the 20th anniversary of the state independence
of the Republic of Azerbaijan
(23.09.2011)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a very tolerant country which is home to many ethnic minorities. Representatives of various religions live here in friendship. There have been no problems, not even misunderstandings in our country, and we are proud of that.

The rule of law must be ensured, there must be freedom of religion, freedom of the media. I am very pleased that today Azerbaijan is viewed not only as a partner capable of transporting energy resources, but also as a modern country. Azerbaijan is considered as a state that is a model of ethnic and religious tolerance. Azerbaijan has become an enlightened state with a young population, which has great potential in the sphere of tourism.

President Ilham Aliyev participated in an official reception devoted to the 20th anniversary of the restoration of state independence of the Republic of Azerbaijan
(17.10.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

Representatives of all ethnicities and religions living in Azerbaijan are our dear citizens. We are one family. All of us are citizens of Azerbaijan. Every citizen of Azerbaijan should and does play a role in the comprehensive development of our country. I am absolutely sure that all our tasks will be successfully fulfilled.

President Ilham Aliyev attended the opening of the Ajdarbay Mosque in Baku after major overhaul and reconstruction
(20.12.2011)

Speech by President Ilham Aliyev

I am very pleased that this historic religious monument has been repaired at a high level and is reopening its doors to us. The people of Azerbaijan are very committed to their religious and historical traditions. Our religion, history, national and spiritual values are of utmost importance. In recent years, our historical and religious monuments have been repaired and reconstructed. Our

highly important shrines and places of worship are protected and repaired by the state.

Today, at the end of 2011, the beautifully renovated Ajdarbay mosque is provided for the disposal of believers, and this is a great and memorable event. I want to note that reconstruction and restoration are currently under way at the Juma Mosque in Shamakhi, which represents immense spiritual value for our people. The Juma Mosque in Shamakhi is the oldest mosque in Azerbaijan. Built in 743, it was exposed to natural devastation, suffered an earthquake. Some of it was destroyed and then rebuilt. In 1918, the Shamakhi mosque was destroyed and burned by the Armenians. Despite this, the Shamakhi mosque lived on in our hearts as a religious center, a historical and architectural monument.

The restoration of the Juma Mosque in Shamakhi has been our sacred duty. I am very glad that we have started this work and allocated funds. I have repeatedly enquired about the progress of repair and construction. After completion of the construction and repair, the Shamakhi Juma mosque will probably become one of Azerbaijan's biggest and most spectacular mosques. The process of reconstruction of the Imamzadeh historical and religious complex in Ganja is under way. It is of great significance for our people. I am sure we will celebrate the opening of the Imamzadeh complex together in the near future.

I have laid out my thoughts on the ongoing restoration of several significant mosques. There are about 2,000 mosques in Azerbaijan. In the last eight years alone 117 mosques have been built. Some were built and renovated by the state, others by religious communities and others by the Heydar Aliyev Foundation. This in itself shows that it is our national cause. I want to repeat that our people are committed to their religious and spiritual traditions. We think that work in this direction should go even faster. There is complete freedom of religion and conscience in Azerbaijan. We are faithful to our holy religion, Islam. We must promote Islamic values in the world. Azerbaijan is doing a lot to that end – both believers of Azerbaijan and the Azerbaijani state.

We must not only promote our religion, but also protect it from unfounded attacks.

Unfortunately, sometimes we are confronted with such phenomena – unjust attacks on Islam, Islamophobia trends, media campaigns of slander against Islamic religion. Of course, we must and we do immediately react to these unpleasant phenomena, prove that the Islamic religion is a religion of peace, brotherhood, kindness and charity. Our religious festivals embody the ideas of charity. Our religious tradition is to help, reach out a helping hand to the poor. These are universal human values. All these universal human values are part of the Islamic religion. So Islam encompasses all the great human values. This is the truth.

However, the dirty campaign against Islam is unfortunately ongoing. To put an end to this campaign, built on lies and slander, we should carry out our advocacy work more actively. At the same time, our unity, the unity of the Islamic world, may be the best answer to those engaged in this campaign.

Azerbaijan, for its part, is making every effort to strengthen Islamic solidarity. After joining the Organization of Islamic Cooperation, we have contributed to the enhancement of these positive trends. Two years ago, Baku was declared the capital of Islamic culture. It was a great honor and responsibility for us, evidence of the Islamic world's respect for Azerbaijan and a high assessment of the Islamic world for the respect for the Islamic religion in Azerbaijan. I should also note that on our initiative another ancient Azerbaijani city, Nakhchivan, will be declared the capital of Islamic culture in 2018.

Such activities will be continued. Azerbaijan is hosting various international events to discuss religious matters. I am very glad that Azerbaijan is stepping up its role in the discussion of these issues. The international community is also very positive about conducting such events in Azerbaijan. Some time ago, during the anniversary of His Holiness Sheikh, a major international event in Baku was attended by representatives of different religions. They participated in it and said some sincere words. Then Baku hosted the summit of leaders of world religions. The focus of the First International Humanitarian Forum held in Baku last year

was also on religious tolerance and cooperation among people of different religions.

Azerbaijan is ready to share its experience in addressing these issues. I am very pleased that our experience is being studied. Representatives of all religions live peacefully like one family in Azerbaijan. There has never been and I am sure will never be any confrontation or misunderstanding on religious or ethnic grounds in Azerbaijan. I am absolutely sure that someone who respects his own religion must have respect for other religions. The interreligious dialogue should be further strengthened. There are different views and approaches to this issue.

I should say that multiculturalism was one of the themes of the First International Humanitarian Forum. This topic was put on the agenda on our initiative because there is a great need for that. There are different approaches in the world today, some say that multiculturalism is dead, that it has no future. Azerbaijan's activities and example show that multiculturalism is alive. One of its addresses is precisely Azerbaijan, but there are other addresses too. There is no alternatives to multiculturalism. An alternative to multiculturalism is self-isolation.

We want positive trends, the trends of cooperation, friendship, brotherhood to strengthen in the world, and religious leaders have a major role to play in this. For our part, we will continue to put forward initiatives. Azerbaijan is home to all the people living here. Representatives of all ethnic groups are our respected citizens. We treat all religions with great respect and sympathy. Christian and Catholic churches and Jewish synagogues are on a par with mosques in Azerbaijan today. These are Azerbaijan's realities, our contribution to the world treasury. I believe that our experience has not been studied properly yet. If it is, I am sure that our situation can serve as an example.

At the same time, the relations between religion and the state are essential to the successful development of any country. These relations are also properly regulated in Azerbaijan. It is very important for any society to build the relations between religion and the state on a sound footing. These issues are handled at a high level in Azerbaijan. An exceptional contribution to building

the relations between religion and the state at this level was made by great leader Heydar Aliyev. His personal friendship with His Holiness Sheikh made a great contribution to the development of these relations. Today, it is already my personal friendship with His Holiness Sheikh and our mutual respect that are contributing to the strengthening of these relations.

**Ilham Aliyev was interviewed by the first deputy
director-general of ITAR-TASS, Mikhail Gusman,
for ITAR-TASS news agency and “Russia-24” TV channel
(26.12.2011)**

For us, it is a natural environment which was formed over centuries and millennia. The territory of modern Azerbaijan has always been inhabited by people of different religions and origins. And throughout our history we have always lived in peace with the people living in our country, regardless of the political situation or the system in which we lived. This was the case before Azerbaijan became part of the Russian Empire, during it, then during the Soviet Union, and the tradition of multiculturalism, speaking in contemporary terms, strengthened further in the period of independence. So for us it is a natural way of life and we can't see it differently. At some point we realized that this was not the case elsewhere and were very surprised. Perhaps with this aim and in order to show that it is quite possible we initiated various international events. Azerbaijan has successfully hosted the summit of leaders of world religions. A very successful Russian-Azerbaijani humanitarian forum was held. It was subsequently transformed into an international humanitarian forum, also successfully held some time ago. All these activities are held not just for show, they have a great practical significance and importance for bringing together the progressive people who see multiculturalism as a natural habitat.

If you look at the history of Azerbaijan, and there are many other countries in the world, we can clearly say that multiculturalism is alive. Azerbaijan is simply one of its addresses,

perhaps the best known one. On the other hand, when analyzing these processes and what you have said about the slight disappointment over Europe's participation in these processes, we may ask: what is the alternative? Is there an alternative to multiculturalism? If it is buried, there must be an alternative. What is it? If not multiculturalism, then what?

If we think logically, it is self-isolation. It is deportation, exclusion of representatives of various religions and nations that are not perceived by the public. This is a road to nowhere, a very dangerous path. Unfortunately, throughout history, including the 20th century, mankind has had to deal with the results of this flawed policy and, I would say, criminal negligence or deliberate cultivation of hatred based on racial, ethnic or religious grounds. This is a very dangerous trend.

I think the international humanitarian activities held in Baku and, of course, elsewhere will help increase the number of those who think that multiculturalism is alive, that it must be preserved, protected and promoted, so that there are more politicians sharing this opinion and this becomes part of public consciousness. Because sometimes political initiatives to reject multiculturalism are inspired by public non-perception. Public non-perception, in turn, is cultivated by some media which, instead of promoting good, cultivate racial intolerance, hatred and various phobias. This is a very dangerous path. For Azerbaijan, a country that has historically, over the centuries developed as a multicultural, multiethnic and multi-religious state, these dangerous trends pose a threat to national security. Certainly, despite global developments, we will keep strengthening multiculturalism in Azerbaijan through our policies and initiatives. We will continue working for representatives of all religions and ethnic groups to feel like a single family in this country, live in friendship, brotherhood and understanding. For us, I want to say again, this is a natural environment, these are our values we will defend.

**Press conference of the Presidents of Azerbaijan
and Kyrgyzstan was held**

(30.03.2012)

Statement by President Ilham Aliyev

We have always maintained this position, the position of solidarity among Turkish states and the position of solidarity of the entire Islamic world. We are working in this direction and making initiatives. Numerous activities of the Organization of Islamic Cooperation have been conducted on our initiative. In 2009, Baku was elected the capital of the Islamic world culture. For 2018 this honorary title was awarded to another city of Azerbaijan – the city of Nakhchivan.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Euronest Parliamentary Assembly's
second session in Baku**

(03.04.2012)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan has a multiethnic and multiconfessional society. There has never been a stand-off on ethnic or religious grounds in our history. We are proud of our diversity and to say that representatives of many ethnicities live in Azerbaijan like one family. This is very important, it is one of Azerbaijan's biggest assets. This is confirmed in the reports of international organizations. It is no coincidence that Azerbaijan is a venue for various international activities on interreligious dialogue. We have conducted very important international forums on multiculturalism. I think other countries, countries that are home to representatives of different ethnicities, can also benefit from this example. Politicians in some countries argue that multiculturalism is dead, it is no longer viable. Such statements are very dangerous. We are very concerned

about that. Because there is no alternative to multiculturalism. The alternative to multiculturalism is self-isolation, xenophobia and confrontation on religious and ethnic grounds. Therefore, it is important to prove using the example of Azerbaijan and a number of other countries with a similar situation that we must live in a multicultural country and world.

**High-level UN Security Council meeting chaired
by Ilham Aliyev was held
(04.05.2012)**

Speech by President Ilham Aliyev

Islamophobia has been at an unacceptable level in some countries in recent years, which confirms the importance of joint efforts and dialogue in the prevention of such defamatory and erroneous concepts. Azerbaijan is trying to contribute to the dialogue of civilizations.

**President Ilham Aliyev attended the Iftar ceremony
on the occasion of the holy month of Ramadan
(14.08.2012)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a modern and secular state. At the same time, it is a state committed to its national and religious traditions. Islamic values are an integral part of our national and spiritual values, and the holy month of Ramadan has always lived in the hearts of Azerbaijani people.

I believe that Azerbaijan's recent achievements in this area are fully communicated to the world, because the various forums, religious conferences and summits of religious leaders conducted in our country demonstrate again that representatives of all ethnicities and religions live peacefully like one family in Azerbaijan.

Representatives of all religions are our dear citizens. Azerbaijan is ready to share its experience in this area. I believe that there is a great need for that because the situation is not like ours everywhere. Unfortunately, there are still conflicts, clashes and confrontations on religious grounds in different parts of the world. In some cases this confrontation is violent, which is very alarming because religious conflicts are the most dangerous. Their consequences can be very serious and bitter.

All of us, the international community, the progressive mankind must strive to ensure that there are fewer religious conflicts. To achieve this, we must be very careful and responsible. All of us – heads of state and government, representatives of the media, religious and public figures – must be careful and responsible, because erroneous and offensive utterances can sometimes have serious implications. A lot is said about a dialogue between civilizations, but steps are taken to disrupt it. We can't tolerate and turn a blind eye to that. These events – the burning of the Holy Koran somewhere, setting mosques on fire – should be condemned by the international community. We can't remain indifferent to such events. Not only the Muslims but also representatives of all religions and world leaders must raise their voice. I think we need to think seriously about these issues. In order to take concrete steps, there is a need for serious words on the part of prominent political figures of the world.

Another issue of concern for us is the spread of Islamophobia. It can't be tolerated because this approach will not lead to anything good. It may lead to a major confrontation. We are outraged by the unfounded accusations against Islam, the growing trend of Islamophobia, the facts of linking Islam to terrorism in some foreign media outlets.

Islam is a religion of peace, brotherhood and charity. By calling a terrorist an Islamist, people insult our religion, the whole Muslim world. Islamist is not a terrorist. Islamist is a person who belongs to the Islamic religion. Besides, terrorists have no nation or religion. There is a lot of talk about that, but it is time to take practical steps.

While analyzing these issues, we in Azerbaijan see again that our country has really gained unique experience. This experience, of course, has a strong foundation. Because for centuries, in different periods and under various public and political systems, all the ethnicities living in Azerbaijan demonstrated tolerance and lived in the atmosphere of multiculturalism. There was no such concept as “multiculturalism” at the time but our way of life was multiculturalism. On this strong foundation and thanks to the judicious policies of nationwide leader Heydar Aliyev, we further strengthened these trends in the period of independence. Azerbaijan chose this path. We did not pursue the policy of self-isolation, our course was one of openness to the world, shared interests with the world and use of the most progressive practices in Azerbaijan. Today, through our way of life, outlook and practical steps, we are showing our experience to the world.

**President Ilham Aliyev attended the fourth meeting
of the heads of diplomatic service**

(21.09.2012)

Speech by President Ilham Aliyev

Some countries should learn from Azerbaijan. Countries that artificially increase Islamophobic tendencies should come and learn from us how to build interfaith relations.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Second Baku International Humanitarian Forum**

(04.10.2012)

Speech by President Ilham Aliyev

I think Azerbaijan’s experience in the field of multiculturalism is very interesting for all of us. Multiculturalism is one of the topics of the forum. I am sure that some valuable ideas will be expressed

and discussions held on this topic. The ideas about the positive future of multiculturalism are important and necessary. I believe that Azerbaijan's experience is very significant and valuable for promoting multiculturalism. Because, I repeat, multiculturalism is our way of life. Although it is a relatively new concept, multiculturalism has been part of our people's lives for centuries. Different views on multiculturalism are expressed in the world lately. Some believe that multiculturalism has failed, that it has no future. One of the goals of the Baku International Humanitarian Forum is precisely to increase multiculturalism trends. There is no alternative to multiculturalism.

**President Ilham Aliyev attended the 12th summit
of the Economic Cooperation Organization (ECO)
(16.10.2012)**

Speech by President Ilham Aliyev

In 2009, Baku was declared the "Capital of Islamic Culture" and we successfully completed that glorious mission. In 2018, another ancient city of Azerbaijan, Nakhchivan, will be the "Capital of Islamic Culture". It is a sign of great trust and respect of the Islamic world. We, in turn, make effort to strengthen Islamic solidarity in the world. We are very concerned about the growing trend of Islamophobia in some countries, we are rightly outraged by the insult of Islamic sanctities. We, in turn, should introduce Islam more widely as a religion of peace, brotherhood and charity.

**President Ilham Aliyev attended a reception
to mark the 20th anniversary of the establishment
of the “Yeni Azerbaijan” Party**

(16.11.2012)

Speech by President Ilham Aliyev

There are such forces – pro-Armenian, anti-Azerbaijani and Islamophobic forces which can't come to terms with our success and development. Such forces exist and we know them. But their efforts and campaigns to tarnish us are in vain. Secondly, the anti-Azerbaijani center, the structures and circles infected with Islamophobia. They also exist. Unfortunately, their number is always growing. Their growth was explicitly shown in the elections held in some countries. Suffice it to look at the election results to see the growing rating of Islamophobic forces. A young, dynamic, truly independent, modern Muslim country, Azerbaijan has become a problem for them, it does not fit into their stereotypes. And their stereotypes are to show Muslims as a backward nation and people. The goal behind desecrating Islamic sanctities and provocations against us is to drive the illiterate mass and then, using them as an example, engage the media to blame the Muslims.

2013

**Message of congratulation of President Ilham Aliyev
to the people of Azerbaijan on the occasion of the Day
of Solidarity of World Azerbaijanis and the New Year**

(01.01.2013)

Baku has grown into a global center for organizing and expanding the dialogue between civilizations. The successful outcomes of the Second International Humanitarian Forum have introduced our country to the world. At the same time, I am sure that our experience is studied in other countries because all people and representatives of all religions live and will continue to live in

Azerbaijan in a friendly atmosphere and like one family. National and religious tolerance is Azerbaijan's great asset.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of the “International Conference on Strengthening
Cooperation in Preventing Terrorism”**

(18.03.2013)

Speech by President Ilham Aliyev

One of the important elements in the global fight against terrorism is the promotion of the ideas of multiculturalism. I think that from the standpoint of the current level of international relations this issue must always be in the focus of our attention. Azerbaijan is trying to ensure that the multicultural atmosphere is always on the agenda. We have conducted numerous international events, conferences and forums in Azerbaijan where multiculturalism and its positive experiences have been discussed. We are aware of the different ideas being voiced in different societies and political circles these days. It is said that multiculturalism has failed or is moving towards a precipice. In my view, we should be very careful in giving such assessments because there is no alternative to multiculturalism in this globalizing world. It is hard to imagine what alternative to multiculturalism there could be. For centuries, mankind has evolved, generations have replaced one another, but the development of multiculturalism mainly took place at the modern stage of history. Therefore, we can not back down from the results already achieved.

Azerbaijan is a country where representatives of different ethnicities and religions live in an atmosphere of peace and friendship. This is an excellent example of how multiculturalism is not moving towards a precipice. Multiculturalism is strengthening. It is especially important to recall that historically we were part of other countries. And being part of these countries and empires, we communicated with people belonging to different nationalities and religions. In the Soviet Union and even before that a commitment

to these ideas was seen as a natural phenomenon. But Azerbaijan has been an independent country for more than 20 years. I think that the ideas of multiculturalism and the essence of what is happening in Azerbaijan are a good example of our state policy in the years of independence and of the overall atmosphere in our society.

It is impossible to achieve such results by public policies alone. As far as we are concerned, we are very happy with the fact that the atmosphere in our society and the government policy serve the same purpose. Development in the conditions of peace, friendship between all nations and religions in Azerbaijan are among our goals. Our country is the home of all the people living here. This is our policy, this policy will be continued and grow further in the future. I am confident that the successes we have achieved in this area will have and are already having an impact on Azerbaijan and beyond.

**President Ilham Aliyev joined nationwide festivities
on the occasion of Novruz holiday**

(19.03.2013)

Opening speech by President Ilham Aliyev

A lot of work has been done to develop and introduce the national ideology of the modern independent Azerbaijan. This ideology is also based on the national and spiritual values. The ideology of Azerbaijanism is our main ideological support today. Currently, the independent Azerbaijan develops on this ideological foundation. Every state should have ideological pillars. It is our advantage that the ideological foundation laid down by great leader in Azerbaijan brings together the vast majority of our population. The vast majority of our population has a positive attitude towards this ideological foundation. And this unites our society, all the people living in Azerbaijan and representatives of all religions. We live like a large and united family in the true sense of the word. These have been the main prerequisites for our success.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the First South Caucasus Forum**

(07.05.2013)

Speech by President Ilham Aliyev

This is an issue which, among other things, boils down to the ancient history and the roots of our nation. For centuries, Azerbaijan was a place where religious and ethnic groups have coexisted in peace. Ethnic, cultural and religious diversity is one of the greatest treasures of Azerbaijan. I think that one of the basic preconditions of success is the fact that Azerbaijan has a multicultural society. We very much appreciate multiculturalism. This issue will probably be discussed during the session today. I just want to say on Azerbaijan's experience that multiculturalism has a great future and that it has no alternative. The alternative to multiculturalism is self-isolation, discrimination and racism. We can't afford to let these negative trends to raise their head in the 21st century. There are some issues that worry and disappoint us. But we need to act very explicitly in these issues. We need to be very open and clear. The dialogue between civilizations should not be just a good slogan. It means the need for human development, greater international cooperation, broader mutual understanding and tolerance. I think this is one of the key conditions for the development of humanity in peace.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Juma Mosque in Shamakhi**

(17.05.2013)

Speech by President Ilham Aliyev

We are building all our work on a solid foundation, on values. For us, national and spiritual values are above everything else. We are committed to our religious and national values. On this solid

foundation we are building a modern state, a modern Azerbaijan. The independent and free state of Azerbaijan has managed to adequately cope with this immense task. From today onwards, all necessary ceremonies will be conducted at the mosque.

As an independent state, Azerbaijan contributes to Islamic solidarity as well. We intend to build very cordial relationships with all Muslim countries. Actually, we have already done that. We are taking practical steps to strengthen Islamic solidarity. Azerbaijan is an active member of the Organization of Islamic Cooperation. Azerbaijan is making the necessary contribution to the activities of this organization. The Organization of Islamic Cooperation highly appreciates the work done in the sphere of religion in Azerbaijan.

We must strive to continue strengthening Islamic solidarity and enhance communication between Muslim countries.

A representative event at ministerial level has recently been held in Baku under the auspices of the Organization of Islamic Cooperation. The number of such activities is gradually increasing. At the same time, a variety of humanitarian forums are held in Azerbaijan. A summit of leaders of world religions has been held. A forum on intercultural dialogue is scheduled for the end of this month. This means that the state of Azerbaijan has become a center of tolerance on the world map. Representatives of all religions live and will continue to live like one family in Azerbaijan. Azerbaijan has never had and I am sure never will have any confrontation or misunderstanding on religious or ethnic grounds.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the Second World Forum on Intercultural Dialogue
(30.05.2013)**

Speech by President Ilham Aliyev

In 2010, there was another very important event – the World Summit of Religious Leaders in Baku, while the first forum was held in 2011. The «Baku process» is already developing, and I

am sure that the discussions, exchanges of views and reports to be held during this forum will contribute to our common cause. After all, we all want interreligious and intercultural relations in the world to be built on a sound basis, the trend of cooperation to intensify, negative phenomena to be thwarted and the dialogue among civilizations to be dominated by positive trends. Unfortunately, we still cannot fully achieve our goals. There are standoffs on religious and ethnic grounds, civil wars and growing trends of misunderstanding in different parts of the world. I think that the discussion of these important issues in this format will be a contribution to our cause and to our cooperation. I believe that the holding of this forum in Azerbaijan is no coincidence. Azerbaijan has been the homeland for the representatives of all ethnicities and confessions living here for centuries. We are proud that the independent Azerbaijan is still a multiethnic and multireligious country. Representatives of all religions and ethnicities live here like one family, in an atmosphere of peace, friendship and mutual understanding. It is our great asset, a great advantage, and I believe that this factor has also played a role in the successful development of Azerbaijan.

I should note that regardless of the public and political structure, Azerbaijan has always been a space of religious tolerance. I am glad that in the years of independence we have not only managed to maintain these positive trends, but have further strengthened them and do not limit our activities to Azerbaijan alone. The initiatives of Azerbaijan has put forward are reverberating around the world today. I believe that all of our regional initiatives – political, economic and others – also create favorable conditions for regional cooperation, while the dialogue among peoples and nations further enhances these positive trends. Countries may and do have political interests. Of course, there are also economic interests involved. In many cases, these interests bind countries together. But I believe that in order to strengthen the positive trends of cooperation, the relations between people must be built on a sound basis.

Azerbaijan is a part of the Muslim world. Of course, Azerbaijan has very strong national and religious traditions.

The independent state of Azerbaijan is built on strong national and spiritual values. At the same time, there was a fairly strong European influence in Azerbaijan at different times, especially since the 19th century. Two days ago we celebrated the 95th anniversary of the Azerbaijan Democratic Republic. The Azerbaijan Democratic Republic was the first republic in the Muslim world and essentially not only led to the independence of the Azerbaijani people but also provided an impetus for the development and spread of the republican system in the region and the Muslim world.

Azerbaijan as a part of the Muslim world is very active in the Organization of Islamic Cooperation. I am proud to say that Baku was declared the capital of Islamic culture in 2009. Another ancient Azerbaijani city, Nakhchivan, will be awarded this honorary title in 2018. In addition, last year Baku hosted the most representative music contest of Europe and perhaps the world – «Eurovision». In 2015, Azerbaijan will play host to the first European Olympic Games. All these issues indicate that Azerbaijan is not only a favorable venue and platform for intercultural dialogue. By our initiatives, foreign policy and contribution to the dialogue between civilizations, we are further enhancing this cooperation.

This is a very important issue indeed, because we are all witnesses to both positive and negative trends in the world. In particular, different thoughts about multiculturalism have been expressed lately. Some believe that multiculturalism has failed. Politicians in some countries have openly talked about that. We see that public opinion is very pessimistic about the development of multiculturalism trends. Unfortunately, sometimes political statements, the activities of non-governmental organizations and some media institutions do not contribute to the development of inter-civilizational dialogue. Instead, they give way to discrimination. Therefore, the responsibility of politicians and public figures is of great importance here. Any idea expressed anywhere in today's globalizing world and in the Internet era may immediately reverberate in the world. I believe that we should apply the positive experience even more broadly. The people present here, the participants in this forum have one common idea. We share the idea of multiculturalism, the successful future of the

intercultural dialogue, strengthening the positive trends occurring in the world. This being the case, we must also strive to strengthen these positive trends with our work and practical steps.

Returning to Azerbaijan, I can say that multiculturalism has existed in Azerbaijan for centuries. In previous periods we were not familiar with this concept. These are relatively new notions – tolerance and multiculturalism. But they have existed at all times. Azerbaijan is one of the addresses of multiculturalism. As I pointed out, representatives of all ethnicities and religions live like one family in Azerbaijan. The historical monuments of all religions are protected in Azerbaijan. We have great respect for our historical past. A beautiful monument of Zoroastrianism, the Atashgah temple, has been preserved in Baku. On 17 May, the oldest mosque of the country reopened in Shamakhi after restoration. This mosque was built in 743 – 1270 years ago. Today, Azerbaijan has restored this mosque. The Government of Azerbaijan has also provided full support for the construction of a synagogue in Baku. The Azerbaijani state restores and preserves ancient Albanian churches. There are also Orthodox and Catholic churches here.

So a mere enumeration of these facts shows that there are excellent opportunities for multiculturalism. I believe that these positive trends may be strengthened in every corner of the world as long as there is political will and politicians follow the right course on this issue. There is practically no alternative to multiculturalism. The alternatives of it are discrimination, xenophobia, racism and fascism. I believe that in the 21st century progressive people should be more active in preventing these negative trends. This activity should be complemented in a variety of forms.

**Ilham Aliyev attended a ceremony to distribute
apartments in a building for journalists**

(22.07.2013)

Speech by President Ilham Aliyev

We have all the freedoms – the freedom of speech and the freedom of assembly. There is a place for conducting sanctioned rallies nearby, and journalists will not have big problems with coverage of these rallies. You can watch them right from your balconies. All other freedoms are fully secured in Azerbaijan – the freedom of conscience, the freedom of religion, etc.

Therefore, we should try to fully communicate the realities of Azerbaijan to foreign media. Today we have such a versatile tool as the internet. We need to make broader use of it because the realities of Azerbaijan should be communicated to the international community – in the public sphere, in the sphere of national and religious tolerance, in the area of economic and foreign policies. Of course, there are problems and shortcomings awaiting solution in the country. We know about them, and journalists also support the government in identifying these problems. But there are also many achievements!

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(24.07.2013)

Speech by President Ilham Aliyev

One of the greatest achievements of the independent Azerbaijan is the fact that representatives of all ethnicities and religions live here in well-being like one family and enjoy all the rights. The history of Azerbaijan has never had and I am sure never will have discrimination or standoffs on religious and ethnic grounds.

Regardless of the public and political system, the people living in Azerbaijan have always been together, and today's

ceremony is clear proof of that. I am sure that interethnic and interreligious relations in Azerbaijan will continue to develop on this sound foundation and our unity and strength will continue to grow.

Today, Azerbaijan is a strong state, and our strength is measured not only by economic achievements. Our society has a very sound foundation. This foundation is based on history, profound morality, mutual understanding and mutual support. I believe that our experience is already studied in the world as an example. This is evidenced by the representative international events regularly held in Azerbaijan, in particular those dedicated to religious and ethnic tolerance. Visitors coming to Azerbaijan from different regions and countries of the world point out that these relations are organized in Azerbaijan at the highest level. For us, it is only natural because this is our way of life and it can't be otherwise. But sometimes, when we look at the events ongoing in other countries, we see that this is not exactly the case everywhere. Therefore, having correctly analyzed all these achievements again, we can say that this is our great asset and our biggest happiness. We must and we will protect this asset. The government, for its part, does everything to fulfill its duties. I am glad that all religious communities and denominations also advocate a single position in this area.

Building the relations between religion and the state on a sound basis is important for any country, especially for young states. In particular, for a state that has lived in a very different social system, in the conditions of atheism, these relations had to be built from scratch and they have been. Of course, the development of these relations in the right direction has multiplied our power and created a sound atmosphere in society and excellent opportunities for the future.

Azerbaijan is a multiethnic and multireligious state. This is our great asset. We protect and will continue to protect this asset. The initiatives of great leader Heydar Aliyev in this area have been appreciated by the people and believers.

It is no coincidence that about 2,000 mosques were built in Azerbaijan in the years of independence. Over the past 10 years,

around 140 mosques have been built and 80 renovated. Religious centers and temples of other religions are built and renovated, and this has already been mentioned here. In other words, there is no discrimination in this area. I am fully convinced that respect for other religions begins with respect for one's own. We need to properly assess, protect and at the same time promote this unique atmosphere in the world, and communicate full information about Azerbaijan to the world community.

Of course, I am sure that all public processes in Azerbaijan, including the religious policy, will develop in the right direction in the future. We have to make sure that the next generation is also raised in the national spirit and in the spirit of patriotism. National and spiritual values should be the basis for future generations because our state is built on national values. We are an independent, democratic and secular country. At the same time, our state is built on a very strong foundation, traditions and national values. These values have preserved us as a people for centuries. We were part of other states. These values – the attitude towards our religious holidays, respect for our customs and traditions – all of these factors need to be passed on from one generation to another and should be continued. I am very glad that our young people are also educated in the national spirit and in the spirit of patriotism. Love of the country should form the basis for everyone, especially for young people.

As noted here, the activities related to multiculturalism held in Azerbaijan have attracted worldwide attention. Multiculturalism is a relatively new concept. But the essence of this concept has existed in Azerbaijan for centuries. So it is our normal way of life and it can't be otherwise. Therefore, it is completely natural that Azerbaijan hosts representative events on the topic. A few years ago, a summit of the leaders of world religions was held in Azerbaijan on the initiative of His Eminence Sheikh. Humanitarian forums have been held. The second International Forum on Intercultural Dialogue was also a very significant event because it has already become a good tradition. These activities and the open exchange of views are already a positive development because, first of all, everyone can see on the example of Azerbaijan how religious and

ethnic relations are regulated. At the same time, the open exchange conducted during these forums unites and brings people together. Sometimes it even eliminates the existing misunderstandings. At the same time, it shows that all peoples and religions can coexist. If radicalism is not tolerated, if radicalism is nipped in the bud and if such concepts unacceptable for the 21st century as discrimination, xenophobia, Islamophobia, racism and fascism are eliminated and if political leaders of the world demonstrate their strong stance on these issues, this area can embark on the healing process in a short term period of time. Unfortunately, sometimes we see a completely opposite picture. We see that there is discrimination in some cases. Decisions are made on ethnic and religious grounds. Some people are discriminated against. Multiculturalism is said to have failed and to have no future. These are very pernicious ideas. I have repeatedly expressed my thoughts about this, and I want to say once again that multiculturalism has a very positive experience, positive signs and addresses in the world. Azerbaijan is one of them. On the example of Azerbaijan we can see how these relations can be regulated. Therefore, such forums will be held in Azerbaijan in the future too.

Today, Azerbaijan has become the economic center of the region. We play a major role and have influence over the political process. At the same time, Azerbaijan is the center of the region also in the humanitarian sphere. In particular, we have a very positive experience in building interreligious relations. His Eminence Sheikh spoke about the «Baku process» in his speech. This is also an event that took place in Baku. This process began in 2008. The Ministers of the Organization of Islamic Cooperation and of the Council of Europe came together and made a joint document for the first time. This was followed by various other activities. Of course, the unique political opportunities of Azerbaijan also served the implementation of this process in Baku because we are a member of both the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe, are very active in both organizations and play the role of an interreligious, intercultural and intercontinental bridge. But if there is no serious policy, this geographic location does not mean much. The point is that the large projects

implemented in Azerbaijan, the projects in the field of energy, transport and infrastructure, the initiatives in the humanitarian field have turned our country into the center of this region. This is a great honor and, at the same time, a great responsibility because a lot depends on Azerbaijan's position, approach and steps. We are ready for this responsibility, have assumed it and I am sure will carry out with great honor.

**President Ilham Aliyev attended the Third Summit
of the Cooperation Council of Turkish-speaking States
(16.08.2013)**

Speech by President Ilham Aliyev

Today's statements have also touched upon the tolerance of our people. This is also a very important issue. Indeed, all the peoples living in our countries regardless of their ethnicity or religion have all the rights and live like one family. There are never any negative phenomena. This is our greatest asset and we should strive to present the Turkish world internationally also as a space of tolerance. We in Azerbaijan are conducting a variety of activities in this direction. I am aware that such activities are also carried out in other fraternal countries. In particular, I want to note the activities of the Second Baku International Forum on Intercultural Dialogue. We look forward to the active participation of our brothers in future forums because this forum has already secured its place in the world.

**Official inauguration of Ilham Aliyev, who has been elected
President of the Republic of Azerbaijan, was held
(19.10.2013)**

Speech by President Ilham Aliyev

Interreligious and interethnic relations in Azerbaijan have been a model for the world over the last 10 years. The numerous international events, forums and conferences held in Azerbaijan

have introduced our country to the world as a space of tolerance, a center of tolerance and multiculturalism. This is our way of life, while at the same time, it is our policy. Azerbaijan's experience in this field is already being studied. Today, Azerbaijan is one of the countries that stand out in the world by their policies.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of the Third Baku International Humanitarian Forum
(31.10.2013)**

Speech by President Ilham Aliyev

The fact that such events are held in Azerbaijan is probably natural, because representatives of all nationalities and religions have lived in Azerbaijan in peace, tranquility and brotherhood at all times. Regardless of the public and political system here, Azerbaijan has always been a place of tolerance. Today, independent Azerbaijan builds its policy on this solid foundation.

Today, there is a multiethnic and multireligious society in Azerbaijan. This is our great treasure and asset. We are cherishing and will continue to cherish this treasure. The historical monuments of all ethnicities and religions are protected and restored in Azerbaijan. We have restored an ancient Zoroastrian temple in Azerbaijan. The oldest church in the Caucasus is also located in Azerbaijan. It has also been renovated. The Shamakhi Juma Mosque, one of the oldest mosques in the world, has been overhauled. It is 1270 years old. In other words, restoration and protection of the monuments of all religions are part of the national policy. Of course, this beautiful and historical experience accumulated in Azerbaijan manifests itself in the modern world. I believe that the development of civil society, the development of international relations in a positive direction is our greatest achievement.

Multiculturalism is a state policy in Azerbaijan. I should note that this is also dictated by our past. At the same time, multiculturalism is a way of life in Azerbaijan. In our daily life, we

act on the basis of these principles. These principles are supported and protected by an absolute majority of society.

There is no alternative to multiculturalism in the 21st century. Of course, in the 21st century world we can't remain indifferent to such negative trends as discrimination, xenophobia and Islamophobia. Therefore, I believe that the formation of multicultural societies and the promotion of these ideas should be part of every responsible politician's and public figure's activities. Unfortunately, in some cases we hear other opinions. Some suggest that multiculturalism has no future. In a number of countries there is a very pessimistic mood on this issue. I believe that we need to conduct our analysis on the basis of the positive experience existing in the world and promote this positive experience because there are many addresses of multiculturalism in the world. Most countries have multiethnic societies. The coexistence of different religions and different peoples is the requirement of the time. In other words, mankind is developing in this direction. Today, human values form the basis of any normal society. Under such circumstances, the problems associated with multiculturalism, of course, should be openly discussed. We should not hush up these problems. They should be openly discussed. It is necessary to analyze the positive and negative experience. I want to say once again that our main goal should consist in contributing to the development of multicultural societies. I can say that the experience accumulated in Azerbaijan in this direction is positive. As I said, this is our state policy and a way of life.

Issues of humanitarian cooperation also turn Azerbaijan into a center of dialogue among civilizations. This is a great and honorable mission. At the same time, it is a big responsibility. We are ready for this responsibility, have taken on this responsibility and this forum is a good example of that. I am confident that the Forum participants will share their thoughts on all these topics. The upcoming discussions will be very interesting. I know that. I am confident that these discussions, the decisions to be made and our future joint activities will contribute to the development of international humanitarian cooperation in the world.

President Ilham Aliyev chaired a conference dedicated to the results of the implementation of the State Programme on the socio-economic development of the city of Baku and its villages
(23.12.2013)

Opening speech by President Ilham Aliyev

The comprehensive development of our country, including its successful experience in the humanitarian sphere – in the sphere of interethnic, interreligious dialogue – is studied worldwide today. It is no coincidence that the city of Baku has become one of the centres of the region, and I can even say, of the world. High-level events in Baku have already become commonplace. Summits, meetings of world leaders, economic forums and humanitarian forums – all this is the reality, and Baku has been able to take its rightful place on the world map.

2014

Message of congratulation of President Ilham Aliyev to the people of Azerbaijan on the occasion of the Day of Solidarity of World Azerbaijanis and the New Year
(01.01.2014)

This year, Azerbaijan once again established itself as a humanitarian centre of the world. This year, Azerbaijan hosted the Third International Humanitarian Forum and the Second Forum on Intercultural Dialogue. These two events attracted the attention of the world community. Azerbaijan is already showing itself as a centre for interreligious and interethnic dialogue. Religious and national tolerance, tolerance in our country and the fact that all people live as one family are our greatest success, a great asset and a great advantage. I can say that our country's experience in this area is being studied and is receiving approval in the world.

President Ilham Aliyev chaired the meeting of the Cabinet of Ministers dedicated to the results of socio-economic development of 2013 and objectives for the future
(09.01.2014)

Opening speech by President Ilham Aliyev

Baku has also hosted the Third International Humanitarian Forum. It has become a wonderful tradition that attracts the world's attention. This event was joined by prominent politicians, scientists, more than 10 Nobel Prize winners. Azerbaijan already plays an important role on such issues on the global agenda as tolerance and humanitarian cooperation. Baku and Azerbaijan have become a center of multiculturalism and tolerance in the world. The international community also accepts and supports that.

The Second Forum on Intercultural Dialogue has been held. The agenda of this forum is about the same. In other words, the numerous activities held in Azerbaijan, including the meeting of the Davos World Economic Forum, the world's top economic structure, have reinforced the importance of our country, enhanced its international authority and shown Azerbaijan to the international community as a dynamic and modern state. I have only enumerated the main international events held in Azerbaijan in a matter of one year. Look how much work has been done and how much the position of Azerbaijan has strengthened.

President Ilham Aliyev joined nationwide festivities on the occasion of Novruz Bayram
(19.03.2014)

Opening speech by President Ilham Aliyev

The founder of our independence, Heydar Aliyev, like in all areas, also laid the ideological foundations of independent Azerbaijan. In 1993, the strategic course in all directions was identified. Today Azerbaijan is developing in these areas. Our

strategy remains unchanged. Our national ideology is built on strong foundations. Independence, Azerbaijanism, modernity, patriotism and national and religious tolerance – these are our main ideological foundations.

**President Ilham Aliyev attended the PACE Summer Session
(24.06.2014)**

Speech by President Ilham Aliyev

Religious freedom is another of our country's biggest assets. We are a multiethnic and multireligious society. For centuries, the representatives of different nationalities and religions have lived in peace and dignity in Azerbaijan. Concentrating on the values of multiculturalism will be one of the priorities of our chairmanship.

Azerbaijan initiated the Baku process, which started in 2008. We invited the ministers of culture from the countries of the Council of Europe to meet the ministers of culture from the countries of the Organization of Islamic Cooperation in Baku. It was the first time in history that representatives of those two important international institutions had got together. Vice versa, in 2009, we invited ministers from the countries of the Council of Europe to participate in an Islamic conference summit in Baku.

Multiculturalism is therefore one of our big advantages and one of our big assets. We will definitely concentrate on it during our chairmanship, because there is a great need for it. Unfortunately, we are seeing tendencies in our neighbourhood, in the Middle East and in Europe that are of concern – the tendencies of alienation, separation and sometimes even hatred. We need to address that issue because we live in this world and must contribute to making it a better world for everyone – for people of all religions. People must be able to live in dignity and peace, regardless of their standard of living. Therefore, tensions that are based on religious sentiments are very dangerous for every country, including societies that have a multinational component.

**President Ilham Aliyev attended the 5th session
of the heads of Azerbaijani diplomatic services
(07.07.2014)**

Speech by President Ilham Aliyev

...We have very strong relations with Muslim countries. Azerbaijan is part of the Muslim world. We are very active in the Organization of Islamic Cooperation.

Through this organization we have held numerous events in Azerbaijan. We are contributing to the strengthening of Muslim solidarity. Of course, the support of Muslim countries in the international arena, particularly in the UN, is very important. This mutual support has already become a reality. Of course, this further strengthens us. We have historical ties with Muslim countries. Today these ties have elevated to a higher level. Therefore, the relations with Muslim countries should be in constant development in the coming years.

**President Ilham Aliyev attended the Iftar ceremony
on the occasion of the holy month of Ramadan
(17.07.2014)**

Speech by President Ilham Aliyev

Today, the relations between religion and the state are developing successfully. I am sure that continuity in this direction will be provided in the future too.

Azerbaijan is committed to its national and religious values. Our religious values form an integral part of our national values. It is impossible to imagine national values without religious ones. For centuries we have been preserved and protected as a nation and as a people by our values. Great attention is being paid to this issue today. In the present-day globalizing world faced with enormous difficulties, our national values form the basis of our statehood. Our state rests on a strong ideological foundation. The idea of Azerbaijanism is our main ideological backbone.

I am sure that national and spiritual values, the traditions and our religious values will continue to remain the main focus of our development.

A few words have been at this Iftar ceremony about inter-religious relations. Great attention is being paid to these relations in Azerbaijan. I can say that there are two important factors here – both the public policy and the status of our society. It is impossible to achieve the desired result by public policy alone. Therefore, a unique atmosphere, a unique situation has emerged in Azerbaijan. Representatives of all ethnicities and all religions live in Azerbaijan like one family. This has been the case for centuries. Our strength is in our unity. We celebrate our religious holidays together. Today, we are gathered around this table. Representatives of all ethnicities and religions enjoy equal rights in Azerbaijani society. This, of course, is enshrined in the Constitution. But it is also the case in real life. I can say that Azerbaijan stands out in the world in this respect. People coming to our country often wonder: how did you manage to achieve this? There are no stand-offs, not even minor misunderstandings on religious or ethnic grounds here. The reality is that the main role is played by public policy, the wisdom of religious leaders, as well as the presence of a positive atmosphere in society and, of course, the rapid and dynamic development of our country. This is our greatest asset.

Today, in the Internet age, we immediately learn about the developments unfolding in the world. Unfortunately, the news is not always positive. In different parts of the world – in Europe, in the Middle East and in our region – there is bloodshed, wars, civil wars, conflicts on religious grounds and for other reasons. Azerbaijan is an island of stability. In fact, Azerbaijan plays a stabilizing role in this region. So these positive developments in the country, these processes are having a major positive impact on the region as a whole.

...We are a member of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. Next year Baku will host the first European Games and the Islamic Solidarity Games in 2017. So this is a unique situation. Azerbaijan is not only a bridge between civilizations. We are giving an impetus to the strengthening of

positive trends by our work and policies. But, as it has already been mentioned here, unfortunately, this is not the case everywhere. There is religious discrimination and confrontation between religions. This is a big disaster and a path leading to a precipice.

We are trying and should keep on making even more effort for global trends to go in a positive direction. I want to emphasize the role of His Holiness Sheikh in this. His Holiness Sheikh has made a great contribution to the development of interreligious dialogue. He is held in high esteem in the world. He maintains close ties with colleagues and also makes major initiatives in society. This, of course, is a great asset for our country. I believe that in order to ensure the development of interreligious relations in a healthy manner, Azerbaijan's experience should be studied, and I am sure it will be studied because it is really a unique experience.

I want to point out again that this Iftar ceremony is already a tradition. It is of utmost importance for us and for society. Society sees that although religion and the state are separate according to the Constitution, religion and state are close by because we have one idea – to build and create an even more powerful Azerbaijan.

President Ilham Aliyev attended an official opening ceremony of the 4th Baku International Humanitarian Forum

(02.10.2014)

Speech by President Ilham Aliyev

Over the course of centuries, a multiconfessional and multicultural society has emerged in Azerbaijan, and these positive trends were further reinforced in the years of independence. All peoples in Azerbaijan live in an atmosphere of friendship and goodwill like one family. Azerbaijan has never experienced confrontations or misunderstandings on religious and ethnic grounds, and it is our greatest asset. The power of any country, of course, is determined by several factors – political opportunities, economic strength and, at the same time, the atmosphere in society,

the sound environment and the sense of solidarity. I believe that from this point of view the experience of Azerbaijan is very positive, and by our work we are making a positive contribution to the processes ongoing in the world.

Multiculturalism is a way of life in Azerbaijan. It may be a relatively new term but over the course of centuries Azerbaijan has had a multicultural society. Clear evidence of this is the friendship and solidarity among people. We are still committed to ensuring that our initiatives have a positive impact on the processes taking place in the region and the world at large. It is no coincidence that the several initiatives put forward by Azerbaijan have already found their place in life and are now generating new opportunities. For example, it should be noted that the meeting of Culture Ministers of the Council of Europe held in Baku in 2008 was also attended by the Ministers of Culture of the Organization of Islamic Cooperation. A joint meeting was held. It happened for the first time in history, and Azerbaijan made this initiative as a member of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. Then, we invited the Ministers of Culture of the Council of Europe to the meeting of the Ministers of Culture of the Organization of Islamic Cooperation held in Baku in 2009. So that initiative was called the «Baku process». Today, the «Baku process» is very much alive and is developing. Baku has hosted forums on dialogue among civilizations. The Summit of religious leaders of the world was held on our initiative a few years ago, and the essence of the Baku International Humanitarian Forum is just that.

...There are many ancient monuments in Azerbaijan. They are our national treasure. The state also restores religious monuments and builds new ones. I must note that the Shamakhi Juma Mosque, one of the oldest mosques in the world, has undergone major overhaul. This mosque was built in Shamakhi in 743 and is one of the oldest mosques in the Muslim world. In the village of Kish of Shaki District there is the oldest church in the Caucasus. This church has also been restored. It is our national treasure. Orthodox churches, the Catholic church and synagogues have been repaired in Azerbaijan with support of the state. So this is our greatest asset,

and I want to say again that a multicultural society, the inter-religious dialogue, friendship and brotherhood among people further strengthen our state. This creates a wonderful atmosphere in our society. I want to say again that this is also a government policy and order of society. So I think that we will successfully develop in this direction. I should also note that our experience in this area may be of interest to other countries.

...We in Azerbaijan are trying to develop regional cooperation in this region, to further improve the relationships between nations and to reinforce the dialogue between religions. We have the capacity to do that because our past, as I said, allows us the opportunity to treat these issues with great care. We know about these issues. Azerbaijan itself is a multiethnic and multireligious country. Besides, representatives of different religions lived together in Azerbaijan in the past. As I said, as a member of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation, we have taken on this mission. We want to see even more cooperation and understanding. We continue to see our role in this.

We are also very concerned about the negative developments unfolding in the Muslim world. After all, we are a part of the Muslim world. Today, wars, clashes and bloody stand-offs are practically destroying countries. This is a very serious process. We cannot view this process in isolation. In today's world we are all connected to each other. At the same time, the worsening attitudes towards migrants on the European continent, the statements such as «multiculturalism has crashed» and the fact that political forces inclined to discrimination are gaining a growing number of votes should, of course, disturb all of us. Let me say again that this forum also pursues this goal. I believe that in the modern world Azerbaijan has a unique role from geographical and humanitarian perspectives. We are a country located between Europe and Asia, on the ancient Silk Road. We understand Europe very well and are also a part of the Muslim world. We strive to ensure that the dialogue among civilizations, the humanitarian dialogue becomes even stronger and intensifies.

**President Ilham Aliyev attended the official opening
of the First Global Forum on Youth Policies**

(29.10.2014)

Speech by President Ilham Aliyev

We are one of the very few countries that are members of the Council of Europe, where we now chair the Committee of Ministers, and the Organization of Islamic Cooperation. We initiated the Baku process, which started in 2008 when here in Azerbaijan, at the meeting of the ministers of culture of the member states of the Council of Europe we invited their colleagues from the Organization of Islamic Cooperation for the first time. We had a session of more than hundred countries representing Europe and the Muslim world. That event then had a continuation – we had similar events in the next years. Therefore these efforts also lead to bigger understanding between civilizations, people and countries.

One of the main achievements of Azerbaijan is that we have a unique atmosphere of cultural diversity, ethnic and religious tolerance. Azerbaijan is a multinational, multiconfessional country. All our citizens live in peace and dignity. And we contribute to the dialogue of civilizations. We hosted two international forums on the dialogue of cultures. Four times we hosted Baku international humanitarian forum where we address mainly the issues related to cultural diversity, multiculturalism and how people from different parts of the world can work together, cooperate and be in interaction. One of the big threats, and we all know about that, today is some alienation between civilizations. We in Azerbaijan, take into account our history, traditions, our geographical location and membership of European and Muslim organizations. We try to contribute to the cause of cooperation, greater understanding, bigger support. I think this will bring good results.

**President Ilham Aliyev was interviewed by “Russia-24”
news channel**

(28.11.2014)

The Russian community in Azerbaijan is the biggest in the South Caucasus. It numbers more than 120,000 people. These people successfully represent Azerbaijan in the international arena, participate in various international events and make a great contribution to the development of our country. They are worthy citizens of our state and patriots of Azerbaijan. At the same time, these people are attached to their language, culture and traditions.

The traditions of multiculturalism, a relatively new concept in our vocabulary, have existed in Azerbaijan for centuries. They simply had a different name, but the essence has always remained the same. I think that the positive traditions created over the centuries, including the Soviet time, have been strengthened further in modern Azerbaijan. And this forms the basis of interethnic accord in our country, the basis of a dynamic development, a modern development of our country. In the modern world, we unfortunately see a completely different picture – standoffs, discord, discrimination. Some countries have actually stated on an official level that the policy of multiculturalism has suffered a fiasco. This is a very dangerous trend and I think that the example of Azerbaijan attests to the contrary. It shows that it is possible to be attached to one’s culture and history, but at the same time have respect for the culture of representatives of other ethnicities and religions. And it is no coincidence that Baku has become a center of international cooperation in this area. We have recently established an international center of multiculturalism in Baku, are conducting various activities and international forums. And, of course, as a multiethnic and multiconfessional country, Azerbaijanis demonstrating an example of how to skillfully address these matters when there is a social demand and a prudent policy of the state.

...There are no domestic sources of radicalism in Azerbaijan. We, of course, are a Muslim country, our society is committed to its traditions and religion. Islam is a religion of peace. Our national and religious values dictate such a peaceful approach to all issues.

At the same time, Azerbaijan is a secular country with a secular society, a modern state with a high level of education. Education is the main safeguard against radicalism. A country with a literacy rate of 100 percent and an educated society, there can be no potential threats inside.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of Heydar Mosque in Baku**

(26.12.2014)

Speech by President Ilham Aliyev

It is a very remarkable and historic day in the life of our country today. We are gathered for the opening of the largest mosque in Azerbaijan – the Heydar mosque. I cordially congratulate you and all the people of Azerbaijan on this occasion.

Believers and public figures have come from all parts of the country to attend this ceremony today. Our guests also include the muftis of the North Caucasus. I cordially greet them, too. I express my appreciation to them for accepting my invitation to attend today's ceremony. Their participation in this ceremony is further evidence of the unity among Muslims of the Caucasus.

...All religious freedoms are fully provided in Azerbaijan. This area, it seems to me, is very important for our overall development. The freedom of religion is fully guaranteed in Azerbaijan.

Over the past 11 years about 250 mosques have been built or repaired in Azerbaijan. These include the Bibiheybat mosque, the Tazapir and Ajdarbay mosques, the Shamakhi mosque built in 743. They are of great value for our people. Repair and restoration is currently under way at the religious, historical and cultural center Imamzadeh. Today we are opening our country's biggest and majestic Heydar mosque. The temples of other religions are also built and repaired in Azerbaijan, including at the government's expense. I should also note that this mosque was built with public funds, as was the case with the construction and repair of the Russian Orthodox, Catholic and Albanian churches. Synagogues

are also built and repaired in Azerbaijan. In other words, Azerbaijan has accumulated a unique experience in this field. It is natural for us, as it is a normal way of life for our society. At the same time, this is our state policy. These two factors create a very positive atmosphere. On the one hand, there are requests and orders coming from society, and on the other there is our state policy.

Security is fully provided in Azerbaijan. There is a positive public climate. A special role is played by the relations between the state and religion, as well as interreligious relations. This is the case today and it will be the case tomorrow. Representatives of all peoples, faiths and religions live and will live like one family in Azerbaijan. Our country has never had and never will have any standoffs on religious grounds. There shouldn't be and there is no misunderstanding. We are going down this path and showing this to the world.

Today we hear different thoughts about the dialogue among civilizations. Scientists, journalists, public figures and even politicians sometimes are not very positive about the future of these relations. I am very sorry about that. Let them watch and study the experience of Azerbaijan. Let them see representatives of all religions living in an atmosphere of goodwill in one country, where the rights of all nations are provided. How did we achieve that? Sometimes foreign guests ask me about this. It would take a few days to explain because, I repeat, this is our state policy. At the same time, this has been the case throughout history. Both Azerbaijan and our society, seeing this beautiful picture, contribute to the fact that this process is always continued.

At the same time, we are making a valuable contribution to the strengthening of interreligious dialogue in the international arena. It is no coincidence that Azerbaijan has become one of the world centers of multiculturalism. The international events, dialogues, the intercultural dialogue, the humanitarian forum, the summits of religious leaders of the world held in our country – all these are the realities of the present-day Azerbaijan. We strive to ensure that these activities contribute to our common cause and to the fact that there is no misunderstanding and confrontation

on religious grounds in the world. Unfortunately, in many cases we see the opposite. In the Middle East, Europe and other regions there are wars, conflicts and bloody clashes due to the religious factor. We, of course, are very concerned about that. Let me repeat: I hope that Azerbaijan, sharing its positive experiences with other countries, makes and will continue to make a huge contribution to universal human values.

I want to say again that we in Azerbaijan are addressing all issues consistently and purposefully. The source of our policy is to the people of Azerbaijan. The Azerbaijani government puts the desires of the Azerbaijani people into life. We will continue to follow this path. I am sure that all the problems facing the country will be successfully resolved.

2015

**Message of congratulation of President Ilham Aliyev
to the people of Azerbaijan on the occasion of the Day of
Solidarity of World Azerbaijanis and the New Year
(01.01.2015)**

Azerbaijan is known worldwide as a center of multiculturalism. This year I signed an executive order on the establishment of the international centre for multiculturalism. Azerbaijan's unique role is widely appreciated in the world. Azerbaijan is a bridge between civilizations. From geographic, political and all other points of view, Azerbaijan is a unique country. Our experience is being studied. I am sure that if Azerbaijan's experience is applied in other countries, interreligious and interethnic issues there will also be addressed in a healthy manner.

President Ilham Aliyev chaired the meeting of the Cabinet of Ministers dedicated to the results of socio-economic development in 2014 and objectives for the future
(10.01.2015)

Opening speech by President Ilham Aliyev

Last year we cooperated successfully with international organizations. Azerbaijan takes an active part in all international organizations we are members of, defends his position and makes a valuable contribution to the successful activities of these organizations. Last year we chaired the Committee of Ministers of the Council of Europe. It was a period of very successful presidency. During this period Azerbaijan made a huge and valuable contribution to the development of democracy, protection of human rights and justice in Europe. In particular, our country's experience is associated with multiculturalism is unique. I believe that if our experience were analyzed more broadly in the world, it would be possible to prevent many negative facts.

Closing speech by President Ilham Aliyev

The role of Azerbaijan is gradually increasing. The public and political situation in our country, the multiculturalism, the religious and ethnic tolerance and our openness to the world – all of these factors are important to Europe and the world today. In real life, we, unfortunately, often see a completely different picture – bloody conflicts, terrorism, hatred, double standards and so forth.

Azerbaijan offers its own model of development. This model is open to all. The economic model – we talked about it today. So it is a unique model of economic development. A model of political reforms. I think that Azerbaijan can serve as an example because by conducting economic reforms we also attach great importance to political reforms. We have created all democratic institutions and provided all freedoms – the freedom of speech, the freedom of assembly, the freedom of conscience, the freedom of the press, the

freedom of the Internet, the freedom of religion. These freedoms are not only provided, they are also a way of life, a public policy.

President Ilham Aliyev attended a conference on outcomes of the first year of implementation of the “State Program on socio-economic development of districts of the Republic of Azerbaijan in 2014-2018”

(27.01.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

There is a unique Azerbaijani model of development in the world today. We can already talk about this, because this model should indeed be of interest to any country. There is a political and economic reform, an independent policy, an interreligious dialogue, national and religious tolerance of high level, social policy and the work that has been done. Our friends seeing this rejoice in our success, while our enemies are upset. We must continue to do everything possible to ensure that our people and our friends are happy, and the evil intentions of the enemy do not come true. I am sure that it will be the case. Azerbaijan will continue to develop successfully. Thank you.

Official visit of President Ilham Aliyev to Bulgaria

(04.03.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is ready to share the opportunities of this transport infrastructure with its partners. There are ample opportunities for the successful development of relations between our countries in the humanitarian field. Baku Slavic University teaches Bulgarian language, history and culture. A centre for Bulgarian language and culture has been in operation since 2004. In 2013, a Center of the Azerbaijani language and culture was established at Sofia University St. Kliment Ohridski with a view

to acquainting the Bulgarian youth with the culture, language and literature of Azerbaijan. Currently «Azerbaijani multiculturalism» course is being taught in this university.

**President Ilham Aliyev joined nationwide festivities
on the occasion of Novruz holiday**

(19.03.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Today Azerbaijan is a model country in terms of both economic development and interreligious dialogue.

Today everything around us is ablaze – the Middle East, Europe and the CIS. There are bloody clashes, confrontations on ethnic and sectarian grounds, and recriminations. Look at Azerbaijan – representatives of all nationalities and religions live here like one family. This is our policy ordered by the people. Today, Azerbaijan has become an important country for the world.

**President Ilham Aliyev met with the Secretary General
of the Organization of Islamic Cooperation**

(06.04.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

In order to prevent people from trying to present Islam as a threat to peace, we must work even harder and join our efforts. Islam is a religion of peace and brotherhood. We know that. Everyone should know this. We need to become more active to promote our values and present our past, present day and our future plans correctly. We will continue to support our Muslim brothers in all international forums and organizations in which we participate. We will achieve our goals in the Muslim world and create a stronger partnership and unity we all need.

**President Ilham Aliyev attended the opening ceremony
of the 3rd Global Baku Forum**

(28.04.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan, for centuries, was a place where civilizations met. Our geographic location plus historical legacy of our nation created a special atmosphere in Azerbaijan. Azerbaijan is a natural geographic bridge between Europe and Asia, and now it is a cultural and, I am sure, a political bridge between Europe and the Muslim World. The traditions of multiculturalism have very deep roots in our society. Regardless of the form of political structure all the representatives of different nationalities, ethnic groups, religions have always lived in peace and dignity in our country. That's why now when Azerbaijan is independent it already became one of the world centres of multiculturalism. Next month we will host the 3rd international Intercultural Dialogue Forum.

Every year we organize International Humanitarian Forum, which primarily addresses the issues of peaceful coexistence, building trust and reducing tensions between different countries of the world.

Our choice is peace among all the people of Azerbaijan, multiculturalism, interreligious dialogue and cooperation with all the countries in the world and implementation of the regional and continental projects which will be beneficial to all of us.

**President Ilham Aliyev attended a solemn ceremony
to mark the 92nd birthday anniversary of national leader
Heydar Aliyev and 11th anniversary of the establishment
of the Heydar Aliyev Foundation**

(10.05.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

We are committed to our national and spiritual values. They are above everything else for us. This is a solid foundation. Our national ideology was formed by great leader Heydar Aliyev.

We are developing and enriching this ideology. The ideology of Azerbaijanism exists as a model.

The world knows how interreligious and intercultural relations are regulated in Azerbaijan. Our experience is being studied. It is no coincidence that Azerbaijan has become one of the world centers in this area.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of the 3rd World Forum on Intercultural Dialogue
(18.05.2015)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is situated on the crossroads of civilizations, cultures, religions. We are situated just between Europe and Asia. Of course, this geographical location played its role in cultural diversity of Azerbaijan. For centuries, representatives of all the cultures, religions, ethnicities have lived in Azerbaijan in peace, in dignity as one family. And we are very proud that during the years of independence these positive tendencies became even stronger. It is enough to look at our historical monuments to see the cultural diversity of Azerbaijan.

We are proud of our cultural and historical heritage. One of the oldest mosques in the world, which was built in 743, is situated in Azerbaijan in the ancient city of Shamakhi. One of the oldest churches in the world, the church of Caucasian Albania, is situated near another ancient city of Sheki. Orthodox and Catholic churches, synagogues, Zoroastrian temples – all that is part of our cultural heritage, and we are proud of that.

Today, representatives of all the religions, ethnic groups live in Azerbaijan and contribute to the successful development of our country. I think this is one of our biggest assets. And we are proud of that. Therefore we organize numerous international events to promote the values of multiculturalism, values of peaceful cooperation, mutual understanding. I think the world needs this

kind of events, needs open discussions, exchange of views in order to strengthen the positive tendencies.

Unfortunately what we see now in different parts of the world creates big concern. We see some tendencies in negative direction. Therefore we need open, frank discussion about what we must do together in order to bring countries, civilizations, religions closer to each other to reduce tensions, hatred. This is the issue, I think, one of the important issues on global agenda. Traditions of multiculturalism have always been very strong in our country. The creation of the international center on multiculturalism is another step made by our government in order to promote these values.

Multiculturalism has no alternatives. I think the responsibility of politicians, public figures, international institutions, NGOs, media is growing. I know that one of the topics of discussions of the forum will be precisely related to responsibility of public figures and politicians. Sometimes we see that religious hatred is deliberately cultivated. Sometimes we see in different parts of the world the acts of violence based on ethnic and religious grounds. And the responsibility of politicians and those people who can influence the public opinion is growing. Therefore, I think that by common efforts we need to promote the values of multiculturalism. I know that there are different ideas about that – sometimes, pessimistic ideas. But there are positive examples of multiculturalism. Azerbaijan is one of them. I think it is dangerous to consider that multiculturalism is not something which can have future. On the contrary, if we give up our efforts, the situation in the world will be even worse. Therefore, the example of countries like Azerbaijan, which is now considered to be one of the world centers of multiculturalism, I think, is a good indicator that multiculturalism is alive. We need to stimulate the positive tendencies. What are the alternatives for that? Alternatives are alienation, discrimination, xenophobia, Islamophobia, anti-Semitism, dangerous factors which already many times in the history of mankind have led to tragedy of civilizations and people.

So, as a country, as a nation with deep roots of multiculturalism we are trying to play our role on global arena in order to promote these positive values. Azerbaijan is a country which is part of

the Muslim world, and, at the same time, a country with strong connections with Europe. The first democratic republic in the Muslim world was created in Azerbaijan in 1918. And immediately after that women were granted the right to vote much earlier than in some of the European countries. Therefore, our cultural and ethnic identity together with influence from Europe created an absolutely special atmosphere in our society. Throughout the centuries we have managed to protect our values, and we lived in different political, social and public environments. We were part of other countries and empires. Now we are independent, but this positive trend is still here. We are very committed to the course of promotion of these values.

In 2008 we initiated the “Baku Process”. That was our initiative to invite the ministers of culture of members of the Islamic Cooperation Organization to the meeting of ministries of culture of the members of the Council of Europe for the first time. Azerbaijan is one of the few, very few countries that are members of both organizations. And then in 2009 it was a meeting of the ministers of culture of the Islamic Cooperation Organization where we invited the ministers of culture of the Council of Europe. So this was our initiative and now this initiative is named the “Baku Process”. All what is happening now with respect to intercultural dialogue, dialogue of civilizations, issues related to multiculturalism, is framed by the “Baku Process”.

**President Ilham Aliyev attended an official reception
on the occasion of the Republic Day**
(27.05.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a part of the Muslim world and an active participant in the Organization of Islamic Cooperation. While in our country recently, the Secretary General of the Organization of Islamic Cooperation spoke about the role of Azerbaijan. At the same time, we are a member of the Council of Europe and

have recently presided over it. This cooperation is also very important for us and for the Council of Europe. Recently, within the framework of the Third International Forum on Intercultural Dialogue, it was noted that Azerbaijan is the author of the “Baku process”. The Baku process forms the basis for a dialogue between the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation in the field of culture and other areas.

This unique role of ours is highly regarded in the Muslim world and Europe today. I can tell you that no other country can take on this role at present. Even if they do, they will not be able to achieve such success because Azerbaijan has a very strong historical foundation for the development of this positive process. For centuries, Azerbaijan has cherished trends of multiculturalism. It is simply a new word which we did not know before. In fact, it is not so easy even to pronounce it. But this concept has always existed in Azerbaijan. In addition, our state policy today is also built on these foundations. It is a real policy. These are not just words for the sake of a slogan. As you know, in the international community everyone can tell a slogan from reality. Therefore, Azerbaijan has assumed this unique role. We did not have to assume it. If we hadn't taken on this role, there would be no problem for our economic and political development. But we have taken on this role because we want the world to be dominated by positive trends. We want interreligious relations to be normal and sound. Otherwise, the trends of dismemberment in the world will strengthen further. We see that. At the present time, confrontation and bloody clashes on religious and ethnic grounds, on the grounds of religion are leading the world to a disaster.

**A reception was hosted for members of the Olympic family.
President Ilham Aliyev attended the reception**

(14.06.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Our country has ancient traditions, a great history and historic figures. But as an independent country we have existed for only 24 years. In 1991, we regained our independence, but the first independent democratic republic was established in 1918, after the collapse of the Russian Empire. It was the first democratic republic of the Muslim world. The application of a republican system in Azerbaijan was a choice of the founding fathers of the republic at the time. Women were granted the right to vote, which happened earlier than in many European countries. Azerbaijan created the first opera, the first ballet and the first theater of the Muslim world, and we are proud of that. Azerbaijan has always been a space of interreligious coexistence, multiculturalism, ethnic and religious diversity. It has always been an integral part of our identity. In the years of independence these positive trends the world needs grew even stronger, and I am proud of that.

Azerbaijani society is multicultural. I recently signed a decree on the establishment of a Center of multiculturalism in Azerbaijan, and a monument to tolerance has been unveiled in one of the most beautiful parts of Baku – not far from the Flag Square. All of this is part of our lives and policies. Azerbaijan is a member of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. Both of these organizations include more than a hundred members. We play the role of a natural bridge between Europe and Asia. It is not only a geographical, but also a cultural, economic and political bridge.

**President Ilham Aliyev attended the Iftar ceremony
on the occasion of the holy month of Ramadan**

(11.07.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

The relations between religion and the state in Azerbaijan were formed and developed on a sound basis. This is an important issue for each country. We have one goal. Our goal is to develop Azerbaijan, to protect the interests of the Azerbaijani people and to turn Azerbaijan into an even more powerful state. We are confidently and successfully moving towards this goal.

At the same time, the government plays a role in the regulation of interreligious relations in Azerbaijan. The numerous international forums and conferences conducted in Azerbaijan in the areas of interreligious dialogue, multiculturalism and humanitarian issues, of course, showcase our country to the world as an exemplary state. This also facilitates the development of interreligious relations in Azerbaijan on a sound basis in the future.

Interreligious relations are experiencing a crisis. There are growing trends of Islamophobia, xenophobia and anti-Semitism. Even high-ranking officials have been expressing very dangerous propositions regarding the values of multiculturalism, claiming that multiculturalism has failed, that it does not work and has no future. Let them come to Azerbaijan and see. Multiculturalism lives and is strengthening in Azerbaijan. His Eminence Sheikh, Father Alexander, Milikh Yevdayev and myself spoke at the opening of the Heydar mosque. That is our reality. This is normal for us. At the same time, the speeches of our Christian and Jewish brothers were some sort of a message, a signal to Azerbaijani society, the region and the world at large. And this is the way it should be. This is a normal life and a normal policy.

I want to say again that the further successful development of Azerbaijan is possible only in this direction. We can never allow some outside force to sow the seeds of discord in Azerbaijan on religious or ethnic grounds. The Azerbaijani state will never tolerate that, and Azerbaijani realities clearly demonstrate this.

Of course, we in Azerbaijan have addressed these matters at the highest level. Our successful development will be continued. But we want this to be the case everywhere. Under such circumstances, there will be confrontations on religious grounds, there will be no bloodshed, people will be creative, go about their lives and pay attention to their families. Therefore, the activities related to multiculturalism and interreligious dialogue in Azerbaijan are of great importance.

We should try and are trying to raise our youth also in the national spirit – in the national spirit and, at the same time, in the spirit of multiculturalism. There is no contradiction. Every patriot, someone who loves his homeland and nation deserves great respect. At the same time, a person who respects other religions and representatives of other nationalities is also worthy of great respect.

President Ilham Aliyev chaired a meeting of the Cabinet of Ministers dedicated to the results of socio-economic development in the first half of 2015 and objectives for the future

(13.07.2015)

Opening speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan has been making efforts for many years to ensure that the region is dominated by the values of multiculturalism.

Unfortunately, fascism, racism, Islamophobia, xenophobia and anti-Semitism are gaining ground in Europe today. So this movement is directed not only against Muslims.

**President Ilham Aliyev attended the Leaders' Forum
of the 38th Session of UNESCO General Conference**

(17.11.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

Ten mosques were demolished by Armenian occupants, while today in the center of Baku you can see an Armenian Church restored by the government of Azerbaijan. So this is the difference in approach to multiculturalism. This is the difference in approach to religious tolerance and this again shows that terrorism has no religion, has no nationality.

It is absolutely unacceptable to link Islam with terrorism. I represent a Muslim country, a country which suffered from Armenian terrorism, from occupation, from destruction of our historic monuments.

As Mr. President mentioned Azerbaijan plays a very active role in the dialogue of civilizations and cultures. We are proud that UNESCO is an official partner of the three forums which we held on intercultural dialogue and unique role which Azerbaijan plays as a country situated between East and West, a country with a predominantly Muslim population, but with secular society and secular government, which is a member of the Council of Europe and the Islamic Cooperation Organization. And we are trying to use this great opportunity to bring people closer, civilizations closer. "Baku Process" which we launched in 2008, when we invited the ministers of culture of members of the Organization of Islamic Cooperation to attend a meeting of ministers of culture of the Council of Europe in Baku was the first step. Then, in 2009, we did the opposite way. There was a meeting of ministers of culture of Islamic states, and we invited members of the Council of Europe.

Intercultural dialogue today is needed as never before. When we launched "Baku Process" situation in the world in 2008 was absolutely different. Today we see that the level of mutual mistrust is growing. We see that if we don't take adequate measures the confrontation based on the religious, ethnic grounds will create even bigger problems for all of us. But we can live in peace. And, I think, the example of countries like Azerbaijan demonstrates that.

In our country representatives of all religions live in peace and friendship. Our government, state invests into the construction of not only mosques, but construction and reconstruction of churches, Orthodox and Catholic churches, synagogues. We are proud that one of the oldest, maybe the oldest church in the Caucasus, is situated in Azerbaijan, near the ancient city of Shaki. We are also proud that one of the most ancient mosques, which was built in 743, is situated in the ancient Azerbaijani city of Shamakhi. All the representatives of different confessions celebrate religious holidays at the same table. Therefore, multiculturalism for us is not just an idea which is being discussed today whether it works or doesn't work, whether it's failed or not, for us multiculturalism is our tradition.

Today it is not only tradition, it is a straight state policy, and our lifestyle. And it is possible. Because again we accumulated very important experience in that area. One example, this year Azerbaijan hosted the inaugural European Games.

You should respect other religions the same ways as you respect your own. You should live side by side with your neighbors not asking him his nationality and whether he prays in the church, synagogue or in the mosque. Only in this case we can reduce potential risks, we can eliminate growing tensions. Situation in the world is changing, and, unfortunately, not in the direction we would like to see. We need to unite the efforts. We in Azerbaijan are doing our part of the job in order to bring continents, civilizations together.

**President Ilham Aliyev attended the first session
of the Azerbaijani Parliament's fifth convocation
(24.11.2015)**

Speech by President Ilham Aliyev

Our country addresses issues of interethnic and interreligious relations at the highest level. It is no secret that all international institutions and influential organizations cite Azerbaijan as an example in this area. This is a reality. This is the truth. It is a

manifestation of our policy. At the same time, it is an indicator of the situation in our society, where government policies and public support constitute a unity. I am convinced that interreligious and interethnic relations in Azerbaijan will continue to be regulated at the highest level. Azerbaijan will continue to show itself as a model country. Representatives of all religions and nationalities will live in Azerbaijan like one family in a fraternity. This makes us stronger. This is the main condition for the successful development of any country. In particular, the picture observed in Europe in recent months confirms my words again. Wherever this area remained out of the spotlight or was dominated by other political tendencies, there are huge problems today.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of the 12th session of ISESCO General Conference
(26.11.2015)**

Speech by President Ilham Aliyev

We have repeatedly stated that terrorism has neither nationality nor religion. Unfortunately, some Western circles and media representatives have been trying in recent years to link Islam to terror. We strongly condemn these dirty deeds. Islam is a religion of peace, mercy and friendship. We in Azerbaijan work hard to introduce Islamic values to the world. Azerbaijan is one of the countries to have played an active role in the organization of an Islamic section in the most famous museum of the world – the Louvre. We have made a financial contribution to that.

Azerbaijan is the first Muslim country have demonstrated an exhibition at the Vatican. We openly fight against Islamophobia. Statements have been made at the highest level – at the level of the President. Islamophobia is a huge threat and a great injustice. It could lead to conflicts between civilizations in the future. Therefore, we promote Islamic culture both at home and abroad. Azerbaijan regularly organizes exhibitions, presentations and cultural programs in developed countries of the world.

Azerbaijan also plays an active role in developing interreligious and interethnic relations. On our initiative, Baku has repeatedly hosted the International Humanitarian Forum. We have hosted three Forums on Intercultural Dialogue. A summit of leaders of world religions has been held in Baku. Next year we will host a Global Forum of the UN Alliance of Civilizations. I should note that ISESCO is actively involved in all these activities. That is our contribution to interreligious and intercultural relations.

The International Centre for Multiculturalism has recently been established in Azerbaijan. Azerbaijan is already known worldwide as a center of multiculturalism. Azerbaijan has never had and, I am sure, never will have any confrontations on ethnic or religious grounds. We strongly believe that multiculturalism has a great future. Some politicians and public figures should be more careful in their statements, because there is no alternative to multiculturalism. The alternative is discrimination, Islamophobia and xenophobia. This path can't lead to the future. Therefore, our policies and initiatives seek to strengthen interreligious relations in the region.

Azerbaijan is a country with a rich history. I am sure that our guests will get acquainted with the ancient historical monuments of Baku. Azerbaijan works hard in the international plane to strengthen Islamic solidarity and protect Islamic values.

I should also note that Azerbaijan is a newly-independent state. We have lived as an independent country for only 24 years. Whereas in the Soviet period there were only 17 mosques in Azerbaijan, today their number exceeds 2,000. We are proud that one of the oldest mosques in the world, the Shamakhi mosque built in 743, is located in Azerbaijan. The mosque has been recently renovated. Today it is both a religious monument and a monument of architecture. Therefore, the role of international organizations and leading politicians in these matters, of course, is quite big, especially in the present circumstances and at this very sensitive moment. Unfortunately, conflicts in the world are getting further inflamed. There are more and more confrontations. Azerbaijan, for its part, is trying for humanitarian cooperation to reduce risks.

Azerbaijan successfully develops the spheres UNESCO is directly involved with. As I mentioned, we have a rich historical heritage and an ancient culture. All our cultural monuments are protected by the state. A lot of attention is being paid to education.

In 2008, we initiated the «Baku process». At that time, we invited the ministers of culture of the Organization of Islamic Cooperation member-states to a meeting of culture ministers of Council of Europe member countries held in Baku on Azerbaijan's initiative. Azerbaijan is a member of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. It was the first such meeting. After that, we invited ministers from Council of Europe member-countries to the meeting of culture ministers of the Organization of Islamic Cooperation. This process was called the «Baku process». The «Baku process» is already playing a special role in the world. We try to address all of these issues, bolster understanding in the world, prevent confrontation and give people the chance to live in peace.

**President Ilham Aliyev was conferred Honorary
Professorship in History by Renmin University of China.**
(11.12.2015)

Speech by President Ilham Aliyev

We jointly fight against terrorism, extremism, radicalism. We promote the values of multiculturalism and try to contribute to the reduction of tensions in the world and in our region.

As I said, we are actively combating international terrorism, radicalism, separatism. We are proud of having a multicultural society where all the representatives of all religions and ethnic groups live in peace and harmony. Azerbaijan is already considered as one of the centers of multiculturalism in the world. This is our big asset and we want to promote these values.

President Ilham Aliyev chaired the meeting of the Cabinet of Ministers dedicated to the results of socio-economic development of 2015 and objectives for the future.

(10.01.2016)

Opening speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is an integral part of the Muslim world. At the same time, we have strong ties with European countries. We successfully cooperate in political, economic, energy and other areas. We constantly strive to further strengthen the inter-religious and intercivilizational dialogue. We have made a contribution to this cause and set an example. Therefore, the intercivilizational misunderstandings experienced in the world today can't but disturb us. This is a very dangerous trend. Azerbaijan, for its part, will try to make every effort to mitigate these trends and put them on a positive track.

We have always tried and made effort to further unite the Muslim world. We are still committed to this. The various events held in Azerbaijan, including the Islamic Solidarity Games upcoming next year, aim to further strengthen the ties, end conflicts and create a better framework for cooperation in the Muslim world.

Closing speech by President Ilham Aliyev

As you know, Baku traditionally hosts humanitarian forums. Several times we have held forums on intercultural dialogue. The fact that the Global Forum of the Alliance of Civilizations is to be held in Baku attests to the high assessment and a great honour for us.

Azerbaijan is doing everything possible to enhance the dialogue between civilizations. Unfortunately, this work gradually becomes more complicated. I have already touched upon this issue in my opening remarks and do not want to repeat that. No matter how hard we try, unfortunately, there is less dialogue among civilizations and more misunderstanding, mistrust and clashes between civilizations and religions.

However, we will not deviate from this path. Azerbaijan is a multiethnic and multiconfessional country. This is our greatest asset. We are protecting it. We are doing it for ourselves. Of course, I would very much like other countries to use our experience, to understand that sectarian conflicts lead to disaster, to realize that representatives of different religions and nationalities can live together, can live in normal conditions of friendship and brotherhood as they do in Azerbaijan. Of course, we will continue to try to resolve these issues in the country on a sound basis, as is the case today, so that the dialogue between religions and civilizations in the region and the world could further deepen.

Considering the fact that the Global Forum will be held in Azerbaijan, the attention being paid to this area in general and the progress made, I declare this year a “Year of Multiculturalism” in Azerbaijan. Azerbaijan has done a lot in the area of multiculturalism. The example of Azerbaijan shows that multiculturalism is alive although some politicians argue that it has failed. It may have failed somewhere else, but it still lives in Azerbaijan. These trends and ideas are amplified and receive growing public support. We will go down this path. Thus, this year in Azerbaijan is being declared a “Year of Multiculturalism”. In 2016, we must work hard.

**President Ilham Aliyev met with a group
of Azerbaijani youth**

(29.01.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

This year Azerbaijan will host the Global Forum of the Alliance of Civilizations. This is a very prestigious international event of global proportions. It is an event held under the auspices of the UN. Why? Because we have been hosting similar activities here a few years! Because Azerbaijan is a good example in this sphere, and this is a reality. It is the current status of our society. It is both the state policy and the order of society. Therefore, we will work hard in all directions. We will deepen the reform.

We are a secular and tolerant country and people. We want all nationalities to live together. This is why we conduct these forums. This year has been declared a “Year of multiculturalism”, so that we could bring civilizations and religions together. I want to repeat that Azerbaijan is an example. But we can say that we are alone in this world. Therefore, when discussing the issue of integration, we must constantly take this reality into account.

President Ilham Aliyev visited Imamzadeh religious complex in Ganja

(17.02.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

The relations between the state and religion in Azerbaijan are regulated and addressed at a high level. These relations are of great importance for the sustainable development of our society and country. The Azerbaijani model today is studied in various countries around the world. Our policy in this direction has already proved itself in the country, in the region and around the world. We are committed to our national, spiritual and religious values. We protect them and, at the same time, make every effort to strengthen solidarity in the Muslim world.

In the years of independence, Azerbaijan has always sought to further strengthen unity and solidarity in the Muslim world. To this end, our country has hosted various activities. Dozens of events have been held under the auspices of the Organization of Islamic Cooperation and ISESCO. I can say that Azerbaijan and its policies are perceived with great approval in the Muslim world, in all segments of the Muslim world. We will continue to try to resolve the differences and reduce tension among Muslim countries by our policies, including diplomatic efforts. This is our duty. This is how we see that. All Muslims in Azerbaijan live like one family. Never in the history of Azerbaijan have there been any problems on the basis of religion. There hasn't been, should not be and will not be even a slight misunderstanding on these grounds.

A good example of this is the prayer of unity recently performed by all Muslims at the Heydar Mosque.

I want to say again that Azerbaijan is a country with a great reputation in the Muslim world. We have achieved this not only with economic and social development. The entire Muslim world also appreciates the role we are playing in interreligious relations. My visits to Muslim countries and the visits of leaders of Muslim countries to Azerbaijan are further evidence of my words.

Representatives of all religions live in Azerbaijan like one family. This is our greatest asset. As I have already noted, Orthodox, Catholic Albanian churches and synagogues are built and renovated in Azerbaijan. Religious relations in Azerbaijan rest on sound footing. We have a role to play in the world in this direction. Azerbaijan has hosted a summit of leaders of world religions. We have conducted traditional humanitarian forums and forums for intercultural dialogue. This year, Azerbaijan will host the 7th UN Global Forum of the Alliance of Civilizations, the most influential forum for interreligious and intercultural dialogue on a global scale. This year, Azerbaijan takes over this honorable mission.

Why do some countries say today that multiculturalism has failed and has no future? This is a misconception. Have a look – multiculturalism in Azerbaijan is very much alive. Look at how these issues are regulated by a country with a relatively short history of independence, which has faced great difficulties, is a victim of occupation and has never pointed to the religious affiliation of the occupier. Why? Because this is our public policy! I want to say again that public policy plays a major role. On the other hand, a huge role in this is played by our religious leaders. In particular, I want to commend the work of His Eminence Sheikh. He represents Azerbaijan in the country, the CIS and the world as a tolerant country where all religions coexist. I also appreciate the work of other religious figures – they are present here today and will have the opportunity to speak. They also make numerous foreign visits and speak about Azerbaijani realities. That is the main factor. At the same time, this model of Azerbaijan is, of course, underpinned by public opinion. The Azerbaijani public also fully supports this policy.

Therefore, we celebrate all religious holidays together. We participate in all ceremonies together. This ceremony will also be addressed by the heads of Orthodox, Jewish and Catholic communities. This is natural and should be the case. Unfortunately, we do not see that in some countries.

We will go our own way. Today, Azerbaijan demonstrates its development model in any direction, and the excellent results confirm the viability of this model. We will take further measures in relation to multiculturalism. As you know, this year in Azerbaijan has been declared a “Year of multiculturalism”. The International Centre for Multiculturalism has been created in Azerbaijan. Last year, Azerbaijan hosted the European Games, and Islamic Solidarity Games will be held next year. These are not just competitions of athletes from Muslim and European countries. It is our contribution to universal human values. This is how we perceive and understand our responsibility. We will bear this responsibility, first and foremost in the interests of our state and nation, and on the other hand, in order to restore stability in the region. After all, if stability is not restored in the region, it will inevitably affect us.

**President Ilham Aliyev has been interviewed
by the Islamic Republic of Iran Broadcasting
(22.02.2016)**

Azerbaijan has historically never experienced discrimination on religious and ethnic grounds. Representatives of different nationalities, religions and religious movements have always lived in peace, tranquility and mutual understanding. The Constitution and existing laws of the country fully guarantee the freedom of conscience and religion, and do not hinder believers in their everyday activities.

During the Soviet period, there were only 17 mosques in Azerbaijan. In the years of independence, the number of religious temples and mosques has significantly increased. Currently, there are more than 2,000 mosques in Baku and other cities. The biggest

mosque of the country, the Heydar Mosque, was built by my order with public funds and was handed over to the believers.

Azerbaijan shows great attention and allocates funds for the promotion of Islamic culture all over the world. As an example, we can cite campaigns and exhibitions our country has held in Europe and other regions of the world. Azerbaijan adheres to the most civilized norms of ethnic and religious coexistence. There is a tolerant environment. The relations between the state and religious relation in the country are perceived as a model around the world. The Organization of Islamic Cooperation has always appreciated the status of Islamic religion, interreligious and interconfessional relations in Azerbaijan.

At a time when several countries are faced with contradictions between Sunnis and Shiites, Shiites and Sunnis prayed together at Heydar Mosque in Baku in January this year.

In the current period of growing Islamophobia in the world, we have contributed to the strengthening of solidarity and unity among Muslim countries. Mutual understanding, confidence building, the rule of common interests, the joint fight against Islamophobia and other negative trends should serve as a foundation of Islamic solidarity. Azerbaijan intends to continue to pursue its efforts in this area.

**President Ilham Aliyev attended the opening
of the 4th Global Baku Forum**

(10.03.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

This year in Azerbaijan is a year of multiculturalism. For centuries people of different nationalities, ethnic roots, religions have lived in Azerbaijan in peace and dignity. And we are proud of this situation. We are proud that during the years of independence these positive tendencies became only stronger. Multiculturalism, religious tolerance is a state policy in Azerbaijan. And at the same time, this is also reflection of the mood of the society. And

that's important because state policy and general atmosphere in Azerbaijan in this respect is not different.

In 2008 we launched "Baku process" when we invited the ministers of culture of members of Islamic Cooperation Organization to participate at the meeting of the ministers of culture members of the Council of Europe for the first time. And that worked. Now, Baku process became a reality. We organize numerous events in Azerbaijan, promoting the values of multiculturalism – World Religious Leaders' Summit, Humanitarian Forum, twice intercultural dialogue Forum. This April, in a month we will have the 7th Global Forum of Alliance of Civilizations organized by United Nations.

Azerbaijan's experience in this area is highly appreciated by leading international organizations, by international community and it demonstrates that multiculturalism is alive, it has a future. But I think that politicians, those who can influence on public opinion, including media representatives must be more responsible. Of course, I think that the role of media in this respect must be more positive because unfortunately, what we see in the news mainly is pictures of confrontation, refugee crisis and difficulties in that regard.

This leads only to alienation. We cannot afford alienation because, as I said before, we are all interconnected, we are all living on the same planet and the distance between Europe and the Middle East as we all see is not very long. And even if it is long, it does not prevent people from finding or trying to find shelter and to save their lives, lives of their families. Therefore, I think the concentration on the positive examples of multiculturalism and promotion of these values will help all of us because no country, no nation can live in the future in isolation. We are all interconnected. Absolute majority of the countries of the world have multiethnic, multireligious population. We must be proud of that.

Last month we were celebrating the inauguration of Imamzadeh religious and historical monument after restoration, renovation and new construction. It is one of the sacred places in the Muslim World, which is by the way situated in Ganja, the motherland of Nizami Ganjavi, and which Azerbaijani people

protect since the 8th century. The new mosque was build there, and we had a ceremony. I invited all representatives from all the regions of Azerbaijan and at that ceremony along with myself other speakers were leaders of traditional religions of Azerbaijan. Leader of Azerbaijani Muslims, leader of Azerbaijani-Russian Orthodox Church, leader of Azerbaijani-Jewish community and leader of Catholic Church. They not only participated, but spoke in front of the audience. Then we jointly moved into the newly-built mosque, and were there together. This is how it works in our country. That was a message to our society, that was a message to our people, that was a message to our world.

A couple of months before, in one of the biggest mosques of Azerbaijan, Shia and Sunni Muslims prayed together. It was named a Unity Namaz for the first time. This also demonstrates the real situation here where there is no distinction neither inside the Muslim community, nor inside our society. And this is a reality of Azerbaijan, this is probably one of our biggest assets and this is a main guarantee for successful development because without this consensus, without unity we cannot achieve success. And we want to achieve more success, we want to continue to modernize our country and only based on these common values of friendship, multiculturalism, we can achieve that.

**President Ilham Aliyev joined nationwide festivities
on the occasion of Novruz holiday**

(19.03.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

As you know, this year has been declared a «Year of multiculturalism» in Azerbaijan. Not only because Azerbaijan will host the Seventh Global Forum of the Alliance of Civilizations this year, but also because the standoffs experienced in the world today, including those on ethnic or religious grounds, are causing a great concern. We are showing the way, leading by example. We show that multiculturalism lives on. Those

arguing that multiculturalism has crashed are trying to destroy it. They probably don't even realize what a big mistake they are committing. We are showing that it is possible. We are showing the way. We are showing that all nationalities, representatives of all religions live and will live like one family. The Azerbaijani state protects them, their interests, national sentiments and dignity. They are our brothers. Our strength is in unity. Azerbaijan is a multiethnic and multiconfessional country. This is our heritage. We must and we will take care of it. I want to say again that we are showing the way to the world. We are showing the way in many directions – development, independence, dignity, principled policy, international and ethnic relations, the relationship between religion and the state, the energy policy, the transport policy. These are the realities of the present-day Azerbaijan.

**President Ilham Aliyev attended official opening
of 7th UNAOC Global Forum**

(26.04.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan for centuries was a place where religions, cultures, civilizations met. We are not only a geographic bridge between East and West, but also a cultural bridge. For centuries representatives of religions, cultures lived in peace and dignity in Azerbaijan. Religious tolerance, multiculturalism always was present here. There was no word “multiculturalism”, but ideas were always present.

And the result of that is that today Azerbaijan is a multiethnic, multiconfessional country where representatives of all religions and ethnic groups live in dignity and peace. This is one of our biggest assets. And we are proud of our history. We are proud of our historical monuments which reflect the creation of representatives of different cultures. One of the oldest mosques in the world, which was built in 743 is situated in the ancient Azerbaijani city of Shamakhi.

Also one of the oldest churches in the Caucasus, the ancient church of ancient state of Caucasian Albania is also situated in Azerbaijan close to another ancient city of Shaki. Our government invests in construction and renovation of mosques, Orthodox and Catholic churches, synagogues. This is our policy and this is our lifestyle. For centuries Azerbaijan is preserving these assets regardless of political or social situation in our country. Our country is relatively young as an independent country – only 25 years old. But it is an ancient country with deep historical and cultural roots.

Multiculturalism for us is a state policy. We organized different events, addressing these important issues. Every second year the intercultural dialogue forum is taking place in Azerbaijan. We regularly host Baku International Humanitarian Forum. And the main idea is how to bring representatives of different religions together and how to establish more understanding between us.

Azerbaijan hosted the World Summit of Religious Leaders addressing important issues of interreligious dialogue. I think that today this is one of the most important topics on the global agenda. And the role of Alliance of Civilizations is growing. Unfortunately, we see also very concerning trends in our region, in Europe, in the Middle East, in the area of former Soviet Union, where we see clashes, confrontations based on ethnic or religious grounds. This is a very dangerous tendency.

And I think that the gathering in Baku, the 7th Global Forum, will address these issues and will contribute to the cause of solidarity, peace, mutual understanding and partnership.

In 2008, we initiated “Baku Process”, which already became a broad platform for intercultural dialogue. Azerbaijan is one of the few countries which are members of Islamic Cooperation Organization and of the Council of Europe. So, at the meeting of ministers of culture of Council of Europe, which took place in Baku in 2008, we invited ministers of culture of the countries of Islamic Cooperation Organization. For the first time ministers of culture of more than hundred countries of these two organizations gathered in Baku.

Next year, in 2009, we hosted a ministerial meeting of the ministers of culture of Islamic Cooperation Organization in Baku and invited ministers of culture of European countries. So, this process was named “Baku Process”, and we are very proud that the name of our ancient city is now also associated with this positive initiative. And this process growing. It is getting more and more supporters, it is becoming a global initiative, which contributes to the cause of solidarity, mutual understanding and intercultural dialogue. At the same time our initiatives are aimed at strengthening positions of our country as a bridge between cultures, between civilizations, as a country, which can and should contribute more to the cause of mutual understanding.

Last year we were very proud to host the first, inaugural European Games in Baku. Next year we will be hosting the 4th Islamic Solidarity Games in Baku. So in one city, in 2 years` time, European and Islamic athletes will perform. And this is not only sports, achievements and medals. This is friendship, this is mutual understanding, this is solidarity, partnership, and there is nothing to divide between us. We are all living on the same planet. All the people want to live in dignity, in peace, in security, to raise children, to protect their families. All religions advocate for the same values of humanity, mercy, solidarity, peace. Uniting our efforts is what the world needs today. Today`s gathering, today`s Forum is a clear indicator that the ideas of multiculturalism are strongly supported by international community. As I said more than 140 countries are present here.

Multiculturalism has no alternative. Of course, we all know that there are different ideas. Some say that multiculturalism failed or didn`t work. But there are positive examples. For us multiculturalism is a state policy and is our lifestyle.

What are the alternatives of multiculturalism? They are very dangerous alternatives – xenophobia, Islamophobia, anti-Semitism, racism, discrimination, hatred. Therefore, the strengthening of the values of multiculturalism will, I think, be a very positive trend in the current politics. And all the responsible politicians should contribute to these positive dynamics.

**President Ilham Aliyev attended official reception
on the occasion of Azerbaijan's Republic Day**

(27.05.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

This year has been declared a “Year of multiculturalism” in Azerbaijan. It is a message to the world, especially in the current environment. The Azerbaijani society has lived in multiculturalism for centuries. We lived in the atmosphere of national peace, tolerance, mutual support and respect even before this expression appeared. Today, our sample is studied and supported in the world. We will and should try – I am setting this as an objective – for the experience of Azerbaijan to be widely promoted in the world, for us to share this experience with other countries in order to enhance the tendency of religious, ethnic tolerance and multiculturalism. Otherwise, it can create problems for us, because we do not live on an island and there may be outside influence. Just as we influence others, Azerbaijan, of course, also comes under influence through media and other means. Therefore, of course, we are interested in strengthening multiculturalism trends in the region and the world. We must continue work in this direction.

Our cooperation with Muslim countries has always been at the highest level. We have taken very important steps aimed at strengthening Islamic solidarity. In the international arena, in the UN, we are mostly supported by Muslim countries. We also support them. The resolution adopted at the recent Summit of the Organization of Islamic Cooperation unequivocally supported Azerbaijan and strongly condemned Armenia's aggression and April provocation. At the same time, the Organization of Islamic Cooperation has established a contact group to deal with the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict. This cooperation is of a great importance for us. This cooperation is based on history, culture, religion and common interests, and should always be in the spotlight.

Let me repeat: Azerbaijan is a model country in terms of multiculturalism, religious and national tolerance in the world.

President Ilham Aliyev received heads of diplomatic missions and international organizations of Muslim countries in Azerbaijan on the occasion of the holy month of Ramadan

(08.06.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan has made great efforts and taken serious steps to strengthen Muslim solidarity. Azerbaijan is waging a serious fight against Islamophobia which is lifting its head in different countries. At different levels, at the highest possible levels, we openly express our position on the matter, condemn Islamophobia and lead by example. Islamophobia is a threat both to Muslim countries and to those who condone this foul trend. It further exacerbates confrontation and increases mutual distrust. Representatives of all religions live in Azerbaijan in peace like one family. We live in brotherhood and friendship. We demonstrate that multicultural values live on and must live on. As you know, the current year has been declared a “Year of multiculturalism” in Azerbaijan. The results of the UN Global Alliance of Civilizations held in Azerbaijan this year show once again that Azerbaijan has made great strides in this direction.

Last year, the First European Games were held in Baku, while next year Baku will host Islamic Solidarity Games. I am confident that Islamic Solidarity Games will remain in history not only as a sporting event. We want the Islamic Solidarity Games to be held next year to demonstrated to the whole planet that Islamic world calls for unity, peace and stability. At the same time, I am sure that these Games will be a manifestation of Islamic culture.

A year after the Games of Solidarity, in 2018, the ancient Azerbaijani city of Nakhchivan will be declared the capital of Islamic culture. Several years ago, this honorary title was awarded to Baku. And now this honorable mission will be carried by Nakhchivan. In short, I want to note once again that we in Azerbaijan are committed to further strengthening the unity among Islamic countries. We will continue efforts in this direction.

President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony on the occasion of holy month of Ramadan

(18.06.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

Great leader Heydar Aliyev is the creator and founding father of modern Azerbaijan. His policies live on and continue to be enriched. The great leader also owns a special role and exceptional achievements in the regulation of relations between the state and religion.

Azerbaijan is an independent secular state. According to the Constitution, religion is separated from the state, but religion and the state are always together, always close by. And this is the way it should be, because we have one goal and one wish. We want Azerbaijan to become an even more powerful state, our people to live even better, the international standing of Azerbaijan to strengthen further, our lands to be freed from occupation and our long-term development to be successful.

Religious values are an integral part of our national and spiritual values. National and religious holidays are a great asset for us. We cherish and celebrate them together. The development of relations between the state and religion on such a healthy footing will further strengthen our country in the future.

Azerbaijan is an integral part of the Muslim world. Azerbaijan enjoys great authority and respect in the Muslim world.

We need to strengthen Muslim solidarity and that some of the developments unfolding in the Muslim world are worrying. We want peace and stability to be restored to the Muslim world. We want an end to conflicts based on religious affiliation. We want unity. We can't be strong without unity. Azerbaijan, in turn, is doing a lot to strengthen Muslim solidarity, and we are doing it in a consistent manner.

In the current environment, when very difficult processes are taking place in the world, the example of Azerbaijan, of course, is even more obvious. It means that it is possible for representatives

of all religions to live together like one family. It is possible for the trend of multiculturalism to strengthen. It is possible for a country to never have confrontation on religious or ethnic grounds. Not there has never been and never will be confrontation or even misunderstanding, I am sure. In other words, Azerbaijan today is demonstrating a unique model of development. Not because we want to prove something to someone. This is just the way we live. This is our policy. Azerbaijan is gradually becoming more recognizable in the world. And as we do that, people in the world are becoming convinced that in this geographical area there is a modern country relying on its own strength, firmly standing on its feet, conducting a principled policy, providing all the freedoms and ensuring a coexistence of all religions. This is why our experience, of course, is studied.

Of course, our successes are underpinned by civic accord. Civic accord would be impossible without interethnic and inter-religious unity, especially in multiethnic and multiconfessional countries. We are proud to be a multiethnic country. We are proud of the fact that representatives of all religions and ethnicities live in Azerbaijan peacefully. They are proud to be citizens of Azerbaijan. They are making an enormous contribution to the development of our country both domestically and abroad.

Azerbaijan has never experience and never will experience xenophobia and anti-Semitism. This is our policy. This further strengthens our unity. We celebrate all our holidays together.

**Fifth Baku International Humanitarian Forum kicks off.
President Ilham Aliyev attended official opening ceremony.
(29.09.2016)**

Speech by President Ilham Aliyev

There are many goals we have pursued when hosting these international events in our country. First of all, it is necessary for our country because Azerbaijan is a multireligious and multiethnic country. Representatives of all religions and nationalities live in Azerbaijan like one family. At the same time, these international

political and humanitarian events send a message to the world that progressive representatives of the world should consolidate their efforts even more closely. Unfortunately, negative trends prevail in the world today. There are bloody clashes and wars in various regions of the world. There is bloodshed on religious and ethnic grounds. The deepening of international humanitarian cooperation can prevent the negative and enhance positive trends to some extent.

A few years ago we thought that it would be nice if there was a contact between the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. With this aim, we invited the Ministers of Culture of the Organization of Islamic Cooperation to the Baku forum of the Ministers of Culture of Council of Europe member-states in 2008. This resonated very well in the world. Our work in this area received good feedback and the initiative was called the "Baku process". In 2009, we received the Ministers of Culture of the Organization of Islamic Cooperation and invited the Ministers of Culture from Europe to that meeting. Thus, a very important new process was launched on our initiative. Of course, we are very proud that this initiative was subsequently called the "Baku process".

We are trying and will continue trying to contribute to the strengthening of interreligious and intercultural dialogue in the humanitarian sphere because this is what our policy is about. Our history is also based on multiculturalism. Although multiculturalism is a new concept, it has always been present in Azerbaijan. Regardless of the public and political system, Azerbaijan has always been a space of peace, cooperation and mutual understanding, and we cherish this tradition. By conducting such events today, we are contributing to the development of multiculturalism as an independent state. The policy pursued in Azerbaijan strengthens these positive trends in everyday life.

I want to note again that representatives of all nations and religions live in Azerbaijan like one family, in peace and friendship. Our country has never had any confrontation or misunderstanding on religious or ethnic grounds. This is our greatest asset. Historical monuments of all religions are protected by the state.

The state provides funds for the restoration of these monuments. Mosques, churches and synagogues are built and renovated in Azerbaijan. We celebrate our religious festivals together. All religious communities celebrate them together. We are proud of our history and culture. Today, one of the oldest mosques in the world is located in Azerbaijan, in the town of Shamakhi. The Shamakhi mosque was built in 743. It has been restored and is now in operation. At the same time, there is one of the oldest churches in the Caucasus near the city of Sheki – the Church of Caucasian Albania. This historical monument has also been renovated. It is also in operation and attracts numerous tourists. There is a Zoroastrian temple, a temple of fire worshipers, not far from Baku. This is our history. Azerbaijan has been inhabited by representatives of different religions and cultures throughout history. It is probably no coincidence that they chose Azerbaijan for coexistence. After all, these trends have always prevailed in our country and region. Today it is a state policy and we will continue to pursue it.

This state policy gets a lot of approval in the country. At the same time, it is the mood of our society, because a government policy can be successfully implemented only when society responds to it positively. The friendly attitude and the trends associated with multiculturalism in society further reinforce our public policies. It is no coincidence that this year has been declared a “Year of multiculturalism” in Azerbaijan. An international center of multiculturalism has been created in Baku. Not far from the State Flag Square, which is a symbol of our statehood, there is a monument to multiculturalism.

We believe that this issue must always be in the spotlight. International organizations and countries should express their position on this issue. Unfortunately, other pessimistic thoughts related to multiculturalism are expressed in various parts of the world these days. Some believe that multiculturalism has failed. Others even think that this trend should not be allowed because it is harmful. These are very dangerous thoughts and approaches. Let’s see what the alternatives to multiculturalism are. Are there any? Of course there are, but what are they? I believe that the

alternatives to multiculturalism are xenophobia, discrimination, racism, Islamophobia and anti-Semitism. These are extremely dangerous trends. We have repeatedly seen in history what terrible implications the strengthening of these trends can have. Therefore, all progressive mankind should unite around the ideas and ideals of multiculturalism. We must demonstrate an unequivocal position here. We, in turn, by showing our activities and efforts to the world and the atmosphere existing in our country, demonstrate that this is possible. Multiculturalism has many addresses in the world, and Azerbaijan is one of them. We will continue trying to strengthen these positive trends, both in the international arena, and in the country and region.

Unfortunately, global threats are growing. When we organized the first Baku International Humanitarian Forum, the threats that exist today were not there. In the past few years, the world, our region, the Middle East, Europe and other places have experienced very dangerous events that cause concern. There are bloody clashes and wars, some countries have been completely destroyed, hundreds of thousands of innocent people have been killed, millions, tens of millions have become refugees and displaced persons, which, in turn, strengthens radicalism trends in the affected countries.

The Baku International Humanitarian Forum is attended by well-known statesmen, public figures and prominent scientists, including 13 Nobel Prize winners, as well as journalists, representatives of non-governmental organizations and other distinguished guests. Therefore, it is an excellent format for open discussions, recommendations and actions.

As I have already noted, Azerbaijan has always paid great attention to humanitarian cooperation.

**President Ilham Aliyev and Pope Francis addressed
representatives of general public at Heydar Aliyev Center
(02.10.2016)**

Speech by President Ilham Aliyev

When we were meeting with you at the Vatican last year, I invited you to Azerbaijan. I am very pleased that you have accepted the invitation and are paying a visit to our country today. This visit is of great importance. It is a historical visit. He will make a huge contribution to the development of relations between Azerbaijan and the Vatican. This visit is important for all of the mankind, as it shows once again that the dialogue between civilizations lives on, continues to expand, and we are trying to give a new impetus to this dialogue.

The relations between the Vatican and Azerbaijan have been developing successfully for 24 years. As I have said, there have been reciprocal high-level visits. In 2012, the Vatican museums hosted an Azerbaijani exhibition dedicated to the 20th anniversary of our diplomatic relations. The Azerbaijani exhibition was the first exhibition of Muslim countries. Our ties are also supported by civil society organizations. In February last year, with support from the largest non-governmental organization of the South Caucasus, the Heydar Aliyev Foundation, the Saint Marcellino and Pietro's catacombs of the Vatican were reopened after major overhaul and restoration. This great event showed again that our bilateral relations. At the same time, the strengthening of the interreligious and intercultural dialogue is a reality.

Representatives of all religions and ethnicities have lived in Azerbaijan in peace, dignity and friendship for centuries. This is also the case today. Regardless of the public and political system, our region has always been inhabited by different civilizations. Azerbaijan has always played the role of a bridge between the East and the West. It is both a geographical and spiritual bridge. Historical monuments of all religions are protected and restored in Azerbaijan. Azerbaijan is a very ancient land. We are proud of the fact that one of the oldest mosques in the world, the Shamakhi Juma mosque built in 743, is located in Azerbaijan. Azerbaijan is

also home to one of the oldest churches in our region – the Church of Caucasian Albania. There is an ancient temple of fire-worshippers in Baku. At the same time, the state protects and restores Orthodox and Catholic churches and synagogues.

In 2008, a very significant event occurred in the history of Vatican-Azerbaijani relations. We celebrated the opening of the Baku Catholic Church in 2008. The Catholic Church was built in Baku back in 1912, but in 1934 this church and indeed all other religious monuments were destroyed by Soviet authorities. Mosques, Orthodox churches and synagogues were destroyed. The independent state of Azerbaijan decided to rebuild the Baku Catholic Church. Your Holiness conducted a service at this church this morning. This is a significant event. First of all, we have eliminated the historical injustice. On the other hand, it has been a great gift for the Catholics living in Azerbaijan.

The interreligious, international and interethnic relations in our country are exemplary. This is acknowledged not only by us. This is also confirmed by all foreign representatives who are familiar with Azerbaijani realities. We have put forward a number of initiatives, including the “Baku process”, which has already gained a great reputation in the world. The “Baku process” began in 2008. Azerbaijan is one of a handful of countries that are members of both the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation. In 2008, we invited the Ministers of Culture of Islamic countries to the Baku Forum of Ministers of Culture of Council of Europe member-states. For the first time in history, a link was established between these two institutions, and this link was established by us. In 2009, we invited ministers from the Council of Ministers to the meeting of Ministers of Culture of Muslim countries in Baku. Thus, this process was called the “Baku process”. Today, our country hosts numerous international events within the framework of the “Baku process”. These include the summit of religious leaders of the world. Two days ago, the Fifth International Humanitarian Forum was completed in Baku and one of the main themes on its agenda was multiculturalism. The Forum on Intercultural Dialogue is held in Azerbaijan every other year.

These initiatives have one goal: cooperation among representatives of all religions and prevention of confrontation. Given our successful activities in this area, the UN decided to hold the Seventh Global Forum of the Alliance of Civilizations in Baku. This year we held this forum in Baku with great success.

Such events are first and foremost necessary for ourselves and our citizens, because they send a very positive message to our society. On the other hand, they are necessary for the whole world. Unfortunately, wars, conflicts and confrontation on religious and ethnic grounds are intensifying in various parts of the world. By putting forward such initiatives, we show that it is possible to live together. It is necessary to respect each other. Those who respect their own religion should definitely respect other religions.

This year has been declared a “Year of multiculturalism” in Azerbaijan. For us, multiculturalism is a way of life and our state policy. Azerbaijan plays an important role in promoting the ideas of multiculturalism in the world. Unfortunately, certain persons, politicians and leaders have expressed pessimistic thoughts in relation to multiculturalism, saying that multiculturalism has failed and has no future. This is an extremely dangerous misconception. We in Azerbaijan are proving that multiculturalism is alive, develops and leads our country forward. Azerbaijan is one of the addresses of multiculturalism. We are proud to be a multiethnic and multireligious country. Representatives of all religions live with dignity in Azerbaijan. They are worthy citizens of our country who make a great contribution to our overall development.

Your Holiness, your visit to Azerbaijan is a historical event for us. It is a great honour for us. This morning you conducted a service at the Catholic Church. After this meeting, you will visit the largest mosque of our country – the Heydar mosque. You are sending a clear message to the world from Baku that multiculturalism, interreligious dialogue, good intentions and good relations should prevail. During today’s meeting, I expressed my gratitude to you and said that by paying this visit to Azerbaijan you have attracted worldwide attention.

**Official reception was held to mark 25th anniversary
of restoration of Azerbaijan`s state independence.
President Ilham Aliyev attended the reception.**

(17.10.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

In recent years, Azerbaijan has become a center of multiculturalism in the world. This is confirmed by the international events, humanitarian forums, forums for intercivilizational and intercultural dialogue held in our country. We are handling these matters at the appropriate level not only in the country. We also show the way to many countries. We want our example to be learned from. If it is, tensions will subside because wars are often waged on religious grounds, on the grounds of religious beliefs. Today, everything around us is ablaze, on fire. In Azerbaijan, there is stability and enhancing dynamics of development. Representatives of all nations living in our country feel comfortable. All of them are our brothers and our worthy citizens. This is also an example. This is a huge asset.

**President Ilham Aliyev has been interviewed by the
general director of the “Russia Today” International
News Agency, Dmitry Kiselev, for Sputnik Azerbaijan**

(17.10.2016)

I will put it this way: there is no such threat in the country. Our society is united around the national idea. It is about the priority of our values and promotion of multiculturalism. In fact, this year has been declared a year of multiculturalism in Azerbaijan. Our society is rallied behind the idea of restoring the territorial integrity of Azerbaijan, as well as the strengthening of our independence and resolving all economic and social issues. Therefore, there is no niche for radicals here: neither economically nor socially. There is no basis for them because there is almost no poverty. How do they recruit followers? They recruit them from

amongst the poor. The level of literacy in Azerbaijan is 100 per cent. Again, where do the radicals come from? From the illiterate masses! Therefore, there is no such environment. This is not the case around us. Therefore, the main thing for us is to protect ourselves from the negative external influence, including with regard to religious extremism. Our society is deeply attached to its roots: national, spiritual and religious. We honour our holy places and are very sensitive about that. At the same time, our society is secular and modern. And I think that the example of a secular Muslim state of Azerbaijan has yet to be studied. It could be a good example for many countries. Therefore, our main goal in fighting radicalism is to protect ourselves from external physical and information threats out there. But there are relevant bodies which ensure the security of our country. Therefore, against the backdrop of everything we see around us today, Azerbaijan continues to be a place of stability, development and peace. We cherish this very much. Our citizens cherish this. They see every day what is going on in the hot spots, what is happening in European countries, in the CIS, in the Middle East. Wars, bloodshed, destruction... This further consolidates our society. It is the best "inoculation" for radicalism. Despite all this, we should not stop our efforts to pursue a policy aimed at modernity, secularism and prevalence of good over evil. We regularly work in this direction.

Baku hosted joint opening of 5th News Agencies World Congress and 16th General Assembly of Organization of Asia-Pacific News Agencies.

President Ilham Aliyev attended the ceremony

(16.11.2016)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is one of the few countries of the world which is a member of both the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe. In both organizations Azerbaijan enjoys a very high level of support. It was our initiative for the first time in the

world back in 2008 to organize a meeting of ministers of culture of the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe in Baku. That was a first historic meeting. It contributed to the development of cooperation between these two organizations, and a broader movement was called “Baku Process”. We are proud of that. We think our achievement in this area is highly appreciated in the world.

We initiated that not only because we are members of these two organizations, but because our history, our traditions, multicultural development of our nation is a good example of how relations between different countries, between civilizations, different religions can be properly planned and organized. Azerbaijan is a good example of multiculturalism. By the way, this year was declared a year of multiculturalism in our country. It is our state policy. At the same time it is a sign of general, common mood in our society.

We organize numerous international events. Among them are the annual Baku humanitarian forum, intercultural dialogue forum. This year we hosted the 7th UN Global Forum of Alliance of Civilizations. An important sign of our achievements in this area was a recent visit this September by head of the Roman Catholic Church Pope Francis to Azerbaijan and his statements about multiculturalism and our achievements. He visited a Catholic church, an Azerbaijani mosque. He met with representatives of leaders of all the religious communities in Azerbaijan. He delivered a message from Baku, from this hall, to the world about the values of intercultural and interreligious dialogue.

We consider this as one of the achievements especially in today`s world where we unfortunately see confrontations based on religious and ethnic grounds. We see tragedies, we see sufferings of people just because of their nationality or religious roots. And these are very concerning developments. Therefore we propose our own agenda – agenda of multiculturalism, which has not failed. I think the example of Azerbaijan proves that.

We propose agenda of cooperation, mutual understanding. These are positive trends. So our role in this respect, of course, is mainly based on our traditions and needs of our country because

Azerbaijan is a multiethnic, multiconfessional country. All the representatives of different ethnic groups and religions live in peace and dignity in Azerbaijan. At the same time this is a message to the world because we are not an isolated island, but we live in a neighborhood. Therefore we are interested in this, it is our legitimate interest to see positive developments in this area in the region and in the world.

**President Ilham Aliyev and Israeli Prime Minister
Benjamin Netanyahu made press statements**
(13.12.2016)

Statement by President Ilham Aliyev

For centuries, Jews and Azerbaijanis have lived in peace, friendship and continue to live here in Azerbaijan. And the Jewish community in Azerbaijan is a very active part of our society, they contribute a lot to the development of modern Azerbaijan and these close relations between our people is a very important factor in our bilateral relations. For your information, I'd like to say that there are seven synagogues, five of them in Baku, Jewish schools in Azerbaijan. You will visit one of them – Chabad Ohr Avner educational center, which was inaugurated in 2010. I remember that day because I was there at the inauguration ceremony, and the late President Shimon Peres made a video address to us. I am glad that Mr. Prime Minister has time in his tight schedule to visit that educational center and also to meet representatives of the Jewish community.

Relations between Jews and Azerbaijanis have always been very good, during all the times of our history. Jews have lived in Azerbaijan for centuries. It's their home, they feel themselves at home, and they do a lot in order to strengthen our country. This was during the times of the Tsarist Russia when Azerbaijan was part of Russian Empire, this was during Soviet Union times and now for 25 years of independence relations between the people, all the people who live in Azerbaijan is a good example of multiculturalism, mutual respect, and respect for each others'

traditions, religion. I always say that respect for your own religion and tradition starts with respect for traditions and religions of your neighbor. By the way, I'd like to say that this year was declared the year of multiculturalism in Azerbaijan. Azerbaijan is recognized in the world as one of the international centers of multiculturalism. I am glad that our citizens, our former citizens – Jews who live now in Israel – keep close ties with Azerbaijan. They help us, they promote us. We have diaspora organizations in many countries, but only in Israel our diaspora consists of people of Jewish origin. This also shows unity between Jews and Azerbaijanis.

2017

**Message of congratulation of President Ilham Aliyev
to the people of Azerbaijan on the occasion of the Day
of Solidarity of World Azerbaijanis and the New Year
(01.01.2017)**

Year 2016 was declared a Year of Multiculturalism in Azerbaijan. Our country has hosted a number of prestigious international events this year. Azerbaijan has demonstrated to the world again that representatives of different religions, nationalities and ethnic groups can live together in one country, under the same sky and in dignity. Azerbaijan is a country playing an exceptional role in the promotion of the ideas of multiculturalism in the world.

**President Ilham Aliyev chaired the meeting of the Cabinet
of Ministers on the results of socio-economic development
of 2016 and future objectives
(10.01.2017)**

Opening speech by President Ilham Aliyev

Last year was declared a Year of Multiculturalism in Azerbaijan. I think that this was a unique occasion in the world. I do not know if any other country had ever declared a Year of Multiculturalism. But this is not the point. The point is that

our declaration of 2016 as a Year of Multiculturalism carried a huge meaning. It demonstrates our policies, the mood of the society, our current and future work. Azerbaijan is indeed a center of multiculturalism in the world. When we started to talk about that and to hold international events, migration crisis had not even started and discrimination in Europe and elsewhere was not so obvious. Last year it reached its climax. Last year we witnessed humiliating actions against migrants in some European countries and openly aggressive policies related to Islamophobia. Against this background, our declaration of 2016 as a Year of Multiculturalism and its successful completion demonstrates our policy, strength and intent once again.

Last year we hosted series of important events. Among them, I want to highlight the Seventh Global Forum of the UN Alliance of Civilizations. Also successful were the traditional Baku International Humanitarian Forum and other events. I should also note the Pope's visit to Azerbaijan and the statements he made during the visit. This is the contribution of Azerbaijan to this cause. Not only do we deal and resolve ethnic and interreligious relations in the country at the highest level, we are also setting an example around the world. This is how we need to develop. Multiculturalism should have no alternative. I believe that by showing this example, we are expanding influence opportunities in other places too.

Closing speech by President Ilham Aliyev

We successfully held the "Year of multiculturalism". Azerbaijan has showed the world again that multiculturalism and its ideas live and must live on. There should be more countries such as Azerbaijan. Last year and in previous years, some pessimistic thoughts were expressed in connection with multiculturalism. Unfortunately, some world politicians have also used very dangerous expressions related to multiculturalism. I do hope that this area will also experience a turn for the better and the international community will become increasingly aware that there is no alternative to multiculturalism on the planet. Azerbaijan, for its part, will certainly continue its efforts in this direction.

This year Azerbaijan will host the Fourth Islamic Solidarity Games. This is also a very important international event. We will host solidarity games of the whole Muslim world. In 2015, Azerbaijan held the first European games. In other words, one country and one city are hosting European and Islamic Solidarity Games in a matter of two years. This is not only a sporting event. If someone believes that Islamic Solidarity Games are just a sporting event, they are wrong. This is a major political event, a major cultural event, an important social event. It showcases Azerbaijan yet again as an independent country committed to its values, Islamic values, as well as a modern state. It will serve as a response to those who conducting a smear campaign against Islam. They are trying to form an opinion about Islam, as if it was a backward civilization. Using their own capabilities, the media and public opinion, and through various non-governmental organizations, they circulate the opinion that Islam poses a threat to the world. They identify Islam with terrorism, condone Islamophobia, divide people by religion and show disrespect for Muslim refugees. The leaders of some European Union member-states say "Stop Islam". Some say that they are ready to accept migrants, but not Muslims. This is fascism. We are well aware and have not forgotten where fascism originated. Fascism did not appear in the Islamic world. Therefore, Islamic Solidarity Games are of great importance. By hosting these games, we will once again demonstrate our strength, capabilities and commitment to our religious values. We will try to unite the Islamic world. Those trying to divide us, sow discord in our midst and set us against each other should not achieve their goals.

Azerbaijan is a country enjoying great respect in the Islamic world. Look at the level of respect we enjoy with the leaders of the Organization of Islamic Cooperation. Muslim countries that sometimes do not get along too well with each other treat us with great respect. Why? Because we are conducting a sincere, correct, fair, principled and courageous policy! This is our policy.

Taking all this into consideration, I declare 2017 a "Year of Islamic solidarity" in Azerbaijan.

**President Ilham Aliyev has met with President
of the European Council Donald Tusk**

(06.02.2017)

Statement by President Ilham Aliyev

Another important part of our cooperation is intercultural dialogue. I am grateful to Mr. President for mentioning that Azerbaijan largely invests in the dialogue between civilizations, cultures. We are a country, which is a member of the Council of Europe and the Organization of Islamic Cooperation at the same time. And we are a natural, geographical and cultural bridge between civilizations. Azerbaijan's investment in human capital, interfaith dialogue today brings good results.

**President Ilham Aliyev's interview with
Al Jazeera TV channel**

(08.02.2017)

Azerbaijan is a part of Islamic civilization and we are proud of this. We are proud of our historical and religious monuments. I can say that there were only twenty mosques in Azerbaijan during the Soviet era as at the time of atheism the majority of our mosques were destroyed. Now there are more than 2,000 mosques in the country. They were built during the years of independence. We have not only built them, but have also restored our historical site and all our mosques, and one of the oldest mosques in the Muslim world is located in ancient Shamakhi, Azerbaijan. Shamakhi mosque was built in 743. This is our history and our culture. Our goal is first and foremost to strengthen the unity in the Muslim world. That is the meaning of the declaration of «Year of Islamic Solidarity» in Azerbaijan.

I think the Muslim world needs more unity than ever before. The Muslim world lacks this unity. I think that Azerbaijan plays an important role in this regard. The organization of the 4th Islamic Solidarity Games also shows this because this is not just a sporting

event and it will not only be a festival of athletes, but it will also unite the youth of the Muslim world, they will arrive in Baku, see our country and establish relationships, and these ties will help all Muslim youth strengthen relations among countries.

We are seriously concerned with the growing Islamophobia tendencies and with the fact that Islam is being presented as a religion of terror by some international media outlets. Muslims have suffered from terrorism the most. We have ancient civilization, values, and contributions to the world. We should demonstrate this. Azerbaijan carries out a great work in European countries, we organize exhibitions and presentations, promote Islamic culture to demonstrate that we have ancient civilization and at the same time to strengthen the Muslim solidarity in Azerbaijan. In general, there is a high level of unity among representatives of all religions in Azerbaijan. We live in peace and never make discrimination. That is the way to move forward.

Muslim countries have great respect for us. The Organization of Islamic Cooperation has organized numerous events in Azerbaijan and fully supports us on the Armenia-Azerbaijan conflict. Therefore, these are our plans. We want to try harder to once more achieve different goals, contribute to strengthening the unity of the Muslim world, further strengthen solidarity in Azerbaijan and present Islam as a religion of peace and culture to the world.

**5th Global Baku Forum kicked off.
President Ilham Aliyev attended opening ceremony
(16.03.2017)**

Speech by President Ilham Aliyev

One of the most important issues on the global agenda is to reverse this tendency backwards and more towards cooperation, mutual understanding, mutual respect rather than alienation, political confrontation and lack of dialogue of civilizations.

Azerbaijan is a country, whose geography to certain degree predetermines its role in the region. We are investing in the dialogue of civilizations and cultures.

In a two months` time, Azerbaijan will host the 4th World Forum on Intercultural Dialogue. It is also already traditional and it is also cosponsored by such organizations like UNESCO, ISESCO, Council of Europe, World Tourism Organization, United Nations Alliance of Civilizations. So it's a global event, and I would say a unique event, which addresses the issues of intercultural and interreligious dialogue in the world.

Why Azerbaijan was selected? Not only because we initiated that, but because of our role as a bridge between civilizations and religions. Religious tolerance and the spirit of multiculturalism in Azerbaijan already makes us the center of these positive events.

We attach very big importance to this forum and to this movement because this is what the world needs today. As I said in the beginning of my comments, unfortunately, we talk about dialogue, but we see alienation, we talk about tolerance, but we see hatred, which is growing, which is a danger for all of us and for those in whose countries it happened, for those who suffer physically from that.

Therefore, the role of Azerbaijan as a cultural bridge is important. At the same time, today's positive, sustainable, safe, stable development of our country shows that only in the atmosphere of mutual respect, multiculturalism, respect for traditions, religion and roots of others, you can achieve success.

Azerbaijan is a multiconfessional and multiethnic country and this is our big asset. We demonstrate that only this is the way to develop. To isolate yourself, to cultivate hatred or any kind of superiority will be like a boomerang and hit those who do this.

**President Ilham Aliyev joined nationwide festivities
on the occasion of Novruz holiday**

(18.03.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

The Azerbaijani state is built on solid national and spiritual foundations. We cherish and preserve our culture, art, native language and holidays. The 25 years of independence show that only states built on national roots can succeed and have a future. Azerbaijani values, our national and spiritual values are above everything for us. I am glad that the younger generation is being educated in this spirit, in the spirit of patriotism, the national spirit, and every citizen of Azerbaijan who loves his homeland is justly proud of it today.

This year, we will hold Islamic Solidarity Games, which will once again show the potential of our country and serve as yet another contribution to Islamic solidarity. There is a great need for that. These games are not only a sporting event. They will unite the entire Islamic world. Unfortunately, the relations between some Muslim countries are not at the desired level, to put it mildly. Azerbaijan aspires to strengthen the unity in the Muslim world. This is our family. We are a part of it. Therefore, we want that our family to live in calm and development. We want an end to wars and conflicts.

**President Ilham Aliyev attended the official opening
of the IV World Forum on Intercultural Dialogue in Baku**

(05.05.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

We put forward this initiative six years ago and the first World Forum on Intercultural Dialogue was held in Baku. Since that time this forum has turned into a global international event addressing one of the most important issues on the world agenda – intercultural dialogue.

Azerbaijan for centuries has been a place where civilizations and cultures met. Our geography, our history and development in Azerbaijan demonstrate that intercultural dialogue is one of the most important issues in the history and also today because without that the world would be much more in danger.

Our history, our traditions, our geography actually dictated that Azerbaijan could be and should be an area where civilizations meet. And for centuries, people who inhabited Azerbaijan, have always lived in a diverse environment. Multiculturalism, ethnic and religious diversity is our history and is today's reality. And we are proud of that.

Today Azerbaijan is a multiethnic, multiconfessional country, where representatives of all the ethnic groups and religions live in peace and harmony. Our historical monuments also clearly demonstrate the cultural diversity of Azerbaijan and its ancient history. We are proud that one of the oldest mosques in the world, Juma Mosque built in 743, is situated in one of the ancient cities of Azerbaijan, Shamakhi. One of the world's oldest churches, the church of the ancient state of Caucasian Albania is also situated in another ancient Azerbaijani city of Shaki.

In Baku, the Fire Temple, which belongs to the religion of Zoroastrism, also demonstrates our cultural and religious diversity. Today, mosques, churches, synagogues, which exist in Azerbaijan, are protected by our state. Many of them were built with the state financing, which demonstrates our history, and also demonstrates our policy.

Multiculturalism is a state policy in Azerbaijan, and at the same time, it's our lifestyle. Though the word multiculturalism is relatively new and sometimes very difficult to pronounce, but the ideas of multiculturalism always existed in our country. Regardless of the time of history, regardless of the political system in Azerbaijan, our people always were active defenders and promoters of multiculturalism inside Azerbaijan and beyond our borders.

Actually the decision to organize, for the first time in 2011, a forum, which will address intercultural dialogue, was motivated by our history, by our reality and also by our wish to create a

broad format to address these issues. Today we need to do it maybe more than ever before because unfortunately now some concerning tendencies in the world lead sometimes not to cultural, intercultural dialogue, but to alienation. We see it regularly that in different parts of the world the conflicts, confrontations, civil wars are generated by lack of understanding between representatives of different religions, different ethnic groups. Our policy of multiculturalism is fully supported by our people. 2016 was announced the “Year of Multiculturalism” in Azerbaijan. This year is announced the “Year of Islamic Solidarity”. The combination of these two very important elements of Azerbaijan’s day to day life, first of all, demonstrates the status of our society, our state policy and also leads to greater understanding in the region.

We held several important international events addressing particularly this issue. Five times Azerbaijan organized International Humanitarian Forum. We organized the World Religious Leaders Summit several years ago. Last year the 7th Global Forum of Alliance of Civilizations was very successfully held in Baku. And of course, for the fourth time we gathered to address the issues of intercultural dialogue.

All this helps us to find the ways how to reduce tensions, how to reduce risks, how to create better understanding between people and religions. And I think that the history of Azerbaijan, and its today’s development is a good example that it is possible to achieve success.

There are different views about multiculturalism. We sometimes hear from different public figures, politicians, leaders of countries different skeptical views about that. I think that if we unite our efforts – and today the representatives of the absolute majority of the international community are here – we can demonstrate and prove that multiculturalism is alive and there is no alternative to that. Alternative is xenophobia, alternative is Islamophobia, anti-Semitism, racism, discrimination. Multiculturalism is not only a trend, it is the only way how to make the world safer.

In 2008, Azerbaijan initiated a very important process, which later was called “Baku Process”, and which is now highly appreciated by the international community. That initiative also

was generated by these factors, which I already described, and also the fact that Azerbaijan is one of the very few countries, which is a member of the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe at the same time.

In 2008, when we organized a meeting of ministers of member states of the Council of Europe we invited ministers from countries of the Organization of Islamic Cooperation. That was the first time when representatives of more than 100 countries came together for such a big gathering to address important issues of intercultural relations.

In 2009, Azerbaijan as a member of the Organization of Islamic Cooperation was hosting the meeting of the ministers, and invited the ministers of the Council of Europe countries. This initiative and this format later was called “Baku Process”. We are proud of that. First of all, because it was our initiative, second, because I think Baku, Azerbaijan deserves to be the center of intercultural dialogue.

Next year we will celebrate the 10th anniversary of “Baku Process”. The government of Azerbaijan and United Nations Alliance of Civilizations launched an initiative to create an award, “Baku Process” award for leadership in intercultural dialogue, which will be presented to those who play a very active role in promotion of dialogue of cultures and dialogue of civilizations.

Another important initiative launched by Azerbaijan was to organize European Games in Baku. Unlike other continental games, European Games were never held before. And when European Olympic Committee decided to organize these Games there were not many bidders and frankly speaking Azerbaijan was the only country, which made a proposal to organize these Games in Baku. Probably, if not for that, these games could have never been organized.

2015 was the year of inaugural European Games held in Baku with participation of more than 5,000 European athletes. These Games were, of course, a sporting event. At the same time, I think it was symbolic that the first European Games were organized in a Muslim country. That was demonstration of multiculturalism. That was demonstration of religious tolerance. The Games were organized at the high level and the athletes and guests were

very satisfied and happy with the organization and also with the reception from the people of Azerbaijan who showed their traditional hospitality to our European guests.

This year, just in one week, we will start the fourth Islamic Solidarity Games with participation of all the Muslim countries and more than 3,000 athletes. So, in two years` time, in one city, European Games and Islamic Games are held – this is demonstration of our policy and our intentions. The Games are not only a sporting event. Though, of course, I am sure there will be a very strong competition. It is an event, which unites people. We need unity, first of all, in the Muslim world.

Unfortunately, it is the Muslim countries that suffer most of all from terrorism. Azerbaijan plays a very important role in promotion of Islamic values. We organize different international events in European capitals – presentations, exhibitions to demonstrate the ancient Islamic culture. We are one of the most active countries to fight against Islamophobia and attempts to connect Islam with terror. So, we need unity in the Muslim world in order to make our region safer. And, at the same time, we need active communication between the Organization of Islamic Cooperation, the Council of Europe, and other international organizations to reduce tensions.

Therefore, when we are talking about intercultural dialogue, we clearly understand that the impact of success of this dialogue can be seen in every area – in political life, in the areas related to security, in economic cooperation because without predictable partnership and the relations based on mutual respect today it will be very difficult to achieve the goals every country puts in front of itself.

Therefore, these initiatives and the success story of Azerbaijan as one of the international centers of multiculturalism – and by the way we created the international center of multiculturalism – demonstrate that we are not only on the right track, but we are moving successfully. And today`s forum, which embraces the whole world, is a clear demonstration of our intentions.

**President Ilham Aliyev attended official reception
on the occasion of Azerbaijan's Republic Day.**

(26.05.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

Interethnic and interreligious relations in Azerbaijan will continue to be resolved at the highest level. We are an example for many countries today. This is no secret to anyone. Not only the international events held in our country, but also the situation in Azerbaijan serve as an example for many countries. My colleagues and foreign guests I speak to have repeatedly asked me questions in an effort to understand the secret of this. The secret is very simple. It is just necessary to pursue the right policy. There should be development, literacy must be increased, ethnic and religious policies should be carried out correctly. Representatives of all the peoples living in Azerbaijan and religions should feel comfortable. Such a situation is a reality today. Representatives of all peoples live in Azerbaijan like one family, in the conditions of friendship, peace and mutual understanding. This is our great asset and strength. We protect and should protect it. I am glad that our policy, the steps being taken in this direction are fully supported by the people. Therefore, Azerbaijan is considered the center of multiculturalism in the world.

At the same time, we are committed to our national and spiritual values. It is no coincidence that last year was declared a Year of Multiculturalism in Azerbaijan, while this year is a Year of Islamic Solidarity. This shows again that the people and state are attached to their roots and will always pursue the right policy. A people with strong national values will always succeed and develop. I believe that the Azerbaijani model, including the successes we have achieved in this direction, are very attractive for many countries. Our traditions, history, culture and religion are sacred to us. At the same time, we are open to the world. We are modern and try to establish good relations with all countries.

**President Ilham Aliyev attended Iftar ceremony
on the occasion of holy month of Ramadan**

(20.06.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

Great leader Heydar Aliyev is the founding father of the Azerbaijani state. His ascent to power put Azerbaijan on the path of development. We all note with regret that the great leader did not lead Azerbaijan in the first years of independence. If he had been, he would have saved our people and state from great troubles. Heydar Aliyev defined and implemented the main development strategy of our country in all areas. The great leader played a special role in the management of relations between the state and religion. I should also note that, as was the case in all other spheres, there was no single policy in the area of religious issues before 1993. This gap, of course, was fraught with huge risks. Since 1993, a consistent policy has been formed in all areas – foreign policy, domestic policy, economy, security, and the relations between the state and religion. The key principles of this policy are still relevant today. The present-day Azerbaijan develops and will develop on this solid basis.

The great leader and His Eminence Sheikh have exemplified the organization of traditional Iftar ceremonies. These traditional Iftar ceremonies are actually part of the relations between religion and the state.

We are showing an example of how relations between the state and religion should be built. Thanks to the successes achieved in this field, Azerbaijan can become an example for many countries. The state does not interfere in religious matters; on the contrary, it tries to help. The historical mosques, religious monuments, as well as churches and synagogues, built and repaired by the state serve as a clear proof of this. Religion does not interfere in the affairs of the state and politics either. I believe that this is also an exemplary approach. At the same time, the state and religion are together, because we have one goal. We want our country to become even stronger, the Azerbaijani people to live even better and our dynamic development to be long-term and sustainable. Therefore,

the fact that the relations between religion and the state rest on a sound basis is our great asset. Let me say again – I think that this example is very attractive for a number of countries. It is no coincidence that foreign visitors to Azerbaijan, including religious leaders, study our experience, are interested in it and, of course, always express respect when seeing Azerbaijani realities.

Over the period that has passed since the previous Ramadan, dynamic development in Azerbaijan has continued and many important events have taken place. Among them I want to especially note the visit of the Pope to Azerbaijan. The visit of the Pope serves as a manifestation of the attitude of the Holy See to Azerbaijan. I should also note that Azerbaijan is one of the first Muslim countries visited by the Pope. The statements he made during the visit represent a high assessment of interreligious relations in Azerbaijan. Of course, we, the people living in Azerbaijan and conducting this policy, know that this is our great asset. At the same time, the whole world knows about it and this is acknowledged by authoritative personalities of the planet.

I should also note that the Pope met with leaders of all traditional religious communities of Azerbaijan at the Heydar Mosque. This meeting is also of tremendous symbolic significance, because the meeting with the Pope was attended by other leaders of religious communities present here today. This was another message to the world about how interreligious relations should be managed. The Azerbaijani public is well aware of the fact that all religious communities actively participate in religious festivals and ceremonies. Representatives of all religions not only participate, but also address the audience at new and rebuilt historic mosques. I believe that this is also a unique experience on a global scale which has been initiated by Azerbaijan.

The initiatives put forward by Azerbaijan in many spheres bring novelty, dynamics and a new approach. Breaking stereotypes, we propose a new format of behavior in many areas, including religious issues. It is no coincidence that the work carried out in Azerbaijan in this field and the successes we have achieved are appreciated by practically all leading international organizations. I should also note that our initiatives, events and forums we

have launched are subsequently supported by international organizations. As an example, I can cite the Fourth Forum on Intercultural Dialogue held this year. We put forward this Forum as an initiative. Today, its organizers are the leading international organizations of the world – UNESCO, ISESCO, the Council of Europe, the World Tourism Organization, etc. The fact that such prestigious events are held in Azerbaijan demonstrates our policy and intentions. This also shows to the whole world that there is a country on the planet that is the center of multiculturalism. This country is Azerbaijan.

In 2008, the “Baku process” was launched on our initiative. The “Baku process” is praised from the highest international platforms. I can say that the “Baku process” is the leading direction on a global scale. Interreligious relations are addressed within the framework of this process. We started this work very actively about 10 years ago. At that time, there were no threats and risks existing today. These risks have appeared in the last five to six years. Unfortunately, there are many issues of concern in the Muslim world, in Europe and elsewhere. But when we drew attention to this issue and put forward these initiatives, the vast majority of such threats did not exist. So I believe that the steps taken in a timely manner play a positive role in interreligious relations and intercivilizational issues. Azerbaijan is recognized as an exemplary country in this field today.

I should also note that the Azerbaijani state rests on very strong national values. Islamic values are an integral part of our national values. So we have very strong foundations. These are our national values, which are above all for us. We try to make sure that the younger generation grows up and is brought up in the national spirit. National values should always be our top priority.

Along with this, Azerbaijan is a secular and modern state open to the world. There is no radicalism or fundamentalism in Azerbaijan. There is no internal source of threat. The reason for this is not only the administrative steps we are taking. The reason for this is the atmosphere in our society. Where do radicalism and terrorism come to life? In countries where there is no literacy, where social justice is disrupted, and where there is pervasive injustice

and poverty. Therefore, the best guarantee against radicalism is social justice, material well-being, literacy and correct policies. Where there are such factors, there is no basis for radicalism. True, there can be interference from the outside. However, Azerbaijan is quite a strong state taking measures against such interference and ensuring a peaceful life of the Azerbaijani people.

We have been able to establish excellent relations with European, Muslim and other countries. Azerbaijan plays and will continue to play an irreplaceable role – I am saying this with absolute determination – in the development of the dialogue between civilizations. It is a kind of responsibility for us. At the same time, it is necessary for us. We want interreligious relations in Azerbaijan to stay the way they are, for representatives of all religions and nationalities to live in Azerbaijan like one family, which is the case today. This is our policy. I have said this before and I want to say again that respect for one's own people and religion begins with respect for another religion and people. This is our policy which the Azerbaijani public fully approves and supports.

We have restored the Armenian church in Baku and are protecting it. The Armenians have destroyed our mosques in the occupied lands. The Govharaga Mosque, the analogue of which has been built in Jojug Marjanli, lies in ruins. A building can be destroyed, but the enemy must know that the destroyed mosques live in our hearts. We have built these mosques in our hearts. Immediately after the liberation of these lands from occupation, within two months, a beautiful mosque was built there. This is of immense historical significance. I am sure that we will return to all the occupied lands, Azerbaijan will restore its territorial integrity and such wonderful Iftar ceremonies will be held on these lands as well, Inshallah.

President Ilham Aliyev chaired meeting of Cabinet of Ministers on results of socio-economic development in first half of 2017 and future objectives

(12.07.2017)

Opening speech by President Ilham Aliyev

The Fourth Forum on Intercultural Dialogue took place this year. This event was also first held on our initiative several years ago. The organizers of this year's event, along with Azerbaijan, included six leading international organizations of the world. The discussions held and decisions made at the Forum, of course, serve to strengthen multicultural values. Within the framework of the Forum, Azerbaijan once again asserted itself as one of the centers of multiculturalism. Of course, the fact that such events are held in our country enhances our international authority. At the same time, these events contribute to the positive processes in the world.

President Ilham Aliyev attended First Summit on Science and Technology of Organization of Islamic Cooperation in Astana

(10.09.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is an active member of the Organization of Islamic Cooperation. Over the past few years, about 10 meetings of the ministers of foreign affairs, culture, tourism, education, labor and other ministers of the OIC member-countries have been held in Azerbaijan. We actively cooperate with member-countries of the organization both in the bilateral format and within the framework of international organizations. Azerbaijan always supports Muslim countries in international organizations it is a member of. The OIC, for its part, also provides Azerbaijan with great support and appreciates the policy pursued by our country.

Azerbaijan is making a great contribution to the cause of Islamic solidarity. We are vehemently fighting against

Islamophobia, which seems to be raising its head in various regions around the world. We strongly condemn the crimes committed against Muslims, in particular, the facts of genocide and mass violence perpetrated against the Muslim Rohingya in Myanmar recently. We call on international organizations, the world community, political and religious leaders to take the steps necessary to stop the events taking place in Myanmar. In fact, I would like to inform you that on 8 September, Azerbaijan sent humanitarian aid to Rohingya refugees – 100 tons of food.

2017 has been declared a Year of Islamic Solidarity in Azerbaijan. At the same time, the Fourth Games of Islamic Solidarity were held in Azerbaijan this year. More than 50 Muslim countries took part in this magnificent celebration of friendship and brotherhood. I am sure that about 3,000 athletes and thousands of guests left Baku with the most pleasant impressions.

**President Ilham Aliyev attended opening ceremony
of 72nd Session of UN General Assembly
(20.09.2017)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a stable, modern, democratic country. Development of democracy, human rights protection are among top priorities of our government. All fundamental freedoms are fully provided in Azerbaijan, including freedom of expression, media freedom, freedom of assembly, religious freedom.

Azerbaijan is one of the world's recognized centers of multiculturalism. Multiculturalism is a state policy in Azerbaijan. Representatives of all ethnic groups and religions live in Azerbaijan in peace and harmony. 2016 was declared the year of multiculturalism and 2017 the year of Islamic Solidarity in Azerbaijan.

Unlike Armenia where there are almost no national minorities, which is a mono ethnic country and where xenophobia is a state policy, Azerbaijan is a multiethnic country, cultural,

ethnic and religious diversity of our society is our big asset. Armenia, where Islamophobia reached its peak, committed many acts of vandalism destroying all our mosques on the occupied territories.

Azerbaijan had hosted numerous international events aiming at strengthening interreligious dialogue. Among them are 7th Global Forum of the UN Alliance of Civilizations, World's Religious Leaders Forum, 4 times international forum on Intercultural Dialogue, 5 times Baku International Humanitarian Forum and other important events. Being a member of the Organization of Islamic Cooperation and the Council of Europe, Azerbaijan in 2008 launched the "Baku Process" which is supported by the United Nations. Main goal of the "Baku Process" is to strengthen dialogue, partnership and cooperation between the Muslim world and Europe.

In 2015, Azerbaijan hosted the First European Games. 6000 athletes from 50 countries participated at these Games. In 2017, Azerbaijan hosted 4th Islamic Solidarity Games with almost 3000 athletes from 54 countries.

In two years in our capital Baku European and Islamic Games took place. This was also a great contribution to the promotion of multiculturalism.

Ilham Aliyev received delegation of Council of European Union

(04.10.2017)

Closing speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan is a multiethnic and multiconfessional country. You have also indicated that. It is known that religious and ethnic tolerance in our country is at a high level. We are known as one of the centers of multiculturalism. Last year was declared a «Year of Multiculturalism» in Azerbaijan. Representatives of all ethnic and religious groups live in Azerbaijan in the conditions of peace, like one family. I view this as an important element of our successful

development. In fact, I think that this issue should become a topic of discussion and be included in the agreement. Along with the role of a geographical bridge between Europe and the Muslim world, Azerbaijan plays the role of a cultural and to some extent even a political bridge. In 2008, we launched the «Baku Process». In that year, we invited relevant ministers of the member-countries of the Organization of Islamic Cooperation to attend a meeting of the Ministers of Culture of the member-states of the European Council. Representatives of more than 100 countries met for the first time. Today this is called the «Baku process». This process continues to evolve and is supported by the UN. The role of Azerbaijan as a modern and secular Muslim country is growing, and I would say that the work we are carrying out to support the status of secularism in our country is of great importance not only for us, but also for the whole region.

**President Ilham Aliyev attended the meeting
of the Council of Heads of the CIS states in narrow
format in the city of Sochi**

(11.10.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan plays an important role in international humanitarian cooperation. Important events of the international parameter are regularly held in our country. Among them I would like to particularly note the traditional Baku International Humanitarian Forum, which is held under the patronage of the presidents of Russia and Azerbaijan and which has become a traditional, very important event. I can say it is unique in its kind, which mainly focuses on issues related to humanitarian cooperation, issues related to inter-confessional dialogue, the dialogue of civilizations. Also regularly Azerbaijan hosts the International Forum on Intercultural Dialogue. The agenda of this forum is about the same as the Baku Humanitarian Forum. Thus, Azerbaijan annually becomes a platform for discussions on these topics. I think that joining efforts to focus attention on issues

related to multiculturalism, interfaith dialogue, is of particular relevance. As last year the VII UN Global Forum of the Alliance of Civilizations was held in Baku. Thus, our country has already demonstrated itself as one of the world centers for discussing issues of a humanitarian nature.

Sports events, which we conducted in the past and presently conduct, are also related to multiculturalism, interfaith dialogue issues. I mean primarily the first European games in 2015 and the IV Games of Islamic solidarity this year. The total number of participants in both sport events was more than 100 countries. These games have become a good format for intercultural and interconfessional dialogue. In one city for two years, the European Games and the Games of Islamic Solidarity were held. This fact once again emphasizes our will and Azerbaijan's contribution to the dialogue between cultures and religions.

**President Ilham Aliyev attended the IX summit
of D-8 Organization for Economic Cooperation in Istanbul
(20.10.2017)**

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan attaches special importance to Islamic solidarity and contributes to it. 2017 is declared in Azerbaijan as the "Year of Islamic Solidarity". Also this year, IV Games of Islamic solidarity was held in Azerbaijan with the participation of about 3 thousand athletes who came from 54 Muslim countries. Today we are actively fighting Islamophobia, which is one of the most serious threats in the world. Trying to disguise itself as a friend of Muslim countries, Armenia destroyed mosques and religious monuments in Nagorno-Karabakh and adjacent regions. A country destroying mosques can never be a friend of Muslim countries.

President Ilham Aliyev attended EU Eastern Partnership Summit in Brussels

(24.11.2017)

Speech by President Ilham Aliyev

Azerbaijan invested heavily in human capital. The level of literacy is close to 100 percent, and educated people are the main driving force of our reforms, the main guarantor to fight against radicalism and religious extremism.

Azerbaijan has become one of the most famous centers of multiculturalism in the world. Today Azerbaijan is a country located between Asia and Europe, which has deep roots in our regions Azerbaijan has strong ties with Europe and shares European values.

İÇİNDƏKİLƏR / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

«Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev multikulturalizmin Azərbaycan modeli haqqında».....	3
«Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев об азербайджанской модели мультикультурализма».....	177
“The President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev on the Azerbaijani Model of Multiculturalism”.....	361

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev
multikulturalizmin Azərbaycan modeli haqqında**

(Azərbaycan, rus və ingilis dillərində)

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi - 2017

«RS Poliqraf» MMC-nin mətbəəsində çap olunmuşdur.

*Çapa imzalanıb: 15.12.2018. Ofset çap. Ofset kağızı.
Format: 60x90 1/16. Həcmi 33 ş.ç.v. Tiraj: 1000 nüsxə.*

*«RS Poliqraf» MMC
Bakı şəh., A.Məmmədov küç., 113
Tel./faks (+994 12) 437 08 20*